

Ipqitchuat Makpigaat Agaayyutim Uqałhi Iñupiatun

**The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo**

Ipqitchuat Makpigaat

Agaayyutim Uqałhi Iñupiatun

The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010
www.Wycliffe.org

Visit www.ScriptureEarth.org
for more Scripture resource in Iñupiatun.

Creative Commons License (by-nc-nd)
Attribution, Noncommercial, No Derivatives
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

<i>title</i>	<i>book</i>	<i>abbreviation</i>	<i>page</i>
Uqalḥich Aglaaṇi Matthew-ḡum	Matthew	(Mt)	5
Uqalḥich Aglaaṇi Mark-ḡum	Mark	(Mr)	57
Uqalḥich Aglaaṇi Luke-ḡum	Luke	(Lk)	89
Uqalḥich Aglaaṇi John-ḡum	John	(Jn)	142
Suragalḥat Uqqiraqtit	Acts	(Ac)	181
Paul-ḡum Tuyuutai Rome-maḡmiunun	Romans	(Ro)	232
Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aḡmiunun	1 Corinthians	(1Co) ...	257
Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiṇ Corinth-aḡmiunun	2 Corinthians	(2Co) ...	280
Paul-ḡum Tuyuutai Galatia-ḡmiunun	Galatians	(Gal) ...	294
Paul-ḡum Tuyuutai Ephesus-miunun	Ephesians	(Eph) ...	303
Paul-ḡum Tuyuutai Philippi-aḡmiunun	Philippians	(Php) ...	311
Paul-ḡum Tuyuutai Colossae-ḡmiunun	Colossians	(Col) ...	317
Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun	1 Thessalonians ...	(1Th) ...	322
Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiṇ Thessalonica-ḡmiunun	2 Thessalonians ...	(2Th) ...	327
Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun ...	1 Timothy	(1Ti) ...	330
Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiṇ Timothy-mun	2 Timothy	(2Ti) ...	337
Paul-ḡum Tuyuutai Titus-mun	Titus	(Tit)	342
Paul-ḡum Tuyuutai Philemon-mun	Philemon	(Phm) ...	345
Tuyuun Hebrew-ḡruuanun	Hebrews	(Heb) ...	347
James-ḡum Tuyuutai	James	(Jas)	365
Peter-m Sivulliich Tuyuutai	1 Peter	(1Pe)	372
Peter-m Tugliat Tuyuutaiṇ	2 Peter	(2Pe)	379
Sivulliich Tuyuutai John-ḡum	1 John	(1Jn)	383
Tugliat Tuyuutaiṇ John-ḡum	2 John	(2Jn)	390
Piḡayuak Tuyuutai John-ḡum	3 John	(3Jn)	391
Jude-ḡum Tuyuutai	Jude	(Jud)	392
Saḡvikkauruat John-mun	Revelation	(Rev) ...	394

Aglaan tamatkua aglausi-
marut ukpiqsritquplusri Jesus
Christ-ᵗutilaan̄anik Igñiᵗa
Agaayyutim, suli iñuutla-
sritquplusri ukpiqsriᵗipsigun
ilaanik.

John 20:31

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

- 1** ¹Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uvian̄upluni David-miñ Abraham-miñlu.
- ²Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.
- ³Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄jak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.
- ⁴Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.
- ⁵Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m
nuliagaluangan̄ik.
- ⁷Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.
- ⁸Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,
- ⁹Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.
- ¹⁰Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.
- ¹¹Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aaḡmiut aullautraupmata Babylon-mun.)
- ¹²Iñuich tikiutikkaungan̄ikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,

Shealtiel-aasiin aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,

Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiin Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uiŋan Mary-m, taamna Mary

Jesus annivigikkana taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiŋaasiin kinuviagiich aullaŋniplutiŋ Abraham-miñ David-muna-
glaan akimiaguutailauniqsut, sulī aullaŋniplutiŋ David-miñ iñuich aullaut-
rauhtatnunaglaan Babylon-mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut.
Aasiilī iñuich aullautrauhtatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinuviagiich
aniñhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniñiŋa Jesus Christ-ŋum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ŋum aniñha itnaiłiplugu inniqsuq. Aakana Mary
nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq
siŋaiyautilaağmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiin uiksrautaa Joseph
nalaunŋaruaniqsuq. Iłisimagaa kachuutiliksrani Mary-mik nalaunŋait-
kisilaŋa, aglaan kanŋusaagunjiñiŋaa iñuñnun. Taatnamik sivunniğniqsuq
avitchuklugu nalunauchiłluni. ²⁰ Taavrumiŋa isumaaluktitlugu Atangum
isağulgan sagviutiniŋaa siñiñaktukun nipliçhuni, “Joseph, kinuviagiigaatin
David-ŋum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniñiñiaqniłutin atakkii siŋaiyaup-
kagaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğniqagisiruq. Atchigiŋisiŋiñ Jesus-mik. Atakkii
anniqsuğisiŋai iñuñni killuqsautiñiñiñ.” ²² Tamatkua iluqatiŋ atuumarut
tañiqsaqlugu Atangum uqauttutigikkana tumigiłlugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna aŋutitutsimaitchuaq siŋaiyauniaqhuni iğniqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisiŋaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iŋatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ŋum itiqami taimma
ilaqatiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianjiñ-
niŋaa iğniqatñhanunaglaan; aasiin Joseph-ŋum atchigiñiŋaa Jesus-mik.

Puqiksuat Aŋutit Agqiŋsut Kivaknamiñ

2 ¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgu-
łhani, aŋutit puqiksaat tikiñniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutiŋ,
² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvlugiŋa kivakna-
miñ, taatnaqhuta agqiŋsugut sitquğvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialgum Herod
tusaakamiuŋ taamna isumaalutçanŋiqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra
katipkaqluğich iluqaisa qaukliŋich agaayuliqsiŋ aglaliqiriŋ, ilinçich apiqsruğni-
gai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinçisa kiuni-
gaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglaŋatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunananiittuami Judah-m,

kamanaiñniqsrauñuruasii akunŋatni iñuiñ Judah-m,

ilipsitniñ sivulliuqti agğigisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’” *Micah 5:2*
⁷Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat aņutit tikisinnigai, ilitchuği-
 viginiallapiaqługich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan. ⁸Ilitchuğia-
 nikamiuñ Bethlehem-muquniğai nipliqluni, “Aullağusi pakallapiaqsuñ
 ililgauraq, aasiiñ paqitkupsuñ ilitchuğipkağumagipsitñ. Uvaņaptuuq utlak-
 kumagiga sitquğvigityaqtuağlugu.” ⁹Taavrumiña umialgum uqautianikmatin
 aullağniqsut. Tautuñniğaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliukkau-
 niqsut uvlugiam nutqağniñhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun.
¹⁰Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut. ¹¹Isiqhutin tupiğmun tau-
 tuñniğaat ililgauraq aakañalu Mary. Sitquğviginigaat sivuğaanan ililgauraq.
 Añmağniğaiç akisuruagikkatin qaitchipluguasiiñ maniñnik kaviqsaanik tip-
 rağiksautiniglul, frankincense-nik suli myrrh-niglu. ¹²Aasiiñ kilikkauniqsut
 siññaktukun utiqunıtılgich Herod-mun. Tavra ainiqsut atlakun apqutikun.

Pigruğniğat Egypt-mun

¹³Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagviğniqsuq Joseph-mun
 siññaktukun nipliqluni, “Makillutin. Pigruutiñ ililgauraq aakañalu Egypt-
 mun, aasiiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniağapsiknunaglaan. Atakkii
 Herod pakañniğaa ililgauraq tuqqutchuglugu.” ¹⁴Joseph makitluni aullau-
 tinigaa ililgauraq aakañalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵Immiğniqsuq Atangum
 uqauttigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqluğiga Iğniğa.”
 Taatnamik tavraniinniqsut tuquniñhanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiağruurat Tuquğaqtaurut

¹⁶Herod ilitchuğikami saglutaqtilaagmiñnik puqiksaanun aņutinun qinna-
 llapiagñiqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiağruurapayaat Bethle-
 hem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunınik
 nutautluktuatlu, atakkii ilitchuğıplugu puqiksaat aņutit uqautigikkana uvl-
 uğiam sagviğhagun. ¹⁷Uqauttutauruq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah
 taimña immiumaniquq,

¹⁸“Nipi tusağnağniqsuq Ramah-mi
 qiaruq kiñuvğupluni.

Rachel-ñum qianiğai qitunğaurani arayunaiqhuniunniñ
 atakkii qitunğaniç iluqatin tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

¹⁹Herod tuqanikman isağulga Atangum sagviğniqsuq Joseph-mun siññaktu-
 kun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰“Makillutin aullautiñ ililgauraq aakañalu nuna-
 ñun Israel-ñum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹Makitluni
 aullautiniğaa ililgauraq aakañalu nunañanun Israel-ñum. ²²Aglaan tusaakamiuñ
 Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchağniqsuq
 aullağksrağmiñnik. Kilikkaukami siññaktukun aullağniqsut nunañanun Galilee-m.
²³Aasiiñ iñuuniagaqsiplutin nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniquq uqautau-
 maruq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqagisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtuağha John Paptaaqtitchirim

3 ¹Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuağniqsuq iñui-
 laami Judea-mi, ²uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim

añaayuqautaa qalliruuq.” ³ Taamna John ilaanguruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliqhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuq apqutiksraña Atangum,
nalguḡlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnugaagaḡniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiqaq-huni, niqiqaqhuni pigliḡianik suli igutchaich siigñaqtaalliaḡitñik nanipayaaq paqitchumiḡ. ⁵ Iñuich utlaḡniḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuḡḡan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliaginiḡaich killuqsautitiḡ aasiñ John-ḡum paptaagḡniḡai kuḡḡani Jordan-ḡum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ḡuruat Sadducee-ḡuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniḡai, “Tuqunaliktun nimiḡiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggiḡniḡaqtuamiñ qinnautaaniñ?” ⁸ Qiñiqḡittitchi iñuuniaḡapsiḡun iḡummitqillaḡiaḡtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniaqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqatugut.’ Nipliutiniḡipsi uumiḡa, uyaḡaḡniñ makunakña Agaayyun iñiq-siḡhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiḡautaqaqtuaq kipriḡhiñaaḡuqtuq napaaqtunik kaḡiḡisigun. Napaaqtupayaaq asirritḡaitchuaq kipikkaḡgisiruuq aasiñ igitauluni ikniḡmun.

¹¹ “Ilumun paptaagipsi imiḡmik iḡummitqiḡiḡmun, aglaan aqupkun aggiḡisiruq kamanatluḡtuq uvaḡniñ. Nakuḡḡitḡhuna saagaḡiksramnik aluḡutiknik. Paptaagisiḡaasi Iḡqitḡhuamik Irrutḡhimik suli ikniḡmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallaḡiaḡuḡḡich mukkaaksrat sanikḡuḡniñ. Katitḡkisiḡai mukkaaksrat siḡluagimiñun, aglaan ikipkaḡisiḡai sanikḡuich ikniḡmun qamiyumiñaitḡhuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiñiḡisuuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ḡum paptaagḡḡitkaluagaqsiñiḡaa uqautip-lugu, “Ilvich paptaaqḡaksraḡigaluagikma. Suvaata utlautivich uvaḡnun pap-taaquplutiñ?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaḡuḡḡitḡuḡ taḡiḡniḡaḡikpuk iluqaan Agaayyutim iñiaḡa.” John taatna piyumaliḡniḡisuuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaḡḡanikami mayuḡniḡisuuq imiḡmiñ. Aasiñ qilak aḡmaḡhuni tautuḡniḡaa Irrusia Agaayyutim atqaḡtuq tiḡmiagruuratun mitḡluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilaḡmiñ nipliḡniḡisuuq, “Taamnatavra piḡpagikkaga Iḡniḡa. Quyalisimaagaḡa.”

Jesus-ḡum Aḡiqusaḡḡiḡḡa

4 ¹ Taatnaanikman Iḡqitḡhuam Irrutḡhim sivulliḡniḡaa Jesus iñuilaamun uuktuḡaḡsiutyaḡtitlugu tuuḡḡḡmun. ² Aasiñ uisauraaḡhuni malḡukipiani uvluni unnuaniḡlu niḡisuliḡniḡisuuq. ³ Uuktuḡaḡḡitḡhirim utlakamiḡuḡ uqautiniḡaa, “Iḡniḡipiaḡpatin Agaayyutim makua uyaḡaich qaqḡiaḡuḡtitḡkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani, ‘Iñuk iñuunianjitchuuq niqḡhiñakun aglaan uqaḡipayaatigun aniruatigun qanḡaniñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuuḡḡaum aullautiniḡaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakḡugu qutḡhiñiḡsraḡḡanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iḡniḡipiaḡpatin Agaayyutim nutiḡiaḡiñ. Aglausimaruq,

‘Tiligiḡisigai isaḡuligikkani munaḡitḡlutin.

Argagikkaǵmiknik akigagisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyaǵaṇnun.’ ”

Psalm 91:11, 12

⁷ Jesus-ḡum uqautiniǵaa, “Aǵlausimarupsuli, ‘Uuktuagumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’ ” ⁸ Tuunǵaum aullautitqilǵiññiǵaa Jesus qutchillapiaqtuamun iǵǵimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaanñiñik nunam kamanautiñitñiǵlu. ⁹ Uqautiniǵaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquǵvigigupḡa sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ḡum kiuniǵaa, “Tuunǵaaq, piigiñ! Atakkii aǵlausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’ ” ¹¹ Tavra tuunǵaum uniññiǵaa, aasiñ isaǵulǵich tikiññiǵaat savautiyaqḡugu Jesus.

Jesus-ḡum Aullaǵniǵaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ḡum tusaakamiuḡ John isiqtauniplugu aullaǵniqsuq Galilee-mun.

¹³ Unitḡugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpauḡ nunañakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu tuḡaani narvaqpauḡ, taaganitchianani Jordan-ḡum, Galilee-mi nunañatni Jew-ḡuñitchuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuḡniǵaat kamanaqtuaq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniǵai iñuuniaqtuat taǵǵaṇani tuqḡhum.”

Isaiah 9:1-2

¹⁷ Tikiñḡanikami Capernaum-mun Jesus-ḡum aullaǵniñiǵaa quliaqtuaḡi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aḡaayuaḡtaa qalliruq.”

Jesus-ḡum Tuqḡuǵniǵai Sisamat Aqaluḡniaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpaṇan Galilee-m tautuḡniǵik aniqatiǵiik, Simon taiguutiqatuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpaṇmun aqaluḡniaqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniǵik, “Maliksikḡa, uvakḡaniñaǵlaan piññañniǵisirutik iñuḡnik aqaluḡniaqtitun.” ²⁰ Tavrauḡaa Simon-ḡum suli Andrew-m uniññiǵaik kuvratik malikḡuǵaasiñ. ²¹ Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaqḡugu narvaqpaṇa Galilee-m. Tautukmiññiǵik aniqatigiik James-lu John-lu, iǵñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aapariḡlu Zebedee ilaaqtui-ruat kuvramiknik. Jesus-ḡum tuqḡuǵniǵik maliqupluni. ²² Tavrauḡaa uniññi-ǵaak umiaqtik aapariḡlu malikḡugu Jesus.

Jesus Iḡisautriruǵlu, Quliaqtuaqsriruǵlu, Huaqsriruǵlu

²³ Jesus kukiḡuḡniqsuq iluqaani Galilee-mi, iḡisautripluni Jew-ḡuruat katraǵviñitñi suli quliaqtuaǵiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim aḡaayuaḡtaata, mavruuqḡuǵilḡlu iñuich atniǵñautipayaanñiñik. ²⁴ Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ḡum, aasiñ iñuich tikiutruǵniǵaich atniǵñapayaaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, ilañich irrusiqtuqaqhutiḡ qiqsruqtaqhutiḡlu suli avatiñich tuqḡaḡplutiḡ. Jesus-ḡum mavruuǵniǵai iluqaitñik. ²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliḡniǵaat, agǵiqhutiḡ Galilee-miñ, avataaniittua-ñiñlu nunamiñ atiliḡmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ iǵluani ittuam Jordan-ḡum kuḡḡan.

Jesus-ŋum Quliaqtuałha Igǵimi

5 ¹ Jesus-ŋum qinǵiqamigich inǵugiallapiaqtuat mayuǵniqsuq qimigaa mun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-muǵniqsut.

Quviasuuti piagatat

- ² Ilaan ilisautiaqsinǵai nipliǵhuni,
³ Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqsraǵmiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim aṇaayuqautaa pigigaat.
⁴ Quvianamiurut tamatkua kinuvguruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaanǵichuat, atakkii nunapayaaq pigigisigai.
⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunṇaruahǵmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatitkisigai.
⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuǵisipmigai.
⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiaqtuat ipqitchuamik, atakkii qinǵisigaa Agaayyun.
⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqutiqaqtitchiruat akunǵatni inuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqaǵisigai qitunǵaǵmiñik.
¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqtutigiplugu nalaunṇaruahǵ, atakkii Agaayyutim aṇaayuqautaa pigigaat.
¹¹ Quvianamiurusi piinǵilaqsruutigikpasi suli piyuagusi suli niplialutiq qanusi-payaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtauhǵsi uvamnun. ¹² Quviatchapiagataǵichi atakkii kamaanaqtuq akiḷiusiaksraqsi ittuuaq qilaṇmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitni inuuniaqtuat.

Inuich Ittut Taǵiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “Ilipsi taǵiugigaasi nunam. Taǵiuq taǵiugniǵumi qanuǵuni taǵiugni-ḷitqikkisiva? Atuǵumiñaiqsuq aglaan igitaksraǵuñhiñaqtuq tutmiǵaǵuqhuni inuṇnun. ¹⁴ Naniǵigaasi nunam. Nunaaqqiq nappakkauruaq qimigaa mun iriq-simatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiuṇ naniq ilitaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvṇmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuǵaatni inuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiin kamaksruaqsilugu aapari ittuuaq qilaṇmi.

Jesus Ilisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “Isumanasi agǵiǵniḷuṇa piyaquǵiaǵlugich maligutaksraṇi Moses-ŋum naagaqaa ilisauttutiqich sivuniksriqirit. Agǵiṇitchuṇa piyaquǵiaǵlugich aglaan tanǵiaǵlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilaḡlu nunalu piigumiñaitchuk aglausimarua payaaq maligutaksrani immiumagaluqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navgui-ruaq kamanaiñiqsrallapiagatnik tillisit aasiin ilisautripluni atlanik inuṇnik taatnaquplugich, taamna inuk kamanaiñiqsrauniaqtuq ukunakṇa inuṇniñ Agaayyutim aṇaayuqautaa. Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna inuk taiguutiqaǵisiruq

kamanaqtuamik ukunakŋa iñuŋniñ Agaayyutim añaayuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunŋaruakŋi nakuutluŋitpan iñuuniaġusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ŋuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iļisautriruq Qinnautiļikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuŋnun inļiļaan, ‘Iñuaġniaqnak’. Kiña-payaaq iñuaqtuag tikiutraugisiruq atanniivimun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruag aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun suksrauŋiññiļlugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniġanun anasiñuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityaġ-niġuvich aatchuutiksraŋik Agaayyutmun tuniļlaqtuġviŋmi itqaġluguasiñ aniqatvich sua-tasamma akikŋautaa ilipnun, ²⁴ uniļlugu aatchuutiksrautin sivuġaanun tuniļlaqtuġvium aasiñ iļuaqsityaqqaaġlugu taimña aķiŋautaa aniqatiupnun, aasiļi utiġutin aatchuutigityaġlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Aki-ļiġikkaqpich uqaqsittaagvimuutiniaqpatin iļauraagiliutiyumaġiŋ qilamik piqatigŋŋaan apqutmi. Aatchuutigiviaġaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atan-niqsuqtim qaiļlutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumi-ñaipiaqtutin kisianik aķiļiġuvich aķiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Iļisautriruq Atlatuļikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsamaruamik, ‘Atlatuġniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqauti-gipsi, Kiñapayaaq qiniqtuag aġnamik iķiġiġlugu atlatuaniktug isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsagtupatin piġlugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtug piyaqquġupku iļaviŋġa timivich uumakŋa iļuqaan timivich igitauļiksraŋaniñ anasiñuqsagvimun. ³⁰ Suli taliqpium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtug piyaqquġupku argaļhiŋan uumakŋa iļuqaan timi-vich aullaļiksraŋaniñ anasiñuqsagvimun.

Jesus Iļisautriruq Avilikun

³¹ “Uqaqsamaruqsuli, Kisupayaam avitkumiunŋ nuliani qaitchiļiunŋ aglaamik nalupqinaġutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Aŋutim nuliani tuniqsi-maġaluŋŋaan ilaanun avitkumiunŋ atlatuqtitkaa. Taamna avittuag patchisau-ruq. Suli aŋun nuliaqtuag avittuamik atlatuqmuiq.

Jesus Iļisautriruq Aķiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñuġikkaptiknun inļiļaan, Aķiqsruqtaġuvich navinŋiaqnagu aglaan atuumayumaġiŋ aķiqsruutigikkan iñuŋnun Atangum sivuġaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniiñ aķiqsruġumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaġigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiaqvigaa isigaŋmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqiġigaa kamaŋaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa aķiqsruġumi-ñaitchutin niaqpkun, atakkii atausiq nuyaq qatqisipkaġumiñaitkiñ unniñ taaqsipkaġlugu. ³⁷ Taatnamik, aŋiġniġuvich aŋiļlapiagumuutin suli naagaġ-niġuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqaļum iļlatauruam tamat-kunŋuŋa piġiitchuamitŋaqtaruq.

Jesús Iļisautrīruq Akisaqtuļikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagļi irimik, kiguttuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuǵniaqnagu iñuum pimaqłuktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsraqpich alaǵumagiñ iǵłuanik iqsraqpich. ⁴⁰ Kisupayaam aklīipkaǵniaqpatin atnuǵaapnik uqaqsittaagvinmi pipkaǵumagiñ quppigaañ. ⁴¹ Suli aņuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaņmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malǵuņnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugak-sraqukpan itigautipkaǵniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi sulī agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnagupsi qiniqtitkiksi iñuņnun iħuaqqun atriplugu aapari qilaņmi ittuaq, atakkii siqini siqini siqini aǵiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuruanunlu sulī sialuktitlugu nalaunņaruuanunlu nalaunņaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqǵniaqpisi Agaayutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paǵlagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaǵniqpisi pitłukhusi atłaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunņaruksraurusī atriplugu aapagikkaqsi qilaņmi nalaunņalłiaqtuaq.”

Jesús Iļisautrīruq Nagliktuutitigun

6 ¹ “Qaunagititchi savaaǵiniaqasiuņ nalaunņaruakun savaaqsi qiniqqu-saaqsiñǵusi sivuǵaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qilaņmiittuam akiłiǵumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuǵuvich nagliktuutinik nipitusiragautiginaqnagich atriługich ukpiņņuaqtit Jew-ņuruat katraǵvinitiñ sulī tumitchiani kamasruqusaqsiñaqhutiñ iñuņnun. Uqautigipsi, aklīiusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuǵuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ iļisimapkaǵniaqnagu taliqpium argakpich savaaņanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilaņmi qiniłlaruam supayaanik aklīiusiaksritkisigaatin.”

Jesús Iļisautrīruq Agaayulikun

⁵ “Aasiisulī agaayugupsi piñiaqasi atriługich ukpiņņuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutiñ katraǵvinitiñ sulī saquvinitiñ tumitchiat qiniłlaņniaquplutiñ iñuņnun. Uqautigipsi, aklīiusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagñaǵuvich isiǵutin inipnun taluluguasiñ sulī agaayuyumautin aapapnun qiniǵnaitchuamun. Aapavich qiniłlaruam nalunaqtuakun akiłiǵisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich nipliraǵniaqnak imaiłaanik uqautinik atriługich ukpiqtuajitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutiñ takłilugu agaayugumiñ. ⁸ Tuvrautinasī, atakkii Agaayutim aapapsi iļisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruǵaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qilaņmiittuatiin!

Iñupayaq nunami kamaksrili ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullaǵniili aņalatchiħiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriili pisuŕigikkapnik
qilaŕmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvlugaŕikpan niqimik inuŕigikkaptiknik.

¹² Suli natqigutitluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqŕuutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuŕigmun,
aglaan annautitluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanŕipayaaqahutin kamanautiqahutinlu
isuitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŕmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutiniŕkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŕmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iŕisautriruq Uisauraalikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qinñaaqanasi ipiqtunaqsilusi ukpiŕiŕuaqtitun. Qinñagiiliraŕaŕniŕaich kiiñatiŕ qiniŕqusaathinaqhutiŕ iñuŕnun iliniŕtñik uisauraaŕigmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli iŕguŕlugich kiiñasi; ¹⁸ Qiniŕqitlihiŕaŕniaqasi iñuŕnun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qiniŕnaitchuamun, suli Aapapsi qiniŕqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iŕisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutiniŕ marrumuŕa nunamun, qupilgullu qaŕhumlu piiñŕiqsakkanaŕnun, suli tigliŕniaqtit siqumitchiplutiŕ tigliktuŕvatiŕnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi anniŕigikkapsitñik qilaŕmun qupilgullu qaŕhumlu piiñŕiqsaŕgumiñaisanaŕnun, suli tigliŕniaqtit siqumitchumiñaisanaŕtun tigliŕniaŕgutiŕ. ²¹ Atakkii anniŕipayaaŕkavich irvatiŕni uummatiŕ tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iŕisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri nanigigaa timim. Irrakkiñ qiniŕtlakpaknik qaunaŕilguniaqtutiŕ aullaŕpayaaŕuŕvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiniŕiaqtutiŕ. Aglaan qiniŕlguitchupku Agaayyun [kanŕiqsitlai]lutiŕ pisuŕhanik] qanutuŕnaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaŕqitiniŕiaqpa!”

Jesus Iŕisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malŕuŕŕnik aŕaayuqaŕaŕuni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiñ piŕpagilugu ilaqataa, naagaŕaa iluqnausimaaŕisiruq ilaqataaŕnun aasiñ suksraaŕlugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutiŕ iluqaaknik Agaayutmiŕlu maniŕmiŕlu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaaluŕniaqasi iñuuŕipsitñik, sumik niŕigisipmagaapsi suli imiŕusi, naagaŕaa timigikkaŕsi sumik atnuŕaŕisipmagaapsi. Uvva iñuuŕiq piŕluktuaŕuŕŕitpa niŕimiñ suli timi atnuŕaaniñ? ²⁶ Qiniŕqsigik tiŕmiuraŕ siŕami. Nautchirriitlaiŕtchut naagaŕaa kipiŕitlaiŕtchut tugvaiŕlutiŕlu siŕluaŕmiknun. Naagaŕvva Aapapsi qilaŕmiittuam niŕipkaqsimaagaŕigai. Ilipsimi akisuŕluktuaŕuŕŕiñiqpiŕsi tiŕmiuraŕniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluŕuni iñuuniŕtusilaagaŕisivaŕu iñuuŕi? ²⁸ Suli suvaata isumaaluŕaŕivisi atnuŕaaksraŕsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragiŕilaŕnatnik. Savatlaiŕtmiut naagaŕaa ukiŕharritlaiŕtmiut.

²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamañaqtigigaluaqhuni atnugaaqanjinniñsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutiñ ikniğmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuğikkapsitñik. Ukpigsriñikiññaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnagusi, Sumik niginiñnaqpisa imiğutalu atnugaaqagutalu? ³² Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruaq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun aňalatchiruaq nalaunjaruanjupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunjaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq inğmigun. Uvlulaat ihuilliğutitqaaniktut inğmigulaa.”

Jesus İlisautriruq Atanniiğkun

7 ¹ “Atanniiñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atannijitchumagaasi. ² Atakkii atanniğupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³ Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliqutiginiñlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuğuvva uqautriñiağniqpich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutañuluuraq irimiitan,’ qiniñsunagunagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpinquaqtii, sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiniñguniağiniñli nalupqinağlugu irriutaiqsiiğksran aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiññaqasigij ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiağaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigij akisuruat sunjaurat sivuğaatanun kuniat, atakkii tutmaluginiağaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷ “İniğupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu aňmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaq iniqsruqtuaq akuqtuigisiruq, sulı pakaaqauqtuaq paqitchigisiruq, sulı talu aňmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia iğniñi qaitchigisivaun uyağanmik iniqpan qaqqutuğuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik iniqpan aqaluktuguguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq qaitchiğksraqsi nakuuruanik sunik qitunğaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiaapiaqtuq nakuuruamik tamatkununa iniqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusi-payaatigun irrutitqusuugupsi atlanun inuğnun taatnatuntuuq irrutriu-mausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutinjich sivuniksriqirit sulı maligutaksranjı Moses-ğum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “İsigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniquaqtuaq piyaquğvik-sramun anjiruq, sulı tumi tasamuna qağanaqtuq aasiñ inuğiaktuat igligvigip-lugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniquaqtuaq inuğigmun amisuurauraqtuq sulı apqun tasamuna qağanaitchuq. Aasiñ inuğiakisuurat paqitkaat.”

Napaauqtuq İlisagigaat Asianigun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinğuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnugaa-gutiñ ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun ugiğnaqhutiñ.

¹⁶ Asianisigun ilisaġiniaġisi. Iñuich asiagñaiguuv atsiaviññik kakitlunñaniñ, naagaqaa aqpiññik kakitlagñaligaaniñ? ¹⁷ Napaaqtuġiksuaq nauriraqtuq asiagñiksuanik, aglaan napaaqtuġiilaq nauriraqtuq asiagñiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtuġiksuaq nauritlaitchuq asiagñiitchuanik, sulì napaaqtuġiitchuaq nauritlaitchuq asiagñiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuq asiagñiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiñ ikniġmun. ²⁰ Taatnamik asianisigun ilitchuġiniaġisi, ami iñuuniallauhātigun.”

Qaḡaunniñ Naluniġipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isigumiñaitchuq aḡaayuaqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupiksriuat pisulñhanik aapam qilañmittuam. ²² Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqaġisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriquisuurugut atigikkapkun anitqataqluġich irrusiqluich sulì savaaqahuta iñugiaktuanik quvinaqtuanik.’ ²³ Aasiñ naluqinaġluġu uqaugisigitka, ‘Piġitichi uvañniñ. Ilisimañiñniġipsi, piġiiliqirisii!’ ”

Malġuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkuniḡa nipliuttutigikkamnik aasiñ atuġluġich, atriqaqtuq puqiksaamik iñuñmik tuppiruamik uyaḡaum qaananun. ²⁵ Sialugruaḡuqman kuugich ulitlutin, sulì anuqliġruaḡuqman makitalgupluni taamna tupiq ulġuñiñiqsuq, atakkii turviquahuni uyaḡaḡmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttutimnik atumanjitiñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñuñmik tuppiruamik qaviam qaananun. ²⁷ Sialugruaḡuqman kuugich ulitlutin, sulì anuqliġuqman makitalguitiñi tupiq ulġuniqsuq suksraunġillapiahuni.”

²⁸ Jesus uqaḡaiqman taapkuniḡa iñugiaktuat iñuich quviġusunġisut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ḡum ilisautiniḡai aḡalatchisiquatuatun iñuktun, atrisunḡaḡnagich aḡlaliqirit.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualniḡmik

8 ¹ Jesus atqaqman qimigaamiñ, iñugayaqpaurat malinḡigaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquġviniḡaa sivuḡaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñaguvich mamitilhiñaugikma.” ³ Jesus-ḡum isakluġich argakni aksiñniḡaa nipliqhuni, “Piyummatiquaḡtuḡa, mamittin!” Tavravuaa aḡutim auyugaqtuaḡa mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ḡum uqauginiḡaa, “Uqaḡniaqnak kisumununniiñ iñuñmun, aglaan tautuktitchaḡtuagiñ agaayuliqsimun isivġiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunillautinik Agaayyutmun tuvraḡluḡu Moses-ḡum tillisaa. Taatnaḡuvich iñupayaam ilitchuġiniaḡaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Aḡuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaamik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, aḡuyyiuqtit qaukhiata Rome-maḡmium paagñiḡaa apiqsruqluḡu ikayuqpluni. ⁶ Tavra nipliḡniqsuq, “Ataniiq, savaktiḡa amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuq ihuilliullapiahuni.” ⁷ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Aḡuyyiuqtit qaukhiata kiunigaa, “Ataniiq, utlaktaksraunġilutunḡaunniñ tupimnun, aglaan tillisiquahniḡaḡiñ savaktiḡali ihuaqsiyumuuq. ⁹ Atakkii aḡalatiqaḡmiḡa qaukhiḡñik sulì aḡuyyiuqtiquaḡtuḡa aḡalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaḡiñ!’ aullaḡaqtuq.

Suli tilikapku taamna, ‘Qaǵǵaiñ!’ agǵigaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkaǵa, ‘Taamna piñ!’ piraǵigaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiñ taamna quviǵusunıñısuq. Nipliutiniǵai iñuich maliktuat iñmiñik, “Iłumun uqautigipsi, paqitchiñitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsriñlapiaqtuamık uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ñunıñıchuat agǵigisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvillutiñaasiñ niǵiqpaktuani Agaayyutim añaayyuqautaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunǵaǵiniruat igitaugisirut taaǵniqsralıapiamun. Tavrani qıagisirut tiriquulalutıñunniñ kigutiñich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniǵaa añuyyiuqtıt añalataat, “Añılaaǵiñ. Ukpiqsriñıhapkun iñıqtaugisıruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktiǵniñısuq taavrumani sassagñımi.

Jesus Mamititchıruq Iñugiaktuanik Iñuñnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniǵaa Peter-m aakaruaña nalaruaq uunaqłuktıtluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksiñniǵaa argaıgun aasiñ uunaqłunıaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqıuǵutiñaasiñıǵai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusıqıluqatuat tikiutruǵniǵaich ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittaǵniǵai irrusıqıluich uqalıǵmiñik, suli iħuaqsiplugich iluqaisa atniǵñaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiñ taamna tanıǵniǵaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña,

“Ilaan piǵai sayairrutıvut timikun
suli aǵıǵaıplugich atniǵñaıvut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunıtchuat Malıǵuaqtıt

¹⁸ Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñıǵai malıǵuaqtini ikaaqplugich iǵılanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nıplıqhuni, “Ilısautrii, malikkisiikpiñ sumupayaagıvich.” ²⁰ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Kayuqtut sisıqıqtut tiñmiuratlu sılam ugluqıqhutiñ, aglaan Iǵñıñan Iñuum iniksraitkaa napmun tullalıksraña nıaquǵıkkagmi.” ²¹ Atlamsuli malıǵuaqtım nipliutiniǵaa, “Ataniiq, iluviǵıallaktıqqaagılu aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-ñum uqautiniǵaa, “Malıñña, tamatkua tuquñaruat irrutchi-kun iluviqsıllich tuquñaruanik.”

Jesus-ñum Quunniǵuqtıtkaa

²³ Aasiñ ikiniqsuq umiamun malıǵuaqtaiılu malıkhutiñ. ²⁴ Tavrakñatchıaq anuqıǵruagıuñıqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruǵnıalıqılu uımaı, aglaan Jesus sıñıktuaǵniqsuq. ²⁵ Malıǵuaqtaiñ utlakılu iqiısaǵniǵaat nıplıqhutiñ, “Ataniiq, annıqsuqtıgıt piyaqqaqsırugut.” ²⁶ Aglaan nipliutiniǵai, “Ukpiqsriñıkiñıñaqpat! Suvaata iqsıvisi?” Makitnami iñıqtiǵniǵik anuǵılu qaiqpaiılu, aasiñ quunniǵuñıqsuq. ²⁷ Malıǵuaqtai quviǵusukhutiñ uqagñıqsut, “Qanusıuniqpa una añun anuǵımunniñ qaiıqıpauratlu kamagıvatruñ?”

Jesus Mamititchıruq Malǵuñnik Añutik Irrusıqıluqatuak

²⁸ Jesus tikitman iǵılanun narvaqpaum nunañanun Gadarenes, malǵuk añutik irrusıqıullak nuyuaǵnallapiaqtuak agǵıqhutik iluviñniñ paagñıgaak, kĩa-unniñ iñuum qaañılǵıusak apqutmi. ²⁹ Iǵıalanıqsuk, “Sunıaqpsıǵuk? Agǵıqpıch naglıksaaqtıtchaqtuaqhunuk sıvuani pivıksram?” ³⁰ Kuniaqagıniqsuq iñuǵıallapiaqtuanik niǵıruanik uñasıpıañıtchuami. ³¹ Irrusıqıluich

inijqsruaǵnıǵaat Jesus, “Aninniaǵuptıgıt tuyuǵısıgıt tamatkunıǵa kunianun.” ³² Jesus-ǵum nipliutinıǵai, “Aullaǵıchi!” Aasııń anıkamıǵ malǵuǵnıń aǵutıǵnıń isıǵnıqsut munaqsranun kunianun. Iluqatıǵ kuniat paǵalıǵnıqsut tuǵaanun narvaqpaum, naparaqhutıǵ qutailakun ipnakun aasıń ipliutıǵ. ³³ Qaunaksrıuat kunianik pigruǵnıqsut nunaaaqqımın. Tarani uqautıǵınıǵaat iluqaan qanuqtilaǵnak aǵutık irrusıqıullak. ³⁴ Iluqatıǵ nunaaaqqım inıuıń paǵnıǵaat Jesus. Tautukamıtrıǵ inıqtıǵnıǵaat unitquplugu nunaaaqqıqtıǵ.

Jesus Mamititchıruq Aǵutmik Aulatlaıtchuamık

9 ¹ Jesus ikıpluni umiamun ikaǵnıqsuq aası tikitluni nunaaaqqımınun. ² Ilanıch inıuıch tikiutrıńıqsut aulatlaıtchuamık nalaruamık ikıvǵanı. Jesus-ǵum tautukamıuǵ ukpiqsrıǵhat nipliǵnıqsuq aulatlaıtchuamun, “Ilau-raamaan, quvıatchauǵıǵıń. Killuqsautitin natqıgutıkkaurut.” ³ Ilanıch aǵalıqırıt uqǵnıqsut inmıknun, “Una inıuk uqǵnıqıuktǵnıqsuq.” ⁴ Jesus ilısi-maplugıch isummatıǵnıch nipliǵnıqsuq, “Suvaata isumavısı pigıitchuamık? ⁵ Nallıaknık qǵanatlukpa niplıqsuni, ‘Killuqsautitin natqıgutıkkaurut,’ naa-gaqaa niplıqsuni, ‘Makıllutin pisuǵıń?’ ⁶ Ilıtchuǵıtquǵıpsı Iǵnıǵanık Inıuum aǵalatchısqıqtılaǵanık nunamı natqıgutrıtlaruamık killuqsautınık.” Tavraa-sııń nipliǵnıqsuq aulallaitchuamun, “Makıllutin tıgulugıch ikıvǵatın aǵııń.” ⁷ Aǵun makıtluni aıńıqsuq. ⁸ Inıugayaat qıńıqtuat taavrumıǵa quvıǵutchaı-nıqsut, aasıń kamaksruǵnıǵaat Aǵaayyun qaıtchıruaq taatnatchımık aǵalatchıǵmık inıuǵnun.

Jesus-ǵum Tuǵlǵaa Matthew

⁹ Jesus aullaqamı tavrakıǵa tautuǵnıǵaa aǵun atilik Matthew-mık aqıppıruaq tax-sılıqıvıǵmı nipliutipluǵasıı, “Malıǵna.” Matthew-m makıtluni malıǵnıǵaa. ¹⁰ Jesus nıǵıńıaqıtılugu Matthew-m tupqanı inıuǵıaktuat tax-sılıqırıt sulı killulıqırıt isıqhutıǵ nıǵıqasıǵnıǵaıch Jesus-ǵum malıǵuaqtaińılu. ¹¹ Pharisee-ǵuruat tautukamıtrıǵ taamna apıqsruǵnıǵaıch malıǵuaqtai, “Suvaata ilısaıtrıksı nıǵıńıaqatauva tax-sılıqırını sulı killulıqırını?” ¹² Jesus-ǵum tusaakamıuǵ Pharisee-ǵuruat apıqsruutaat nipliǵnıqsuq, “Tamatkua surrııtchuat inuqsratlaıtchıt taaktımık, aǵlaan tamatkua atnıǵnaqtuat. ¹³ Kı, ilıtchaqsıuǵata taavruma uqalhan qanuutautılaǵanık, ‘Kımmutıǵıtıluıkkıǵa naglıktaq uumakıǵa tunılılaqtuıǵmıń.’ Aǵıńıtchuǵa tuǵlǵıaǵlugıch nalaunǵaruat, aǵlaan killulıqırıt.”

Apıqsruun Uısaıraaǵıkun

¹⁴ Malıǵuaqtaiń John-ǵum utlanıǵaıt Jesus aası apıqsruǵlugu, “Suvaata uvagıt Pharisee-ǵuruatlu uısaıraaǵıǵıvısa aasılı malıǵuaqtıtın taatnatun pıńǵıtmıpkalǵugıch?” ¹⁵ Jesus-ǵum kıunıǵai, “Ilauraanı ilaqatnıǵnıaqtuam alıannıutlaıtchıt ilaan nayuqataulhani ilıńıtı. Aǵlaan katchuutınıaqtuam unıtchıvıksrıǵa tikińńıaqtuq. Tavralı aullaanıkpan ilauraanı alıannıuǵısırıt uısaıraaǵutıǵ. ¹⁶ Inıuk ilaaqtutılaitchuq nutaamık ilıqıńmık atnıǵaalunmun, atakkıı ilaaǵutauruıq alıutınıaqtuq utuqqaqtuamıń atnıǵaamıń aasıń allaq aǵlıtlukhuni. ¹⁷ Naagaqaa inıuıch kuvırıtlaıtchıt nutaamık mısuqqumık puuǵruanun. Taatnıǵaluaqmıkpa puuǵruat qaǵnıaqtut aasıń mısuǵuq kuvıluni sulı puunıch suksraunıǵıtıǵ. Aǵlaan kuvırıǵıǵaat nutaq mısuǵuq nutaamun puumun. Iluqatıkı puuǵlu mısuǵuǵlu pııńıńıtchumuuk.”

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaq Aksiqñiktuaq Jesus-ḡum Atnuḡaananik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ḡuruat katraḡviata tikiñ-ñiqsuq sitquqhuni sivuḡaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammisug. Maligluḡa aksigiḡuḡ argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ḡum makitluni maliq-ñigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aḡnam aunaqsruguitlaiq-suam qulit malḡuḡni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ḡum, aksikḡuguasiiñ atnuḡaanan akuagun ²¹ isumapluni inḡmiñun, “Aksillagukkaluaḡiga quppigaaḡa mamilluḡaasiiñ.” ²² Jesus-ḡum kiḡiaqami qinḡignigaa aḡnaq nipliutipluguasiiñ, “Aḡnaaq, quviatchauḡigiiñ. Ukpisrifiḡpich iḡaqsipkaḡaatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq iḡaqsikkaunisuq. ²³ Jesus-ḡum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tau-tuḡnigai supluaqtuḡnanik atuqtuuraqtit iḡugayaatlu kiḡuvḡuruat. ²⁴ Nipliḡ-ñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiaḡruk tuquḡanḡitchuq. Siñiktuaqsiaḡtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiḡaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isiqñiqsuq niviaq-siaḡruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganḡmigun niviaqsiaḡruk makinnisuq. ²⁶ Iñuich siaminnigaaḡ tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Iññuḡnik Ayaḡaruḡnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malḡuk ayaḡaruak aḡutik maliqñigaak kap-painaplutik, “Nagligillanḡiaqtiguk, iḡñiḡikkanaḡtiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiḡmun ayaḡaruak utlanḡigaak. Aasiiñ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Ukpigivitku uvamnun taamna savaḡitlatilaḡa?” Taapkuak kiuniḡaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ḡum aksiqñiḡik iriḡikkun nipliutiplugik, “Ukpigipluḡa taatnaqhutik qinḡitlasitqiksutik.” ³⁰ Taapkuak aḡutik qinḡitlasitqinḡiqsuk. Jesus-ḡum alḡaqsruḡlapiḡniḡik uqaqunḡitlugik kisumununniiñ taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminnigaaḡ tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Aḡutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiuglu. Anun irrusiḡḡulik uqatlaiḡaaq Jesus-muutik-kaunisuq. ³³ Irrusiḡḡuk anitmagu uqatlaiḡaaq anun uqaqsiiñisuq, iñugayaat quviḡusukhutiḡ nipliḡñiqsut, “Qaḡaunniiñ tautuksimaiññiqsugut atrianik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡñiqsut, “Anitchiraqtut irru-siḡḡuḡnik atuḡlugu sanḡia aḡalataata irrusiḡḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksrifiḡa

³⁵ Aasiiñ Jesus kukiḡuḡnisug nunaqqipayaanu nunaqqiuranilu, ilisaut-ripluni Jew-ḡuruat katraḡvinḡitñi quliaqtuaḡiplugulu tusaayugaallautaq Agaa-yyutim aḡaayugautaagun suli mamititlugich qanusipayaanik atniḡnautilḡillu nanḡirrutilḡillu. ³⁶ Tautukamigich iñugayaat iḡunḡutchanḡiqsuq, atakkii iḡui-ḡluqhutiḡ qanuqsasuiḡhutiḡlu atriplugu ipnaiḡ qaunaksraiḡaaq. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliguaqtini, “Katittaksraq iḡumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikit tut.” ³⁸ Inḡisruqsuḡ aḡaayugaḡa katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinḡun.

Jesus Piksraqtuq Qulit Malḡuḡnik Uqqiraqtinik

10 ¹ Jesus-ḡum inḡmiñuqunigai qulit malḡuk maliguaqtini, aasiiñ sanḡik-sriññigai anitchitḡlasiplugich irrusiḡḡuḡnik suli iḡaqsipkaitḡlasiplugich

qanusipaya anik nanjirrutiliqnik. ²Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtaiñ atinjich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, sulit Thaddaeus, ⁴Simon-lu ilañata Zealot-kuaqtuat, sulit Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁵Taapkua qulit malguk Jesus-ñum tuyuginigai algasruqlugich itnaqhuni, “Aullağniaqasi Jew-ñunitchuanun naagaqaa isigniaqasi nunaqqipayaanjitñun Samaria-gmiut. ⁶Aglaan aullaħhiñagitchi inuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruaitun ipnaisun. ⁷Aasiñ iglauħapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun aňalatchiñhiñağtuquq inuñnik nutaakun.’ ⁸Ihaqsiptaiñlusi atniğ-ñagtuani, anipkaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiqłuich, sulit aatchuutigiyumagiksi akuqtuağikkaqsi akii-laaglugu. ⁹Maniligaagnaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniiñ kanñuya-miglu. ¹⁰Puukataiłaagusi aullağupsi, quppigaatqiutaiłaagusi, sulit alugutit-qiutaiłaagusi, naagaqaa ayauppiñiłaagusi, atakkii savakti piquqtitaksrauruq inuğikkañanik. ¹¹Nunaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaqqiuramun pakak-kumausi inuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullağ-niaħapsitñunaglaan. ¹²Tukkuummigupsi taavrumani tupigmi nipligumuusi, ‘Agaayyutim ihaqquťillañniagumagaasi.’ ¹³Inuich taapkua pağlakpasi tut-qiutiqağniaqtut. Aglaan pağlanjipasi tutqiutiqağumiñaitchut. ¹⁴Kisupayaam akuqtunjitpasi naagaqaa naalağnisunjitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsiñuq apyuq isigapsitñiñ aniñiağupsi tupigmiñ naagaqaa nunaqqimiñ. ¹⁵Iłumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq inuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium uvlunani taapkunakña inuiñiñ tukkuliñjitchuamiñ ilipsitñik nunaqqiatni.

Nagliksaagtirrutiksrautit

¹⁶“Tuyuginiağipsi ipnaisun akunəatnun amaaqtut. Taatnamik puqikku-mausi nimigiaturun sulit suqłukkatatłaitchuaturun tiñmiağruuraturun. ¹⁷Qaunagilugich inuich, atakkii uqaqsiťaağvinñmuutigisigaasi ipiqaqtuğlusi Jew-ñuruat katrağvinjitiñi. ¹⁸Sulit pisigilunña tikiutrauniaqtusi sivuğaatnun kavanaauruat umialgilu. Piviksraqağisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun sulit Jew-ñunitchuanun. ¹⁹Aglaan tiguraugupsi isumaalunñaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağ-niaqtilaapsitñik, atakkii tavrağuppan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰Atakkii ilipsi uqağumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqağisuruq ilipsigun. ²¹Aniqatim aatchuutigisigaa aniqatni tuqquťautqulugu, sulit aapam pigisipmigaa taatnatun qitunğaurani; ililgaat akikñaqtuipmiñiqsut anayuaağmiknik aasiñ anayuaatitñ tuqquťillugich. ²²Inupayaam uumigiliutisigaasi piquťigilunña, aglaan makitaruaq payañağuni isuanun anniqsuk-kağisuruq. ²³Piyuaqsiugupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Iłumun uqautigipsi naatchitłasigaluaqasi savaapsitñik nunaq-qipayaanjitñi Israel-ñum Iğñiña Inuum ağığisuruq. ²⁴Maliguaqti kamanatłut-laitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti anayuaqəmiñiñ. ²⁵Inuich uumi-gisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, sulit taatnatuntuuq savakti anayuaqənatun. Inuich tułłirağniqpatruñ anayuaqəña

tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqliraǵniaǵaich taavrumiǵa atıǵmik.

Sivuugaginasigik İnuich

²⁶ “İqsiginiaqnasigik İnuich. Supayaaq matuqaqtuag sagvikkaugisiruq, sulı nalunaqtuapayaaq ilıtuǵıpkakkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkaga ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli İnuich isivruutigikkañat siuttapsitñun qulıaq-tuaǵiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnagich İnuich tuqqutchıraǵaqtuat timimik, aglaan tuqqutchumiñaitkaat İnuusiq; sivuugagıñiñaqsiuñ taamna piyaqquitlaruag iluqaaknik İnuutchimiglu timimiglu anasiññuqsagvıñmi. ²⁹ Uvva malǵuk tinmiurak tunitłaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi naluññaan. ³⁰ Agaayyu-tim ilisimagai iluqaisa nutchasi nıaqupsitñi qanutun İnuigiaktılaañat. ³¹ Taatnagusi sivuuganasi, akisuruarutluktusi tamatkunakñu tinmiuraǵayaaniñ.

Uqaǵılhalu Piiłaaǵılhalu Christ-mik

³² “Taatanamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuǵaatni İnuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaıǵlugu uqaǵigisipmigiga sivuǵaani Aapaa qılañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piiłaaǵikpañu İnuññun piiłaaǵigisipmigiga Aapaanun qılañmiittuamun.

Jesus Aggiutrıruq Aviktuiǵıǵmik

³⁴ “İsumaniaqasi agǵıñılunı tikiutıyaǵlugu tutqıun nunamun aglaan savıkpak. Agǵıñıchuñu İnuich piqatigiiksıyaǵlugich aglaan atıñıquplugich.

³⁵ Atakkıi piqutigilunı ıǵñıguruat akikñaqtuıtılasiplugich aapamıknik, paniuruat aakamıknıglu, ukuaruruat aakarumıknıglu.

³⁶ İnuum tupiqatıñi uumigirigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “İnuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ malıǵuaqtaulguymıñaitchuq uvamni, sulı İnuum piqpagitlukkumiun ıǵñıgıkkani naagaqaa panıgıkkani uvamniñ malıǵuaqtıgıñitkiga. ³⁸ Suli İnuum akıgıgı-tıñitkumiun sannıǵutani malıglunı malıǵuaqtıgıñitkiga. ³⁹ İnuum tigummiñiaqtuam İnuuıǵmiñik tammaıgisigaa ilumutuuruag İnuuıǵı; aasıñ İnuum tammaıgumiun İnuuıǵı piqutigilunı piññaktaagıgisigaa.

Akılıusiaksrat

⁴⁰ “İnuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmıgañu, sulı kisupayaaq akuqtuiruag uvamnik akuqtullapiaqmıgaa tuyugiriga. ⁴¹ Kiña İñuk akuqtuiruag sivuniksri-qirimik pisigiplugu sivuniksriqıraupluni akuqtuıgisiruq sivuniksriqirit akiññaktaaksrañatıtuñ, sulı İñuk akuqtuiruag nalaunñaruamik İnuñmik pisigiplugu nalaunñaruauñıha İnuum akuqtuıgisiruq nalaunñaruauñıha İnuum akılıusia-ñatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruag atautchimunnniñ makua kamanaiññıqsrauruat malıǵuaqtıma nigliñiaqtuamik imıǵmik qallutmun pisigilugu malıǵuaqtuñıha, ilumun uqautıgipsi, tammaıyumiñailıapiaǵaa akılıusiaksrani.”

11 ¹ Jesus naatchianikami ilisautrıǵımiñik qulıt malǵuk malıǵuaqtimi-ñik aullañıqsuq tavrakñu ilisautrıtyaqhuni sulı qulıaqtuagıaqhuni nunaaqıñitñun Galilee-m.

John Paptaaqitichiri Tuyuqaqtuq Malġuṇnik Maliguaqtinik

² John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti aqisruutau-ruaq, savaaqaqtilaṇanik, tuyuġinigik malġuk maliguaqtinik ³ apiqsruġia-quplugu Jesus, “Taimñaovich John-ḡum uqautigikkaṇa agġiġiṇiaṇiplugu? Naaga niġiunṇiaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ḡum kiuniġik, “Utigusik uqautigit-yakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik. ⁵ Ayaṇṇaruat qinittasipluṭiṇ, pisutlaitchuatu pisutlasipluṭiṇ, auyugaqtualġillu mamitikkaupluṭiṇ, tusaat-laitchuatu tusaatlasipluṭiṇ, tuṇṇaruat anjipkaqtuġich, suli tusaayugaallau-taq quliaqtuṇuṇpluni ilaippaṇun. ⁶ Quvianamiuruq iṇuk qapiqtanitchuaq pisigiluṇa.”

⁷ John-ḡum maliguaqtik aullaqsipmaknik Jesus uqaqsiñiqsuq iṇuga-yaanun John-kun, “Sumik qinigiacpisi iṇuilaami nunami, ivigaamik aṇala-taakkaṇanik anuġim? ⁸ Sumikmi qinigiacniqpsi? Iṇuḡmik atnuġaaqaqtuq akisuranik? Naagga, tamatkua atuqtuatu akisuranik atnuġaanik iṇuuniaq-tuṇurut umialgum tupiqaṇani. ⁹ Taitṇiṇitpan sumikmi qinigiacpisi? Si-vuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktug sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruaq John-kun,

‘Ataṇii, tuyuġisigiga uqquiraqtiga sivupni.

Itqanaiaġisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Ilumutuuruamik uqaqtuṇa ilipsitṇun, John Paptaaqitichiri kamanatluktug iṇuḡniñ aniruaninñ nunami uvuṇanunaglaan. Aglaan iṇupayaaq kamanaiñ-ñiqsauruaq ukunakṇa Agaayyutim aṇalataninñ kamanatluktug John-miñ.

¹² John Paptaaqitichiri sagviqman Agaayyun aullaġniñiqsuq aṇalataġmiñik iṇuḡnik, aglaan iṇuich saqlaktuat aippaavak akilliliqsuiñiqsut uvuṇanuna-glaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqipayaat suli Moses-ḡum maligutaksraṇiñ uqa-ġigaa John-ḡum agġiġiṇiaṇanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsuṇ sivuniksriqirit uqaġikkaṇat ukpigiṇiaġiksi John Elijah-ḡutilaṇanik agġiqsaġumaruaamik.

¹⁵ Kiña iṇuk siutiaqtuṇa tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iṇuuruat pakma? Ittu ililgaatun aquppiṇuṭiṇ tuniriṇiaqtuṇat katimmaviṇiñ suli tuqḡiraupluṭiṇ avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluaġipsi aglaan agġiṇitṇusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianitchusi.’

¹⁸ John agġiqami niġitlaiñniqsuq imiḡluniṇu, naagasuli iṇuich uqaqtut irrusiq-ṇuqaṇiplugu. ¹⁹ Iḡniṇa Iṇuum agġiqami niġitṇapluni imitṇapluniṇu atlatitun, aglaan uqautiginiṇa itna, ‘Marra niġġiqsuruaq imiqtuṭilu, ilauraaginiṇa tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuġipkautauruq ilumu-tuuplugu savaaṇaḡun.”

Ukpigitchuat Nunaaqgich Iṇaṇatni

²⁰ Aasiñ Jesus-ḡum iniqtiqaṇiḡai iṇuich nunaaqqiñi savaaqaġvigitlukkani quvinaqtuanik atakkii isummitqinimata. ²¹ “Nakḡuṇ Chorazin-naġmisi! Nakḡuṇ Bethsaida-ġmisi! Savaaqaḡaluaqtuṇa iṇuġiaqtuanik quvinaqtua-nik akunnapsitni. Makua quvinaqtuat qinikkasi savaaṇuniqpata inilġaa-nimma Tyre-miṇu Sidon-miṇu iṇuich taimani isummitqianikkayaqtut miis-suḡnik atnuġaaḡutiṇ suli agramun aquvillutiṇ qinigtitlugu taavrumuuna mumiḡitiṇ killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium

iglutuyunaitlukkisiruq ukuḡnakḡa Tyre-miḡlu Sidon-miḡlu ilipsitḡi. ²³ Aasiḡḡ Capernaum-miusii! Kamanag̃asugivisi? Iktaugisirusi anasiḡḡuqsag̃viḡmun. Atakkii quvignaqtuat savaḡḡuruat ilipsitḡi savaḡḡuniqpata Sodom-mi, ittui-ḡagayaḡluaqtuq uvuḡanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atan-niusiaksraḡat qaḡanatluḡniaqtuq atanniusiaksrapsitḡiḡ.”

Aggiḡhusi Uvamnun Minguiqsiag̃itchi

²⁵ Tavraasiḡḡ Jesus nipliḡḡiq̃suq, “Aapaḡḡ, atang̃uruatiḡḡ qilḡḡmi nunamiḡlu, quyag̃ikpiḡ! Sag̃vigitin puḡiitchuanun sut iriq̃samaruat puḡiksuaḡiḡ ilisima-ruaniḡḡlu. ²⁶ Aa, Aapaḡḡ, taamna sivunniutigikkan quviag̃ig̃iḡ. ²⁷ Aapaa saḡḡi-payaat qaitkai uvamnun. Kia-unniḡḡ iḡuum ilisimaḡitkaa iḡḡḡig̃uruag̃ aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniḡḡ ilisimaḡitmigaa aapa aglaan kisimi iḡḡḡig̃uruam iḡupayaamlu iḡḡḡig̃uruam ilitchuḡipkakkḡa aapamik. ²⁸ Ming̃uqtuasii uqu-maiḡḡiuqtuasiiḡ! Uvuḡag̃itchi, ming̃uiqsiag̃itichumag̃ipsiḡ. ²⁹ Akiyaqasiutiti-tchi uvamnun ilisaḡvig̃ilugaasiḡḡ. Taatnaḡupsi iḡuutichisi ming̃uiqsiag̃iaḡtut atakkii piisaḡḡitchuḡa atchikḡuḡalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksr̃irrutiga ilipsitḡun qaḡanaqtuq.”

Apiqsruun Minguiqsiag̃vikun

12 ¹ Akuniisunag̃atiḡ Jesus-lu malig̃uaq̃taiḡ apqusaag̃niqsut mukkaaksrat nautchiivatigun ming̃uiqsiag̃vium uvluani. Jesus-ḡum malig̃uaq̃tai nig̃i-suliḡhutiḡ nutchuigaq̃siḡiḡisut mukkaaksranik aasiḡḡ nig̃iplutiḡ. ² Pharisee-ḡuruat tautukamisig̃ik upyaḡḡiḡaat Jesus, “Qiḡḡillakkich malig̃uaq̃titiḡ. Navg̃illapiaqtut malig̃utaksr̃aptiknik ming̃uiqsiag̃vium uvluagun.” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ag̃liqi-simasuknaḡiksi sumik David-ḡumlu piqataiḡḡu pisilaḡḡat nig̃isuliḡamiḡ. ⁴ David isiq̃huni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqataiḡḡu, nig̃irut ip̃q̃iq̃sakkauruamik qaq̃-qiamik nig̃iraksriutauruamik kisiitḡun agaayuliḡsinun. Malig̃utaksrakuag̃naḡi-tchuq nig̃ipmatruḡ taamna qaq̃q̃iaq̃. ⁵ Suli ag̃liq̃isimasuknaḡiksi malig̃utaksrani, qanuq agaayuliḡsit agaayyuvikpaḡḡmi qaayug̃naq̃siḡiḡuḡiaḡhat ming̃uiqsiag̃vium uvluani, tavraami patchisaḡḡiḡat navguikamiḡ malig̃utaksranik. ⁶ Aglaan uqau-tigipsi, iḡuḡ maaniitkaluaqtuq kamanatluktuaq̃ agaayyuvikpaḡḡmiḡ. ⁷ Iḡisima-nayaḡniḡupsi qanuutautilaḡḡanik uuma uq̃athum, ‘Kimm̃utigitlukkiga nag̃lik-taq̃ uumakḡa tuniḡḡaqtuḡiḡmiḡ,’ suksraunḡiḡayaitchisi iḡuich killukuaḡḡitchuat. ⁸ Atakkii Iḡḡiḡa Iḡuum atanig̃igaa ming̃uiqsiag̃vium uvluan.”

Aḡun Argalik Pannaḡluktanik

⁹ Jesus tavrakḡa aullaq̃ami isig̃niqsuq Jew-ḡuruat katraḡṽiatnun. ¹⁰ Aḡuti-qag̃niqsuq tavrani pannaḡluktanik argalik. Atlanik iḡuqag̃miḡniqsuq tavrani ag̃visiksraḡiḡiq̃ruanik Jesus-mik. Apiqsruḡniḡaat malig̃utaksrakuag̃naq̃-magaan iḡuaq̃sipkairuni ming̃uiqsiag̃vium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutiniḡai, “Nalliḡsi piqag̃niḡumi atautchimik ip̃naimik aasiḡḡ ip̃naiḡ kataguni iḡunaamun ming̃uiqsiag̃vium uvluani, taavruma amunayaḡiḡḡiḡpaḡḡ taavrumakḡa? ¹² Nalupq̃inaitchuq, Iḡuḡ piḡpaknatluktuq ip̃naimiḡ. Taatnaḡhuni malig̃utaksrakuag̃naq̃tuq ikayuiruni ming̃uiqsiag̃vium uvluani.” ¹³ Aasiḡḡ nipliutiḡplugu taamna aḡun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isaḡḡiḡai argaḡḡi aasiḡḡ iḡuaq̃-siplutiḡ ig̃luḡisiton argaiḡḡ il̃iplutiḡ. ¹⁴ Tavrakḡa Pharisee-ḡuruat anikamiḡ kat̃iplutiḡ sivunniug̃niqsut qanuḡlugu Jesus tuq̃q̃utchukḡugu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanatnik, aullagñiqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich maliñnigaat. Jesus-ñum iñuagsiragagnigai iluqaisa atnigñaktuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtiñnigai iñuich uqağitquñitluni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga!

Ilaanuruaq piqpagikkağa suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillautaga ilaanun,

suli quliaqtuagigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiłksraga iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq igialalunił.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaquğñianitkai sayaitchuat iñuich ittuat pigittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiganatun

atanniiłksragmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunił atisilunił.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğiugaqagisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutinigaat añun irrusiqłulik ayaanaruaglu uqatlatichuağlu. Jesus-ñum iñuagsiñigaa. Tavralli taamna añun uqatlasiruaq qinitt-lasiplunił. ²³ Iluqatin iñuich quvigutchañniqsut uqaqhutin, “Kiñuviağñitkaluagñiqpauñ una David-ñum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ uqağniqsut, “Jesus anitchiragaiñiqsuq irrusiqłunniñ iñuñniñ atuqlugu sañña Beelzebul-ñum ayalataata irrusiqłuich.” ²⁵ Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaanatnik uqautiniğai, “Iñuich atañguviñmiguuq akikñautirut avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraunğigñiaqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiñ makitatlaitchut.

²⁶ Taatnatuntuuq tuunğaq irrusiqłunniñ avgumagumiñ akikñautilituñ avatmun atañguvia isukliñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkich irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuvativigik irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiğisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittağuma irrusiqłunniñ, nalupqinaitchuq Agaayyutim ayalatchianiktilaana iñuñnik akunnapsitñi.

²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq saññiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaaglugu saññiruaq iñuk tiglikkisiruaq suuraniiñ. ³⁰ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruaq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanich itağitqikkumiñiağlugich uqağniqluktapayaanich. Aglaan uqağniqluktuaq akikñaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyu-miñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaqługu Iğñiña Iñuum natqigutikkaugisiruaq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyu-miñaitchuq pakmapak suli taimuñ.

Napaaqtuq Asianił

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianigun. Napaaqtuğiksuaq asirriłlautağaqtuq aasiñ napaaqtuğiitchuaq asirripluni asiğiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich

nimigiati! Uqatlaitchnusi nakuuruanik atakkii pigiitchuanuplusi. Qangaum uqagiragigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqagaqtuq nakuuramik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniragaqhutiñ uummatminiñ, aasiili pigiitchuaq iñuk uummatigmiutağaqtuq killuġmik uqaqhuniiasiñ nakuuñitchuanay. ³⁶ Uqautigipsi, uvluni atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqagii-lapayaagmiktigut uqautigikkagmikkun. ³⁷ Atakkii uqagikkapsigun nalaun-naṣripkakkauiaqtusi, sulī uqagikkapsigun suksraunġiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quvignaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanisa Pharisee-juruat suli ilanich aglaliqirit uqaḡniqsut Jesus-mun, “Ilisautrii, qiniḡuktugut quviquaqtuamik savaamik nalupqinaigutaup-lugu kisuutilaqnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iṇuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiniḡuktut quviquaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugich, aglaan qiniḡumiṇaitlutin taatnatchimik. Qiniḡhiṇaḡisigaat quviquaqtuag savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun.” ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraaḡni inniqsuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. Taatnatuntuuq Iḡniḡa Iṇuum iluviḡmiitkisipmiuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. ⁴¹ Atanniivium uvluaṇi iṇuḡisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iṇuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniḡ Jonah-m quliaqtuagutipmatin. Atanji, iṇuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miṇ. ⁴² Atanniivium uvluaṇi atangum aḡnam patchisiginiagaasi iṇuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni uḡallam tuḡaaniḡ uḡasiksuamiṇ naalaḡnityaḡlugu Solomon-ḡum puḡiksi-laḡa. Atanji, iṇuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miṇ.

Irrusiqłuk Utigtuq

⁴³ “Irrusiqluk anipman inuṣmiñ kukiḷuqaqtuq paliqsaakun nunakun pakak-huni inīqtuqisiagviksraḡmiñik, aasiñ paqingitḷugu. ⁴⁴ Inmiñun uqaḡaqniqsuq, ‘Utiḡlaṇa tupiḡmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillaḡniḡaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni aggiutrirraqniqsuq tallimat malḡuṇnik atlanik irrusiqluṇnik pigiitḷuktuanik iḡmiñiñ. Aasiñ isiqhutiḡ inuṣniagaqsiḡniḡisut tavrani. Aqullia taavruma inuṣum pigiitḷuksiraqtuq sivulligmiñ inuṣniatiḡmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisirūq killiliqirini inuṣniagaqtat pakmapak.”

Aakaanalu Aniqatailu Jesus-um

⁴⁶ Jesus-ḡum uqaqtitlugu iṇuḡnun aakaḡalu aniqatiṇiḡu qikaḡniqsut tatqaani uqaqatigisukḡugu Jesus. ⁴⁷ Iṇuich iḡaḡata uqautinigaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukḡutin.” ⁴⁸ Jesus-ḡum kiunigaa taamna iṇuḡ uqautriṇi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tik-kuaḡlugich maligaaqtini nipliḡṇisuuq, “Qiniḡsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiṇapayaaq savaaqaqtuaq piṣuḡhanik aapaa qilaḡmiittuam aniqatigigaa naagaḡaa aakagiḡlugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

13 ¹Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ²Iñugiallapiaqtuat iñuich katirvigini-
gaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqquq umiamun aquvitluni, iñugayaqpaurat

makitaplutiŋ narvam siŋaani. ³ Aasiin Jesus-ŋum uqautiaqsiŋigai iŋugiak-tuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iŋugguuq nunaliqiri nautchiityaŋniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilaŋich katagaŋniqsut apqutmun, aasiin tiŋmiurat niŋiplugich. ⁵ Ilaŋitsuli katagaŋniqsut uyaŋauruamun nunamun nunaqapiaŋitchuamun, aasiin nauplutiŋ qilamik atakkii nunakitluni, ⁶ aasiin siqiŋiŋ nuipman pasiklugaich pannaqluŋniŋai atakkii kaŋiliviksraitlutiŋ. ⁷ Suli ilaŋich nautchiaksrat katagaŋniqsut akunŋatnun kakitlaŋnat, aasiin kakit-laŋnat naukamiŋ nagguviksraiŋiŋaich nautchiagiŋksaat. ⁸ Aglaan ilaŋich katagaŋniqsut nunagiŋsuamun, aasiin nauriŋniqsut asianik iŋugiaksiplugich, ilaŋich atautchimiŋ tallimakipiaŋuttaaqhutiŋ naaga piŋasukipiaŋuttaaqhutiŋ naaga iŋuiŋnaq qulinuttaaqhutiŋ.” ⁹ Aasiin Jesus nipliŋniqsuq, “Kiŋa siutiaq-q-tuaq naalaŋniŋi.”

Sivuniŋat Atrikusautit

¹⁰ Ma liŋuaqtaŋi utlaklugu Jesus apiqsrugniŋaat, “Suvaata uqaqpich iŋuŋnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Ilipsitŋuŋhiŋaŋ Agaayyu-tim sagviŋiŋaŋa nalunaqtuaŋanik aŋaayuqautaan qilaum, aglaan makunuŋa iŋuŋnun sagvikkaŋitchuq. ¹² Atakkii iŋuk piqaqtuaq akuqtullaagiŋsiŋuq, aglaan taavruma piqaŋitchuam anniagiŋaŋa mikiruuraqunniŋi pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuŋa iŋuŋnun atrikusautitigun:

Atakkii qiŋiŋaluaqhutiŋ ilisaqsritlaitchut

suli naalaŋniŋaluaqhutiŋ tusaatlaitchut aasiin kaŋiqsitlaitchut.

¹⁴ Aasiin makunuuna iŋuktigun immiumaniqsuq Isaiiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluaŋpsi kaŋiqsiyumiŋaitchusi,

suli qiŋiŋumaagaluaŋpsi ilitchuqsiyumiŋaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iŋuich uummatiŋich pitchiŋiŋiŋniqsut, tusaasunŋitlutiŋ supayaamik, iritiŋlu siquplugich.

Utitiŋiŋitchut Agaayyutmun mamitiŋiksramiknun

atakkii qiŋitlaitchut tusaatlaitlutiŋlu kaŋiqsitlaitchutlutiŋlu.’

Isaiiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiŋitlarut suli siutigikkasi tusaat-laplutiŋ. ¹⁷ Ilumun uqautigipsi, iŋugiaktuat sivuniksriqirit nalaunŋaruatlu Agaayyutim iŋuiŋ qiŋiŋukkaluaŋaat tamanna pakma qiŋikkaqsi aglaan qiŋi-ŋitkaat. Tusaasukkaluaŋaattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanŋitkaat.

Jesus-ŋum Kaŋiqsipaŋaŋa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalaŋniŋlaksiuŋ qanuutautilaŋa atrikusautim nautchirriqirikun.

¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqaŋiŋmik aŋaayuqautaagun Agaayyutim kaŋiqsisu-ŋaqatiŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigii-tchuam aggiqihuni aattaŋigai nautchirriutauruat uummataatniŋ, suli piiguip-kaŋai tusaakkaŋatnik. ²⁰ Aasiilŋi akuqtuiruat uqaŋiŋmik quviasuutigiŋplugu tusaapqauraqamitruŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyaŋaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kaŋiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra iŋuiŋliuŋiq piyuqaŋsiuŋiŋlu tikitmata iŋuich taapkua qilamik qapiqtiŋaqtut. ²² Suli nau-tchiaksrat kataktuat akunŋatnun kakitlaŋnat atrigigaat iŋuk tusaaruq uqa-ŋiŋmik, aglaan isumaaluutit iŋuuniaŋikun kinniŋtiŋniŋaŋgutitlu umialgutitigun

suqutiginigigagaat uqatig taimmaasiin naurisunqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruaq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutij nuna-giksuumun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqaligmik kanjisiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilanjich tallimakipiatun, ilanjich pinjasukipiatun, sulit atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksragiilatigun

²⁴ Jesus uqaḡniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiruutun mukkaaksragiksaanik nautchiiviniñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñikititlugich uumiksri aggiqhuni nautchiiniqsuq mukkaaksragiilanik akungatnun mukkaaksragiksaat aullaqhuniasiiñ. ²⁶ Naugaqspimata nautchiat mukkaaksraurat nuinjuraqmata mukkaaksragiilatuuq sagvigiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruḡ aḡaayuqaqtij apiqsruḡniḡaat, ‘Ataniiq, nautchiiniḡiptigiñ mukkaaksragiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksragiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhiata kiuniḡai, ‘Uumiksrim savaḡigaa taamna.’ Savaktit apiqsruḡniḡaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksragiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniḡai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksragiilanik taputriviaqtusi mukkaaksragiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kipri-vik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksragiilat qiliqtaulaalugich ikipkaqsriuḡlugich, aglaan katillugich mukkaaksragiksaat siḡluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ḡum uqautilgiñniḡai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim aḡaayuqautaa ittuq mustard-ḡum nautchiaksrauraḡatun iñuum nautchiikkaḡatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluḡḡaḡmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami aḡiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuḡuqhuni. Aasiiñ tiḡmiuraḡi siḡlam aggiqamiḡ uḡluliñiqsut qisiqsiutiḡitiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ḡum uqautilgiñniḡai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aḡnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ḡum Uqaqtilaḡa Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ḡum uqaḡiniḡai iluḡaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaḡuni uqatlainiñiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqautt-tauruq sivuniksriqirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaḡisiruḡa ilinḡitiñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam
aullaḡniñhaniḡaglaan.”

Psalm 78:2

Jesus-ḡum Kanjisiipkaḡa Atrikusaun Mukkaaksragiilatigun

³⁶ Jesus-ḡum aullaqtitqaaḡlugich iñuich isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliḡuaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutij, “Kanjisiipkallaktigut atrikusaun mukkaaksragiilatigun nautchiiviniḡmi.” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iñuk taamna nautchiiruq mukkaaksragiksaanik Iḡniḡigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq.

Mukkaaksraġiksaat tamatkuañurut qaitchuat inġmiknik Agaayyutmun aġalatquplutin, mukkaaksraġiilatli tamatkuañurut qaitlutin inġmiknik pigiitchuamun aġalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniġa mukkaaksraġiilanik tuuñgauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiin kipirit isagulguplutin. ⁴⁰ Atriġugich mukkaaksraġiilat katitauruat ikipkaqġugich ikniġmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Iġniġan Iñuum tuyuġigisigai isaguligikkani aasiin katityaġlugich ukunakġa Agaayyutim aġaayugautmiñiñ killuqsaqusaagutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaġisirut suli tiriqulatchiġugich kigutitij. ⁴³ Nalaunġaruatli qaumagisirut siqiniġtun aġaayugautaani aapagikkagmin. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsamaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aġaayugautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuq iritqikġugu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaġniqsuq sulliñaurapayaagmini, aasiin tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Suñauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim aġaayugautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik suñauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik suñauraqpamnik aipluni tunityaġugich sulliñaurapayaani tauqsiġugu taamna akisullapiaqtuaq suñauraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim aġaayugautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñtaturuatun taġiumun aasiin qaaqhuni qanusipayaanik aqaluġnik. ⁴⁸ Qaaħallaanikamiñ aqaluġniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutin avguaqsipluġich aqaluich, nakuuruat ilipluġich aqaluqagvinmiknun aasiin nakuunitchuat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isagulgich avguityaġisirut pigiitchuanik iñuġnik akunġatniñ nalaunġaruat iñuich ⁵⁰ igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaġisirut suli tiriqulatchiġugich kigutitij.”

Nutauruallu Utuqauruallu Suġalġich

⁵¹ Jesus-ġum apiqsrugñigai maliguaqtini, “Kañiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniġaat, “Aa, kañiqsigivut.” ⁵² Aasiin Jesus-ġum uqautiniġai, “Aġla-liqipayaq ilisaaqqtuaq Agaayyutim aġaayugautaanik atriaqqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiumik suuraġmini nutauruanik naagaqaa utuqauruanik tugvaqsiviniñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiṭkaat Jesus

⁵³ Jesus-ġum uqaginiqamigich tamatkua atrikusautit aullaġniqsuq tavrakġa. ⁵⁴ Tikitluni iñuguġviniñun ilisautiniġai iñuich katraġviani. Iñuich tusaaruat quviġusukhutiñ apiqsrutaqsiñisut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqutmik suli sañġimik savaaqatlasipluni quvinaqtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iġniġiniṭpaun? Aakġa taimña atiqaniṭpa Mary-mik? Aniqtiginiṭpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli

Judas? ⁵⁶ Iluqatinqsuli nukatchianji iñuuniaqataunjiñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññagniqpa tamatkuniña supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiqagñiqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñuguğvinqmñiñlu naagaqaa ilamiñlu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqanjiñniqsuq iñugiaktuanik quviq-naqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutiñ ilaanik.

Tuqqtaułha John Paptaaqtitichirim

14 ¹ Taatnałhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitichirauniqsuq aņitqikhuni tuqułigmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” ³ Sivuaniiemma Herod-ñum tigupkağniğaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisiğiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliña. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitichirim akulaiqługu uqautiniğaa Herod, “Maligutaksrakuağ-nangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliña.” ⁵ Herod-ñum tuqqutchkukaluağniğaa John, aglaan iqsiñiqsuq iñuñnik atakkii ilinisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ñumlu tuyuğmianjiñlu quyalilłapiaqlugu. ⁷ Akiq-sruğniğaa nalupqinaiqługu qaitchigisiñiplugu supayaamik injiqpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliğniqsuq, “Qaitchinğa niaquanik John Paptaaqtitichirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchaņniqsuq, aglaan pisiğiplugu akiqsruutni sulı tamatkua niğiqatini tiliñniqsuq qaitquplugu niviaqsiam iniağikkana. ¹⁰ Herod tiliñniqsuq isiqsivinqmun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniğaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiñi niviaqsiamun, aasiilı taavruma aakamiñuutiqlugu. ¹² John-ñum maliguaqtañ aggiqhutiñ piñiğaat timaa iluviqluguasiñ. Taatnaanikamiñ uqautityağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 5,000 Aņutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaņanik John-ñum, aullağniqsuq umiakun quv-ğutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamiñ maliutiniğaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutiñ. ¹⁴ Jesus tulakami tautukługich iñugayaaqpaurat ilunqutchaņniqsuq. Mamitinnigai atniğñautiñitñiñ. ¹⁵ Unnuksraağataqman maliguaqtañ utlañniğaat uqautiplugu, “Unnuagtuq. Suviksraılłaaq manna. Tuyuğikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aullaņitkumiñ suņitchut. Ilipsi niğipkaqsigik.” ¹⁷ Kiu-niğaat, “Piqaqtugut tallimałhiñanik qaqqianiglu malğuniglu aqalunnik.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvuņautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñniğai iñuga-yaat aquvitquplugich iviņnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malğuglu aqaluk aagłuğniqsuq qilaņmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiñniğai maliguaqtimiñun aasiilı taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatiñ iñugayaat niğiniqsut niğisuiqhutiñ. Niğinaiqmata maliguaqtit kati-tchiñiqsut ilakuñitñik immigataqlugich qulit malğuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niğiruut 5,000-tuyuñnaq inniqsut aņutit, kisiqatigisunaqnagich ağnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanagun

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtiginiğai umiaqpauramun ikaagiaquplu-gich igłuanun narvaqpaum aasiñ aipkaqlugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami

mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñuǵniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniulǵniqsuq qailǵutiplugu atakkii anuǵim paǵǵaǵuutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlañniǵai malǵuaqtini uvluyasipman pisukhuni imǵum qaanagun. ²⁶ Malǵuaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imǵum qaanagun iqsitchañniqsut nipliqtutinj, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiñaaqsiñniqsut tatavrauplutinj. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniǵai, “Quviatchauǵigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq, ilviupiaǵuvich tiliñña utlaqulutin imǵum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imǵum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun saññisilañña anuǵim iqsitchañniqsuq. Kiviaqsikami kappaiñaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguñiǵaa Peter nipliutiplugu, “Ukpqi-sriñikiñniqaqpat! Suvaata arguaqtuqpich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anuǵaiǵniqsuq. ³³ Taapkaa umiaqpauramiittuat sitquǵviginiǵaat sivuǵaanun Jesus uqaqhutinj, “Ilmun iǵniǵiniǵaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniǵñautiliñnik

³⁴ Ikaaqañ iǵluñun nunaliniñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuñi taavruma nunam iłitchuǵikamiñ Jesus-mik tuyuǵniqsut uqqamik avalliupayaa-miknun nunaqaqıuranun, tikiutruaqsıplugich aasiñ atniǵñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaǵu aksıllaññaqsiñniǵuǵuunniñ akua atnuǵaan, aasiñ aktuipayaqtuat ilaani mamitikkauniqsut.

İlisauttutiniñ Sivulliññuñat

15 ¹ Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlañniǵaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruǵu, ² “Suvaata malǵuaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiniñ sivulliññikkapta? Iǵǵuñitkaich argatıñ niǵigaluaqtıñ.” ³ Jesus-ñum kiuniǵai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamak-sritłaitchusi atakkii malıgukkisi ilisauttutiniñ sivulliññikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaq uqamaǵuutriruq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ İlipsiliasiiñ ilisautrirusi iñuñmun uqautiłhiññuñiplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaǵaluaqtuñ aatchuutiksramik. Aatchuutigiymıññaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigiannikkiga Agaayyutim.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsıuñ iñuk kamaksritquñitlugu aapananik naagaqaa aakananik suñǵigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliññi ilisauttutiniñ. ⁷ Ukpıññuñatısi! Qanutun nalauttigiñiqa İsaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsıgun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluaǵatñ uqałhiññagmiktıgun aglaan uummatıñ uñasiksut uvamniñ piqpagillapianǵitluna.

⁹ Agaayyuvigiragıaatñ imailaakun, atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutiniñ iliplugich malıgutaksragıratun Agaayyutun.”

İsaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat İñuñun

¹⁰ Jesus-ñum iñmiñuñniǵai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksıñña kanqisilıusiasiiñ. ¹¹ Sum isıqtaqtuam iñuum qanǵagun qaayugnaqsipkatlaltkaa,

aglaan taavruma aniragaqtuam qanigmiñ, uqalthum qaayugnaqsipkagağigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakługu apiqsruğniğaat, “İlisimavigich Pharisee-nuruat atniummatilañat tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniğai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirriutiñaisaṇa amuruaniaqtuq kañituummaan.” ¹⁴ Inmiktuuğlich. Ayañaruani sivulliuqtaurut ayañaplutiñ. Ayañaruam sivulliuqpagu ayañaruq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Uqautitigut qanuutautilañanik taavruma atriku-sautim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğai, “İlipsipsuuq kañiqsisaitmivisi? ¹⁷ Kañiq-sinjitpisisuli? Suapayaaq qanigmuktuaq aqiağumugaqtuq aasiñ anipluni timimiñ.” ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniragaqtuat qanikun aniragaqtut uum-matmiñ, aasiñ qaayugnaqsiragaqlugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat isummatit, iñuaqtuñiq, ilaqatigağaluaqhuni atlatuñiq, ilaqa-tailłuni sayuñañiq, tigliyuñiq, tañigilaakun ilisimarañuñiq, uqaniqluktañiglu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiragağaat iñuk, aglaan nigiruni igguğaluağnagich argaich qaayugnaqsitłaitchaat iñuk.”

Ağnam Ukpiğutaa

²¹ Jesus aullağniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m sulı Sidon-ñum. ²² Canaanit-ağmiu ağnaq tamaani iñuuniaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun kappai-ñapluni, “Ataniiq, kiñuviña David-ñum! Nagligillañniañña! Paniga pigiiłilla-piaqtuq irrusiqluqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunıñiğaa. Maliguaqtaiñ utlak-ługu iniqsrullapiagñiğaat itnaqhutiñ, “Aqpigiun una ağnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Tuyugikkaauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruaton ipnaisun.” ²⁵ Ağnaq utlautikami sit-quğniqsuq sivuğanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullañniañña.” ²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Nakuungitchuq pigupsuñ ililgaat qaquksrautaat qailługuasiñ qipmiñun.” ²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigip-miraqtut kangakunik kangaalaruanik iñuñmiñ nigğiviniñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ağnaaq, kamanallapiaqtuamık ukpiqsriğaqniqsutin; iniqsrua-gikkan savaañugisiruq ilipnun.” Tavra ağnam pania iluaqsikkauniqsuq taav-rumani sassağniğmi.

Jesus Mamititchiruq İñugiaktuanik İñuñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqługu narvaqpaña Galilee-m; aasiñ mayuqhuni qimigaamun aquvinniqsuq tamaña. ³⁰ İñu-giallapiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruiplutiñ pisutłaitchua-nik, ayañaruaniq, uqatłaitchuanik, sulguilimaruanik, sulı iñugiaktuanik atlanik. İliuqagağniğaiç Jesus-ñum sivuğanun. Aasiłi Jesus-ñum iluaqsıñi-ğai. ³¹ İñuich quviğutchañniqsut qiniqamisigik uqatłailaat uqaaqsipmata, sul-guilimaruat iluaqsikkaupmata, pisutłaitchuat pisutlasiplutiñ, sulı ayañaruat qiniñtlasiplutiñ; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Nigipkainiqsuq 4,000 Añutinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inmiñuquniğai nipliutiplugich, “İlunñutcha-liqsuñ makuniña iñuñnik nayuutituiñaqtuanik uvamni piņasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniañitkitka nigisunaitnik atakkii taagtuk-kaqpiagtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqitkisivisa

naamayumiñaqtuamik qaqqiamik marrumani iñuilaami nigipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruñigai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaq-qianik piqaqpisi?” Kiuniñigai, “Tallimat malğunñik suli iñugiakisuuraniq aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñigai iñugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniñigai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaaniqamun Agaa-yyun avguqługich qaiññigai maliguaqtimiñun, aasiłi taapkua autaaqługich iñugayaanun. ³⁷ Iluqatiñ iñuich niginiñisut nigisuiğataqhutiñ. Aquagun mali-ğuaqtai katitchiñisut ilakunik immiğataqługich tallimat malğuktun aguup-mañnik. ³⁸ Tamatkua nigiruut 4,000-tun iñugiaktiginiñisut, ağnatlu ililgaatlu kisirrutisunqanagich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamigich iñugayaat ikiniq-suq umiaqpauramun tikitłuni nunañanun Magadan-ñum.

Iñuich Qasiłiñisut Quviqnaqtuamik Savaamik

16 ¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniñisut Jesus-mun uuk-tuağiaqługu. Apiqsruñigai qiniqtitquplutiñ quviqnaqtuamik savaa-mik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaañanik qilañmiñ. ² Kiuniñigai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Silaññuğniaqtuq atakkii qilañ kaviqsiruq.’ ³ Suli uvlaami uqağagtusi, ‘Silaqłunñiaqtuq ugluvak atakkii qilañ kaviqsiruq nuviyaqługuqman.’ Sivuniñisutlağaluaqhusi silamik qilaum qiniññagun, ağlaan ilitchuğitlaiññigisi qanuutautilañat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiniğuktut quviq-naqtuanik savaanik, ağlaan qiniğumiñaitłutiñ taatnatchimik. Qiniññiñi-ğisat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikon Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtai lu ikaagñisut iğluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ili-tchuğiniñisut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniñigai, “Qau-nagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Ağlaan uqauragñisut inmiknun itnaqhutiñ, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaa-ñiññapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilañat apiqsruñigai, “Suvaata ilipsiguuraq uqaurapisi qaqquiniñniplugu? Ukpisrifiñiñniñniq-pat ilipsitñi. ⁹ Kañisutłaitpisisuli? Naagaunniñ itqatłaitpisisig avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun añutinun? Qapsiñik aguupmañnun immiñisutpisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunñun? Qapsi-ñun aguupmañnun immiñisutpisi? ¹¹ Qanuğimña kañisutiniñniqisi uqautiqa-ñisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kañisutiniñisut ilaanun uqautiniñisilaagmiknik puvlaksautinik ağlaan qaunagitquplugich ilisauttuti-ñitniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilañña Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai mali-ğuaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴ Kiuniñigai, “Ilañisa John Paptaaqtitchiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jere-miah-ñuniplugu naagaqaa ilağinasugiługu sivuniksriqiraiñun Agaayyu-tim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m

nipliutiniġaa, “Christ-ġurutin. Iġnigigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “Simon, iġninja Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigik-kan iñuum sagviaqtuġitkaa ilipnun aglaan aapaam qilaġmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiñ, Peter-ġurutin [itnautauruaq Uyaġaġmik] aasiñ taavrumuġa uyaġaġmun nappagñaġigaa agaayyuviga, sul i saġġipayaaniñ tuqułhum akii-lyumiñaitkai. ¹⁹ Ivichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayuqautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqi maani nunami qilġutiqaqtuiniġa-siruq qilaġmi, aasiñ suapayaaq qilġutaiyakkaqi maani nunami qilġutaiyakkaugisiruq qilaġmi.” ²⁰ Jesus-ġum maliguaqtini uqaquġiññigai kisumununiñ iñuġmun Christ-ġuniłuni.

Jesus-ġum Uqautiginigaa Tuqułiksranilū Anjipkakkaułiksranilū

²¹ Tavrakġaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqluġu, “Jerusalem-muktuksraurua. Tavraniasiñ nagliksaaqtuksraupluġa sivulliutġiruaniñ qauklġitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, sul tuqqutau-ruksraupluġa. Aglaan anjipkakkaułiksranilū piġayuatiġun uvlut.” ²² Peter-m avuġaqtatagutipluġu Jesus iñiqtiġniġaa itnaqluġu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitiġiñliuġ taamna. Atuumaruksraupiaqtuq ilipnun.” ²³ Jesus-ġum qiviaqluġu Peter nipliutiniġaa, “Tuunġaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanġitutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqatutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ġum nipliutiniġai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiġa suksraaqtaksraġigaa pisułi, iqsriutiluġu sannigutani aasiñ maliglūa. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiġu iñuułi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiġu iñuułi piqutigilūa piñ-ñakkisiruq ilumun iñuułigmik. ²⁶ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluġaa suura-payaġa marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi. Sakuuġuraġ-nialha sumun atuġumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitcaa iñuum iñuutchi. ²⁷ Atakkii Iġninja Iñuum agġiqsaġumaruaq piqatigilugich isaġuliġni quviana-ġaġun aapami, tavraniasiñ akilligisigaa iñupayaaq savaanġun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuquniaġitchanik qiñi-ġaluqnaġu Iġninja Iñuum agġiqpan umialgulūu.”

Jesus-ġum Atlanuqtiłha

17 ¹ Itchaksrat uvlut aquatiġun Jesus-ġum aullautiniġai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ġum, kisiitnik qutchiksuamun iġġimun. ² Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlanuġniñiqsuq sivuġaatni. Kiñiġa qaummaġiksiñiqsuq siqiniqtun atnuġaani qatigsiplutiġ kirratchiatun. ³ Taat-naġmiutlu Moses sul Elijah sagviġniñiqsuq uqaqatigiaqsipluġu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitqu-guptiġut nappaiñayaqtuġa piġasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, sul atautchimik Moses-mun, sul atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusul qaumaruaq nuviyam qulañiutiniġai aasiñ nipi nipliġhuni nuviyamiñ, “Tav-rataamna piqpagikkaġa Iġniġa quyalimaatigillapiakkaġa, naalaġniyuma-giksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruġ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiġ. ⁷ Aglaan Jesus-ġum utlaklugich aksiniġai aasiñ nipliutiġugich, “Makititchi, sul iqsinaigitchi.” ⁸ Aaġluqamiġ maliguaqtit qiñiġiññiqsuq iñuġnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikamiġ iġġimiñ Jesus-ġum tilisiñigai, “Uqaġniaqasi

kisumununniin tamatkuniŋa qinikkapsitnik Igñiŋa Inuum anitqilhanuna-glaan tuqułigmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniŋaat Jesus, “Suvaata aglaliquit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agğaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqaagnaqtuq Christ-miñ itqanaiyagialugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiin iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq aŋalatchukamitruŋ aŋa-latkaat. Taatnatuntuuq Igñiŋa Inuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kanjisiłgatağniŋaat Jesus-ŋum uqałha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iłuaqsiŋkaiñiqsuq Nukatpiagruŋmik Irrusiqluñmik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitmata inugayaanun inuum utlaŋniŋaa sitquqhuni sivuŋaanun ¹⁵ nipliŋhuni, “Ataniiq, nagligillaŋniagun igñiŋa. Qiiqsruğuup-luni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqlugu puukaŋaqtuq ikniŋmunlu imiŋmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluağiŋa, aglaan iłuaqsiłguiñniŋaat.” ¹⁷ Jesus-ŋum kiuni-ğaa, “Ukpiqutaitchuasi ilipsitni! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitni? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisisuli? Uvuŋauti-saqsiuŋata nukatpiagruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqluŋmik anitquplugu nukatpiagruŋmiñ. Irrusiqluk anitman nukatpiagruk iłuaqsi-łiğniŋsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlaŋniŋaat Jesus kisipquqhutiŋ apiqsruqlugu, “Suvaata irrusiqluk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ŋum uqautiniŋai, “Pisigiplugu ukpiqsriniłiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanŋatun mustard-ŋum nautchiaksrauraŋatun uqautiñiñaugiksi una igğiq, Nuuttin inuŋa uvakŋa, aasiin nuunniiaqtuq. Piñiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaa-yułkun uisauraalikuŋlu anitlagai taatnatchich irrusiqluich. Atlam sum anichumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqłiksrañiłu Anjpkakkaułiksrañiłu

²² Atautchimukaŋi Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniŋai maliguaqtini, “Igñiŋa Inuum aatchuutigikkauniaqtuq inuŋnun; ²³ ilinisa tuqqutkisigaat. Aglaan piŋayuatigun uvlut anjpkakkauniaqtuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqututchallapiagñisut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitñamiŋ Capernaum-mun nalautchirut inuŋnik katitchiraunik aatchuutiniŋ agaayyuvikpaŋmun. Tamatkua Peter apiqsruğni-ğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpaŋmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniŋaa. Aasii isiqman tupiŋmun Jesus nipliŋqaağniq-suq ilaanun apiqsruqlugu, “Simon, sumik isumavich? Kisiñiñ umialiñi nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakŋaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniŋaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniŋaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğnia-ñiñniŋisut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivut inuich. Aullağutin niksi-ğagiñ narvamun. Qanğaniñ sivullium aqaluum niksiksapich paqitkisirutin maniŋmik. Tigulugu taamna qaitchumağiñ ilinjitñun, aasii akiliutilunuk.”

Kiña Kamağniqsrauva?

18 ¹ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruğniŋaat, “Kiña kamağ-niqsrauva Agaayyutim aŋaayuaataani?” ² Jesus-ŋum tuqluğniŋaa

ililgauraq iŋmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akunġatnun maliguaqtit ³ niplighuniyasiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjsuaġupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim aŋaayugautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq iŋmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagñisrauruq ukunakŋa Agaayyutim aŋaayugautani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuġumiuŋ ililgauraq pisigiluŋa akuqtuġaŋa.

Killuqsasusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtutpagu ilaŋat makua ukpiqsrisiaqtuat uvaŋnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunjsisġmiutchiġlugu uyaġakpaŋmik ipipkaqpan itiniqsraŋani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaqtuat iñuŋnik. Taatnatchich killuqsasusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuŋnik killuqsasusaagimigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtutpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuġimun argaililusi naagaqaa isigaililusi uumakŋa igluktun argaliŋmiñ naagaqaa isigaliŋmiñ igitauluniasiñ isuitchuamun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtutpasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluŋniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuġimun atautchimik iriqaġusi uumakŋa malġuŋnik iriliŋmiñ igitauluniasiñ anasiñ-ŋuqaġvium ikniġnanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suŋiġlaġiġiksraŋatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaġuliŋich ataramik aapamnulhiñaurut qilaŋmi. ¹¹ [Iġniŋa Iñuum agġisusq anniqsuġiaqlugu tammaqtuaq]. ¹² Qanuq isummatiginayaġniqpisiuŋ iñuk piqatuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammaġuni? Pakkiaġumiñaiñiŋqpaŋ taamna atausiq tammaqtuaq? Uniñniagaŋ taapkua tallimakipiaġuutailat ipnaich qimigaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiŋ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluŋniaga ukunakŋa tallimakipiaġuutailaniñ tammaŋitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilaŋmiittuam pisuġiġnitkaa atausiġunniñ ilaŋat tamatkua ukpiqsriruat ililgauratun ilipluŋ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuq

¹⁵ “Aniqatin killuqsappan akikŋaġutin uqautiyaġuŋ killuqsautaanik kisiŋ-ŋuġusik ilaalu ilviġlu. Naalaġnikpatin aniqatigiliutitqinġiaġiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaġnisuŋitpatin utlatikkumagaŋ piqasiġutin atautchimik naagaqaa malġuŋnik iñuŋnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqaġipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malġukkun naagaqaa piŋasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷ Naalaġnisuŋiġitpagich uqaġilugu ukpiqtuaŋuruuanun; naalaġnisuŋitchuiñaqpan aasiñ ukpiqtuaŋuruani-kunniiñ irrutigisigiksi Jew-ŋuŋitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilġutiaqtuuiñaġisiruq qilaŋmi; suli suapayaaq qilġutaikkaqsi maani nunami qilġutaiyakkaugisiruq qilaŋmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malġuugupsik maani nunami aasii aŋiġutilusik supayaakun apiqsruġupsik, aapaa qilaŋmi savaaġigisigaa ilipsitniñ. ²⁰ Atakkii nani malġuk naagaqaa piŋasut katikpata pisigiluŋa nayuuti-gisiruŋa ilinġitni.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiin Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruugnigaa, “Ataniiq, qapsiiniaglaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitnagluja killuqsaqpan? Tallimat malgunniaglaan?” ²² Jesus-nun kiunigaa, “Tallimat malgunniaglaan aglaan pinasukipiaq qulit tallimat malgunniaglaan.” ²³ Agaayyutim anaaquqautaa sagviqpan atriqaqisuruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiinik qanutun ilinjitun akiqsruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpigarriqisaanikman inuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiljiyumiinaiinikman anaaquqan tunirautqunigaa agnaatlu sulit qitungauranji sulit iluqaisa suuraayaanji aasiin akiliutigilugich niggiuqsruutainun. ²⁶ Savakti sitquqami sivugaanun uqapsaagniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallanja. Utiqtitchigisigikpiin iluqaitnik.’ ²⁷ Ajaayuqan ilunjutchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakna nalaunnigaa ilanjat savaqatmi niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninik. Tiguniqlukamiun qimitichisruaqsiinagaa nipliutiplugu, ‘Niggiuqsruutin utiqtirruun uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa iniqsruaqluguasiiin, ‘Utaqqiurallanja. Utiqtitchigisigikpiin iluqaitnik.’ ³⁰ Aglaan akiqsruugvigikkana utaqqisunijnisqsuq. Aullaqtihiinagaa isiqsivimun aasiin isiqtaupkaqlugu utiqtitchiinaalhanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiniqamitruun taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagnisut. Utlaklugu anaaquqaqtin uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Ajaayuqan savakti isiqunigaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiin niggiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqpanja. ³³ Suvaata ilunjuksriinigiinipich savaqatnik atriuna naglikrsiitaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra anaaquqan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiinjuqsuqaplugu akiliinaalhanunaglaan niggiuqsruutipayaanjinik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilajmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjitchupsi aniqatiupsitnik uummatipsitniin.”

Jesus Iisautirruq Avilikun

19 ¹ Jesus uqanaiqami tamatkunija aullaqnisuq Galilee-miin utlautipluni nunaqqiuranjiin Judea-m akiani Jordan-nun. ² Inugiakuat inuich maliginigaat. Jesus-nun mamitinnigai atniginaqtuat tavrani. ³ Ilaajisa Pharisee-nuruat utlanigaa. Tavra uuktuaqsauqlugu apiqsruulgiinigaat, “Ajutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuagnaqa?” ⁴ Jesus-nun kiunigai, “Agliqisimasuknagiksi aullaqniipman Agaayyutim iniqsiha ajutmiglu agnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni ajutim unisaksragigaa aapani sulit aakani aasiin piqasiutituni nuliagmiin, iluqatik-aasii atautchisun timinigitik. ⁶ Malgunaiqsuk aglaan atausinjuqtuk. Inuum avitinjillun tuvaqaqtini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-nuruat apiqsruugnigaat, “Suvaatami Moses tillisiqagnipqa ajutmun agliutiqaagluglu aullaqtilluguasiiin nuliani?” ⁸ Jesus-nun kiunigai, “Moses-nun avititkaasi nuliapsitniin atakkii iisautitchigiiptaitlusi. Aglaan itniniigitkaluaqtuq aullaqniinaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Agnaq tuniqsimauraninagan ajutmiin naagasuli ajutim avitkumiun, ilaqatnitqiguniasii atlamik agnamik. Taamna ajun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Maliguaqtaiin nipliutinigaat, “Taamna inniaqpan akungakni nuliagiik nakuutlunagnisuq ilaqatninjitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, “Inugiakuat

iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii aputiqaqtuq isuanunaglaan ilaqtatnikkummataitchuanik; suli aputiqaqmiuq ilaqtatnikkumiñaiyakkañit-ñik iñuich; atlatsuli, ilaqtatnikkummataitlutitj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtugumiñagumiuj taamna ilisauttun akuqtugliuñj.”

Jesus-ñum Agaayyutiniñgai ililgaurat

¹³ Iñuich ililgaurat tikiutruñiñgaich Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iñiqtitniñgaich tamatkua iñuich.

¹⁴ Jesus nipliñiñqsuq, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuaqataa añmaruq iñuñnun atriqaqtuanun ililgaa-nik.” ¹⁵ Ilikamigich argañi agaayyutiqqaaqlugich aullañniñqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuag

¹⁶ Añun utlautiniñqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Ilisautrii, sunik nakuuruani savagluña piquatlasinayaqpi isuitchuamik iñuññigmik?” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniñga, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruañuruq. Aglaan iñuññigagukkuvich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpiam apiqsruñiñga, “Nalliñich?” Jesus nipliñiñqsuq, “Iñuagñiaqnak, atlutugñiaqnak atlam ilaqataani, tigliñiaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.”

²⁰ Nukatpiaq nipliñiñqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauñamniñaglaan. Sumik minitchivich?” ²¹ Jesus-ñum uqautiniñga, “Tañigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaaniukkuvich maligña.” ²² Nukatpiam tusaakamiñ taamna ipiqututchakhuni aullañniñqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum nipliutiniñgai maliguaqtini, “Ilumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñiañksraña Agaayyutim añaayuaqataanun. ²⁴ Uqautipsaağipsi, qağanatluktuq pikukтуруam isihksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isihksrañaniñ Agaayyutim añaayuaqataanun.” ²⁵ Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quvigutchallengeñiqsut nipliqhutiñ, “Kiñami anniqsugisiñiñqa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqlugich nipliutiniñgai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatağaa.” ²⁷ Peter-m kiuniñga, “Supayaat unitkvut maligukhutin. Aasiñli sumik piññagñiaqpisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aquvinñanikan aquppiutaqpañmiñun quvianağmiñi suli supayaaq nutaaguppan, tavra ilipsi maliguaqtuasi uvamnuk, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpañnun atanniqsuglugich kiñuvianiñ qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kiñuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunja akuqtugisiruq akiliusianik tallimakipiağuglugu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuññigmik. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliruut pakma sivulligugutiñ.”

Savaktit Nautchiiviniñmi

20 ¹ “Agaayyutim añaayuaqataa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqatuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiugniñqsuq

nautchiivimīn. ² Sivunniuqatigiqaaqługich savaktiksrat akilīgisiniip-lugich uvlum akiksrajanik savakpata nautchiivimīni tiliñigai. ³ Quliñ-ğutailamun sassa qikitman aullalgitñami qiniñigai atlat tunisiñiagviñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutiñ. ⁴ Nipliutiniñigai, ‘Savviagitchili nautchiivimīn. Nalaunjaruamik akilīgisigipsi.’ Savviagñiqsut. ⁵ Aullalgiññiqsuq uvlug qitiq-quğunnaqman sulı pıjasunun sassa ilipman, taatnatunsulı savviaqtitchip-luni. ⁶ Sulı aullalgiññiqsuq tallimanun sassa qitichunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuani apıqsruñigai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpsi taatna uvluvakpuraq ittuaqhusi?’ ⁷ Kiuniñaat, ‘Atakkii kiau-nniñ inuum savaktiksraqtaagıñitluta.’ Uqautiniñigai, ‘Aullağitchili savviagusi nautchiivimīn.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqtuag uqağniqsuq savak-tit añaayuaqatnun, ‘Tuqluğlugich savaktaut akilikkich akiññaktaañitnik, aullağniilugich aqulliuplutiñ savviaqtauniñ sivulliğñunaglaan.’ ⁹ Aggiqma-taasiñ taapkua savaktiksraqtaanjuruat tallimanun sassa ilipman, akilıq-lugich uvlum akiksrajanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqaañuruat aggiqamıñ, isumaniqsut akikñatluñniñaqhutiñ. Aglaan atausiullaaplutiñ akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrajanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamıñ akiññaktaagmiknik uqapi-luaqsiñiqsut akikñaqługu nunautilik ¹² uqaqhutiñ, ‘Tamatkua aqulliich sav-viaqtuat savaktut atautchiñhiñami sassağniğmi. Akilığitin atunim uvaptiktun naagauvva iğlutuqlugu uunaq savakhuta uvlututılaañatun.’ ¹³ Aglaan kiuni-ğaa ilağat, ‘İlauramaañ, savvaqluutiñitkikiñi ivayağniagutin. Sivunniuqati-giñitpiña savagukhutin akiksrañatun uvlum?’ ¹⁴ Tigulugu akilıusian añılaa-ğıñ. Qaitchisukkıga añun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniqtuaq akilıipmatun. ¹⁵ Nalaunjañiñiqpi isumaptun añaalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniçsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliğutigisi-rut, sulı sivulliich aqulliğutılutiñ. [İñugiaktuat inuich tuqlirakkağaluaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañurur.]”

**Jesus-ñum Pıñatchiğniğai Uqaqalı Tuqquatañiksraqmiñiglu
Añipkakkauñiksraqmiñiglu**

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniğai qulit malğuk malıguaq-tini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalağnisitchi, Jerusalem-muñniagtugut İğniña İnuum aatchuutigikkauviksrajanun qaukñititñun agaayuliqsit sulı aglaliqirinun. İliñisa tuqputaksraquñiñiğaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ñunıitchuanun mitauti-gitqulugu ipıagtuğlugulu, sulı kikiaktuutipkağlugu sannıgutamun; aglaan añitqiksikkauniaqtuq pıñayuatiğun uvlut.”

Aakauruam İnıqsruaņa

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iğñakkiñ aakañak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigip-lugik iğñañni. Sitquğviniğaa sivuğanun inıqlugu pisitquplutiñ. ²¹ Jesus-ñum apıqsruğniğaa ağnaq, “Sumik pisukpich?” Ağnam kiuniğaa, “Tilikik ukuak iğñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa talıqıpiğñun sulı ilaqataa saumipñun atannıqsuıgıvıch añaayuaqtipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliğniqsuq, “Nalursi sumik inıqsruqtilaapsitnik. İmiñhiñauvitku qallun imıqsagumak-kağa [naagaqaa apqusañhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigik-kağa]?” Taapkuak iğñakkiñ kiuniğaa, “İmiñhiñaugıpkuk.” ²³ Jesus-ñum nip-liutiniğik, “İlumun imıgniğaluaqtusik qallutmiñ imıgniakkamniñ. Aglaan

piksraqtuksraunitchuṇa aquppiruksraṇnik taliqpimñi saumimñiḷu. Taapkuak innak iṇuqaḡniaqtuk aapaa itqanaiautikkaṇjknun.” ²⁴ Qulit tusaakamiṇ taavrumiṇa iḷuagiṇiññiḡaich taapkuak malḡuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ḡum tuq-ḷuḡniḡai maliguaqtini uqautiplugich, “Iḷisimarusi aṇalatiṇich Jew-ḡuṇitchuat aṇalanniḡlugaqtilaanṇatnik iṇuṇitñik sulī kamaḡniqsraṇisa naṇititchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunḡitchuq ilipsitñi. Kiṇapayaaq kamaḡnuktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Sulī kisupayaaq qaukḷiusuk-kumi savaktaḡḡrugutuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iḡñiṇa Iṇuum agḡiṇitchuq savautipkaḡiḡuni, aglaan savautriṇyaqhuni sulī qaitchaqtuḷuḡu iṇuḷḷi tasuḡukḷugich iṇuḡiaktuat iṇuich.”

Jesus Mamititchiruq Malḡuṇnik Ayaunaruṇnik Aṇutiṇnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniḷu aullaqaṣpimata Jericho-mun, iṇuḡiallapiaqtuat maliniḡaat. ³⁰ Malḡuk aṇutik ayaunaruak aquppiñiqsuk sanigaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaḡnipluḡu kappaiṇaniqsuk, “Ataniiq, kiṇuviana David-ḡum! Nagligillaṇniaqtiguk.” ³¹ Iṇuḡayaat iṇiḡtiḡniḡaich nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqhutik kappaiṇaniqsuk, “Ataniiq, kiṇuviana David-ḡum! Nagligillaṇniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuḷuḡniḡiḡik, aasiñ apiqsruḷuḡik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniḡaak, “Ataniiq, qiniṇtlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus iḷunḡutchaṇniqsuq taapkuṇniṇa. Aksinḡiḡiḡik iriṇik. Tavrauṇaa qiniṇtlasiñiqsuk, aasiñ malikḷuḡu Jesus.

Jesus-ḡum Tikisaalḥa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 ¹ Aasiñ qallikamiṇ Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iḡḡiḡñun atiaqtuamun Olives-mik. Tavrakṇa Jesus-ḡum tiliṇiḡik malḡuk maliguaqtiniḡi, ² uqautiplugik, “Aullaḡutik nunaaqḡiuramun sivun-naptikniittuamun. Amaniaṇani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuḡḡaṇalu. Pituiḡluḡik uvuḡautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iṇuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuḡiniḷuḡik. Taavruma tavrauṇaa aullaqtinniaḡik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq taṇiqsaḷuḡu sivuniksriqirim uqautigik-kaṇa itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iṇuṇi Zion-ḡum,
Atanji, umialiksi agḡiqsuq ilipsitñun.

Piisaanitchuq usiaqsuq natmaksigvinji,
nuḡḡaṇaniunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullaḡniqsuk tuvraḷuḡu Jesus-ḡum uqauttutaa inḡmknun. ⁷ Taapkuak agḡiutiniḡaak natmaksigvik nuḡḡaṇalu Jesus-mun. Iḷiṇiḡaich atnuḡaatik natmaksigvinḡum aasii Jesus aquvitluni taapkuṇnuḡa. ⁸ Iṇuḡiallapiaqtuat iṇuich siaminniḡaich atnuḡaatiṇ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iṇuḡayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ḡum sulī tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Naḡaḡlakput iḡñiṇa David-ḡum.

Uvvatuq Agaayyutim piḷiutiḡaḡliuṇ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniḡmik.

Psalms 118:26

Naḡakkauli Agaayyun qutchiññiqsrami qilaṇmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iṇupayaṇi nunaaqḡim aḡayau-llaṇniqsut, aasiñ iṇuich apiqsruqtuḡniqsut, “Kiṇa una?” ¹¹ Tamatkua

iñugayaat kiuniǵaich, “Taamna tavra Jesus-ǵuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ǵum Suaǵtuyıǵıha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ǵum isiqami agaayyuvikpaǵmun anittaǵnıǵai iluqaisa tauqsıqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulǵutaǵlughich tiivlut maniǵnıñ simmiq-suǵvinich aqpuıtuatıñtlu tamatkua tunisiullaqtuat tiǵmiǵruuranik. ¹³ Jesus-ǵum uqautiniǵai tamatkua, “Aglausimaruaq Agaayyutim makpiǵaǵıñıñi, Tupiǵa taggisıqǵaǵnıaqtuq agaayutyǵvinmik, aglaan irıqtuǵvigiliutiǵpkaǵiksi tigliǵnıaqtınun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpaǵmi ayaǵaruat suli pisutlaitchuat Jesus-muǵnıqsut, aasiñ Jesus mamititlugich. ¹⁵ Qaukliǵnich agaayulıqsit agla-lıqiritlu uumitchaǵnıqsut qıñıqamıtrun Jesus savaaqaqtuq quvıqnaqtuanik suli ilıǵaat nıprualaruat agaayyuvikpaǵmi nipliǵhutiñ, “Nangǵlakput iǵnıǵa David-ǵum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutiniǵaat Jesus, “Tusaavıgich makua sumik uqaqtılaaǵat?” Jesus-ǵum kiuniǵai, “İi, agliqisimasuknaǵiksi uqaǵıq uqaqsımaruaq,

‘Anıqammiurat ilıǵauratlu nangaıpkǵnıǵitin quyyatillautamik?’”

Psalm 8:2

¹⁷ Jesus-ǵum uniñnıǵai. Aullaǵnıqsuq nunaaqıqpaǵmiñ siñıktahuni Bethany-mi.

Jesus-ǵum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlaaǵuqman Jesus utillaǵmi nunaaqıqpaǵmun niǵisulıǵnıqsuq. ¹⁹ Qıñıqamiñ fig napaaqtua apqutmi utlaǵnıǵaa aglaan paqıtchiñitluni fig-nik, tamarra milukataıǵaluaq. Jesus-ǵum nipliutiniǵaa napaaqtuq, “Tavrakǵaniñaglaan asianik nauritqıñıaǵnak.” Taamna napaaqtuq pannaqłuktıǵnıǵaa. ²⁰ Malıǵuaqtaiñ qıñıqamıtrun taamna quvıǵutchakhutiñ uqaǵnıqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtıqpaun?” ²¹ Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uqautıgıpsi, Ukpıqrsısiqǵıpsı arguaqtusunǵaqasi pitlanayaqtusi savaagıkkaptun taavrumıǵa fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliǵıpsıunniñ uumuǵa iǵǵımun, ‘Nuutittin ıǵitaulutin taǵıumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpıqrsıñı-kun apiqrsuǵıpsı supayaamik akuqtuıǵısirusı agaayulıkun.”

Kimik Jesus Tuyuǵıriqǵnıqpa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiñǵanikman isıǵnıqsuq agaayyuvikpaǵmun. Qaukliǵısa agaayulıqsit sivulliıqtıǵruatlu utlaǵnıǵaat Jesus ilısaıtripkaqługu aasi nipliutıplugu, “Kisum aǵalatchıñhagun savaagıvıgich tamatkua? Kia saǵıksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uvaǵaptuuq apiq-sruǵnıǵıpsı ataıutchiñhiñamik. Kiugupsitǵa uqautıǵısıpmıgıpsı nakiñ aǵalatchıñıqalunǵa savaagıtılaaǵatnik tamatkua. ²⁵ Kia saǵıksritpaun John paptaaqtıchıquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaǵnıqsut inımiñkun, “Uqaǵupta agaayyutmiqsaunıluǵu Jesus-ǵum uqautiniǵaatıǵut, ‘Suvaatami ukpiǵıñitpısiun John?’ ²⁶ Aglaan uqaǵupta inukmiqnısaunıluǵu, ilıuıǵutchaktınnıǵıvut iñuich atakkıi inupayaat nalupıǵıñitkaat John sivuniksriqırautilaǵa.” ²⁷ Aasiñ kiuniǵaat Jesus, “Naluruǵut.” Tavra nipliutiniǵai, “Uqautiyumiñaitmiǵıpsı sumıñ aǵalatchısiqalunǵa savaaqaqtılaamnik tamatkunıǵa.

Atrikusaun Malgukkun Igñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunli aḡun igñiqaqtuaq malgurnik? Utlarñigaa aḡayukliq nipliutiplugu, ‘Igñiñ savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviagumiñaitchuḡa,’ aglaan aquagun nunuuraniqsuq aullaqhunasii. ³⁰ Aapaḡak utlautilgiññiqsuq ilaqataanun igñigmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviagisiruḡa,’ aglaan aullaḡiññiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak igñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniḡaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniḡai Agaayyutim aḡaayuqautmiñi sivupsitiñi. ³² John aggigaluaqtuq ilipsitiñun ilisautiyaqhusi nalaunḡaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpiḡiñtikiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiḡiḡaat. Aasiilḡi qiniqap-sigik nunuurañitchusi aquvatigun ukpiḡilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaḡniḡagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaḡniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirrigviliugniqsuq, sapukutchiqḡugu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipḡuni nasiqsruḡviniḡmik, tavraasiiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaaniḡami aullaḡniqsuq uḡasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuḡiniḡai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilijitiñi. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguniḡaich savaktai, aasiñ anauḡikḡugu atausiq, suli tuqqutlugu ilaḡat, atlasuli miḡuqtuḡugu uyaḡaḡnik. ³⁶ Tuyuqalgiññiqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñi. Aglaan savvagulgiññiḡaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuḡniqsuq igñigmiñik ilijitiñun uqaqhuni, ‘Taluginiḡaat igñiḡa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruḡ igñiq uqaḡniqsut iñmikhun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninniḡaat asialiviniḡmiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuḡniapagich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiuniḡaat, “Taapku iñukḡuich naḡitillugich tuqunniḡai, aasiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuḡumiñaqtuaniñ iñmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aḡliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqaḡha,

‘Uyaḡak tuppirit ayakkat,

taamna uyaḡak piitchuiḡlapiḡaqtuq tuppirauni.

Taamna atangum savaagigaa

suli quvinqaqtuanunasugikput.’

Psalms 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuḡiḡiḡisigai Agaayyutim aḡaayuqautaa, uvakḡaniḡaglaan Agaayyun aḡalatchiñiaqtuq iñuḡnik tupiksriuanik pisuliḡmiñik.

⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡaḡmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukḡiñich aḡaayuliqsit suli Pharisee-ḡuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaḡmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aglaan iqsiniqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqirauniplugu.

Atrikusaun Niḡiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

22

¹ Taimma uqaqtuagaqsiḡiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni,

² “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriḡaḡisiruq umialiḡmik

itqanaiairumamik niġiqpagviksramik iġni ilaqatnigviksrautaani. ³Tiliñigai savaktini tuqługiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruaat niġiqpagviksramun, aglaan agġiġunjiññiqsut. ⁴Umialik tiliritqilgiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruaat, Itqanaianikkigai nullautchigviksraġa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsanjitiñik tuttuqpałunma nuġġaġmalu. Suapayaaq itqanaiaquq. Agġiġusi niġiqpagiaġitchi katchuutiniaqtuañun.’ ⁵Tamatkua aiyugaaqtauruaat suliquitiġiñiññaich aglaan aullałhiññañiqsut, ilaņat savviaqhuni nautchiiviniñun sul i atla tauqsigñiagvinimiñun. ⁶Ilaņisa tiguniqłunniġaich savaktit anaumikługich sul i tuq-qutqataługich. ⁷Umialgum tusaakamiun taamna uumitchaņiqsuq. Tuyu-ġiniġai aņuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtuaat sul i ikipkałlugu nunaaqiņat. ⁸Tavra nipliutiniġai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaikłaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugalaqutuat nalliummatini-tchut. ⁹Aullaġusi tumitchiat kaņiġalunjiñun aiyugaaqłiġiaġitchi kisupayaa-nik qiniġkapsitiñik agġiqulugich katchuutiniaqtuak niġipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰Savaktit aullaġniqsut tumitchianun aasiin katitchiaqsipłutin iñunnik atisip-lugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiin immiġniqsuq paqi-tapayaaġmiknik. ¹¹Aglaan umialik isiqami qiniġiaqtugich tuyuġmiaksraq-taņjuruat, qiniġniġaa iñuk tavrani atnuġaaqtummaañitchuaq piquitiġilugu ilaqatniņniaqtuaq. ¹²Umialgum nipliutiniġaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaaņ, qanuqhutin isiqpich niġiqpagvianun atnuġaaqtusunaqnak nalaunjařuanik?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. ¹³Umialgum uqautiniġai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taagņiqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiałiq sul i tiraalatchiłiq kigutiniġ.’ ” ¹⁴Tavrani Jesus niplipsaagņiqsuq, “Iñuġiaktuat iñuich aiyugaakkaugalaquqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵Pharisee-ņuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaġukługu Jesus uqałhigun. ¹⁶Tuyuqaġniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqtugich Herod-kuaqtua-nik uqaqhutij, “Iłisautrii, iłisimarugut nalaunjařuanjutilaaqnik. Iłisautriru-tin Agaayyutim iñuuniaġvigitqukkanaņik iłumutuuruakun sugisunaqnagu qanuq iñuich isummatiaqatilaņat, aasiin sugiņitmiġi iñuum suurautilaaņa. ¹⁷Uqautitigut sumik isummatilaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagnaqpaa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunjařaip?” ¹⁸Aglaan Jesus iłisi-maplugu sivunniugutaat pigiiliqilukun nipliġniqsuq, “Ukpiņņuaqtisii! Suvaata uuktuapaisitja? ¹⁹Qiniqtillaksitja manijmik akiliqsuutaaurumamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut manijmik. ²⁰Jesus-ņum apiqsruġniġai, “Kia-una aġlutrana manijmi? Kiasuli aġlaņa?” ²¹Kiuniġaat, “Caesar-m.” Aasiin Jesus-ņum uqau-tiniġai, “Akiliutitigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkana, sul i Agaayyutmun pigikkana Agaayyutim.” ²²Tusaakamitrun Jesus-ņum uqaġikkana quviġusun- niqsut unitługuasiin.

Apiqsruun Anipkakkaułikun Tuqłiġmiñ

²³Taavrumani uvlumi Sadducee-ņuruat, tamatkua uqaġuuruat tuquruat aņitqitłaiñniplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruġukługu, ²⁴“Iłisaut-rii, Moses-ņum uqautigaatigut itnaqhuni, Aņun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitunġigaluaqani, taavruma aņutim aniqataan ilaqatnikaagiraaksraġiniġaa

uילגאגnaaq qitunğısilugu aņutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunğa-
 ęitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akun-
 naptikni: aņayukkiq nuliaqtuaq tuqupluni qitunğaitluni, unitlugu nuliani
 aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piņayuaęlu, kii-
 saimma iluqatiņ aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ aęnaq tuqupmi-
 ñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malğuuruat aņutit nuliaqtuat iluqatiņ taavrumiņa
 aęnamik, nalliata nuliaęigisiñiņpauņ taamna aņitqigviņmi?” ²⁹ Jesus-ņum
 kiunięai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqalħich ilaanlu
 saņņia. ³⁰ Iñuich aņitqigumiņ tuqumiñ ilaqtatniktugumiñaitchut naagaqaa
 ilaqtatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaęuliktitun qilaņmiittua-
 tun. ³¹ Agliqisimasuknaęiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun aņitqiłikun
 tuqułięmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatņa Abraham-lu Isaac-ņumlu Jacob-ņumlu.’
 Agaayyutiginitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruņ
 Jesus-ņum ilisauttutaa quvięusurñiqsut.

Kamanaęniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ņuruat katimaniqsut tusaakamiņ Jesus-mun nipaiqsiiñiplugich
 Sadducee-ņuruat. ³⁵ Ilaņata ilisautriņuruam malıęutaksranik apiqsruęnięaa
 Jesus uuktuaęukługu, ³⁶ “Iłisautrii, nalliat tillisit kamanaęniqsrauva malıęu-
 taksrani?” ³⁷ Jesus-ņum kiunięaa, “ ‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan
 iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, sulı iluqaaniñ isummatip-
 niñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliқ sulı kamanaęniqsraq tilliñ. ³⁹ Sulı tuglia taatna-
 tun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Malıęutaksrapayaaq
 sulı sivuniksriqirit ilisauttutigikkaniç tunņaviqaqtut taapkunņuņa malğun-
 nun tillisiņñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ņuruat katimapkaqlugich Jesus-ņum apiqsruęnięai, ⁴² “Qanuq
 isummatigivisiuņ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaraq? Kia kiņuniagivauņ?”
 Kiunięaat, “David-ņum.” ⁴³ Jesus-ņum nipliutinięai, “Qanuqhunimi David-
 ņum, uqaqhuni Irrutchikun, taıęuutiqaęniqpauņ atanięmik? Atakkii uqaę-
 nięuguuuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvaņnun akiłiłiñiaħatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵ David-ņum iņmiñik taıęuutiqaqpagu Atanięmik, qanuęmi Anniqsuqti
 David-ņum kiņuviagitłaniqpauņ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ņuruat kiul-
 guiñnięaich Jesus-ņum apiqsruutai. Tavrakņaniaglaan uvlumiñ kia-unniñ
 apiqsruqtaęuñaięnięaat Jesus.

Jesus-ņum Kiliktuutigigai Ukpıņņuaqtit

23 ¹ Taatnaanikman Jesus uqaęniqsuq iñugayaanun malıęuaqtimi-
 ñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ņuruatlu malıęutaksriuqtut
 Moses-tun iñilęaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraęigisi atuęlugilıu sup-
 yaanik uqaqtikpasi tuvrasuņaqnagich qanuq pisuutilaęat. Atakkii atuum-
 mitłaitchaat sumik uqaqqaqhutiņ. ⁴ Natmiqsuiraqtuñ iñuņnun uqumaila-
 nik. Aasiisuli ikayuęummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin

iñiqtağirağigaat qiniqqusaahñağutiñ iñuñnun. Agliłaaqtağniğaiç puuka-taurat qauğmikiñiļu taligmiñiļu imaqaqtuat uqaliğnik suli atnuğaagmij nivi-ğalukkatanjich takliłaaqtugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukliñich aquppiutanjitnik nigiqpakmata, suli Jew-ğuruat katraqvinjitni aquppiłlatuplutiñ qaukliuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paglatqutuplutiñ suli iñuñnun tuqliraqusuuplutiñ ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchi-ñhiñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguğniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitiñik, atakkii atautchiñhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuam. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtiqaqtusri, taamna Christ-ğuruq, anniqsuqti akiq-sruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañağniqsauruaq akunnapsitiñ savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañağasugiruaq iñmiñik atchiksipkakkauğisiruq. Kiña-payaaq atchiksiruq iñmiñik kamañaqsiipkakkauğisiruq.

Jesus-ğum Suakatağai Ukpinquałhatigun

¹³ “Nakliuñ, aglaliqirisiiļu Pharisee-ğuruasiiļu, ukpinquaqtisii! Kañiqsit-laitkiksi Agaayyutim uqalıha uqqiraqtaalu suli ilisautrinjitlugich. Atriaqtusi iñuñnik anjmautiqaqtuanik Agaayyutim anjauyqautaanun aglaan anjanit-lugu. Isinitchusi sulipsuuq isiqtałigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakliuñ, aglaliqirisiiļu Pharisee-ğuruasiiļu, ukpinquaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupinjitnik sulliñauranjitniğlu uilğağnaat, aasiñ taimma qiniqtinniaqaqsiplusi takirua-mik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsasuiħksraqsi pigiitłuñniaq-tuq.] ¹⁵ Nakliuñ, aglaliqirisiiļu Pharisee-ğuruasiiļu, ukpinquaqtisii! Kukiluk-tusi tağıukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraqtaagianikapsiuñ anasiññuqsagvinmutlasirağigiksi pigiitłuk-lugu ilipsitiñi. ¹⁶ Nakliuñ, ayaunapłusi sivulliuqtaurusii! Uqaqtusi, ‘Kiñapa-yaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suuñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruuti-niktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitłuktuauñva—kaviqsaq manik naaga agaayyuvikpak ipqisitchipkairuaq kaviqsaamik manijmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniłlaqtuğvikun taamna suuñitniplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniłlaqtuğvinmi akiq-sruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunarusii! Nalliak ukuak pitłuktuauñva aatchuun naaga tuniłlaqtuğvik ipqisitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuni-łlaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aatchuutit tuniłlaqtuğvinmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutana taamnalu aquppiruaq tavrani. ²³ Nakliuñ, aglaliqirisiiļu Pha-risee-ğuruasiiļu, ukpinquaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitiñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat ilisauttutit maligutak-srani: nalaunğaruatiq, nagliktaq suli ukpiqsriłiq—taapkuu atuumaraksraqa-luasi minitchirağasunaqasiaglaan sivulliğnik. ²⁴ Ayaunapłusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piğñağagigisi qallutipsitiñ salummautituğlugich, aglaan il-ğataqtiağigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵ Nakliuñ, aglaliqirisiiļu Pha-risee-ğuruasiiļu, ukpinquaqtisii! Salumapkairusi qaałhiñanjitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluñich immaukkaqhutij ivayaqtuğmiki suli killi-ğimiki. ²⁶ Pharisee-ğuruasii, qanutun qiniłlaisigivisi! Salummaqaaqsigik

iluaŋnik qallutimlu puggutamlu, qaaŋigli salumayumauk. ²⁷Nakhiuŋ, aglali-qirisiiŋ Pharisee-ŋuruasiiŋ, ukpiŋŋuaqtisii! Ittusi qiiŋiyunaqtuatun iluvŋich silataatitun, aglaan iluŋich immaukkaqhutiŋ tuquŋaruat iŋuich sauniŋitŋik suli qaayugnapayaagtuanik. ²⁸Taatnallapiaq qaathiiŋapsigun sagviaqtugaqtusi iŋuŋnun nalaunŋaruatun ilipŋusi, aglaan ilupsitŋi immaukkaqtusi ukpiŋ-ŋuaŋutinik pigiiŋiliŋigniglu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasiŋŋuqsaaŋviksraŋatnik

²⁹“Nakhiuŋ, aglaliqirisiiŋ Pharisee-ŋuruasiiŋ, ukpiŋŋuaqtisii! Qiiŋiyunaqsagisi iluviŋich sivuniksriqirit suli nalaunŋaruat iŋuich. ³⁰Uqaqtusisuli, ‘Iŋuuniaqsimagupta iŋilŋaan taimani aapaavut iŋuuniaqmata, piqasigsuutinayaitchugut ilinŋitŋi iŋuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹Taatna uqaqapsi ilipsitŋik ilisimarauniqsusi kinuviaŋgitilaapsitŋik tuqutichiruanun sivuniksriqirinik. ³²Ki naatchiuŋ sivulliapsi aullaŋniikkaŋat. ³³Ilipsi qitunŋaŋich tuqunaqaqtuat nimigiŋat! Qanuŋlugu naŋaŋniaqpisiuŋ anasiŋŋuqsaaŋvignmuktitauviksraqsi? ³⁴Taatnamik tuyugisiruŋa sivuniksriqirinik ilipsitŋun puŋik-saaniglu iŋuŋnik aglaliqiriniglu—iluŋich tuqutkisigisi, suli iluŋich kikiak-tuutilugich, atlatsuli ipiŋaqtuŋlugich katraŋvipsitŋi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiŋ atlanun nunaaqqiŋun. ³⁵Taamna pisigiplugu anasiŋŋuqsasiusiŋksraqsi tikiŋiŋiaqtuq ilipsitŋun maqitchipkaiŋapsigun aŋatnik nalaunŋaruat iŋuich mauŋa nunamun, aullaŋniilugu iŋuaqtuŋhaniŋ Abel-ŋum iŋuaqtuŋhanunaglaan Zechariah-m iŋŋiŋan Barachiah-m, iŋuaqtapsi akunŋakni agaayyuvikpaumlu tuniŋlaqtuŋviumlu. ³⁶Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiŋŋuqsautiksraq tikiumagisiruq makunuŋa iŋuŋnun pakmapak iŋuuruuanun.

Jesus-ŋum Piŋpaksriŋha Jerusalem-miunik

³⁷“Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqirinik miŋuq-tuirusaiŋu uyaŋaŋnik tamatkuniŋa tuyuurauruanik ilipsitŋun! Akulaiŋlugu katitchummiuŋaluagaŋigitka iŋugikkasi, atriŋlugu aqargiqpak piyaquqtaiŋitŋiktuatun paiyaagmiŋik ataaknun isaquŋmi. ³⁸Ataŋii, tupiqsi suksraak-kaullapiagŋiaqtuq suŋiŋlaŋuŋlugu. ³⁹Taatnaŋuŋa uqautigipsi, qiiŋitqikkumiŋaitkipsitŋa nipliŋiŋiaŋapsitŋunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piŋiutigiliuŋ taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaquŋŋiaŋhanik Agaayyuvikpaum

24 ¹Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaŋi upyaugniŋaat ininŋitŋik agaayyuvikpaum. ²Jesus-ŋum apiqsruŋŋigai, “Iluqaisa makua tupqich qiiŋitpisigich? Uqautigipsi, Kisiŋŋuqtaqagumiŋaitchuqun-niiŋ uyaŋaŋmik qalliani atlam ulŋusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq Iŋuiŋiŋuŋutniglu Piyuaqsiŋiksramiglu

³Jesus aquppipkaqtitlugu iŋŋimi taggisiquaqtuamik Olives-mik maliguaq-taiŋ utlaŋniŋaat kisiŋkuqhutiŋ apiqsruŋlugu, “Uqautitigut uumiŋa. Qakugun tamanna atuummiŋiaqpa? Sukun ilitchuqqutigun ilitchugigisivisa aggiyasi-guvich suli nuna isukŋiyasikpan?” ⁴Jesus-ŋum kiuniŋgai, “Qaunatqiaŋigitchi iŋuiŋiŋi kinniŋitchumagaasi. ⁵Atakkii iŋugiaktuat iŋuich aggiŋisirut uqaŋutiŋ,

‘Christ-ɲuruŋa,’ aasiin kinnitnigutiŋ iŋugiaktuanik iŋuɲnik. ⁶Tusaagisirusi aŋuyaktuanik qanittuamiñ uŋasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatiŋ tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukłiñgitchuqsuli. ⁷Nunaaqqich aŋuyyiuḡisirut akilliḡiiksillutiŋ avatmun suli atanguviih akilliḡiiksillutiŋ avatmun, niḡisuksiuliqmiliutiŋ, suli nuna aulapmiliuni nanipayaaq nunani. ⁸Iluqaitniik tamatkua aullaḡniisaagigai auliyautiñhum.

⁹“Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstñun, suli tuqquatauliksrapsitñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigilunja. ¹⁰Taimaniḡuqpan iŋugiaktuat iñuich ukpiḡutaiḡñiaqtut, aatchuutigiraḡautilitutiŋ avatmun suli uumikutilitutiŋ avatmun. ¹¹Iŋugiaktuat sivuniksriqiriŋɲuaqtuat agḡiḡisipmiñiqsut kinnitnigutiŋ iŋugiaktuanik iŋuɲnik. ¹²Suli pisigilugu iñuich pigiiliqilhat iŋugiaksitmukhutiŋ piqpakkutaat niglaqsiñiaḡaa. ¹³Aglaan iñuk makitaruaq payaḡaiḡuni isuanun anniḡsukkaḡisirusuq. ¹⁴Quliaqtuaḡiḡisigaa taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayuyautaaḡun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukłitkisirusuq.

Tamnapiaḡataqtuaksraq

¹⁵“Iñuk agliqirusaq ukuniŋa kaŋiqsiłi. Qiñiḡniaḡiksi naḡḡunallapiaḡataqtuaq qikaḡlugu ipqitchuami inimi iniksraḡiŋisamiñi, Daniel-ɲum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaŋa. ¹⁶Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunaŋani Judea-m qimakkumaut iḡḡiñun. ¹⁷Iñuksuli itkumi tupiḡmi qaŋani atqaḡniaqani aikłiḡuni sumik tupiḡmi iluaniñ. ¹⁸Kiñasuli iñuk nautchiivini itkumi utiḡniaqani aikłiḡuni quppiḡaaḡmiñik. ¹⁹Taipkua uvlut tikitpata, nakłiŋ aḡnat siŋaiyaunigumiŋ suli aakat miluktitchigumiŋ ililḡauraḡmiknik. ²⁰Agaayutitchi qimałiksraqsi atuumatquŋiłlugu ukiumi naagaqaa minḡuiqsiaḡvium uvluañi. ²¹Atakkii taivrumani nagliksaaqpauratiksraq atuumaḡisirusuq atrigiŋisaŋa atuumaruam aullaḡniilhaniñ nunam uvuŋanunaglaan. Taatnasiaq nagliksaaqpauratıq atuummitqiŋiñiaḡitchuq taavruma aquagun. ²²Aasii Atangum makua uvlut ilaŋŋaqtaaŋisuaqpagich, kiña iñuk anniḡsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaŋŋaqtaaḡisigai. ²³Taimaniḡuqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuŋ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiḡiniaqasigik. ²⁴Atakkii anniḡsuqtinḡuat suli sivuniksriqiriŋɲuat iligisirut savaaḡaḡutiŋ kamanaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiaḡniḡaich Agaayyutim piksraqtaani pisagiuyumiñagumisiḡik. ²⁵Atañii, uqautigipsi taavrumiŋa atuummıḡaluaqnagu.

²⁶“Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuiłaami inniługu tatpavunjaqasi naagaqaa iriqsimaniługu uvani tupqum iluani ukpiḡiniaqasiuŋ. ²⁷Atakkii Iḡniŋa Iñuum agḡiḡisirusuq atriługu ikniqpalaŋmun qaummaḡiksipmatun qılak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸Sumipayaaqsuli tuquŋaruuaq itpan, tavruiŋa tiŋmiaqpaich tuquŋaraqtuḡuuruat katisuurut.

Agḡiłiksraŋa Iḡniŋan Iñuum

²⁹“Aquuraŋagunaasiin uvluiñ nagliksaaqsiñhum, siqiñiq taaqsiḡisirusuq
suli tatqiq qaumaḡiŋḡiḡuni,
uvluḡiat katagaqmiliutiŋ qilaŋmiñ

suli qaummatipayaaŋi siġam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰ Taivrumani uvluni iġitchuqqutaa Iġñiŋan Iñuum sagviġisiruq qilaŋmi. Iñupayaŋa nunam qialuni qinġisigaat Iġñiŋa Iñuum agġisuaq nuviyakun qilaŋmiñ saŋŋimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalġuq-tautiqpaktuġlugich nipituruat tuyuġigisigai isaġuligikkani katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuŋnik nakitñapayaaq nunami.

Iġisaaksraŋa Asirritġaitchuam Napaaqtum

³² “Iġisaagaġitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich nauqaŋsipaata suli suŋaaqsiplutinj qituglipmata iġisimaragigiksi upiŋgaam qalli-ħa. ³³ Taatnatuntuuq qinġupsigik tamatkua atuummiruat iġisimaniaqmigiksi Iġñiŋa Iñuum qallilġapiaqtilaŋa qakma. ³⁴ Iġumun uqautigipsi, Iñuiħ iñuuniaqtuat pakma tuquaniġñiaŋitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaq-nagu. ³⁵ Iġuqani nuna suli qilaq piyaqqukkaugisiruk, aġlaan uqaħhich uqautigikkatka piiñġigumiñaitchut.

Pivia Agġiħksraŋan Iġisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaŋ sumi tikisilaaksraŋa. Isaġulgich qilaŋmiittuat unniikii iġñiġuruam nalugaat. Kisimi aapam iġisimaga. ³⁷ Iġñiŋa Iñuum agġiŋpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuiħ iñuuniaqmatun uvluiñ Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliŋpaħhum iñuiħ niġimaatut imiqsimaahutiŋlu, iġaqatniktuħutiŋ suli qitunġatin iġaqatniktuqtitlugich Noah-m isiġniaħhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuiħ iġitchuġi-ŋiñiŋisut atuumaniaqtuamuk uliŋpanmun pisagilġataqtitlutinj. Taatnatun itkisipmiuq Iġñiŋa Iñuum agġiŋpan. ⁴⁰ Maġuk aġutik savaktuak nautchiivniŋmi, iġaqataa tiġurauliġisiruq aasiñ iġaqataa uniktauliġuni. ⁴¹ Maġuk aġnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuġviŋmi, iġaqataa tiġurauliġisiruq aasiñ iġaqataa uniktauliġuni.

⁴² “Taatnaġusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atanŋapsi agġiġñiaqtilaŋanik. ⁴³ Aġlaan iġisimayumagiksi una, tupqum iñuan iġisimayumiŋ napmun iġikpan unnuaq tiġliŋniaqtim agġiġñiaqtilaŋa qaunaginayaqtuq tiġliŋniaqti siqumġutitqunilġugu tupiġmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmisi atakkii Iġñiŋa Iñuum agġiġñiaqtuq sassaġniġmi niġiugviniġisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruŋupluni isumatupluniġu savaktauva? Ilaaŋuruq aŋaa-yuqam qaukħiġutikkana atlanun savaktimiñun tupiġmiñi ittuanun niqik-sritniħtaqtuamun piviksraq nallaullapiaħġugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti aŋaayuqam utiġumi paqitaŋa savaaġiġlugu. ⁴⁷ Iġumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitniħ suuraġmiñik. ⁴⁸ Aġlaan qanuq savaktauniŋpan pigiitluni? Isu-mapiagħniqsuq iŋmiñun, ‘Aŋaayuqaġa maunauraq utiġniaŋitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsiġlugich atlat savaqatini suli niġiqatigipluġilġu imiqatigipluġilġu imiqtuqtit. ⁵⁰ Aŋaayuqana taavruma savaktim utiġniaqtuq iġaŋatigun uvlut niġiugiŋisillugu ilaanik sassaġniġmiġu qaunagiŋisillugu. ⁵¹ Atangata agġigumi

tatapsallapiagisigaa piqasiutipkaġlugulu ukpinġuaqtinun. Tavrani iñuich qiasisirut tiriquulatchilugillu kiggutitij.”

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

25 ¹“Agaayyutim añaayyuqataa sagviqpan itkisiruaq qulitun aputituqsimaitchuatan tiggummaiaqqtuanik nanniuramiknik paagiaqġugu ilaqatniġniaqtuaq. ²Tallimat taapkunani isumaturuaġuniqsut, suli tallimat isumatuitlutij. ³Taapkua isumatuitchuata saagaġmiñiġaich nanniuratiġ, aglaan uqsritqiutiksranjitiñik saagaġmiñiġisut. ⁴Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksrali-gaagñiqsut nanniuramiknun. ⁵Ilaqatniġniaqtuaq tuuliunġapkaġugu taapkua iluqatiġ siñiġnialiqamiġ siñiksagñiqsut. ⁶Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliġsuq, ‘Marra, ilaqatniġniaqtuaq agġiqsuq. Aniġusi paagiasuġ.’ ⁷Iluqatiġ aputituqsimaitchuata makitnamiġ ikummaktaagñiġaich nanniuratiġ. ⁸Isumatuitchuata uqautiniġaich isumaturuat, ‘Qaitchisiġut ilaġanik uqsruġsi atakkii nanniuravut qamiaqsiñiqsut.’ ⁹Aglaan isumaturuat kiuniġaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluġmiugut uvaptiknunlu ilipsitiñunlu pigupta, aglaan aullaġusi taipkununġa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsiġiaġitchi piksrapsiñiġ.’ ¹⁰Tavrani isumatuitchuata aullaġniqsut, aasiñ tauqsiġiaqtitlugich ilaqatniġniaqtuaq agġiġniġsuq. Taapkua itqanaitchuata isiqatigigaat katchuutiviniġmun niġiġpagaqhuġtiġ, tavraasiñ taluplugu. ¹¹Aquvatigunli agġiġmiñiqsut alġia-ġiġich niviaqsia. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniġ, aġmautillaġniaqtigut.’ ¹²Aglaan kiuniġai, ‘Naluniġipsi. Kisuuvusi?’ ¹³Taatnaġusi qaunatiġiaġigitiġ. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassaġniġ Iġniġa Iñuum agġiġksraġa.

Atrikusaun Piġasutigun Savaktitigun

¹⁴“Suliuvva Agaayyutim añaayyuqataa sagviqpan atriqaqtuq aputmik iglausuktuamik uñasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriliutiniġai suuraġmiñun. ¹⁵Atausiq iñuk qaitchiniġaa 5,000-tun maniġniġ, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipġuni pitlakkaġmigun. Aasiñ aullaġniġsuq iglauviksraġmiñun. ¹⁶Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniġniġ aullaqhuñi piñatchiasuġaqani tauqsiġniutiginiġai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmuiq atlanik 2,000-nik. ¹⁸Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuñi paksrautip-lugu nunamun iriġniġaa añaayyuqagmi maniġa. ¹⁹Akuni piilġataġaluaqami añaayyuqan taapkua savaktit utiġniġsuq, aasiñ makpiġarriqutiaqsiplugich maniksriusrianiġatigun. ²⁰Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutiruaq atlamik 5,000-naktaagmiñik uqaqhuñi, ‘Ataniġ, qaitchikapġa 5,000-tun maniġniġ, uvva piññapsaaqtuġa 5,000-nik.’ ²¹Añaayyuqan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautaġniġsutin, nakuuplutin tuniqsimaruġuniqsutin savakti! Tuniqsimmatriniġsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaġniġaġik-piñ aġalatiġuġutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyuqagikkapni.’ ²²Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniġniġ agġiqhuñi uqagmiuq, ‘Ataniġ, qaitchikapġa 2,000-tun maniġniġ, uvva piññapsaaqtuġa 2,000-nik.’ ²³Añaayyuqan tuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautaġniġsutin, nakuuplutin tuniqsimaruġuniqsutin savakti. Tuniqsimmatriniġsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisiġikpiñ iñugiaktuanun suuranun.

Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’ ²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniqñik aggiqñuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuqtauñungitchutin aqun. Pukuiraqtutin nautchiivigiñgisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsuivigingisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuugapluña taatnaqluña irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Añaayuqañan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluqututin kiprisuutilaamnik nautchiigvigingisamniñ katitchipluñalu kangaqsuivigingisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtutla-nayaqtuñ pimiñik naggutiniğitnik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigij taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasi taavrumuñ 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaaq aqalatchiillaqtaqtuq aatchuusriağmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitchiuñ piññanjiuranğitchuaq savakti taqtuam taağniqsrañanun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutitiñ.

Aviktuiğisraq Nunam Iñupayauraji

³¹ ‘Iğñiña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqit-chuat isağuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamanaqtuamun. ³² Aasiñ iñupayauraji nunam katitauğisirut sivuğanun. Tavrani aviktuğisigai atausiuttaaglugich, atriługu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttułuuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpñmi tuñaanun, aglaali tuttułuurat saumium tuñaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpñmiñi ittuat, ‘Mañagitchi, aatchuusriaqatuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiuñ Agaayyutim añaayuqataa itqanaiaañuruuq ilipsitñun iñiqtaulñhaniğlaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritchağigikma. Imiğukamalu imiksritchağigikma. Iglaañukama aiyugaaqluña isiqtitagi-gikma. ³⁶ Atnuğaanitñama atraksritchağigikma atnuğaaamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluña isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavralli iñuich nalaunñaruat kiuniagaat, ‘Ataniiq, qañaağlaan qiniqpisigiñ niğisukavich aasiñ niğipkağhutin naagaqaa imiğukavich imiqtitagivisiğiniñ? ³⁸ Qañasuli qiniqpisigiñ iglaañuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaanitñavich atnuğaaqtitpisigiñ? ³⁹ Suli qañaağlaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsi-viñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Ilumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñ uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuñani, ‘Piğitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiaañuruamun tuunğagmun isağuliniñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritlaitchipsitja. Imiğuliqama imiksritlaitchipsitja. ⁴³ Iglaañu-kama aiyugaatlaitchipsitja. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlaitchipsitja. Atniğña-qamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitja.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutiñ, ‘Ataniiq, qañaağlaan qiniqpisigiñ niğisukavich imiğukaviñlu naaga-qaa iglaañukavich atnuğaitñaviñlu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukaviñlu aasiñ savautiniğitlutin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniagai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi ataatchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñ-gitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaq-siuvijmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuuliğmun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

26 ¹Jesus uqaġuiqami tamatkuniġa, uqautigai maliguaqtini, ²“Ilisimarusi, malġuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ġuruat niġiqpagvikaġat atilik Apqusaakkauġimik, aasiiñ Iġniġa Iñuum aatchuutigikkau-niaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³Qaukliġich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpaġanun qaukġiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴Sivunniugaqsiñiqsut tigusraġuklugu Jesus nalunautchiġutin tuqulluguasiñ. ⁵Aglaan uqaġniqsut, “Niġiqpagvikaam uvluaani taatnaġnian-ġitchikput. Iñuich aġalanniġlukaiviaqtut.”

Jesus Tipraġiksakkauruq Bethany-mi

⁶Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ġum auyugaqtualgum ⁷tikiñniġaa aġnam saagaqhuni nakasruġġuaġuramik tipraġiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiiñ kuviplugu Jesus-ġum niaquanun niġiñiaqtitlugu. ⁸Maliguaqtaiñ qiniqamitruġ iġuaġiñniġaat nipliġhutiġ avatmun, “Supman asiñun tipraġiksaun atuqpaun? ⁹Una tipraġiksaun tunikpan atqu-nautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliġnaqtuanun.” ¹⁰Jesus-ġum iġitchuġip-lugu nipliutigikkanaġ uqautiniġai, “Suvaata una isumaaluksaapisiuġ aġnaq? Savautigaġa savaallautamik. ¹¹Nagliġnaqtuat nayuqtigigi si ataramik, aglaan nayuqtiginiġaġitchipsitġa ataramik. ¹²Uvvauna aġnam kuvikamiuġ tipra-ġiksaun timimnun itqanaiautigaa iġuvikkauiġksraġa. ¹³Iġmun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaġukpan nunapayaani, taavrumap-tuuq aġnam savaġa uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴Taimmali iġaġata qulit malġuk maliguaqtit, atiaqtuaq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukliġitñun agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qai-tchiñiaqpsitġa Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiġiñniġaat iñuiñnaq qulitun maniñnik. ¹⁶Tavrakpaniñaglaan Judas qaunaksruaqsiuq piviksramik aatchuutigisrukluq Jesus.

Jesus Niġiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niġiqpagviani

Atiliġmi Apqusaakkauġimik

¹⁷Sivulliqpiami uvluaani niġiqpagvikaam puvlaksiġniġilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiñniġaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiaquvisigut niġiqpaġiksrapnik atiliġmik Apqusaakkauġimik?” ¹⁸Kiuniġai, “Nunaaqqi-muġitchi aġutmun iġisimakkamnun uqautilugu, ‘Iġisautri uqaqtuq, piviksraġa qalliuraqtuq. Niġiqpagvia atilik Apqusaakkauġimik niġġivigisukkiga tupipni piquatigilugich maliguaqtitka.’ ” ¹⁹Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ġum piraksri-rrutaatun ilinjitñun, aasiiñ itqanaiaqhutiġ niġiqpagviksramun atiliġmun Apqusaakkauġimik. ²⁰Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niġisukhuni piquatigiplugich qulit malġuk [maliguaqtini]. ²¹Niġiñiallaġmiġ Jesus-ġum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiġaġa uumiksriñun.” ²²Iluqatiġ isumaalut Challapiġataqtut. Atausiuttaaqhutiġ apiqsrullaagaqsi-gaat, “Ataniq, uvaġaunġitchuq, amii?” ²³Uqautigai, “Ilaaġuruq misuqatau-ruaq argaġmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiġaġa

uumiksriinun. ²⁴ Igñiña Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigip-lugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anjun Igñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriinun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiññigumi.” ²⁵ Tavrali Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsruġnigaa, “Iłisautrii, uvañauñġitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchiġvia

²⁶ Niġillaġmin Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitługuasiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisiuñ, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiġvigisiuñ! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullaġniiruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił iñuññi. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiaġaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinñianġitchuñ taavruma asiam misuġuaniñ uvak-ñaniñaglaan tikilġataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayquautaani.” ³⁰ Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut igġimun tagġisiquatua-mun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaaliksraña

³¹ Pisullaġmin Jesus-ñum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiaġip-sitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałġni itna,

‘Tuqtukisigiga munaqsri,

aasiñ ipnaich siamillapiagutin.’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anipkakkauñanikkuma tuqułiġmiñ, aullaġisiruñ sivupsitñi Galilee-mun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlas suksraaġaluaqpatin sumiun-niñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiaġikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaq-nagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumi-ñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilinmun Gethsemane-mik uqauplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtuqtilluñ iñuñ.”

³⁷ Aullautiplugich Peter malġuglu iġñanik Zebedee-m alianniuliqsuq iłuiłi-lillaapiaghuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiagñiqsuñ. Alianam pisagñiñaaġuqtaġaaña. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluñ.” ³⁹ Tai-ñuñaqtaallakhuni pullapiagługu kiñani agaayuruq, “Aapañ, pisuñigigupku piłuñ qallutaa nagliksaahum uvañni. Uvañ pisuñiġinillaaptun aglaan ilvich pisułiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat.

Apiqsruġnigaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassaġniġmi? ⁴¹ Siñiñniasuñaqasi agaayulusi. Ukpisrisaiñitchumausili uuktuaqsugupsi. Iłumun irrusiq piyummatiaġaluaqtuq aglaan timi sayai-tchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapañ, una qallugauraq piġumiñaitpan uvañni imiqtakstraġipiaġupku piłagu pisuñigikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinich siqupsa-ġuliłlapiaghutin. ⁴⁴ Uvvaasiñ aullalgitchuq agaayutyaghuni piñatchiġu-gich, uqaqhuni taapkuniñasuli uqautigikkaġmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami

maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuaqpisisuli iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassaqtikitchuq aatchuutigikkauviksraña Igñinan Iñuum arganjitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuağa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğiğñiqsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatigağñiqsuq iñugiallapiaqtuanik iñuñnik savikpiraqtuani anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliugtigruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliññaaqługu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamañ, tavra taatnagiğuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqlukługu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtiqlugua-sii savaktiña qaukhiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuñ tavra siutaiqsigñigaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii iluqatiñ anuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ Isu-manjitpich iñiqsrugupku Aapaga ikayuqtailiqiluna, akkuvaupiaq tuyuğayağaña qulit malğuktun kavluutinik isağulñnik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğuni Agaayyutim uqałha immiumagisiva uqağiruq taatna ittusraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqluk-tauvik, atakkii agğiğhusi tigutyaqluña savikpañnik anautaniglu. Uvlugağipman aquppigaluğaqtuña piqatigiplusi agaayyuvikpañmi ilisautripluña, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatiñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqałhich uqağikkañich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiñ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiñ.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittaagvinmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliugtigruatlu. ⁵⁸ Aasiñ Peter-m maliniğaa uñasiuraaqhuni qaukhiata agaayuliqsit igluqpañan sila-taanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qauñaksrini qiniğukługu qanuğisitalağa. ⁵⁹ Qaukñiñich agaayuliqsit sulil uqatiñ uqaqsittaatqitchirit pakaagağniqsut tañiğilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchukługu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiniññiqsut sumikunniñ, iñugiakkaluaqhutiñ tikiaruat tañiğilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malğuk tañiğilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuq, ‘Piyaqqułhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqig-lugu piñasuni uvluni.’ ” ⁶² Uvvaasiñ qaukhiata agaayuliqsit makitluni uqaqtigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukhiata agaayuliqsit uqautiniğaa Jesus, “İtqağun una, Pakma nayuutirugut sivuğaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñiña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniğisigiksi Igñiña Iñuum aquppiruaq taliqpian tuğaani sanñipayaaqtuam, agğiğuni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukhiata agaayuliqsit aligaagñigai atnuğaani uqaqhuni, “İmniñik uqağniqluktağniqsuq! Suvaatami piqağupsaaqpisa

ilīsimarinik? Pakma tusaagisi uqaḡniqluutai. ⁶⁶Qanuq isumavisi?” Kiuniḡaat, “Tuquruksraḡuqtuq.” ⁶⁷Aasiīn tivvuaqtuaqsiḡniḡaat kiiḡanagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸Uqaḡniqsut, “Christ-ḡuruatiin! Nalautchaḡutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piīlaaḡigaa Jesus

⁶⁹Taatnaḡhatni Peter aquppiḡniqsuq siḡataani igluqpaum. Niviaqsiḡaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkaan Jesus Galilee-ḡmiu.” ⁷⁰Aglaan Peter piīlaaqtuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruḡa sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹Aasiīn anipman qanitchaḡruamun, atlam qiniqlugu uqautinigai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iḡuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷²Tavrani Peter piīlaatqiksuk suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilḡitlugu Peter, “Ilumun ilaḡigaatin taapkua, atakkii uqausiḡkun ilīsimaqtutin.” ⁷⁴Tavra Peter suviaḡaqsiniqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiḡḡuqsagliḡa uqaḡniḡniḡuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaḡa taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakḡatchiaq aqargiqpak qalḡuqtaḡniqsuq. ⁷⁵Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ḡum iḡmiḡun itna, “Aqargiqpak qalḡuqtaḡaluqnagu piīlaaḡutiniḡaḡikma piḡasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiḡsuq iḡuiḡḡullapiqhuni.

Jesus Pilate-muutiniḡaat

27 ¹Uvlaatchaurami qaukḡiḡich agaayuliḡsit suli sivulliuḡtiḡruanḡich Jew-ḡuruat sivunniḡniqsut tuqqtchuklugu Jesus. ²Qiliqlugu aullautiniḡaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³Tavrani Judas, Jesus-ḡum aatchuutigiriḡa, ilitchuḡikami Jesus-ḡum tuq-qutaksraḡuqtilaananik nunuuratchallapiḡniqsuq utiqtitlugich taapkua iḡuiḡniḡaq qulit maniurat qaukḡiḡitḡun agaayuliḡsitlu sivulliuḡtiḡruanḡitḡunlu Jew-ḡuruat ⁴nipliqhuni, “Killuqsagtun aatakkii aatchuutigitnikḡun patchi-saiḡaamik iḡunḡmik.” Kiuniḡaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaḡiḡiḡ.” ⁵Judas-ḡum miḡuqsautinigai maniich agaayyuvikpaḡmun. Aullaqami qimiḡniḡsuq iḡmiḡnik. ⁶Qaukḡiḡich agaayuliḡsit tiguplugich taapkua maniich nipliḡniqsut, “Maligutaksrakuḡnangitchuq tugvaigupta maniḡmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutau-ruam.” ⁷Sivunniḡniqsut tauqsutigisuklugu utkutichirim nunaḡanik iluviḡaḡ-vigisuklugu iglaanḡruaanun. ⁸Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqagaat nunaḡanik augum ugluvaḡnunaglaan. ⁹Taamna immiumanisḡuq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaḡa, “Tiguniḡaich iḡuiḡniḡaq qulit maniich. (Taapkua maniich iḡugiaktilaanḡat Israel-aḡḡmiut sivunniutigikkaḡich akiḡutisuklugu ilaanun.) ¹⁰Tauqsutiginiḡaat utkutichirim nunaḡa, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruḡtuḡaa Pilate-ḡum

¹¹Jesus qikaqtitlugu sivuḡaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruḡ-nigaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ḡuruat?” Jesus kiuniḡaa, “Uqaaniktutin

taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami qaukñitñiñ agaayuliqsi sivulliuqtigruaniñlu kiunjiññigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqquq ilaanun, “Tusaqsañit-pigich ilisimarriqsuutinjich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ñum kiunjiññigaa atautchimikunniñ uqaqsañigmik. Kavanaauruaq quvigutchallapiagñiqsuq.

Jesus Tuquruksragugaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiugañpman nigiqpagvikaami kavanaauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkañatnik. ¹⁶ Taatnañhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkañat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruñigai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuñigaa tamatkua qaisilañat Jesus inmiñun siqñataqahigmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppipkaqlugu atangum aquppiutañani, añaata tuyuñigaa uqqamik itnaqlugu, “Iñaksianagu taamna nalaunnaruaq iñuk, atakkii ituiñliugutigillakkiga ugluvak siññaktuñiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñijisa agaayuliqsi sivulliuqtigruatlu maliksunñigaich iñugayaat apiqsruqlugu anipkaquplugu Barabbas aasiñ tuqutillugu Jesus. ²¹ Kavanaauruam apiqsruñigai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuliññigaa, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruñigai, “Suniaqpiguasiñ Jesus taiguutiqaqtuq Christ-mik?” Iluqatin kiunigaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ñum nipliutiniñgai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagñiqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuñiqsuq qanugunniñ piyumiñaiñhanik suliasiñ apai npruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igguñigai argañni sivugaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuñu uuma iñuum tuqutaunialhagun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalanisut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqutaulhagun illi uvaptiknun qitunqaptiknunu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkañigaa Barabbas, aasiñ ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiññigaa Jesus ajuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Ajuyyiuqtit Mitautiginiñgaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum ajuyyiuqtinñ Jesus aullautiniñgaat kavanaauruam igluqpañanunaasii, katipkaqlugich ajuyyiuqtipayaat avataniqlugu Jesus. ²⁸ Atnuñgayaqlugu atipkañigaa kaviqsaamik atnuñaamik. ²⁹ Niaqugusiugñiqsut kakitlañnanik iliplugu niaquanun tiggummiatliqulugu ayauppiamik talippiagun. Aasiñ sitquqhutin sivugaanun mitautigiaqsiñgaat nipliqhutin, “Paqlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuñigaaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluguasiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus ajuyyiuqtit mattaqlugu atnuñgaq atukkana atnuñgaatqik-sinniñgaat atnuñaaniñik. Aasiñ aullautiniñgaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniñgaat Sannigutamun

³² Ajuyyiuqtit aniñlañmij nalaunniñgaat ajuñ Cyrene-nañmiu atilik Simon-mik. Nunuripulugu taamna ajuñ iqsruktinniñgaat Jesus-ñum sannigutananiñ. ³³ Tikitñamiñ inimuñ atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuq “Saungña niaqum,” ³⁴ ajuyyiuqtit qaitchiñgaat misuqqumik avuqtamik sunamik. Aglaan Jesus-ñum uuktuallakkaluqamiñ imiguñiññigaa. ³⁵ Kikiaktuutianika mitruñ Jesus ajuyyiuqtit autaañigaich atnuñaaniñ inmiknun

saaptaqtuutigiplugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiasiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan ilinigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-nruat.” ³⁸ Malguk tigliniaqtik kikiaktuutiqatigipminigik Jesus-nun, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun. ³⁹ Inuich apqusaatuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanjinatik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaguuruatin piyaquuthinauniplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu pinasuni uvluni, anniqsugin ilipnik. Iginigikpatin Agaayyutim, atqagin sannigutamiin.” ⁴¹ Taatnatun qauklinisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanjaminigaat Jesus. ⁴² Uqagniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat inuich, aglaan inmiinun ikayulguininqsuq! Umialgikpaun Israel-nun, ki atqagli kikiaktuutrivinmiin. Aasiin ukpigigisigikput. ⁴³ Tunjanisusq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiun anniqsugliun Jesus pakma, atakkii uqagniqsusq ignininipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tigliniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanjaminigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvlug qitiquqman taaqsinisusq nunapayaami pinasuni sassagnigni. ⁴⁶ Iliyunnaqsipman qulinuqutailam sassagninanun Jesus niplignisusq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpina?) ⁴⁷ Ilanisa inuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruun taamna uqagniqsut, “Uvva uuma anutim tuqliragaa Elijah.” ⁴⁸ Tavravua ilanun inuich tigusinisusq misuktaqtuamik. Immiq-sinnigaa misuququtunmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin qainnigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilanich inuich niplignisusq, “Ilaksianasiun. Naipiqtuqlakput Elijah agiginisipmagaan annautityaglugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniginisignisusq. ⁵¹ Tavraguun talukuyaaq nivinruuaq agaayyuvikpanmi siiksignisusq tatpichakna takanunaglaan. Nuna aulapminisusq sulii uyagaich qupluqhutin. ⁵² Iluvgiliun anmagisusq aasiin inugiaktuat Agaayyutim inun tuqugaluatuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamin uninnigaich iluvitqin, aglaan aquagun anitqilhan Jesus-nun nunaaqqimunisusq ipqitchuamun sagviqhutin inugiaktuanun inun. ⁵⁴ Anuyyiuqtit anjalatinillu qaunaksirruat Jesus-mik qiniqamin aularuamik nunamik sulii supayaanik atuumaruanik, iqsitichallapiagnisusq nipliqhutin, “Ilumun igninigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Inugiaktuat agnat qiniqtuagnisusq unjavaniin. Tamatkua agnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miin savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupminisusq Mary Magdalene, Mary aakanak James-numlu Joseph-numlu, sulii aakanak ignanisa Zebedee-m.

Jesus Iluvignigaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agginisusq atilik Joseph-mik Arimathea-gmumik maliguaqtaupminisusq Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-nun. Pilate tilirinisusq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-nun atqaqamiun timi aasii nimisruignigaa salumaruamik ukihaamik. ⁶⁰ Aasiin inillanigaa Jesus-nun timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaganmi, iluviksragmiin inmiinik. Aksraanikamitruun uyagakpak uminigaa talua iluvgun aullaqhuniasiin. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppinisusq akiani iluvgun.

Munaqsrit Iluvigmi

⁶²Uvvaasiin uvlutqikman, itqanaiyaḡvium uvluan aquagun, qaukḡinich agaayuliqsit suli Pharisee-njruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³nipliqhutiḡ, “Aḡuun, itqagikput taavruma kinnirim uqaḡikkana iḡuunḡaḡmi makitqikki-siḡipḡuni aquatigun piḡasut uvlut. ⁶⁴Taamna pisigilugu tilisiḡ iluviq qaunagi-llapiaqlugu taapkunani piḡasuni uvluni. Maliguaqtai agḡiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ḡum aasii uqautilugich iḡuich aḡitqinḡilugu tuqumiḡ. Taatnasiq sagluḡiq pigiitḡukkisirurq sivulligmiḡ sagluutimiḡ.” ⁶⁵Pilate-ḡum uqautiliḡai, “Piksraḡusi aḡuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitḡik qaunagityaqsiuḡ iluviq pisuqtılaapsitḡi.” ⁶⁶Tavralli utlautiniqsut iluvigmun aḡmaḡumiḡnaiyaḡiaḡlugu uyaḡak, suli qaunaksriḡiḡlugu aḡuyyiuqtinik.

Jesus Aḡitqiksug Tuquliḡmiḡ

28 ¹Aquagun miḡuiqsiḡvium, qauniuraḡataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsaam, Mary Magdalene-ḡumlu atlamlu Mary-m qinḡiḡaḡniḡaak iluviq. ²Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isaḡulgan Atanḡum atqaqhuni qilaḡmiḡ aksraktinnigaa uyaḡaḡruaq paananiḡ aasii aquvrvigiplugu. ³Qinḡana atriḡaḡniqsug ikniqpalaḡmik, suli atnuḡaḡaḡi qatigḡniqsut aputitun. ⁴Iqsiḡiplugu qaunaksrit uuliksiḡniqsut. Iḡiḡniqsut tuqunaruatun iḡuktutun. ⁵Isaḡulgum uqautiliḡik aḡnak, “Iqsiḡatik. Iḡisimagiḡa ivaḡhiqtik Jesus-mik kikiaktuttrauruamik. ⁶Uvaniingitchuq. Aḡitqiksug nipliḡimisun. Maunagitchik. Qinḡiatku Atanḡuruam nallavia. ⁷Aullaḡitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Aḡitqinḡiḡsug tuquliḡmiḡ aullaanikhuni sivupsitḡi Galilee-mun. Taamani qinḡisigiksi.’ Tavrungaaglaan.” ⁸Aullaq-tiqtuk qilamiksruaḡhutik iluvigmiḡ iqsiḡlaḡmik quviasullapiḡataḡhutiglu. Aqpaqsruaḡhutik uqautiliḡaqtuk maliguaqtaiḡik. ⁹Uqautiliḡaqtutlugik maliguaqtaiḡik taimmaiḡaḡ Jesus-ḡum nalaunniḡik nipliutigaluni, “Paḡlaḡiptik.” Taapkuak utlakḡugu tiguniḡaak isiganḡun, aasiḡiḡ agaayyuvigiplugu. ¹⁰Uvvaasiḡiḡ Jesus-ḡum uqautiliḡik, “Iqsiḡatik. Aullaḡutik uqautiliḡatkiḡ ani-qatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qinḡisigiatḡa.”

Munaqsrit Quliaqtuaḡhat

¹¹Tavraguug, igliqtitlugik ilaḡich qaunaksrit nunaaqḡimuḡniqsut uqautiliḡugich qaukḡinich agaayuliqsit iluqanitiḡik atuumaruanik. ¹²Uvvaasiḡiḡ taapkuḡa katimaanikmata sivulliuḡtiḡruatlu sivunniuhutiḡ aḡuyyiuqtitlu qai-tchiḡiḡaich manigayaanik ¹³uqautilugich, “Uqautiliḡaḡisi iḡuich, maliḡuaḡtaiḡiḡ tikitḡugu unnuami timaa tiglinḡiḡaḡ siḡiktitluta aullautiliḡuasiḡiḡ. ¹⁴Taamnaasii uqautiliḡaḡaḡ kavanaaruam tusaaniquaḡuḡ quyaliniḡaḡsiḡigik-put qanuutaisitchaḡusi.” ¹⁵Aḡuyyiuqtit akuḡtuḡniḡaich maniich tupigiplugu urriqsusiḡaḡtiḡ. Taamna quliaqtuaḡ siaminḡasugaḡaḡtuḡ akunḡatni Jew-njruat uvluvaḡnunaglaan.

Jesus Sagviqsug Maliguaḡtimiḡun

¹⁶Tavraasiḡiḡ qulit atautchimik maliguaḡtiḡ Galilee-muḡniqsut igḡimun Jesus aullaḡvigitukkaḡananun. ¹⁷Uvvaasiḡiḡ qinḡiḡamitruḡ agaayyuviginiḡaḡ, aḡlaan ilaḡisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸Jesus-ḡum tikitḡuni uqautiliḡiḡai,

“Agaayyutim saŋŋiksriññiŋaŋa aŋalataŋitlasiplugich qilaŋmiittuat nuna-
miittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullaŋusi iñuŋnun nanipayaaq nunami maliguaqti-
guqtititichi, paptaaŋlugich atqagun Aapauruamlu Igñiguruamlu Ipqitchuam
Irrutchimlu, ²⁰ Iḷisautilugich kamaksritqulugich iluqaŋitñik tillisigikkamnik
ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiŋa ilipsitñi ataramik isuklitchaa-
gataḷhanunaglaan nunam.”

Uqat̃hich Aglaañi Mark-ŋum

John Paptaaq̃titchiri Quliaqtuaq̃niqsuq

1 ¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iġñiŋagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Ataŋii, tuyuġigisigiga uqqiraqtiga sivupni
itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̃hiraqtuq iñuilaamiñ:
Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atanġum,
nalġuġlugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̃titchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaq̃tillusi mumiqqaaġusi killuqsautipsit̃iñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵Iñugiaktuat iñuich agġiumau-raaġniqsut ilaanun nakikŋapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaġimatigik killuqsautitiŋ John-ŋum paptaaġniġai kuŋmi taggisiquqtuami Jordan-mik. ⁶John atnuġaaq̃niqsuq pikukturuam amianik, qisiŋmik tap-siquaqhuniġu, niqiquaqhuniġu pigliġianik suli igutchaich siġġaqtalliaŋit̃nik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiumaġisiruq kamanatluktuq uvaŋniñ, aasiñ siŋiilguyumiñaitchuŋaunniñ aluġutiŋnik. ⁸Aa, iġumutun paptaagaluagipsi imikun, aglaan ilaan paptaagisigaasi Ipqitchua-kun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaaqsiupluniġu

⁹Taipkunani uvluni Jesus agġiġniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaaġniġaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ŋum qakipqauraqami imiġmiñ tautuŋniġaa qilak aŋmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiŋmiaġruuratun. ¹¹Nipi tusaġnaġniqsuq pakmakŋa, “Ilvich piqpa-giplutin Iġniġigikpiñ, quyalimaaġikma.”

¹²Tarakŋatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuilaamun. ¹³Taavani iñuilaami inniqsuq malġukipiaq uvluni, aasiñ tuunġaum uuktualleŋniġaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niġrutaiñi, aasiñ isagulġich savautiyaġniġaat.

Jesus Tuq̃uġniqsuq Sisamanik Iqaluŋniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiġniġaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaanjanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliġniqsuq, “Pakma aŋaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaaq-siruq. Isummitqigitchi ukpiġilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiin Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaŋan Galilee-m, tautuŋnik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriġñaġniqsuak narvami, iqaluŋniaq-tauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvakaŋaniŋaglaan piññaŋnia-gisirutik iñuŋnik aqaluŋniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniññaġniŋik kuvraġikkatik maliaqsipluġuaasiin. ¹⁹ Tarakŋatarra Jesus pisuktualallaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iġñaak Zebedee-m, kuvriuġniqsuak umiaġmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuqtuġniġik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññaakniaqtuanun savaktañun umiami, maliaqsipluġuaasiin Jesus.

Iñuk Irrusiġlulik

²¹ Tikitñaŋi Capernaum-mun minguiqsiagvium uvluani Jesus katraġviat-nuktigñiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaagusuŋniqsut ilisaut-tutaiñnik atakkii ilisautripluni aŋalatchiġiqaqtuatun, atlakaupluni ukunaŋa aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ŋuruat katraġviatni piqaġniqsuq irrusiġluliŋmik niplia-ruamik, ²⁴ “Iłaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuŋaqpich piyaquġuġkhuta? Naluŋitchiga kisuutilaan, ipqitchuaŋurutin Agaayyutim tuyuġikkana.” ²⁵ Jesus-ŋum tarra tiliñiġaa irrusiġluk itnaqługu, “Qinuisaagiñ! Aniłutinaasii aŋutmiñ!” ²⁶ Irrusiġluum iñukniaq nagliksaaqtituullaŋniġaa qiiq-sruqmatununniñ iġialapkaqpauraługu uniksaqamiuŋ. ²⁷ Iluqatiŋ tautuktuat taavrumiŋa quviġutchakpagitlutiŋ apiqsruqtuutiqaŋniqsut avatmun, “Qanu-siuniqpa una? Qanusuniqpa nutaaq ilisauttun? Una aŋun aŋalatchiġiqaqhuni tilitłaniġai irrusiġluich, aasii ilinisa tupigitłaniġaat.” ²⁸ Qilamik tavra siamin-niqsuq taamna atuumaruaq nunaaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuŋnik

²⁹ Anikamiŋ Jew-ŋuruat katraġviatniñ tupqatnuŋniqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigipluġik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ŋum aakaruaŋa nala-niqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikiqauraqman uqautiniġaat atniġñaġnipluġu. ³¹ Utlakługu aġnaq tiguniġaa argaigun makititluġu, aasiiñ uunaqłunġiqsiqhuni. Tavra niqłiugutiaqsiñiġai. ³² Minguiqsiagvium uvlua nuŋitman, unnuksraakun siqiniġ nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsuq ilaanun tamatkuniŋa atniġñautili-ŋnik atlakaagiñnik suli irrusiġluliŋnik. ³³ Iluqatiŋ nunaqqim iñui katiñiqsuq taavruma tupqum sivuġaanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniġ-ñautilaqtuanik atlakaagiñnik suli anipkaipłuni iñugiaktuanik irrusiġluŋnik. Ilaan irrusiġluich nipliquñiñiġai atakkii ilisimanigaat kisuutilaana.

Jesus Quliaqtuaġniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qaugaluaqnagu Jesus aullaġniqsuq nunaaqqimiñ iñuiłaa-mun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ŋum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñiġaa. ³⁷ Paqitnamitruŋaasiñ nipliutipluġu, “Iluqatiŋ iñuich qiniġukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ŋum kiuniġai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaqqimun. Uvaŋali quliaq-tuaġumaŋa taamani atakkii piqutigipluġu agġiqsuŋuruŋa.” ³⁹ Tarra ilaa quliaq-tuaqtuq katraġviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni ilu irrusiġluŋnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiŋmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iñiqsruqługu ikayuqupluni, “Ilvich pisuksinaġuvich mamititłiñaugikma.”

⁴¹ Jesus ilunŋutchaŋniqsuq, isaklugich argagikkani aksikluguasiin. Nipliutiniġaa, “Pisugaagluja, mamititquġikpiin.” ⁴² Jesus nipliġluqqaqtuq taavrumiġa, taamna tavrakŋatchiaq iluaqsiruq auyugaqtuaġmiin. ⁴³ Tarra Jesus-ŋum taamna aŋun aullaqtitkaluaqnagu iniqtiġniġaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiŋaunniiin aglaan agaayuliqsimumutin, qiniqtitchumigiin iluaqsihiin ilaanun. Aatchuutiymautin tuniŋlautinik Agaayyutmun tuvraġlugu Moses-ŋum tillisiġikkaŋa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich inupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna aŋun aullaqami uqallaqsiŋiŋsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauŋi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguinŋiŋsuq nunaaqqiinun, aglaan aullaġniqsuq inuiŋlaamun, inuichaasiin utlaaġaaqsiplugu nakitŋapayaaq.

Jesus Mamititchiŋiŋsuq Aŋutmik Aulatlaitchuamik

2 ¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiŋniŋsuq Capernaum-mun. Inu-payaat uqaqsiŋiŋsut aiŋiplugu. ² Inuġiaktuat kativagitlutin tavrura iniksraigutiniŋsut tupqum iluani naagaunniiin paam siŋataani. Jesus-ŋum quliaqtuaġutiniġai Agaayyutim uqaŋhanik. ³ Tarra sisamat inuich tavruraŋutrinŋiŋsut aulatlaŋlaamik inuŋmik. ⁴ Qalligaluaqhutin tikiŋlguinŋiġaat Jesus inuġiakpagitlutin inuich. Tavra aŋmaqlugu tupqum qilaŋa atqaqtinniġaat taamna aulatlaŋlaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ŋum ilitchuŋliqamiuŋ ukpiq-srisiaqatilaan, nipliutiniġaa aulatlaŋlaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiin.” ⁶ Ilaŋich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagŋiŋsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqaġniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ŋum irrutchiġmigun kaŋiq-siaġiliqamiġich uqapiŋluhat, nipliutliġniġai, “Suvaata uqapiŋlupisi isummatipsigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiuŋ aulatlaŋlaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiin’ naaqaqaa nipliutiŋhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisuġiŋ’? Nalliak qaġanatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuġitquġipsi Iġniŋan Aŋutim aŋalatchiŋiŋqathanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlaŋlaq, ¹¹ “Tiligikpiin, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian agġiŋ!’” ¹² Tavrakŋatchiaq taamna aŋun makitiquq. Tiguplugu qaatchiani aullaġniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiŋiqtuapayaat taavrumiġa quviġutchaŋniŋsut. Kamasruaqsiŋiġaat Agaayyun, “Tautuŋaŋitchugut taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksaġniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuŋalġiŋniŋsuq siŋaanun narvaŋan Galilee-m aasii katirviniginiġaat inugaagruich. Ilaan ilisautiaqsiŋiġai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tautuŋniġaa Levi, iġniġikkaŋa Alphaeus-ŋum aquppiruaq savaaġmiin manniqipluni. Tavra Jesus-ŋum nipliutipmani itna, “Maliŋŋa,” taavruma makitluni maliutliġniġaa.

¹⁵ Aasiin taavruma aquagun Jesus niġiŋiŋsuq tupqani Levi-ŋum. Inuġiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiġaich Jesus-ŋumlu maliġuaqtaŋlu. Tamatkua iluqatin maliqasipmiŋiġaat. ¹⁶ Aglaliqirit suli Phariŋsee-ŋuruat tautuŋniġaat niġiqatiquaqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliġuaqtaŋ, “Suvaata ilaa niġiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ŋum tusaakamiġich nipliutigai,

“Iluagtuat taapkua atniġnaitchuat inuqsraniitchut taaktinik aglaan ilinġich atniġnaqtuat. Uvaŋa agġinitchuŋa aiyugaagiagluġich nalaunġaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ġum Paptaaġirim suli Pharisee-ġuruat uisauraaguum-niqsuat piquisigiplugu. Ilaŋich iŋuich utlakamitruŋ apiqsruġniġaat, “Suvaata maliguaqtai John-ġum suli Pharisee-ġuruat uisauraaqmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlaiŋniqpat?” ¹⁹ Jesus-ġum kiuniġai atrikusautmik, “Ilaġiich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraaguniqpat ilaqatnigiaqtuam nayuutiniġanisuli? Taat-naġumiŋaitchut ilaqatnigiaqtuam nayuutiŋhani. ²⁰ Aglaan uvlug tikitkisirug ilaqatnigiaqtuam aullaġviksraŋa ilinġitniŋ. Tavra uisauraagviksraqpaaluk.” ²¹ Jesus-ġum ilisautipsaaġniġai atrikusrutmik, “Iŋuum utuqqaq atnuġaaq ilaagumiŋaitchaa nutaamik ukiŋhaamik atakkii ilaŋyuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiŋ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iŋuum utuqqaq puuq immigumiŋaitchaa nutaamik asiam misuġuanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuġuan puuŋa, suli asiam misuġua maqigisirug taavrumakŋa puumiŋ. Aglaan nutaaq asiam misuġua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaŋa Minguiqsiagvium

²³ Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisuŋniqsug nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamin pukunniqsut mukkaaksranik, niġiaqsiplugitaasiŋ. ²⁴ Tavra ilaŋisa Pharisee-ġuruat nipliutilġiŋniġaat, “Ataŋii, suvaata ilinġich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagŋaŋitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniġai, “Agliqimasuknaġiksi David-ġumlu piqataiŋlu inuqsriuŋhat niqiksraġmiknik?” ²⁶ David isiġniġuguuq tupqanun Agaayyutim niġipluniasii qaqquamik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ġum qaukliuŋhatni agaayuliqsit. Maligutaksrap-tigun kimun-unniŋ niqiksrautitquŋiŋniġaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ġum niġiŋniġaa qaqqiaq, aasiŋ aatchuġniġaa maliktigikkani.” ²⁷ Taat-naġaluaqamigich Jesus-ġum nipliutipsaaġniġai, “Minguiqsiagvium uvlua iŋiqtaurug iŋuŋmun aglaan iŋuk iŋiqtanuitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸ Taatnamik Iġniŋa Iŋuum atanguruq unniŋ minguiqsiagvium uvluani.”

Aġun Argalik Pannaqłuktanik

3 ¹ Jesus isitqinŋiqsug Jew-ġuruat katraġvianun. Aasiili tarani itminiqsug aġun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ġuplutin sivulliuqtuat qanaksrual-silġiŋniġaat mavruigisikmaŋaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsiuqługu. ³ Jesus-ġum tarra nipliutiniġaa aġun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuŋaġiŋ.” ⁴ Tavraniasiŋ apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagŋaŋa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqaliq nakuurua-mik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiŋi iŋuuhġmik naagaqaa tuqquitchiŋi?” Aglaan ilinġich nipaisaaġniqsut. ⁵ Uumitchaksaalhum tikiumaligaluaġniġaa tarani aglaantuq iŋuirrutiginiġaa pitchiġiŋhatigun suli suksraqaŋiŋhati-gun, uummatiqahutin siququtuamik. Tarra nipliutiniġaa aġun taamna, “Isi-vitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iluqaŋiŋniqsut

igłumiktitun iliplutinj. ⁶Tarra taapkua Pharisee-njuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniukatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuqufiksrangun Jesus-ŋum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvaŋanunniqsuq. Iñugaagruich malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uŋataaniñlu Jordan-ŋum, avataaŋniñlu Tyre-mlu Sidon-ŋumlu. Taapkua tusaaniŋaat kamanaqtuanik savaaqaħa utlakługuasiñ. ⁹Tarra Jesus-ŋum uqautiniŋai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguħhiñaa-guquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitłutinj tat-ruliŋaat. ¹⁰Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniŋñautilgich tatvik-sraiŋñiŋaat aksigukługu Jesus. ¹¹Tamarasuli irrusiqlugich tautukamitrų putqataŋvigiplugu niplianiŋsutli itna, “Ilvich Iŋñiŋa Agaayyutim.” ¹²Aglaan iñiqtiqtaŋniŋai tamatkua ilinjitñun ilitchuŋipkautigitunjitłuni.

Jesus Piksraŋniqsuq Qulit Malgiñik

¹³Jesus kilvaqtaagñiqsuq tuŋaanun kiŋiktaam nunam. Tarani qinñuaŋni-ŋai tamatkua pigisukkani. Tarra utlaŋniŋaat. ¹⁴Nalunaiqsagai qulit malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqługich piqatigisukługich, tuyuŋisuk-ługich quliaqtuaŋiaquplugich. ¹⁵Sanŋiksriññiŋai mamititchitłasiplugich atniŋñaqtuunik suli anitchitłasiplugich irrusiqluŋnik. ¹⁶Uvva ukua qulit malgiuch Jesus-ŋum nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷James-lu John-lu iŋñak Zebedee-m Jesus-ŋum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iŋniŋikkak katlulam” [uumitchiyałallakhutigguuq]. ¹⁸Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iŋñiŋa Alphaeus-ŋum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-njuruat, ¹⁹suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuatq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰Akuniisunaqani Jesus isiŋniqsuq tupiŋmun. Iñugaagruich malilgiñña-ŋaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniñlu niŋilguilniŋniŋputun-niñ. ²¹Tavra ilaiñ tusaakamitrų taatnaqtuaq aullaŋniqsut aggisityaŋukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iluaŋiŋniplugu. ²²Ilaŋich aglaliqirit tikiñ-ñiŋaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aŋalatiqaqtuq, aasiñ anitchiraŋaqtuq irrusiqluŋnik atuqługu sanŋia aŋalataata irrusiqluich.” ²³Jesus-ŋumtarra qallilaaquniŋai iñuich iŋmiñun uqautiuraagaqsiplugichaa-siñ atrikusautitigun itna, “Qanuŋuni tuunŋa anittaigisiva tuunŋaŋmik? ²⁴Uvva nunaaqqim aŋalatai akilliŋiŋsuutikpata avatmun, taamna nunaaqqiq suksraunŋiŋiaqtuq. ²⁵Uvvasuli iñuich tupiŋmi atinŋiŋpata akitŋaqtuutilutin suksraunŋiŋiaqmiut. ²⁶Uvva taatna qaukħat tuunŋaich irrusiqluŋni piyuu-tigumiŋ avatmun, ilaan sanŋia isukłiññiaqtuq. ²⁷Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniiñ iñuk isiŋumiñaitchuq sanŋjiruam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsi-luniasiiñ sulliñauraniñik aglaan sivulliulugu pitukkayaŋaa sanŋjiruaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuaqsiłuni sulliñauraniñik.

²⁸“Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaŋitniñik suli uqaŋniqluktałipayaŋitniñik Agaayyutmik.

²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa taimuŋa iñuk uqaġniqñuutiruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisauġisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnaġniqsuq atakkii taapkua upyaktuqługu itna, “Taamna aġalatiqatuq irrusiqłuŋmik.”

Jesus-ŋum Aakaŋalu Aniaqatiuŋiļu

³¹ Uvvali Jesus-ŋum aakaŋa suli aniaqatiuŋi tikiññiqsut. Qichahutiŋ qakma kiligiaqtinnigaat. ³² Ilaŋata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Ataŋii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñigaatin.” ³³ Jesus-ŋum kiuniġai, “Kiña uvaŋa aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaagñigai, “Ataŋii, uvaŋa aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuq pisuñhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 ¹ Tarrasuli Jesus-ŋum iłisautiaqsilgiññigai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutiŋ. Taatnaqmataasiñ ikinisquq umiamun, mikiruuramik ayaktaallakługu, aquvinnisquq. Iñugaagruich qichaqtuñnaqtut narvam siñaani. ² Ilaan iłisautiniġai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii iłisaututmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalaġniłlagitchi! Iñugguuq nautchiityaġniqsuq. ⁴ Nautchirapkaługu nautchiaksrat iłanich katagaġniqsut apqutmun, aasiitai tiŋmiurat tikitłutiŋ niġiñiġaich. ⁵ Iłanich kataŋniqsut uyaġauruamun nunamun nunaqapiarñichuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiñ siqiñġum mayuaqami pasikługich atakkii kañiqapiañitłutiŋ pannaqłuŋniġai. ⁷ Suli iłanich kataŋniqsut akunġatnun kakitłagñat, aasiñ kakitłagñat naukamiŋ nagguviksraiġniġaich asirriñitłutiŋaasiñ. ⁸ Ilañitsuli katakhutiŋ nunagiksaamun asirriaqagñiqsut. Iñugiaksiplutiŋ nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq quliŋuttaaqhutiŋ suli iłanich piġasukipiañuttaaqhutiŋ suli iłanich tallimakipiañuttaaqhutiŋ.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuq naalaġniłi.”

Sivuniŋat Atrikusautit

¹⁰ Kisiŋuqamiŋ, maliguaqtañ iñuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruġniġaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ŋum nipliutigai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaŋanik aġaayuqautaan ilipsitñuñhiñaq, aġlaali tamatkunua ukpiqsriñitchuanun uqaġaqtuŋa atrikusautitiguñhiñaq. Taamna aglausimaruq uqaġiñi immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaŋa,

¹² ‘Qiniġaluaqhutiŋ irimiknik iłisaqsritłaitchut, unniiñ tusaagaluqhutiŋ siutimiknik kañiqsiłłaitchut.

Kañiqsiñiġumiŋ mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautiñitñik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kañiqsipaikañiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ŋum apiqsruġniġai, “Naluniqpisiuŋ taamna atrikusaun? Qanuġmi kañiqsiñiaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaa llautamik. ¹⁵ Ilaatni uqałiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqałiq, aglaan tuunġaum tikitługu qilamik aattaġniġai

uqal̄hich nautchirriutauruat uummatin̄itni. ¹⁶Suli atlat in̄uich atripl̄ugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraal̄im̄un; tusaapl̄ugulu uqal̄iq qilamik quviasukhutin̄ akuqtuq̄lugulu, ¹⁷aglaan uqal̄iq kan̄il̄in̄itman akuniutl̄aitchuq. Kin̄uagun ih̄uill̄iuñ̄iglu piyuas̄iuñ̄iglu il̄ipmaknik pigipl̄ugu uqal̄iq qapiqt̄igaḡ-niqsut. ¹⁸Suli atlat in̄uich atripl̄ugich nautchiaksrat kataktuat akungatn̄un kakit̄lağnat. Taapkua tusaaruat uqal̄igmik ¹⁹aglaan isumaaluutit in̄uuniat̄i-kun, kinnit̄n̄ign̄iağutitlu umialgutmik suli kimm̄utit supayaanik suqutiginḡi-ğaḡigaat Agaayyutim uqal̄ha. Taimmaasiin̄ naurit̄l̄aitchut asianik. ²⁰Suli atlat in̄uich atripl̄ugich kataktuat nunagiks̄aumun: tusaakamitr̄uq uqal̄iq akuqtuq̄-lugu suli asirriaqahutin̄, il̄anjich in̄uiñ̄ñaq qulitun, il̄anjich piņasuk̄ipiatun, il̄anjitsuli tallimak̄ipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹Jesus nipliut̄igikkani il̄aniḡai, “Atan̄ii, in̄uich il̄iraḡinḡitchaa naniq ataanun utkusium unniin̄ ataatanun siñ̄igviich. Aglaan in̄uich naniq il̄iraḡigaa naniqaḡvin̄mun. ²²Agaayyutim iriqsimakkani pakma sagviḡisigai il̄aatnigu. In̄uich kan̄iqsimañ̄itchaluaḡumisigik pakma kan̄iqsisiḡisigaich taimanigu. ²³Kiña in̄uk siutiqağumi tusaatlaruaḡnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴Ilaan nipliut̄immiñ̄igai, “Ki, naalağnimmaaḡiksi ata! Qanutun naalağnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kan̄iqsiaq̄tilaaqsi itkisir̄uq, suli kan̄iqsisaiñ̄ağniaqtusi. ²⁵Ilaa p̄iqaqt̄uq̄ akuqtullaaḡisir̄uq aglaan taavr̄uma piqan̄itchuam anniaḡisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶Jesus nipl̄iqsuq, “Atr̄iqaqt̄uq aḡaayuqautaa Agaayyutim in̄uñ̄mik nau- tchiir̄uamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷Unnuaḡaḡipman siñ̄ikhuni suli uvl̄ugağipman makitluni savaaq̄tuq. Qaunaksr̄ail̄aat nautchiaksrat nauraq- tut, suli qanup̄iaq nalugaa nauḡhat. ²⁸Aglaan nunam naupkaq̄lugu asirriraq- tuq, sivull̄iupl̄ugu nautchiaksraq nuiḡl̄agaqt̄uq q̄iñ̄iḡnaqs̄iuraqhuni aasiitai nauqqaah̄uni puḡa piḡḡuqmata mukkaaksram, tavrak̄ḡa iluqani niq̄ksraq nauvaalukhuni. ²⁹Aglaan asiat nautchiirim kipp̄utmik kip̄iaqs̄iraḡigai, kat̄i- tchivik tik̄iumapl̄unikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰Jesus nipl̄iqsuq, “Sumun atrit̄l̄avisigu Agaayyutim aḡaayuqautaa in̄uñ̄nik? Uq̄at̄iniaḡipsi atrisilaḡan̄anik. ³¹Atr̄iqaqt̄uq nautchiaksrauramik ati- qat̄uamik mustard-mik. Mikiniq̄tağ̄aluaqt̄uq nautchiaksrapayaaniñ̄ nunami. Aglaan nautchirriut̄auk̄ami nunami ³²naugaqs̄ir̄aqt̄uq aglit̄lukhuni naur̄ia- payaaniñ̄. Ak̄iḡuḡluks̄ipl̄uni tin̄miḡuich uvl̄uutiqağ̄viḡir̄aḡniḡaat tağ̄ḡan̄atni akutuq̄palgich.”

³³Suli in̄ugiaktuat̄igun atrikusaut̄it̄igun Jesus-ḡum uqaaqt̄uutir̄aḡniḡai in̄uich kan̄iqsil̄gut̄ilaan̄atitun. ³⁴Ilaan uq̄at̄it̄l̄aitkai atrikusaut̄ail̄aaqhuni. Aglaan kis̄iḡḡuqamin̄ mal̄iḡuaqt̄ini kan̄iqsip̄kaḡniuraapīaqt̄ugich pir̄aḡniḡai.

Jesus-ḡum Quunn̄iḡuqt̄itkaa

³⁵Tamarrumani uvl̄umi anaqaksraaqman ilaan nipliut̄iniḡai mal̄iḡuaq- tini, “Akm̄uḡaq̄ta” ³⁶Tavrani il̄iḡisa uniñ̄iḡaich in̄ugaaḡruich. Mal̄iḡuaqt̄ai

ikiniqsut umiamiknun Jesus-ŋum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut.³⁷ Anuqłıguqman qailıguqhuni umiaŋat immautiaqsiñıgaa.³⁸ Jesus aquani umiam siñıñıqsuq akitchılłakhuni. Ilinısa itiqsağniğaat niplialaplutiŋ, “Ataniq, sugıñitpiuŋ piyaqquğupta?”³⁹ Ilaa makitluni iñıqtıgıñıgik anuğılı qailıglı, “Ki, anuğaiğlı!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunnıguğniqsuq taatnaqman.⁴⁰ Nipliutiniğai, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?”⁴¹ Taapkua iqsılıq-paurağniqsut. Apiqsruutiaqsiñıqsut avatmun, “Qanusıuniqpa una iñuk anuğimunnıñ qailıqpauratlu kamagivatruŋ?”

Jesus-ŋum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqlulik

5¹ Ilinıch ikaagniqsut igłuanun narvam nunaŋatnun Gerasene-nağmiut.² Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqlulğum iluvğich akunğatniñ.³ Uvvaguuq taamna iñuuniağniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qılıqsımalguitlugu kalimñıñnik;⁴ Akulaıqlıgu qılığaluagağniğaat niukkunlu argaıgunlu. Kiktuğaalarağniğai qılğutini piyaqlıgich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalsıñıñıgaa.⁵ Ataramik unnuamiļu uvlumiļu nayuutirağniqsuq nıpaalapluni qipiqsralakami iluvıgich akunğatniļu qimıgaat qaanğatniļu, sulı iñugiaktuami kilłialapluni uyağannun.⁶ Taiññaqıuraq qıñıqamiuŋ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvıgıpluguasıñ sivuğanun.⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqlıuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğñıña Qutchiññıqsraurum Agaayyutim, suniaqpıña? Agaayyutim atqagun iñıgikpiñ anasıñıquqsauñitluna.”⁸ Jesus-ŋum tilıgaa irrusiqluk anitquplugu taavrumakña iñuñmiñ.⁹ Atakkii Jesus-ŋum apiqsruğaa, “Sumik atıqaqpich?” Ilaan kiunıgaa, “Uvaŋa atıga Iñugiaktuıq atakkii uvagut iñugiaktugut.”¹⁰ Tarra taavruma inıqsruağniğaa, “Tuyuginıaqasıgıt tamarrumakña nunamiñ.”¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqağniqsuq malğunıñ kavluutıñnik kunianik, niğñıñıqhutiŋ qimıgaami.¹² Irrusiqlıuich inıqsruaqsıñıgaa, “Isiqtitigtı kunianun taapkunuŋa.”¹³ Jesus-ŋum aŋığniğai. Irrusiqluk aullağniqsut aŋutmiñ, isıqhutiŋaasıñ kunianun. Iluqatiŋ kuniat pağalikhutiŋ anayasuktua-suŋaqatiŋ ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasıñ ipliutiŋ.

¹⁴ Munaqsrıuat taapkuniŋa kunianik qimakhutiŋ uqautityağniğaiç nunaqqıgmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutiŋ tautugiağniğaat tamanna atuumaruaq.¹⁵ Iñuich utlautikamiŋ Jesus-mun tautuñıgaa irrusiqlıuqağıuğaluaqtuaq aquppıruaq atnuğaaqhuni qauğrimapluniļu. Taatnaqhutiŋ iñuich iqsitchağniqsut.¹⁶ Tamatkua qıñıqatauruaq uqautıgiaqsıñıgaa iñupayaanun qanuq atuumałha atlağıqman irrusiqlıuqağıuğaluaqtuaq sulı qanuq piyaqułhat kuniat.¹⁷ Tavra iñuich inıqsruagaqsıñıgaa Jesus aullaquplugu nunamikniñ.¹⁸ Jesus ikaıqsiplan umiamun taavruma irrusiqlıuqağıuğaluaqtuam inıqsruaqsıñıgaa malıguklugu Jesus. Malıgulılłapiagağniğaa Jesus.¹⁹ Naagaıuvva Jesus-ŋum malıquññıñıgaa aglaan itna nipliutılłıñıñıgaa, “Aılutin ilauraaq-nun uqautityakkich tamarrumiŋa kamanaqtuamik Atanğum savauttutaanik ilıpnun sulı ilunğuksrıłhanik ilıpnun.”²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasıñ quliaqtuagaqsıpluni nanıpayaaq Qulini Nunaaqıñi qanuq kamanaqtuamik savaaqalha Jesus-ŋum inımiñun. Tarra iluqatiŋ iñuich quvıgusunıqsut.

Jairus-ŋum Pania sulı Ağnaq Aksikniktuıq Jesus-ŋum Atnuğaananik

²¹ Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilıgñıñıqsut siñaani narvam.²² Tavra agğiqmiñıqsuq aŋalataa Jew-ŋuruat katrağviata,

Jairus-mik atilik. Tautukamiuŋ Jesus punniqsuq sivuŋaanun. ²³ Iniqsrulla-piaŋniqsuq itnaqhuni, “Paniuraŋa amma tuqułhiŋaŋuqtuq. Iłılŋŋniaqu-gitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Inuuyumauŋli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamuŋaŋatigiqagiŋniqsuq. Inuich inuŋiŋiŋaŋatitlutuŋ malilgiŋniŋaŋat tatrułguŋunniŋ. ²⁵ Aŋnaqtuq tamaaniitmiŋniqsuq atniŋniŋaŋatigiqatuaŋ auŋmik qulit malŋuŋni ukiuni, ²⁶ iŋuaŋsiŋkaŋniŋaŋaluaŋatitluni inuŋiŋiŋaŋatunun taaktinun. Akiłiqsuutigiŋlugitunniŋ sulliŋaurani iŋuaŋsiŋiŋniŋniqsuq, aŋlaan atniŋniŋaŋatigiqatigun. Tarra tunuaniŋ aksiŋniŋaŋa atnuŋaŋaŋiŋkaŋa, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ŋum atnuŋaŋa iŋuaŋsiŋiŋniŋaŋatuaŋ.” ²⁹ Tavrakŋatchiaŋ aunaŋaŋsiŋniŋniqsuq. Ikpiginiŋaŋa timigikkaŋmiŋi iŋuaŋsiŋiŋ taavrumakŋa atniŋniŋaŋatmiŋ. ³⁰ Jesus iłisimaliŋhuni saŋŋi aullaŋtilaŋaŋanik inmiŋiŋiŋ kiŋiaŋniqsuq tatruŋtuani nipliŋhuni, “Kia aksiksiŋpaŋ atnuŋaŋaŋa?” ³¹ Maliguaŋtaiŋ nipliutigaŋat, “Iłisimalaŋaluaŋtugu inuŋiŋiŋaŋatunun tatruŋtilaan, naaŋasuli apiŋsruŋtutin kimun aksiksilaaŋniŋ.” ³² Jesus qiniŋniŋaŋniŋniqsuq kimun aksiksilaaŋmiŋiŋ. ³³ Taavruma aŋnam Jesus utlaŋniŋaŋa iŋsiłiqsiŋhuni attaŋsraliŋsiŋhuni iłisimapluniŋiŋ iŋuaŋsiŋilaaŋmiŋiŋ. Putluni sivuŋaanun uŋautiniŋaŋa aksiŋniŋiŋplugu. ³⁴ Jesus-ŋum nipliutigaŋa, “Ukpiŋsriŋiŋpich iŋuaŋsiŋkaŋaŋatin. Tutŋiksautlasirutin, iŋuaŋsirutin atniŋniŋaŋatigikkaŋniŋ.”

³⁵ Jesus uŋaŋtitiŋlugu iłŋŋich inuich tikiŋniŋiŋiŋsut tupiŋiŋkaŋaniŋ taivruma aŋalataan katraŋvium nipliŋhutiŋ, “Paniuran tuŋaniktuŋ. Iłaksiatqiniŋiaŋnagu Iłisautri.” ³⁶ Jesus-ŋum suliqutigisiŋaŋnaŋich nipliŋsuat nipliutigaŋa aŋalataa katraŋvium, “Iŋsiŋak, ukpiŋsriŋiŋiŋaŋiŋ.” ³⁷ Ilaan kiŋaunniŋiŋ inuŋ maliquniŋniŋaŋa avataatigun Peter-mlu, James-lu, sulı John aniqatigikkaŋa James-ŋum. ³⁸ Tikitŋamiŋ tupŋanun aŋalataan katraŋvium Jesus-ŋum qiniŋniŋiŋaŋiŋ kiŋiŋvŋurit tamatkualu qiarit atqunallapiŋaŋ. ³⁹ Isiŋhuni nipliutigaŋiŋ, “Suvaata itnaŋniŋpisi qiaŋplusiŋu? Una iłilŋaŋaŋ tuŋuŋitchuŋ, siŋiŋktuaŋsiŋaŋtuŋ.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiaŋsiŋniŋaŋat. Uvvaasiŋiŋ anitquniŋiŋaŋiŋ. Kisiŋŋuŋhutiŋ aŋayuŋaŋglu iłilŋaŋaŋ sulı taapkuŋaŋaŋ piŋasut maliguaŋtaiŋ isigŋniŋiŋsut iłilŋaŋaŋ nalaviŋikkaŋanun. ⁴¹ Tiguniŋaŋa iłilŋaŋaŋ argaŋun nipliutiŋpluguasiŋ, “Talitha Coum” (mumiutiŋaŋtuŋaŋ “Niviaŋsiŋaŋruuk, nipliutigiŋkiŋiŋ, makittiŋ”). ⁴² Tavrakŋatchiaŋ iłilŋaŋaŋ makinniŋniŋiŋ pisuaŋsiŋpluniŋasiŋiŋ. Taamna ukiuŋtutillaŋaŋniŋniŋiŋ qulit malŋuŋniŋ. Taapkuŋaŋaŋ nayuutiŋratuŋ quviŋuŋtchallapiŋniŋiŋiŋsut. ⁴³ Ilaan iniqtiŋniŋiŋaŋiŋ kisumununniŋiŋ iłitchuŋiŋpkaŋuŋitlugu tamanna atuumaŋruaŋaŋ aŋlaan niŋipkaŋuŋiŋaŋa.

Nazareth-miut Ukpiginiŋitkaŋat Jesus

6 ¹ Taavrumakŋaŋaŋ Jesus aullaŋniŋniŋiŋiŋ inuŋuŋniŋaŋviniŋmiŋun. Maliguaŋtaiŋiŋ maliniŋniŋaŋat. ² Miŋuiŋsiŋaŋvium uvluaŋiŋ ilaa iłisautriaŋsiŋruŋ Jew-ŋuruat katraŋvianiŋiŋ. Inuŋiŋiŋaŋat tusaakamitruŋ quviŋuŋsuŋniŋiŋsut nipliŋhutiŋ,

“Nakiŋŋakiaŋaŋ iłisimmatiŋaŋniŋkaŋaŋ, una inuŋ? Kia marrumiŋaŋaŋ puŋiutmik aatchuŋniŋpaŋ sulı saŋŋimik savaaŋatlasipluniŋ quviŋnaŋtuaniŋ?” ³ Taamna qiruŋniŋ savaaŋaŋuŋsuŋruŋuŋuŋ, amii? Iŋniŋiŋaŋaŋ Mary-m. Sulı aniaŋatigigaŋat James-ŋumlu, Joseph-ŋumlu, Judas-ŋumlu Simon-ŋumlu, sulı aŋnat aniaŋataiŋ marra inuŋuŋiaŋhutiŋ akunnaŋptikniŋ.” Tarraasiŋiŋ ukpiŋiŋiŋniŋniŋaŋat kamaŋaŋaŋaŋaŋ. ⁴ Aŋlaan Jesus-ŋum itnaŋniŋiŋaŋiŋ, “Inuich nanipayaŋaŋaŋ kamagiŋaŋniŋaŋat sivuniŋsiŋiŋiŋiŋ aŋlaan kamagitiŋiŋniŋniŋaŋat inuŋuŋvianiŋ unniŋiŋiŋ akunŋatniŋ iłagikkaŋiŋiŋ

naagaunniin kiinunġani.” ⁵ Jesus savaaqalguinñiqsuq quvinqaqtuanik savaanik. Iġigaluaġniġai argaġni ikituuranun atniġnaqtuanun iħuaqsipluġichaasiin. ⁶ Ilaan quviġusuutiginiġaa Nazareth-miut ukpiqsrisuñiġhat. Jesus nunaaqqi-ñuktaġniqsuq iħisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ġum Aullaqtitkai Qulit Malġuich Malġuaqtini

⁷ Jesus-ġum sivunniuqatiginiġai qulit malġuich malġuaqtini, aasii aullaqtitaqsipluġich malġuuttaqpluġich. Saġniksriiñiġai anitchitlasipluġich irru-siqluġnik, ⁸ tilipluġich, “Iġlauħapsitni saagaġniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisian; qaqqumik unniin iñiularim puukataġanik unniin maniġmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluġuaqtuġusi suli atnuġaatqutiksraiħaagusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniġai, “Tukkuniġupsi tupiġmun atlamik tukkuksraqsuġumiñaitchusi aullaġniaħapsitñunaglaan, ¹¹ suli iñuich paġlañitpasi naalaġnisunjitpatigiglu uqalusi, unilluġu nunaqqiq ipsuktuġumagiksi apyuq isigapsitniñ. Taamna kilgutaġisiruq iħiñitñun akuqtuñisilaanġatnik tusaayugaagiksuumik. [Iħumun uqautigipsi, qaġanatluġniaqtuq iñuiñi Sodom-ġum Gomorrha-ġumlu atanniivium uvluañi taapkunakġa iñuiñi nunaqqim.]” ¹² Quliaqtuagutiginiġaat iñuġnun isummitqiqupluġich mumikluġich killuqsautiñitniñ. ¹³ Suli anitaiñiqsut iñuġiaktuanik irru-siqluġnik iñuġniñ, uqsruqtuqilugillu uqsruġutnik iñuġiaktuat atniġnaqtuat iħuaqsipluġichaasiin.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialġa, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqaġniqsut ilaanik nanipayaaq. Iħaġich iñuich nipliġniqsut, “John Paptaaqtitchiri anitqiniñiqsuq tuquħiġmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quvinqaqtuanik.” ¹⁵ Atlat nipliġniqsut, “Eliħah-ġuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaġniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iħaġatitun taipkua kamañiaqtuat sivuniksriqiritun iñiħaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliġniqsuq, “Una John-ġuniqsuq niaquikkakġa, makitqikhuni tuquħiġmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuañi Herod-ġum iħaqtigiliutinikkakġa aniaqatmi Philip-ġum nuliakġa atilik Herodias-mik, John-ġum suakataġaluagñiġaa Herod, “Malġutaksrakuaġnaġitchuq aniaqatvich nuliagikkakġa tuvaqaqasiutigupku.” Taatnaqluġu Herod-ġum tigupkaġniġaa John isiqsiuviñmuktitlugaasiin aġnaqtin quyalisukluġu. ¹⁹ Aasiiñ Herodias-ġum qinnautigaluagñiġaa tuqqutħukkalkuaqluġu, aglaan taatnalguiñiġaa piqu-tigipluġu Herod. ²⁰ Herod-ġum attaġiniġaa John iħisimaplugu nalaunġapluni ipqitchuaq iñuk. Taatnamik tuġluaqsimaagñiġaa. Naalaġnisuullapiakġa John tutqiliisuugaluañġaġmi naalaqtuapayaaqamiuñ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ġum piviksrañi nalautipaa. Herod-ġum annivilirvia tikitman aiyugaaqluħuni qaukħiñitniñ kavamauruat, aġuyaktillu qaukħiñitniñ suli sivulliuqtiñitniġlu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ġum isiqħuni sayuġniqsuq quyalipluġu Herod suli tuyuġmianġi. Umialġum nipliutinigaa aġnauraq, “Iñiqsruġiñ, sumik piqaġukkapiñ aatchuġisigikiñ.” ²³ Akiqsruutiniġaa taamna aġnauraq, “Qanutchipayaamik iñiġupġa qaitchigisigikiñ, avvaġanikunniin atañuvinġma.” ²⁴ Niviaqsiak aakamiñukħuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsruġisivik?” “Apiqsruġumautin niaquanik John Paptaaġirim,” aakanañ itnaġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaqhuni umialinmun nipliutipluġu, “Uvañ aatchuquruñ ilipnun akkupak niaquanik John

Paptaaqtitichirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiuq aliasuli-lapiaǵniqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyugmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitichirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsiviḡmuk-huni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa aǵnauramun, aasiñ aǵnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakḡa John-ḡum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruḡ taamna, aiñigaa timaa tug-vagiaqluguaasiñ.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Aḡutinik

³⁰ Uqqiraqtit utiḡniqsut Jesus-mun, uqautipluguaasiñ savaagikkaǵmiknik suli ilisaatriligimikniglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutin maliguaqtai niǵgiviksraiǵ-niǵaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ḡum nipliutiniǵai, “Kiata, kisiḡḡuḡuuti-luta iñuiḡaamun, minguiqsiallagiaǵitchi.” ³² Tavra aullaǵniqsut iñuiḡaamun umiakun kisiḡin. ³³ Iñuich tautukamisigiḡ aullaqmata, ilisaqligñiǵaich. Aqpatkaqsiliḡniqsut iluqaitñiñ nunaaqqiñiñ tikiumasukhutiḡ sivuniḡvigik-kaḡatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuḡniqsuq iḡugiak-tuanik iḡuḡnik. Ilunḡutchaḡniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrai-laatum. Tavra Jesus-ḡum ilisautiuraagatasrugruḡniǵai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlaḡniǵaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñui-tchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqqiuranun. Tauqsigiǵ-lich niqiksraǵmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ḡum kiuniǵai, “Aatchuqsigik niqiksra-ḡitñik.” Taapkua apiqsruḡniǵaat, “Qaqqusitquvisigut malḡuk tallimakipiaḡ akiksraḡaknik niǵipkautiksraḡatnik?” ³⁸ Jesus-ḡum nipliutiniǵai, “Qanu-tunmi samma qaqqianuraqaqpsi? Ilitchuḡiniurallaktigitchi.” Ilitchuḡikamit-run Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik suli malḡuḡnik iqaluḡnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich iviḡaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipiaḡutqataaqlugich suli malḡukipiaḡ qulitqataaqlugich aquvititkaich. ⁴¹ Tiguniǵai tallimat qaqqianurat suli malḡuk iqalugauraak, aǵluḡhuni qilḡmun quyyatiplugich. Aasiñ avguḡluḡich qaqqiat suli iqalugauraak qaiññigai mali-ḡuaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa ḡiḡisuktuanun. ⁴² Iñuich niḡi-ñiaḡniqsut, iluqatiḡaasiñ ḡiḡisuiḡapiaqhutiḡ. ⁴³ Niḡisuiḡanikmata katinni-ḡaich qulit malḡuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niḡiruani 5,000-ḡuniqsut aḡutit.

Jesus Pisrukman Imiḡmi

⁴⁵ Niḡianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iḡluanun, amuna nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasi taatnaanikami aitqu-niǵai taapkua iḡugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuḡniqsuq iḡḡimun agaayutyahuni. ⁴⁷ Qaumaauraḡḡaan unnuksraaqman umiaḡ iliniqsuq qitqa-nun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. ⁴⁸ Qiñiḡniǵai sakuullapiaqhutiḡ iputtuat atakkii paaqlugu anuḡi. Tamaaniguuq uvlaatchauraḡuqman pisuk-tuaḡniqsuq qaḡḡagun imḡum. Qaḡḡisagumaruatun piñiǵai. ⁴⁹ Tautuḡniǵaat ilisaḡipminiḡulu pisuktuatuaq qaḡḡani imḡum. Aliuqtuaqsinaḡugiplutiḡ nipliagaqsiniqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruḡ iluqatiḡ tataminniqsut. Qilamik Jesus-ḡum nipliutigai, “Quviatchauḡigitchi, uvaḡauruḡa, iqsiñasi.” ⁵¹ Tarra utlaḡni-ḡai ikipluni umiamun, aasii anuḡaiqhuni. Taapkua quviḡutchallapiaḡniqsut.

⁵² Tautukkaluaqługu Jesus niǵipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kañiqsimal-guiññiǵaatsuli kisuutilaaja, ukpiǵilguitługu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaq Atniǵñaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqlugu narvaq tulañniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamiñ umiamiñ iñuich iłisaqlıǵutiniǵaat Jesus. ⁵⁵ Iǵlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutıñ atniǵñaqtuanik akiyaqhutıñ siñigviksummaisa iłi-tchuǵikamitrıñ Jesus sumiilaaja. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaqqiuramuk-man suli nunaqpañmun iñuich aggiutruǵniǵaich atniǵñaqtuat iłliuqaqluǵich tumitchaanun apqusaagaksrañıñun Jesus. Tamatkua iñuich iñiqsruǵniǵaat Jesus atniǵñaqtuat aksıllañniagukługuunniñ atnugaaja. Aasiñ taatnaqamitrıñ nakuqsıraǵautiǵiniǵaat.

Sivullianısa Iłisauttutigikkañat

7 ¹ Tavra iłanısa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit agǵiqsuat Jerusalemiñ utlañniǵaat Jesus. ² Tautuñniǵaich Jesus-ñum malıǵuaqtit iłanısa niǵi-ruat iǵǵuǵaluaqnagich argatıñ Pharisee-ñuruat piraksriutaatitun iñuñnun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niǵiıllaiñniqsut iǵǵuǵaluaqnagich argatıñ, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliaǵikkaǵmıñ iñiıǵaanimakña. ⁴ Aikamiñ tauqsıǵñiǵvıñmiñ sunik niǵiıllaiñniqsut iǵǵuǵaluaqatıñ. Suli iñu-giaqtuat piraksriutıñich aapamiñ malıǵutmıǵaich itnatun ittuat, iǵǵuǵluǵich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruǵniǵaat Jesus, “Suvaata malıǵuaqtitin malıǵutıñitpat iłisauttutigikka-ñitñik sivulliapta, niǵiplutıñ qaqqianik iǵǵuǵniǵiılaanik argañmiknik?”

⁶ Jesus nipliutıǵai, “Ukpiññuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsıgun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulǵugaluǵaatña uqalhiñagmiktıgun
aglaan uummatıñich uñasıksut uvamniñ [piqpagillapiangitłunja].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañiǵiılaañuruq
atakkii iłisaurirut iñuich iłisauttutaitñik iłipluǵich
malıǵutaksraǵiruatuñ Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸ Kamagiñitkaluaǵisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitjaqtaurusianik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsaaǵniǵai, “Yaiy, nalunǵitkaluaǵniǵiksi qanuq ayak-simaaliksrañat tillisai Agaayyutim. Iłisimagaluqaługu atuumaniaqtaksrau-ruaq Agaayyutim pisulhagun kamagirañiñitkisi aglaan iłisauttutisi malikkisi.

¹⁰ Moses tilisiñıqsuq, ‘Kamagiymaǵiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqa-piıluutriruqaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqutaksraupiaqtuq’. ¹¹ Aglaan itna iłisaurirusi iñuum nipliutiłhiñaupluǵik añayuqaañni ‘Corban’ (mumiutiqaq-tuaq ‘Ikayugukkaluaǵiptik aglaan qaiññaniktunja Agaayyutmun’). ¹² Taatna-qamıǵguuq patchisaiyañniraqtuq ikayuiıksraǵaluǵmiñik añayuqaañmiñik. ¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqalhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutipsıgun. Suli iñugiaktuat atlat iłisauttutipsi atuumanıǵiǵaǵisi.”

Sut Qaayugnaqsiruut Iñuñnun

¹⁴ Uumaguuq tuqłuǵniǵai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutiplugich, “Naalaǵniıllaksitña, kañiqsiyumausi! ¹⁵ Isaagaaqtuqaq iñuñmun sıłataaniñ

qaayuḡnaqsiraḡutaunḡitchuq aglaan samna anniḡaḡtuq uummatmiñiñ.
¹⁶ [Kiña iñuk siutiḡaḡtuq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ḡum unitñamigich iñugayaat isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliguaḡtaiñ kanḡiqsimasrukḡutiñ apiqsruḡiññiḡaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Sua-kataḡniḡai, “Kanḡiqsiḡḡaiññiḡaḡpat! Tusaanḡitchuatun! Uvvaami qanutchim siḡlataaniñ isaḡaḡtuam qaayuḡnaqsiraḡanḡitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaḡaḡta-ḡitchuq uummataanun aglaan aḡiaḡuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ḡum nipliutigikmauñ taamna niḡiñaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaḡtuq, “Sagviqsḡataḡtuam iñuḡmiñ taavruma qaayuḡnaqsiraḡigaa iñuk. ²¹ Samakḡa anniḡaḡaḡtut uummataaniñ iñuum, piḡiitchuat isummatit: sayuḡaḡiḡ iḡa-qataunnani, tigḡliyuḡiḡ, iñuaḡtuḡiḡ, ²² atlatuḡiḡ, kaviuḡutiḡaḡiḡ, piḡiḡiḡiḡiḡ, kinnitñiḡiḡ, iḡmiñun aḡalalḡuiḡiḡ, saḡiaḡtuḡiḡ, uḡaḡniḡḡuktaḡiḡ, kamaḡaḡa-sruḡiḡiḡ, kinnanḡaḡaḡiḡ. ²³ Iḡuḡatiñ taapḡua piḡiitchuat sagviḡaḡtut iñuḡmiñ, qaayuḡnaqsipḡluḡuasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriḡha Aḡnam Jew-ḡunḡitchuam

²⁴ Tavrakḡa Jesus aullaḡniqsuq tuḡaanun Tyre-m suli Sidon-ḡumlu. Isiḡ-niqsuq tupiḡmun nalutḡualuaḡhuni iñuḡnun. Aglaan naluḡiḡiññiḡaat. ²⁵ Uvvauna aḡnaḡ paniuraḡaḡniqsuaḡ irrusiḡḡuliḡmḡik. Tusaaniḡaa imma Jesus tikiuḡmaniḡluḡu. Utlakamiuñ purviginiḡaa isiḡaiñun. ²⁶ Aḡnaḡ Jew-ḡunḡitchuq, animapḡluni Phoenicia-mi Syria-mi ituami. Taavruma iḡiqsruḡniḡaa irrusiḡḡuk anillaḡniaḡuḡluḡu paniuraḡikkaḡmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigaa atrikusautmḡik, “Iḡiḡaat sivulliulugu niḡisuiqsuksraurut. Nalaun-ḡanḡitchuq iḡiḡaat qaḡquksraḡat aatchuutigiḡiksraḡat makunḡa qipmiñun.” ²⁸ Aḡnam kiuniḡaa, “Aa tarraami, Ataniḡiḡ, naagaunniñ qipmich niḡḡiviich ataatni niḡisuupmiut kanḡaniniḡitñik iḡiḡaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniḡaa, “Aariḡaa, kiusriḡḡautaḡtutintarra, ikayuḡisigipñi. Agḡiñ, taamma irrusiḡḡuk aniruḡ paniuraḡikkaḡniñ.” ³⁰ Taavruma aikami paḡinniḡaa paniuraḡikkani nalau-raaḡtuq siñiḡviñi, irrusiḡḡuḡaḡniḡanḡitchalukut.

Jesus Mamititchiruḡ Iñuḡmḡik Uḡatḡaitchuamiglu Tusaatḡaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalḡiññiḡisḡuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaḡhuni utḡautip-luni narvaḡanun Galilee-m, apḡusraaḡluḡu nunakun atilikun Decapolis-mḡik. ³² Iñuich Jesus-muutḡiḡiññiḡaat iñuk tusaallaitchuḡ suli uḡallaitmisigalugu. Tarra iḡiqsruḡniḡaat patigluḡu argaiñik iḡuaḡsitḡuḡluḡu. ³³ Tavra uḡavaḡ-taḡutillaḡniḡaa iñugaḡruḡniñ. Iḡiḡluḡu tikiḡikkani siutaḡnun suli tivvuaḡ-tuḡḡuḡich aksḡiñiḡaa uḡaḡikkana iḡuaḡsisukḡuḡu. ³⁴ Aaḡluḡhuni ḡilaḡmun aniḡsaaḡpaḡniqsuq nipliḡhuni, “Ephphatha” (mumiutiḡaḡtuq “Aḡmaḡiñ”). ³⁵ Tavrakḡatchiaḡ siuttak aḡmaḡniqsuk suli uḡaḡa iḡuaḡsiḡluni, uḡaḡsiḡ-luniasiiñ kanḡiqsiñaqsiḡluni. ³⁶ Jesus-ḡum tiliñiḡai uḡaḡuḡiḡluḡich, aglaan iñiḡtiḡaluaḡtitḡutiñ uḡapsaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaaḡikkanaḡun. ³⁷ Quviḡutchallapiḡniqsut nipliḡhutiñ, “Ilaa savaaḡaḡtuq supayaamik piḡḡau-taḡluḡu: tusaallailaat tusaatḡasiḡluḡich suli uḡallaitchuḡ uḡatḡasiḡluḡich.”

Jesus Niḡipkaiñiqsuq 4,000 Aḡutinik

8 ¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinisut. Niḡiksraitmata, Jesus-ḡum tuḡḡuḡniḡai maliguaḡtini iḡmiñun, aasii nipliutiḡluḡich,

² “Uvaŋa ilunŋugigitka iŋugiaktuat iŋuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piŋasuni uvluni niqiksraigutiplutiŋaasiiŋ; ³ uvaŋa aullaqtitkupkich niŋipka-galuagnagich ilinich taaqtukkaŋisirut apqutmi. Ilaŋich aggiŋniqsut uŋasiku-suamiŋ.” ⁴ Jesus-ŋum maliguaqtaŋi kiuniŋaat, “Nakikŋami maani iŋuiŋaami qaqquqtuŋisivat taatnatun iŋugiaktigiruat iŋuich niŋisuiŋutiŋ?” ⁵ Tarra apiq-sruŋniŋai, “Qapsiŋik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniŋaat, “Tallimat malŋuŋ-nik.” ⁶ Tarra tiliŋniŋai iŋuich aquvitquplugich nunamun; aasiiŋ tigukamigich tallimat malŋuk qaqqianurat quyyavigiqqaqlugu Agaayyun, avguŋlugich qaqqiat qaiŋniŋai maliguaqtiminun autaaŋutigitquplugich iŋuŋnun. Aasiiŋ piŋniŋaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiŋisuttuq mikiruuraniq iqalugauraniq. Jesus-ŋum quyyatiplugich tiliŋniŋai maliguaqtini tamatkuaptuq autaaŋutigit-quplugich. ⁸ Iluqatiŋ iŋuich niŋiŋniqsut niŋisuiŋataqhutiŋ. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiŋniŋaich tallimat malŋuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niŋi-ruat iŋugiaktilaagaŋniqsut 4,000 iŋuich. Jesus-ŋum aipkaqqaqlugich ¹⁰ iki-niqsuq umiamun maliguaqtiniŋu tiksiquhutiŋ nunanun Dalmanutha-m.

Iŋuich Qasiŋiŋniqsut Quvinqaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ŋuruat aggiqhutiŋ uqavaaŋutiaqsilgiŋniŋaat Jesus uuktuaqsa-guklugu, “Savaaqaŋi quvinqaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuŋipkaŋumigaati-gut Agaayyutim tuyuŋipiaŋhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ŋum qatmigiliutiniŋai nipliŋhuni, “Uvvali ukua tautugukamiŋaglaan quvinqaqtua-mik! Nipliutigipsi, Makua iŋuich tautukkumiŋaitchut quvinqaqtuanik savaa-nik nalupqinaŋutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqhuni uniŋniŋai. Ikipluniasiiŋ umiyamun aullaŋniqsut taavruma narvam siŋaan igluanan.

Kaŋiqsitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtaŋi aullaqamiŋ piiguqtigŋniqsut qaqquamikunniŋiŋ aglaan atau-siŋiŋaq qaqqianuraq taquagiŋniŋaat. ¹⁵ Jesus-ŋum tiliŋniŋai, “Qaunagiyu-mausi puvlaksautaatniŋ Pharisee-ŋuruat sulŋi puvlaksautaaŋiŋ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiŋniqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiŋa taquanitŋapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ŋum ilisimalgiŋniŋai kaŋiq-sitlaŋiŋhatigun. Uqaqtuaq ilisautriŋhatnik Pharisee-ŋuruat sulŋi suraŋaŋhanik Herod-ŋum, taapkuali uqaqhutiŋ taquanitŋigmiknik qaqquamik. Taatnaqhuni apiqsruŋniŋai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsiŋitpisi akunnapsitŋi qaqquamik taquanitŋiŋipusi? Kaŋiqsiŋitpisisuli? Puŋisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqaga-luaqhusi qiniŋlguitchusi sulŋi siutiqaŋaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqaŋiŋiŋniq-pisiuŋ tallimat qaqqiat niŋipkautikapkich 5,000 iŋugiaktilaaliŋnun? Qapsiŋik aguupmaŋnik immiuvisi ilakunik katichikapsi?” Tamatkua kiuniŋaat, “Qulit malŋuŋnik.” ²⁰ “Sulŋi niŋipkautikapkich tallimat malŋuŋnik qaqqiat 4,000 iŋugiaktilaaliŋnun aasiiŋ ilakugikkaniŋ pukukapsigich qapsiŋik immiuvisi aquupmaŋnik?” Tamatkua kiunaŋ, “Tallimat malŋuŋnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kaŋiqsilguitaqsiŋitpisi?”

Jesus Iŋuasiŋpkaŋiŋniqsut Qiŋitlaŋlamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrutaŋiniŋaat qiŋitlaitchuaq iŋuk inŋiqsruq-luguasiiŋ iŋuasiŋitquplugu. ²³ Jesus-ŋum tiguplugu qiŋitlaitchuaq iŋuk argai-gun, tasiuŋlugu annisiŋiŋa nunaaqqimiŋ. Aasiiŋ tivvuaqtuqqaqlugik irrak

patiqnigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qinittlasiniqich?” ²⁴ Inuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukkitka inuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna iluaqsiñiqsuq. Takpiksiliñiqsuq. ²⁶ Qinittlasipkaanikamiuñ Jesus-ñum uqautinigaa, “Ailaañi, aglaan nunaqqimun utiq-tigniañak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullañiqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaqqiñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Igliqtuañigmikni apiqsruñigai, “Kisuunivatña makua inuich?” ²⁸ Tamatkua kiunigaat, “Ilañisa inuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilañisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksiqirauniplutin inilgaanimma, itna uqaqagtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitña?” Peter-m kiuni-gaa, “Christ-ñurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana.” ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunjitlugu kimun-unniñ.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqufiksraniļu Anipkakkauñiksraniļu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iñiña Inuum nagliksaqtuksauruq, sulivulliuqtigruat suliqukñisa agaayuliqsi suliaqlaqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayyakun uvlut anipkakkau-gisiruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniña. Peter-m saniqpaktaağutillak-lugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaqunjitlugu. ³³ Jesus-ñum takullakka-luaqamigich maliguaqtini iniqitignigaa Peter, “Tuungaaq, aullañi uvamniñ atakkii isumañitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan inuich isumañat-nik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqluqmiñigai inugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliu-tiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisuñi, iqsriu-tilugu sannigutani aasiñ maligluña. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ inuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñ inuñi pigiluna sulipigilugu tusaayugaallataq anniqsugiakun, taamna inuugisipiaqtuq. ³⁶ Inuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suurapayaña marruma nunam, aglaan tammautigisigaa inuutchi. Sakuñpurañiañha atuğumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitcaa inuum inuutchi. ³⁸ Ilañi kanngugivalukkaatña ilisauttutikalulivugaatni inuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Iñiñan Añutim kanngugisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiñi ipqitchuanik isağuliñnik.”

9 ¹ Suli ilañigai uumiña, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Ilañich marra inuich tuquyumiñaitchut qinñaiññaan Agaayyutim añaayuaqutaa sañ-giñun.”

Jesus-ñum Atlañnuqtilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayunigñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasi sivulliaqsiplugich iggimun kisiisa. Qiniqtitlugich Jesus atlañ-ñuñiqsuq sivugaatni. ³ Atnuğaani qivliqisirauraqhutin qatqisiplutin aniñutun, kia-unniñ nunami salummağumiñaitkai qatqisiñlugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qinñigmiñigaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasip-matku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Iñisautrii, nakuunayaqtuq

uvani ittuinaḡupta. Nappaitquguptigut nappaiḡayaqtugut piḡasunik palap-kaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuḡviiḡlapiḡniqsuq tupanḡapluni, taatnaqhuni ilisi-maḡiḡniqsuq sumikunniḡ uqḡḡikkagmiḡik. ⁷ Taatnaqsagtutlugich nuviyam qulanjutiniḡai. Nipi nuviyamiḡ tusaḡnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaa-ḡuruq piqpagikkagā Igḡiḡa, naalaḡniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtāaqsikmata ilḡḡikkak qiniḡnainaniktigḡniqsuk. Qiniḡhiḡaḡniqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iluqatiḡ atqaaqsikamiḡ taavrumaḡa iḡḡimiḡ Jesus-ḡum tiliḡiḡai uqautigitiḡuḡitlugich qiniḡkkaḡit Igḡiḡan Aḡutim aḡitqiḡḡhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruḡ tillisaa qanuqsagviitkaluaqhutiḡ apiqsruqtuutiḡaqsiniḡaat avatmun, “Qanuutauruaq una aḡitqiḡiḡ tuqumiḡ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruḡniḡaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqḡḡuuvat Elijah agḡiḡsuksraunip-luḡu sivulliuluni?” ¹² Kiuniḡai, “Tavra Elijah agḡiḡqaaḡniḡaqtuq Christ-miḡ itqanaiḡaḡlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Igḡiḡa Iḡuum naglik-saallapiḡaqtuksraugisiḡniḡluḡu suli suksraḡiḡiḡisiḡniḡluḡu iḡuḡnun. ¹³ Aglaan nipliutigiḡsi, Elijah agḡianiktuq. Iḡuichaasiḡiḡ aḡallaḡḡukkaat qanupayaaq, tuvraqḡuḡu aglausimaruaq ilaḡun.”

Jesus Nakuqsipkaiḡniqsuq Nukatpiḡḡruḡmik Irrusiḡḡuliḡmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiḡ atanun maliguaḡtaiḡun tautuḡniḡaich iḡuḡayaat suli aglaliqirit uqavaḡtuat maliguaḡtinun. ¹⁵ Iḡuich tautukamitruḡ Jesus quviḡu-sullapiḡqhutiḡ aqpalisruḡqhutiḡ ilaanun paaḡniḡaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruḡniḡai, “Sumik uqagtuyaaḡutiḡaḡpisi?” ¹⁷ Iḡaḡata iḡuḡaaḡruich nipliutiniḡaa, “Iḡisautrii, tikiutriruḡa iḡniḡikkamnik irrusiḡḡuḡaḡhuni uqatlaiḡsitluḡu pitḡaḡanik. ¹⁸ Irrusiḡḡuum aḡalataḡiḡmagu ulḡutkaa nunamun. Ilaa qiluraḡa-lapiḡaḡtuq, innuliḡiḡluni qaniḡmigun, tiriḡuulaplugich kigutini suli tikkaks-iḡlapiḡhuni iluḡḡmi tuquruatununniḡ. Uqautigaluḡitka maliguaḡtitin anit-qupluḡu aglaan taatnalḡiḡniḡaat.” ¹⁹ Tavrali Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aatai, ukpiḡḡutaiḡniḡaḡpat ilipsitḡi! Qanutunaglaansuli nayuḡniḡaḡpisi? Qanutunaglaan iḡḡutuḡtaksraḡivisi? Taamna nukatpiaḡ uvuḡautisaḡsiuḡata.” ²⁰ Iḡuich Jesus-muutiniḡaat. Irrusiḡḡuum tautupqauraḡamiuḡ Jesus, nukatpiḡḡruk qiiqsruḡ-titkaḡsiḡiḡaa. Ulḡupluni nunamun aksralikhuni innuliḡiḡaḡsiḡniḡsuq qaniḡmiḡi. ²¹ Jesus-ḡum apiqsruḡaa aapaḡa, “Qaḡaaglaan taatnaiḡiva?” Taavruma nipliuti-gaa, “Imma ililḡaurauḡiḡmiḡiḡaglaan. ²² Akulaiḡḡuḡu irrusiḡḡuum tuqunniḡaḡsi-magaa iḡitqataḡḡuḡu iḡniḡmun suli imiḡmun. Pitḡaḡupku suraḡallaḡniḡaḡtuḡuḡ! Iḡunḡugillanḡiḡaḡta ikayuḡtigut!” ²³ Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Arguasuktuksrau-ḡitchutin pitḡaniḡuḡa. Ukpiqsriḡhiḡaḡuvich supayaḡ piḡhiḡauruḡ!” ²⁴ Tavrau-vaḡ aapaḡa ililḡaam kappianaruḡ nipliḡhuni, “[Ataniḡiḡ] Ukpiḡtuḡa. Ikayuḡḡa ukpiqsrisiḡatluḡuluḡa!” ²⁵ Jesus-ḡum qiniḡai iḡuich utlaktigikkani. Iḡiḡtiḡaa irrusiḡḡuk itnaqhuni, “Uqallaitḡuaḡ suli tusaallaitḡuaḡ irrusiḡ, anitḡuḡikpiḡ uumakḡa nukatpiḡḡruḡmiḡ, aasiḡiḡ isitḡisunḡaḡnak.” ²⁶ Irrusiḡḡuk iḡiḡallaksaḡtuḡ qiluraḡaḡtitluḡu taamna nukatpiḡḡruk, aasiḡiḡ uulillaktitluḡu aniruḡ ilaaniḡ. Taamna nukatpiḡḡruk tuḡunaruatun ililiḡtuḡ. Iḡuich uqaḡsiḡniḡsut, “Ilaa tuḡu-liḡtuḡ.” ²⁷ Aglaan Jesus-ḡum tigupluḡu argaḡun ikayuḡḡuḡu makitinniḡaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiḡmun maliguaḡtaiḡ apiqsruḡniḡaat kisiḡḡuḡuḡuḡtiḡluḡu, “Suvaata aniḡḡuitpisigu taamna irrusiḡḡuk?” ²⁹ Ilaan kiuniḡai, “Aḡayuḡhiḡiḡaḡ-kun piliḡillapiḡhuni [uisauraḡikunlu] anitlagaa taatnasiḡ irrusiḡ.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutaufiksranilu Anipkakkauliksranilu

³⁰ Taavrumakñaqhutiñ Galilee-kuagñiqsut. Ilisimatqunñiñigaa kimun-unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Igñiña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqqutaunikkumi piñayuakun uvlut taamna anitqikkisiruq.” ³² Aglaan maliguaqtañ kanjicsiñiñigaaat uqaq-tuutigikkana, taluqsraqhutiñaasiñ apiqsruagalguñiñigaaat Jesus.

Kiña Kamanagñisrauva?

³³ Tavra tikiñniqsut Capernaum-mun. Tupigmiillagmij Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruñigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi iglauñtaptikni?” ³⁴ Kiu-ñiñiñigaaat atakkii iglaullağmij uqaqahutiñ avatmun nalligmiknik kamanagñisrauniqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqluğñigai qulit malguich maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruk-srauruq savaktiguqmiluni iluqanjitñun.” ³⁶ Aasii qinñuagñigaa ililgaaq inillak-lugu akungatnun, sagliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtugumiñ ililgaaq pisigiluna akuqtugaana, suli kisupayaam akuqtugumiña akuqtugu-miñaitchaana uvañalhinaq aglaan akuqtugaa taamna tuyugirigikkaga.”

Akitñaquqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutinigaa, “Ilisautrii, qinğikikput una anitchirağiiruaq irrusiqłunñik atuqlugu atqin. Taavruma iñuum maliguanjitmigaatigut. Uvvaasiñ iniqtiğikput atakkii maliguaqtiginjilugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutinigai, “Nutqaqtitnasiuñ atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuqlugu atiga uqautigiyumiñaitkaana pigiililuna. ⁴⁰ Akitñaquqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiağikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallu-gauramun imiksrapisitñik Christ pigipmasi akilłiusiağitlasipiağisigaa.

Killuqsasuaagutit

⁴² “Kia iñuum killuqsasuaaqpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnik ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunjsiğmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. Huatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argailłutin uumakña argaqağutin igluktun aullahiksraqniñ anasiññuqsagvinmun ikniğmun qamitlaiłamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naa-gasuli isigakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. Huatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigailłutin uumakña isigaqağutin igluktun iktauliksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyu-miñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqkich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaquliglugu. Huatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayquautaanik Agaayyutim atautchimik iriqaññaqkich uumakña malğunñik iriqağutin iktauliksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani

qupilğut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maanili iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Tağiuq nakuuruq, aglaan tağium tağiuğniippan qanuq tağiuğniłiğñaqpisiuñ? Taat-namik qanusriufiağitchi tağiutun, tutqiutiqağusi akunnapsitñi.”

Jesus Iļisautriruq Aviļikun

10 ¹Jesus aullaqami tavrakņa Judea-muņņiqsuq iļļuanun Jordan-ġum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ġum iļisautiuraagaqsilģiñņigai.

²Iļanģich Pharisee-ġuruat tikitļugu uuktuaqsagņiaģalualģiñņigaat, “Uvva, malģitaksrakuaģnaqpa iñuum avitkumiun aģnaqtin?” ³Taavrumali kiuniģai apiqsruutmik, “Qanuģmi Moses-ġum tillisijaqpasi?” ⁴Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum aģnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun aglanik avirutiksranik aullaqtilluguasiiñ.” ⁵Jesus-ġum kiuniģai, “Moses qaitchiruq taavrumiņa tillitmik pitchigiiģipsigun. ⁶Aglaan aullaģniģhane Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq aņutmik sul i aģnamik. ⁷⁻⁸Taatnamik aņutim unitkisigaa aapaniģu aakanģu, aģnamiknun iļiģuni atausiņģuģuti-kaasiiñ. Tavra malģuunģaiģutik aglaan atausriņģuģisiruk. ⁹Taatnamik kiaunniģ iñuum avitinniaqnaģik Agaayyutim atautchimuktitaģikkak.”

¹⁰Isiqamiņ tupiģmun malģuaqtaģiñ apiqsrutqilģiñņigaat taavrumuuna. ¹¹Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi aģnaģmiñģi aasiiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitģnaģlugu aģnaqqaatģin. ¹²Naagaqaa aģnam avitchumiun aņutni aasiiñ kasuutiluni atlamun taamna aģnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ġum Agaayyutigai Iļilģaurat

¹³Iļanģisa iñuich iļilģaat Jesus-muutiniģaich aksiqpluģich. Malģuaqtaģiñ aasiiñ iñiqtiaqsiģiģaich iñuich tikiutriruat iļilģaanik. ¹⁴Jesus-ġum iļitchuģikamiģich iģuagiņiģiģai. Nipliutiniģai, “Iļilģaurat uvamnuktitchigik. Avriaq-taunagiģch iļiģitģun atakkii Agaayyutim aģaayquataa aņmaruq iñuņnun atriqaqtuanun iļilģaanik. ¹⁵Itqagiģiun una! Taapkua akuqtuqtuat aģaayquataanik Agaayyutim iļilģaurat akuqtuipmatun, kisimiņ taapkua tavrunģiģisirut.” ¹⁶Tarra ilaan saģliriutikamiģich iļilģaat, iļiģuģich argaņni iļiģitģun aģaayyutiniģai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁷Jesus aullaqpauraqman iñuum aqpaliqsruqģuni purviginiģaa itnaģlugu, “Nakuuruq iļisautriģ, qanuģlunģ piñģaktaaqatlasiiģayaqpiģ isuitchuamiģ iñuutiģmik?” ¹⁸Jesus-ġum apiqsruģniģaa, “Suvaata atchiqpiģa nakuuruamiģ? Atautchiģhiģnaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹Iļisimagitin tillisauruat, ‘Iñuaqtuqnaģ, atlatuqnaģ, tigliktuqnaģ, saģlunak, saģlutaqnaģ, kamagiģlugu aapan sul i aakan.’ ” ²⁰Taavruma iñuum kiugaa, ‘Iļisautriģ, iluqaisa tamatkua tupiģigitka nutauģamniģaģlaan.’ ” ²¹Tavra Jesus-ġum tautuņģiģaa piģpaksriģiģkun itnaģlugu, “Atautchimik inuģniģsutin. Aullaģutin tunitaģkģich sulliģiņpayaagiģkkatin aasiiģ qaiģģuģich maniģģnģktatin inuģsraqtuanun. Ilviģģi umiaģgutiaģumaģutin paģmani. Aasiiģi taatnaanikkuģich malģiģlunģ.” ²²Iñuk tusaakami taavrumiģa aliasuliģniģsuq, aasiiģ aullaģniģsuq iģuiģģiģliģģhuni atakkii suuraupkaqpaitģuni.

²³Jesus qiniģtuagaģaģaluaqamiģich nipliutiniģai malģuaqģini, “Qanutun sakiqnaqtigigiģsiva tamatkunani umiaģguruani isiģiksraņat Agaayyutim aģaayquataanun.” ²⁴Malģuaqģai quviģusuņģiģsut taavrumiģa nipliģman. Aglaan Jesus-ġum nipliutitqiniģai, “Iļilģaat, qanutun sakiqnaqtigiva

[umialguruani] isiñiksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁵ Qağanatluk-kayaqtuq pikukturuam isiñiksraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isiñiañiksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quvigutchallapiagniqsut, suli apiqsruaqsiplutiñ inmiñkun, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ñum qiniqamigich irigruiñaqlugich nipliñiqsuq, “Iñuk anniqsugumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutini-gaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiuni-gaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kiñuni-gmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitun-gamiñik, unniiñ umialgutmiñik pigilunja suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitniñk ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuaqsiugaluanag-miunniiñ, suli pigigisiplugu isuitchuq iñuuliq sivuni-gmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutiñ.”

Jesus-ñum Piñatchiñigai Uqaqñi

Tuqqutauniañigmiñiglu Anjtiqikkauñigmiñiglu

³² Ukua igliñiqsut tujaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuañigai maliguaqtit kapyalillaqtuat. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsillaqtut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malguich iñugiaktigiruat uqautiaqsilginiñigai tamatkua atuumaruaksrat inmiñkun, ³³ niplihuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutini-gaa Iñiña Iñuum qaukhiñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksraguñiña-gaat. Tavralli qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigisi-gaat suli tivvuaqtuqlugu suli anaumigmi-lugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut anjtiqikkisiñigichuq.”

Aakauruam Injirsuana

³⁵ James-lu John-lu, iññak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun niplihutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksraqağıptiñiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutini-gik, “Suqağukkaluapisik?” ³⁷ Taapkuak kiuni-gaak, “Aquppiqasrigukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpikni suli ilaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamanaqtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaga apiqsruğayaitpaluktutik taatna. Imiñiñauvitku qallun imigviksrautigikkaga naagaqaa apqusaañiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga?” ³⁹ Taapkuak malguk nipliutigaak, “Piñiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilu-mutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik naninnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuna kimik aquppiruksramik taliqpimni unniiñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiñni-gik taapkuak inik tamatkununa inuñnun itqanaiyautikkağmiñun inigit-quplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ iluagiñiñi-gaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutini-gai aasiñ nipliutiplugich, “Iñisimarusi ayalatiñich Jew-ñunitchuat ayalanniğlugaqtilaangatik inuñitniñk, suli kamañiqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuxsraunitchuq akunnapsitni. Kisu-payaaq kamañagukkumi akunnapsitni savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupa-yaaq qaukhiusukkumi akunnapsitni savautrisuuyumauq iluqapsitniñk. ⁴⁵ Iñiña

Iñuum aggiñitchuq iñuñnun savautityağuni aglaan savautrityaqhuni sulı qai-tchaqlıgu iñuułı tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qıñitlasitqipkainıqsuq Bartimaus-mik

⁴⁶ Jesus malıgıuaqtınılu tikiumanıqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qıñitlailaq injıulauraağniaqti aquppiñıqsuq tumitchaam sanıgaani, atilik Bartimaus-mik iğñıja Timaus-ñum. ⁴⁷ Qıñitlailam ilıitchuqlıqamiñ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqlıgaaqsiñıqsuq, “Jesus, kınıvıanja David-ñum, annıqsuqtaurutin Agaayyutim aqıqsruutıgıkkarja injılgaanimma. Nagligıllanñanña.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñıqtıgaluağnıgaat nıpaısaauqlugu, aglaan nipıtı-sıpaagñıqsuq, “Kınıvıanja David-ñum, nagligıllanñanñanña.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtıqami tiliñıgai tikiutıtıuplugu. Tamatkua utlanñıgaat qıñitlailaq nipliıtıuplugu, “Quvia-tchaugıñ, makıllutin. Tuqlıgaatin.” ⁵⁰ Quyalıqpagıtıłuni maksrikami quppıgaagñııtıgalugu aqpaqsruğñıqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apıqsruğñıga, “Suvaata akku tuqlıllavıan?” Qıñitlailam uqautiniğaa, “İlisautrıi, qıñitlasitqıgukkaluaqtıñ.” ⁵² Uuma kiugaa, “İtqanaiñaniktıgñıqsuq ukpiqsrıñıpkun.” Tavrakñatchiaq qıñitlasıñıqsuq. Nakuqsılıqami maliıtıgaluguuğñıga Jesus.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Atanıqtun

11 ¹ Qanıñani Jerusalem Jesus iglauqataılu qallıñıqsut nunaaqıuraañnun Bethphage-mun sulı Bethany-mun ittuañnun iñğıñani atıqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqağñıqsuq malğunıñ malıgıuaqtıñıñ nipliıtıuplugu, ² “Nunaaq-ıuramukkitik. Taamıñasii isıppauraguptik paqtıkisıgıktik pıtuksımaruaq nuğğanja natmaksıgıvium natmaksıgıvımailaq sıvuani. Pıtuıglugu uvıñautıyatku! ³ Kia iñuum apıqsruqpatik suvaata pıtuıgñıaqmagaan nipliıtıyumagıktik, ‘Atanğıruam inuğıgaa aglaan utıqtıtkısiyaa qılamik.’ ” ⁴ Taapkuak tarra aullağñıqsuk. Paqıñnıgaak natmaksıgıvium nuğğanja tumitchiani pıtuqaqtuag paññani tupqum. Tarra pıtuıgñıgaak. ⁵ Taatnalı iñuıllı qıchaqtuat tamaani nipliıtıgaik, “Ukuqtıik, sunıaqługu una pıtuıqıptıku?” ⁶ Aikłıqsuak taapkuak kıggutıñıqsuk Jesus-ñum tillısaatun. Iñuıllı taapku aullaqtıñnıgaıch. ⁷ Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muıtıplugu, aasiñ quppıgaatık mattaqlugık ilıñıgaik taavrumıñ nuğğagmun. Jesus natmaksıaqsıñıqsuq. ⁸ Iñugiaktuat iñuıch quppıgaatıñ sıamıtkaqsıñıgaıch apqutmun, sulı ilañıch akıgıñıñ napaaqtum navguqlugıch ilııuqaıñıqsut apqutmun. ⁹ İñuıch sıvuagun Jesus-ñum sulı tamatkua aquagun nıprıuagaqsıñıqsut,

“Hosanna. Nanğagłakput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim pılııtuıqağlıñ tikıtıhuaq pıqusıqhıni Atanıgmik.

Psalm 118:25, 26

¹⁰ Agaayyutim pılııtuıqağlıñ taamna anılatchıaqsıruaq pakma sıvullıaptıktun David-tun.

Nanğakkauli Agaayyun qutçıññıqsramı qılañmi.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñıqsuq. Tavrunaqami isıqhıni agaayyuvıkanmun, qıñıqtuagatağaluaqami anıñıqsuq. Tanuğaksıplıni aullağñıqsuq Bethany-mun pıqatıgıplugıch qulıt malğuk malıgıuaqtıni.

Jesus-ñum Pannaqtıkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatıñ pısuktıuaqamıñ Bethany-miñ Jesus nıgısulığñıq-suq. ¹³ Tautuñıga asırrısuuruq napaaqtuq unıavaniñ akutuqpalıqağñıqman.

Tarra takuniġaa asirritmanjaagialuġu. Tikitnamiun suqagniangitchuq. Aku-tuqpalihhiñanik paqittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ġum niplu-tigaa napaaqtuq, “Kia-unniiñ iñuum asiaqtuġvigitqikkumiñaitchaatin pak-makñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaanigaat taatnaqman.

Jesus-ġum Suaqłuiyaiñha Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitnamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anit-kaqsilignigai tunisiullaqtuat suli tauqsiquktuat taavrumakña agaayyuvik-pañmiñ, ulġutqataqługillu niġġiviich akiñik simmiqsuġviich suli aquppiuta-ñich tunisiullaqtuat tiñmiaġruuranik tuniñlautiksauruanik, ¹⁶ suli kiñaunniññ akiyaqtitchumiñaiññigaa tuniaksranik agaayyuvikpakuagluġu. ¹⁷ Iñisautiniġai iñuich, “Aglauisamaruq,

‘Uvaña tupiġa taiyuutiqaġisiruq

iñupayaat agaayutyauqtuġviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuġviliutiniġiksi tigliñniaqtinun.” ¹⁸ Qaukliñich agaayuliq-sit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiasiniñgaat qanuq taimma piyaquġuġluġu. Nuyuagiliutiniñgaat atakkii iluqatiñ iñuich quvigusuutigiplu-gich Jesus-ġum iñisauttutai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalgiññiqsuq nunaq-qimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iñisaaksraq Pannaqłuktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaaġuqman apqusaaqamiñ taututqinñiñgaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqłunñiqsuq kañituummaġmi. ²¹ Peter-m itqaqtilgiññi-ġaa imña atuumaruq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “Iñisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunñilaqsruqtikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ġum kiugai, “Ukpiq-srisitchi Agaayyutmik. ²³ Iñumutun uqautigipsi, Nipliutigupsuñ iġġiq, ‘Ki, nuuttittin iġitaulutiñ taġiumun’ atuumagisipliaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigiillapiagupsuñ iluqnaugusi taatna atuumagisiniluglu, tavra savaaġup-kañhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsuñ, qanutchipayaat kipigñiugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiġitchi akuqtuġinilugich, suli piginiaġisi. ²⁵ Agaayu-gupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqaġniġupsi. Taatnaġupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsit-ñik. ²⁶ [Natqigutrisimaikupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqi-guti yumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqpa?

²⁷ Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isigniñsuq agaayyuvikpañmun. Qaukliñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññiñgaat ²⁸ apiqsruqługu, “Kia aatchuqpatin aḡalatchiñiġmik savautiplutin tamatku-niña? Kia saññiksriññiñqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġai, “Apiqsruġ-niaġipsi atautchiñhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi aḡalatchiñkun tamatkuniña savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John aḡalatchiñinikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” ³¹ Taapkua uqqaagiasiniñqsit inmiñkun, “Kiuguptiġu pakmakñaktauniluglu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiġiññiñqisiñ John?’ ³² Naagaqaa uqa-ġumiñaitchugut aḡalatchiñha iñukmiqnisauniluglu.” Iñiñisa sivuugaginiñgaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpiġiñiñqniñgaq John sivuniksriqirauniluglu.

³³ Taatnagaluqamij kiulhiñaññaat Jesus, “Uqautilguinñiğiṭiğñiñ.” Jesus-numli kiugai, “Uvañaptuq uqautiyumiñaitmiñiğiṭiñiñ nakikña aṇalachiñinik-ḥuṇa tamatkuniña savaaqṭilaamnik.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 ¹ Tavralli Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ḡuruanik atrikusautmik. “Unaguq iñuk nautchiiviqañiqsuq. Nautchirriğviliğniqsuq, sapukutchiğtuḡu avataagun, nivakhuni misuguliğviksramik, nappaipḥuni nasiq-sruğviñmik, tarraasiñ atukkirutigiṭluḡu nautchirriqirinun, Taatnaamikami aullağniqsuq uḡasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqatuaq tuyuqañiqsuq savaktaagrukniamik atugaksraqtuanun piññaktaaksrautni aitqupluḡu ilinjiñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruḡ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiñ saagaḷaaqḷuḡu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniatqḷuḡu niaquagun, aullaqtinniğaat uqapiḷuutipluḡu. ⁵ Tuyuqatqilğinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkañi iñuum nañititqatapiaqtağniğaiç, ilaṇiç anaurağaqḷuḡiç, atlat tuquttaqḷuḡiç. ⁶ Uvvaguq taamna nautchiiviqatuaq atautchimik iğniqañiqsuq piqpagikkagmiñik. Aqulliupluḡu tuyuğiniğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğniğikkağa.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiririt inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguḷuḡniğaat iğniña, aasiñ tuqutluḡu iginniğaat taavrumakña siḷataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqutchağluḡiç taapkua nautchiiririt. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqaḥa:

‘Uyağak tuppirit ayakkaṇat,
taamna uyağak piitchuḷḷapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaağigaa
suli quvinqaqtuaḡunusugikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ḡuplutiñ sivulliutit ilisimanigaat uqaqtuutigiṭluḡu atrikusautmik akikḡaḥitiñ. Taatnaqḷuḡu tigusuliqpiavsagaḷuağniğaat Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñuḡnik. Aasiñ qanuusiksraiqaṇiñ uniñniğaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ḡuplutiñ sivulliutit tuyuğiniğaiç ilaṇiç Pharisee-ḡuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaqupluḡu Jesus apiqsruqtuutiniç. ¹⁴ Tikiumakamiñ nipliutiniğaat, “Iḷisautrii, ilisimarugut nalaunḡaruḡutillaqnik sugisunag-nuḡ qanuq iñuich isummatiqṭilaanḡat. Suginiṭmigiñ iñuum suurautilaḡa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkanañik. Maliğutaksra-kuagnaḡpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiañitpisa?” Aglaan Jesus-nuḡ ilisimanigaa ukpiḡḡua-gutaat nipliutiṭluḡiç, “Suvaata uuktuaqṭisitḡa? Kiata aatchuqsitḡa qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni manuramik apiqsruğniğai, “Kisumik atriqañiqpa?” Kiuniğaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-nuḡ nipliutiniğai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaña Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyut-mun sua-samna pigikkaña Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviğusuutiginiğaat nipliutiṭmatin taavrumiña.

Apiqsruun Anipkakkauḱikun Tuquḱigmiñ

¹⁸Tavra ilaṇich Sadducee-ḡuruat Jesus-muṇiqsut, taapkua nipligūruat tuquruat aṇitqitḱaiññiplugich. Iliṇisa apiqsruṇigaa, ¹⁹“Iḱisautrii, Moses-ḡum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Aṇun ilaqatigaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma aṇutim aniqataan ilaqatniktaagiraḱsraḱinīgaa uilgaḡnaaq qitungisilugu aṇutmik ilisimanagūniasiiñ tuquruam qitungaḱitilaanani. ²⁰Uvva uqaaqtaṇurut itna, Ilaatiniguuq tallimat malḡuich aniaqatigiich. Aṇayukḱium nuliagiliutinīgaa una aḡnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, ²¹suli tuglian nuliagiliutilḡiññīgaa taamna aḡnaq aasiiñ tuqulḡitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piṇayuak. ²²Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliaginīgaa qitungigaluaqatin. Aqulliupluni aḡnaq tuqupmiñiqsuqtuq. ²³Taivrumani aṇitqilḡimi makitqikkumiñ nalliata nuliagisivaṇ? Atakkii iluqatin tallimat malḡuich nuliaginīgaa.”

²⁴Jesus-ḡum kiugai, “Nalunipisiṇ nalaunḡiḱisi? Nalunigiksi Agaayyutim uqaḱha aglausimaruq ilaanlu saṇṇia. ²⁵Tuquraruat aṇitqikkumiñ atrigigisigaich isaḡulgich atakkii ilaqatniktuḱi itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶Agliqisimasuknaḡiksi makpigaanḱi Moses-ḡum aṇitqilḱikun tuquḱigmiñ—Agaayyutim nipaa tusaḡnaqtuq ikualaruamiñ uqpigauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaṇa Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu’. ²⁷Kaṇiqsimaiññiqsusi. Agaayyutigiṇitkaat tuquraruat aglaan agaayyutigiplugu iṇuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitṇun.”

Kamaḡniqsraṇat Tillisit

²⁸Ilaṇata aglaliqirit tusaanīgaa Jesus-ḡum uqautigikkaṇa Sadducee-ḡuruatnun. Iḱitchuḡiplugu Jesus-ḡum kiggutillautaqḱha apiqsruṇigaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqaṇitṇiñ?” ²⁹Jesus-ḡum kiugaa, “Una tilliñ piitchuillapiaqtuq, ‘Naalaḡnisitṇa, Israel-aagmiṇuṇuṇuasii, Saṇṇiruq Agaayyutvut kisimisauluk Atanguruq. ³⁰Piqpagiraḱsraḱigini Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iṇuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. ³¹Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iṇuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuṇnakṇa.” ³²Taavruma aglaliqirim kiuniḡaa, “Iḱisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³Iṇuum piqpagiraḱsraḱigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kaṇiqsimatiḡmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkaḡminiñ, suli piqpagilugu iṇuuniaqatni iṇmisun ililugu. Iḱuatlukuq tupiksriṇi taapkuṇniṇa tillisiṇiṇiṇi tikiutriḡimiñ niḡrutiniṇi suli atlanik tuniḱlautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴Taavruma kiupmani isumaturuatuṇ, Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpiḡiḱhiṇaagūḡniḡiñ Agaayyutmun aṇalatchiḱiḱsran.” Tavrakṇa Jesus apiqsruqausiksraḱiḡiḡaa.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵Jesus ilisautriḱlaḡmi agaayyuvikpaṇmi apiqsruḡniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipligaḡivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kiṇuviaginiplugu David-mun? ³⁶David, aṇalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnaḡniqsuq, ‘Atangum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvaŋnun akiilīñiahatnunaŋlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

³⁷David-ŋum inŋmiñik taiguutiqaqpagu Atanŋuruamik, qanuŋmi Anniqsuqtı David-ŋum kinjıviaŋitlanıqpaun?’ İñugaaŋruich naalaŋnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Aglalıqırit

³⁸İlisautriŋiŋmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglalıqırit pisuktuatlaturat akuqturuanik atnuŋaaqhutın suli inuŋnun paŋlatqusuuplutın tauqsıŋ-ñiaŋvıñi. ³⁹Katraŋvıñitni suli inuich niŋiqpakmata aquppitlatıurıtu nakuut-luktıuani aquppiıtañitni. ⁴⁰İvayaqtuqmıgaich uılgaŋnaat tupiŋikkıñich, aasiñ agaayıuraalgupmiut sıvısuplugu agaayıuñŋaħıkun. Tamatkua tamarra anasiñŋıusıaqaŋisırut pitlulugu atlanıñ inuñniñ.”

Uılgaŋnaam İıraña

⁴¹Jesus aquvınnıqsıq iŋluanun ilırrıvium aasiñ tautuktuagaqsıplu-gich inuich ilırrıuat ilırrıvıñmun. İñugiaktıuat umialgıruat ilırrıqpañniqsut. ⁴²Pıqaqmiñıqsıq naalgiıktıuamik uılgaŋnaamik ilırrıuamik malŋuñnik susauraañnik manıyauraañnik. ⁴³Jesus-ŋum tuŋluŋniŋai malıŋuaqtıni nipliutıplugich, “Nıpliutigipsi, taamna naalgiıktıuag uılgaŋnaaq ilırrıtluktıu tamatkunakŋa atlanıñ ilırrıuaniñ. ⁴⁴İluqatın atlat pıksraqahutın ilırrıut sıp-pakuuqtıahutın, aglaan aŋnaq pıksraiñŋaŋmi ilırrıruq tamatkiŋlugu ilıuqaan pıgıkkani inuuniutiksraiŋluhıunıñniñ.”

Jesus Sivuniksriqıruq Pıyaqquŋniaħhanik Agaayıuvıkpauım

13 ¹Jesus aullaqsıpman agaayıuvıkpauımıñ, malıŋuaqtaan ilaŋata nipliutinıŋaa, “İlisautrı qıñıŋuñ. Qanıtun pıññaqnaqtıgıvat makua uyaŋaich marrımani agaayıuvıkpauımı!” ²Jesus-ŋum kiugaa, “Quviŋısuuti-gıvıgich makua kamañıqtıuat tupqıch qıñıkkatın? Kisiñŋuqtaqaŋumiñaitchuq uyaŋaŋmik qalliani atlam ulŋutaunıañıttıuamik.”

Jesus Sivuniksriqıruq İhuilıuŋutnıglu Pıyuaqsıuħıksramıglu

³Aquppiıtuahutın Jesus-lu iŋŋiñi atıqaqtıuag Olives-mik akiani agaayıuvıkpauım, Peter-mılu, James-ŋumlu, John-ŋumlu, suli Andrew-m apıqsruŋniŋaat kisiñŋuutıplugu, ⁴“Uqautıtigıt, qakugun tamanna atıumanaıqpa? Suli sukun ilıttıhuqutıgıu ilıttıhuŋıgısisıvısa ilıuqaŋmın tamatkua atıumaasıkpata?” ⁵Jesus-ŋum uqaasıñıŋai, “Qaunagıyumausi; kısımun inuñmun kınipkaŋniaqası! ⁶İñugiaktıuat tikiımagısirıut atıŋlugu atıga nipliŋutın, ‘Uvaŋa Christ-ŋuruŋa’. Kinnitniıkkısirıut inıugiaktıuani. ⁷İhuilıuŋniaqası tısaqsraqıpsı aŋıyaŋmik maani naagaqaa uŋasıktıuani. Aglaan ısukħıttıumiñairgaqtıusuli. ⁸Nunaaqqıch akıŋaqtıuıŋısisıgaich atlat nunaqqıch, suli atıŋıvıiıch akıŋaqtıuıŋısisıgaich atıŋıvıiıch atlat, nuna ilıqsraqısirıuq atıakaaŋiñi nıuani. İtkısipmiuq niŋısuñnaq suli ihuıliıuıtiq. Tamarra tamatkua aullaŋniısaŋıgisıŋai naŋlıksaaħhum.

⁹“Aglaan qaunakkiŋıkkımausi ilipsitniık. Qaitqataŋısisıgaası uqaqsıttıaqtıttıırınun, suli ipıgaqtıuıŋısiyaası katraŋvıñni. Tikiıttıgisıgaası kavanaurıuanun umialgıruanunlu pısigılıuŋa. Tavra pıvıksraqaŋısiñıqsısi ilısisımaraulısi.

¹⁰Tamatkua atıumagaıuıaqtıttınaŋıch qulıaqtıuıŋıgisıgaat tısaayıugaŋıksıuaq

iñunñun nanipayaaq. ¹¹Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunjaqasi sivuani piviksrām sumik uqaksrapsitñik. Taivrumani Ipqi-tchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisiruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹²Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutij tuqqutaksraulugich, sulī aapagikkatij iğñiguruat. İlilgaat akikñaqtuligisigaich añayūqaatij unniiñ tuqqutaksraulugich tamatkua. ¹³Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuğisigaa sivutmuulguruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴“Iñuk agliqiruaq ukuniña kanqisilī! Tautukkisigiksi nağgunallapiagataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqvigiñisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuvat qimakkumaut iğğinun. ¹⁵Iñuk inniğumi tupqum qaanjani isigñiaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. ¹⁶Sulī taamna qakma nau-tchiivijmi utiğniaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. ¹⁷Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siñaiyauruani sulī miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagñiaqtut qañapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñiğataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰Aasiñ Atanğum ilaññaqtaañisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilaññaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañji, uvva Christ-ñuruag Agaayyutim aqisruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañji, ilaa taimña’, ukpiginiaqnagich. ²²Anniqsuqtinğuat sulī sivuniksriqirinğuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaañi pisagiyumiñağumisigik. ²³Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqanjitñik piñaiññaisa.

Aggiłha Iğñiñan Iñuum

- ²⁴“Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iñuiliğutiqpak,
siqiniq taagsigisiruq,
sulī tatqiq qaumağingiguni.
²⁵Uvluğiat katakkisirut qilañmiñ,
sulī qaummatipayaañi siłam nuktitalutij inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

²⁶Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iğñiña Iñuum agqisuaq nuviyakun piqağuni kamañaqtuamik sanjimik kamañautiiummağmi. ²⁷Taamna tuyuqağisiruq isağulignik katitchiyaqtuanik atauchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikñapayaaq.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁸“Iłisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq naunuraaqsisivaalukman qiniğnaqsiuraaqspimata akutuqpaliksrāi ilisimarağigiksi upingāam qalliłha. ²⁹Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsiłha. ³⁰Iłumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹Qilağlu nunalu piigisiruk aglaan uqałitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggĩksraŋan Iĩsimaraitchuq

³² “Kia-unniĩn iĩuum nalugaa taimanigun Igñĩŋan Anjutim qakugun aggĩksraŋa, uvaŋa unniĩn isaǵulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa iĩsimagaa. ³³ Qaunatqiaǵiksĩlusi, itqummaaǵikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaĩksraŋa. ³⁴ Atriaqtuq umialĩnmik aullaqtuamĩk uŋasiksuamun nunamun unitchipluni tupigmiĩnik. Saŋjiksriĩnĩŋaa pirigikkani savaaksraŋanik, tilipluguasiĩn talum munaqsraa qaunatqiaǵiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaaǵikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aŋaayuqan tupqum aggĩksraŋan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniĩn uvlaami. ³⁶ Aggĩgumi tavrakŋatchiaq paqingitchumagaasi siĩngusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsit-ñun sivuani uqautigigiga iĩupayaanun, Itqummaaǵikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

14 ¹ Atuumagaluqtitnagik malǵuk uvluk Jew-ŋuruat niǵiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauĩgmik sulĩ niǵiĩhata puvlaksigñiǵilaamik qaqquumik, qaukĩŋisa agaayuliqsit sulĩ aglaliqirit pakaagĩniǵaat qanugimña tigusuklugu Jesus irĩgaqtuǵutiŋ tuqulluguasiĩn. ² Aglaan ilĩŋich nipliǵniqsut, “Niǵiqpagvikaam uvluaŋi taatnaǵniangitchikput. Iĩuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipraǵiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ŋum atniǵñautiqaqtuam auyugaqtuamĩk. Aasii niǵipkaqlugu aǵnam tikiĩnĩŋaa saagaqhuni akisullapiaqtuamĩk uqsruǵutmik atiqaqtuamĩk Nard-mik. Taavruma aŋmaǵniǵaa nakasruŋuana kuviklugu uqsruǵun Jesus-ŋum niaquanun. ⁴ Ilaŋisa iĩuich iĩuagĩŋilĩniǵaat aasiĩn avatmun nipliqhutiŋ, “Suvaata una piĩlaamun uqsru-ŋun atuqpa? ⁵ Tunĩnayaqtuq qaaniǵlugu piŋasut kavluutit taalanik aasii qai-llugu manik nagliŋnaqtuanun.” Taatnaqhutiŋ uqapiłuktut akikŋaqlugu aǵnaq. ⁶ Jesus-ŋum nipliutigai, “Sugĩnaiqsũ! Suvaata iĩuĩllĩuqtitpisiũŋ taamna aǵnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamĩk uvaŋnun. ⁷ Nagliŋnaqtuat itchaǵataqtut. Taimma qanutun savautiĩhiĩnaugisi nakuuruamĩk piyumiĩnaǵupsi, aglaan nayuutiĩhaiĩnaǵumiĩnaitchuŋa. ⁸ Aǵnaq savaaqaqtuq piyumiĩnakkagmiĩnik. Tipraǵiksagaa timigikkaga itqanaĩyautiplugu iluvikkauĩksraŋanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagĩkpatruŋ tusaayugaaǵiksuaq iĩuich uqautigigisigaat nalupqinaĩǵlugu aǵnam taavruma taatnaĩha itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilaŋat qulit malǵuich malĩguaqtit, utlautiniqsuq qaukĩŋit-ñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilĩŋitñun. ¹¹ Tusaakamitruŋ quviasulĩniqsut, sulĩ akiqsruǵniǵaat aatchuǵuklugu maniŋñik. Tavrakŋa Judas utaqqiaqsĩniqsuq aatchuiviksrarik Jesus-mik pisuǵnaqsĩlugu.

Jesus Niǵiqatauniqsuq Malĩguaqtimiĩni Niǵiqpagviani Atilĩmi Apqusaakkauĩgmik

¹² Sivulliippiami uvluaŋi niǵiqpagvikaam puvlaksigñiǵilaamik qaqquumik ipnaiyaaq tuqputauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauĩgmun. Jesus-ŋum

maliguaqtañ apiqsruǵnigaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niǵipatiksraptiknik atiliǵmik Apqusaakkauǵimik?” ¹³ Jesus-ǵum tuyuǵigik malǵuk maliguaqtıǵni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaǵisigiktik iñuk saaqtuuaq qikumik imiqagvıǵmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘İlisautri nipliqsuq, nanili iniaqapich niǵgıvıksramnik ipnaimik atiliǵmik Apqusaakkauǵimik piqasıǵluna maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvıǵmik inituruamik qullıǵmi inimi itqanaılaamik inuqsraǵaiǵu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptıǵut.” ¹⁶ Jesus-ǵum maliguaqtai aullaqtut nunaaqqimukhutiǵ. Paqinnıǵaat nipliǵha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiǵ niǵıqpagvıksramun atiliǵmun Apqusaakkauǵimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññıqsuq piqatigiplugich qulit malǵuich. ¹⁸ Niǵıpkalugich Jesus-ǵum nipliutigai, “İlapisamma niǵıqatigikkagma aatchuutigigisigaana.” ¹⁹ Taapkua aliasulıǵñıqsut nipliutiplugich atausiutaaqhutiǵ, “Uvaǵa pıvıǵa?” atlatsuli, “Naaga uvaǵa?” ²⁰ Jesus-ǵum kiuniǵai, “İlapisamma qulit malǵuuplusi ittuasi misuksıqatigikkagma puggutamiñ. ²¹ İñuk agaayyutitǵtauruaq nalunaiqsuq tuquruksauruq tuvraǵlugu aglausimaruaq ilaagun. Nakııuǵ iñuk tamna aatchuıruaq İñuǵmik agaayyutitǵtauruaq! İhuatlukkayaqtuq taimani anıǵıitchumi.”

Ataǵum Nullautchiǵvia

²² Tamatkua niǵılǵataqtitlugich Jesus-ǵum tigummıplugu qaqquq quyyatıpluguasıñ avguǵlugu qaiññıǵaa maliguaqtimıñun nipliǵhuni, “Tıgulugu niǵgisiuǵ, taamna timıǵa.” ²³ Jesus-ǵum tigukamıuǵ qallun quyalǵıtıluǵa Agaayyun, qaiññıǵaa tamatkununa imiqsıllaavıgıpluguasıñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqıruaq iñuǵiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluǵniqsıǵaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuna asiam misuǵuanik taıvrumuǵaaglaan imıǵvıksramnun nutaakun aǵaayyqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamıǵ atuutmik aullaǵniqsut iǵǵımun atiliǵmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqıruq Peter-m Piılaaǵniathanik

²⁷ Jesus-ǵum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutıǵıluna. Atakkıi aglausimaruaq,

‘Tuqqutchıruǵa munaqsrımik,
taatnamik ipnaich siamıtksırut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anıqtianikkuma aullaǵisıruǵa sıvupsitñi Galılee-mun.”

²⁹ Peter-m nipliutigaa, “İluqatıǵ unitkaluaqpatinunñiñ, nikatchakkumiñaitchuna.” ³⁰ Jesus-ǵum itnaǵniǵaa, “Uqautılakpiñ, marrumani unnuami aqarǵıqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵunıaglaan piılaaǵutıgıgısigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapıǵaiǵhuni, “Tuquluǵaunñiñ nayuǵniagıki piñ. Piılaaǵıyumiñai piagıki piñ sumıunñiñ.” Taatnatuntuuq nipliǵmiñıqsut iluqatıǵ.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtiniñu tikitñamıǵ nunagıksaananun atiliǵmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagıtchi uvani agaayyutaqtılluna.” ³³ Piqatıginiǵai Peter-lu, James-lu, sulı John. Uqumaıllııllapiagıniqsuq naglıǵnaqsıplıunıunñiñ irrutchiǵmigun ³⁴ nipliǵhuniasıñ, “Arrii, uqumaıllııllapiagıniqsuna.

Alianam pisagilhiñaaguqtağaŋa. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluŋa.”³⁵ Taavunagtaallakhuni sitquŋniqsuq nunamun agaayupluniasiiŋ nagliksaaŋu-ŋitluni piñaŋumiñaqpan. ³⁶Itnaŋniqsuq, “Abba, Aapaŋ, suapayaaq aŋalatkiŋ piiqugaluagiga nagliksaaŋutiŋpak uvamniŋ. Aglaan pisuŋhiŋ atuumayumuŋ, pisuŋiŋiŋlaapkun.” ³⁷Jesus-ŋum utiqami paqitlugich siŋiktuat nipliutinigaa Simon Peter, “Simaan, siŋikpich? Munagiuraallakkumiŋaiŋiŋiŋqichunniŋ akkuvauraq?” ³⁸Tavra nipliutilgiŋniŋai, “Siŋiŋniasuŋaqasi agaayulusilu, ukpiq-srisaiŋitchumaŋsili uuktuakkaugupsu. Iŋuk ilumutun piyummatiqagaluqhuni irrutchiŋmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuŋ.” ³⁹Jesus aullatqinŋiŋniqsuq agaayutyaqhuni sivuanisun. ⁴⁰Utiqami paqilgiŋniŋai siŋiktuat, irratiŋ uisalgui-llililaklugichunniŋ. Taatnamik kiuqausiksraiŋniŋaat. ⁴¹Utiqami piŋayuakni nipliutinigai, “Kiikaa, siŋigitchi qanutun miŋuiqsiŋsusu. Aglaan siŋikpaaniktusi. Uvva aatchuutauliksrana iŋuum Iŋniŋan tikitchuq aŋalataŋiyumiŋaqsipŋugu killuliqirinun. ⁴²Makillusi, utlaglavut, ataniŋi tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniŋaat

⁴³Jesus uqaqtitlugu Judas, ilaŋat qulit malŋuich maliguaqtaŋi tikiŋniŋi-qsuq. Aggiasiqhuni iŋugiaktuanik iŋuŋnik, saviqaqhutiŋ suli anautchiraqhu-tiŋ. Qaukŋiŋich agaayuliŋsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuŋiŋaich. ⁴⁴Taavruma tuniritniŋktuam ilaanik qaiŋniŋaa itnaqhuni ilitchuŋipchautigi-gisiŋipŋugu, “Taamna kunikkaga, tavra ilaŋuŋisiruŋ. Tiguyumagiksi aullau-tiluguasiŋ qaunagilugu.” ⁴⁵Judas-ŋum tikirgauraqamiŋ Jesus nipliutinigaa, “Iŋisautrii,” kunikŋugu. ⁴⁶Aasiŋ tamatkua tigguguŋniŋaat. ⁴⁷Ilaŋata mali-guaqtaŋi qichaqtuam amuliqamiŋ savikpani anauniŋaa savaktaat qaukŋiata agaayuliŋsit, siutaiŋsiŋlugu. ⁴⁸Jesus-ŋum nipliutigai, “Suvaata tigutyaaŋpi-sitŋa savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaŋluktanuŋasugivisitŋa? ⁴⁹Uvlutau-ŋagipman agaayuvikpaŋmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitŋa, aglaan aglaksi maaqtuŋ taatna Agaayyutim uqathani ittusraupluni.” ⁵⁰Tarrali maliguaqtaŋi iluqatiŋ suksraaqŋugu qimaŋniqsut.

⁵¹Nukatpiaq, maliguaqtaŋi ilaŋat, atnuŋaaqagŋniqsuq qalipquaŋhiŋamik. Tiguliŋsaqmanituŋ ⁵²qalipquani unitlugu qimaŋniqsuq atnuŋaunnani.

Jesus Uqaqsittaagviŋmi

⁵³Taapkua tigusiruŋat pituigun tasiuŋniŋaat Jesus qaukŋiatnun agaayuliŋsit, katimaruanun iluqatiŋ qaukŋiŋich agaayuliŋsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu. ⁵⁴Peter malikmiŋniqsuq uŋasiuraaqhuni silataanunaglaa igluqpaŋan agaayu-ŋisŋit qaukŋiata. Aquppiŋqatauniksŋu qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniŋmi. ⁵⁵Qaukŋiŋich agaayuliŋsit suli iluqatiŋ uqaqsittaŋqitichirit pakaŋaŋniqsut agvisiksraŋanik akikŋaŋlugu Jesus tuqquchukŋugu, aglaan paqitchitlaŋiŋniq-sut. ⁵⁶Iŋugiaktuat ilisimaraugaluŋat akikŋaŋlugu, aglaan ilisimaruaruat atinŋitqataqtut. ⁵⁷Tavra ilisimarit ilaŋiŋich makinniŋsut akikŋaŋlugu nipliŋhu-tiŋ, ⁵⁸“Tusaagikput nipliŋman, ‘Piyaquŋisigiga agaayuvikpak iŋiŋtauruaq argaŋnik, aglaan piŋayuakkun uvlut nappaiŋiaqtuŋa atlamik iŋiŋtaunŋitchua-mik argaŋnik.’ ” ⁵⁹Iŋisimaritunniŋ taapkua piŋasiutilguŋiŋniŋisut taavru-muuna. ⁶⁰Qaukŋiat agaayuliŋsit makinniŋsuq sivuŋaatni. Tarra apiŋsruŋ-nigaa Jesus, “Kiggutiksraitpiuŋ una ilisimarit uqagikkat akikŋaŋhutiŋ?” ⁶¹Aglaan Jesus nipaisaaqtuŋ uqanŋitluni sumik.

Apiqsrutqilgiñnigaa qaukhiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Igñiña Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, Ilaa-ñuruña. Tautukkisigiksi Inuum Igñiña aquppikpan taliqpiani Saññipayaalgum qinigiisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuñigai atnugaani nipliqhuni, “Inuqsrañaisugut ilisimarauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniqñuutaa! Qanuq sivunniğniqpisi?” Iluqatiñ katimaruat tuqutaksrağniğaa. ⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaatugik anau-mikkaat apiqsrutqulugu, “Ki, nalauchagñ kimun anau-miktillaaqnik.” Taatnaa-nikmata qanaksrit tiguplugu pattañniğaa.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiñnigaa ağnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuñ naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaq-liğnigaa nipliutiplugu, “Ilvittuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piilaatqitquq, “Naluruña. Kanjicsimañitchiga qanutchimik uqaqti-laan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqaq qalğugñisquq.

⁶⁹ Suli ağnam taututqilgitñamiuñ nipliutiniğai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilgiñniqsuq. Kiuagunsuli qichaq-tuat tavrani nipliutiniğaa Peter, “Ilumun ilagigaatin Galilee-ğmiuñplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñisquq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagñiña uqañit-kuma ilumutuuruam. Nalugiga kisuutillaña taavruma aqutim.” ⁷² Tuglilil-q-lugu aqargiqaq qalğugñisquq. Peter-m itqagñigai uqağigikkañi Jesus-ñum, “Aqargiqaq qalğugtağaluaqnagu malğunniaglaan piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” Itqaqamiuñ taamna qiağaqsiniqsuq.

Pilate-muutiniğaa Jesus

15 ¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivu-lliutiqñruat suli aglaliquirit suli iluqağmiñ uqaqsittaatqitichirit kati-manisut sivunniqhutiñ. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaa. Qilğutilik tasikuaq-lugu Pilate-muutiniğaa kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsrugaa, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukñiñich agaayuliqsit pasiuğniğaa inuğiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñiğniqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiñniqpich? Qanutunaglaan inuğiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñgitchuq. Taatnamik Pilate quviğusunniqsuq.

Jesus Tuquruksrağaa

⁶ Ukiupayaqman Jew-ñuruat niğiqpagvikaatni atilimni Apqusaakkauğ-mik Pilate annaktitchirağniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisu-kamiñ. ⁷ Akunğatni isiqtat inuğ innisquq atilik Barabbas-mik inuqaqatauruq taapkua anuyakmata akikñaq-lugu Roman kavamañatnik. ⁸ Inuğayaat Pilate-mukamitruq qasrilaqsiniğaa pituiquplugu isiqtaq pirağihğmisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiğitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ Ilitchu-ğiniğaa qaukñiñisa agaayuliqsit qaitchiñhat Jesus-mik siqñataqalğimikti-gun. ¹¹ Aglaali qaukñiñich agaayuliqsit akatchiñisut inuğnik Pilate-ñum pituiğitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuğisiniqpigu una tai-guutiaqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ Iluqatiñ inuich nipliaqpañnisut,

“Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ḡum apiqsruḡnigai, “Suvaata? Savamaqluqaqpa?” Aglaan iḡuich nipliappaaurallapiḡnigsut, “Kikiaktuutisiuḡ!” ¹⁵ Pilate-ḡum quyalisuklḡgich iḡuich pituiḡḡnigaa Barabbas ilinḡitḡun. Qaitkamiuḡ Jesus aḡuyyiuqtimiḡun tiliḡnigai, “Ki, ipiḡaqtuqsuḡ! Kikiaktuutinaqsiruḡ.”

Aḡuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aḡuyyiuqtit itqutiniḡaat Pilate-ḡum tupiqpaḡanun, aasiḡ katitquniḡaich atlat aḡuyyiuqtit, ¹⁷ atnuḡaaqluḡu akisuruanik kaviqsaamik sulī niaquusiḡluḡu kakitlḡḡnanik aasiḡ ilipḡluḡich niaquanun. ¹⁸ Kamaginḡuaḡnigaaat sivuḡaani nipliḡhutiḡ, “Uvvaguḡuq Umialḡat Jew-ḡuruat!” ¹⁹ Anaullaḡnigaaat niaquagun anautamik sulī tivvuaqtuḡluḡu sitquḡvigipḡluḡu sivuḡaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruḡ mattaqtinnigaaat kaviqsaaq silatiḡuaq atipkaḡluḡuaasiḡ ilaan atnuḡaanḡiḡik. Tavra aullautiniḡaat kikiaktuutiviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²¹ Uvvaguḡuq iglaullaḡmiḡ aḡuyyiuqtit paḡḡnigaaat iḡuk atiqaqtuḡaḡ Simon-mik utiqtuḡaḡ nunaḡqqimun. Nunuriḡnigaaat iqsruḡupluḡu Jesus-ḡum kikiaktuutriviksraḡa. Taamna Simon Cyrene-naḡmiu aapaḡak Alexander-mlu Rufus-ḡumlu. ²² Tikiutiniḡaat nunaḡanun taiyuutiliḡmik Golgotha-mik mumiutiḡaqhuni “Niaqum Saunḡa.” ²³ Imiksritkaluaḡnigaaat asiam misuḡuanik avupluḡu suḡaḡnitchuamik. Aglaan Jesus imiḡiḡnigaa. ²⁴ Tamatkua aḡuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra avikuḡnigaiḡ atnuḡaanḡi aasiḡ saaptautigipḡluḡich qanutchimik iḡuk piksraḡupluḡu. ²⁵ Nine-akḡaaqman uvlaami kikiaktuutiniḡaat. ²⁶ Aglaiḡ pasikkusiaḡi ilḡiḡaich niaquan qulaanun itna aglakḡgich, “Umialḡat Jew-ḡuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malḡuk tiglinḡiaqtik, ilaqataa taliḡpian tuḡaani sulī ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriḡirim tarra Agaayyutim uḡaḡha immiumaruḡ, “Irrutiniḡaat savamaḡlukuatun.”]

²⁹ Iḡuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiḡ pisaḡḡḡatinik Jesus-mun, “Aa! Uḡaḡuuruatin piyaḡquḡhiḡauniḡluḡu agaayyuvikpak aasiḡ nappatḡigluḡu piḡasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuḡiḡ ilipnik, aasiḡ atḡaḡiḡ sannigutamḡi.” ³¹ Taatnatuntuuḡ kauḡḡiḡisa agaayuliqsit piḡasiḡhutiḡ aglaliḡirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiratuḡu atlanik, aglaan iḡmiḡiḡ anniqsulḡuitmiḡiḡsuḡ. ³² Ki, Christ, Umialḡa Israel-ḡum, atḡaḡutin kikiaktuutrivipniḡ! Uvagut tau-tukkuptiḡu ukpiḡiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaḡutiniḡaak.

Jesus Tuquruḡ

³³ Uvluḡ qitiḡquḡman taaḡsiḡiḡsuḡ nunapayaami. ³⁴ Three-akḡaaqman Jesus nipitusiḡiḡsuḡ, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiḡaqhuni, “Agaayyutmaanḡ, Agaayyutmaanḡ, suvaata suqutiginḡiḡpiḡa?” ³⁵ Iḡaḡich tamatkua qichaḡtuat tusaakamiuḡ nipliḡsut, “Ataḡii, tuḡluḡaḡaa Elijah.” ³⁶ Iḡaḡat iḡuich tiguliḡamiuḡ allaḡtiḡun qilamiksruaqhuni misuktiḡluḡu misuḡqumun, isautchiḡsiḡluḡu ayauppḡimik qaqḡuukkun aktuḡluḡu nipliḡhuniasiiḡ, “Ki, qiḡiḡmagikput Elijah agḡiḡisipmagaan atḡautiyaḡluḡu.” ³⁷ Jesus nipaalaliḡhuni tuḡuniqsuḡ. ³⁸ Talukuyaaḡ agaayyuvikpaḡmi siiksḡiḡniqsuḡ tatpichakḡa takanunḡa taatna. ³⁹ Tavra aḡuyyiuqtit kauḡḡiat qichaḡtuḡaḡ Jesus-ḡum qaniḡani tuḡupman nipliḡḡiḡsuḡ, “Iḡumutun taamna aḡun iḡḡiḡiniḡaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsut aġnat tautuktuat uġavaniñ, ilaġiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkajak taivruma kamanaiññiqsram James-ġum suli Joses-ġum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuġniġaat Jesus Galilee-mi itman savau-tiplugulu. Atlat iñuġiaktuat aġnat maliġniġaat Jerusalem-mun.

Jesus Iľuviġniġaat

⁴² Unnuksraaġuraaqman Joseph Arimathea-ġmiu tikiññiqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ġuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiġhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Iniaġiniġaa Jesus-ġum timaa. Joseph kamagik-kaupluni sivulliugtiġruaġuniqsuaq niġiugaqaġniqsuq aullaġniñiġksraġanik aġaayuqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviġusunġniqsuq Jesus tuquaniktig-niqman. Tuqľuġniġaa aġuyyiuqtit qaukľiat apiqsruqľugu tuquaniktigmaqaa. ⁴⁵ Tarra iľitчуġianikamiuġ taavrumakġa aġuyyiuqtit qaukľiatniñ Jesus-ġum tuqqutilaġa, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsigñiqsuq ukiľhaaġik-saamik. Atqautiplugu Jesus-ġum timaa puuqľugu ukiľhaaġiksuamik iľiñiġaa iľuviľuqtamun uyaġaġmi. Aksrakľugu uyaġaġmik taluniġaa taamna iľuviq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkakġa Joses-ġum qiniġniġaak napmun iľiñiaqmaġaan.

Jesus Aġitqiksuk Tuquľiġmiñ

16 ¹ Jew-ġuruat minguiqsiagviat qaġġanikman, Mary Magdalene suli Mary aakakġa James-ġum suli Salome tauqsigñiqsut tipraġiksaanik uqsruqtigukľugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulliġmi uvluani akunniqsam tikitchut iľuviġmun nuiyasriuraqmiuġlu siqiniq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmik-nun, “Kiami aksrakkisivauġ uyaġak paġaniñ iľuvġum?” (Atakkii uyaġak aġġaluaqtuaq). ⁴ Tavrakġa tautuġniġaat uyaġak aksraksimaanikľugu.

⁵ Tavra aġnat isiġniqsut iľuviġmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuag taliqpian tuġaani atnuġaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quviġutchaġ-niqsut. ⁶ Aasiñ nukatpiam nipliutigai, “Quviġusunġaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraq. Agaayyutim aġitqiksitkaa. Uvani inġitchuq. Qiniqsiuġ nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik malġuaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muġniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvraġľugu uqauttu-taa iľipsitñun.’” ⁸ Tarra uniñniġaat iľuviq qilamik. Tatamitpaitľutiġ uuliksi-ñiqsut. Nipliñiñiqsut iñuġmun apqutmikni iqsitchakpaitľutiġ.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus aġitqikhuni uvlaatchaurami sivulliġmi uvluani akunniqsam, sagviġniqsuq sivulliupľugu taivrumuġa Mary Magdalene-mun irrusiľui-yakkamiñ tallimat malġuġnik. ¹⁰ Taavruma utlaġniġai piqatigisuukkakġi Jesus-ġum kiñuvġuruat qaiplutiġlu. ¹¹ Uqautiniġai Jesus iñuunipluġu suli tautuġnipluġu. Tamatkua naagatai kiñuvġuruat tusaakamiġ ukpiġiġiñniġaat.

Jesus Sagviġniqsuq Malġuġnun Malġuaqtiġnun

¹² Kiġuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iġlaatun iľiľluni malġuġnun iľaġniknun aullaqtuagun nunaaqmiñ. ¹³ Tavrakġatchiaq utiġniqsuk. Uqauraaqsiñia-ġaluaġniqsuk atlanun malġuaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġiġitmiñiġaich.

Jesus Sagviḡñiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiṇuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkunūḡa qulit atautchiñun niḡiñiaq-titlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsriḡuiḡhatigun pitchiḡiḡhatigunlu atakkii ukpiḡiṇitlugich qiniqtuat ilaanik kiṇuagun aṇitqiḡhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aulla-ḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaḡiyumagiksi tusaayugaaḡiksuaq anniqsu-ḡiakun iluqaitñun iñunñun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriḡuaq sulī paptaakkauruaq anniqsuḡisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriṇitḡhuaq suksraunḡiqsaugisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagñiaqtut iḡitḡuqḡutaiñik saṇṇim taavrumuuna: Atuḡlugu atigā anittaigisirut irrusiḡḡuṇnik sulī uqatlagisirut atlakaagiiñik uqḡanik. ¹⁸ Tigugaluagumiṇ nimigianik unñiñ imigaluagumiṇ tuqunamik nuyuaḡnamiyumiñaitchut. Iḡigisigaich argagikkatiṇ atniḡñiaqtuanun aasiñ tamatkua iḡuaqsiḡutiṇ.”

Jesus Aullautrauruq Qiḡaṇmun

¹⁹ Kiṇuagun Jesus-ṇum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñigaa pakmuṇa aquvitiḡluguasiiñ taliqpiṇmi tuṇaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaḡhutiṇ quliaqtuaḡniqsut tusaayugaaḡiksuamik nanipa-yaaq. Atanguruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiḡlugu uqauttutaat iḡumun itilaanjanik quviqnaqtuatigun savaanḡisigun.

Uqal̄hich Aglaañi Luke-ŋum

1 ¹Piqpagiplutin ilauramaañ Theophilus! In̄ugiaktuat in̄uich pisuqtilaağ-miktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ²Ilisimaraauruat uqautiniğaatigut tautukkağmiknik taimakñaniñ aullağniiñhaniñ. In̄uich tamatkua pakmapak quliaqtuağniqsut tusaayugaagiksuumik. ³Qutchiksuañruatiin, aglañniaqtuñ ilitchuğiraksraqnik ilisaagillapiaqqaaglugich uqağipayaakkanjich aullağniiñhaniñaglaan. ⁴Aglaktuñ taavrumiña ilisimatquplutin ilumutuupial̄hanik ilisauttusiagikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsisaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisisaqtuani Abijah-tkutnik. Ağnaata atqa Elizabeth, paniginiğaaali atlam agaayuliqsim. ⁶Iluqatik nalaunñaruañuniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluqaitnik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷Qitunğaiñniqsuk atakkii Elizabeth qitunğitlaitluni, sulil iluqatik utuqqanaaguhutik.

⁸Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniğaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹Tuvraqtugu atuiragiñhat agaayuliqsit piksraqtaaginiğaat ikipkairuksraupluni tiprağiksautmik. Isigniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tiprağiksautmik in̄ugaagruich agaayuniqsut silataani. ¹¹Isağulgan Atangum sagviutiniğaa qichaqhuni taliqpiani ikipkaiviuram tiprağiksautmik. ¹²Zechariah-m tautukamiuñ tupañniqsuq iqsiliqsiqhuni. ¹³Aglaan isağulgum nipliutiniğaa, “Zechariah, iqsiañak! Agaayyutim tusaaniğaa in̄iqsruñhiñ. Nuliağikkan Elizabeth iğniğisiruq aņugauramik. Atchigişigiñ John-mik. ¹⁴Quviasuutiqağniaqtutin! Atlatlu in̄ugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵In̄ullautaugisiruq kamanaguni Agaayyutim qiniñhani. Imigumiñaitchuq asiam misuqqunanik saņñisimaruumik. Anilğatağimiñiñaglaan aņalatiaqagisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶Utiqtinniğai in̄ugiaktuat Israel-ñuruat Ataniğmun agaayyutaatnun. ¹⁷Ataniq aggitlaniñaan taamna John quliaqtuağniaqtuq saņñiaqaguni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Ilauraagiiskitkisigai aapauruat qitunğañitñun. Utiqtitkisigai tupiksritlaitchuat isumatiaqtalasilugich nalaunñaruamik. Itqanaiautigisigai in̄uich akuqtugumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸Zechariah-m nipliutiniğaa isağulik, “Qanuğluña ilisimaniaqpik ilumutuutilaaqnik? Atañii, aņayuqaaqtuñ sulil nuliağikkaga utuqqağumiuq.” ¹⁹Isağulgum kiuniğaa, “Gabriel-ñuruña. Qichaqtuñ sivuğaani Agaayyutim. Tuyuğigaaña uqautityaquplutin taavrumiña tusaayugaallautamik. ²⁰Ukpigilguitchiñ uqauttutigikkaga aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigilguitñapña uqağumiñaitchutin tikiłğatağlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñigaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluvaahakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiñ-ñiqsuq. Iñuich ilitchuginiñigaat qiniqquuraaqalħa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiluni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuñ Zechariah ainiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliña Elizabeth sinjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sanñiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaña. Kanñusutqikkumiñaiqsuñ qitungitlaiññiñuñ.”

Anniviksraña Jesus-ñum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunaniñman, Agaayyutim tuyu-gilgiññigaa isağulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atiliñmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginiñaa niviaqsiamun aputituqsimaichuamun atiliñmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun aputmun atiliñmun Joseph-mik. Joseph kinuviaginigaa Atangum David. ²⁸ Isağulgum tikiññigaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsaurutin ağanpayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagniqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanjisiñitlugu suvaata uqaqtılaña taatna. ³⁰ Isağulgum nipliutiniñaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iħuaqutitigigaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin iğñiħutinaasiñ aņugauramik atchiqsaksraqikkaniñ Jesus-mik. ³² Taamna kamañagisiruq, sulı iñuich taiguutiqağisigaat iğñiñanik Qutchiññiqsauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniğtuqtinniñaa David-tun sivulliañatun. ³³ Ataniğugisiruq kinuviañiñi Jacob-ñum qañapak taimuñ, sulı aņayyuqautaa isuksraqagumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniñaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqa? İlaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isağulgum kiuniñaa, “İpqitchuaq İrrusiq tikiuamagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiññiqsauruam sanñigikka-ñan nayugisigaatin. Taatnağuni ililğaaq ipqitkisiruq taiguutiqağuni İğñiñanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itqallañ ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunğaqatlaiññiñiñuq. Aglaan pakma sinaiyauruq itchaksrani tatqini utuqqanaağugaluññağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğ-ñiqsuq, “Atangum savaktigigaña. Atuumali uvañnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakña isağulgum uniññigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigniqsuq nunaaqqiuramun qimiğaanñiittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigniqsuq. Elizabeth aņalatiqağniqsuq İpqitchuamik İrrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin ağanpayaaniñ. Quvianamiuruq ililğaaq sinaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniğma aakagikkañan utlagluğniğaañ qiniğiaqluñ! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkañ ilummiutağ quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqaħa tuyuutigikkañ ilipnun atuumagi-siñiñuq.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğniqsuq,

- “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkağa.
⁴⁸ Suuñiluqtuaña itqağiniğaaña.
 Uvakñaniñaglaan iluqatiñ iñuich taiguutiqagisigaatña
 quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamañaqtuaq Saññiruaq Agaayyun savaaqaqhuni
 kamañaqtuanik uvamnun.
 Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kijuviağiini aippaavak
 nagliktuutiqagai taluğirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isañniqsuq saññiruamik taliğmiñik
 aasiñ siammayaqlugich kamañağasuktuat sivunniugutituummaitñik.
⁵² Atchiksinnigai kamañaqtuat atangich
 suli atchiksuaq kamañaqsiqkaqlugich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruamik
 suli aullaqtitlugich umialguruat saagañlaaqlugich.
⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugñigaa savaktigikkani Israel nagliktuqlugich,
 akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kinuviapayaañiñunlu
 qañapak taimuğa.”
⁵⁶ Mary nayuutiurağniqsuq piñasuni tatqiñi Elizabeth-mi, aasiñ utiğmun
 aipluni.

Aniñha John Paptaaqtitichirim

⁵⁷ Iğñiviksrani tikitman, Elizabeth iğñiñiqsuq ajuğauramik. ⁵⁸ İlaiñ ilau-
 raañiñlu tusaanigaat Atangum kamañaqtuamik nagliktuiñha Elizabeth-mun.
 Aasiñ tamatkua quviasuqasiğniğa. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malğunñik
 uvlianikman nalunaitqutchiaqsiñiğa atchiguklugu Zechariah-mik, aapañan
 atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaña nipliğniqsuq, “Naagga, atiaqtuksrauruq John-
 mik.” ⁶¹ Nipliutligiñiğa, “Aglaan nalliatunniñ ilavich atiaqñitchut taav-
 rumiña atigmik.” ⁶² Urriqaplutiñ apiqsruğniğa aapaña kisumik atchiguk-
 kisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik,
 aglahuniasiiñ, “Atiqagisiruq John-mik.” Quvigusunñiqsut iluqatiñ. ⁶⁴ Taat-
 naanikami Zechariah uqatlasitqiniqsuq quyaqsipluguasiñ Agaayyun.
⁶⁵ Silalliunñich atlayuatchañniqsut, aasiñ iñuich nunapayaani Judea-mi uqa-
 ğiniğa. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrumiña isummatiginigaat apiqsruqhutiñ,
 “Qanusiuğisiñiqpa una ililgaq?” Nalupqinaitchuq Ataniğmun iqatigitilaaña.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

- ⁶⁷ John-ñum aapaña Zechariah aqalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik.
 Uqağniqsuq sivuniksriqipluni,
⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!
 Atakkii ikayugiağniğai tasuqsagialugich iñuni.
⁶⁹ Akunğatniñ kinuviağikkaniñ David-ñum
 Agaayyun piksraqtaaqagñiqsuq iñunñik saññiqaqtuamik
 anniqsugiaqhuta.
⁷⁰ Taimakñaaglaan akiqsruğaatigut tumigiqlugich ipqitchuat
 sivuniksriqirini

- ⁷¹ anniqsugisiñipluta akilīlīqsuqtigikkaptikñiñ
suli sanñiatniñ uumigirigikkapta.
- ⁷² Uqañiqsuq nagligigisiñiplugich sivulliağikkavut
itqağilugu ipqitchuaq sivunniugutni.
- ⁷³ Agaayyutim akiqsrugñigaa sivulliaqput Abraham
⁷⁴ annautigisiñipluta akilīlīqsuqtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisunaqata
⁷⁵ ipqīfikun nalaunñaruafikunlu iñuuniqtutillaaptikni.
- ⁷⁶ Ilvich ililgauramañ, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchiññiqsrauruam Agaayyutim.
Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiyağiağlugu agğiiksraña
⁷⁷ uqautilugich iñugikkañi
anniqsugisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitñik.
- ⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktaupluniñ.
Tuyugikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausağataurağniñatun.
- ⁷⁹ Ikayugisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsinañani tuqułhum,
aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”
- ⁸⁰ John aglipłuni timimigun sanñisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniağniqsuq iñui-
laami aullağniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan Israel-aagmiunun.

Aniñha Jesus-ñum

2 ¹ Augustus atangunñagmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq
atqisitquplugich. ² Taamna atqisitchivik sivulliuniqsuq. Taamna atu-
mapman añun atiaqatuaq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iñupayaat
utlautiniqsut sivulliağmij annivijitñun atqisitchaqtuqhutiñ. ⁴ Joseph-tuuq
iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethle-
hem-muñniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum
David. Joseph tavrugañniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviagiplugu David-ñum.
⁵ Atqisitchaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausiutianikkani sinjia-
yau-ruaq. ⁶ Bethlehem-miititlugik Mary iğñisuligñiqsuq. ⁷ Iğñiñğagniqsuq añugau-
ramik. Nimiqsruqtuallañniğaa ilipluguasiñ tuttuqpaich niğgivatnun atakkii
iniksraitlutinj nullagvinjmi.

Munaqsriñlu Isağulgiñlu

⁸ Ilañich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutiñ ipnaimik-
nik. ⁹ Isağulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanan Atangum qaggutip-
lugich. Taapkuva tatamitchallapiagniqsut. ¹⁰ Aglaan isağulgum nipliutiniğai,
“Iqsiñasi, uvunaqluñ uqautilityağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirru-
tiksrauruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun
aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. ¹² Una ilitchuqutau-
ruq ilipsitñun ilaajutillaanjanik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqrullaktaq
nalaruaq tuttuqpaich niğgivatni.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiqtuat isa-
ğulgich qilañmiñ sagviñiqsut. Piqasiqlugu isağulik nangañniğaat Agaayyun
itnaqhutiñ,

- ¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiññiqsrami qilañmi,
suli tutqitutiqağli nunami akungatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.”

¹⁵ Isaġulgich utiqmata qilaŋmun munaqsrit nipliġniqsut injmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiaġlugu Atanġum uqaŋtutitigikkana uvap-tiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutiŋ paqinnigaich Mary-lu Joseph-lu suli aniqam-miuraq nalauraqtuaq tuttuqpaich niġġiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruŋ uqaġiniġaich isaġulgum nipliututitigikkani taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaqtuat quviġusunġiqsut tamatkuniġa munaqsrit nipliututitigikka-ŋitnik. ¹⁹ Mary-m uummatiġmiitchiutiniġai uqaŋtutitigikkani aasiin isummati-ġiuraaqġugich. ²⁰ Munaqsrit utiġniqsut kamaksruqġugu nanġaqġugu Agaayyun iluqaisiġun tusaakkaġmiktigunlu tautukkaġmiktigunlu. Atuumaruq atrilip-lugu isaġulgum atuumagiŋnikkana.

Jesus Atchigaat Agaayyuvikpaŋmi Qaitġugu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malġuk uvlut naatmata suli aniqammiuraq nalunaitġutchiq-saunjanikman, atchiġniġaŋat Jesus-mik, atigmik isaġulgum qaisaŋjanik Mary siŋaiyaugaluqatitnagu.

²² Ipqiqaŋviksraŋat tikitman, Joseph-lu Mary-m lu aniqammiuraq Jeru-salem-muutiniġaak qaitchaqtuaqġugu Agaayyutmun tavraġlugu maligutak-sraŋa Moses-ŋum, ²³ maligutlugu aglausimaruaq maligutaksraŋiŋi Atan-ġuruam, “Aniqqaaqtuapayaaq aŋugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuġiaġniqsuk malġuŋnik tinġiaġruuraniġ, inġianjuruamalik mali-gutaksraŋagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aŋutiqaġmiŋniqsuq atiliŋmik Simeon-mik. Una aŋun nalaunġaniqsuq taluqsriruaq Agaayyutmik, suli utaqqiŋniqsuq Israel-aagmiut annautikkauŋiksraŋatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuġniġaa. ²⁶ Ilaan uqa-utiniġaa tuquyumiŋniŋniplugu qiniġaluaqnagu Christ Anniqsuqti Agaayyu-tim aqiqsruutigikkana. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpaŋmun. Jesus-ŋum aŋayuqaŋiŋ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpaŋmun atuumatyaqġugu atuiragiŋhagun maliguta ksram, ²⁸ Simeon-ŋum akiggiutiniġaa ililgaŋa aasiin quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, aqiqsruutigikkan atuumapkaġiŋ,
suli tuqquŋlasirua tutqigluŋa.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuġikkan annautitqupluġich iŋuih sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuġiamik Jew-ŋuŋitchuanun
suli kamanautaugisiruq iŋuiŋun Israel-ŋum.”

³³ Ililgaam aapaŋa aakaŋalu quviġusunġiqsut tamatkunuuna Simeon-ŋum uqaŋtutitigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ŋum qiniŋuagutiniġik piliusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkana, “Agaayyutim una ililgaŋa piksraqtaagini-ġaa agvisautyaquplugu tammaliksraŋatnun naagaqaa anniqsuŋiksraŋatnun iŋugiaktuanun Israel-aagmiunun. Ilitchuqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaŋa iŋugiaktuat iŋuih uqaġisirut akitnaġlugu. ³⁵ Taatnaġumiŋ sag-viġisiŋiġaich iriġaqtuqhutiŋ isummatigikkaniġ ilaagun. Suli alianaq savik-paktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqaġmiŋniqsuq uilgaagnaamik atiliŋmik Anna-mik pania-nik Phanuel-ŋum kiŋuviaŋiŋiŋ Asher-ŋum. Anna utuqqauruq. Uiqagŋniq-suq tallimat malġuŋni ukiuni, aasii uŋa tuqupluni. ³⁷ Taimakŋaaglaan

iñuuniagñiqsuq uilgaagnaapupluni, aasiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamaki-piaq sisamanik. Unillaiññigaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautinigaa Agaayyun uisauraaqhuniñu agaayupluniñu. ³⁸Taavrumani sas-sağniğmi tikiññiqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginigaa taamna ililgaaq iluqaitñun niğiugaqaqtuanun tasuqsaityahksrajanik Jeru-salem-ñum.

Utiłhat Nazareth-mun

³⁹Joseph-ñum suli Mary-m tañianikamitkik iluqaisa atuqukkat maligutak-sranigun Agaayyutim utiğniqsuk kiğuniğmiknun Nazareth-mun Galilee-miit-tuami. ⁴⁰Ililgaaq Jesus aglipłuni sanjisiñiqsuq, puqutiqallapiaqhuniñu. Suli Agaayyutim iluaqutinigaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹Ukiugağipman aņayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkauğimik. ⁴²Jesus qulit malğunñik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağihigmiktitud. ⁴³Niğiqpag-vikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsagmaknik nukatpiağruk Jesus uniñ-ñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakanan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴Igli-ğasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalğataqlugu uvlug. Uvvaasiñ tikiuamakamik nullağviksrağmiknun pakaaqsiñiğaa akunğatni ilamiñ suli ilauraanjiñi. ⁴⁵Paqinjtñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiagługu. ⁴⁶Piñayuatigun uvlut paqinnigaak agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutin ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqlugillu. ⁴⁷Iluqatin tusaaruat ilaanik quviğusuutiginigaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸Aņayuqaakkiñ quviğusuutiginigaak tautukamitku. Aakanan nipliutinigaa, “Iğniin, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptigiñ.” ⁴⁹Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpisiñta? Naluniqpitku nayuutiruksrauğia aapaa tupqani?” ⁵⁰Aglaan kanjisiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹Tavrakña Jesus utiqasiğni-ğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkakan itqağiplugich iluqaisa tamat-kua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵²Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuiñlu nakuaginiğaat.

Quliaqtuaqalħa John Paptaaqtitħirim

3 ¹Akimiagutaatni ukiut atanniqsuiñhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiaqtuami Iturea-mik Tracheonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiñ ²Annas-lu Caiaphas-lu qaukñiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalħa Agaayyutim tikiuamaniqsuq John-mun iğñiñanun Zechariah-m iñuiłaa. ³John kukiłunniqsuq kuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtilłusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴John agğigñiqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqlıiraqtuq iñuiłaañiñ:

Itqanaiautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

²⁵igñiṇa Mattathias-ṇum, igñiṇa Amos-ṇum,
 igñiṇa Nahum-ṇum, igñiṇa Esli-m,
 igñiṇa Naggai-m, ²⁶igñiṇa Maath-ṇum,
 igñiṇa Mattathias-ṇum, igñiṇa Semein-ṇum,
 igñiṇa Josech-ṇum, igñiṇa Joda-m,
²⁷igñiṇa Joanan-ṇum, igñiṇa Rhesa-m,
 igñiṇa Zerubbabel-ṇum, igñiṇa Shealtiel-ṇum,
 igñiṇa Neri-m, ²⁸igñiṇa Melchi-m,
 igñiṇa Addi-m, igñiṇa Cosam-ṇum,
 igñiṇa Elmadam-ṇum, igñiṇa Er-ṇum,
²⁹igñiṇa Joshua-m, igñiṇa Eliezer-ṇum,
 igñiṇa Jorim-ṇum, igñiṇa Matthat-ṇum,
 igñiṇa Levi-m, ³⁰igñiṇa Simeon-ṇum,
 igñiṇa Judah-m, igñiṇa Joseph-ṇum,
 igñiṇa Jonam-ṇum, igñiṇa Eliakim-ṇum,
³¹igñiṇa Melea-m, igñiṇa Menna-m,
 igñiṇa Mattatha-m, igñiṇa Nathan-ṇum,
 igñiṇa David-ṇum, ³²igñiṇa Jesse-m,
 igñiṇa Obed-ṇum, igñiṇa Boaz-ṇum,
 igñiṇa Salmon-ṇum, igñiṇa Nahshon-ṇum,
³³igñiṇa Amminadab-ṇum, igñiṇa Admin-ṇum,
 igñiṇa Arni-m, igñiṇa Hezron-ṇum,
 igñiṇa Perez-ṇum, igñiṇa Judah-m,
³⁴igñiṇa Jacob-ṇum, igñiṇa Isaac-ṇum,
 igñiṇa Abraham-ṇum, igñiṇa Terah-m,
 igñiṇa Nahor-ṇum, ³⁵igñiṇa Serug-ṇum,
 igñiṇa Reu-m, igñiṇa Peleg-ṇum,
 igñiṇa Eber-ṇum, igñiṇa Shelah-ṇum,
³⁶igñiṇa Cainan-ṇum, igñiṇa Arphaxad-ṇum,
 igñiṇa Shem-ṇum, igñiṇa Noah-m,
 igñiṇa Lamech-ṇum, ³⁷igñiṇa Methuselah-m,
 igñiṇa Enoch-ṇum, igñiṇa Jared-ṇum,
 igñiṇa Mahalaleel-ṇum, igñiṇa Cainan-ṇum,
³⁸igñiṇa Enos-ṇum, igñiṇa Seth-ṇum,
 igñiṇa Adam-ṇum, igñiṇa Agaayyutim.

Jesus-ṇum Aṇiqusaqsiuṭha

4 ¹Jesus utiṇiqsuq Jordan-miñ aṇalatiqaghuni Ipqitchuamik Irrutchi-
 mik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun ²uuktuaqsiutyaghuni
 tuungaḡmiñ malḡukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niḡiṇiñiq-
 suq, aasiñ niḡisuliqhuni piviksrani isukḡitmata. ³Tuungaum nipliutiniḡaa,
 “Agaayyutim iḡniḡipiaqpatin tilliṇ una uyaḡak qaqquḡuqulugu.” ⁴Aglaan
 Jesus-ṇum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaṭha nipliqsimaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumi-
 ñaitchuq qaqquṭhiñakun.’ ” ⁵Tavrakṇa tuungaum aullautilḡiñiḡaa qiniḡ-
 titluguasiñ atanguviniḡnik nunam ⁶nipliutiplugu, “Aatchuḡisigikpiñ iluqaa-
 nik aṇalatchiḡiḡmik sulī iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq
 uvaṇnun. Aasiñ qaitḡlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷Iluqaan tamanna

piginayaġiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaagtug, ‘Agaayyuvigisaġiñ Atanguruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’ ” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiġaa Jerusalem-mun inillak-luguasiñ qutčinñiqsrajanun nuvukkanjanun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Iġñigipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunuja. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqałha nipliqsimaagtug,

‘Agaayyutim isaġulinmiñun munaġipkaġisigaatin.’

¹¹ Niplihunisuli, ‘Akiyaġigisigaatin arganmiknik, aasii atniġumiñaitchitin isigaktin uyaġanun.’ ” *Psalm 91:11, 12*

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmiuqtuug, ‘Uktuaġumiñaitchiñ Atanguruaq Agaayyutin.’ ” ¹³ Tuungaum uktuaqsaaguiqamiun Jesus qanutchipayaakun unisimaallanġaa.

Jesus-ñum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utiġniqsug Galilee-mun sanġiaqahuni Ipqitchuakun Irruchikun. Iñuich uqaġiniġaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katraġvinġitni suli kamaksruġniġaat iluqatin.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniġaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munniqsug iñuguġvigikkaġmiñun. Jew-ñuruat minguiq-siaġvium uvlunani piraġiliġmigun isiġniqsug katraġvinġmun. Makinniqsug agli-qi-pluniasiiñ Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuġniġaat makpiġaanġiñk sivuniksriqirim Isaiah-m. Anmaqamigich makpiġaat paqinnigaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayugaana.

Pikraqtaagigaañakii

quliaqtuaġitquplugu tusaayugaallataq inuqsraqtuanun.

Tuyuġigaana uqaġitquplugu patchisaġun tigutaanġuranun

suli mamirrutiksraq qiniñlaitchuanun

suli patchisaiquplugich nanġitaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtuaġitquplugu Atangum anniqsuiġksrajan iñugikkaġmiñk tikiñniqsug.” *Isaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ñum umiklugich makpiġaat utiqtinñiġai katraġvium savaktigikk-anun aquvitluniasii. Iluqatin iñuich katraġvinġmi qiniñiaqsiñniġaat. ²¹ Ilisautiaqsiñiġai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumaniqsug uvlupak agliqiañupman tusaalħapsitni.” ²² Iñupayaat aarigaagutchañniqsut quviġu-suutigi-plugich sanġiaqtuat uqałhich uqauttutigikkani. Nipliñniqsut, “Una taimña iġniġingitpaun Joseph-ñum?” ²³ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uqautinia-ġipsitña uqauttutauruamik inilġaanimma itna, ‘Taaktii, ituaqsiñ ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaġiñ uvani iñuguġvipni. ²⁴ Ilumutuuruq, Sivuniksriqiri paġlatlaitchaat iñuguġvinġmiñi. ²⁵ Naalaġniłlak-sitña, Ilumun iñugiaktuanik uilġaġnaaqaqtug Israel-mi taimani Elijah iñuup-man. Imani sialuñitchuġguuq piņasuni ukiuni ukium avvañak ilaplugich niġisuksuillapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagaavva Elijah tuyuñiñniqsug nalliatnun uilġaġnaat Israel-mi aglaan kisanun uilġaġnaamun iñuuniaqtua-mun Zarephath-mi Sidon-miut nunanatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñi-q-sug auyugaqtualinġik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunġiñniqsug avataagun Naaman

Syria-ǵmiu.” ²⁸ Iñuiñ katraǵvıñmi tusaakamitrıñ taamna qinnallapiǵniqsut. ²⁹ Makitıqhutıñ tinuraqıǵu Jesus annisinıǵaat nunaaqıǵmıknıñ. Qaǵanuutiniǵaat iñgiuram nunaaqqimıñ irvianun igitchukıǵu ipnamıñ. ³⁰ Aglaan akunnıraǵıǵich iñugayaat aullaǵniqsuq.

Iñuk Irrusiqıulık

³¹ Tavrakıña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautrıplıñi iñuñnik Jew-ıñruat mıñǵuiqsıǵvıum uvluani. ³² Iñuich quvıǵusunıqsut tamarrumıña ilisauttutaanik, atakkii uqǵniqsuq liilaa aǵalatchiıǵıaqtuutun. ³³ Katraǵvıñmi iñuqaqmıñniqsuq irrusiqıulıñmik iǵıalaruamık, ³⁴ “[I]aksianatıǵuk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpsıǵuk? Uvunaqıñ pıyaquǵukhunuk? Naluñitchıǵa kisuutilaan, ipqıchuanıplutın Agaayyutim tuyuǵıkkana!” ³⁵ Jesus-ıñm tiliñıǵaa irrusiqıulık, “Qıñui-saǵıñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqıuım ulǵusaqtıñniǵaa aıun sıvuǵaatnun iñuich unitıǵuasiñ atnisuǵanagu. ³⁶ Iñuich quvıǵutchañniqsut nipliıhutiñ avatmun, “Qanusıunıqpa una nipliun? Aǵalatıchııǵmık sañıimıǵu uuma iñuım tilitlanıǵai aasiñ irrusiqıulıch anıplutıñ.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siamıñniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiñniqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

³⁸ Aasiıli Jesus anikami katraǵvıñmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kııun-ǵanun. Simon-ıñm aakaruna atniǵñǵniqsuq uunaqıukpakıhuni. Uqautiniǵaat Jesus taavrumıña. ³⁹ Utlakıǵu qıchahuni sıñıǵvıñ sanıǵaatnun tiliñıǵaa uunaqıuk aullaquplıǵu ilaaniñ. Tarra uunaqıunǵıqsıǵniqsuq. Makitıqhuniasıñ niqıuǵutiaqsıñıǵai.

⁴⁰ Jew-ıñruat mıñǵuiqsıǵvıat nuñitman, sıqıñıq nipianikmanımma iluqatıñ ilauraaqıtuat atniǵñǵıaktuanik atniǵñautılǵich atlaakaǵıñnik tikiutiniǵaich Jesus-mun. Iliñıǵai argaıñi iluqarıñtınun aasi iħuaqsıplıǵich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqıulıch anıñniǵai iñugiaktuanıñ iñuñniñ nipliaplutıñ, “Iǵñıǵıaatin Agaayyutim.” Jesus-ıñm tiliñıǵai irrusiqıulıch nipliıunıñıǵıch, atakkii ilisi-manıǵaat Christ-ıñutilaıña.

Jesus-ıñm Qulıaqtuaqıħa Katraǵvıñıñi

⁴² Uvlaǵuqman Jesus-ıñm uniññıǵaa nunaaqııq iñuiılaamukıhuniasıñ. Iñuich pakaaqsiñıǵaat. Paıtnamitrıñ iǵlıǵıaqsıñıǵaat aullaqunıñıǵu. ⁴³ Aglaan nipliutiniǵai, “Qulıaqtuaqtıksaurunı tusaayugaallautarıñnik aǵayyutaan Agaayyutim iñuñnun atlanı nunaaqıñi. Taatnaıhuni Agaayyutim tuyuǵıaana.” ⁴⁴ Taatnamik qulıaqtuaǵniqsuq Jew-ıñruat katraǵvıñıñi nanıpayaaq.

Jesus-ıñm Tuqıǵıai Sivulliich Malıǵuagtıt

5 ¹ Iıaıatni uvlut Jesus qıchaǵniqsuq sıñaani narvam taggisıaqtuami Gennesaret-mik. Iñuich tinuraıraǵniqsut tusaasukıhutiñ uqıħanik Agaayyutim. ² Tautuñıǵık malǵuk umiak sıñaani. Iqalunıaqtıt niıplutıñ salummaiñıqsut kuvramıknik. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umıaǵıkkanaıñun Simon-ıñm) uqautıplıǵuasiñ ayaktaallaquplıǵu sıñaaniñ. Jesus aquppiplıñi umiami ilisautrıaqsıñıqsuq iñuñnik. ⁴ Iıisautrıñıaıqami

nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiin kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ġum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkaluqaqtugut unnuapak. Iqaluñiġlaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirugut.” ⁶ Kuvriqamiñ iqalukpauraġniqsut kuvratinunniin aliñniuraliġugich. ⁷ Isaaqtaġniġaich piqatitin atlami umiami ittuat ikayugiaquplutin. Utlautikamiñ immiġniġaich taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialigataqługik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ġum nipliuhuni, “Ataniiq, aullaġiñ uvamniñ! Killiqirauruñ.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniġlu nargiasruñniqsut iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ġum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiġsuttuq. Jesus-ġum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakñaniñaglaan piññanñiaġisirutin iñuñnik aqaluñniaqmatun.” ¹¹ Iqaluñniaqtit qakitigniaġich umiatin siñaanun, unisiqługichaasiñ supayaat maliaqsipługu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaqqimiitnami nalauchiñiġsuq aġutmik auyugaqtualinmik. Aġutim tautukamiun Jesus sivuġaanuñniqsuq iniqsruqługuasiñ, “Ataniiq, pisuksinaguvich mamitilhiñaugikma.” ¹³ Jesus-ġum isakługich argañni aksinñiġaa, “Piyummatiaqtuñ. Huaqsiñ!” Tavrauva aġutim auyugaqtuñ mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ġum tiliniġaa, “Uqautiginiqnagu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tuniġlautinik Agaayutmun tuvrağługich Moses-ġum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaguvich iñupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniġsuq iñuġiaksipluni. Iñuġiaktuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukługu suli mamititausukhutiñ atniġnautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuaqsiñiġsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiġsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ġuruat suli ilisautrit maligutaksranik agġiġniqsut nunaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñ suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaqługu taapkua aquppiñiġsut naalaġniplugu. Agaayutim Jesus saññiksritmiñiġaa iluaqsitquplugich atniġnaqtu. ¹⁸ Ilañich iñuich agġiġniqsut akiyaqługu aulatlaitchuaq aġun ilaan qaatchianagun. Itqutiniġaluaġniġaat iluanun tupqum ilisukługu sivuġaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguinñamitruñ, iñuitkii tatiplutin, akiyautiniġaat qaananun tupqum, aasriñ alikługu qilaña tupqum atqatinnigaa qaatchianagun akunatnun iñugayaat iliplugu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ġum tautukamiun ukpiqsriñhat nipliutiniġaa atniġnaqtu. “Aġun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ġuruat isumaaqsiñiġsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqaġniqłutriruq Agaayutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayun kisimi.” ²² Jesus-ġum ilisimanigai sumik isummatiaqtilaanat apiqsruqługich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatłukpa nipliġsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiñ’? ²⁴ Ilitchuġipkaġisigipsi Iġniñan Iñuum aġalatchirrutiaqłanik natqigutritłapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq aġun, “Makillutin tigulugu qaatchian aġilaġiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq aġun makinniġsuq sivuġaatnun nayutipayaaqtu. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiġsuq kamaksruqługu Agaayun. ²⁶ Iñuich katimapayaqtu

quviġusulillapiagħniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutiñ nipliqhutiñ, “Maatnatavra quviġ-nallapiagħtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruġniġaat Agaayyun.

Jesus Tuqfuġniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniġaa aġun atilik Levi-mik aqupperuaq tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñniqsuq maniñniġ Rome-maġmiunun. Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Maliñña!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitluġu suapayaaq maliaqsiñniġaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niġiqpautriñniqsuq Jesus-mik tupiġmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñniqsut iñuġiaktuut tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ġuruat suli aglaliqirit uqaalaqsiñniqsut maliguaqtañun Jesus-ġum, “Suvaata niġiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuich atniġñanitchuat taaktiqaġñianitchut aglaan tamatkua atniġñaqtuat. ³² Agġinitchuġa tuqfu-ġiaġluġich nalaunnagiruut iñmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiqupluġich.”

Uisauraalikon

³³ Ilañisa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtañ John-ġum uisauraag-niqsut akulaiqfuġu agaayuplutiñ suli maliguaqtiñ Pharisee-ġuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtiñ niġiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġai, “Isummatigivisiġik aiyugaaqtauruat katchuutivini uisauraagupluġich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullaġviksraña tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraani uisauraagñaqtut.”

³⁶ Jesus-ġum uqautitqiniġai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksraġumiñaitchuq nutaamiñ quppiġaamiñ ilaagluġasiñ utuqqaq quppiġaaq. Taatnaġumi aliksiñaġniġaa nutaq quppiġaaq, atakkii nutaamiñ quppiġaamiñ ilaaksraġumiñ atriginianitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaq asiam misuġua ittusraunitchuq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuġuq puuġlu suuñġisuruk. ³⁸ Aglaan nutaq asiam misuġua ittusrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuġlu misuġuġlu piiñġinitchumuuk.] ³⁹ Kiñaunniñ imiġukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaġuni asiam misuġuanik sañjisimarumik. Atakkii nipliġisuruq, ‘Utuqqaġusiq nakuutluñniqsuq.’”

Qanuutautilaña Minguiqsiagvium Uvluan

6 ¹ Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Maliguaqtiñ pukuñniqsut mukkaaksranik sañjiyaqfuġich arganmiknik niġiaqsipluġitaasiñ. ² Pharisee-ġuruat apiqsruġniġaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiagvium uvluani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumiñaitchusi uġluvak.” ³ Jesus-ġum kiuniġai tamatkua, “Agliqisimasuknaġiksi sumik David-ġumlu piqataiñlu pisilaanġat niġisuliqamin. ⁴ David isiñniġuġuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqqusraqhuni tuniñlautaaruamik Agaayyutmun niġiniġaa aatchuqfuġich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ niqiksrautigitquniñniġaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliñniqsusuli, “Iñniña Iñuum atanguruq minguiqsiagvium uvluaniunniñ.”

Aġun Argalik Pannaqfuktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus ktraġvini mukhuni ilisautri-niqsuq. Tavrani itmiñniqsuq aġun argalik pannaqfuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli

Pharisee-ḡuruaṯ patchisiksraĩliqiniḡaṯ Jesus savaaqaḡasugalugu nalaunḡai-tchuamik; naipiqtuḡniḡaṯ tautuḡiaqhutiḡ iḡuaqsiriḡisipmagaan iĩsraṯlai-tchuamik miḡuiqsiḡvium uvluaṯi. ⁸ Aglaan Jesus-ḡum iĩsimaṯiḡai isum-matiḡich. Uvvaasiĩḡ nipliutiniḡaa aḡun argalik pannaqluktanik, “Makittin uvuḡaḡutin.” Aḡun makitluni tavrūḡaḡniqsuq. ⁹ Jesus nipliutiniḡai tamatkua, “Apiqsruḡniḡipsi una, Nalliak maligutaksrakuḡaḡnaqpa: savaaqaḡiḡ nakuu-ruamik naagaqaa pigiitchuamik miḡuiqsiḡvium uvluaṯi? Ikayuṯtuksrau-visa iĩuḡnik naagaqaa piyaquṯtilluḡich?” ¹⁰ Qiĩḡiḡluḡich iĩuich avatmiĩḡ nipliḡniqsuq aḡutmun, “Isakkich argaktiḡ!” Taatnaqman argai iḡuaqsiĩḡisut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ḡuruaṯlu qinnallapiḡniqsut. Aasiĩḡ uqautiḡiaqsiĩḡaṯ avatmun qanuḡukḡugu Jesus.

Jesus Piksraḡniqsuq Qulit Malḡuḡnik Uqqiraḡtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiḡaamuḡniqsuq agaayutyahuni, unnuaq naatluguasiĩḡ agaayupluni Agaayutmun. ¹³ Uvluqman iḡmiĩḡuquniḡai maliguaḡtini. Piksraḡniqsuq qulit malḡuiḡnik taiguuṯtiqakkaḡmiḡnik uqqiraḡtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaḡmiḡnik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iḡḡiḡanik Alphaeus-ḡum suli Simon-mik taiḡuutiqaḡtuḡ Zealot-ḡuruamik, ¹⁶ Judas-mik iḡḡiḡanik James-ḡum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitnikṯuaḡ ilaanik aquaḡun.

Jesus Iĩsaurirurq suli Mamititchirūq

¹⁷ Tavrakḡa Jesus atqaḡatiginiḡai maliguaḡtini qimiḡaamiĩḡ. Qichaḡataḡniqsuq qaiḡiksaamun nunamun piḡatigipluḡich iḡuḡiaktuṯ maliguaḡtigikkani. Iḡuḡiaktuṯ iĩuich agḡiḡniqsut nakikḡaliḡaa Judea-miḡ Jerusalem-miḡlu suli nunaḡqiḡniḡiḡ tagium siḡaani atiqḡtuamiḡ Tyre-miḡlu Sidon-miḡlu. ¹⁸ Uṯlau-tiniqsut tusaasukḡugu Jesus suli iḡuaqsisukhutiḡ atniḡḡautmikniḡ. Uvvasuli tamatkua iḡuiḡiḡuṯitauruaṯ irrusiḡluḡmiḡ iḡuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iḡupayaṯ aksiguḡniḡaṯ atakkii saḡḡiḡaqhuni iḡmiḡi iḡuaqsiṯlaḡluḡich. Aasiĩḡ tamatkua uṯlautiruaṯ ilaanun iḡuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaḡuṯitlu

²⁰ Jesus-ḡum tautuḡniḡai maliguaḡtini nipliḡhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraḡtuasii;

Aḡaayuḡautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niḡisuktuasii pakma;

Agaayyutim niḡisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniḡtuasii pakma;

Iḡlaḡisirusi!

²² Quvianamiurusi iĩuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iḡḡiḡa Iḡuum aivakpasiunniḡ

suli nipliutigikpasi pigiitchuḡunilusi.

²³ Quviatchapiḡiḡichi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akiliusiaksraḡsi pakmani kamaḡaḡniaḡtuḡ. Itqumasigik, sivulliaḡisa taat-nautipmiraḡiḡaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiḡamiurusi umialḡuruasii pakma;

qağanaqtuaq iñuuliqsi isuklĩññaqtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma;
niğisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;
kiñuvğugisirusi qialusi!u!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqaumasigik, sivulliañisa uqautigillautaqmirağigaich
sivuniksriqinğuaqtuat.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalağnirusii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliñiqsuqtigik-kasi, iħuaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsuñ Agaayyun iħuaqqutit-qulugich tamatkua taiyuaniqħuutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua iħuaqqutrigiñisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iğluanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppigaan, ki, pipkağumagiñ atnugaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qailługu, sulı kia tiguniqpagu pigik-kan apiqsruğniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuñnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata akuq-tuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmirağigaich tamatkua piqpagirigikkatiñ. ³³ Iħuaqqutigupsigik kisiisa iħuaqqutrigikkasi suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağagtuttuq! ³⁴ Atugaksritñikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtitçitłaruanun atugaksraqtaag-miknik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugak-sritñikamiñ killuliqiriqatmiknun utiqtitçivigitqupmiraqtut aktılaañatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, iħuaqqutilugich iñuich sulı atuaksrillugich niğiuğisunatnagu utiqtitkisiñilugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamık akilliusiamik, sulı iğñiğigisigaasi Qutçinğniqsauruam Agaayyutim iħuaqqutriruaq quyyataitçuanik pigiitçuaniglu. ³⁶ Nagliktausi-tchi Aapapsisun nagliktuutitqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunitchumausili; pigiññiğaiñia-qasi atlanik, pigiññiğakkaunitchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqi-gutisi maakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqağumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiğlu uuktuun, naqiqsraqługu, añałallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğagiğaa siğlikkutailaakun.] Uuk-tuutigikkagı atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmıgaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñitłaitçhuam iñuum sivulligumiun atla qıñitłaitçhuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Malığuaqti kamanat-luñitçhuq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmıñik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

⁴¹ “Suvaata tautukpiun irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigi-sunaqnagu qirugraitçhiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñiağniqıch aniqatiupnun, ‘Aniqatmaañ, piğłagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qıñisunaqnagu qirugraitçhiaq iripni? Ukpıñğuaqti! Sivulliulugu piqısrırun qirugraitçhiaq iripniñ. Qiñilgu-niağiñli nalupqinaıglugu irriutaiqısiğksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Iļisaġigaat Asianigun

⁴³“Napaaqtuġiksaq nauritlaitchuq asiagiitchuanik, naagaqaa napaaqtuġiitchuaq asirritlaitchuq nakuuruunik. ⁴⁴Napaaqtupayaaq iļisimanaġaqtuq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpiņņik kakitlāgnaniņ, naagaqaa asiaviņņik kakitlāgnaqauanik uqpiņņi. ⁴⁵Iñullautaq nakuurualiqirūq atakkii nakuuruamik isumaqaghuni; iñullautauņitņami pigiitchualiqirūq atakkii pigiitchuamik isumaqaghuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqatigmigun.

Malġuk Tuppirik

⁴⁶“Taiguqtaksraġiņitchipsitņa Atanipsitņik kamagiyumaņitkupsigik uqauttutigikkatka ilipsitņun! ⁴⁷Kiņa iñuk uvaņnukkumi naalaġniļugich uqatigmikkatka aasiņ tipigilugich—iļisautigisigipsi qanuq atriqaqtılaaņanik. ⁴⁸Taamna atriqaqtuq iñuņmik nappairuamik tupiġmiņik nivakhuni itisiplūgu aasi iļiplūgu turvia uyaġaņmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlūgu taamna tupiq auliyaņitchuq atakkii payaņaitluni. ⁴⁹Aglaan kiņa iñuk tusaaruq uqatigmikkamnik tupiġiņitlūgich atriqaqtuq iñuņmik nappairuamik tupiġmiņik nunamun turviiļaaqlūgu; uliqlūum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq siqumitipiaqhuni.”

Jesus Mamititchiruq Aņuyyiuqtaiņ Qaukļiata Savaktaanik

7 ¹Jesus-ņum iļisautrisuiqami tamatkunuuna iñuņnik, ilaa Capernaum-μunņiqsuq. ²Taavaniguuq Roman aņuyyiuqtaiņ qaukļiat savaktiqaġniqsuq piqpagikkaġmiņik; taamnaasii iñuk atniġņaqhuni tuqlħiņaaġuqhuni. ³Uvvauna aņuyyiuqtit qaukļiat tusaakami Jesus-mik tuyuqaġniqsuq Jew-ņuruat sivulliutuġiruaņitņik apiqsruġiaqtitlūgu mamititquplūgu savaktigik-kani. ⁴Tikitņamitruņ Jesus iņiġniġaat pipiaqhutiņ, “Taamna iñuk ikayuqtaksraġipiagiņ, ⁵atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniņ ktraġviksraptiknik.” ⁶Tavra Jesus maliņņigai. Uņasiņaiqmīuġlu tupqaniņ aņuyyiuqtit qaukļiata tuyuġiniġai iļauraani nipliutitquplūgu Jesus, “Ataniq, uvuņa iñiņaapich. Uvva utlaktaksrauņiļuqtuņaunniņ tupimnun. ⁷Naagalu suuņiļuqpaitlūga utlaktaksraġiņiļuġikpiñunniņ. Uqallaksiņaġiņ uqatigmik aasiņ savaktigikkaġa atniġņaqtuq iħuaqsiņaqtuq. ⁸Atakkii aņalatiaqamīuņa qaukļiġņik suli aņuyyiuqtiaqlūga aņalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaġiņ!’ aullaġaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qaġġaiņ!’ agġiġaqtuq; suli tilikapku savaktigikkaġa, ‘Taamna piuņ!’ piraġigaa.” ⁹Jesus-ņum quviġusuutiginigaa taamna tusaakamiuņ. Kiņiaqami iñugaaġruņnun maliktigikkaġmiņun uqaġniqsuq, “Paqisimaitchuņasuli ukpiqsriġiġmik taatnatun Israel-aaġmiuni!” ¹⁰Aņutit tuyuuruat utiqamiņ aņuyyiuqtit qaukļiata tupqanun paqinniġaat savakti iħuaqsiplūgu.

Jesus Aņitqiksitchiruq Uilġaġnaam Iġņiņanik

¹¹Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atiliņmun Nain-mik. Maliġuqatāiņ suli iñugiaktuat iñuich maliņņiġaat. ¹²Tikiñniqsuq paāņanun nunaaqqim aniļgataqmiņiqsullu akiġaqtuat tuqņaruamik iñuņmik. Taamna tuqņaruaq iġņitauginiķkaņa uilġaġnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiņ maliņņiġaat taamna aġnaq. ¹³Ataņguruam

Jesus tautukamiuq ilunqutchallengepiagniqsuq. Nipliutiniġaa aġnaq, “Qianak!”
¹⁴ Utlaklugu aksinġiġaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taav-
 rumiġa nutqaqmata Jesus nipliġniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!”
¹⁵ Tuqunaruq aġun aquvitiġniqsuq uqaqsipluniasiiñ. Jesus-ġum utiqtin-
 niġaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatiġ taluqsratchaġniqsut kamaksruaqsiplu-
 guasiiñ Agaayyun itnaqhutiġ, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq
 akunnaptiknun. Agaayyun agqisimaniqsuq anniqsuġiaqluġich iñugikkani!”
¹⁷ Taamna tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaqqipayaanun Judea-
 mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ġum maliguaqtaiñ uqautiniġaat iluqaitniġ tamatkuniġa. ¹⁹ Tuq-
 luqluġik malġuk maliguaqtiniñ tuyuġiniġik atañuruamun apiqsruqup-
 lugu, “Annisuqtauvich agqisagumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauvisasuli
 atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiqlugu, “John Paptaaqtitchirim
 tuyuġigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Annisuqtauvich agqisagumaruaq, naa-
 gaqaa niġiuktuksrauvisasuli atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnaħatni Jesus
 iħuaqsiragaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuġnik atniġnautiġitniġ naħirrutiniġitniġlu,
 suli anittaqluġich irruqsiqluich, qiniñtasiqluġillu qiniñtlaitchuat iñuich. ²² Jesus-
 ġum kiuniġai John-ġum maliguaqtik, “Uqautityatku John qiniñkaptiknik suli
 tusaakkaptiknik:

‘Qiniñtlaitchuat qiniñtasiñrut, pisutlaitchuat pisutlasiñrut,
 tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasiñrut,
 tuqunaruq atniqiksikkaurut iñuħiġmun, suli tusaayugaallautaq
 quliagtuanguruq inuqsratuñun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpiġutaiñġitchuaq piqutigiqluġa.”

²⁴ John-ġum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ġum uqautigiaqsiñiġaa iñu-
 gaagruñnun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuħlaamun sumik qiniñgasuġi-
 visi? Iviñmik anuġim aħalataniñ liilaa? ²⁵ Uvvasuli qiniñgasuġivisi iñuħmik
 atnuġallautaliñmik? Iñuich atnuġaallautaqagaqtuat inuqsrasuqatiġ iñu-
 niaguuñrut inillautani. ²⁶ Uqautisiñta, sumik qiniñgiaqsi? Sivuniksriqirimik?
 Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatlukuñuruq sivuniksri-
 qiriħiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaanguruq Agaayyutim uqaħan uqautigikkana
 itna, Agaayyun niqliqsuq,

‘Ataħii, tuyuġisigigaga uqqiraqtiga sivupni
 itqanaiautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatlukuq anipayaaqtua-
 niñ. Aglaan kiñaaniiñ kamanaiñniqsauruaq aħaayugaħaani Agaayyutim
 kamanatlukuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaaniñ tax-siliqirituummaġ-
 miñ tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunħaruaniñ atuqukkaniñiñ paptaa-
 kauplutiñ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ħuruq suli ilisautrit maligutaksranik
 ayaksimaniġaat Agaayyutim sivunniutaa iñmiknun, suli paptaaqunilutiñ
 John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruq pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaq-
 tut ililgaaniñ aquppiruaniñ tuniriñiaqtuat katimmaviñiñiñ tuħirautilutiñ
 avatmun,

‘Atuqtuurautiluagipsi kachuutituutiniñ

aglaan ag̃giñitłusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kiñuṽguutiniñ qianitchusi.’

³³ John Paptaaq̃titchiri ag̃giqami niğitłaiññiqsuq suli imingitłuni asiam misuguanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłuqağniplugu. ³⁴ Igñiña Iñuum niğiraqtuq imiqhunił. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiuñ iñuk niğgiqsuruuq imiqtuqtilu, ilaurañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqitaa ilitchuğip-kautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kiñuñani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaağniğaa Jesus niğiyaqtuaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamañña niğiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaaqqimi ağnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuñ Jesus niğiniag̃niplugu Pharisee-ñuruam tupqani ag̃giutriñiqsuq nakasuññuam mik imaliñmik piññaqnaqtuam mik tiprağiksautmik. ³⁸ Qichağniqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imağuqługich qulvimiñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuviplugich tiprağiksautmik. ³⁹ Pharisee-ñuruuq aiyugaaqtuaq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniqsuq iñmiñun, “Uma iñuum sivuniksqiraupiağumi nalunñiñayağaa una ağnaq aksiksigikkani; nalunñiñayağaa qanutchmik iñuuniusiaqtilaaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksrağigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malğuk iññuğguuq simmiliaksraqtuğvik aqisruumanigaak maniññik. Ilaqataan aqisruumanigaak naliksraliñmik tallimat kavluutit uvlut savaañatnik, ilaqataanaasiñ malğukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak aqiliilguiññiqmaknik aqisruutaig̃niğik. Nalliak taapkuak piqpaksritłukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ñum kiuniğaa, “Umaqanuğii natqigutrikkauruam aqitłuktuam mik aqisruutmik.” Jesus nipliğniqsuq, “Nalaututun.” ⁴⁴ Kiñiaqługuasiñ ağnaq nipliutiniğaa Simon, “Tautuğun una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchiñitchikma imiğmik iğguutiksrañatnik isiganma. Aglaan uuma ağnam iğguğai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigłuña. Aglaan uuma ağnam nutqautinitchai kunniuqługich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquğa. Aglaan uuma ağnam uqsruqtigai isigatka tiprağiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma ağnam kamañnaqtuam mik piqpaksriłhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkaułhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiñiñasugiruaq natqigutiraksramik piqpaksripiag̃niñiñitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğaa ağnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlat aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliğniqsut avatmun, “Kisunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniñ killuqsautiniñ.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniğaa taamna ağnaq, “Ukpisriłiqpich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqiksiłutin.”

Ağnat Maliktuat Jesus-mik

8 ¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaqługich nunaaqqich nunaaqqiuratuq quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayugautaanik Agaayyutim. Qulit malğuiñ malig̃uaqtañ malinñigaat. ² Ilañisa ağnattuuq malikmiñigaat iluaqsikkauruat irrusiqłunñiñ suli atniğñautiniñ. Taapkuva Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malğunmik irrusiqłunmik anitchirvigikkana, ³ Joanna-lu, uiaqtuq Chuzamik

aŋalatauruamik atangum Herod-ŋum iniqupaŋani, suli Susanna suli iñugiak-tuat atlat aŋnat. Tamatkua ikayuuttutiginigaich pigikkatiŋ Jesus-mun suli maliguaqtaĩnũn.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴Ilaadni iñugiaktuat iñuich utlautrugniqsut Jesus-mun nunaqqipayaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniŋai uumiŋa atrikusautmik. ⁵“Ilaadni iñuk nau-tchiityaŋniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilaŋich katagaŋniqsut apqutmun tutmiŋaqatauplutiŋaasii, suli tiŋmiurat siłami niŋiŋlugich. ⁶Ilaŋich kataŋniqsut uyaŋauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqluŋniqsut atakkii nuna ailaŋitluni. ⁷Ilaŋich nautchiaksrat kataŋniqsut kakitlaŋnalgich akunŋatnũn. Aasiĩn kakitlaŋnat nauqasiqlugich nautchiak-srat nagguviksraiŋniŋaich. ⁸Suli ilaŋich nautchiaksrat kataŋniqsut nunagik-saamun. Naukamiŋ nauriĩniqsut mukkaaksranik tallimakipiaŋuttaaqhutiŋ atautchimiñ.” Taamna uqausiŋillaan nipitusiŋluni uqallaŋniqsuq, “Kiña siu-tiaqtuuaq naalaŋniłi!”

Sivuniŋat Atrikusautit

⁹Maliguaqtaĩn apiqsruŋniŋaat Jesus qanuutautilaanjanik taavruma atri-kusautim. ¹⁰Kiuniŋai, “Agaayyutim sagviŋaa nalunaqtuana aŋaayuqautmi ilipsitũułhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriŋitchuanun uqaqtuŋa atriku-sautitigułhiñaq. Taatnamik

qiniŋaluaqhutiŋ iłisaqsritłaitchut,

suli naalaŋnigaluaqhutiŋ kaŋiqsitłaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ŋum Kaŋiqsipkaŋaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹“Uvvauna qanuutaułha atrikusautim: nautchiaksraq uqatigiŋaa Agaayyutim. ¹²Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniŋa tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunŋaum tikitluni aattaŋigai uqałhich uummatiniŋitniñ ukpiqsritquŋitlugich anniqsukkautquŋitlugiłlu. ¹³Nautchiaksratli kataktuat uyaŋauruamun nunamun atriqaqtut tamatkuniŋa tusaarua-nik tusaayugaallautamik akuqtuqlugu quviasukhutiŋ aglaan kaŋiłiŋitlutiŋ. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutiŋ akkuniisunaŋani aasiĩn uuktuaqsiułiq tikitman qapiqtigiŋniqsut. ¹⁴Nautchiaksratli kataktuat akunŋatnũn kakitlaŋnat atri-qaqtut tamatkuniŋa tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaałhum umialgułhumlu suli quviananan marruma iñuuniałhum suqutiginŋiqsi-taŋiŋaat ukpiqsriŋi, aasiĩn asiaŋat piŋutłaitchuq. ¹⁵Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniŋa tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiaŋataqlugu. Tamatkua tupiginigaat Agaayyutim uqałha aasiĩn asi-rriaaqhutiŋ anuqsrułikun, suli iñuusiniŋich atlaŋuqtauplutiŋ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶“Kia iñuum ikitnamiuŋ naniq matutłaitchaa utkusiniŋmik naagaqaa iłit-laitchaa ataatanun siñiŋviich. Aglaan iłiraŋigaa naniqagvinmun, iñuiłli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷Qanutchipayaaq irikkauruaq sagvik-kaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkauruaq paqitaugisiruq. ¹⁸Qaunagi-titchi taatnamik qanuq naalaŋnisilaapsitniŋ atakkii kisupayaaq piqaqtuuaq

akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqaŋitchuam anniagisigaa taamnaunniin mikillapiaktuq pigikkani.”

Jesus-ŋum Aakaŋalu Aniqaŋiunŋi

¹⁹ Jesus-ŋum aakaŋan suli aniqaŋiunŋi utlaŋniŋaat. Aglaan tikiŋuiŋniŋaat iŋugiakpaitlutij. ²⁰ Ilaŋata iŋuich nipliutiniŋaa Jesus, “Aakaanlu aniqaŋiutninlu qichaqtut kigga qiniŋukhutin.” ²¹ Jesus-ŋum nipliutiniŋai iluqaisa, “Aakagigiga aniqaŋigigitkalu makua tusaaruat uqaŋhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ŋum Quunniŋuqtitkaa Narvaq

²² Ilaŋatni uvlut Jesus maliguaqtiniŋu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igluanan narvam.” Tarra ayaksaagŋiqsut. ²³ Tiŋilgaqsiagvinmikni Jesus siŋksaŋiqsuq. Tavrakŋatchiaq anuŋliguutiqpauragŋigai narvami, umiaŋat immiaqsipluguasiin suli iluqatin navianniuliqhutin. ²⁴ Maliguaqtaiŋ utlakŋugu Jesus itisaŋniŋaat nipliqhutin, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iŋiŋitiŋniŋaa anuŋi qaiqpauratlu. Anŋiŋuiqman quunni-tchiaŋullapiagŋiqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ŋum nipliutiniŋai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriŋiqsi?”

Aglaan quviŋusuŋniqsut iqsiliqhutin, aasiin uqaqhutin inŋmiknun, “Qanu-siuniqpa una iŋuk anuŋimunniiŋ qaiŋiqpauratlu kamagivatruŋ?”

Jesus Mamititchiruq Iŋugiaktuanik Irrusiŋŋi

²⁶ Jesus maliguaqtailu tiŋilgaqsiagŋiqsut nunaŋanun Gerasene-naŋmiut, igluanan narvaŋan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiŋ paaŋniŋaa iŋuum nunaaqqimiŋ irrusiŋŋuqaqtuam. Taamna iŋuk atnuŋailaagagŋiqsuq aimmit-laiqhuni, aglaan nayuutiraŋiqsuq iluvigŋi. ²⁸ Tautukamiuŋ Jesus igitluni isigaiŋun nipliŋniŋiqsuq nipitusipluni, “Jesus, igŋiŋa Qutchiŋniŋsrauruam Agaayyutim, suniaqpiŋa? Inŋigikpiŋ anasiŋŋuqsauŋitluŋa!” ²⁹ Nipliutiniŋaa taavrumiŋa atakkii Jesus-ŋum tiliplugu irrusiŋŋuk anitquplugu ilaaniŋ. Aip-paavak aŋallaŋuŋniŋaa akulaiŋŋugu. Tiguraŋaluaŋaqtuq argaiŋlu isigaiŋlu. Qiliŋsuŋŋugich kalimŋiŋiŋik kikuŋaagagŋigai, aasii iŋuilaamuktitaŋŋugu irrusiŋŋuum. ³⁰ Jesus apiŋsuŋniŋaa, “Kisumik atiaqapich?”

Taavruma kiuniŋaa, “Uvaŋa atiga Iŋugiaktuaq,” atakkii iŋugiakhutin irrusiŋŋuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiŋŋuich inŋisruaŋniŋaat Jesus tuyugit-qunŋitlutij samuŋa natiŋsiŋaitchuamun. ³² Uvvaasiin iŋugiallapiaqtuat kuniat qanimi niŋiŋiŋniŋiqsut qimiŋaami. Irrusiŋŋuich inŋisruaŋniŋaat Jesus aullaq-titquplutin kunianun. Jesus-ŋum aullaqtinnigai tamatkununa. ³³ Irrusiŋŋuich anikamiŋ inuŋmiŋ isigŋniŋiqsut kunianun. Iluqatiŋaasiin kuniat paŋaliŋniŋiqsut ipnakun. Naparaŋniqsut narvamun aasiin ipliutin.

³⁴ Iŋuich munaqsriuat kunianik tautukamitruŋ taamna atuumaruaq, qimakhutin tusaayugaagutiginigaat nunaaqqimi avataaniŋlu. ³⁵ Iŋuich utlau-tiniqsut tautugiaqhutin supmagaisa. Tikitŋamitruŋ Jesus paŋinniŋaat iŋuk anitchivigikkana irrusiŋŋuŋnik aquppiruaq isigaiŋi Jesus-ŋum, atnuŋaqaq-huni suli qauŋrimmaagikhuni. Iŋuich tamatkua iqsitchaŋniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriuat tautuktuat taavrumiŋa uqaŋtiginigaat iŋuŋnun qanuq iŋuum mamitikkauŋa. ³⁷ Iluqatin Gerasene-naŋmiut apiŋsuŋniŋaat Jesus aullaq-p-lugu iqsiliŋlapiaqhutin. Jesus ikipluni umiamun utiaŋsiŋiqsuq Galilee-mun.

³⁸ Inuum anitchivigikkanaan irrusiqłutņnik inigņigaa Jesus, “Maligukkalua-gikpiñ.” Aglaan Jesus-ņum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqaģiaģiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna inuk nunaaqqimukhuni uqaaq-siņiqsuq qanuq Jesus-ņum savauttutaanik inģmiñun.

Jairus-ņum Pania suli Aģnaq Aksinģiktuaq Jesus-ņum Atnuģaananik

⁴⁰ Jesus utiqami igľuanun narvam inugayaat paľlagaat atakkii utaqqiñi-ģaat. ⁴¹ Inuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ņuruat katraģviata, tikiuma-niqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ņum iniqsruqługu kiñuniģmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malģuņnik ukiuqaqtuaq, tuquaqsiniqsuq. Jesus taamuģaqami inuģiaktuat inuich tatviksraiģņiģaat avataaniñ. ⁴³ Inuich akun-ģatni itmiņiqsuq aģnaq aunaaqsruguitłaiqsuaq qulit malģuņni ukiuni. Aki-ľiģsuutigialuaģniģai suuraģayaani taaktinun, aglaan kia-unniñ mamitil-ģuiñiģaa. ⁴⁴ Akunģatigun inugayaat aģnam utlakľuģu tunuaniñ aksinģiģaa Jesus-ņum akuagun atnuģaanan. Tavrakņatchiaq aunaaqsruguiqsiniqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsrugņiqsuq, “Kia aksikpaņa?” Iluqatiņ naluniņiqsut. Peter nip-ľiģņiqsuq, “Ataniq! Inuich tatviksraiģhutin tinuraģaatin. [Naagauvva apiq-sruqtutin kimun aksiksilaanik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imņa aksik-kaņa. Iľisimaliģa anipman saņģigikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Aģnam tautukamiuņ iľitchuģikkauľhi utlautiniqsuq uulillaģmi putľuni Jesus-ņum isigaiñun. Sivu-ģaatni iluqaisa inuich uqautiniģaa suvaata aksiľhanik Jesus suli qanuq iľuaq-sikkauľhi tavrakņatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniģaa, “Aģnaaq, [quvitchauģiģiñ,] ukpiqsrilģpich iľuaqsiķaģaatin. Aullaľhiņaaguqtutin tutqiksiľutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitľuģu kiliktuiruaq tikiñiņiqsuq Jairus-mun nipliķhuni, “Paniuran tuquruq. Iľaksiatqinģiaqnagu iľisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ņum tusaapľuģu nipliutiniģaa Jairus, “Iqsiņak; ukpiqsrilģhiņaģiñ. Paniuran iľuaq-sigisiruq.” ⁵¹ Tikitņamiņ tupiģmun Jesus-ņum isiquņitchai inuich avataagun Peter, John, James suli iľilģaam aapaņalu aakaņalu. ⁵² Iluqatiņ inuich qiap-ľutiņ kiñuvģugaat iľilģaaq. Jesus nipliutiniģai, “Qianasi. Iľilģaaq tuqun-itchuq, siņiksiņaqtuq.” ⁵³ Iluqatiņ mitautigiaqsigaat iľisimapľuģu aģnauram tuqulģa. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqľuģniģaa, “Niviaqsiaq! Makit-tin.” ⁵⁵ Iľilģaaq inuutqinģiqsuq makitľuniasiiñ tavrakņatchiaq. Jesus-tavra tilisiņiqsuq aatchuqupľuģu niqiksraņanik. ⁵⁶ Aņayuqaak quviģutchaņniqsuk. Aglaan Jesus-ņum uqaqunģiņiģik kisumun taavrumiņa atuumaruamik.

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malģuich Malģuqaqtini

9 ¹ Jesus-ņum katipkaqamigich qulit malģuich malģuqaqtini saņģiksriñiģai anitchitľasiľľuģich irrusiqłutņnik suli mamititchitľasiľľuģich atniģnauti-nik. ² Taatnaanikami tuyuģiniģai quliaqtuagiaqupľuģich aņaayquqautaanik Aga-ayyutim suli iľuaqsiitqupľuģich atniģņaqtuanik, ³ nipliķhuni, “Aullautriņiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ inģiularim puukataņanik unniñ niqiksrapsiťniģľu unniñ maniņmiģľu naagaqaa atnuģaatqitiksrapsiťnik. ⁴ Kisupayaam akuqtuq-pasi nayuutyiyumausi taavrumani inaani aullaģniaľapsitňunaglaan taavrumakņa. ⁵ Inuich nani akuqtunģipasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiģ aasii ipsuktuģľuģu apyuq isigapsitňiñ. Taamna kilģutaģisiruq iľinģitňun akuqtunģisilaanģatnik tusa-ayugaagiksuumik.” ⁶ Malģuqaqtit aullaqamiņ iglauniqsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuagħutiņ tusaayugaallautamik suli mamititchiľłutiņ inuņnik nanipayaaq.

Herod-ŋum Qanuǵviiǵha

⁷Herod-ŋum, aŋalatauruam Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ŋum savaanji. Tupananiqsuq atakkii iŋuich uqaqhutiŋ John Paptaaqtitchiri iŋu-gutqinǵiŋiŋlugu, ⁸iŋaŋich uqaqhutiŋ Elijah sagvigǵiŋiŋlugu, iŋaŋitsuli uqaqhu-tiŋ sivuniksriqiri iŋilǵaaqnisaq iŋugutqinǵiŋiŋlugu. ⁹Herod niŋliqsuq, “Uvaŋa John niaquiqsitaga, aglaan una iŋuk kisuuniŋpa tusaqsraǵikkaga tamatku-nuuna?” Taatnamik iŋitchuǵisunǵaa Jesus kisuutilaŋa.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Aŋutinik

¹⁰Uqqiraqtit utiqamiŋ uqautigaat Jesus iluqaanik savaaǵikkagmnik. Uvvaasiiŋ aullaqatiniǵai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹Iŋugaaǵ-ruich tusaakamitruŋ maliŋniǵaat. Jesus-ŋum paǵlaplugich uqautiniǵai aŋaayuqautaanik Agaayyutim, suli iŋuaqsiplugich tamatkua ikayuǵnaqtuat. ¹²Unnuksraaqhuni siqinǵiŋ nipipman, qulit malǵuk maliǵuaqtit utlaŋniǵaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyuǵikkich iŋuich nunaaqqiuranun suli nautchiiviŋiŋ-nun nullagŋiuraǵiaqulugich suli niqiksraǵiaqulugich, atakkii iŋuiŋaamiittu-gut.” ¹³Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksraŋit-ŋik.” Tamatkua kiuniǵaat, “Uvva piqagaluagtugut tallimanik qaqqianuranik suli malǵuŋnik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksraŋitnik iŋugaaǵ-ruich?” ¹⁴Aŋutit 5,000-siyuŋnaq iŋugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai mali-ǵuaqtini, “Iŋuich aquvititchigik malǵukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵Maliǵuaqtit iŋupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶Jesus tiguniǵai tallimat qaqqurat suli malǵuk iqalugauraak aasii aǵluqhuni qilaŋmun quyyatigiplugich. Avguaǵai qaqqut iqalugauraaglu qaitluŋich maliǵuaqtimiŋun autaaǵutitquplugich iŋuŋnun. ¹⁷Iŋuich niǵiŋiŋisut niǵisuiǵataqhutiŋ. Tavra maliǵuaqtit immiǵniǵaich qulit malǵuk aguupmaich iŋakunik.

Peter-m Uqautiginiǵaa Kisuutilaŋa Jesus-ŋum

¹⁸Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisiŋŋuqhuni maliǵuaqtaŋi utlaŋni-ǵaat. Jesus-ŋum apiqsruǵniǵai, “Kisuunasugivatŋa iŋuich?” ¹⁹Maliǵuaqtaŋi kiugaat, “Iŋaŋisa uqaǵigaat John paptaaqtitchirauniŋlutiŋ, iŋaŋisasuli Elijah-ŋuniŋlutiŋ, atlatlu uqaqhutiŋ sivuniksriqiri iŋilǵaaqnisaq iŋugutqinǵiŋiŋlugu.” ²⁰Jesus apiqsruǵniǵai, “Ilipsiasiiŋ? Kisuunasugivisitŋa?” Peter-m kiuniǵaa, “Ilvich Christ-ŋurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ŋum Uqautiginiǵaa Tuquŋiksraŋiŋu Aŋipkakkauŋiksraŋiŋu

²¹Jesus-ŋum iŋiqtillapiagŋiǵai uqautigitqunŋitluni kisuutilaagmiŋik kimu-nunniŋi. ²²Uqautipsaaǵniǵai, “Sivulliutitǵruatlu, qaukŋiŋisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtitkisiŋaata ayaglugulu Iǵniŋa Iŋuum tuqulluguasiiŋ. Aglaan piŋayuakkun uvlut aŋipkakkauŋisuruq.”

²³Iluqaisa nipliutiniǵai, “Kia iŋuum maligukkumiŋa suksraaqtaksraǵigaa pisuŋi, iqsriutilugu sannigutani uvluǵagikpan aasii maligluŋa. ²⁴Atakkii kia iŋuum anniginiagumiŋ iŋuuŋi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tam-maiyumiŋ iŋuuŋi piqutigilunŋa piŋŋakkisuruq iŋumun iŋuuŋiŋmik. ²⁵Iŋuum piŋŋaktaagŋiŋiŋaŋuagaluagaa suurapayaŋa marruma nunam aglaan tam-mautigisigaa iŋuuŋi. Sakuuguraǵniaŋha sumun atuǵumiŋaitchuq! ²⁶Iŋapsi

kanjugivalukkaatja ilisauttitkalu sivuğaati inuich suksraqanjitchuat Agaayyutmik. Taatnatun Igñinjan Anutim kanjugigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isaguliñnik. ²⁷Ilumun nipliutigipsi, Inuqaqtuq ilanjitnik uvani makitaruat tuquñaiññağmın qiniğnia-tuanik Agaayyutim añaayuqautaanik.”

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

²⁸Akunniqsaanikman Jesus-ñum kayunjiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimiğaamun agaayutyaghuni. ²⁹Agaayupkaqlugu qinñña atlanjuğniqsuq atnuğaani lu qivliqisiraughutiñ. ³⁰Tavrakñatchiaq malğuk anutik uqaqatiginigaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹aasiñ qinññaq qaummağılallanñiqsuq. Uqaqatiginigaak Jesus tuqquatauliksrangun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³²Peter-lu piqatailu siñiñnialililla-piagñiqsut, aglaan itiqamiñ tautuññaat Jesus kamanalħagun qichaqatigip-lugu malğuk anutik. ³³Anutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniq, nakuullapiaqtuq uvaniñiqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Ilisimanjitkaluağniğaa uqağikkani. ³⁴Peter uqaqtit-lugu nuviyam qulanjiutiniğai; maliguaqtai iqsitħanñiqsut nuviya qulanjiutip-man. ³⁵Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Igñiğa piksraqtaagikkaga; naalağniyumagiksi.” ³⁶Uqağuiqman Jesus kisiñjuğniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqaqtigininñiğaat kisumununniñ tautukkaqtin.

Jesus Iħaqsipkaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqluñmik

³⁷Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maliguaqtai atqaqamiñ qimiğaamiñ inu-giaqtuat inuich paağniğaat Jesus. ³⁸Inuk nipliğniqsuq akunğatniñ inugayaat, “Ilisautrii, tautullagun igñiğa, tarra igñitualuga. ³⁹Irrusiqluum aňalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qilurağallapiagaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniğmigun. Irrusiqluum atniagtuiññağaa suli unitlaiqlugu. ⁴⁰Uqapsaagaluagitka maliguaq-titin anitquplugu taamna irrusiqluk aglaan anipkalguiññaat.” ⁴¹Jesus kiusri-ñiqsuq, “Ukpiaqtaiññaqpat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iglutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliuti-niğaa inuk, “Uvuñautisaqsuñata igñiğin!” ⁴²Nukatpiagruum utlautiħhani irru-siqluum ulğusraaqtinnigaa nunamun qiqsruqtitkaqsip-lugu. Jesus-ñum iniq-tiniğaa irrusiqluk aasiñ mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³Iluqatin inuich quviğusuutiginigaat kamanagtuaq sanñigikkana Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqautigilgitkaa Tuqquatauliksrani

Inuich quviğusuktitlugitsuli Jesus-ñum savaagikkanañik nipliutiniğai maliguaqtini, ⁴⁴“Piiguğniaqnagu una uqauttutiginiakkaga ilipsitñun! Igñiğa Inuum aatchuutigikkaugisiruq inuñnun tuqutqulugu.” ⁴⁵Aglaan qanuutauti-laña uqautigikkanañ iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñ. Taatnaqlugu kanjisiql-guiññaat. Taluqsraqhutiñ apiqsrulguiññaat taavrumuuna.

Kiña Kamağniqsrauva?

⁴⁶Maliguaqtit qapiqtailitraaqsiniqsut nalliqtin kamağniqsraupmagaan. ⁴⁷Jesus-ñum ilisimanigai isummatilaan. Qinñuağniğaa ililgaag inillaklugu

saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiun iligaaq pisigilunğa tavra akuqtuğaañ; sulı kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmıgaa taamna tuyuğirigikkaga. İñuk kamanaiññiqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñiaqtuqtıñitchuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

⁴⁹ John niplısq, “Ataniıq, tautukkikput iñuk anitchırağaqtuag irrusiqlunı atıqluğ atqıñ. İñıqtıgikput atakkii uvagut ilagıñitluğ.” ⁵⁰ “Nutqaqtinıaıñaiqsıun,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu malığuaqtai, “Atakkii kiñapaıaq akililıqsunıitchuaq ilipsitñik ilipsitñıktuqtuq.”

İlanısa Samaria-ğmiut Akuqtuğunıitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilıchugıkamıun utıqtuksrauñı Agaayutmun isumıgñıqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² İglauğımiñi tuyuğagñıqsuq uqıraqtıñnik sıvumiñi nunaaqıanun Samaria-m itqanaıyautitqupluni tukkuksragñıñik. ⁵³ Aglaan iñuıch tarani akuqtunıññıgaat atakkii Jerusalem-muğniaghuni. ⁵⁴ James-ñum sulı John-ñum, malığuaqtıkkıñ, tautukamıtku taamna nipliutiniğaa, “Ataniıq, qıññıaıquvisıguk ikniğmik qılınñi piyaquıtaıquıluğ tamatkuñı?” ⁵⁵ Jesus-ñum kınıaqluğich iñıqtıñıgı. ⁵⁶ Aasıñ Jesus malığuaqtailu iglaunıqsut atlamun nunaaqııramun.

İluqnaunıitchuat Malığuaqtı

⁵⁷ İgliqtaulıgmikni iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malıkkisıgikpiñ napmupaıağuvıch.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiunıgaa, “Kayuqtut sısiqaqtut, sulı tıñmiurat sılamı ugıluqahutıñ, aglaan İğñıa İñuum inıksraitıhuq mıngııqısağvıksragñıñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Malıñga.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniıq, sıvulliıluğ aılana iluvıgiağıluğ aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiunıgaa, “Ki, tuqunaruat iluvıglıtrun tuquruagıkkatıñ. Aglaalı ilvıch qulıaqtuagıağıñ añaıyquautanı Agaaıyutim nanıpayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk nıplısq, “Ataniıq, malıkkisıgikpiñ. Aglaan sıvulliıluğ qıñıguıqsağıağlagıch ilagıkkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunnıuqtuag kınıanğatıgaluğ atugumiñaitıhuq sumun añaıyquautanı Agaaıyutim.”

Jesus Tuyuğıgı Malığuaqtı

10 ¹ Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukıpiaq qulıt malğunıñ iñunıñ tuyuğıpluğich malğıullaaplugich. Aullaqtıtkai sıvumiñi nunaaqıpayaanun tikıchagumakkağmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katıtaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katıchırıksrat ikıttut. İñıqsruğumaı atanganun katıchıvıum tuyupsaaquıluğ katıchırıksranıñ savaquıluğich nauıchııvımiñi. ³ Aullañıñıaurusi. Tuyuğiniğıpsı ipnaiyaatun lıılaa akunğatnun amaqtut. ⁴ Aullaıñıñıaqası manıkuviuramıñ naagaqaa puukatauramıñ naagaqaa sakpakkımi; iglıqtaulıapsitñi nutqaaqtuğniaqası kısımununñiñ. ⁵ Supayaamı isıgñıgıpsı tupıgmun nipliutıyımagısı, ‘Tutqıun iñuiñun uumanı tupıgmi illı.’ ⁶ İñuk tavrani iñuunıağniqpan pıqpaksrıñı tutqıutmik, taamna tutqıun ittuiñagısıruq ilaani. Aasıñ taatñıñıñıñıñıpan taamna tutqıun utıgısıruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutıyumaı taavrumanı tupıgmi niğılısılı imıgısilu qanutçıpaıyamıñ aatıhuqası, atakkii savakti akılısıaksraqtuksrauruq. Nuktağniaqası

tupigmiñ atlamun. ⁸Supayaami nunaqqimukkupsı paglakpasi niğiyumausi payugutaatni k, ⁹mamititchilusi atniğñaqtuanik taavrumani nunaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qallirıuq ilipsitñun.’ ¹⁰Aglaan nunaqqimukkupsı nani iñuich paglanjtpası nipligumausi tumitchaani, ¹¹‘Apyua nunaqqipsı isigaptikniñ ipsuktugisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹²Uqautigipsı, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunjugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullağniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaqqich İlanjitiñi

¹³“Nakñiñ, Chorazin-nağmıusii! Nakñiñ, Bethsaida-ğmıusii! Savaaqağaluaqtuñ iñugiaktuanik quvinqaqtuanik akunnapsitiñi. Makua quvinqaqtuat qiniñkasi savaanunıqpata Tyre-milü Sidon-milü inilğaanimma, iñuich taimani isummitqianıkkayaqtut miissuñnik atnuğaagutiñ suli agramun aquvillutiñ qiniqtillugu taavrumuuna mumiñtiñ killuqsautmikniñ! ¹⁴Atanniivium uvluani iğlutuyunaitlukkisiruq ilipsitiñ ukunakña Tyre-miñlü Sidon-miñlü. ¹⁵İlipsitiñnulu Capernaum-mıusii! Kamanagnasugivisi qılanmunaglaan? İktaugisirusi anasiññuqsagvinmun!” ¹⁶Jesus nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam naalağnikpasi naalağnisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmiga taamna tuyuğirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utigniqsut

¹⁷Piñasukipiaq qulit malğuch iñuich utiqamiñ quviasullapiagñiqsut niplıhutiñ, “Ataniıq, makua irrusiqñuichunniñ tupigiragigaatigut tilikaptigiñ anitquplugich atuğıu atqin!” ¹⁸Jesus-ñum kiuniğai, “Tautukkiga tuunğaq atqaqman atrıplugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹Naalağniñlagitchi! Sanjñiksritkipsı tutmatlasıplusi nimigianik putyuutiliğniğlu akimatlasıplusiñ sanjñianiñ piyuagtigikkapsı. Suli tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰Quviatchautiginagu irrusiqñunun tupiginiñlusi aglaan quviatchautigitlukuñ atigikkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹Taavrumani İpqitchuam İrrutchim quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtitlugu, “Aapaan, atanguruatiñ qılanmi nunamılu, quyagikpiñ! Sagviğitiñ puqıitchuanun sut iriqsımaruat puqıksuaniñ ilisımaruaniñlü. Aa, Aapaan, taamna sıvunnigıkan quviagigiñ. ²²Aapaa qaitchigaaña sanjpayaamik. Kia-unniñ nalugaa İğniğuruam kisuupiaqtılaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan İğniğuruam, suli tamatkua İğniğuruam sagviutisukkani Aapuruamik.” ²³Jesus-ñum kinjiaqamigich maliguaqtini nipliutiniğai kisiññuutiıplugich, “Quvianamıurusi atakkii iñuursi taututlasıplusi atuumaruanik! ²⁴Uqautigipsı, İñugiaktuat sıvuniksriqirit suli umialgich tautugummiğniğaat tamanna tautukkaqsı aglaan tautulguıtılu, suli tusaayummiuğılu tusaakkaqsı aglaan tusaalguıtılu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵İlisautrim malığutaksranik utlakılu Jesus uuktuagunñigaa apiqsruqtağılu, “İlisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik

iñuuhigmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Qanuǵmi maligutaksrani aglaksi-maaqpa? Qanuq agliqiplugu ilisauttutigiraǵiviuñ?” ²⁷ Añutim kiunigaa, “Piq-pagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; sulı piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaǵuvich iñuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglalıqirim nalaunñanasugniaqhuni inñiñik apiqsırlgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaaqtuagaqsıruq, “İlaatnıguuq iñuqaǵnısuq Jericho-muktuamık Jerusalem-miñ. İglauññaan tigliñniaqtit añallaqıluññıaat atnuǵaiqlıgu karuklıgu unitıluquasiñ tuqlıhiñaǵuqtuq.” ³¹ Agaayulıqsıptuuq igliǵmiñısuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaalıhiñaǵnıgaa igluagun tumitchaam. ³² İkayutıptuuq agaayyuvıkpıñmi taatnatun pipmiñısuq, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaǵmiñıgaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ǵmiu iglaupmiñısuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ añallaqluktamun, aasiñ tautukamiuñ ilunñugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklıgu kuvviqiniǵai uqsruǵutmik wine-mıglu killıǵniñi aasiñ mamitaqlıgich. Taatnaanıkami iliniǵaa taamna iñuk natmaksıǵviuraǵmiñun nullaǵvinmuutiplugu qaunagıaqsiplıguasii. ³⁵ Uvltıqikman manniñıgaa malǵuñnik nullaǵvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikıumatqikkuma tamaunnaaǵluñ aklıǵisısigıga qaunaksrııpkun ilaanık aklıqsruutiqaǵnıgıupkiñsuli.’ ” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruǵnıgaa ilisautri, “Qanuq isumanıqıch taapkunuuna pıñasutıgun? Nalliat iñuugatauva taavrumuñ iñuñmun añallaqlukkauruamun tigliñniaqtitıgun?” ³⁷ Aglalıqirim kiunigaa, “Taamna naglıktıurıaq ilaanık.” Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Taatnatun iñuuniaǵiñ.”

Jesus-ñum İsiqattaǵvigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus malıǵuaqtıniılu iglauiñaqhutiñ tikiññıqsut nunaaqııuramun. Aǵnam tavrani atilgum Martha-mık aiyugaaǵnıgaa kınunıǵmiñun. ³⁹ Aasiñ anıqatıqaǵnısuq atıqaqtuamık Mary-mık. Aquptaaqhuni isıǵaiñ sanıǵaatnun atañguruam naalaqtuagıñgaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapısrautıqaǵnısuq suraksraǵayaǵmiñik. Utlaklıgu Jesus uqautiniǵaa, “Ataniıq, sugıñitpiuñ anıqatma kisıvripkaqmañ? Uqauttuuñ uvuñaqulugu ikayugıaǵluñ!” ⁴¹ Atañguruam kiugaa, “Annaa, Martha! İsumaaluktutin supayaanık. ⁴² Aglaan atasıq piitchuiıllapıaqtuq. Mary-m piksraqtaǵıgaa nakuunıqtaq atlat piıǵumiñaisañat ilaaniñ.”

Jesus İlisautriruq Agaayulıkun

11 ¹ İlañatni uvlt Jesus agaayulıǵiñıqsuq kisıññuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata malıǵuaqtaiñ nipliutıgaa, “Ataniıq, ilisauttutıgıt qanuq agaayulıksraptıknık John ilisautripmatun malıǵuaqtimiñik.” ² Jesus nipliutiniǵai, “Agaayugupsı itnaǵusi,

‘Aapapta:

İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

Aullaǵniıli añalatchiıhiñ iñupayaanık.

³ Aatchuqtıgıt uvlıǵaǵıkpıñ niqimik inuǵıkkaptıknık.

⁴ Natqıgutıluta killuqsautıptıknık

natqigutrisimaaqmatun savamaqłutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuñigmun.’ ”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Ilauraañ, simmiliaksraquktunja pijasunik qaqqianik. ⁶Ilauraağa iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunja nigip-kautiksrañanik.’ ⁷Ilauraañan kiunayağaa tupqum iluaniñ, ‘Iłaksianaja! Talu kiluusaaniktuq. Qitunğatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunitchunja aatchuğiağutin.’ ⁸Uqautigipsi, una makitchunitkaluağuni aatchuğiağlugu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchuğiağlugu inuğikkana-nik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹Taatnamik nipliutigipsi, Inigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuigisi-ruq, sulı pakaaqagupsi paqitçigisiruq, sulı talu añmakkaugisiruq kisupayaa-mun katchaktuğtuamun. ¹¹Uvva kisupayaa aapauruam aatchuğayaqpauñ iğñi nimigiamik iniqsruqpani iqaluktuğukhuni? ¹²Naagaqaa aatchuğayaq-pauñ putyuutiliñmik iniqsruqpani mannısuğukhuni? ¹³Pigiitchaluaqhusi ili-simarağigiksi qanuq aatchuñiksraqsi nakuuruaniq qitunğapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuiñiapiqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatku-nunja iniqsruqtuanun inımiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchañniqsut ¹⁵aglaan ilañich nipliçhutinj, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa saññimik anitqataitłasiplugu.” ¹⁶Atlat uuktuağukługu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaquplugu quvinqnaqtuamik ilitchuqquataulugu Agaayyutmun tuyuğiti-laañanik qilañmiñ. ¹⁷Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqatlat. Nipliutinigai, “Iñuich nunaaqçikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguviich aviksimagumiñ suksraunğigñiaqtut. ¹⁸Taat-natuntuuq tuunğaum irrusiqłunı avgumagumiñ akikñaqtuutilutinj avatmun añaayuaqataa isukłiñiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagñiplunja irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitçiplunagu suq saññimik savaaqatłasiplunja taatnatchi-mik. ¹⁹Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqti-gikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinjich atanniqsuqtiginiağisi ilisimanaq-silugu killukuapiagataqtılaaqsi. ²⁰Aglaan anitchirağaqtuñja irrusiqłunmik Agaayyutim irrusillauntanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñaniktilaaja añaayuaqataa akunnapsitñi.” ²¹“Saññiruam inuum paqnasiamaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglik-kautłaitçhut. ²²Aglaan saññitłuktuam añuyakługu akiilkamiñ aullautirağigai satkui tunñavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³Iñuk piqataun-itchuq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulı iñuk katitchiqataunitchuq sia-mitchiñiñaqtuq.

Irrusiqłuk Utıqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami inuñmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni miñguiqsıallagviksraqmiñik. Paqinıtñamiñ nipliqsuq, ‘Utiğniaq-tunja tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulı

iluaqsasimapluni. ²⁶ Aasiin anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiq-
luich pigii!luktuat injiniin. Isiqhutih inuuniañiqsut tavrani. Taamnaasiin
inuk pigii!litluñiqsuq sivuanigniñ.”

Quvianapiagataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu aḡnam inuḡayaaniñ nipliutiniḡaa, “Qanutun quvianaq-
tigiva aḡnaq iḡñiruaq ilipnik suliluktutlutin!” ²⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Aa,
aḡlaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqaḡhanik Agaayyu-
tim aasiin tupigiplugu!”

Qasiliḡut Quviḡnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Inuich inuḡiaksisaiḡaaqsimata Jesus uqaasiniḡsuq, “Inuich uvlupak
pigiitchuanuruat qiniḡuktut quviḡnaqtuamik savaamik ilitchuqutaaulugu
kisuutilaamnik, aḡlaan qiniḡumiḡaitchut taatnatchimik. Qiniḡhiḡaḡisigaat
quviḡnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Iḡñiḡa
Inuum ilitchuqutauniaqtuq inuḡnun marrumani uvlumi, atriḡlugu sivunik-
sriqiri Jonah ilitchuqutaauruaq inuiḡun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluaḡi
ataḡuruam aḡnam aḡḡisuaḡ uḡallamiñ maatnaasu patchisigigisigai
inuich inuuruat uvlupak atakkii taimmani iḡlauniḡsuq uḡasiksuamiñ naa-
laḡnityaḡhuni Solomon ilisautripman puqiuḡmigun. Atañii, inuk maaniittuq
kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluaḡi inuḡisa Nineveh-m
patchisigigisipmigai inuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqiniḡ-
sut mumikhutih killuḡsautmikniñ tusaakamitruḡ Jonah-m quliaqtuaqaḡa.
Atañii, inuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unniñ ikitnamiuḡ naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitlaitchaa ataanun
utkusium aḡlaan iliraḡigaa naniqaḡviḡmun. Inuiḡi qiniḡumagaat qauma isi-
ḡumih. ³⁴ Iriḡi nannisun ittut timipsitiñun. Irrakkiñ qiniḡtlakpaknik qaunaḡil-
guniaqtutin aullapayaḡuvich. Aḡlaan irrakkiñ pigiiḡpaknik saptaasiniḡaqtu-
tin. ³⁵ Qaunaḡititchi qaumaruaq ilupsitiñi taaqtuanitchumuḡ. ³⁶ Iluqaḡi timin
qaummaḡikpan, ilaḡa taaqtuamiisunaqani, qaummaḡikkisiruḡ iluqaani,
atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ḡum Upyaktuḡai Ukpiniḡuaqtit

³⁷ Jesus uqaḡaiḡman, Pharisee-ḡuruam aiyugaaḡniḡaa niḡiyaqtuaquplugu.
Maliklugu nayummagaḡniḡsuq tamaḡa niḡiaqsipuniyasiñ. ³⁸ Pharisee-ḡuruḡ
atlasuktuḡ ilitchuḡikamiuḡ Jesus-ḡum iḡḡuḡisilaḡat argaḡiñ niḡigaluaqani.
³⁹ Atañuruam nipliutiniḡaa, “Aatai Pharisee-ḡuruasii, salumapkairusi qaaḡhi-
ḡanjitnik qallutipsi suliluggutapsi, aḡlaan ilupsitiñi immaukkaqtusi ivayaqtu-
ḡimik suliligiḡimik. ⁴⁰ Ukunani ilisaḡuḡitchalukkut. Agaayyutim inuḡ-
taḡigik iluqaanik qaḡalu ilualu. Taatnatuntuḡ inuḡtaḡigik inuum timaalu
isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigisiuḡ immaḡat qallutipsilu puggutapsilu naḡliḡnaqtua-
nun. Taatnaḡupsi suapayaḡ salumagisiruḡ sivuḡaani Agaayyutim. ⁴² Nakliuḡ
Pharisee-ḡuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuḡuḡitnik naurianik. Naaga-
tai inuḡnik aḡalatchitlaitchusi nalaullugu sulilipkaksiḡitluḡi Agaayyutmik.
Atuumaraksraqtarra sulilukirusraupmisi. ⁴³ Nakliuḡ, Pharisee-ḡuruasii!

Qiniqusaagaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitlusi katragviñni suli paglatqusuurusu kamagilusi tauqsigñiağviñni. ⁴⁴Nakñiun, [ukpiññuaqtsii!] Atriqaqtusi nalunait-ñutchiğniğilaanik iluvignik iñuich pisugvigikkañitñik qaanağatigun naluplugich.”

⁴⁵Ilañata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliavich upyaktuğıptiguttuuq.”

⁴⁶Jesus-ñum kiunigai, “Nakñiun, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmigağigisi kivipqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmañnun. ⁴⁷Nakñiun! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqputağikkañitñun.

⁴⁸Taatnaqapsi aniqataupmisi, aasisuli iluagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliağikkapsi. Taipkua tuqputchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluviniñitñik. ⁴⁹Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqiligmigun, “Tuyuqağisiruñta sivuniksriqirinik uqiraqtinigli iñugikkamnun. Tamatkua tuqputkisilğitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.” ⁵⁰Taatnaqhutiñ Agaayyutim anasiññuqsagağisigai iñugikkañi pakmapak iñuatuñhatigun iluqañitñik sivuniksriqirinik aullağ-niñhaniñaglaan nunam, ⁵¹aullağniplutiñ tuqputaullañiñ Abel-ñum tuqputaullañanun Zechariah-m, tuqputauruam akungakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵²Nakñiun, ilisautrisii maligutaksranik! Kañiqsitlaitkiksi Agaayyutim uqañha uqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñunmik anmautiqaquuq Agaayyutim anayyuqautaanun aglaan anmañitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsugmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³Jesus aullaqaqsiñman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuqaqsiññaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴pisagağisuklugu uqaqpan nalaunğıiluni.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinnuaqtuiğıq

12 ¹Iñugaağruich kativiiñaqhutiñ tatruutivaitlutiñ tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiğqaağniğai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpiññuağutaatniñ. ²Qanutchipayaag matukkauruag matuigisiruq, suli iluqani iriqsamaruag ilitchuğipkakkauğisiruq. ³Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taatuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautauğisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴“Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqputchirağaquat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalğıulutiñ pigiitlukuam. ⁵Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiñ Agaayyun tuqputkañanikami añałatchiñiaqtuag anasiññuqsagağvinqmuktitchitlupluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶Tallimat tiñmiurat tunitlaiñniqpat malğunñun maniu-raağnun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tiñmiuraq piiguumañitchaa. ⁷Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaaqtut. Taatnamik iqsinañi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tiñmiuraniñ.

Uqağihalu Piiłaağihalu Christ-mik

⁸“Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich pigini-luni uvamnun, Iğniñan Iñuum nalupqinağlugu uqağisipmigaa sivuğaatni

isaǵuligikkañiñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaña sivuǵaatni iñuich Igñiñan Iñuum ayakkisipmigaa sivuǵaatni isaǵuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaǵniqluktaqtuaq Igñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaǵniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaǵvñmuutikpasi sivuǵaatnun atangich suli aǵalait, isumaalunñaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaǵniaqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavraǵuqpan Ipqitchuam Irrutchim iñisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaaǵruñiñ nipliǵñiqsuq Jesus-mun, “Iñisautrii, uqauttuñ aniqatiga aviqlugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaǵikkañi.” ¹⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Añuun, atanniqsuqtayumiñaitchuña avguitlasilñuña suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliǵñiqsuq iluqañitñun, “Munaǵititchi siqñaktuaǵmiñ! Atakkii suuraǵaiksialuagumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuulǵimik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ñum uqautiniǵai atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqaǵniqsuq umialguruamik. Nunañ nauqpaurahuni kpraksranik. ¹⁷ Isumaasiniqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuǵisivik? ¹⁸ Itnaǵisiruñaliquaa,’ uqaǵniqsuq iñmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaǵvitka aasiñ nappailuñ añitluktuanik. Tavruña tugvaǵisigitka nauriaǵikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliǵisiruñ uvmannun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuǵikkañnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniaǵiñ qaǵalutin niǵilutin imiǵutinlu. Quviasuǵiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniǵaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaanit tugvakatin ilipnun?’ ” ²¹ Jesus niplipsaaǵniqsuq, “Taamna ittuq tugvairuani umialgutiksranik iñmiknuññaq aasriñ suksraitlutñ Agaayyutitñaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ñum nipliutitqinǵai malǵuaqtini, “Uqautigipsi isumaaluquñitlusi iñuulǵimik, sumik niǵiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuǵaaǵniaqtilaapsitñik. ²³ Iñuulǵi pitluktuanuniqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuǵaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa kati-tchitlaitchut, suli siǵluqañitichut tugvaǵviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niǵipkaǵaǵai! Akisutluktusi tamatkunakña tiñmiñuñiñ! ²⁵ Iłapsi iñuulǵi tak-ñlaalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Aǵalataǵilguñiñiǵupsuñ sua-samna miki-ruaq, suvaata isumaaluutiqaqpisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuǵarritlaitchuat iñmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuǵaallautat pigigaluaqlugich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuǵaaqatlapagich nauriat—ivgich illakhutin uvlupek aasiñ ikipkaqlugich uvlaakun—atnuǵaatlukkumiñaiñiñiñpasi? Aatai, ukpiqsriñikiñiñiaqat! ²⁹ Isumaalukasi niǵiñiksrapisitñik imiñiksrapisitñiglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaǵaqtut tamatkuniña. Aapagikkapsi iñisimagaa inuǵikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaǵilugu Agaayyun aǵalatchiruaq nalaun-ñaruñuñluni umialiktun. Taatnaǵupsi qaitchigisigipsi inuǵikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qılañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qılañmiittuam aatchu-gukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusıñ. ³³ Tunisigik sulliñaurasi

qaiļluguasiin akuqtuaq nagliṇnaqtuanun. Taatnaḡupsi inniaqtuq maniaḡvi-
qaqmatun piunḡigumiṇaitchuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsı pakmuṇa
piyaquḡumiṇaitchuamun, atakkii tigliṇniaqtim tiglikkumiṇaitchai suli
qupilḡut piyaquḡumiṇaitlugich. ³⁴Nani umialgutitin itpata tavrani uum-
matin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵“Itqanaiyaḡumausi savautriḡipsitiṇun suli nannisi ikumalugich, ³⁶atri-
lugich savaktit utaqqıruat aṇaayuqagḡmıknik utiqsaḡumaruamik katchuu-
tiruat niḡiqpagviatniṇ. Tikilḡluni katchaktuqpan aṇmautinayaḡaat utaqqip-
kasunatnagu. ³⁷Qanutun quviasuktigivat savaktit aṇaayuqagḡmiṇ paqitpatıṇ
itqumalutiṇ suli itqanaillutiṇ utiqpan. Naalaḡnisitchi, Aṇaayuqag saalis-
gisiruq aquvitillugich aasiṇ payuglugich. ³⁸Qanutun quvianaqtigivat Ata-
niḡmiṇ paqitpatıṇ piḡhiṇaagḡutiṇ agḡiqsiḡniqpan unnuam qitqani unniṇ
aquagun. ³⁹Nalupqigıṇitchiksi taamna, tupqum iṇuan ilisimagumiun tigliṇ-
niaqtim tikiumalıksraṇa isiqtinṇayaitchaa tupiḡikkagḡmiṇun. ⁴⁰Ilipsipsuuq,
taatnatun piḡhiṇaayumausi, atakkii Iḡniṇa Iṇuum agḡigisiruq sassaḡniḡmi
niḡiugıṇisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹Peter nipliḡniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiṇa atrikusautmik
uvaptiknun naagaqaa iṇupayaanun?”

⁴²Ataḡuruam kiuniḡaa, “Uqallaglaṇa tuniqsimapluni suli puqikhuni savak-
timik. Taamnauruq aṇaayuqanata iglauḡiḡmiṇi qaukḡilıutikkana atlat, savaktit
niqiksritquplugich piṇaqsikpan. ⁴³Quvianamiuruq taamna savakti aṇaayu-
qan paqitpanı savaguni utiqpan. ⁴⁴Ilumun uqautigipsi, Ataḡum taamna
savakti mu naqsriḡiutiniagaa iluqaitṇun suuraḡmiṇun. ⁴⁵Aglaan taamna
savakti qaukḡilıutikkana isummiḡniḡumi, ‘Aṇaayuqaga muluruq,’ tavrakṇaa-
glaan ipiḡaqtuaqsilugich atlat savaktit aṇutit aḡnatlu, suli niḡiaqsiluni imilıu-
niḡu, ⁴⁶tavrauvaali aṇaayuqana utigisiruq niḡiugıṇisillugu kilikkaluaqnagulu.
Uuma ataḡum piḡisigaa savagvianiṇ piqasiutipkaḡlugu tuniqsimaitchuanun.
⁴⁷Taamna savakti qaukḡilıutikkana ilisimagaluagtuaq aṇaayuqagḡmi pisuḡhanik.
Aglaan tupiksriṇitḡluni anasiṇṇuqsausiaqallapiagḡniaqtuq. ⁴⁸Aglaan savakti
naluruq ataniḡmi pisuḡhanik nalaunḡaiḡiqiruaglu anasiṇṇuqsakkaugisiruq
atqunaunḡilaamik. Iṇuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iṇuich niḡiugvıḡisigaa
atqunaq. Aasiṇ iṇuk aatchuusiaqatluktuag iṇuich niḡiugvıḡitlukkisigaat.

Jesus Aggiutriruq Avıktuiḡmiḡ

⁴⁹“Agḡiqsuṇa nunamun isummitḡigıaḡlugich iṇuich. Agḡiḡa ittuq ikniq-
suḡmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinḡaniksimali. ⁵⁰Akuqtuigisiruṇa
paptaaḡutiksramik; qanutun iḡuillıuqtıḡivik atuumaniaḡhanunaglaan! ⁵¹I-
sumvisi agḡiutiriṇiḡluna tutqıutmik nunamun? Qanaa, agḡiutriruṇa avıktuiḡ-
mik. ⁵²Pakmaniḡaglaan aṇayuqaaḡiich tallimauyumiṇ avıkkisirut, piṇasut
akiḡilıḡlugich malḡuk suli malḡuk akiḡilıḡlugich piṇasut. ⁵³Aapa akiḡilıḡi-
utıniaqtuq iḡniḡmiṇun suli iḡniḡ aapamiṇun; aaka akiḡilıḡiutıniaqtuq paṇiḡmi-
ṇun suli paṇik aakamiṇun; aakaruaam akiḡilıḡisigaa ukuani suli ukuaḡuruag
aakaruaani.”

Kaŋiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ŋum nipliutlilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliğaqtusi sialugugñağniplugu, aasii sialugugaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiun anuği uŋallamiñ nipliğaqtusi uunaqsiñiağniplugu, aasii uunağugaqtuq. ⁵⁶ Ukpinq-ğuaqtausii! İlisimagaluaqtusi siłaksramik qinñanagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaułha atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiun Akiłiğisuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunŋatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnañitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikłiqsuqtinun, aasii aikłiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvinmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, anyumiñaitchutin isiqtauvinmiñ akiłigaluağnagich akiłiak-srapayaatin.”

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquğusi

13 ¹ Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich Jesus-muñniqsut uqautiplugu Galilee-ğmiunik Pilate-ŋum tuqqutañiñik tuniłlaqtuqtitlugich Agaa-yyutmun; auñiłlu auñich niğrutitlu avugiiksitlegich. ² Jesus-ŋum kiunigai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ğmiut killiqirautluñniplugich atlaniñ Galilee-ğmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaŋaa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaz piņasut iñuich Siloam-mi tuqqatauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigich killiqirautluñniplugich iluqaitñiñ iñuñniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritłailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ŋum uqautiniğai uumiņa atrikusautmik, “İlaatniguuq iñuk asirri-suuruamik napaaqtuqağniqsuq nautchiivinmiñi. Asiaaqmagaaqamiun paqitchiniñniqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniğaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaaqmagaaqapku taamna napaaqtuq paqitchinitchuņa. Kippuun! Atuqsi-ñagaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Anjuun, taatniillaglı atautchimi ukiumi. Nivañniaqtuņa avataagun suli ilłiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piñitpan kipiniagıga.’”

Jesus Mamititchiruoq Ağnamik Jew-ğuruat Minguiqsiagviata uvluañi

¹⁰ İlanatni Jew-ğuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriñniqsuq katrağvinmi. ¹¹ Tavrani itmiñniqsuq ağnaq irrusiğıuqaqtuq nañititchiruamik ilaanik akimiaz piņasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguilığniqsuq. ¹² Jesus-ŋum tautukamiun tuğluğniğaa inmiñnuquplugu, “Ağnaaq, atniğñautaiqsutin.” ¹³ İligai argañni ilaanun. Ağnam isivitiqami kamaksruaqsıgaa Agaayyun. ¹⁴ Añalataan katrağvium iluaginıñniğaa Jesus-ŋum iluqaşıłha minguiqsiagvium uvluañi. Tarra uqautiniğai iñuich, “İtchaksrat uvlut ittut

savagviksraut. Aggigagutitchi taapkunani uvluni ihuqsiiraqtaqtuglusi minguiqsiagvium uvlunilaanani.” ¹⁵ Atanguruam Jesus kiunigaa, “Ukpinjuaqtisi! Iluqapsi pituiqayagaa qunjiñi unniiñ natmaktini inaaniiñ imigiaqtuqtillugasii minguiqsiagvium uvluni.” ¹⁶ Una agnaq kiñuviagigaa Abraham-num naagaunniiñ tuungaum pituksimaplugu akimiaz piñasuni ukiuni. Pituitlaiñ-niqpigu marrumani minguiqsiagvium uvluni?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanqutchtinnigai akiliiqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaqlugich iluqaagun quviqnaqtautigan savaanjgun.

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksarakun

¹⁸ Jesus apiqsrugniqsuq, “Sumik atriqaqpa añaayuaqataa Agaayyutim? Sumik atriligñiaqpigu?” ¹⁹ Ittuq mustard-num nautchiaksraurajatun aqutim nautchiikkañjatun nunautmiiñ. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaquqtuq aasiñ tiñmiurat silami ugluliuqhutin akiguiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atriligñiaqpigu añaayuaqataa Agaayyutim?” ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksrañjatun mukkaaksramun, iluqani puvlanjiañhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igligniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni iñunjik iglauigmiñi Jerusalem-mun. ²³ Ilañata apiqsrugniqaa, “Ataniiq, iki-tuurañhiñat anniqsugñiaqpat?” Jesus kiunigai, ²⁴ “Pisuqtilaapsitñi isigniağitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniağisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichağupsi silataani katchaktuğisirusi talumi suli nipliğusi, ‘Añuun, añmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrali kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi. Piigitchi uvañniñ, iluqasi pigiiliqiraurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriquulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit añaayuaqataani Agaayyutim igitaupkağusi! ²⁹ Iñuich aggiğisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu uñallamiñlu aasiñ aquvillutin nigiqpagvinmun añaayuaqataani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiuñ una, ilasi suvasağinisasi pakma kamanasikkaugisirut suli kamanahutin isumaruat pakma suvasaunğisirut.”

Jesus-num Piqpaksiñha Jerusalem-miunik

³¹ Ilañisa Pharisee-nuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-num tuqqtuchukkaatin.” ³² Jesus kiunigai, “Uqautityaqsiuñ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatağitka irrusiqluich suli ihuqsiirağaipluñ atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuaqun uvluk naatchigisiruñ savaamnik.’ ³³ Iglitkusrapiaqtuñ tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuq-qutautlaitchuq Jerusalem-nun avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuq-qutağigitin sivuniksriqirit, uyağañnik miñluuqluğillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkani ilipsitñun! Qapsiñiağlaan katitchukkaluagağigipsi atrilugu

aqargiqpak piyaquqtailitniktuaq paiyaaǵmiñik ataani isaquuǵmi, aglaan pitchigiiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaułapiaǵniaqtuq suuñıllaǵuǵ-lugu. Qiñitqikkumiñaitchipsitña nipliǵviksrapisitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaǵliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

Jesus-ñum Mamititchiñha Atniǵñaqtuamik

14 ¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niǵiyaqtuaǵniqsuq kiñunǵanun sivulliugtaata Pharisee-ñuruat. Iñuich naipiqtulǵiññiǵaat. ² Iñuk Jesus-muñniqsuq puvinniqsuq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruǵniǵai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuagñaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Aglaan nipliñiññiqsut. Jesus-ñum aksiklugu iñuk iłuaqsiqkaǵniǵaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniǵai, “Iǵniqaǵupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisiałhum uvluani nuqinnayaq-pisiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpsi pamiqsaaqagupsi? [Taatanamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññiǵaat.

Atchiksuałiǵlu Tukkuǵiññalıǵlu

⁷ Jesus-ñum ilitchuǵiniǵai ilañich aiyugaakkauruat piksrałhat aquppiuta-ǵiññiqsranik. Uqautiniǵaiłi atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niǵiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutaǵiññiqsramun. Kiña tavrani kama-natluktuq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqłiqsuam iliptiknik utlakayaǵaatin nipliǵuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñ.’ Kanñusu-ligayaqtutin aquvitiptatin atchitłuktuamun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyvich aquvillutinaasiñ atchitłuktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakayaǵaatin nipliutilutin, ‘Iłauramaañ, uvuñagiñ aquppiutaǵitłuktuamun.’ Taavrumuuna kamagisigaatin sivuǵaatni iluqatiñ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamañaqsiuq atchiksikkaugisiruq, sulı kisupayaaq atchiksiruq iñmiñik kamañaqsiikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniǵaa aiyugaaqłiqsuq, “Qitiquataqtitchi-ñiǵuvich unniiñ nullautchisitchiñiǵuvich, aiyugaaǵniaqñagich iłauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat siłalliutinlu, atakkii aiyugaa-ǵisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Niǵiqpaktitchiñiǵuvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatłaitchuatlu sulı pisutłaitchuat qiiñitłai-tchuatlu. ¹⁴ Aasiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akilıutiksraitchaat-in. Agaayyutim akilıǵisigaatin taivrumani uvlumi añitqikpata tuqułiǵmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Niǵiqpagvikun

¹⁵ Iłañat iñuich aquppiatauruaq niǵǵivini tusaakami taavrumiña nipliutiniǵaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niǵiqatauniaqtuat añaayugautaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Iłaatniguuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niǵiqatiksraǵmiñik. ¹⁷ Niǵiñaqsiptan tuyuǵiniǵaa savaktini uqautitqup-lugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagitchi, supayaaq piłhiñaǵuqtuq!’” ¹⁸ Aglaan iluqatiñ patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniǵaa, “Tauqsısqunı nunamik. Tautugiag-niaǵıǵa. Uvvatuq akuqtuǵuñ pisanıitchuuǵutıǵa.” ¹⁹ Atla nipliñniqsuq, “Tauqsıqam-miqluñı tallımanik unırrautiqatıǵiñnik uuktuagıaǵniǵıtkıa. Uvvatuq akuqtuǵuñ

pisanjitchuugutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliǵniqsuq, ‘İlaqatnikpaalukluḡa, taatnaqluḡa utlautilguitchuḡa.’ ²¹ Savakti utiǵniqsuq uqautipluguasiıñ aḡaayuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksruḡutin tumitchaanuḡıñ suli akunǵatnun tupqich nunaaqqimi qaǵǵisillugich nagliḡnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qıñitlai-tchuatlu pisutlaiachuatlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliǵniqsuq, ‘Ataniiq, savaaǵigiga savaaǵitukkan aglaan iniksraqtuqsuli.’ ²³ Aḡaayuqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullaǵıñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niǵiqasiquluḡa. Tupıǵa immiǵlı iñuḡnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautinjitchuat aiyugaaqtaugaluq-hutin uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ḡum Maliǵuaqtini İḡmıknun Suksraaqugai

²⁵ İñugiaktuat iñuich maliḡniǵaat Jesus. Kiḡaiqamigich nipliutinigai, ²⁶ “Kiña malıgukkumi maliǵuaqtaulguyumiñaitchuq kisianik piqpagitlugluḡa aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliǵmiñiñ qitunǵamiñiñlu, suli anıqatiumiñiñ naagaunniñ iḡmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iǵlutuinjitchumi sannıǵutaǵmiñik malıgluḡalu maliǵuaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirviḡmik aquvitluni naarrutiksraqamagaagatuq savaaksraǵmiñik. ²⁹ Turvılianiikkaluqluḡu maniksraiñıǵumi tupqum naarrutiksrajanik tamatkua qıñıqtuat iglautiginayaaq ³⁰ nipliǵutin, ‘Taamna iñuk nappaisaǵaluahuni naatchinjitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aḡuyyiuqtıqatuq akıllıiıutisukkumi atlamun umialıḡmun piqatquamun iñuiñıñanik kavluutinik aḡuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaḡuni sivunniugayaqtuq saḡıǵaluqamagaagmi iǵlıluḡumiḡ atla umialik. ³² Iǵlıluıtyumiñaiñıǵumi tuyuqagayaqtuq kiliktımik paagluḡu atla ataniq apiqsruḡluḡu qıñıurrutitqulunı uḡasınḡaan.” ³³ Jesus nipliǵniqsuq, “Taatnatuntuuq, kiñapayaaq maliǵuaqtıǵıyumiñaitchıǵa suksraaḡısuaqpan iḡmiñik suli suksraaḡlugulu iluqaan pigıkkani.

Atuǵumiñaiıaq Taǵıuq

³⁴ “Taǵıuq nakuuruq, aglaan taǵıuǵnıraaḡıǵumi, nakitña taǵıuǵnıraalit-qıkkisıva? ³⁵ Nakuunjitchuq nautchiıviksrautmun unnıiñ naggutiksriuganun. İktaksrañhiñauruq. Naalaǵniıılagitchi, siutıqatıasi!”

İpnaıq Tammaqtuaq

15 ¹ İlaḡatni uvlt iñugiaktuat tax-siliqirit suli killulıqirit utlautiniqsut tusaasukluḡu Jesus. ² Pharisee-ḡuruat suli aglıalıqirit uqapılıuqaıñıqsut, “Uma iñuum paǵlagai killulıqirit niǵıqatıǵıpluǵıllı!”

³ Tavrakḡa Jesus-ḡum uqautiniǵai atrikusautmik, itna, ⁴ “İlarisamma tallimakiapiamı ipnaiǵumi tammailuḡu ilaḡat, suniaqpa? Uniñııaǵai tallimakiapiaḡutaiılat ipnaich iñuiıaami aasiı pakkiǵluḡu atausıq tammaqtuaq paqinnıaıḡhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiḡ quviatchallapiǵniqsuq natmiutipluḡu ⁶ agǵisiniǵaa. Tuḡluḡluḡich ilauraani sılallııniılu nipliutinigai, ‘Quviatchaktuḡa paqitnapku tammaqtuaq ipnaiǵa. Quviasuqasıqsikḡa!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvıatnıkkisıruq pakmani atausıq killulıqiri isummitqıkpan taapkunakḡa tallimakiapiaḡutaiıaniñ nalaunḡaruaniñ iñuḡniñ isummitqıñıñıñıñasugıruaniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aǵnaq qulinik qatıqtaanik maniuraqǵumi tammailuḡu ilaḡat, suniaqpa? İkilluḡu naniq salıkuǵniǵaa natiq, pakıgluḡu maniuraq nanipayaaq

paqinniałhanunaglaan. ⁹Paqitnamiuŋ tuqluŋai ilauraani siłalliunił nu pliutiplugich, 'Quviatchaktuŋa paqitnapku maniuraŋa tammaitchaŋa. Quviasu-qasiqsikŋa!' ¹⁰Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaŋulgi Agaayyutim quviasuqaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman."

Iŋñiq Tammaqtuaq

¹¹Jesus uqaaqtupsaaŋniqsuq, "Iñugguuŋuvva malŋuŋnik iŋñiqaqtuaq. ¹²Nukaqtium nipliutiniŋaa, 'Aapaŋ, aatchuŋa pakma paisannaktaaksrautimnik.' Uvvaasiñ aŋutim aviŋniŋai suurani taapkuŋnuŋa iŋñanmiñun. ¹³Uvlut aquuraŋatigun nukaqtium tuniñiŋai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun uŋasiksuamun. Tavraniasiñ maniigutiniqsuq iñuuniamaqłukhuni. ¹⁴Maniigutipman kakkaaqsiułiq iłiñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaq-qiñi. Suiłłapiaqmiuŋlu. ¹⁵Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilaŋatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriłiutiniŋaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶Niŋisukpaitłuni niŋisukkaluaŋniqsuq kuniat niqiksraŋitniŋ aglaan iñuich niŋipkaŋuŋiññigaat. ¹⁷Tavrakŋa qauŋriaqpalaŋniqsuq nipliqhunia-siñ, 'Tluqatiŋ aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutiŋ niqiksraqaŋaqtut. Aglaan kakkaagataqtuŋa. ¹⁸Makilluŋa aullaŋisiruŋa aapaanun nipliutiluguasiñ, Aapaŋ, killuqsuqtuŋa akitñaqlugu Agaayyun ilviłlu. ¹⁹Taiguutiqaqtuk-sraunŋiqsuŋa iŋñipnik. Iłaliutiŋa akiññanŋiaqtaunun savaktipnun.' ²⁰Tavra makitluni aapamiñuŋniqsuq.

"Uŋasiksitulugusuli aapaŋan tautuŋniŋaa aasiñ ilunŋutchakhuni. Aqpaq-sruŋniqsuq iŋñigmiñun iqtuluguasiñ kunikługulu. ²¹Iŋñiŋan nipliutiniŋaa, 'Aapaŋ, killuqsuqtuŋa akitñaqlugu Agaayyun ilviłlu. Taiguutiqaqtuk-sraunŋiqsuŋa iŋñipnik.' ²²Aglaan aapaŋan tuqtuŋniŋai savaktini, 'Qilamik, aggiutrisitichi nakuŋniqsramik atnugaatqiutikraŋiñik qitiqłiŋutilugulu sulı sakpakkiŋlugu. ²³Taatnaanikkupsi aikłiŋitichi uqsraqsaamik nuŋŋamik tuqu-lluguasiñ, uvagulli quviasuguta niŋiqpakkumaugut. ²⁴Iŋñiŋa tuqugaluaq-tuaq pakma iñuuruq, tammaŋaluaqtuaq pakma paqitauruq.' Tavraasiñ niŋiq-paaqsiñiqsut.

²⁵"Taatnaqtitulugich aŋayukłiq nautchiivniñ ainiqsuq. Qallikami tupiŋ-mun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik aŋŋiruaniglu. ²⁶Tuqluqlugu ilaŋat savaktit apiqsruŋniŋaa, 'Suvat ipkua?' ²⁷Savaktim kiuniŋaa, 'Nukatchian ainiqsuq sulı aapavich tuqqtuchisiplugu uqsraqsaamik nuŋŋamik. Niŋŋisi-gaa utitqigłuqman nakuupluni.' ²⁸Aapiyaŋa qinnakpaitłuni isiŋuŋiñniqsuq tupiŋmun niŋiqpaktuanun. Aapaŋan anipluni iñiqsruaŋniŋaa isiquplugu. ²⁹Aglaan uqautiniŋaa aapani, 'Ataŋii, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagip-lugulu tilliñ. Aglaan nagruligaauramikunniñ aatchuŋaŋitichikma niŋiqpau-tiksramnik ilauraatkalu. ³⁰Aglaan taamna iŋñiŋiñ maniigutiniqsuq akiisuti-gunlu. Aasiñ aipman tuqqtuchirutin uqsraqsaamik nuŋŋamik pisigiplugu.' ³¹Aapaŋan kiuniŋaa, 'Iŋñiŋ, ittutin ataramik uvaŋni. Suuratka iluqaisa pigi-gitin. ³²Aglaan niŋiqpaktuksraurugut quviasullapiaŋuta, atakkii nukatchian tuquruaq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.' "

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aŋalatchiruakun Suuranik

16 ¹Jesus-ŋum uqaaqtuutiniŋai maliguuqtini, "Taimmaguuq umialik savaktiqaŋniqsuaq aŋalatchiruamik suuraŋmiñik. Iñuich umialik

uqautiniġaat aġalatchiruamun maniġutchaġniplugu. ²Umialgum tuqļuqamiuq uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiġna qanuq aġalatchisilaaqnik suoramnik. Aġalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’ ³Savakti isummiġñiqsuq, ‘Aġaayuqagma piġatagaġa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuġa nunamik sulī kanġugipmigiga iñiulaħisraġa. ⁴Uvvaliqaa itnaġisiruġa! Savaġaiguma ilauraqaġumuġu tukiqsiksramnik.’ ⁵Aġalatauruam tuqļuġniġai iluqaia iñuich akiqsruutiqaqtuat aġaayuqagmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuġ aġaayuqag?’ ⁶Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliġnik qattaġruġnik uqsrunik.’ Suuranik aġalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguġ tavruga malġukipiaq qulit.’ ⁷Apiqsruġiññiġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpi?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliġnik miissuġnik mukkaaksranik.’ Suuranik aġalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguġ sisamakipiaq.’ ⁸Ataġum Jesus-ġum uqaġiniġaa nalaunġaitchuaq aġalatchiruag suuranik piļļautagñiplugu pisaasulħagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiġ iñuqatiumiknik tamatkunakġa ukpiqsriruaniñ. ⁹“Uqautiġipsi, ilauraalliugusi atuġusi manigikkapsitñik ikayuutiksraġatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Iļaatniġun tuquniġuvich aasiñ manik nuġutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰Kisupayaaq tuniqsimaruag mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq aġiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq aġiruatiġun. ¹¹Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aġalatchiħiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunġavigitlagisiñiqpatin aġalatchiħiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹²Tuniqsimaitchuvich atlam suuranġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³Kiñaanñiñ savautrilġuitchuq malġuġnik aġaayuqanik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ naġġugilugu ilaqataa. Savautrilġuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu.”

Ilġat Jesus-ġum Iļisauttutiġisa

¹⁴Pharisee-ġuruat tusaakamitruġ iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqaksriplutiġ maninmik. ¹⁵Jesus-ġum nipliutiniġai, “Nalaunġanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim iļisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamaqaqspkakkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugi-piaġai.

¹⁶“Agġiħhanunaglaan John Paptaaqtitchirim malġutaksraġalu Moses-ġum aglañisalu sivuniksriqirit aġalatkaich iñuuniaħivut. Aasiñ tavrakġaniñaglaan tusaayugaallautana aġaayuqautaan Agaayyutim quliaqtuanġuniqsuq, sulī piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiġ. ¹⁷Miki-niqsrallapiaqunñiñ titiġnauraġa aglaum malġutaksrani simmiġumiñaitchuq kisianik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸“Kia aġutim avitchumiġ nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun aġnamun atlatuġaqtuq; taatnatuntuuq aġun kasuutiyumi avisimaruamun aġnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹Jesus uqaaqtulgitchuq, “Iļaatniġuuq umialiqagñiqsuq atnuġaaqa-ġuuruamik akisuruanik sulī iñuuniaqhuni ayuqsrañitluni uvlugagipman.

²⁰Uvvaguuguna injiularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. Iñuich inillañniğaat paanjanun umialgum tupqan, ²¹nigiłłakkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum nigğivianiñ. Qipmich utlakțugu aluktuğaqniğaiç killii. ²²Injiularikniaq tuqupman isagulgich akiyautiniğaat sanigaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³Aasiiñ anasiññuqsagvñmi nagliksaallapiagataqtuq. Aagluqhuni tautuñniğaa Abraham uñavanun Lazarus-lu saniganiittuaq. ²⁴Umialik tuqłuğniqsuğli, ‘Abraham Aapaan. Nagligillañniñña! Tuyuğiuñ Lazarus kiñi!lğlugu tikini imiğmun niglaqtigiagliuñ uqağa, atakkii nagliksaallapiaqtuña ikniğmi!’ ²⁵Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘Iğñiiñ, itqallañ una! Iñuñiqni piquqtutin iluqaa-nik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piquqhuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiquqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶Naagaunniiñ itiruamik ikaagñağumiñaitchuamik piquqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷Umialik nipliğniqsuq, ‘Abraham, aapaan! Injiğikiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸Tavrani tallimanik aniqatiquqtuña. Kiliktugiagligich tatamnaqtuamik, tarrali uvuñanitchumagaat inaanun nagliksaağvium.’ ²⁹Abraham nipliğniqsuq, ‘Aniqatiutin piquqtut aglaanitiñik Moses-ñum sulı sivuniksriqirit uqautriqaqhuñ tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.’ ³⁰Umialgum kiuniğaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apaññuñitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’ ³¹Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘Naalağniñitchumisigich aglaanñi Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatiñ.’ ”

Killuqsauñlu Natqigutřiğlı

17 ¹Jesus-ñum nipliutiniğai maliğuaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsasusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsasusaagiligmigun. ²Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tagiumun uyağañmik quñisigmiutchiğlugu, taamna ililgaamik killuqsasusaagitiñiktuaq. ³Taatnamik munağititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakatağumagiñ, aasiiñ isummitqikpan natqiuñtiyumagiñ. ⁴Killuqsagñiqpan akitñagutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliğuni, ‘Nunuurağlunña isummitqiksunña,’ natqiuñtiraksrağigiñ.”

Ukpiqsřiğlıq

⁵Uqqiraqtit nipliutiniğaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsřiğlıqput ilalaagun.” ⁶Atanğuruam kiuniğai, “Ukpiqsřiğlıqagñiğupsi aktiilaaliñmik mikiniqsrañatitun nautchiaksrat, nipliutiñhiñaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kañituummaqpich aasiiñ nautchirriutilutin ilipnik tagiumun. Ukpiqsřiğlıqagñiğupsi tupiginayağaañtin.

Iłisauttun Tuniqsimalikun

⁷“Nalliqsi savaktiquqtuaq nunniuqhuni naagaqaa munaqsřiłuni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpuiñ, ‘Aquvillaglutin nigğiiñ?’ ⁸Naagga! Uqautisuuğiiñ, ‘Itqanaiyağiiñ niqiksramnik. Saalisagutin nigipkañña imiqtilłunñalu.

Nigianikkuma nigiyumautintuuq.’ ⁹Savaktin quyaraksraginitchiñ tupigip-matin! ¹⁰Taatnatuntuuq ilipsi, savaagağupsi uqaattusiapsitnik nipligniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savałhiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruaq Qulinik Auyugaqtualignik

¹¹Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akungakkun Samaria-m Galileemlu. ¹²Nunaaqqiuramukami paaqsiruaq qulinik iñuñnik auyugaqtualignik. Qichaqtut uñasiksiplutij ¹³aasiñ kappaiñaplutij, “Jesus! Ataniiq! Nagligillañniaqtigut!” ¹⁴Jesus-ñum tautukamigich nipliutiniğai, “Agaayuliqsinugitchi isivgiuqulusi.” Utlautillağmij iħuaqsiñiqsut. ¹⁵Iłañat ilitchugikami mami-tilaagmiñik utiğniqsuq, kamaksruqługu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiuñuniqsuq. ¹⁷Jesus nipligñiqsuq, “Qulit iñuich mamitichugaut. Naamiimma quliñuğutaiłat? ¹⁸Suvaata una sumiñuñuq kisimi utiqpa quyasukługu Agaayyun?” ¹⁹Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Makillutin. Ukpisriłiqpich iħuaqsigaañin.”

Agaayyutim Añayyuqautaağun

²⁰Iłañich Pharisee-ñuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun añaayyuqautaa Agaayyutim aggigisipmagaan. Jesus-ñum kiuniğai, “Añaayyuqautaa Agaayyutim aggigumiñaitchuq tautuñnağuni. ²¹Kiñañunniñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayyuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²²Tavra nipligñiqsuq maliguaqtimiñun, “Iłaatnigu qiniğuligisirusi iłañat-nik uvlugikkaiñ Iğñiñan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³Iłañich iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsiuñ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiağniaqnagich! ²⁴Atrigağuni ikniqpalañmik qaummağiksimatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagvigisiruq Iğñiñan Iñuum uvlugikkagmiñi. ²⁵Aglaan sivulliulugu naglikaaqtuksrauruq ayak-kauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶Uvlugikkaniñsun Noah-m itkisiruq Iğñiñan Iñuum utiħa. ²⁷Iñuich nigiplutij imiqhutiñlu suli añutit ağnat katchuutipltij uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliq-łuum tuqquktai iluqaisa. ²⁸Itkisipmiuq uvlunisun Lot-ñum, iñuich nigiplu-tij suli imiqhutiñ, tauqsiquqhutiñ suli tunisiullaqhutiñ, nautchiiplutij suli nappaiplutij. ²⁹Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitłaiłaat katañniqsut qilañmiñ aasiñ tuqqutlugich iluqaisa. ³⁰Taatna-tun itkisiruq Iğñiñan Iñuum sagviqpan. ³¹Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaañani tupqum atqagnaqani isiguguni tupigmiñun aikłiguni sulliñaurag-miñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiiviñmi itchumi aiñiaqani tupigmiñun. ³²Itqallaksiuñ qanuq piłħa Lot-ñum nuliąa! ³³Kia anniginiagumiñuñ iñuułħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiymumiñuñ iñuułħi piqutigipluñ piñ-ñakkisiruq ilumun iñuułħmik. ³⁴Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigviññi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasi iłaqataa uni-sikkaugisiruq. ³⁵Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullaut-likkaugisiruq, aasi iłaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶Malğuk añutik nautchiiviñ-miittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ iłaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniğai,

“Sumipayaaq tuqujaruaq itpan tinmiaqpaich tuqujaruaqtuuguurua katisuut.”

Atrikusaun Uilgaḡnaakun suli Atanniqsuqtikun

18 ¹ Jesus-ḡum maliguaqtini uqautiniḡai atrikusautmik. Iḡisautiniḡai ataramik agaayutquplugich nikaliḡasunaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtiḡaḡniqsuq taluqsriḡitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasaḡiḡitḡugich iḡuich isummataat. ³ Taavrumaniḡuq nunaqqimi uilgaḡnaaqaminiqsuq utlautreqtuamik taavrumuḡa isivḡiqsimun ikayuqupluni akitḡaḡlugu iḡlu-liuqtini. ⁴ Akuniguuq isivḡiksaum suqtiginiḡiḡaḡ. Kiisaimmatai nipliḡḡiḡpuq iḡmiḡun, ‘Taluqsriḡitchaluaḡḡaḡma Agaayutmik suli suvasaḡiḡitḡugich iḡuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgaḡnaaq miḡitḡiḡhagun uvamnik ikayuḡisigiga akuqtutlasilugu pigikkaḡanik nalaullugu. Taatnaḡitchuma utlakpaitḡuḡa miḡisagaḡaḡisigaḡa.’ ” ⁶ Jesus-ḡum iḡapsaaḡniḡaa, “Isummatigisiḡuḡ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayuḡumiḡaiḡiḡpagich piksraqtaaḡikkani iḡiqsruqtuut iḡmiḡun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayuḡiksraḡatigun? ⁸ Naalaḡnisitchi. Agaayutim ikayuḡisigai nalaullugu iḡuḡni, suli pisagumautisunaqnagich. Aglaan Iḡḡiḡa Iḡuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriḡiḡmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ḡuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ḡum uqautiniḡai iḡuich atrikusautmik tunḡaruatigun nalaunḡaḡiḡmiknun aasii naḡḡugiplugich atlat. ¹⁰ “Iḡaatni malḡuk iḡḡuk agaayyuvikpanmun agaayutyagḡniqsuk, iḡaqataa Pharisee-ḡuruuq atlaasiḡiḡ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ḡuruuq qichaḡhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyaḡikpiḡ siḡḡatuaḡiḡuḡuḡa, qanutitaḡitḡuḡalu naagaqaa atlatuḡuḡa atlatitun. Quyaḡikpiḡ atriginiḡuḡa iḡḡa tax-siliqiri. ¹² Uisauraaḡuḡa malḡuḡni uvlunḡi akunniḡsaami suli qaitchaḡigiga qulikuat akiḡḡaktaagḡa.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaḡniqsuq uḡavanun aasii aagluqsunaḡaniunniḡiḡ pattakḡugu satqani nipliḡhuni, ‘Agaayyuun, nagligillaḡniḡaḡa, killuliḡiraunḡakii!’ ” ¹⁴ Jesus nipliḡniqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiḡniqsuq nalaunḡasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ḡuruuq nalaunḡaḡitchuq. Atakkii kisupayaaq kamaḡaqsipkaqtuag iḡmiḡik atchiksigisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruaq iḡmiḡik kamaḡaqsipkakkauniaqtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡilgaurat

¹⁵ Iḡaḡich iḡuich tikiutriḡiḡsuq aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataḡaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ḡum iḡilgaat iḡmiḡuḡuniḡai nipliḡhuni, “Ki, iḡilgaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iḡiḡitḡun atakkii aḡaayuaḡataa Agaayyutim aḡmaruq iḡuḡnun atriqaḡtuanun iḡilḡaanik. ¹⁷ Itqaḡsiḡuḡ una! Kisupayaaq akuḡtuḡiḡitchuag aḡaayuaḡataanik Agaayyutim atriliḡugich iḡilgaat isigumiḡaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliḡaurauqaqtuag

¹⁸ Jew-ḡuruat sivulliḡuḡtaata apiqsruḡniḡaa Jesus, “Nakuuruaq iḡisautrii, sumik savaktuksrauḡik akuḡtuitḡasilunḡa isuitchuamik iḡuḡiḡmik?” ¹⁹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata taiviḡa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq

avataagun Agaayyutim. ²⁰ Ilisimagitin tillisit, 'Atlatsuǵniaqnak, iñuagñiaqnak, tiglinñiaqnak, naagaqaa sagluuqtuagñiaqnak atlatigun, sulı kamagilugik aapan aakanlu.' ²¹ Iñuum kiunigaa, "Nutaǵamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit." ²² Jesus-ǵum tusaakamiuǵ taamna nipliutiniǵaa, "Atautchımıksulı savaktuksaurutin. Tunıluǵich iluqaisa pigikkatin qailıluǵıllı maniich inuqsraqtuannun, ilvıllı umialgutıqagumautin pakmanı. Taatnaanikkuvich uvuǵaǵutin malıñña." ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuǵ taamna, alıatchanıqsuq atakkıı umialguplunı. ²⁴ Jesus tautukamiuǵ alıatçhakıǵu nıplıǵıñıqsuq, "Qanutun sakiqnaqtıgıva umialguruat iñuıch isıǵıksraǵat aǵayyuqautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktıuq umialguruam iñuum isıǵıksraǵa aǵayyuqautaanun Agaayyutim uumakña pikukturıuam isıǵıksraǵanıñ 'Mitqutim Iraagun'." ²⁶ Iñuıch tusaakamıtrıuq apıqsrıǵnıǵaat, "Kiñami annıqsukkauǵısıva?" ²⁷ Jesus-ǵum kiunıǵai, "Sua iñuıch savaǵıyumiñaisaǵat Agaayyutim savaǵıtılapiagataǵaa." ²⁸ Peter niplıǵıñıqsuq, "Atañıı! Unııtıhıvut kiñunnavut malıkhutın." ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniǵai, "Aa, kiñaunniñ unııtıhıgumi kiñuniǵmıñik, nuliǵmıñik, anıqatumiñik aǵayyuqaaǵmıñıǵlu naagaqaa qıtunǵaǵmıñik piqutıgilıǵu aǵayyuqautaa Agaayyutim akuqtıutlukkısırıuq pıtłuktıuamık marrumani iñuulıǵmı sulı iñuulunı Agaayyutmi qañapak taimuǵa."

Jesus-ǵum Pıñatçıǵıñıǵai Uqaqalıı Tuqquataunıalıǵmıñik

³¹ Jesus-ǵum qulıt malǵuıch malıǵuaqtını kısıñıuutıplıgıch uqautiniǵai, "Naalaǵnıllagıtçı! Jerusalem-muǵniaqtıgıt. Tavraniasıñ sivunıksrıqırıt aglaañıch Iñuum Iǵñıñagun atuumanıaqtıt. ³² Iñuıch qaitçıǵısırıt ilaanık Jew-ǵunııtıhuanun. Mitautıǵıǵısıǵaat kanıunakun sulı tivvuaqtıǵılgıu. ³³ Ipiǵaqtıǵılgıu tuqutkısıǵaat. Aglaan pıñayuatnı uvlt anııtıkkısılıǵııtıhıu." ³⁴ Aglaan malıǵuaqtıt kanıqsınıñıñıǵaat uqagıkkaña. Qanuutadılaaña uqalhan ırıqsımanıqsuq ilınıtıñıñ. Nalugaat sumık Jesus uqaqtılaaña.

Jesus Mamıtııtıhırıuq Qıñıtılalıamık Inııularımık

³⁵ Jesus qallıpmın Jerıcho-mun qıñıtılalıaq inııuları aqıppıñıqsuq sanıǵaatnı tumıtıçaat. ³⁶ Tusaakamıgıch inııııaqtıuat iñuıch apqusaaqtıuat apıqsrıǵnıqsuq, "Suvat ukua?" ³⁷ Uqautiniǵaat, "Jesus Nazareth-mıu apqusaaqtıuq." ³⁸ Taamna kappanıaaqsıñıqsuq, "Jesus! Kiñuvıaña David-ǵum! Annıqsuq-taurutin Agaayyutim akıqsruutıgıkkaña inıllıaanımma. Naglıgıllaññıñña!" ³⁹ Iñuıch sıvullııruat suakataǵnıǵaat uqautıplıuq, "Nıpaısaagıñ." Aglaan nıpitısilaaǵnıqsuq, "Kiñuvıaña David-ǵum, naglıgıllaññıñña." ⁴⁰ Jesus-ǵum nutqaqamı inııııuutıtıqunıǵaa qıñıtılalıaq inıuk. Qallıpmın Jesus-ǵum apıqsrıǵnıǵaa, ⁴¹ "Sumık uvaynıun savautıtıqvıch?" Kiunıǵaa, "Atanııq, qıñıtıl-sıtıǵıktıuǵa." ⁴² Jesus nipliutiniǵaa, "Qıñıtılasıñ! Upıqsırıǵıppıch ıluqaqsıǵaatın." ⁴³ Tavrakñatçıaq qıñıtılasıruq malıaq sıplıǵuasıñ Jesus kamaksruǵıǵu Agaayyun. Inııııaǵrıch tautukamıtrıuq, iluqatıñ nanǵaǵnıǵaat Agaayyun.

Jesus-lu Zacchaeus-lu

19 ¹ Jesus isıqtıuq Jerıcho-mun apqusaañıñıǵıktıuq. ² Itmıñıqsuq qaukhat tax-sılıqırıt atılık Zacchaeus-mık, aasıñ umialguplunı. ³ Qıñıǵunıǵaa kısıuutılaaña Jesus. Aglaan inııııuluurauplunı qıñılǵıñıñıǵaa atakkıı inııııakpaitłıtıñ iñuıch. ⁴ Taatnaqhunı aqpaqsruǵnıqsuq sıvuatnıun

iñugaagruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qiniñguklugu Jesus apqusaag-niaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluñnqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagiñ, atakkii tukkuniaqtuñ tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagniqsuq. Pağlanigaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Ilu-qatiñ iñuich qiniñqtuat uqapiñuqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruaq tupqa-nun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kiñuniñmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniğaa Atanguruaq, “Naalañniñlagiñ! Qaitkisigiga avvañ suurağikağma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniğuma kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniğaa, “Uvluvak una iñuk tupiqat-niñu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuq kiñuviagipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iğniñja Iñuum aggiqsuq ivaqhiğiaqhuni sulı anniqsuıtyaqhuni tammaum-miruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalañnipkaqlugich taavrumiñja Jesus uqautipsaagñigai atriku-sautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaat añaayuuqau-taa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñiñ nipliğniñqsuq, “İlaatniguuq umialigağniñqsuq aullağniaqtuamık nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqup-luni, aasii utiguni. ¹³ Aullağaluaqani qulit savaktini aatchuğniğai ilaagullaa kaviqsaamik maniñmik uqautiplugich, ‘Aglipkağniurağumagiksi utiğniañlam-nunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiğaat. Tuyuqagñiqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliqhutiñ, ‘Taamna iñuk umialigisunjitichkput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiğniqsuq. İñmiñuquniğai savaktit tavrauua ilitçhuğisuklugu qanutun piññaktılaañat. ¹⁶ Sivulliğ tikitñami nipliğniñqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuñja.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautağniqsutin. Tuniqsimarutin mikruatigun. Añalatigugisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuñja.’ ¹⁹ Taavrumuñja taamna nipliğniñqsuq, ‘Añalatigugisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiñniñqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaq maniiñ tugvakkağa iriqlugu kakkiiñisamun. ²¹ İqsi-giplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksrağaqtutin piğiñisaqnik sulı katitchi-raqtutin nautchiijisaqnik.’ ²² Atangum nipliutiniğaa, ‘Suksraunijallaktutin! Nipliutipkun atanniğisigikpiñ! Naluñitchiñ nagliktañiğja, piksratlañiğja piğiñi-samnik sulı katitchitlañiğja nautchiijisamnik. ²³ Suvaatami ilijitpiuñ maniga manikuviñmun? Akuqtugayağiğja ilłataa manium utiguma.’ ²⁴ Nipliutiniğai qichaqtuat tamaani, ‘Piługu kaviqsaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimum piquaqtuamun qulinik maniñniik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniğaat, ‘Ataniiq, piqaa-niktuq qulinik maniñniik!’ ²⁶ İlaan nipliutipsaagñigai, ‘İñupayaaq piqagtuq aatchuusiagmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan iñuk piqanji-tchuaq, mikiruaqunniñ piğinasugikkaja piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iğluliuqtitka ataniqagunitchuat uvañnik, uvuñautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaaglugich taavrumiñja igliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun sulı Bethany-mun iğğiani atiqaq-tuam Olives-mik, tuyuginigik malğuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqlugik,

“Aullağitchik nunaaqquiramun taichuŋa. Tikitchağluqaaqtutik paqitkisigiktik nuğğaŋa natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunğaŋılaaq. Pituiğlugu uvuŋautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa.’ ” ³² Tikitñamik tamauŋa paqinnigaak iluqaan Jesus-ŋum uqałhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiğñaqtitlugu nuğğaŋa natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniğaak, “Atanguruam inuğigaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniğa. Taatnaqqaqługu quppigaatiŋ iłiñigaik qaananun natmaksiağvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaatiŋ tutmağvigiliutiniğaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimun tavrakŋa Jerusalem qiniğnaqsipługu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiñigaat suli nangaqługu nipitusipłutiŋ iluqaisigun quvinaq-tuatigun qiniğkağmiktigun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliuŋ umialik tikitchuaq piqusiqhuni

Ataniğmik!

Psalm 118:26

Illi tutqiuŋ qilaŋmi suli kamaun qutchiññiqsrami qilaŋmi.”

³⁹ Aasiñ iłaŋisa Pharisee-ŋuruat akungatniñ iñugağruich uqautiniğa. Jesus, “Iłisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniğai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaśaagñiqpata uyağaitłi niplianayaqtut nipitusiłutiŋ.”

Jesus-ŋum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillağmi nunaaqqi qautukamiuŋ qiağaqsiniqsuq. ⁴² Aasiñ nip- liğñiqsuq, “Uvvatuq iłisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiu- tiqağukkups. Aglaan kaŋiqsitłaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akilliğiqsuqtipsi puuğisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğğutilusiłu sumiłiqaa. ⁴⁴ Saksraunğıllapiagisigaasi iñugikkasiłu. Atausiqunniñ uyağak minitchu- miñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi iłisağititługu Agaayyun aggiqman anniqsuğiaqhuni.”

Jesus-ŋum Suaqłuiyaiłha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpaŋmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsiquqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglausimaruaq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiğa agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tigliŋ- niaqtinun.”

⁴⁷ Uvluğağipman Jesus iłisautriñiqsuq agaayyuvikpaŋmi. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqutçuñigaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiñniğaat, atakkii iluqatiŋ iñuich naalağnituiñağa.

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

20 ¹ Uvlut iłaŋatni Jesus agaayyuvikpaŋmi inniqsuq iłisautripluni iñuŋnik quliaqtuağıplugu tusaayugaallautaq. Qaukñich agaayuliq- sitlu aglaliqiritlu piqasiqhutiŋ sivulliuqtigruanik utlañniğa. ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kisuŋ aŋalatchiłhagun savaagivigich tamatkua? Kia saŋŋik- sritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ŋum kiuniğai, “Apiqsrułlaglapsi uumiŋa. Uqau- tisitŋa, ⁴ nakitña John-ŋum paptaağıłha taluğniqusiqa, Agaayyutmiñ naaga iñuŋniñ?” ⁵ Iŋmiknun kiumğatraaqsiniqsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisigu? Nipliğupta, ‘Agaayyutmiñ, nipliğisiruq, ‘Suvaatami ukpiğitpisiuŋ John?’

⁶ Aglaan nipligupta, ‘Iñuñniñ’, iñugaagruich miľuqtuģisigaatigut uyaģaņnik atakkii nalupqigijitchaat John sivuniksriqirauľha.” ⁷ Uvvaasiiñ kiuniģaat, “Nalugikput nakitńaqtauľha.” ⁸ Jesus-ņum nipliutiniģai, “Uvaņaptuuq uqau-tiyumińaitmigipsi nakitńa saņņiqaqľuņa savaaqaqtilaamnik tamatkuniņa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritgunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiņa Jesus-ņum uqaaqtuutiniģai iñuich atrikusaut-mik, “Iľaatniģuuq iñuqaģmińiqsuq nautchirrigiľiugńiqsuamik, atukkirruti-ģiplugu nautchirriqirinun aasiiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqaģniģsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraģmińik katittañitńiñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaģniģaat utiqtitľlugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqalģińńiqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmińiģaat uqaniqľuutiľlugu kanņunakun, sulı utiq-titmińiģaat saagaunnagu. ¹² Tuyuqalģińńiqsuq piņayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit aņallaqľukľugu aninniģaat. ¹³ Aquagun taamna ińua nau-tchiivik nipliģńiqsuq, ‘Qanuģisińiqpiķ? Tuyuģisigisiga iģńiģa piqpagikkaga. Iľumutun kamagisigisgaat iľuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitrų nipliģńiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullak-put suuraņiasiiñ pińńaktaaģilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiiñ anitľlugu nautchiivijmiń tuqunniģaat.”

Jesus apiqsrugńiqsuq, “Nautchiivilģum sugisińiqpagitmi tamatkua nau-tchirriqirit? ¹⁶ Agģiģisiruq aasiiñ tuqullugich taapkua iñuich, qaiľľuģasiiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitrų taamna nip-liģńiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ņum tautukľugich apiq-srugńiģai, “Taamna uqaliq qanuutauva?

‘Uyaģak tuppirtit ayakkanat,

taamna uyaģak piitchuiľlapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuq taavrumuņa uyaģaņmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyaģaum kattaqitńikkumi iñuņmik kanuģińiģaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Agľaliqirit sulı qaukľiņich agaayuliqsit tigusuņniģaat Jesus tavrani. Atakkii iľitchuģiniģaat uqaģniplugu taavrumiņa atrikusautmik iņmiktigun. Aglaan iqsińiqsut iñuņnik. ²⁰ Naipiqtuaqsińiģaat Jesus. Tuyuqaģniģsut nai-piqtuqtiķsranik nalaunņaņģuauťuanik. Pisagisuņniģaat Jesus uqayusautinik, qaitchukľugu aņalatchiľiqaťuamun kavanaŗuamun. ²¹ Tamatkua nai-piq-tuqtit pisaasuģmigaqľugu nipliutiniģaat Jesus, “Iľisautrii, iľisimagikput uqa-ľiqtin sulı iľisauttutitin nalaunņat. Iľisimagikput suqutiķsrıņiľhiń iñuich iľhatnik, aglaan iľisautrirutin Agaayutim ińuuniaģvigitqukkanaťnik iľu-mutuŗuakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuagnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunņaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ņum kaņiqsińiģaa pisaa-suģmigaťhat aasiiñ nipliutiľlugich, ²⁴ “Maniľľaksaqsıuņ uvamnun maniu-raq. Kia aģliutraņa maniņmi itpa? Kiasuli aģľaņa?” Kiuniģaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiiñ Jesus nipliģńiqsuq, “Nakuŗuq, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkana aasiiñ Agaayutmun pigikkana Agaayutim.” ²⁶ Tavrani sivuģaatni iñuich pisagilguitchaat sukununniń. Nipaisaaqhutıņ quviģusuu-tiqagńiqsut kigģutaińik.

Apiqsruun Anipkakkauſikun Tuquhigmiñ

²⁷ Ilanich Sadducee-ŕuruat, uqaġuuruat iñuich anitqitlaiññiplugich tuqu-
ŕaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliŕhutiñ, ²⁸ “Ilsautrii, Moses aglañni-
suq maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Anun ilaqatigaqtuaq tuqukpan
qitunġigaluaqani, taavruma anutim aniaqataan ilaqatniktaagiraksraġiniġaa
uilgaġnaaq qitunġisilugu anutmik ilisimanaġuniasiiñ tuquruam qitunġagi-
tilaanjanik.’ ²⁹ Ilaatniguuq tallimat malġuk aniqatigiich inniqsut. Anayuk-
ŕiq ilaqatniñniqsuq tuqupluniasiiñ qitunġigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliaġniġaa
uilgaġnaaq, ³¹ aasiiñ piñayauaknik. Taatnatuntuuq iluqatiñ tallimat mal-
guich tuquniqsut qitunġigaluaqatiñ. ³² Aqulliupluni uilgaġnaaq tuquniqsuq.
³³ Uvvaasiiñ, uvluni tuquŕaruat anitqikpata iñuuhigmun, nuliaġiplugu iluqa-
tiñ tallimat malġuk kia nuliaġigisivaun?”

³⁴ Jesus kiuniġai, “Katchuutruŕiq pigigaa marruma iñuuniahum, ³⁵ aglaan
anutit aġn atlu anitqikkumiñ tuquhigmiñ katchuutiraġaġumiñaitchut
pakmani. ³⁶ Atriqaġisirut isaġuliñnik tuqutlaitchuanik. Iġniġigai Agaayyu-
tim atakkii anitqikkauplutiñ tuquhigmiñ nutaamun iñuuhigmun. ³⁷ Suli Moses
nalunaiqlugu ukpiqnaqsiniġaa anitqilq iñuuhigmun ikualaruakun uqpigau-
rakun. Moses-ŕum uqautiginiġaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ŕum
Isaac-ŕumlu, sul i Jacob-ŕum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginiġaat iñuuruat, piginitchaat
tuquŕaruat, atakkii ilaanun iluqatiñ iñuich iñuurut.” ³⁹ Ilanich aglaliqirit
uqaġniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakŕa apiqsrutqinaiġniġaat
taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ŕum Pharisee-ŕuruat apiqsruġniġai, “Suvaata iñuich uqaġniqpat
Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruq, kinuviagiñiplugu David-mun? ⁴² Atakkii
David ilaa nipliġniqsuq Psalms-ni,

‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvañnun akiilñiahathnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁴ David-ŕum inmiñnik taiguutiqaqpagu Ataniġmiñnik, qanuġmi Anniqsuqti
David-ŕum kinuviagiñipaun?”

Jesus-ŕum Kiliktuutigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatiñ iñuich naalaġnipkaqlugich Jesus-ŕum nipliutiniġai maliguaqtini,
⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakŕa aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturua-
nik atnuġaaqhutiñ. Suli purvigitqutlaturut iñuñnun paġlatqusuuplutiñ tauq-
siġniāqviniñ. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaġiksaanik katraġviniñ
iñuich niġiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilgaġnaat, tigliktuipugich kinu-
nauranitnik, sul qiniqqusaatlaturut agaayyuraaqamiñ! Anasiñnuqsausiaq-
ġisirut pitluglugu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilgaġnaam Iliraña

21 ¹ Jesus tautuñniqsuq umialguruanik iñuñnik iliripmata aatchuut-
miknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñġaa inuqsraqtuaq
uilgaġnaaq ilisiruq malġuñnik patukpaanik maniuraanik. ³ Nipliġniqsuq,

“Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgaḡnaaq ilisitluktuaq iluqaitniñ atlaniñ, ⁴atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilaḡatniñ umialgutmiñ, aglaan aḡnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraḡaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquḡniaḡhanik Agaayyuvikpaum

⁵Ilaḡisa maliguaqtit uqautiginiḡaat qanutun qiiñiyunaqtilaḡaḡa agaayyuvikpaum, piññaqusiqsaḡtaq uyaḡaḡnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliḡniḡsuq, ⁶“Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisiñḡuqtaḡaḡumiñaitchuqunniñ uyaḡaḡmik qalliani atlam ulḡusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iḡuiliḡutniglu Piyuaqsiiḡksramiglu

⁷Iñuich apiqsruḡniḡaat, “Iḡisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuḡigisivisa piyaqquḡviksraq aullaḡniḡaqsikpan?” ⁸Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agḡiḡisirut uqaḡutiñ, ‘Christ-ḡuruḡa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maligḡniaqnasigik. ⁹Iqsiñiaqasi tusaagupsi aḡuyaktuanik aḡayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutin aglaan isukḡitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰Niplip-saaḡniḡsuq, “Nunaaqquich aḡuyyiuḡisirut atlanik nunaaqquiiñik, atanguviiich aḡuyyiuḡisirut atlanik atanguviiñik. ¹¹Nuna iliksraḡisiruq tatamnaqsiiḡuni. Iñuich kakkaaḡisirut. Iñuich atniḡḡautiqaḡisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaḡnaqtuat sagviḡisirut qilaḡmi iqsipkaḡlugich iñuich. ¹²Sivuatni tamatkua tikiuamagaluagḡagich, tiguraulusi piyuaqsiiḡisirusi. Iñuich uqaqsittaag-viḡmuktikisigaasi katraḡviḡmiknun isiqtaupkaḡusi, tikiutruḡusi sivuḡaatnun umialḡich kavanaauruatlu pisigiluḡa. ¹³Taivrumani piviksraḡaḡisiñiḡsusi ilisi-maraulusi. ¹⁴Isumaaluḡaḡiḡitchi kiggutiksrapsiñiḡ igluliḡumiñaisaḡatnik. ¹⁵Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuliḡmiḡlu uumigiripsiunniñ igluliḡumiñaisaḡatnik. ¹⁶Aḡayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsiñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluḡa. ¹⁸Aglaan atausiqunniñ nuyaya niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹Qichaḡitchi anuqsruḡikun. Nikaitkupsi piññaaktaḡiniḡaḡiksi iñuuliḡsi.

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquḡniaḡhanik Jerusalem-ḡum

²⁰“Tautukkupsiuḡ Jerusalem puuqpatruḡ aḡuyaich ilitchuḡigisigiksi qalliḡha piyaqukkauḡiksraḡan. ²¹Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauḡ igḡiñun. Kiñapayaaq nunaaqqimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviḡmiittuaq nunaaqqimuktuksraunitchuq. ²²Atakkii taapkua uvluḡigai anasiñḡuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³Qanutun tatamnaḡtigisiva taipkunani uvluni aḡnanun siḡiayauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq iḡuiññaq tikiuamagisiruq tamarrumuḡa nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikḡautaugisiruq makunuḡa iñuḡnun. ²⁴Ilaḡich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiiḡlutin Jew-ḡuḡitchuanun. Ilaḡisa tutmiḡaḡigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukḡiññaḡhatnunaglaan.

Agḡiḡha Igñiḡan Iñuum

²⁵“Atlayuaḡnaḡisirut siqiiñiḡlu tatqiiḡlu suli uvluḡiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiḡsraḡisirut, iqsiiḡutin nipruaḡniḡanik taḡium aksraligruaḡiñiḡlu.

²⁶ Iñuich igivrugagisirut iqsilutinj isumaaluhigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaanj silam nuktitaulutinj inimiñiñ. ²⁷ Qiniñisigaat Igñiña Iñuum agqisuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaasikpata qichagitchi nigiyuqaqusi. Atakkii tasuqsakkaufiksraqs qalliruuq.”

Iliisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniñai atrikusautmik, “Qiniñllaksaqsuñ asirrisuuruaq napaaqtuq sulil iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingaam qalliñha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaasikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi añaayuaqataan Agaayyutim tikiññialiñha. ³² Itqallaksuñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuomagaluqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Munağimmaagiliksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taaññağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniañhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq nigiyungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payağaiğusi iluqaani atuumarauksrani agğigñiañhanunaglaan Igñiñan Iñuum.”

³⁷ Uvluğagipman Jesus ilisautrirraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktağiağnisuq igğiani atiaqatuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağumman iñuich utlautirraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisuklugu uqaqpan.

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

22 ¹ Nigiqpagvikaaq atilik Apqusaakkaułigmik qalliñiqsuq iñuich nigipmata puvlaksignigilaamik qaqquimik. ² Qaukñinich agaayuliqsit sulil aglaliquirit tuqutchuñnigaat Jesus nalunautchilutinj aglaan iqsiginigaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunğaq isigniqsuq Judas-mun atiaqatuamun Iscariot-mik, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatigityağniğai qaukñinich agaayuliqsit ajalatinjilul agaayyuvikpaum iluaqtitchiñiaqtinñ qanuq aatchuutisuklugu Jesus ilinjitñun. ⁵ Quviasukhutinj akiqsruğaat akiliguklugu manijnmik. ⁶ Judas anigniqsuq. Piviksraqsiugaqsiniğaa aatchuutisuklugu Jesus ilinjitñun iñuich nalupkağlugich.

Itqanaiañiq Jew-ñuruat Nigiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkaułigmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksignigilaam qaqqu tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkaułhum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyuğigik Peter-lu John-lu itnaqtugik, “Itqanaiağiatku nigipañiksraqput.” ⁹ Apiqsruğniğaaq, “Nani itqanaiaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiunigik, “Isiğuptik nunaaqquimun paagisigiktik iñuk akiyaqtuq qattamik imilinjmik. Malikumaiktik isiqqan tupiğmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Ilisautri nipliğniqsuq, Nani iniaqpich tuyuğmiaqagvinjmik nigğiviksramnik ipnaimik piqasiğluna

maliguaqtimnik nigiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauhigmik?¹² Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallauraallagviuluumaqtuamik qulligmi itqanai-laamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyałhiñaurutik.”¹³ Aullaqamik paqin-nigaak taatnatun Jesus-ñum uqałhatun, aasiñ itqanaiyaqhutiñ nigiqpagvik-sramun atiliñmun Apqusaakkauhigmik.

Atanğum Nullautchiğvia

¹⁴ Nigğiviksraqtiñ tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiqhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutiniğai, “Nigiqatigisullapiagipsi uumiña ipnaimik nigiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauhigmik nagliksaanñaiñğagma! ¹⁶ Uqautigipsi, nigitiqñ-ñaiñitkiga immiumaniałhanunaglaan añaayuqautaan Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaa-nikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliqhuni, “Tigulugu taamna imillagvigisiñ!” ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniñaglaan imitqikkumiñaitchuña asiam misuğuanik aggiğñiałhanunaglaan Agaayyutim añaayuqautaan.” ¹⁹ Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiññigaa nipliqhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitiñun. Nigğisiñuq itqak-kutigilugu uvañnun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, nigianikamiñ qallun qaiññigaa nipli-qhuni, “Asiam misuğua uumani qallutmi Agaayyutim nutaq sivunniugutigigaa taluğniqusiqługu aupkun maqikkaauruamik ilipsitiñun.” ²¹ “Atañii! İlapsisamma aquppiqatima qaiññiağaañ. ²² İğñiña İñuum tuquuksrauniatuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliñuq iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Maliguaqtaı apiqsruqtatıaqsiñisut avatmun nalliqsiñ qaitchiyummatıaqmaqaañ ilaanik.

Uqavaağun Kamanagunñikun

²⁴ Maliguaqtaı qapiqtailıtrağniqsut nalliqsiñ kamanagñiqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Jew-ñuñtichuat umialgich saññıaqatut iñuñmikni sulı ağalatit taıgukkautlatuplutiñ İłauraanitiñik İñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunıchusi. Kamanagñiqsrauruaq akunnapsitiñi ilili nukaqlıqsun sulı sivulliıqtı savaktitun. ²⁷ Kiña kamanagñiqsrauıa—taamna aquvitluni nigıruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppıruaq kamanatluk-tuq. Aglaan iqasiğipsi payuktaqtitun.

²⁸ “İlipsi, nayuğipsitña uuktuağıupayaaqama. ²⁹ Atrililıgu aapaa ağalatıitıa-sipkaiıha uvamnı, taatnatuntuuq ağalatıitıasipkağisipmıgipsi. ³⁰ Nıgıqasıgısi-gipsitña imiqasığılıñalu ağalatııağısıguma iñuñnik, sulı aquppıqasıgısiğipsitña taıvrumanı atanniıyağuma kiñıııağıiñik qulıt mığıuñnik iğñiñitiñik İsrail-ñum.

Jesus Sivuniksriqıruq Peter-m Pıiılaaliksranañik

³¹ “Annaa, Simon! Naalağniııağıñ! Tuunğaum uuktuağumiñıağısiñıaası iluqası, nautchirriqiri avıktuipmatun mukkaaksranı, sanıktuñniñ. ³² Aglaan agaayyutıgıkpıñ ukpiqsriıhiñ qapıquñılıgu. Utıguvıch uvañnun sayyigısiğı-tin anıqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiunıgaa, “Atanııq, isıqtauqasııhiñıağıkpiñ sulı tuquqasığıtin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautıgıkpıñ, aqargıqpak qal-ğıqtağaluıaqnagu uvlaami pıiılaağısıgıgıma pıınasııağlaan.”

Manıqagvıglu Puukatağlu sulı Savıpkak

³⁵ Jesus-ñum uqaanıkami taavrumıña apıqsruğniğai malıguaqtıni, “Taimanı tuyuğıkapsi manıkuviıılaaqhusı puukataıılaaqhusııu sakpakkiıılaaqhusııu,

inuqsraqpisi?” Kiuniġaat, “Inuqsraŋitchugut.” ³⁶ Jesus nipliġniqsuq, “Aġlaan pakma, kiña maniaqǧviquagumi naagaqaa puukataqagumi saagaġligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraġigaa quppigaaani aasiñ tauqsiguni savikpaŋmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqatiq aglausimaruaq Agaayyutim mak-pigaanjiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaqłuktuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliġniqsut, “Ataniiq, uvva malġuk savikpaak!” Kiuniġai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iġġimi Atiliġmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalġiñniqsuq iġġimun atiliġmun Olives-mik piragiħiġmisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aġlaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruġa nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqrsisainitchumausiłi uuktaqsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakġa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliġniqsuq, “Aapaan, pisuħiġiyupku piġuŋ qallutaa nagliqsaałhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuħiġiñlaaptun aġlaan pisuħiñ savaanġuli.” ⁴³ [Isaġulġum qilaŋmiñ sag-viutinigaa sayyiqługu. ⁴⁴ Iħuiłliuqpalikun agaayuniqsuq piłiqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhiġmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinnigai siñiktuat, miŋuqhutiŋ iħuiłliuqpaitłutiŋ. ⁴⁶ Nipliutinigai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqrsisainitchumausiłi uuktaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiñniqsut, sivulliġługich Judas-um, ilaŋata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuninigaa. ⁴⁸ Aġlaan Jesus nipliutinigaa, “Judas, kunikługu aatchuutigiviuŋ Iġniġa Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruut Jesus-mi tautukamitruŋ taamna atuumaruq uqautinigaa, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilaŋata anaunigaa qaukħiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsıqługu taliqpianik. ⁵¹ Aġlaan Jesus nipliġniqsuq, “Aŋġaa! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ġum nipliutinigai qaukħiŋich agaayuliqsit suli aŋalatiniġich agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtinjiñ suli sivulliuqtigruat tikit-chuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaaġusi anautaniglu uvaŋa liilaa savamaqłukti?” ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpaŋmi uvluġaġip-man tiguniatlaitchipsitġa. Aġlaan pakma savagviksraġigiksi saŋġiagun taaq-tuam.”

Peter-m Piilaaginiġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautinigaa tupqanun qaukħiata agaayuliqsit, suli Peter-m malinigai taavakġatluk. ⁵⁵ Ikniaqniqsut siłataani tupqum, aasii Peter-m ilaliġnigai aquppiruut tavrani. ⁵⁶ Ilaŋata pirit aġnam tautuġniġaa Peter aquppiruaq sanigaani iknigum. Qiñiġługu naliñiñaaługu nipliutinigaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aġlaan Peter piilaagniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuuraŋagun iñuk ilitchuqsripminiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilaġigaatintuq taapkaa!” Aġlaan Peter-m kiunigaa, “Naagga, ilaġi-ŋitchaatġa.” ⁵⁹ Sassaġniġum kiñuagun atlam iñuum qapiŋaiqhuni upyaŋniġaa, “Iłmun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiuŋuruq!” ⁶⁰ Aġlaan Peter-m kiunigaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu

tavraknatchiaq aqargiqpak qalguqtaǵniqsuq. ⁶¹ Atanǵuruam qiviaqhuni tau-tuǵnigaa naliǵiǵaaqtaǵu Peter, aasii Peter-m itqanigaa atanǵum nipliǵha iǵmiǵun, “Aqargiqpak qalguqtaǵaluaqnagu uvlaapak piiǵaǵutigigisigikma piǵasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra aniǵluni qianiqsuq iǵuǵiǵuallapiaghuni.

Jesus Mitautigigaat Anaulaǵlugu

⁶³ Iǵuich munaqsiruat Jesus-mik mitautiginiǵaat anaulaǵlugu. ⁶⁴ Matup-lugik irrak apiqsruǵniǵaat, “Kia anauvatin? Nalautchaǵiǵun?” ⁶⁵ Niǵliutipmiǵiǵaat iǵuǵiaktuanik pisaanǵatinik.

Jesus Uqaqsittaǵviǵmi

⁶⁶ Uvlaǵuqman Jew-ǵuruat sivulliuqtigruat qaukǵiǵich agaayuliqsitlu aglali-qiritlu katinisut, aasiǵiǵi Jesus tikiutinigaa uqaqsittaǵtitchirinun, ⁶⁷ nipliǵhutiǵ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ǵuvich, taimǵa aqisruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uqautigupsi ukpiǵiniaǵitchipsitǵa; ⁶⁸ suli apiqsruǵupsi apiqsruut-mik kiuyumiǵaitchipsitǵa. ⁶⁹ Aglaan uvakǵa Iǵniǵa Iǵuum aquppigisiruq tuǵaani taliqpian Agaayyutim piqatuam sanǵipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatiǵ nipliǵniqsut, “Ilvich, Iǵniǵivatin Agaayyutim?” Kiuniǵai, “Iłipsi, uqaqtusi Iǵniǵinipluǵa.” ⁷¹ Kiisaim-malu nipliǵniqput, “Inuqsraǵaiqsugut iłisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliǵha.”

Jesus Pilate-muutiniǵaat

23 ¹ Iluqatiǵ iǵuich makitlutiǵ Jesus Pilate-muutiniǵaat kavanaaurua-mun. ² Tavrani pasiaqsiniǵaat Jesus itnaqhutiǵ, “Iłitchuǵigikput una aǵun killukuaqtitchiǵha iǵnuptiknik atakkii uqautiniǵai aqiliǵuǵitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniǵaisuli ilaa Christ-ǵunipluni umialik.” ³ Pilate-ǵum apiqsruǵniǵaa, “Umialigivatin Jew-ǵuruat?” Jesus aǵiǵniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ǵum niǵliutiniǵai qaukǵi-ǵich agaayuliqsit iǵugaǵruilǵu, “Iłitchuǵiǵitchuǵa patchisiksramik uumani aǵutmi.” ⁵ Aglaan qapiǵaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aǵayagagigai iǵuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma mauǵaahuniasiiǵi.”

Jesus Herod-muutiniǵaat

⁶ Pilate-ǵum tusaakamiuǵ taamna apiqsruǵniǵaa, “Una aǵun Galilee-ǵmiu-ǵuva?” ⁷ Iłitchuǵikamiuǵ Jesus-ǵum agǵisilaǵa nunamiǵi aǵalataǵaniǵ Herod-ǵum, tuyuǵiniǵaa Herod-mun tavraniitmiǵiǵsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupaǵataǵniqsuq tautukamiuǵ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiiǵummiuǵluǵu iǵiǵatluq. Tautukkummiuǵniqsuq Jesus savakpan quviq-naqtuanik. ⁹ Herod-ǵum apiqsruqtaaqsiǵniǵaa Jesus iǵuǵiaktuanik apiqsruuti-nik, aglaan Jesus-ǵum kiunǵiǵniǵaa. ¹⁰ Qaukǵiǵich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiǵaipsauraqhutiǵ pasiuǵniǵaat Jesus. ¹¹ Herod-ǵum aǵuyyuiqtaiǵiǵu mitau-tiginiǵaat Jesus suvasaǵiǵitlugu. Atipkaǵlugu atanǵum atnuǵaallautanik utiqtinniǵaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu iłauraǵiik-sinniǵsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

¹³ Pilate-ǵum katipkaǵniǵai qaukǵiǵich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iǵuǵiǵu, ¹⁴ suli niǵliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una aǵun uvaǵnun nipliǵhusi

sivulliullautaniñniplugich iñuich. Isivgiugaluaglugu sivuqqapsitñi paqitlai-tchiga savamaqluutiqağlugu pasiuğutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuug paqitchi-nitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinñigaa uvaptiknun. Una anun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnağluña ipiqaqtuqtitqaag-lugu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaisitchisuuruq atautchimik isiqtamik niğiqpagvikaam uvluani]. ¹⁸ Iñugaagruich niplianiqsut, “Tuqquatchiun taamna iñuk aasiñ tigutaaqtaunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtaunisuq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutij nunaqqimi tuqutchiruaniñu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaiğukkaluagaa. Taatnamik uqağvigitqikkaluagai iñugaagruich. ²¹ Aglaan iğialaniqsut nipitusiplutij, “Kikiaktuutisiñu! Kikiak-tuutuli sannigutamun!” ²² Pilate-ñum piqatchiqlugu nipliğniqsuq, “Sumik savamaqluutiqaqpa? Paqitchinitchuñ sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiqaqtuqtillugu patchisaiğisigiga.” ²³ Aglaan iğialapsauragñiqsut kikiaktuutiraksraupiağniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu iğialağimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniğniğaa Jesus kipiğniğutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituğniğaa Barabbas pisukkañat, taamna isiqtauruq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutij iñuquani, aasiñ qaitlugu Jesus ilinjitñun pisu-łhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivulligñigaat Jesus. Pisullağmiñ paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-nağmumik atiqaquamik Simon aitmuktuamik nautchiivijmiñ. Tamat-kua nunuriñigaat akiyağiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñu-giallapiaquuat iñuich maligñigaat. Akunğatni itmiñiqsut ağnat qairuat uigua-laplutij. ²⁸ Jesus-ñum kiniaqami nipliutiniğai, “Ağnaanisiñ Jerusalem-ñum! Qirratiginasitja aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliğisilhat, ‘Quvianamiurut taapkua ağnat qitungai-tchuat siğaiyautłaitchuatl miluktitchisimaitchuatl.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi iñuich nipliğisirut iğgiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiğaanun, ‘Irtiqitut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruñ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrut-riñiaqmivat iñuñmik taimanigu?”

³² Malğuk atlak iññuk, iluqatik savamaqluksimaruaq, tuqquatauruksraup-miñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Anuyyiuqtit tikiñniñiqsut atiqaquamun “Saunğa niaqum.” Tavrani kikiaktuutinigaat Jesus suli taapkuak savamaq-luksimaruaq piqasiqlugu, ilaqataa taliqpian tunaanun suli ilaqataa saumian tunaanun. ³⁴ Jesus nipliğniqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtılaaqtij.” Avguğniğaiç atnuğaani nalauchağauti-giplugich. ³⁵ Iñuich qichaquuat tautuktuagñigaat. Jew-ñuruat sivulliuqtinğisa mitautiginigaat, “Annautirağigai atlat. Ki anniqsuğli iğmiñik Christ-ñuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶ Anuyyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlaklugu aatchuğniğaat suğagñitchuamik misuqqumik ³⁷ nipliqlutij, “Anniqsuğli ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqałhich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruaq niviñaruam uqağniqluktaqmiñi-gaa, “Christ-ñuguvich anniqsuğli ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan

inĩqtiǵnĩǵaa nipliǵhuni, “Talugĩnĩtpiuǵ Agaayyun? Tuqputaksaurutintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautilugu atakkii taatnaǵnaqhunuk; aglaan taamna savaaqaǵnitchuq pigiitchuamik.” ⁴² Aasiĩ nipliutiniǵaa, “Jesus, itqaǵi-llaǵniǵa tikitchuvich aǵaayuaupnun!” ⁴³ Jesus-ǵum nipliutiniǵaa, “Akiq-sruǵikpiĩ, marrumani uvlumi piqasiǵisigikma utaqqivĩǵmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqĩĩnaǵiǵaǵĩĩnĩqsuq taaqsipluni nunapayaami piĩa-sunun ilipman sassaǵ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] niviǵaruq agaa-yyuvikpaǵmi siiksiǵniqsuq tatpichakǵa takunuaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaala-lĩǵniqsuq, “Aapaǵ! Argaknun ilĩǵiǵa irrusiǵa!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-maǵmiut qaukĩata aǵuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruq kamaksruǵniǵaa Agaayyun nipliǵhuni, “Ilumutun taamna aǵun nalaunǵa-ruq!” ⁴⁸ Iĩuich katiruat qĩniǵiaqługu kikiaktuttriłiq tautukamitruǵ tamanna atuumaruq, utĩniqsut kiǵuniǵmiknun ipiqtutchallapiaqhutiǵ. ⁴⁹ Iluqatiǵ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilaǵipluǵiılu aǵnat maliktuat Galilee-miĩ qichagĩniqsut taiĩakǵatluk qĩniǵiaqhutiǵ.

Jesus İluvĩǵniǵaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iĩuqaqmiĩniqsuq atiliǵmik Joseph-mik Arimathea-ǵmĩumik, nunaq-qimiĩ Judea-mi, nalaunǵaruq qanutitaǵnitchuaǵlu iĩuk, sulı utaqqĩniqsuaq tikiłiqsraǵanik aǵaayuaqutaan Agaayyutim. İlauǵaluaqhuni uqaqsittaaqti-tchirini aǵiqataunĩniqsuq sivunniqumata tuqutuchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ǵum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiǵaa timaa Jesus-ǵum pisuklugu. ⁵³ Tavrakǵa atqaqługu timaa Jesus-ǵum, nimiqsruǵniǵaa ukiłhaaǵiksaa-mik, ilĩpluǵuasiĩ iluviliuqtamun uyaǵaǵmi atunǵaǵnitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaǵvium uvlua aullaǵniyasipman. ⁵⁵ Aǵnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miĩ maliǵniǵaat Joseph tautukluguasiĩ qanuq Jesus-ǵum timaa ilipmagu iluvĩǵmun. ⁵⁶ Utiqhutiǵ kiǵuniǵmiknun itqanai-yaǵniǵaich tipraǵiksautilgich uqsruǵutiksrai timaan Jesus. Jew-ǵuruat min-ǵuiqsiaǵvıatni minguiqsĩniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ǵum.

Jesus Anipkakkauruq Tuqutĩǵmiĩ

24 ¹ Uvlaatchaurani sivullium uvlum akunniqsaaami aǵnat iluvĩǵ-muǵniqsut saagaqhutiǵ tipraǵiksautilĩǵnik uqsruǵutiksraiĩnik itqanaiyaaǵmiknik. ² Paqĩnniǵaat uyaǵak aqsraqtiǵaniqsuaq paǵaniĩ iluvǵum. ³ Tavraasiĩ isiqami paqĩǵiĩniǵaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuq-sausiuqtĩlugich tavrakǵatchiaq malǵuk aǵutik qitĩaǵnaqtuanik atnuaǵa-llak qichagĩniqsuk saniǵaatni. ⁵ Iqsitchakhutiǵ aǵnat sikinniqsut nunamun. Aǵutik nipliutiniǵaich, “Suvaata tautuǵiaqpsi iĩuuruamik akunǵatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniĩǵitchuq atakkii iĩugutqıksuq. Itqallaksiuǵ qanuq uqaqti-laǵa ilipsitĩun Galilee-miĩnǵaǵmiĩ, itna, ⁷ ‘Iǵniǵa Iĩuum qaisauruksrau-ruq killuuruanun iĩuǵnun kikiaktutikkauluni, aasiĩ piĩayuatigun uvlut aǵitqıkkumapluni iĩuułĩǵmun.’ ” ⁸ Aǵnat itqaǵniǵaat uqaǵıkkana. ⁹ Utiqhutiǵ iluvĩǵmiĩ uqautiniǵaich qulit atausiq maliǵuaqtit atlatlu iluqaitĩnik tamatkunıǵa. ¹⁰ Taapkua aǵnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-ǵum, sulı atlat aǵnat. Uqautiniǵaich uqıraqtit tamatkunıǵa atuumaruanik

iluvigmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aġnat piinjiliginiplugich. Taatnamik upigijninigaich. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruġniqsuq iluvigmun; auġrukami tautuġnigaa nimġutaa ukiġhaaġiksuaq kisian. Kinuġnigmukhuni quvigusuutiginiġai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaġniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malġuk Jesus-ġum maliguaqtik nunaqqiuramun-ġaġniqsuk atilimun Emmaus-mik, uġasiksilaqaqtuaq tallimat malġumni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaġmik uqaġniqsuk iluqaanik atuumarua-mik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiginiġik; ¹⁶ tautukkaluaġnigaak aglaan ilisaġiniñnigaak. ¹⁷ Jesus-ġum nipliutiniġik, “Sumik uqaqpisik pisuktuahap-tikni?”

Qichaqpaahajniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsrugniġaa, “Kisivich naluvalunniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ġum apiqsrugniġik, “Sunik?” Kiuniġaak, “Tamatkuniġa atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna aġun sivuniksriqirauniqsuq saġniqaqtuaq uqaġimigun savaaġmigunlu sivuġaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qauklijich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivun-ġiñnigaat kikiaktuutitquplugulu tuqutautquplugulu. ²¹ Niġiugaġigaluakkaqput ilaġuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmionik. Marrumani uvluni piġayugiġaat atuumapmanaglaan. ²² Ilaqta aġnat tupakkaatigut pitluk-ġugunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluvigmun, ²³ aglaan paqin-ġiñnigaat timaa. Utiqamiġ nipliġniqsut tautuġniplutiġ isagullaġnik uqautri-ruaġnaġnik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ Ilaqut utlautiniqsut iluvigmun paqitlugu taatnatupiaq aġnat uqaġhatitun, aglaan qiniġitmiñnigaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ġum nipliutiniġik, “Qanutun isumailaagtiġivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriġksrapsitnik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitnik! ²⁶ Uqaġniġugaut Christ, Anniqsuqti akiqsrutaauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniġa isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ġum ilitchuġipkaġniġik uqautigikkauruanik inġmigun iluqaitni Agaayyutim uqaġhiñi, aullaġnipluni makpiġaanjiñiñ Moses-ġum suli aglañitniñ iluqatiġ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiġ nunaqqiuramun igliġvinmiknun, Jesus pisuktuiñaġniqsuq qaaniñaġniqaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaak nipliġhutik, “Ittuallagiñ uvap-tikni. Taaqsisiaqsiġaatigut.” Maliklugik nayuġniġik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niġi-qasiġuklugik. Tiġusikami qaqquim quyanigaa Agaayyun. Avguġlugu qaqquq qaiñnigaa iliniknun. ³¹ Irratik aġmaqmata ilisaġiaqsiliniġaak. Aglaan qiniġ-naiqsiginiqsuq ilinikniñ. ³² Uqaqsiñniqsuk inġmiknun, “Uunaqsaagaluqaqpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kañiqsipkaġlugu Agaayyutim uqaġha uvaptiknun.” ³³ Maksriġhutik utiqtiġniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatigaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Ataġuruaq aġitqiniñniqsuq ilumun! Sagviġniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malġuk utiqtiqtuak uqautiniġaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsiñiġmiknik Ataniġmik avġuipman qaqquimik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malġuk uqaqtitlugik taavrumiġa, tavrakġatchiaq ataniq Jesus qichaaniġ-tiġniqsuq akunġatni nipliutiġlugich, “Tutqutiqaġitchi!” ³⁷ Tatamitchaġniqsut

atakkii tautukkasuñniaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniñgai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuñ. Aksigluñ ilitchuñiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqañitchuq sauniquañitluñlu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiñ qiniñqitkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiñilguiniññaatsuli aglaan quvigusukhutiñ quviasullapiaqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsruññigai, “Uvani niqiksraqaqpisi?” ⁴² Aatchuññaat igaamik iqaluñmik. ⁴³ Tiguplugu niñiññaa sivuñaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniñgai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutiññañma ilipsitñi, suapayaaq atuumaniañniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksrañ Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra añmaññigai isummatiñich kañiqsitquplugich uqañhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniñgai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksukstraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqilukun suli natqiutikkauñikun killuqsautiniñ iñuñnun nanipayaaq, aullañniilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iñisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuñsigipsi Irrusiñlautamik Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. Utaqqirusraursi nunaqqimi saññim pakmakña tikiññiañhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniñgai nunaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isakluñich argañni piliutiksriññigai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuñ. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiñaat utiqhutiñaasiñ Jerusalem-mun quviasullapiağataqhutiñ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpañmiinniqt [nanğaqługu] quyapługu Agaayyun.

Uqałhich Aglaani John-ŋum

Uqałhum Timiniłha

1 ¹ Aullağniisaqqaagatałigmi ittuq Uqałiq, Uqałiq iqataupluni Agaayyutmi, sulı Uqałiq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullağniisaqqaagatałigmi. ³ Taavrumuuna Uqałikun Agaayyutim iñiqtağigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtağikkanañiñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqałiq kanjigigaa iñuulhum. Taavruma iñuulhum iñuich qaggutigai, kanjisi-łiksrañatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitchaa.

⁶ Agaayyun kilgıruaksramik tuyuqağniqsuq, iñuñmik atilıñmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuñmik uqautrıyaqtıtlugu. Aggıñniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugıllı. ⁸ John ilaa taivrumıñaungıtchaluaghuni, aggıñniqsuq taivrumıña qaumamik uqautrıyaqhuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun aggıñigmiñi nunam iñuiñun kanjıspıchaıyaqtuag iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasulı nunam iñuiñ ilıchuğingıñniğaat. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtungıtchaa. ¹² Aglaan ilañich ukpiqsriplutıñ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qıtungagılıutıpkagai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniñğitchut timim qıtungıulhagun naagaqaa iñuum pisulhagun, aglaan anıtqıñniqsut tıvraglugu Agaayyutim pisulha.

¹⁴ Taamna taggisıaqtuag Uqałıgmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qıñıgıkput kamanautaa inuqtuummataıtchuaq iluaqqutrıłıkun sulı ilumutuulıkun. Taamna kamañun pılıun Ilaan akuqtuagıgaa aapamiñiñ Iğñıtuañułıgmıgun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautıgıniğaa. Itnautıgıplugu, “Taamna uqautıgıkkaga itnaqama, ‘Taimña aggıqsuaksraq aqupkun kamañatłuktıuq uvañniñ, takku anıgaluaqnaña inñaniksımaaqhuni.’ ” ¹⁶ Inuqtuusrımaiłıgmıñiñ naglıktağmıgun Ilaan pılıutıqagaatıgıt; iluqata ikayugaatıgıt ikayutqıgaaghuta iluaqqutmıgun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaa malığutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iluaqqun sulı ilumutuulıq Jesus Christ-kun aggıqsuk. ¹⁸ Kia-unniñiñ Agaayyun qıñıñgaqsımaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrıñuruam Agaayyutmi sulı Aapam sanıgaaniıttuam, ilıchuğıpkautıgıgaa.

John Paptaaqıtchirim Nıplıłha Christ-ŋunğıñniplıni

¹⁹ Jew-ñuruat Jerusalem-miñ tuyuqağniqmata agaayulıqsınik Levi-tkuayaanıglu apıqsruğiaqlıgu John kisıupmañaan, ²⁰ itna kıggutık-sraisuñaqani uqautıniğai nalupqınaiqlıgu, “Uvaña Christ-ŋunğıtchıña;

Anniqsuqtiksrautaungitchuḡa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ḡuvich?” John-ḡum kiuniḡai, “Taavrumiḡaungitchuḡa.” “Naaga taimḡa Moses-ḡum uqautigik-kaḡa sivuniksqiraavich?” John-ḡum piḡiḡai, “Taimḡaungitchuḡa.” ²² Nip-liutilḡiḡiḡaata, “Uqautitigutmi kisuutilaḡnik. Uvagut kiggutiḡaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniḡai, “Uvaḡa taimḡauruḡa uḡaḡimakkḡa Isaiah-m sivuniksqirim, itna,

Iḡuk tuḡtuḡtuḡaḡ iḡuiḡaamiḡ,

Itqanaiautisiuḡ apqutiksraḡa Atanḡum,

nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkuḡa uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniḡ, John apiḡilḡiḡiḡaata, “Uvva, Christ-ḡunḡiḡiḡuvich naagaqaa Elijah-ḡunḡitchuvich, naagaqaa taimḡa sivuniksqiraungitchuvich, suvaata paptaḡgivich?” ²⁶ John kiuniḡai, “Uvaḡa paptaḡgutiḡaqtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitḡi qichaqtuḡ ilitchuḡimaaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun sagvigisiruḡ. Uvaḡa siḡiḡlḡuyumiḡaitchuḡaunḡiḡi aluḡutignik.” ²⁸ Tamatkua atuummiḡiḡisut Bethany-mi Perea-mi Jordan taa-vanitchiaḡani John-ḡum paptaḡqitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaḡa

²⁹ Uvlutqikman John-ḡum Jesus qiniḡniḡaa utlautiruaḡ iḡmiḡun, aasrii upyakḡlugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaḡa piigityaqtuḡa nunam iḡuiḡ killuutaatnik! ³⁰ Ilaa taimḡauruḡ uqautigikkaḡa itnautigiplugu, ‘Iḡuk imma agḡiḡiḡiaqtuḡ akiaqtiksraḡa. Kamanatluktuaḡ uvaḡniḡ, takku ilaa anigaluaḡ-naḡa inḡaniksimaḡqhuni.’ ³¹ Uvaḡa nalugaluaḡlugu kisuugisiḡha, tikiumaruḡa paptaḡusriḡḡuḡa imiḡmik ilitchuḡipkautigisrukḡlugu Israel-aḡḡmiunun.” ³² Uvva itnaiḡiplugu John-ḡum ilisimarriḡaa, “Uvaḡa qiniḡiḡa Ipqitchuaḡ Irrusriḡ atqaqtuḡaḡ pakmakḡa atriḡaḡhuni tiḡmiḡḡruuratun aasrii ilaaniḡtluni. ³³ Kaḡiqsianinḡitchaluaḡiḡa kisuutilaḡa, aglaan Agaayyutim tuyuḡirima imikun paptaḡgityaḡḡuḡa, uqautigaḡa itna, ‘Iḡvich qiniḡisiḡiḡi Ipqitchuaḡ Irrusriḡ atqaḡpan aasrii inillaguni iḡuḡmun, ilaa taimḡaugisiruḡ paptaḡgiruksraḡ Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ³⁴ Aasrii uvaḡa qiniḡanikkḡa taamna atuumaruaḡ aasrii uqautigitlaplugu Iḡniḡiḡhagun Agaayyutmun.”

Jesus-ḡum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniḡlḡiḡiḡisuuḡ malḡuḡnik maliguaqtinḡiḡiḡiḡ piḡa-sriḡhuni. ³⁶ Qiniḡamiḡ Jesus apqusraaqtuḡa John-ḡum upyaḡniḡaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaḡa.” ³⁷ Taapkuḡa maliguaqtik tusraaplugu taatnaḡman, maliutiniḡaaḡ Jesus. ³⁸ Jesus-ḡum kiniaḡami, maliutiniḡmakni qiniḡluguḡi apiḡiḡiḡiḡ, “Sua pakikpitchu?” Taapkuḡa kiuniḡaaḡ, “Rabbi, nani tukkuḡaḡpitch?” (Taamnaguḡ Rabbi mumiutiqtuḡaḡ ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniḡiḡ, “Uvuḡaḡutik qiniḡiatku!” Taapkuḡa utlauti’amik qiniḡniḡaaḡ nani irviquḡtilaḡa, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuḡtuḡtaḡ iliyuḡḡaqsiruami sassaḡ unnuksraaḡman. ⁴⁰ Taapkuḡa tusraaplutik John-ḡum uqautaanik maliutriraḡ Jesus-mik ilaḡataa atiqḡniḡisuuḡ Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paḡilḡaḡniḡaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paḡtikkipuk Messiah” (mumiutiqtuḡaḡ Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ḡum qiniḡlugu nipliutiniḡaa, ‘Iḡvichuva Simon, iḡniḡa John. Taiyuutininikisirutin Cephas-mik” (mumiutiqtuḡamik Peter-mik Iyaḡaḡmiḡl).’

Jesus Tuqłuiḥa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniḡniqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniḡaa, “Maliguaḡḡa!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ḡmiuḡuniqsuaqtuuq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵ Philip-ḡumli nalautilugu Nathanael, uqautiniḡaa “Uvagut paqitkikput taimḡa Moses-ḡum uqautigimakkaḡa maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkanaḡ. Ilaa Jesus-ḡuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ḡum iḡḡiḡa.” ⁴⁶ Nathanael-ḡum piḡiḡaa, “Qanusriq nakuuruaq aggitlawa Nazareth-miḡ?” Philip kiugaa, “Kiataamiḡi qiniḡiaqsaḡuḡ!” ⁴⁷ Jesus-ḡum qiniḡamiuḡ Nathanael utlautiruaq iḡmiḡun nipliḡniqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupaḡataq! Ilaani piitchuq pigiiḡa.” ⁴⁸ Nathanael-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡlugu iḡisimaviḡa?” Jesus-ḡum kiugaa, “Philip-mun tuḡḡaluaqtitnak qiniḡaniḡniḡikpiḡi atanjusrima’avich asrirriraḡaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ḡum kiugaa, “Iḡisautrii! Ilvich Agaayyutim Iḡniḡiniḡaatin! Israel-aagmiut umialiginiḡaatin!” ⁵⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsippich qiniḡni’apkiḡi sivuani ataani napaaqtum asrirriraḡaqtuam? Qiniḡisirutin kamanatluktuanik taavrumakḡa.” ⁵¹ Jesus-ḡum nipliutipsaag-niḡai, “Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, Iḡipsi qiniḡisigiksi qilak aḡmaqqan suli Agaayyutim israḡulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iḡuum Iḡniḡanun.”

Jesus-ḡum Atlaḡḡuqtitchiḡa Imiḡmik Misruqqumun

2 ¹ Uvluk piḡayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaq-qimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ḡum aakaḡa itmiḡniqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniḡu aiyugaaqtaupmiḡiḡsut katchuutniaqtuaniḡun. ³ Misruḡuutaat nuḡupman, Jesus-ḡum aakaan nipliutiniḡaa, “Ukua misruḡuutaiqsut.” ⁴ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tiliuqtaksraḡiḡitchikma sutquluna. Piviksraḡasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ḡum aakaan uqautiniḡai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imiḡnun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni iḡuiḡniḡaqtun naagaqaa iḡuiḡniḡa qulit gallon-tun, Jew-ḡuruat maligutaksrirusriagikkaḡmikkun iḡḡuutiksraqtuḡvikaanich. ⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Immiqsigik qattat imiḡmik.” Tarra immiḡniḡaich qaḡḡukpiuraḡḡigich. ⁸ Tarakḡaasrii Jesus-ḡum nipliutigai, “Tarakḡa qalusriḡusri, niḡiqpaktuat aḡalataat payuksiḡu!” Taapkua payuḡniḡaat. ⁹ Aḡalataata niḡiqpaktuat uukamiuḡ imiq misruḡuḡuqtitaq naluniḡaa nakitḡaqtuutilaḡa tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imiḡmik iḡisimanigaat. Taavruma aḡalataata niḡiqpaktuat tuḡḡuḡniḡaa uiksraun, ¹⁰ nipliutlugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruḡuḡiḡniḡksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitḡuḡniḡksramik piquqtitkaqsipḡigich. Aglaan ilvich itinniḡiḡi misruḡuḡiḡniḡisraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliqpiaḡuḡplugu taamna quvignaqtuag savaaq Jesus-ḡum iḡiḡtaḡiniḡaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniḡtinniḡaa. Aasrii maliguaqtaiḡi ukpigiḡiutipsaag-niḡaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilḡu nukatchianḡilḡu suli maliguaqtiniḡi Capernaum-muḡniqsut, taraniasriiḡi itlutiḡi ikituuran iḡvuni.

Jesus-ḡum Suaḡḡuiyaiḡa Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ḡuruat niḡiqḡagvikaanḡat atilik Apqusaakkauḡiḡmik tikiyasriruq, aasriiḡi Jesus Jerusalem-mun aullaḡniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaḡmi pakinniḡaa

iñuich tunniuuqairuat ajuusalluḡnik ipnaiñiglu tiḡmiaḡruuraniglu suli simmiqsuqtit maniqñik aquppiruat manniqiviḡmikni. ¹⁵ Aasriiñ aḡlunaamik, ipiḡaqtuusriḡhuni uumarupayaat aninniḡai Jew-ḡruuat agaayyuvikpaḡatniñ, manniqiviḡnich simmiqsuirit maniqñik ulḡutlugich, simmiqsuutiḡnich siamitlugich. ¹⁶ Suli tilipluḡich tunisiullaqtuat tiḡmiaḡruuranik itnaḡhuni, “Tamatkua uvakḡa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguḡnagu!” ¹⁷ Maliḡuaḡtaiñ itḡaḡniḡaat uqaliḡ aglausimaruaḡ itna, “Agaayyuun! Siḡniḡillapiaḡiḡma tupiḡikkapnik iluḡnauqsimaḡtitkaḡaḡa.” ¹⁸ Jew-ḡruuat nipliutitḡiḡniḡaḡat apiqsruutmik, “Sumik quviḡnaḡtuamik iñiḡtaḡaḡutin qiniḡtinnayaḡpiuḡ uvaptiknun nalauñhiñ taatnasriḡaḡavich?” ¹⁹ Jesus-ḡum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiaḡupsiuḡ, piñasruni uvluni nappatḡikkisigiga.” ²⁰ Jew-ḡruuat apiqsruḡniḡaat, “Piñasruni uvluni nappatḡikkisiviḡuḡ? Malḡukipiaḡ itchaksrani ukiuni nappaḡniakkauruḡ agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uḡautigikkaḡa agaayyuvikpak atrinuniqsuḡ ilaan timaanun. ²² Taamani tuḡuḡiḡmiñ aḡitḡikman, maliḡuaḡtaiñ itḡaḡniḡaat taatna uḡaḡha, arguaḡqutaitluḡich aglausimaruaḡ uḡaḡhich, suli Jesus uḡautigikkaḡa.

Jesus Iḡisimagai Iluḡaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niḡiḡpaḡvikaami tagḡisiquḡtuami Apqu-sraaḡtitauḡiḡmik iñuḡiḡktuat ukpiḡiniḡaat qiniḡamisigik quviḡnaḡtuat savaaḡi. ²⁴ Aglaan Jesus-ḡum ilumuḡuḡḡiḡniḡai, atakkii ilaan iñuich iḡisimmaḡiḡluḡich. ²⁵ Iñuḡtigun kaḡiqsipkaḡniḡnaḡhuni iḡiḡniḡqsuḡ, ilaan kaḡiqsimmaḡiḡluḡich iñuich isrummatiniḡich.

Jesus-ḡum Iḡisautriḡha Nicodemus-mik

3 ¹ Uvvaasriiñ inniqsuḡ iñuk atiquḡtuḡ Nicodemus-mik, Jew-ḡruuat sivu-lliuḡtaiñ ilaḡat, piḡataupluni taapkunani Pharisee-ḡruuani. ² Unnuat ilaḡatni utlautiniqsuḡ Jesus-mun nipliḡhuni, “Iḡisautrii! Iḡitchuḡigikput ilvich iḡisautriksrauplutiñ tuyuuñhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviḡnaḡtuat savaat kisianik Agaayyutim piḡasriumalugu.” ³ Jesus-ḡum kiugaa, “Iluḡutuuruamik uḡautigikpiñ, iñuum anitḡiḡḡisuaḡuni, Agaayyutim aḡaayyuḡataa qiniḡlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ḡum apiqsruḡiḡniḡaa, “Qanuḡuni iñuḡaniktuḡ anitḡikkisiva? Nalupqinaitchuḡ, aakami iluanun isitḡiaḡsiyumiñaitchuḡ, aniḡiḡi tuḡliḡitlasriḡlugu.” ⁵ Jesus-ḡum kiugaa, “Iluḡutuullapiaḡtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitḡiḡḡisuaḡuni imikun suli Ipḡitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuḡ Agaayyutim aḡaayyuḡataa-⁶ taanun. ⁶ Tamatkua aniruḡat iñuḡniñ iñuḡruñiḡaurut. Tamatḡualiasrii kisiisa Ipḡitchuam Irrutchim anitḡiksitani iñuḡisirut Ipḡitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviḡsruutiginagu nipliutiga, ‘Anitḡiksuksraupiaḡtusri’. ⁸ Anuḡi igliḡaḡtuḡ napmupayaḡḡukami, ilipsiasriiñ tusraapluḡu anuḡim siḡruḡniḡa, aglaan iḡisimatlaitchiksi nakiñ agḡiḡha unniñ napmuḡha. Taatnatun kiñapayaḡaḡ ittuḡ animaaḡtuḡ Ipḡitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich iḡisautraugaluḡhutiniñ Israel-mi taamna naluniḡpiuḡ? ¹¹ Ilumuḡuḡllapiaḡtuamik nipliutigikpiñ, Uvaḡut uḡaḡaḡtuḡut iḡisimakkaptiknik suli iḡisautriḡraḡtuḡut qiniḡkaptiknik. Aglaan nallipsi uḡaliḡput akuḡtuḡummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpiḡiḡḡitchipsitiña uḡautikapsi nunakḡaḡtatigun; qanuḡusri ukpiḡitlasriḡisivisitña uḡautigupsi

pakmakŋaqtatigun? ¹³ Kiŋaunniin pakmuŋa mayuqsimaitechuq, aglaan Iŋuum Igŋiŋa atqaqtuaq tatpakmakŋa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianŋuaq nappaqutamun suviksraiŋaami, taatnatun Iŋuum Igŋiŋa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviŋiktuaq ilaanik isruitchuamik iŋuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iŋui piqpagivagitlugich, Igŋituaŋi aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpiqsriŋkun turviŋiktuaq ilaanik tuquyumiŋaitechuq, aglaan isruitchuamik iŋuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Igŋiŋi tuyugingitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iŋuiŋun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitŋun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunŋaviŋiktuaq Igŋiŋanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriŋgitchuaq atanniqsimaŋaniktuaq, takku ukpiqsriŋkun tunŋaviŋiksimaŋitluni Agaayyutim Igŋituaŋikkanaŋanik. ¹⁹ Taatnaiŋiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iŋuiŋun tikitman. Aglaan iŋuich piqpagitlukkaat taaqtuaq taavrumakŋa qaumamiŋ, takku ilinich irrusriŋiksimaŋqhutij pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaaq irrusriŋiksimaŋqtuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, sulitlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusrigiliutikkani pigiitchuaq sagviquŋgitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriŋikkami ilumutuuruuamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuŋa qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriŋkun Agaayyutimik.”

John Paptaaqŋitchiri Iŋisimarauŋa Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniŋu aullaŋniqsut nunanun Judea-m. Tarani ittuaŋniqsuq ilinŋitni sulit paptaaqŋipluni. ²³ John-tuuq paptaaqŋiqsuq Aenon-mi uŋasriŋgitchuamiŋ Salem-miŋ, takku imgukkaqhuni tamanna. Iŋuich utlaagaŋqulugu ilaan paptaaqtaŋigai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsulit isiqsivimun.

²⁵ John-ŋum maliguaqŋaiŋ ilanich uqaksraqtuasniŋiqsut Jew-ŋuruatlu taavrumuuna ipiqsakkauŋkun. ²⁶ Aasriiŋ John-mun utlautiplutiŋ uqautiplugu, “Iŋisautrii! Anun itqagiviun Jordan-ŋum igluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaqŋiqsuq, aasrii iŋuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ŋum kiuniŋai, “Kiŋaunniin sumik piqagumiŋaitechuq, Agaayyutmun qaitchiŋgunnani. ²⁸ Ilipsi iŋisimarigigipsi nipliqsimaŋlapkun ‘Uvaŋa Christ-ŋungitchuŋa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruŋa,’ itqanaiautituaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpiam ilau-raaŋa qichaqatauraqtuq naalaŋniplugu, quviagiŋiplugu tusraaŋa nukatpiam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruŋiŋa naammatigiruq. ³⁰ Ilaa piguqtuksauruq kamaŋaqsitluguŋi, uvaŋaasrii nuimaigluŋa.

Ilaa Aggigsuaq Qilaŋmiŋ

³¹ “Ilaa aggigsuaq pakmakŋa iluqaitniŋ kamanatluktuaq. Nunakŋaqtagiŋi iŋu-ŋiŋaupluni nunamiittuaŋuruq, nunakŋaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa aggigsuaq qilaŋmiŋ kamanatluktuaq iluqaitniŋ. ³² Aasrii uqautigigaa qiniŋkani tusraakaniŋu, aglaan kisupayaaq uqaŋa akuqtungitchaat. ³³ Kia akuqtuuruam uqaŋanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuŋa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugikkanaŋ Agaayyutim uqaŋi uqagigai, takku Agaayyutim qaitchip-lugu inuŋaiŋlugu Ipqitchuamik Irrutchiŋmiŋ. ³⁵ Aapam Igŋiŋi piqpagip-lugu aasrii supayaaq aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsriŋuaq Igŋiŋmik

isruitchuamik iñuuliqaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Igñigmik iñuuliqaḡu-miñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qanjavak taimuḡa.”

Jesus-lu Aḡnaḡlu Samaria-ḡmiu

4 ¹Pharisee-ḡruuat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñipluḡu paptaaḡitluk-huniḡu John-miñ ²(Jesus ilaa paptaaḡingitchaluaqtitlugu, aglaan maliḡuaḡtai). ³Jesus-ḡum tusraa’amiuḡ uqaḡikkaḡat, Judea-miñ aullaḡniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴Utiḡmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵Tikiññiqsuq Samaria-m nunaqqiḡanun atiqaquamun Sychar uḡasriñḡiññiqsuamun nunaḡaniñ Jacob-ḡum qaisaḡaniñ iḡñḡmiñun Joseph-mun. ⁶Jacob-ḡum nivviaḡa taraniñniqsuaq. Aasrii Jesus iḡluaḡimikniñ iñiqtuqhuni, nivviam saniḡaanun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷Samaria-ḡmiu aḡnaḡ agḡḡñiqsuq imiqtaḡiaqhuni. Aasrii Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Imiksriḡḡa!” ⁸Immali maliguaḡtai nunaqqimuḡniqsut niqiksramiknik tauqsigiaqhutiḡ. ⁹Aḡnam Samaria-ḡmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ḡurutin aasrii Samaria-ḡmiuḡup-luḡa. Qanuqhutin iniqpiña imigukhutin?” (Uvvataḡḡu Jew-ḡruuat piqatigat-laitchut Samaria-ḡmiunik.) ¹⁰Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraḡa sulī kisuuḡḡa iniqtigikkaḡpich imiksritqupluni inḡḡayaḡiñ, aasrii Ilaan qaitchiḡutin iñuunaqtuamik imiḡmik.” ¹¹Aḡnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaḡ itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuap piñayaḡpiuḡ? ¹²Jacob-ḡum sivulliapta uumiḡa nivviamik piqaḡtitaḡati-gut, qitunḡaiñḡu sulī pamiqsaḡniḡa imiḡvigimakkaḡatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuḡunaserugivich?” ¹³Jesus-ḡum kiugaa, “Kiñapayaaḡ imiq-tuḡaḡ imiḡmiñ uumakḡa imiḡulitqikkisiruq. ¹⁴Aglaan kiñapayaaḡ imiḡmiñ aatchuutiksramniñ imiḡumi imiḡulitqinḡiaḡitchuq, takku imiq aachuu-tiksraḡa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imiḡmik iñuunaqtuamik, piqaḡtillugu ittuksramik isruilaamun iñuuliḡmun.” ¹⁵Aḡnam nipliutigaa, “Taavrumiḡa imiḡmik qaitchiḡḡa, imiḡulitqinḡitchumuḡḡali unniñ uvuḡa imiqtatqinḡitchumuḡḡa.” ¹⁶Tarra Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Aullaḡutin uqa-tityaḡuḡ iḡaḡatin pakma nayuqtigikkaḡ, aasrii uvuḡatqigutik.” ¹⁷Aḡnam kiuniḡaa, “Iḡaḡataitchuḡa.” Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliavich iḡaḡataiñniḡlutin. ¹⁸Ilvich iḡaḡatniktuqsimaruaḡi tallimani, aasrii nayuqti-gikkaḡ pakma nalauḡlugu iḡaḡatigingitchiñ kachuusrimaitchiñ. Taatnaḡavich nalauttutin.” ¹⁹Aḡnam nipliutigaa, “Taatnaiḡipluḡu iḡisimatiqaḡniḡavich kaḡiqsigiḡa sivuniksriḡirauḡhiñ. ²⁰Samaria-ḡmiut sivulliaḡut agaayuma-aḡuḡurut uumani inḡimi aasriiḡi ilipsi Jew-ḡruani uqaḡaḡtusri iñuich agaayuma-aḡtuksrauniḡluḡich Jerusalem-mi.” ²¹Jesus-ḡum nipliutinigaa “Aḡnaaḡ, ukpiḡḡḡa, Piviksraḡ tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaḡḡiaḡmatruḡ Apa uumaniunniñ inḡimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²²Samaria-ḡmiesri iḡi-simaḡipiagiksi kisumun agaayumaḡiqsi; uvagut aglaan Jew-ḡruani iḡi-simaḡikput kisumun agaayumaḡiḡput, takku iñuich anniqsuḡtiksrḡaḡat Jew-ḡruaniñ kaḡiqaḡtuq. ²³Aglaan piviksraḡ tikisaḡtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, iḡumun putqataḡviquaḡtuat agaayumaḡviginiaḡmatruḡ Apa Ipqitchuakun Irrutchikunlu iḡumutuḡḡikunlu. Takku Aapauruaḡ piqaḡuk-tuq iñuich agaayumaḡviginiaḡqtuanik inḡmiñun taatnaiḡiluḡu. ²⁴Agaayyun

Irrusriuruq. Tamatkua putqataǵvıaqtuat ilaanik agaayumaaqtuksraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulıkunlu.”²⁵ Aǵnam nipliutinıǵaa, “Uvaǵa kañıqsımagıga Messiah taiyuutilik Christ-mik agqıqsagumaruaq. Ilaan agqıǵumi uqautisraǵumakkañatıgıt supayaamik.”²⁶ Jesus-ǵum nipliutigaa, “Uvaǵa uqaqatin Ilaañuruǵa.”

²⁷Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ǵum malıǵuaqtai utıǵnıqsut. Atqunaq quvıǵutchañnıqsut Jesus aǵnamik uqaqatıqagñıqman. Aglaanguuq nallıata nipliutingiñnıǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apıqsrungıñnıǵaat Jesus, “Suvaata aǵnamik uqaqatıqapich?”²⁸ Tarakña aǵnam imiqtautni unitıluǵu, nunaaqqımun utıǵnıqsuq, uqaaqsipluniasrıñ iñuñnun, ²⁹“Malıgluǵa qıñıǵaqsiuñ iñuk uqautrıǵa suraǵalıpayaañnik. Ilaa Christ-ñungıtchaluappa?”³⁰ Tamatkua uniñnıǵaat nunaaqıq utlautiplutıñ Jesus-mun.

³¹Taatnañhatnıguuq, malıǵuaqtaiñ Jesus uqapsaaǵnıǵaat, “İlisautrıi, niǵǵiñ!”³² Ilaan kiunıǵai, “Niqautilıqatıñ ilisımangısapsitñik.”³³ Taatnaqman malıǵuaqtai avatmun apıqsrutautıaqsiñıqsut, “İñuum una payungıtchaluagñıppauñ niqıksramik?”³⁴ Jesus-ǵum nipliutinıǵai, “Niqautilıqatıñ tupıksrıñıǵmik tuyuǵırıma pitqutaanik sulı itqanañıksrañanik savaam qaisaǵan iñıqtaǵıtquplıǵu.”³⁵ “Uqaǵaqtusrı, itnañıplıǵu nautchiıvıksıgıñ, ‘Sısamani tatqıñi ittaqtuq katıchtıvıksraq.’ Uvañalı nipliutigipsi, qıñıqtuallautaqsigik nauruat pakma piñuquqtuut katıtaulñıñaaǵuqhutıñ.”³⁶ İñuk kiprıplıni katıchtıruuq akiññagaqtuq katıchtıñıǵmiñi nauruanik isruıtchuamun iñuulıǵmun, atunim aasrıi nautchiıruaglu kiprıruaglu quvıasruatıǵiıkkısiplutik.³⁷ Uqautauruq ilumutuuruq itna, “İñuk nautchiıraqtuq atlam aasrıi kipıplıǵu, katıluǵu mukkaaksraq.”³⁸ Uvaǵa tuyuǵıpsı kiprılusrı katıchtıquplıusrı nautchiıvıñmi savaaǵagvıgımaısapsitñi atlat savaañatni aasrıi piññagıusrı taıpchua savaañatniñ.”

³⁹Samaria-ǵmiut iñuǵiaktuat nunaaqqımiñni ukpiqsrıñıqsut Jesus-mik aǵnam itnañhagun, “Ilaan uqautıgañña supayaamik atuqsımakkamnik.”⁴⁰ Taatnaqıluǵu Samaria-ǵmiut tikitñamıtrıñ, ittuallaquaqsiñıǵaat iñmiñni. Jesus-ǵumaasrıñ malǵuñni uvlıuñni nayuǵnıǵai. ⁴¹Iñuǵiaksılaaǵnıqsut ukpiqsrıuat ilaan uqauttutaıgıñ. ⁴²Aasrıi aǵnaq uqautinıǵaat, “Ukpiqsrıñıqsugut ilvıch nıpiñıñagıñıǵısapkun aglaan uvaptıknık tusraaplıǵu, ilıtchuǵıgıkpıt ilumutun annıqsuqtıksraulña nunam iñıñıñik.”

Jesus Mamıtıchtıñıqsuq Añalatchirim İǵñıñanik

⁴³Kıñuagun malǵuk uvluk Jesus aullaǵnıqsuq Galılee-mun. ⁴⁴Ilaan ilısımagıluqıluǵu, “Sıvunıksrıqırı kamakkusrıaqatlaıtchuq iñmi nunamıñi,” aullaǵvıgıñıǵaa. ⁴⁵Galılee-mun tikitman iñuıch paǵlanıǵaat, qıñıanıkıluǵu supayaaq savaaǵıkkana niǵıppagvıkaami taggısiqıqtuami Apusaakkauıǵmik, takku ilıñıttıuuq utlautinıqsut niǵıppagvıkaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶Taatnaqhıni Jesus utıtqıñıñıqsuq Cana-mun Galılee-mi ittuamun, sıvuani imıǵmik sısuǵuǵuqtıchtıvıñmiñun. Aasrıi Capernaum-mi innıqsuq añalatchırı iǵñıqagñıqsuaq atnıǵñaqtuamik. ⁴⁷Tusraa’amıuñ Jesus tikitıluǵu Galılee-mun Judea-mıñ, utlakıluǵu apıqsruǵnıǵaa Capernaum-mıglıluǵu ilıuqspıkaǵayaitmañaan iǵñi tuquñıñaaǵuqtıuq. ⁴⁸Jesus-ǵum nipliutinıǵaa, “Nallıqsıunniñ tarra ukpiqsrıyumiñıaıpiaqtuq, qıñıǵaluaqanı kamañaqtuanıǵu savaanik quvıqnaqtuanıǵu.”⁴⁹ Añalatchirim kiulǵıñnıǵaa, “Malıñña,

qitungauraga tuqugaluaqtitnagu!” ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullağiñ, iğniğini iñuugisiruq!” Taavruma iñuum Jesus-ñum nipliutaa ukpigiłlugu aullağniqsuq. ⁵¹ Anjilaatmuktitlugu savaktañ paağniğaat tusraapkağiaqlugu “Iğniğini iñuugaqsiruq.” ⁵² Apisruğniğai qaņaaglaan iğni iħuaqsitmuasqipmaņaan. Taapkua kiuniğaat, “Ikpaksraq uvluqpaguğniğmiñiñ atautchimun iłiyuñ-naqsipman uunaqluutaiqsuq.” ⁵³ Aapauruam iłitchuğiniğaa atuummiħha taivrumani sassağniğmi Jesus-ñum nipliutikmani, “Iğniğini iñuugisiruq,” Taatnaqhuni ukpiliğniqsuq, sulı iluqağmıñ tupiqatıpayaanjılu. ⁵⁴ Taavruma tuglıliğniğaa quvıqnaqtuaq savaņa Jesus-ñum Galilee-mukman Judea-miñ.

Jesus-ñum Mamititchiħha Atniğñaqtuamık Narvauram Siņaani

5 ¹ Aquagun tamarruma Jew-ñuruat niğiqpagvikaanat ilğiniñiqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi İpnaich Paanatni narvauragağniqsuq tallımanık quliğutilik. Hebrew-tguuq uqañatıgun taiyuutiqağniqsuq Bethzatha-mik. ³ İñugıallapiaqhutiñ iñuıch atniğñaqtuat nalanıqsut tamatkunani quliğutit atinjitni qiniñitlaitchuat, pisrutlaitchuat, sulı auliyatılaiłat taqqıplutiñ imğum iłiqsraqtiħiksrañanık. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israğulğan imiq iłiqsraqtitağniqmıgu aasrii sıvullıq atniğñaqtuaniñ kiñiñlaaqtuaq aņalataupkaqqaqlugu imiq mami-turağniqsuq qanusripayaamık atniğñautiqağaluañyağmi. ⁵ İñugguuq atniğñaqtuaq iñuiñiñaq akimıaq piņasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qiniğniğaa nalaruaq sulı kañiqsıplugu ilaan atniğñaħha takıruami, aasrii nıpliutiniğaa, “İħuaqsısukkaluaqpıch?” ⁷ Atniğñaqtuam kiuniğaa, “Uvaņa kiñisaitchaqtuņa imiq iłiqsraqtitaupman. Takanuğniğiaqtitluņa atlam sıvullıugaga-ğaņa.” ⁸ Jesus-ñum nipliutigaa, “Makillutin, ikivğatin tigulugich pisruğini.” ⁹ Taimmaiñaq taamna mamıtaunıqsuq; ikivğani tiguplugich, pisruğniqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummıvia Jew-ñuruat mınguiqsiagvıginiğaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiqağniğaat iñuk iħuaqsıkkauruaq, “Ugluvak mınguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptıknun akitñautiniqsutin ikivğapnik akiya-qavıch.” ¹¹ İlaan kiuniğai, “Taivruma iħuaqsıpkagtıma uqautıgaņa, ‘İkivğatin tigulugich pisruğini.’ ” ¹² Taapkua apisruğniğaat, “Kıa taatnaquvatin?” ¹³ Ağlaan taavruma iħuaqsıkkauruam iłitchuğiniğiniñiğaa kisutilaņa, atakkıi Jesus tamaakņa piğniğısuq iñugiapagıtıluni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinniğaa Jew-ñuruat agaayyuvıkpıñatni aasriiñ nipliutıplugu, “Atañi. Pakma iħuaqsırutin. Killuqsatqıñiñıaqnak. Takku killuqsaguvıch piğiitłuktuaq tikitpiaqtuq ilıpnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñiğai Jesus-ñunıplugu iħuaqsıpkagtini. ¹⁶ Taavrumıña pıqusriqhutiñ Jew-ñuruat pıyuagaqsiñiğaat Jesus, ilaa iħuaqsiñiñıplugu mınguiqsiagvıum uvluani. ¹⁷ Jesus kiuniğai, “Aapaga savaktuq ataramık iñiqlugu, sulı uvañap-tuuq savaktuksraupmiuņa.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sıvunniqsılla-piağniğai tuqqutchuklugu, taavrumuunalıñıaungitchıuaq mınguiqsiagvıum atuqtaqsraigun ağlaan nipliħagunlu Agaayyutmik aapaqağnipluni sulı atri-łiutipluni inğmiñik Agaayyutmun.

Iğniğuruam Aņalatchiħha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamık itna, Iğniq iñiqtaqatılai-ıchuq inğıguħiñaq. İlaa savaaqağaqtuq taavrumıña qiniñkağmiñik Aapani

savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaqman, Igñiniantuuq savaa-girağigaa. ²⁰ Aapam Igñi urriqsuutirağigaa iluqaanik savaağitlakkağmi-ñik, atakkii piqpapiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniiñ tamatkunakña iñiqtağikkaniñiñ, ilipsi quviğusrullapiatlasrılısuri. ²¹ Atriplugu Aapaa anipchairağiñha tuquruanik inugutqilıgmun, taatnatullapiaq Igñiña qaitchitlaruq inuulıgmik tamatkunıña pisukkağmiñun. ²² Aapaña inmiñik atanniqsungiñhuni, aglaan Igñi qaitchianiñniğaa atanniiğimik. ²³ Taatnaq-huni iluqani kamakkun itkisiruq Igñinıanun atrilugu inuich kamaqsriñhat Aapañanik. Kiñapayaaq kamakkutaitchumi Igñinıanun kamakkutaitmiuq Aapañanun tuyuğiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik sulı ukpiqsriuaq tuyuğirimnik piññaktaqtuq isruit-chuamik inuulıgmik. Taamna atanniqsiuyumiñaitchuq, aglaan pituğaanik-tuq tuquñalıgmıñ inuulıgmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami tikiu-maanıktuq tuquñaruat tusraaħiksrañat nıpaanik Igñinıan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruat inuuniaqtut. ²⁶ Atriplugu Aapauruaq Ilaa kanıuruaq inuulıgmı, taatnatun Aapauruam inillakkaa Igñiğikkani kanıutlasriplugu inuulıgmı. ²⁷ Sulı qaitchaa Igñi nalaullugu anıalatçıħiksramik atanniqsuiğimik, atakkii Ilaa Inuum Igñiğiıplugu. ²⁸ Taamna quviğusruutiginagu, pivik-sraq tikiññiaqtuq tuquruat iluqatıñ iluvıgıñı tusraağisiñhat nıpaanik. ²⁹ Aasrii ilıñich anıitqıgıłutıñ iluvıgıñiñ, tamatkua savaağiksuaat anıılutıñ inuulıgmun sulı tamatkua savaağıitchuat anıılutıñ sivuuganaqtuamun atanniqsiuviksrağ-miknun.

İlisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitchuña uvapkuıñaq. Uqausriusriaga tuvraq-lugu Agaayyutmiñ atanniiiraqtuñ. Taatnaqhutıñ atannıutitka nalaunjarut, takku pisuħapkun itingitlugu, aglaan tuyuğırıma pisuħagun. ³¹ Uvapkui-ñaq uqaqsagıñıaguma, inuich ukpiğiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigirıga, uqaqtuaq ilumutun uvapkun. ³³ İlipsi tuyuqaqapsi inuñnik kanıqısuqtuksranik John-mun Paptaaqıtchirimun, ilaan uqautigaasri taavru-muuna ilumutuuruamik. ³⁴ İnıñmik ilisimariqağnanğitchaluaqtuñ, aglaan taamna nipliutigigıga ilipsi annıqsuquplusri. ³⁵ John atriqaqtuaq nannimik ikımaruamik qaummagıksıplugu, ilipsıpsuuq sıvikitchuami taimanı quviagi-gıksı qaumagıkkana. ³⁶ Aglaansulı uvapkun piqaqtuñ ilisimarimik kamanat-luktuamik John-ñum ilisimarauħaniñunniñ, makua savaat iñiqtağıkkagıma, Aapaa qaisanıñ savaağıtquplugich itqanaığlugich tamatkua nalupqinaıqsru-gaat Aapamun tuyuğıñıga. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuaq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraangaqsımaitchaluağıksı nıpaanıñ kigiñana qıñıglugu. ³⁸ İlipsi uqauttutai pigingitlugich unniñ ukpıgıñitlugu taamna tuyuğıkkana. ³⁹ İlisaagıgısi uqałhıch aglausımaruat inuulıgmik isruitchuamik paqıtçıñasugıplusri. Tamarra tamatkua uqautıqaqtuat uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitchuısi uvañnun utlautısrugusri aasrii piññagusri inuulıgmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaqsiuħiksraq inuñniñ qıñıgıñıagıñıgıtchıga. ⁴² Aglaan ilisımagıksı, suutnagıñıgıtchıksı piqpaksrıñıq suvaluk Agaayyutim piqpaktaña. ⁴³ Aggıq-suñ Aapaa anıalatchısaagun aasriı akuqtungıtchipsitña. Naagasulı inuk kiña

aggiqpan inġmi saġġimigun, ilipsi akuqtuġniaġiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriiñ suliqutiginġitchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuġusrimi ukpiqsriñiaqpsi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvaġnun patchisiqutigisiñiñlusri Aapaanun. Moses-ġum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunġavagikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiginiġupsuñ Moses, tunġavaginayaqmi-gipsitña ukpigiluña takku ilaan aglaktigin uqautigigaaña. ⁴⁷ Aglaan aglaaġik-kanġ ukpiginiġitñapsigik, qanuġusri ukpiqsrigisivi uvaña uqalimnik?”

Jesus-ġum Niġipchaiġha 5,000 Aġutinik

6 ¹ Taavruma aquagun Jesus ikaaġaruq taagatchiaġanun narvaġan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiquaqmiuq Tiberias-mik. ² Inġiallapiaqtuat malilġiññaġat, atakkii ilinisa qiniġluġich quvinqaqtuat savaaġi iħuaq-siraġaiħikun atniġñaqtuanik. ³ Jesus qimiġaamun mayuqhuni, aquvinniqsuq maliguaqtiniñ. ⁴ Jew-ġuruat niġiqpagvikaanġat taggisiquaqtuaq Apqusraaqti-tauħġmik tarani qalliñiqsuq.

⁵ Jesus qiniġluġich inġiallapiaqtuat iñuich utlautiruat inġmiñun nipliutinigaa Philip, “Nakiñ tauqsigayaqpisa niġisuiġutiksraġatnik ukua iñuich?” ⁶ Taavrumiġaguq nipliutinigaa Philip uuktuaqħuġu, Jesus-ġum ilisimaanikkaluaqħuġu suħksrani. ⁷ Philip-ġum kiuniġaa, “Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisaġuptigik inullaa mikiruamikuñniñ niġiyumiñaqsiħuġu.” ⁸ Maliguaqtit ilaġata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukatpiaġruk piqaġniqsuq tallimanik qaqquuranik barley-nik suli qaluuraaġnik. Aglaan suugisivat taapkua itna inġiaktigiruaami inuġmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Iñuich aquvititchigik.” Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aquvinniqsuq. Aġutiħiñat 5,000-siyuñnaq. ¹¹ Jesus-ġum qaqqiaq tigu’amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaaġutaupluniasrii inuġnun aquppiruanun. Taatnatunsuli inġiqtaqaġniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatiñ niġiñiqsut pisuiġataqħutiñ. ¹² Niġisuiħlakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilakupayaat katitchigik aasrii iksisruñaqasri.” ¹³ Katitchi’amiñ, immiġniġaich qulit malġuġnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich niġġivigikkaġatniñ. ¹⁴ Iñuich qiniġamitruñ quvinqaqtuaq savaaq Jesus-ġum inġiqtaña nipliñiqsut, “Ilmutun una ilaanuñiqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agġiqsuksrautauruaq nunam iñuiñun.” ¹⁵ Jesus-ġum kanġiqsiñiġaa inuġnun umialiguqtinniaħksrani nunuriħuni. Taatnaqhuni unitħuġich aullaumiugallaħniqsuq qimiġaanun kisimi.

Jesus-ġum Pisruħha Imġum Qaaġagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki’amiñ utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaħuġu narvaq. Unnuagūqman Jesus-ġum utlangiñniġaisuli. ¹⁸ Anuġiġuutiqpauraġniġai qailġuutiħuġich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutiñ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iġlianigmiullu, qiniñaqsiñiġaat Jesus pisruktuaq imiġmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinġich iqsitchallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ġum nipliutinigai, “Iqsiñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiptiaġniġaat, aasrii ikipman taimmañnaq umiam tikiñjaniktigniġaa sivuniġikkani.

Jesus-ġum Qaqqiaħuħha Iñuutħiġmi

²² Uvlutqikman iñuich inġiaktuat aullangitchuat tamaaniaġaniñ narvam, iħitchuġiniġaat atausrisualuk umiaq taraniitilaanġanik. Jesus aullaqataunġiħha

maliguaqtimigun suli itqaginigaat kisimiŋ maliguaqtaĩ aullathat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniŋanun niŋiqpagviata Atanguruaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjicsima'amitruŋ Jesus taraniñgiha unniiñ maliguaqtai, umianun ikiplutiŋ Capernaum-mun aullaŋniqsut pakak-lugu. ²⁵ Narvam iŋluani iñuich Jesus paqitnamitruŋ, nipliutiniŋaat, "Ilsaut-rii! Qaŋaaglaan mañjaqpich?" ²⁶ Jesus-ŋum kiugai, "Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niŋiłłapsigun qaqqiamik pisuiŋataqhusri piqutigit lusrunaqnagich qinikkaŋsri quviquaqtuat savaatka sañŋigikkap-kun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piñŋiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaŋi-tchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuligmun. Taamna niŋi Iñuum Iŋñiŋan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iñuaŋikkauhagun Ilaa." ²⁸ Tamatkua apiqsrugaat, "Suruksrauvisa savaaqag-niaŋupta Agaayyutim savaaŋiñik?" ²⁹ Jesus kiugai, "Uvva savaaq savaaŋit-qukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyuŋikkaŋmiñik." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qinikkigayaqpisigut quviquaqtuamik sañŋip-kun, uvagut qiniglugu ukpiqsritlasriluta ilipnik. Sumik iñiqtaqagayaqpich?" ³¹ Sivulliavut niŋimarut taiyuutiliŋmik Manna-mik qaqqumik pakmakŋaqtam-ik suviksrailaami atriplugu uqautigimaruaq iñiŋlaan uqaŋigmi, itna, 'Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksraŋatnik pakmakŋa.' " ³² Jesus nipliŋsuq, "Iłumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqatitichiruq ilipsitnik pakmakŋa timiñhiñamun ittuamik, taiyuutiliŋmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iłumutuuruamik niqiksramik pakmakŋa qilaŋmiñ. ³³ Uvva-takku niqiksraq Agaayyutim qaisaŋa ilaŋjuruq atqaqtuaq pakmakŋa iñuuligmiŋ qaitchipluni nunam iñuñun." ³⁴ Tamatkua nipliutiniŋaat, "Ataramik qaitchisigut taavrumiŋa niqiksramik."

³⁵ Jesus-ŋum nipliutigai, "Uvaŋa atrigigaŋa qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaŋa kanjigigaŋa iñuutlasriŋiksram iñuutichikun. Iñuk utlautiruaq uvaŋnun niŋisulitqikkumiñaitchuq, suli ukpiqsriruaq uvapkun imigulitqik-kumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvaŋa uqautianikkipsi arguaqtułłapsigun, takku ilipsi qinigaluaqłuna savaaŋikkapkun ukpiqsrisunŋitchusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisaŋa uvaŋnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvaŋnun utlau-tiruaq saqitchumiñaitchiga. ³⁸ Takku atqaqtuŋa pakmakŋa tuyuŋirima pit-qutigikkaŋa iñiqtaŋityaqługu, pisułłapkuunŋitchuaq. ³⁹ Uvvauna pisuŋigigaa tuyuŋirim uvamnik tammaitqunŋiŋiksraŋa nalliatnikunniñ qaisaŋianikkaŋi-ñiñ uvaŋnun aglaan iluqaisa aŋitqiksillugich iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuŋigigaa iluqatiŋ qiniquat iŋniŋuruamik suli ukpiqsri-ruat ilaanik piqalıksraŋat isruitchuamik iñuuligmiŋ aasrii uvaŋa makititki-siplugich iñuuligmun aqulligmi uvlumi."

⁴¹ Jew-ŋuruat uqapılıutigiqaŋiñigaat ilaan nipliłhagun, itna, "Uvaŋa niqik-srauruŋa atqaqtuaq pakmakŋa." ⁴² Iliŋich nipliŋniqsut, "Jesus-ŋunŋitpauna, Joseph-ŋum iŋñiŋa? Uvagut ilisimagivut aapaŋalu aakaŋalu. Qanuqhunimi nip-liava atqaŋnipluni pakmakŋa?" ⁴³ Jesus kiugai, "Uqapılıguiqitchi! ⁴⁴ Kiñauñniñ uvaŋnun utlautilguitchuq kisianik Aapauruam tuyuŋirima uvaŋnun utlautip-kaqmani. Aasrii uvaŋa aŋitqiksitisigiga iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵ Sivuniksriqirit aglausimaruat, 'Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.' Kisupayaaq naalaŋniruaq Aapamik suli ilitchiyumaruaq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvaŋnun. ⁴⁶ Kia-unñniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam

qiniqsimagaa Aapa. ⁴⁷Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsiruaq isruitchuamik inuuliqaqtuq. ⁴⁸Uvaja qaqqianjuruña inuunaqtuq. ⁴⁹Ilipsi sivu-lliasri nigimanjagmin pakmakñaktamik qaqqumik suviksrailaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰Aglaan qaqqiaq atqaqtuq pakmakña itniittuq, kiapayaaq nigik-pagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹Uvaja inuunaqtuq qaqqiaq atqaqtuq pakmakña. Kiñapayaaq inuk nigigumi taavrumakña qaqqiamiñ inuugisiruq taimuñ, aasrii timiga qaqqianjuruq qaisaksragikkaga nunam inui inuutlasritquplugich.”

⁵²Taatnaqman Jew-njuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsruqlugu, “Qanuñuni uuma inuum timimiñik niqiksriññaqpatigut?” ⁵³Jesus-njumi kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi nigingitchupsuñ timaa Igñiñan piqagu-miñaitchusri inuuhigimik ilipsitni. ⁵⁴Kiñapayaaq niqiniktuq timimnik suli imi-niktuq augikkamnik isruitchuamik inuuliññaqtaqtuq, aasrii anitqiksitisigiga inuuhigmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵Uvvataku timiga ilumun niqiksrauruq, suli auga ilumun imiksrauruq. ⁵⁶Kisupayaaq niqiaqtuq timimnik suli imiaqtuq augikkamnik inuuruq uvapkun suli inuugisipluni piqasriutiluni uvañni. ⁵⁷Inu-u-ruam Aapam tuyugipluñ, suli uvañaptuq inuuruñ ilaagun, taatnatuntuq kiña niqiaqtuq uvamnik inuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸Inuum taamna qaqqiaq niqigigumiñ inuugisiruq qanavak taimuñ. Taamnauruñ qaqqiaq atqaqtuq pakmakña atrigingisana qaqqiam sivulliapsi nigitchañat, naagaunniñ tuqup-lutñ.” ⁵⁹Taatnañigai Jesus-njumi ilisautriñigmini katrañvñmi Capernaum-mi.

Uqałhich Isuitchuakun Inuñikun

⁶⁰Inugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipliñiqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuñiksrañ sakiqnaqtuq. Kia naalañgisivañ?” ⁶¹Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-njumi kanisimamitchañ maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqa-gikkagmiguñ. Taatnaqtugich nipliutiniñgai, “Taavruma nipim piyummataiqsit-kaqsivasri?” ⁶²Isummatigisriñ qiniñiksrañ Igñiñan Inuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkañmiñun. Taatnaaqsikpan nikaligukkayañiqpisi? ⁶³Ipqitchuaq Irru-sriq inuuliqaqtitchiruanjuruq. Timi inuuliqaqtitchiñgitchuq. Uqałhich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli inuupkağisipiagaasri. ⁶⁴Naagaavva ilapsi ukpiğingitchaich,” Jesus-njumi taatnañigai. Ilisimaplugu aullañniisağatałha-niñ kisuułhat ukpiqsriñgitchuq suli kisuuğisiłha tuniriksrağmi. ⁶⁵Aasrii nip-liğñiqsuq. “Taavrumiñ piqusriqlugu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñiłha uvañnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶Taavruma aquagun inugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkum-mataiqlugu ilaa. ⁶⁷Taatnaqhuni Jesus nipliutiniñgai qulit malguk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸Simon Peter-m kiuniğaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullağisivisa? Ilvich pigigitin uqałhich isruitchuamik inuunaqtuat. ⁶⁹Pakma ukpiğigikput ilitchuğiplugu ipqitchuanjutilaan Agaa-yyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malguuplusri piksraqta-a-ğingitpisimi? Aglaan ilari Tuungaqmiqnisauruq.” ⁷¹Ilaanguuq uqautiginiğaa Judas, igñiñ Simon Iscariot-njumi. Uvvataku Judas qulit malguuqatauga-luaqhuni, tunisiyumanisquq Jesus-mik.

Jesus-lu Aniqataiłu

7 ¹Tamarruma kiñuagun Jesus igliñiqsuq Galilee-mi, igligummatai-łaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-njuruat tuqqutchuklugu. ²Jew-njuruat

nīgiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriruq. ³Uvvaasriiñ Jesus-ñum nuka-tchianñ aputit nipliutinigaat, “Unillugu mannaaq, aullağiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiniğumigaat savaaq iñiqtağikkan. ⁴Kiñaun-niñ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iñiqtaqaq-tuami tamatkuniña, iluqaitñun iñuñnun ilitchuğipkağiñ.” ⁵Taatnağniğaat nukatchianjunniiñ ukpiqsriñgitlutiñ Ilaanik. ⁶Jesus nipliutigai, “Piviksrağa nalaullugu tikiumangitchuqsuli. Ilipsi aullałhiñaanurusri sumipayaaq. ⁷Nunam iñuiñ uumigikkagिंगitchaasri uvaptun, atakkii uvaña uqausrimaplugich iñuuniałhat pigiiłhagun. ⁸Ilipsi nīgiqpagvikaanukkitchi. Aullağitchuña pakma atakkii aullağviksrağa tikiumangitchuqsuli.” ⁹Taatna uqautilgaagługich Galilee-mi ittullañniqsuqsuli.

Jesus Nīgiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰Aquagun nukatchiani nīgiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullağniq-suq sagviaqtusruñaqani iñuñnun, aglaan nalunautchipluni. ¹¹Jew-ñuruat qiniğniagaluagniğaat nīgiqpagvikaanani itnaqhutiñ, “Naamiimma taimña?” ¹²Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilañich uqaqhutiñ iñullautau-niplugu aasriiñ ilañich uqaqhutiñ pigiiñniplugu kinnitñiñniplugu iñuñnik. ¹³Aglaan kia-unniñ uqaksraqtutigingiñniğaa sagvigługu, atakkii iqsipłutiñ Jew-ñuruat sivulliutqinik.

Jesus İlisautriłha Nīgiqpagvikaanani

¹⁴Nīgiqpagvikaanata avvaña atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun aasriiñ ilisautriaqsipluni. ¹⁵Jew-ñuruat atqunaq quvigutchañniqsut nipliqhutiñ, “Qanuqhuni una iñuk ilisimaniqpa apai, ilis-aqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶Jesus kiugai, “İlisauttutiga uvamninqisaungitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuğirimniñ. ¹⁷Kisupayaam piyummatiağumi maligug-lugu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqniqsauk-magaan naagaqaa uvamninqisaukmagaan. ¹⁸Iñuk nipiqaqtuq iñmigułhiñaq piññañniagaqtuq kamagitchiuliksrağmiñik. Aglaan taamna kamanaqtitchi-ruaq tuyuğirimniñ ilumuturuq, ilaani piitchuq tañigilaaq. ¹⁹Moses-ñum-liumaa qaitchitchaasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniiñ maligutaksrapayaaq tupigingitchaa. Suvaata tuqqutchumavisitña?” ²⁰Iñugiaktuat kiugaat, “İlvich tuungaqtaqatutini! Kia tuqqutchukpatini?” ²¹Jesus kiugai, “Atautchimik quvignaqtuamik savaaqaqama, iluqasri quvigusruutigigiksi. ²²Moses-ñum tiliñigaasri iğñaurasri nalunaitñutichiquplugich. Nalunaitñut-chiqsauviksrañat nukatpiağruich uvluq nalaurrutipman minguiqsiagvinmun nalunaitñutchiqsuursri minguiqsiagvinmi. Uvvasuli, taamna tillisiñ aullağ-niñğitchaluaqmiuq Moses-miñ aglaan sivulliapsitniñ ilaan sivuani. ²³Nukat-piağruk nalunaitñutchikkautlaniqpan Jew-ñuruat minguiqsiagviatni, Moses-ñum maligutaksraña navigunğıllugu, suvaatami uumisuutivisitña iñuñmik iłuaqsiпкаiñipluñ Jew-ñuruat minguiqsiagviatni? ²⁴Atanniqsuiñasri sagvi-rautigułhiñaq qiniñłhiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunñaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵Jerusalem-miut ilañich nipliğniqsut, “Imñaungitchaluaqpa iñuk ipchua tuqqutchukkañat? ²⁶Aasrii maaniittuq! İlaa uqautriruq sagviquhuni.

Naagauvva nalliatunniñ akitñangitchaat. Ipchua sivulliuqtit kanqisñgitcha-luaqpatruñ Christ-ñuniługu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayu-miñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisunñik anayuaqaalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñigmiñi Jew-nuruat agaayuvikpañatni nip-liñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchigipiagaluapqisitña? Kanqisvisiunñ nakit-ñaqtautilaaga? Uvaña aggingitchuñ uvapkuiñaq, aglaan tuyugiriga ilumutuu-ruq. Ilipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqłuñ, aasriiñ Ilaan tuyugipluñ.” ³⁰ Tamatkuaguq iñuich tiguyumagaluagñigaat, aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa takku Ilaan tigukkauviksraña tikitmanñitłuni. ³¹ Iñu-giakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggi-gumi, quviquatłuktuanik savaanik iñiqtaqagisiva uuma iñuum iñiqtanñiñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa’amisigik, iñugiaktuat isivruagutiqaqtuat ilaanik, ilinich piqasriqhutiñ qaukñinich agaayuliqsinik tuyuqagñiqsut qaunaksri-nik tigutaaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliñiqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsaaga-luagupsi aullagisiruñ Ilaanun tuyugirimmun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriiñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-nuruat uqaqsilginiñiqsut inñimkun, “Napmunñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaitñiñiva? Ilaa aullağniaqpa Jew-ñunğitchuat nunaqqiattun, Jew-nuruat iñuuniagviattun ilisautityağlugich Jew-ñunğit-chuat? ³⁶ Uvvatakkun nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluagipsitña, aglaan paqi-tchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuunñi Iñuunaqtuam Imğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaunñiqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiguk-kumi utlautiluni uvañnun imigli. ³⁸ Atriługu aglausimaruat uqalhich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imğa suvliktuagugñiaqtuq silatmun uum-mataaniñ.’ ” ³⁹ Taatnaiłiplugu Jesus-ñum uqautiginigaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtugñiakkañat ukpiqsriuat ilaanik. Tarani taatnañhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitłunisuli, takku Jesus utiqsimaitłunisuli pakmuñ qilañmun.

Atingirrun Iñunñi

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa’amitruñ Jesus-ñum uqalhi nipliñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Ilañiłli niplianiqtut, “Christ-ñuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnağniqtut, “Christ aggiğumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqalhich aglausima-ruat itnaqtut Christ kiñuviagigisiñiñiplugu David-mun, sulii anigisiñiñiplugu Bethlehem-mi nunaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutiñ igługiiksinniqsut iñugiaktuat piqsriqhutiñ ilaanik. ⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluagñigaat aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa.

Ukpiqsriñgithat Jew-nuruat Qaukñiich

⁴⁵ Qaunaksrit utiğniqtut qaukñinich agaayuliqsinun sulii Pharisee-ñuruu-nun. Taapkua apiqsruğniğach, “Suvaata uvuñautingitpisiun?” ⁴⁶ Qaunaksrit

kiunigaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.”⁴⁷ Pharisee-nuruat niplilgiññiqsut, “Ilipsi kinnipchanğitchaluaqpisi? ⁴⁸ Ilitchuğimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-nuruat ukpiqsriñğihhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaagruich kisimiñ ukpiğigaat. Tamatkua iñuich kañiq-simmataitchut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiñ suksraunğıqsau-yumaaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniqsuq taapkunani qaukğigñi suli Pharisee-nuruani. Taamna qiniğiaqtuq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliğñiqsuq, ⁵¹ “Maligutaksragikkaptigun atanniipkatlaitchaatigut iñuñmik tusraagaluaq-nagu naagaqaa ilitchuğigaluaqnagu sumik pisilañña.” ⁵² Taapkua ilaiñ kiuni-gaat, “Uvva, Galilee-ğmiuñupmivich? Ilitchuğimaiññiqpiuñ uqałhich aglausimaruat? Ilišağlugich aasriiñ kañiqsigisigiñ sivuniksriqirit aggiñğaqsimaiñhat Galilee-miñ.”

Ağnam Añukkaułha Sayuñalikhun

⁵³ [Tarani iluqatiñ añilaagñiqsut,

8 ¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñgiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaa-kuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilgiññiqsuq Jew-nuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigilgiññigaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsiłgiññigai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-nuruat tikiutrinñiqsut ağnamik añukkauruamik sayuñalikhun aasrii iluqaisa sivuğaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipliğñiqsut, “Ilišautrii! Una ağnaq añukkauruq sayuñalikhun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkañatigut taatnasriq ağnaq iyagañnik miłtuqtuğlugu tuqqutaksrauplugu. Qanuğli una ağnaq nipliutiginayaqpuiñ?” ⁶ Taatnağniğaat Jesus pitchaqtuğlu ilinğich piqagukkalaqhutiñ agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsimata, Jesus qichaqhuni nipliutiniğai, “Nallipsi killuqsqaqsimaitchuam sivulliuluni iyagañmik miłuqsaaqaağliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsiłgiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa’amitruñ, taapkua iluqatiñ aullağniqsut atausriuttaqhutiñ aullağniip-lutiñ utuqqautluñniğmikniñ, Jesus kisinjuqtuğlu ağnağlu qichaqtuq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniğaa ağnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksrağugñivatin?” ¹¹ Ağnam kiuniğaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaq-taitchuñ.” Jesus nipliutigaa, “Uvañaptuuq tuqqutaksrağugumiñaitchikpiñ. Aullałhiñaagututin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqinğigai, “Qaumaksrauruñ nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taat-nağuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³ Pharisee-nuruat kiuniğaat, “Ilvich ilisimarriqsimarutin ilipniłhiñaq, taatnaqtuğlu ilumutuugilguitchik-put. Sumun atuğumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai, “Taatniingitchuq. Uqautigigaluññağma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisi-magiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullağniaqtilaaga. Ilipsi ilisiman-ğitchiksi nakiñ aggiqsilaaga unniñ napmuñniaqtilaaga. ¹⁵ Ilipsi atanniqsui-raqtusri iñułhiñaułikhun, atanniğviağautaitchuñ kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniğuma atanniutiksrağa ilumutuuniaqtuq, takku tamarru-muuna kisima inğitchuñ, aglaan Apauruam tuyuğirima piqasriqsuğañña.

¹⁷Aglausimaruaq maligutaksriusriapsitni malguulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginiplugu. ¹⁸Uvaŋa uvamnik ilisimarriqsimaagtunja suli Aapam tuyugirima ilisimarriqsimaqmigaaŋa.” ¹⁹Tamatkua apiqsrugniŋaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalu. Ilišimanigup-sitña, Aapagaptuuk ilisimanayaŋiksi.” ²⁰Jesus-ŋum taatnaŋniŋai tarani Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatni iliraqaŋvigiplugu pivigikkaŋatni. Aglaan nallia-taunniiŋ tigunŋiŋniŋaa, takku tuqquatauviksraŋa tikiumaŋitluni.

Jesus-ŋum Iłumutuuruuŋaŋa

²¹Jesus nipliutitqinŋiŋai, “Uvaŋa aullaqsagumarunja. Pakiaqsigisigalua-gipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunŋapsi natqiguttusriaqanŋitchupsi. Atla-ŋunŋiŋilusri, aullalguyumiŋaitchusri aullaŋviginiakkamnun.” ²²Jew-ŋuruat nipliŋniqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiŋik tuqunniqpa? Takku niplisquq, ‘Aullaŋumiŋaitchusri aullaŋviginiakkamnun.’” ²³Jesus kiugai, “Ilipsi maak-ŋaqtaurusri, aglaan pakmakŋaqtaurunja. Ilipsi agqisaunurusri marrumakŋa nunamiŋ, aglaan nunamiqnisaunŋitchunja. ²⁴Taatnaqhusri uqautigipsi killu-liqiraunŋapsi tuqugisiŋniplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunŋapsi ukpig-inŋisuaŋupsuŋ ilaŋutillaaga.” ²⁵Taapkua apiqsrugniŋaat, “Kisuuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaŋniisaqqaapiathaniŋ uqautigaluaŋipsi kisuutillaamnik. ²⁶Iŋugiaktuatigun nipliŋlunja isilŋigumiŋaŋaluŋipsi. Uvaŋa nipiqaqtunja nunam iŋuiŋun tusraakkaŋiŋamnik Ilaaniŋ tuyugirimniŋ ilumutuuruamiŋ.” ²⁷Tamatkua kaŋiqsiŋiŋniŋaŋaat uqautrisilaatqin Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸Taatnaqŋugich Jesus nipliutiliŋniŋai, “Iŋuum Iŋniŋa kivanikkupsuŋ, il-i-tchuŋipmilugulu pigisigiksi ilaŋutillaaga, suli iŋiŋtaqaqtanŋiŋa uvapkuiniŋa aglaan nipiqaŋiŋa Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchanaŋitchaŋa, takku ataramik quyalimaagaŋa.” ³⁰Iŋugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriŋniqsut Ilaanik.

Qitunŋai Abraham

³¹Taatnaqŋugich Jesus nipliutiniŋai Jew-ŋuruat ukpiqsriaruat ilaanik, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiŋaŋupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiŋipsi. ³²Iłumutuuruuq ilitchuŋiniŋiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³Taapkua kiuniŋaat, “Uvagut Abraham-ŋum kiŋuviagaŋaatigut. Kimununniiŋ savaktaaŋruumaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliqaovich ‘patchisaisitkisigaa-sri’ itna?” ³⁴Jesus nipliutiniŋai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kiŋapayaaq killuqsqaqtuuaq savaktaaŋruliutraqtuq killuŋmun. ³⁵Savaktaaŋrugli nayuu-titlaitchuq aŋayuqaŋiŋiŋi ataramik, aglaan iŋniŋuruaq nayuutiraqtuq. ³⁶Ilipsi Agaayyutim Iŋniŋan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisi-rusri. ³⁷Ilišimagiŋa Abraham-mun kiŋuviagaŋiŋiqsi, naagasuli tuqurviksraqsiuŋip-sitña, takku akuqtuumanŋitlugu ilisauttutiga. ³⁸Uqautiqaqtunja Aapama qiniŋ-q-titananik uvamnun, aasriiŋi iŋiŋtaqaŋaqtusri Aapapsitniŋ uqauttusriapsitnik.” ³⁹Tamatkua kiuniŋaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ŋum kiuni-ŋai, “Ilipsi ilumun Abraham-ŋum qitunŋaŋikpasri, savaaqaŋayaqtusri ilaatun. ⁴⁰Naagauvva tuqurviksraqsiuŋipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiŋ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹Ilipsi savaaqaq-tusri Aapagikkapsi savaaŋiŋik.” Tamatkua kiuniŋaat, “Uvagut aapaiŋunŋi-tchugut. Apa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitunḡai Tuunḡaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqaḡupsi piqpaginayaḡipsitña, takku agḡiqsaunuruna Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluna agḡiñgitchuna uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuḡipluna. ⁴³ Suvaata kanjqsitlaitpisiun uqaḡiga? Ilipsi naalaḡniyummatiqanḡitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunḡaum aapagikkapsi qitunḡaḡiplusri aasrii maligutchiyumaruḡuplusri aapagikkapsi kimmutaĩnik. Aullaḡniisaqqaapiaḡhaniñaglaan ilaa tuqqutchurchuaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tuḡaanun ilumutuulḡhum ilaa piitluni ilumutuuruamik iḡmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqaḡaqtuq takku sagluturuḡupluni, sagluuqtualipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaḡa ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaḡhusri ukpiḡiḡitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaunniñ nipliḡuitchuq uvapkun ilumutuḡuḡlugu killuuruaḡuniḡa? Uvvami uqauti’apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiḡisrunḡitpisiña? ⁴⁷ Iñuum agḡiqsuam Agaayyutmiñ naalaḡnigai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiqniqsaunḡitlusri naalaḡniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ḡuruat kiunigaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqapta ilvich Samaria-ḡmiuniplutin suli tuunḡaḡtaqaḡhutin.” ⁴⁹ Jesus kiunigai, “Uvaḡa tuunḡaḡtaqaḡitchuna. Aapaga kamagikkaḡigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiagḡiḡitchiga kamagikkauliksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamanaqtitauliksraḡa, aasrii ilaa atanḡuruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttitka tupigigumigich tuquyumiñaipiaqtuq.” ⁵² Jew-ḡuruat kiunigaat, “Pakma nalupḡiḡiḡigikput tuunḡaḡtaqaḡhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaipiaḡniplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaḡtuḡaḡ sulipsuḡ sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniappaĩmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqaḡniḡuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuna, taavrumiḡa ilipsi Agaayyutiginitchapsitnik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchuḡianiksimaitchiksi, aglaan uvaḡa ilisimagiga Agaayyun. Uqaḡuma ilaa naluniḡu sagluturuḡuniaqtuna ilipsisun. Aglaan ilisimallapiaḡiga aasriiñ uqaḡa tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ḡum sivulliapsi ukpiqsriḡiḡmigun kanjqsiplugu agḡiḡisiḡiga nunamun quviatchautigikkana suli qiniḡummiuḡlugu taimña uvluga. Arguaḡqutailapiaḡlugu agḡiḡisiḡiga ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ḡuruat kiunigaat, “Malḡukipiaḡ qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ qiniḡsimanivunḡ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ḡum aniḡksraḡan, inḡaniktuna.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriniḡsut iyaḡanik miḡtuḡuḡlugu, aglaan Jesus iriḡniqsuḡ aasriiñ aniḡluni Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatniñ.

Jesus-ḡum Iḡuaqsigaa Aḡun Ayaḡaruḡaḡ Aniḡḡmiñiñaglaan

9 ¹ Jesus pisruksaḡiḡmiñi qiniḡniqsuḡ aḡutmik ayaḡaniqsuamik aniḡḡataḡmiñiñaglaan. ² Maliguaḡtaiñ apiqsruḡnigaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan aniḡhaniñ ayaḡapkaḡniḡpaḡ? Ilaan naagaḡaa aḡayuqaakkiñ killuqsautaaḡnik?” ³ Jesus-ḡum kiugai, “Taavruma ayaḡaḡa kanḡiḡanḡitchuq ilaan killuqsatḡhanun unniñ aḡayuqaakkiñ killuqsatḡhannun. Ayaḡaruḡ

“Qanusriğaqhutin qıñitlasripkaqpatin?” ²⁷Kiunigai, “Uqautianikkaluağipsi aglaan naalağnisunğitchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilgitpisiun? Naaga malıgıuaqsıutisrukpisi ilaanun?” ²⁸Tamatkua kiunigaat uqanıgluutiplugu, “İlvich taivruma malıgıuaqtigiliutigaatin. Uvagut Moses-ñum pigigaatıgıt. ²⁹İlisimagikput Agaayyutmun uqautruħa taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna inuk nakiñ aggiqsılaaŋa.” ³⁰Taavruma aŋutim kiunigai, “Atlayuağ-narruqtugalukkut nalunikapsiun nakitñaqtauhagun, aglaan qıñitlasripkağaaŋa. ³¹İlisimagikput, Agaayyutim naalağnitlaiħa killuuruanun, aglaan naalağnırağigai kamagirini suli tupiksriuat pisulıgmıñik. ³²Nunam aullağ-niisagataħhaniñ tusraaŋaqsimaitchut inuñmik qıñitlasripkakkauruamık ayaŋapłuni animaruamık. ³³Kisianik taimña inuk aggiqsuaŋuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik inıqtaqalguyumiñaitmiuq.” ³⁴Tamatkua kıgıuqluñnıgaat, “Animagaluagtutin killukun inukkuksaaŋupłutinlu aglaan ilısaunıaqaqsivisigıt?” Taatnaqqaqlugu ilıñisa aninnıgaat katrağvinmiñ.

İrrutchikun Qıñitlaiılauiq

³⁵Jesus tusraanıgaa ilaa aninnıplugu. Paqitnamiun nipliutiniğaa, “Ukpıgi-viun İğñıŋa İñuum?” ³⁶Taavruma Jesus kiunıgaa, “Uqautıñŋa kisuutilaŋanıñ. Uvaŋalı ukpıgiyumigıgaa ilaa.” ³⁷Jesus nipliutigaa, “İlvich qıñianiksimaagıñ, suli ilaaŋuruq pakma uqaqatin.” ³⁸“Ataniıq! Uvaŋa ukpıgıgıkpıñ,” taamna nipliğ-ñıqsuq, aasrii sitquqhuni sivuğaanun Jesus-ñum. ³⁹Jesus nipliğñıqsuq, “Aggiğ-ñıqsuŋa nunamun pisigıplugu atannıqsuiħksraq, ayaŋaruat qıñitlasripkağlu-gich, suli qıñitlanasrugıruat ayaupkağiaqlugich.” ⁴⁰İlaŋıasaguuq Pharisee-ñuruat tarani ittuaat tusraa’amıtrıuŋ taatna nipliğman apiqsruğnıgaat, “Uvaguttuuq qıñitlaıitchuağivisigıt?” ⁴¹Jesus-ñum kiugai, “İlipsi qıñitlaıitchupsı killuutaıñ-ñıağaluagtusri, aglaan qıñitlaruağıplıusri ilipsitñik killuutiqağugaaqtusri.”

Atrikusraun İpnaiqağvikun

10 ¹İlumutuuruamık nipliutigipsi, “İñuk isingıchuaq ipnaiqağvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinıñaqtauruq ivayaqtuq-taupłunı. ²Aglaan isıgaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigırağıgaat. ³Taluli-qirim taluığutırağıgaa. İpnaich tusraarağıgaat nipaa tuqluğaqmatıñ atıgmik-tıgun, aasrii ilaan annisırağıgai. ⁴Annisianıkamıgich sivulliıuğagıgai aasrii ipnaich malıklugu nipaa ilisimaıplugu. ⁵Tamatkua atlamık maliutritlaıitchut, aglaan qımagağıgaat nipaa ilisimaŋitlugu.” ⁶Jesus atrikusrautmik uqautip-matıñ, ilıñisa kanıqsıñğıñnıgaat sumık uqautitilaatıñ.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷Jesus nipliutitqıñıñıgai, “İlumutuuruamık nipliutigipsi, Uvaŋa taluuruŋa ipnaiñi. ⁸Atlaupłutıñ sıvumni tikiaruat iluqatıñ tiglinıñaqtaurıv ivayaqtuq-taupłutıñlu aglaan ipnaich naalağnisaitchaich tamatkua. ⁹Uvaŋa taluuruŋa. Kisupayaaq isıgumi uvapkun annıqsuğısırıuq; ilaa isıqtuni naagaqaa anırıni paqıttağnaqtuq niqıksraq. ¹⁰Tiglinıñaqti tikıchaqtuq kisianik tigligiaqhuni tuqutıchıyaqhuni unniıñ piyaqquqtaıtaıyaqhuni. Uvaŋalı aggiqsuŋa tamatkua inuıch inuıħmik piññaquplugich inuŋaiıllapiaglugu.

¹¹“Uvaŋa munaqsriılaıutağıgaatŋa ipnaich. Munaqsriq nakuuruuq tuquyum-matıqaqtuq ipnaiñik piqusrıgıni. ¹²Akiññanıñaqtim munaqsriñunğitchua

ipnaich pigingitchai. Unitlugich qimagaqtuq qiniqami amaqqumik aggiaqsi-ruamik. Amaqqumaasrii kinmaqtugich siamitkaqsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññañniaqti iñuk qimagaqtuq akiññañniaqtauthiññañmigon. Suksragin-gitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruaq. Ilišimmaagitka ipnaitka suli ilinisa uvaña. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimałha uvamnik, uvañaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaña piyummatigagiga tuqułiksrağa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriwinmi uvaniingitchuat. Tikiutraksragit-migitka, aasriiñ naalagñiñiağa at nipiga. Tarra atautchiññağugñiaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiññamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaña tuquturiyumałap-kun piqusriğluña iñuñnik, aasriiñ tuqutaunaniikkuma iñugutqikkiłhitchuña. ¹⁸ Kia-unniñ tuqutchumiñaitchaña nunuriluña. Uvapkuñnaq qaisagigiga pisułlapkun, qaiłhiññağıplugu suli satułhiññağıplugu. Taamna tillisiağikkağa Aapañiñ atuqugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atingilgiññiqsut piqusriqhutin tamatkuniña uqaattu-tinik. ²⁰ Iñugiaktuat niplianiqsut, “Ilaa tuungagmik piqagñiqsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiuñ?” ²¹ Atlatli niplianiqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqagumi-ñaitchuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qiniñtasripkaigisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiłhat Jesus-mik

²² Iłgiññiqsuq niğiqpagvikaq Jerusalemi. Itqattutiginiğaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañat añmalgitqikman taimani qaayugñaiñanikmagich. ²³ Jesus pisruksağniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ñum Quliğutaa-nik taggisiliñmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ñuruat avataanun kati’amiñ nipliutinigaat, “Qanutun taktigiruami naliğutitchaaqsisivisigut? Iłumutun uqauttutigut, ilvich Christ-ñuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpigiñgitchip-sitña. Savaat iñiqtağikkakağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatña. ²⁶ Aglaan ukpigiñgitchipsitña atakkii ipnaiğingitłusri. ²⁷ Uvaña ipnaima nipiga naalaga-gigaat, uvaña ilisimaplugich, ilinisa malikluña. ²⁸ Iñuułgimik isruitchuamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiğugitunniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñai-tchai uvañniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiññanikkana uvañnun kamanatluktuq iluqaa-niñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qanakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalu atausriuruguk.”

³¹ Jew-ñuruat iyagañnik tigusritqilgiññiqsut miłluugukługu. ³² Jesus nip-liutinigai, “Sivuqqapsitñi uvaña savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvañnun iñiqtağitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miłqutuğukpi-sitña?”

³³ Jew-ñuruat kiuniğa at, “Savaallautatigun miłqutuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiğalłapkun, takku iñułhiññaugaluqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maliğutaksragikkapsitñi aglausima-ruq, ‘Agaayyun nipliğniqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kañqisimagivut uqa-łhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuñ. Agaayyutim taiñigai agaa-yyutininik taipchua iñuich akuqtuiruat uqatigmiñik. ³⁶ Uvañali tigusriagipluña Aapam tuyugikkağigaña nunam iñuiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglup-luña uqagñiğluutigiñiñiplugu Agaayyun nipliğama iğniğinipluña Agaayyut-mun. ³⁷ Ukpiginaña savaaqangitchuma Aapaa savaağniñik, ³⁸ aglaan savaagini-gupkich, ukpigiñgitchaluagupsitñaunniñ, savaagikkatka ukpigiñaksragigisri.

Taatnağupsiuḡ kanıqısiñiaqtusri nalupqısrungıǵılsrı Aapam uvamniitilaan-nik sulı uvaḡa Aapamniitilaamnık.” ³⁹ Taapkuaguuq tıguyumatqıaqıslıǵıññı-ğaat aglaan annalǵıññıqsuq ilıñısa argañıtnıñ.

⁴⁰ Jesus utılǵıññıqsuq Jordan kuuk ikaaqługu taivrıma John paptaagıvia-nun, aasrıı taranı itkaqsıplıni. ⁴¹ İñugıaktuat iñuıch tikiagaqsıñığaat avatmun itnaqhutıñ, “John taimña iñıqtaqangıtchaluaqtuq quvıqnaqtuanık aglaan uqaıttutıpayaaḡa uumuuna iñukun ilımutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutıñ iñugıak-tuam iñuum ukpıǵıñığaa Jesus.

Lazarus-ḡum Tuqułha

11 ¹ İñuk Bethany-mi iñuuniaqtuaq atıqaqtuag Lazarus-mik atnıǵ-ñalıǵıñıqsuq. Taamna Bethany nunaaqquıraq nukaǵıık Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguuq Mary taimña kuvırıruaq tıpraǵıksaumık Atangum isıǵaıñun aasrıı allaqługıch nutchamıñık. Taavrıma anıtnunǵa Lazarus atnıǵñalıǵıñıqsuq. ³ Nukaǵıık aǵnak tuyuqagıñıqsuk Jesus-mun kil-gutmik itnaqługu, “Atanııq, ilauraannan pıqpagıkkın atnıǵñalıqsuq.” ⁴ Jesus tusraa’ami nıplıqsuq, “Taamna atnıǵnaq isruqangıtchuq tuqułıǵmun. Atuum-mıǵısrıuq kamagıkkaulıksrajanun Agaayyutım, aasrııñ Agaayyutım İǵñıḡa kamañıqsıkkautquplugu taavrımuuna atnıǵñakun.” ⁵ Jesus-ḡum pıqpagıǵai Martha-lu anıqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ İlaan tusraa’amiuḡ Lazarus atnıǵ-ñagıñıplugu, irviḡmıñı ittuallapsaagıñıqsuq malǵuḡñı uvlıuḡñı. ⁷ Tarakḡa malı-ğuaqtıni nıplıutıñıǵai, “Ki, utıtıqıllakta Judea-mun!” ⁸ Malıǵuaqtıñı kiunıǵaat, “İlisautrıı! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ḡuruat iyagañnik mıluqtuḡñıaḡugaatın, utıǵñalǵıtpıñmı taamuḡa?” ⁹ Jesus nıplıqsuq, “Uvlum qaumanıḡa sassaqañ-ıtıpa qulıt malǵuḡñık? İñuk uvlum qaumanıḡanı ıǵlıǵumı putukkıitchumıñıñ-ıtchuq, atakkıı qıñıqługu sıqıñḡum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaqtuamı ıǵlıǵumı, putukkıtkısrıuq pııllıni qaumamık.” ¹¹ Jesus taatnaqqaqługıch nıplıǵıñıqsuq, “İlauraaqput Lazarus sıñıksaqtuq, aglaan iqiıqsıtchaqtuḡñıaḡıǵa.” ¹² Malıǵuaqtıñı kiunıǵaat, “Atanııq, sıñıkkumı ilıuaq-sıñıaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus pıñıqsuaq Lazarus tuqunıplugu. Taapku a isruma-nıqsut uqagasrukıñıaqtuḡu sıñıksapıaqtuamık. ¹⁴ Jesus nıplıutıñıǵai nalup-qıñıaqtuḡu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵ Aglaan pıqtıǵıplısrı, quyarıḡa taamani ıñǵıllapkun, ukpıqsrısiñıqıplısrı pıtlıuḡlugu. Utlaǵlakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuu-tilık Malǵımık, nıplıǵıñıqsuq malıǵuaqtuauqatmıñun, “Ki! İlisautrıı, pıqasrıǵ-lakput! Uvagullu tuquqatıǵıyımıǵıkput!”

Jesus Anıqıǵıvıuruq Sulı İñuułhıplıni

¹⁷ Jesus tıktıñamı, ilıtchuḡıñıǵaa Lazarus ilıvıqtıauḡanıksımaplugu sısa-manı uvlıni. ¹⁸ Bethany-guuq uḡasrıḡuni ıñǵıññıqsuq Jerusalem-mıñ. Sıvı-sutılaaqagıñıqsuq malǵuktun mıle-laksrayuḡnatun. ¹⁹ Aasrııñ Jew-ḡuruat iñugıaktuat agıǵıñıqsut, Martha-lu Mary-lu qıñıǵıaqtuḡıḡa araqtuḡıaqtuḡıḡa anıñaurañnik tuqułhagun. ²⁰ Martha-m tusraa’amiuḡ Jesus agıaqsıplıuḡu anıplıni paagıñıǵaa. Aglaan Mary aımmıñıqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nıplıutı-ğaa, “Atanııq! Uvıñı itıhıvıch, anıñaurıḡa tuqunayaitıchuq. ²² Aglaan ilı-sımagıǵa, pakmaunıñıñ Agaayyutım qaitııtılagaatın, qanusrıpayaaıık ıñı-ğuvıch ıḡmıñıñ.” ²³ Jesus-ḡum nıplıutıǵaa, “Anıñauran anıpıchakkaugısrıuq.” ²⁴ Martha-m nıplıutıǵaa, “Kanıqsımagıǵa İlaan anıpıchakkaugısrıñı aqullıǵmı

uvlumi.” ²⁵ Jesus-ɣum nipliutigaa, “Uvaŋa anjtiqigviuruŋa suli iñuuthupluŋa. Kisupayaaq tunŋapluni ukpiqsirruaq uvamnii iñuugisiruq tuquŋagaluqaqtuagunniñ. ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsirpluni uvamnii tuquyumiñai-piaqtuq. Taamna ukpigiviun?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpiqigiga Christ-ɣuñhiñ, Agaayyutim Iğniğiplitin, aggiqsuksrautauruq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaqhuni utiğniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqluqluɣu nalunaitchipluni, “İlisautri aggiğniqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa’amiun iğniqsruqhuni paağiağniğaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñŋaniksimañluni nunaaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paağiviani. ³¹ Jew-ɣuruat-guuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuğniaqluɣu qiniqamitrun makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluvigmun qiatyaaqsiñipluɣu aasrii aniqasriqluɣu. ³² Mary-m tikitluɣu Jesus qiniqamiun isigaiñun punniqsuq nipliqluni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aniñauraga tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiun Mary kiñuvguruq qiaqluni tamatkualu Jew-ɣuruat tuvaagataiñ qiaqasriqluɣu, ilaaptuuq iñuilluallapiagñiqsuq Irrutchigmiñi ilunqutchakhuni. ³⁴ Apisruğniqsuq, “Napmunimma iluviqpisiun?” Taapkua kiuniğaat, “Ataniiq! Maliguta qiniğiagun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-ɣuruat qiniqamitrun nipliğniqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpaun!” ³⁷ Aglaali ilañich nipliğniqsut, “Uvva uuma qiniñlasripchaitlaruam ayaunaruam irrak-nik tuqqutchaiyumiñaiññayağniqpauñ Lazarus, amağaa?”

Jesus-ɣum Anipchağaa Lazarus Tuquŋaɣhaniñ

³⁸ İñuilluallapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluvigmun inillaksimaruumun sisitun ittuamun talupluɣu iyağakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñigai, “İyağak piiqsuñ!” Martha nipliğniqsuq tuquuruam ağnaunğa, “Ataniiq! Tipliğunnaqsiruq. Sisamani uvluni iluvigtuananiksimaruuq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikku-gaakpiñ, ukpiqutigağuvich qiniğayağniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakŋa tamatkua iñuich iyağak piiqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipliğniqsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraği’apŋa. ⁴² İlisimaruna ataramik naalağnikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqaɣhapkun uvamnii.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuqluğniqsuq, “Lazarus, anniiñ!” ⁴⁴ Tuquŋaruq aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiñlu kigiñanalu. Jesus nipliutinigai, “Qilğutaigluɣu aullaqtitchiun.”

Sivunniğun Tuqutchukluɣu Jesus

⁴⁵ Jew-ɣuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqsimaruat qiniqluɣu Jesus iñiq-taŋa, turvigipluɣu ukpiğiagutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilañich Jew-ɣuruat Pharisee-ɣuruanun utiğniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtañanik. ⁴⁷ Taat-naqhutiñ Pharisee-ɣuruatlu qaukñiñllu agaayuliqsit kattutriñiqsut uqaqsit-taaqtitchiriniq uqaqatigiigukhutiñ itnaqhutiñ, “Qanuğisivisa quvinqaqsirpluɣu savaanğun taivruma iñuum iñiqtaigun?” ⁴⁸ “İlaatuqtitchuptigu taatna iñu-payaam ukpiğiagutigisigaa. Aasriiñi Rome-mağmiut qaukñiñich piyaqquğisi-gaat agaayyuvikpakput suli nunaqqiqput.” ⁴⁹ Taapkua ilañarguuq atiqaqtuag Caiaphas-mik, qaukñiupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliğniqsuq,

“Kaŋiqsimailgataqtusri! ⁵⁰ Ili simanġitpisiuŋ iħuatluħa uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutauħa piqusriguni iñuŋnik uumakŋa iluqaġmi nunaaqġim piyaq-qukkauħaniñ?” ⁵¹ Taatnaguŋ nipliñġiññiqsuq iŋmiñiħiñaq, aglaan qauk-ħiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiġaa Jesus-ŋum tuqqutriħiksraŋa Jew-ŋuruanik, ⁵² taapkuninġaħiñauŋitchuaq aglaan atausriġutitchitqiguni aŋayuqaagġisun iluqaitnik siammayaaqsima-ruanik ukpiqsriruanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutiŋ tamarrumakŋa uvlumi-ñaglaan Jew-ŋuruat qaukħiŋich sivunniugniqsut, qanuġlugu tuqqutchuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus iġligatqinġiññiqsuq sagviłuni Judea-mi. Aglaan aullaġniqsuq nunamun qanittuamun suviksraiłaa mun nunaaqġimun atiaq-qu- tuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutiŋ maliguaqtinilu.

⁵⁵ Jew-ŋuruat niġiqpagvikaan taggisisaqtuŋ Apqusraaqtitauħiġmik qalliñiqsuq, aasrii iñugiaktuŋ iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun niġiqpagvikaam sivuani itqanaiaġiaqhutiŋ, qaayugnaityaqhutiŋ iŋmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich niġiuŋniqsut Jesus-mik, Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatnun kati’amiŋ apiqsruqtautiplutiŋ, “Qanuġli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautisuknaitchuq niġiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukħiŋich agaayuliqsit Pharisee-ŋuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum iłitchu- ġikpagu naniitilaŋa Jesus kilgutigitquplugu ilinġisa tigusrukluġu.

Jesus Tipraġiksakkauruq Bethany-mi

12 ¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niġiqpagvikaam taggisisaqtuŋ Apqusraaq- titauħiġmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniagvia- nun, taimña Jesus-ŋum aŋipchakkana tuquħiġmiñ. ² Nullautchiuġutiniġaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqlugu Jesus-mi niġġivini. ³ Aasriiñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraġiksautmik kuvviqiniġai Jesus-ŋum isigai, aasrii nutchamiñik allaqluġich. Naimasruġna- quam tipraġiksautim immiġniġaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtañ ilaŋat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliġniqsuq, ⁵ “Suvaata tip- raġiksaut tunikkaunġitpa piñasrunun kavluutinun maniġñun, qaisaulunia- sriiñ inuqsraqtuŋanun?” ⁶ Taatnaġniqsuq pigaqatluħikuunġilaq inuqsraqtuŋanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqaġviat akiyaġikkani piksraqtuġvigiraqni- ġaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu aġnaq! Ilaan pigiliuŋ ilakuni taivrumuŋa uvluanun iluviqtuaviksraġma. ⁸ Ilipsi ataramik piqaġniaqtusri inuqsraqtuŋanik iñuŋnik, aglaan nayuutiŋyumiñaitchuŋa ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchukluġu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguŋ Jew-ŋuruat tusraaniġaat Jesus ilħa Bethany-mi aasriiñ taamunaqhutiŋ, pisigisruŋaqnagu Jesus kisian aglaan Lazarus qinġiaġuk- luġu, Jesus-ŋum aŋipkakkana tuquħiġmiñ. ¹⁰ Taatnaqluġu qaukħiŋich aga- ayuliqsit sivunniugmiñiqsuq tuqqutchukluġuŋtuŋ Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piquitigiplugu Jew-ŋuruat iñugiaktuŋ unitkaqsiñiġaich qaukħiisni ukpiġia- gutriplutiŋ Jesus-mik.

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuŋ utlautiruŋat niġiqpagvikaamun tag- gisisaqtuŋ Apqusraaqtitauħiġmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun

aggiaqsiplugu. ¹³ Ilinich Palm napaaqtunjitniñ akiġuksraqhutin paagaqsiñi-
ġaat nipliaplutin,

“Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaġliuq tikitchuaq piquisriqhuni Atanigmik,
Psalms 118:25, 26

Agaayyutim piliutiqaġliuq Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiaġniqsuq uqałhich aglausima-
ruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkaņasri, Iqsiņasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuġġaņani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtañ kanqisniġniññaat taamna; aglaan Jesus anjitanik-
man pakmuņaanikhuni, ilinisa itqaġniġaat aglausimaruam uqałhum taat-
naqsimafha, suli itqaqmigaat iñuich immiutiłhat taivrumuņa uqauttutmun.

¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuqułigmiñ
anjitqiksitan, tusraayugaqtirrutiginigaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸ Taat-
naqhutin iñugiaktuat Jesus paagniġaat, atakkii tusraanikhutin ilaa savak-
tilaanjanik taavrumiņa quvignaqtuam. ¹⁹ Pharisee-nuruatguuq avatmun
uqaaqsiñiqsut, “Uvagut piġunġillapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatin
maliutigaat!”

Jew-nuñgitchuat Iłanisa Uqaqtiqaġułhat Jesus-mik

²⁰ Iłanjitguuq Jew-nuñgitchuat akunġuruat tamatkunani Jerusalem-muk-
tuani kamaksriyaqhutin Agaayyutmik niġiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut
Philip-mun Bethsaida-ġmiumun Galilee-mi, uqaqhutin, “Anjuun! Uqaqatigilla-
gukkaluagikput Jesus.” ²² Philip-nuñm uqaqtiyaġniġaa Andrew, malġuupluti-
kaasrii uqaqtiyaġniġaa Jesus. ²³ Jesus kiuniġik, “Tuqqtauuviksraġa tikiuma-
ruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iġniņan atqunaq kamagikkaułiksraņanun. ²⁴ Uvaņa
ilumutuullapiaqtuam uqaqtigipsi, mukkaaksram nautchiaksraņa suunġi-
tchuq kisanik kataktitau’ami nunamun tuqupluni. Taatnaiłiplugu tuquani-
kami tikiutrirraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuułi
piqpagigumiuq tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuułi piqpagigitchu-
miuq nunami marrumani piġigisigaa isuitchuamun taimuņa. ²⁶ Kisupayaam
savautisrukkumiņa maliktaksraġigaa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga
inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpaņa Aapam kamaqaqtikisigaa.

Jesus-nuñm Uqaqtiqałha Tuqqtaułiksraġmiguñ

²⁷ “Pakma uummatiga iłuiłiugniqsuq. Qanuq nipliġisivik? Nipliġayaqpik
itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiułiq uvaņnun?’ Taat-
naġnianġitchuņa, takku taamna piqutigiplugu aggiqsaunuruņa apqusraġiaq-
ługu taamna nagliksaaqsiułiq. ²⁸ Aapaan! Kamanaqtirruq atqin!” Taatnaqman
nipi niqliqsuq qilaņmiñ, “Uvaņa kamaqaqtinnanikkiga, suli kamaqaqtitqik-
kisiplugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniġaa aasrii
nipliqhutin, “Katłularuq!” Atlatliguuq niqliqsut, “Israġulguñ uqaqatigigaa
ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-nuñm nipliutinigai, “Uvaņa piqutigilunja taamna nipi
tusagnaġitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atan-
niusriaqafiksraņat. Tuunġaq, nunam marruma aņalataa akiłirauniaqtuq.

³² Aasrii kivikkauguma marrumakña nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvañnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginigaa qanuq tuqqutauluni nagliksaa-
 ðiksrani. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniñaat, “Maligutaksraðikkapta uqausrima-
 gaatigut, Christ iñuugisiñiplugu taimuñ. Qanuqhutinmi uqaqpich, Iñuum
 Igñiña kivikkaugisiñiplugu? Kisuuva una Iñuum Igñiña?” ³⁵ Jesus kiugai,
 “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma pigiññaan iñuuniagitchi
 taaqsisikkaunðitchumuusriñi. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuunიაqami, ði-
 simatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanñapsi ukpiksisitchi
 qaumamik, aasriiñi iñugiliutiymagaasri qaumam.”

Ukpiqsriñgiñhat Jew-ñuruat

Jesus taatnaqaaqhuni aullañniqsuq tamatkunakña iriqhuni ilinjitñiñ.
³⁷ Jesus iñiqtaqagaluqaqtitlugu quvinqaqtuanik savaanik sivuğaadni ukpiğin-
 giñniñaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksiriqirim Isaiah-m uqauttutaa tanjqsitau-
 niqsuq itnaqsimañha,

“Ataniq! Kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?

Kisumun Atanğuruam saññiñi urriqsuqpaun?” *Isaiah 53:1*

³⁹ Taatnaqhutiñ tamatkua ukpiqqtaiñniqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkağai, isrummatinich muliktuğai,
 iñitchuqsritlaiqğugich qinikkamiknik sulisrummatinich
 kanjqsiumiñiaiqğugich,

aasriiñ saatkumiñiaiqğugich uvamnun mamititqulutiñ.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qinıqğugu Jesus-ñum kamana-
 ðha. ⁴² Iñugiaktuat Jew-ñuruat sivulliutit ukpiqsrigaluaqmiñiqsut Jesus-mik,
 aglaan sivuugagıplugich Pharisee-ñuruat anitqunğıtłutiñ Jew-ñuruat katrağ-
 viatniñ. Taatnaqhutiñ uqautiginiganiñaat sagviğlugu ukpiqsriğitiñ Jesus-
 mik. ⁴³ Ilinja piqpagitlukğugu iħağitchiuliğ iñuñniñ uumakña iħağitchi-
 ðiksrağmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqatiksrat Jesus-ñum Uqañhagun

⁴⁴ Jesus nipliutinigai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiqsriyumi
 ukpiqsriñiñanğitchuq uvamnun, aglaan ukpiğigisipmigaa tuyuğiriga. ⁴⁵ Kis-
 payaam qinıqsimaruaam uvamnik qinıqsimaamıgaa ilaa tuyuğiriga. ⁴⁶ Uvaña
 nunamun qaumatun iłipluñ agğıqsauñuruñ, kisupayaaq uvamnik ukpiq-
 srikpan, irviqagumiñiaiqğugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluağlugich
 uqauttutitka tupiginğitpagich atannigumiñaitchiga. Atakkii agğıñğitchuñ
 atannisuityağluñ nunam iñuiñik aglaan anniqsugıaqğugich. ⁴⁸ Kisupayaam
 ayagluñ, uqauttutiga akuqtunğitchumiñ, atanniqsimaatıqatıuq. Uqañhum
 uqautigianikkagma atannigisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqañğitchuñ
 uvapkuñıaq, aglaan Aapam tuyuğirima tillisiqagañña sumik uqağiraksram-
 nik. ⁵⁰ Uvaña iłisimagiga ilaan tillisigıkkaña isruitchuamik iñuuthuruq.
 Tamanna uqauttutigıkkaga Aapam uqautigaañña uqağitquplugu.”

Jesus-ñum Igğuiñha Maliğuaqtimi Isiganitniñ

13 ¹ Aasriiñ sivuurañani niğiqpagvikaam taggisıqatıuam Apqusraaqti-
 tauğmik, Jesus iłisimanıqsuq aullağviksranı tikisılaañanik nunamiñ
 marrumakña Aapamun. Ilaan pigıkkani piqpagiragıplugich marrumani

nunami ittuat piqpaginigai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniilu nullau-tchigñiqsut. Tuungaum isrummianiñigaa Judas Iscariot, Simon igñigik-kaña, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ñum ilisimaniigaa Aapam aatchuutigitilaña iluqaan saññi inñiñun. Ilisimapmigaa aggiqsilaani Agaayyutmiñ suli aullagniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiñ Jesus makinniqsuq nigñgiviññiñ, aasriiñ qalliich atnugaani piiqñugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiñ kuviripluni imigñmik igguñviuramun, igguaqsiplugich maliguaqtigikkañmi isiganjich, aasriiñ allaqtiqñugich ivgutmik tapsigikkañmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniigaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich igguñniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ñum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkaga, aglaan aquvatigun ilitchugigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutitilginiñigaa, “Qakugununniñ isigatka igguñmiñaiapiagitin.” Jesus-ñum kiuniigaa, “Iggungitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvañni.” ⁹ Simon Peter-m kiulgiññigaa, “Ataniiq! Isigathinañingisatka aglaan argatkalu niaqugalu.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniigaa, “Kisupayaaq igguaniksimaruq salumallapiaghuni iggutqiksusraungitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusrri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimaniigaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiigaa, “Iluqasri salummaqsimarusrri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganjich igguanikamigich atitqianikñugich atnugaaniilu utigñiqsuq inimiñun nigñgiviññun. Aasriiñ apiqsruñigai, “Kaniqsivisi sutilaamnik ilipsitñun? ¹³ Taiyuñipsitña ilisautrimik suli Ataniñmik, aasrii nalaunñapluni taatnaniqsi, atakkii taavrumiñauruñ. ¹⁴ Uvañjaasrii, ilipsi Atannapsi suli Ilisautripsi, isigasri igguñitka. Ilipsipsuuq igguutiruksrausrri isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapsitñik, ilipsipsuuq inñiqtaqaqplusrri inñiqsiñhaptun ilipsitñun. ¹⁶ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluk-tuanjungitchuq ataniñmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyugiriminiñ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuñupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimaniñitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuuq uqatiq aglausimaruq immiqsuk-srauruq itna, ‘Iñuk nigiqatiga niqimik akilliñuqtuq uvamni.’ ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiña pakma atuumatiksrañan sivuani aasriiñ taamna qakugu atuummikpan ukpiñitquplugu ilaantutilaamnik. ²⁰ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, inñupayaam akuqtugumiñun kiñapayaaq tuyugikkaga akuqtuqmiragigañap-tuuq. Suli akuqtuipayaaqtuat uvamnik akuqtuqmiragigaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriqruq Tunikkauñiksrañmiñik

²¹ Taatnaqqaqñugich Jesus ihuilliuñigñiqsuq irrutchigñmiñi aasrii nipliutiplugich, “Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiañaña.” ²² Maliguaqtit qinñgutiaqsiñiqsut avatmun, kaniqsiññigillapiaqñugu. ²³ Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkana, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqaniigaa itnaqhuni, “Apiqsruñun kisumik uqautiaqtilaña.” ²⁵ Taamna maliguaqti qallilaaghuni Jesus-mun apiqsruñiqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilañuruq qaitchikkaga uumiña qaq-qiaviñauramik misruqqaagñugu imiqqamun.” Tarakña tigusripluni qaqqia-viñigñmik misruqqaagñugu qaiññigaa Judas-mun, igñiñanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuungaum isigñigaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, “Savaagisrukkan piñun qilamik!” ²⁸ Nalliataunniñ niginiñiaqatauruaat

kanjicsiñginiñgaat qanuutautilaanjanik Jesus-mun nipliutiha. ²⁹ Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas aǵalatigipmagu maniqagvinaat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inugikkaǵmiknik niǵiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiuñ qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Iǵniña kamañaqsipkakkauruq. Suli Agaayyun kamañaqsipkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamañaqsipkakauniqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamañautaa Iǵniñan Iñuum, Ilaan kamañausriǵlugu tarvauvaa. ³³ Iilgauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuna. Pakaaqsisigaluagip-sitña, aglaan Jew-juruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullaǵviginiakkamnun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpak-kutiyumuusri! Atriǵlugu piqpaksriǵa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpagiik-kumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakkutigupsi, iñupayaat ilitchuǵigisigaat uvamni maliguaqtauñiqsi.”

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaǵiksrañjanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruǵniǵaa, “Ataniiq! Napmuñniaqpich?” Jesus-ñum kiuniǵaa, “Pakma malilguitchiñ aullaǵviginiakkaga, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiǵiniǵaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitchipigñ pakma? Uvaña tuquñhiñaaguqtuñ pisigilutin.” ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqutisuktuñ? Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qal-guñaiñjaan piilaǵutigigisigikma piñasruniaglaan.”

Jesus-ñum Apqutauha Aapamun

14 ¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Huilliuqtitnagich uummatissri. Ukpiqsri-maǵitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpiqsriłusripsuuq! ² Aapaa kiñungani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaǵniagipsi iniksrapsitñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³ Aasrii aullaǵuma itqanaiyaǵiaǵ-lugu iniksraqsi aggitqikkisiruñ, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasriłusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuǵianikkiksi qanuq tikiññiaǵiksraqsi taivrumuñ aullaǵniagvigikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Iliisimañgitchikput napmuñniaqtilaan. Qanuǵlugu taivrumuñagñiañhum apqutaa ilisi-magisivisigu?” ⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña apqutauruñ, iłumutuupluñ, suli iñuuhupluñ. Kiñauñniñ Aapaanukkumiñaitchuq kisanik uvapkun. ⁷ Pakma ilitchuǵi’apsitña ilitchuǵipmigiǵipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakñaniñaglaan ilisimagiksi suli qiniqsimaqlugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiniǵaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inugikkatuagigikput.” ⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Takiruami nayuuti’ama ilipsitñi naagasuli ilitchuǵingitpiña, Philip? Kisupayaam qiniqsimaruum uvañnik qiniñaniksimagaa Aapa. Suvaatami nipliupich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpiǵingitpiuñ uvaña Aapami nayuutitilaǵa suli Aapa uvañni itilaañ? Tamatkua uqañhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaun-gitchut. Aapauruam nayuutiruam uvañni iñiqtaǵigai savaani. ¹¹ Ukpiǵisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvañni itilaanjanik! Naagaunniñ

ukpiġisritña savaapkun. ¹² Ilmutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiq-sriruaq uvapkun savaġniaqmīuq savaaġikkamnik, piñiaqtuqunniñ kamanat-luktuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaqsiirua Aapaanun. ¹³ Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaamik iñiġupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamanaqtitauiksrañagun uvapkun Iġñiġuruakun. ¹⁴ Sukupayaaq iñiġupsitña atigikkapkun, iñiqtaġisigisiga.

Akiqsrūun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksrañanun

¹⁵ “Piqpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii iñigisigigiga Aapa qai-tchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapisitnik qanavak taimuġa. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa ilmutuulhum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qinñi-ġitlugu unniñ kanġisimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaqtuq.

¹⁸ “Unitchumiñaitchipsi kisinnuġusri. Utigilhitchuġa ilipsitñun. ¹⁹ Siviki-suurami nunam iñuiñ qinñitqikkumiñaiġisaatña aglaan ilipsi qinñigisigipsitña, takku iñuułapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰ Taimña uvluq tikitpan ilitchu-ġigisigiksi Aapamni itilaġa suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaġa ilipsitñi. ²¹ Kisupayaaq piqaqtuaq tillisimnik tupigipluġi ilu ilaannuruq piqpaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqpaksriruaq uvamnik. Uvañaptuuq piq-pagigisigigiga ilisimapkaġlunja ilaanun.” ²² Judas-ñum (Iscariot-ñunġitchuam) nipliutinigaa, “Ataniq! Qanuġutin ilisimapkaġisivich uvaptiknun ilisimap-kasruñaqnak nunam iñuiñun?” ²³ Jesus-ñum kiugaa, “Kisupayaam piqpak-sriruam uvamnik tupigigisigai uqałatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapa-galu tikitkisigikpuk iñuuniaqasriġlugu. ²⁴ Kisupayaam piqpaksriñġitchuam uvamnik tupigitlaitchaj uqałatka. Uqałhich tusraakkasri uqałiġiñġitchitka, aglaan agġiaġaqtuq Aapamiñ tuyuġirimniñ.

²⁵ “Tamatkuniġa uqautigipsi nayuutinnuġmasuli ilipsitñi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqi-tchuam Irrutchim Aapauruam tuyuġiraksrañan attapkun ilisautigisigaaasri supayaamik itqaqtitaġlugu ilu iluqaisa uqauttutitka ilipsitñun. ²⁷ Qinñiñnamik unirvigigipsi. Tutqitumnik tutqutiqaqġitchi. Nunam iñui qinñiñnaqagumi-ñaitchut qinñiñnaqatirrutiptun. Iħu iluqtitnagich uummatisri! Iqsisuñaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliama aullaġniaġniplunja, aglaan agġitqinñiaġniplunja ilipsitñun. Piqpapiġiaġniġupsitña quviasrugayaġaluaqtusri aullaġniałap-kun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktug uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiġa pakma kilianikkipsi atuummialuaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiłuni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqtuqatigilguigniaġipsi, takku nunam marruma aġala-taa, Tuunġaq, agġiaqsiruq. Ilaa piitchaluaqtuq sanġimik akiililunja, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchuġiraksraġigaa piqpaksriġiga Aapamik. Taatnaqtugu tupi-giraġigigiga Aapam tillisipayaana. Makillusri, uvakña aullakta!”

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

15 ¹ “Uvaġa atriqaqtuġa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirri-qiraupluni. ² Ilaan piġaġigaa akiġupayaaq uvamniittuaq asrirri-raġanġitman, suli nagguksaqtuġa akiġupayaaq asrirri-raġaktuq asrirrip-saaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunaniktusri uqałikun uqautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴ Piqatautuiñġitchi uvamni suli uvañaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutingiqsuannuġupsi asrirriqaġumiñaitchusri, atriługu akiġuq inġmigun

asrirritlaitchuaq kisanik napaagtumi itnami. ⁵ Uvaᅇa atriqaqtuᅇa napaagtumik, ilipsiasriiᅇi akiqqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvaᅇni sulī uvaᅇa ilaani, atqunaq asrirriaqagisiruq, takku sumik iᅇiqsiyumiᅇaipaiaqtusri pii-l-luᅇa uvaᅇa. ⁶ Kiᅇapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiqqutun igitaup-luni tuqulliruatuᅇ. Taatnatchich akiqqut katitlugich ikniᅇmun igittagaigach ikipkaᅇviksraᅇatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi sulī uqaᅇigikkatka ilipsitᅇi, aasriiᅇi qanutchimik pigiyumakkapsitᅇiᅇi iᅇiqsruᅇupsi qaisauniaqtuq ilipsitᅇi. ⁸ Aapaa kamanautaa qᅇiᅇiᅇnaqtitaugisiruq tumigilugu atqunaq savaaq-qallautatᅇiqsi. Taatnatun ukpiᅇnaqsigiksi maliguᅇaqtigitilaᅇqsi uvamnun. ⁹ Piᅇpagikkagigipsi atriplugu Aapaa piᅇpaksriᅇᅇa uvamnik. Nayuutititchi piᅇpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piᅇpakkutimni itkisirusri, atrilugup-tuuq uvaᅇa Aapaa tillisaiᅇiᅇi tupiksriᅇluᅇa itmatun piᅇpakkutaani. ¹¹ Tamat-kuniᅇa uqautigipsi quvianaᅇigikkaᅇa ilipsitᅇiitquplugu, sulī quvianaᅇaᅇuplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piᅇpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piᅇpaksri-ᅇiᅇa ilipsitᅇiᅇi. ¹³ Kiᅇaunniiᅇi kamanatluktuamik piᅇpakkutaitchuq uumakᅇa iᅇuum qaitchiᅇᅇhaniᅇi iᅇuuᅇigmiᅇiᅇi piᅇutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvaᅇni ilauraᅇurusri tillisitka atuᅇupsigik. ¹⁵ Savaktaᅇrunik taiyutqikkumiᅇai-tchipsi, takku savaktaᅇruum ilisimatlaitchaa atanigmi suraᅇaᅇᅇa. Aglaan ilauraᅇanik taiyuutiᅇagisigipsi, takku supayaamik Aapamniᅇi tusraakkamnik ilitchuᅇipkaᅇipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraᅇtaᅇingitchipsitᅇiᅇa, aglaan piksraᅇtaᅇagigipsi sulī nalunaᅇusri asrirriaᅇaᅇuplusri iᅇuᅇiaglugu sulī asrirrituiᅇaᅇusri itqup-lusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik iᅇiᅇupsiuᅇ attapkun. ¹⁷ Taatnaᅇhusri taatnaiᅇiplugu tiligipsi piᅇpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iᅇuiᅇi Uumiksriᅇᅇat Maliguᅇaqtinik

¹⁸ “Nunam iᅇuiᅇi uumigikpasri itᅇaᅇiraksraᅇigiksi uumigikkauᅇigap-tuuq sivupsitᅇi. ¹⁹ Ilipsi pigipkaᅇupsi nunam iᅇuiᅇiᅇun, piᅇpaginayaᅇaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraᅇtaᅇagigipsi marrumakᅇa nunakuᅇigmiᅇiᅇi pigiᅇiqsitusri tamarrumuᅇa; taatnaᅇhuni nunam iᅇuiᅇi uumigigaasri. ²⁰ Itᅇaᅇiyumagiksi uqaᅇhich uqautigikkatka ilipsitᅇiᅇun, ‘Savaktaᅇruk kama-natluktuanᅇingitchuq atanigmiᅇiᅇi.’ Iliᅇisa piyuakkaᅇigaatᅇa, tarrali piyu-aᅇisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan iliᅇisa taatna irrutigisigaasri piᅇutigilugu pigipkaᅇiqsi uvaᅇnun, ilisimanᅇitlugu tuyuᅇiriga. ²² Agᅇiᅇingitchuma sulī uᅇaᅇtingitchupkich patchi-saikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisᅇingitchuuᅇutiksraitchut killuqsaut-miktigun. ²³ Kisupayaam uumigiᅇamiᅇa Aapagaptuuq uumigipmiragigaa. ²⁴ Savaᅇaᅇqsimaitchuma akunᅇatni iᅇuum iᅇiᅇtaᅇingᅇaᅇsimaᅇaᅇanik patchi-saikkaunayaqtut, aglaan qᅇiᅇianikkaluaᅇlugu iᅇiᅇtaᅇa uumigituiᅇaᅇaatᅇa sulī Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq taᅇiᅇuplugu taimᅇa uᅇautauruaᅇ aglaksimakkᅇa maligutaksriusraiᅇitᅇi, ‘Uumigigaatᅇa patchisaiᅇaakun.’

²⁶ “Aglaan ikayuᅇti agᅇiqpan, tuyuᅇiniakkaᅇma Aapamiᅇi, Irrusria ilumu-tuudᅇum Aapamiᅇnisauruaᅇ, ilaa uᅇautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uᅇaᅇigisigipsitᅇiᅇapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaᅇniᅇhaniᅇi.

16 ¹ “Uᅇutigipsi tamatkuniᅇa ukpiᅇqutaiᅇunᅇitlusri. ² Iᅇuiᅇi anitᅇa-taᅇisigaasriunniᅇi iliᅇisa katraᅇviᅇmikniᅇi. Aa, piviksraᅇ tikitchu-maaqtuq kia iᅇuum tuᅇqutᅇumisi savautriᅇasrukniᅇagisiruᅇ Agaayyutmik.

³Taatnaililugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliǵmikkun Aapamik unniin uvaŋnik. ⁴Aglaan uqautigipsi tamatkuniŋa itqaǵitquplugich uqauttutitka ilipsitiun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaǵipsi tamatkuniŋa maliguaqsiutiqaqaapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaŋa

⁵“Aglaan pakma utiǵniaqama ilaanun tuyuǵirimnun nallipsi apiqsruqtanǵitmigaatŋa napmuaqsisilaapkun, ‘Napmuŋniaqpich?’ ⁶Aasriin pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷Aglaan ilumutuuruamam nipliutigipsi, iŋuatlukkisiruq aullaŋiksraǵa. Uvvatakkun aullaŋitchuma ikayuqtiksrapsi utlaŋniangitchaasri. Aglaan aullaǵuma tuyuǵigisigiga ilipsitiun. ⁸Aasrii agǵigumi ilitchuǵipkaaqsigisigai iŋui nunam nalaunǵitlutin killuqsautikun sulı nalaunŋaruatilikun takku ukpiqsriŋǵitlutin uvamnı, ¹⁰sulı nalaunŋaruatilikun takku Aapamuŋniaqtuŋa aasrii qinıtqikkumiñaitchipsitiŋa, ¹¹sulı atanniivikun takku aŋalatchiruaq marrumani nunami Tuunǵaq atannıkkauŋanıktuq.

¹²“Uqaksraǵaluaqtuŋa iŋugiaktuanı ilipsitiun aglaan pakma kaŋiqsiyumiñaitchusri. ¹³Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuuhıgmik ilitchuǵipkairuksraq agǵigumi, ilaan kaŋiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamam. Ilaa uqagumiñaitchuq aŋalatchiŋıqmatun iŋmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaǵmiŋik, sulı quliaqtuaǵutiniagaasri sunik tikitchuksranı. ¹⁴Ilaan kamaŋatitkisigaŋa, takku uqaksraǵıkkaga quliaqtuaǵiniagaŋa ilipsitiun. ¹⁵Iluqaan Aapam pigıkkana pigımpıgıgaptuuq. Taatnaqlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaǵiniagıniplılu ilipsitiun uqaksraǵıkkaga.

Alianaq sulı Quvianaq

¹⁶“Sivikisuurami qinıŋısaallakkisigipsitiŋa, aasriin kiŋuvaŋaǵun qinıaqsilǵılıuŋa.” ¹⁷Ilaŋitguuq malıguaqtaiŋ uqaqsıniqsut avatmun, “Sumik uqautıvatıgıt itnaqami, ‘Akuniisruŋaqasri qinıŋıgıgıgıpsitiŋa aasriin taamuunavak qinıaqsilǵılıuŋa,’ sulı itnaqami, ‘Aullaǵniaqtuŋa Aapamun?’ ¹⁸Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagıt kaŋiqsitlaıchıkput sumik uqautıqalŋa.” ¹⁹Jesunıŋ kaŋiqsimaplugı apiqsruǵılhat taavrumuuna nipliutiniǵai, “Apiqsruqtuıvisi ilipsitiun sumik qanuutautıqatilaŋanik uqaqama, ‘Akuniisruŋaqasri qinıŋıgıgıgıpsitiŋa aasriin taamuunavak qinıaqsilǵılıuŋa.’ Taamna apiqsruutigısuklugu uqaksraqtutıgıvisiun akunnapsitiŋ? ²⁰Uvaŋa nipliutigipsi ilumutuuruamı, qıapkaǵusrılu aliannıuqtıllıusrılu nunam iŋui quviatchakkisirut, aglaan aliannıuŋıqısi mumıkkisiruq quviasruŋıgmun. ²¹Aǵnaq qıtunǵıuqtuag auliyauıtpmani naglıksaǵaqtuq tikiumaŋaǵun atniǵıam, aglaan annaanıktıqami puuyagıgıga naglıksaŋı aulıyausrıma’ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anıpmam nunamun. ²²Taatnatun aliannıuǵutıqagıaluaqtusri pakma aglaan qinıtqıkkısilǵıchipsi sulı uummatisrı quviatchakkisirut, aasrii kıa-unniin iŋuum ivayaagıyumiñaıchaa quvianaq ilipsitiŋ. ²³Taıvrumanı uvlumi apiqsruqtaaqısiyumiñaıchipsitiŋa sutıgun. Uqautıgipsi ilumutun, Aapam qaitchıgisigaasri ilipsi iŋıgıpsıun qanusrıpayaamı attapkun. ²⁴Uvuŋanunaglaan iŋıqsruqtanǵıchusri sumik attapkun. Iŋıqsruǵıchı ilipsiı akuqtıyumuusrı sulı quvıanaksraqı inuŋaıchumuıuq.

Akiilītnīḥa Jesus-ḡum Nunam Inūiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruq uqaḡuiḡviksraḡa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanjicsiḡaqsilugu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluq tikitpan, injicsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡaunniñ injicsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpagigaasri takku piqpaksripluḡu uvamnik sulī ukpiqsripluḡu agḡiqsimatiḡa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaḡa ilumun agḡiqsuami Aapamiñ marrumuḡa nunamun. Uvva pakma aullaqsilgitchuḡa maakḡa nunamiḡ utiqsaqluḡa Aapamun.”

²⁹ Maliguaqtaiñ nipliutinigaat, “Uvvaliqaa uqaḡhiñ kanjicsiḡaqtuq. Pakma uqaḡitchutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvaguḡ kanjicsigikput pakma ilisimaḡhiñ supayaamik. Inuqnaḡitchuḡ kisumun apiqsruqtaqlutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡiqsuaḡuḡhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvapakma ukpiqsriḡiqpaalukpisi? ³² Pivik tikiññaqtuq, tikiumaaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitaulikḡsraḡsi, atausriukattaḡusri kiñunnapsitñun kisihḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaḡ inḡitchuḡa, takku Aapaa nayuḡaḡa. ³³ Tamarrumuḡa uqautigipsi qinuiññaqaqupluḡu piqatauhapsigun uvamni. Nunam inuiñ naglikḡsaqtitkisigaasri, aglaan quviatchauḡikkitchi. Uvaḡa akiilīaniksimagiḡa nunam aḡalataa.”

Jesus-ḡum Injicsruḡha Inmigun

17 ¹ Jesus taatnaamikami, ilaa aagluḡhuni nipliḡñiqsuq, “Aapaḡ, pakma piviksraḡ tikiumaruq. Kamaḡaqsipkaḡuḡ Iḡñiḡiñ, Iḡñiqpilli kamaḡsiyumagaatin. ² Uvvatakkun ilvich aḡalatchitlapkaḡiñ iluqaitñik inuḡnik sulī qaitchitlapluni isruitchuamik inuḡḡimik iluqaitñun qaisaḡikkaḡun ilaanun. ³ Una isruitchuaḡ inuḡḡiq itnautauruq, inuḡich ilitchuqsriḡiksraḡat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautilaaḡnik sulī ilitchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. ⁴ Ilitchuḡipkautianikkigā kamaḡaḡhiñ nunam inuiñun. Itqanaḡanikkigā savaaksrirutigikkan uvaḡnun. ⁵ Pakma, Aapaḡ, kamaḡaqsipkaḡa sivuqapni, kamaḡautim atrianik pigikkaḡma itnama ilipni nuna iniqtaugaluaḡaḡunniñ.”

Jesus Injicsruutriḡha Maliguaqtimiñik

⁶ Uvaḡa ilitchuḡipkautigianikkikpiñ inuḡnun ilvich qaisaḡnun uvaḡnun marrumakḡa nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin uvaḡnun, aasriñ tupigigaat uqaḡhiñ. ⁷ Pakma ilitchuḡigaat suapayaḡ qaisan uvaḡnun agḡiqsaḡha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqaḡḡimik qaisaḡnik uvaḡnun. Iliniḡa akuqtuḡluḡu, ilitchuḡigaat ilumun agḡiqsuaḡuḡhiḡa ilipniñ ukpiḡipluḡu ilipnun tuyuḡiḡa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam inui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaḡnun, takku ilinḡich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaḡa piga pigipmiḡiñ sulī iluqaan ilvich piñ uvaḡaptuuḡ pigigigā, aasriñ kamaḡaḡhiḡa qinḡiḡaḡtitauruḡ tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuḡa ilipnun nunami inḡiḡluḡa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaḡ Aapaḡ! Qaunagiyummigitin annautruḡluḡich saḡḡigikkaḡaḡun atigikkaḡpich qaisaḡikkapkun uvaḡnun, ilinḡilli atautchiññayumuut atriḡugu uvaguḡ atausriuhḡpuk. ¹² Uvaḡa nayuutinnamni nunami ilinḡitñi qaunagigikkatka

annautruqlugich sanjiagun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniin tammangitchuq, aglaan taimña inuk tammaqtuksrauraq, Agaayyutim uqalha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruna ilipnun. Taatnaiiplugu uqaqtuna innamni nunami, ilinich piqaquplugich quvanagikkamnik inuñaiqlugu. ¹⁴ Qaitchiruna uqatignik ilinjitnun, aasrii nunam inuiñ uumigigaich, takku piqatiginigilugich nunam inui atriplugu uvaña piqataungiliga nunam inuiñun. ¹⁵ Uvaña iniqsrungitchikpiñ piiqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inigikpiñ qaunagitquplugich pijinaiqlugich tuungagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataungitmatun nunam inuiñun ilinjittuq piqataungitchut nunam inuiñi. ¹⁷ Ilumutuulapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqathiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinich piqutigiplugich ipqiqsimaagtuna ilipnun, ilinittuq ipqiqsimaaplugich ilipnun ilumutuulikun.

Jesus Iniqsruutriña Ukiqtuanurupayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsri-ruaksrat uvamnik ilinisa uqalhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaqmin atautchisun itquplugich. Aapañ! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atriugu ilvich uvamniitmatun suli uvaña ilipni. Taatnatuq atausriyumuut, taavrumunali nunam inuiñ ukpiagiagutiyumigaat ilvich tuyuqathiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinani kamanaiqpich qaisaqpich uvañnun, piqutigiplugu ilinich atautchiinauiksrañat atriugu uvaguk atausriulqipuk. ²³ Uvaña illuna ilinjitni suli ilvich uvañni, taavrumuuna ilinich atausriñugumuut. Nunamli inuiñ kanqisiyumigaat ilipnun tuyugiliga suli ilvich piqaksriñiñ ilinjitnik piqaksripmatun uvañnik. ²⁴ Aapañ, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitnun qiniqquplugu kamañun pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqapipluna nuna iniqtaungaiññaan. ²⁵ Nalaunñaraq Aapañ! Nunam inuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchugigaat tuyugitilaaga ilipnun. ²⁶ Ilitchugipkagikpiñ ilinjitnun, suli ilitchugipkapsaagnaiqipkiñ. Tarrali piqaksriñiq piqakkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuq ilinjitni.”

Jesus-ñum Tiguraulha

18 ¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullañiqsuq maliguaqtiniñu ikaaqlugu kuuguuraq taiñaqtuaq Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtiniñu isigniqtut taavrumuna. ² Judas-ñumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaña. Uvvatakku Jesus-ñum taruñautisruunigai akulaiqlugu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivijmun piqasriqhuni ayyuyiutqinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñik, tuyuuplutiñ qaukñinjitniñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ñuruaniñ, saagaqhutiñ satkunik suli nanniñik. ⁴ Jesus-ñum kanqisimaplugu suapayaq atuumaniaqtuaq inñiñun paañigai nipliutiplugich, “Kiña pakikipisiuñ?” ⁵ Taapkua kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaña taimñauruñ.” Judas-ñum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ñum nipliutipmatin, “Uvaña taimñauruñ,” tamatkua kiñumuktuqhutiñ ulgusraagniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ñum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikipisiuñ?” Kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.”

⁸ “Uqautianikkipsi ilaajuutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutiniġai Jesus-ġum taŋiqsaqluġu nipliutigi-maanikkani itnailiġluġu, “Aapaan, atausriqunniin tammanġitchuq qaisaqniin uvaġnun.” ¹⁰ Simon Peter-ġuuq savikpaqaqhuni, aasriin amuliqamiuġ anaup-luni ilaan siutaiqsiġniġaa taliqpianik tamarrumiġa qaukġiata agaayuliqsit savaktaa, atiaqatuaq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ġum nipliutigaa Peter, “Tugvaġuġ satkugikkan puuġanun. Isrumavich akuqtuġniangiññasrugalugu uvamnun nagliksaaġutiġpak Aapama sivunniagikkana uvamnun? Uvaġa nagliksaaġ-luġa tuquruksauruġa. Imiqtakstraġigiga taamna imana qallutim Aapama qaisaġa uvamnun?”

Annas-ġum Apiqsruqtuiġha Jesus-mik

¹² Aġuyyiuqtit piqasriqhutiġ qaukġigmiknik suli Jew-ġuruat qaunaksriġisa tigiuniġaat Jesus qiliqsruqluġu, ¹³ aasrii sivulliupluġu Annas-muutiġluġu atanigmun, taataruġanun Caiaphas-ġum. Caiaphas-ġuuq qauqluġluni agaayuliqsauġniqsuaq tamarrumani ukiumi, niġuagiġluġu taavruma Annas-ġum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriġniqsuaq qaukġiġitnik Jew-ġuruat iġuat-lukkisiñiġluġu atausriq iñuk tuqutaukpan piqusriġuni iluqaitnik iñuġnik.

Peter-m Piġlaaqalġha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun maligniġaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukġiata agaayuliqsit, isiġniqsuq iġluqpaġanun qaukġiata agaayuliqsit piqatigiġluġu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichaġ-niqsuq tatkiġani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukġiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutiniġaa Peter tatqamuġa uqatigianikamiuġ niviaqsiagruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutiniġaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilagiñitchaatġa.” ¹⁸ Alappaanupluniġuuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuq-hutiġ aumaniñ qichaġniqsut avataani auksiqhutiġ iġmiknik. Peter-m qicha-qasriqamigich, auksiaqsiġmiñiqsuq iġmiñik.

Qaukġiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiġha Jesus-mik

¹⁹ Qaukġiata agaayuliqsit apiqsruqtuġniġaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ġum kiugaa, “Uqagaqtuġa sagviġluġa kisupa-yaamun. Iisautrisuuruġa Jew-ġuruat katraġviġitni suli agaayuvikpaġatni. Nipiqanġitchuġa qanutchiñik irigaqtuġluġa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpisitña uvaġa. Apiqsruqsiġik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiġhat uvaġnun. Iliġisa ilisimagaat qanuq uqaliġa.” ²² Taatnaqman Jesus ilaġataguġuq qaunaksrit patiktiqluġu nipliutigaa, “Qanuqhutiġ itnailiġluġu kiuliqpiuġ qaukġiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ġum kiugaa, “Uvaġa nipliġuma qanutchimik nalaun-ġaigluġu uqautigiġu iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunġaruamik pakma nipliġniġuma, suvaata patikpiña?” ²⁴ Annas-ġum tuyuġiniġaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukġiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piġlaaqapsaaġha Jesus-mik

²⁵ Peter-ġuuq auksigugaġniqsuq ikniġmun aasriin iñuich apiqsruġniġaat, “Taavruma iñuum ilagiñitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piġlaaġutiniġai,

“Ilagingitchaatna ilaan maliguaqtaiñ.” ²⁶ Ilanataguuq qaukhiium agaayuliqsim savaktaiñ, ilaginikkajan taivruma siutaiqsikkajan Peter-m, nipliutiniġaa, “Qiniñgitiġiñ piqataupluti ilaani nautchiivini?” ²⁷ Peter piilaalġiñiqsuq, “Ilagingitchaatna.” Taatnaqmiuġlu taimña aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq.

Pilate-ġum Apiqsruqtaiġha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ġum tupqaniñ kavanam Pilate-ġum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ġuruat isiqataunġiñiqsut tatqamuña agliqsraġkun salumaġumangitlutini ġmniknik. Piqutigiġlugu niġiqatauhiksraqtini itquplugu niġiqpagvikaami taggisiquaqtuag Apqusraaqtitauġimik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuagniġai nipliutiġluchi, “Sumik agvisiquapisiuġ qamna iñuġ?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqłukkataġuni piñġitpan.” ³¹ Pilate-ġum nipliutiniġai, “Tigusruiġ ilipsitniik atanniqsuġlugu tuvraġlugich maligutaksrasri.” Jew-ġuruat kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqutchipkaiyumiñaitchaatigut iñuġmik maligutaksriritiptigun.” ³² Taamnaguġuq atuummiñiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkajanun qanuq ililugu tuqquatauhiksraġmigun.

³³ Pilate isigñiqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqłutuġlugu Jesus-ġum apiqsruġniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-ġuruat?” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġaa, “Taamna apiqsruutigivini ilipniñhiñaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliġsuq, “Jew-ġunasugiviña? Jew-ġuqativich suli qaukłinjisa agaa-yuliqsit qaisaġigaatin uvaġnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ġum kiugaa, “Uvaña umialgunġitchuña marrumani nunami. Umialguguma atriługu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka aġuyakkayaqtut tigutqunġilłuna Jew-ġuruanun. Aglaan aġalatchiġa maakġaqtuunġipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ġum apiqsrułġiñniġaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ġum kiugaa, “Tarra, nipliutigiġiñ umialgunipluña. Uvaña aniruaguruña suli nunamuktuaguruña piqu-sriłuña uqaliksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuuhiku naalagaġigaña.” ³⁸ Pilate-ġum apiqsruġaa, “Suami una ilumutuuhiq?”

Jesus Tuqruksraġuġaat

Pilate-ġum kiñumun anilġitłuni Jew-ġuruanun nipliutiniġai, “Uvaña paqitchiłġiñniqsuña sumik tuqurrutiksraġanik. ³⁹ Aglaan tuvraługu atuumiragikkaqsi piñhiñaaġuutigiga patchisaġiħiksraġa isiqtamik ilipsitñun uumani niġiqpagvikaami taggisiquaqtuag Apqusraaqtitauġimik. Ilipsi uvaġnun patchisaġsitquvisiun umialgat Jew-ġuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriłłapiaqhutiġ, “Taamnaunġitchuag, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigłiñniaqtauruq.

19 ¹ Tarra Pilate-ġum Jesus tigupkaługu ipiġaqtuqsuġpkaġniġaa. ²⁻³ Aġuyiutit niaquusriġniġaat kakitłagñanik suli atnuġaaługu umialiktamik ukiłhaaġiksaamik aasrii nipliatiagsiplugu, “Iñuuqakkumuutin umialgat Jew-ġuruat.” Suli tikiñniġaat patiktigataaqsipluguasrii. ⁴ Pilate-ġum anitqikhuni nipliutiniġai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchuġitqu-lugu uvaña sumik paqitchiñġiħagun atanniusriaksraġanik piġiililugu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitłagñanik suli umialiktamik atnuġaalik. Pilate nipliutiniġai iñuich, “Uvva, qiniñiqsiuġ iñuġ!” ⁶ Qaukłinjich agaayuliqsit suli qau-naksrit qiniqamitruġ iġiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriun sannigutamun,

kikiaktuutisriuj sannigutamun!” Pilate-ŋum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriuj sannigutamun. Paqitchiñgitchuŋa agvisiksrajanik atanniusriaqatik-srajan taatna.” ⁷ Jew-ŋuruat kiuniŋaat, “Maliŋutaksraqagtugut uqaliqagtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iŋñiŋinipłuni Agaayyutmun.” ⁸ Pilate-ŋum tusraa’amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasruliłłapiaqhuni itqutipkaŋniŋaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuŋa uqaqsittaagvinmun nipliutiniŋaa Jesus, “Nakiñ aggisuami?” Aglaan Jesus kiunŋiñniŋaa. ¹⁰ Pilate-ŋum nipliutil-ŋiñniŋaa, “Ilvich uqautisrunŋitpiña? Itqaŋiuj uvaŋa aŋalatichirrutiqatiga patchi-saiłhiñauplutiñ suli kikiaktuutipkałhiñauplutiñ sannigutamun.” ¹¹ Jesus-ŋum kiugaa, “Pigigiñ aŋalatchiłiq uvapkun kisianik qaisaulhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.” ¹² Pilate-ŋum tusraa’amiuj taamna ilaan annautisruliłłapiatlukkaluaŋniŋaa patchisaigługu. Aglaan Jew-ŋuruat igialaplutiñ kumanigaat, “Annaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraa-ŋiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq iñmiñik ataniŋuqtaqtuaq Caesar-m akilliŋigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³ Pilate tusraa’amigich tamatkua nipliatit, ilaan anni-siniŋaa Jesus aasrii aquvitłuni atangum inaanun, taggisiliŋmun “Iyagaŋmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnałhum niŋiqpagvikaamun taggisikaqtuam Apqusraaqitaułgmik, Pilate nipliutiniŋai Jew-ŋuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵ Tamatkua iñuich igialaplutiñ kiuniŋaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ŋum apiqsruŋniŋai, “Uvaŋnun kikiaktuutipkaqtitquvisiuj umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukłiŋich agaayuliqsiñ kiuniŋaat, “Uvagut qaukłigmik umialiqagtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanŋitchugut.” ¹⁶ Tarra Pilate-ŋum qaiñniŋaa Jesus ilipitiñun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich aŋalatkaqsiniŋaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksraŋmiñik, tikiutiłlugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunŋanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.” ¹⁸ Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniŋaat Jesus sannigutamun, piqasriqługu malŋuŋnik atlaŋnik iññuŋnik kikiaktuutiplugik sannigutaŋnun avataanun, Jesus qitiq-łiłiutiłlugu. ¹⁹ Pilate-ŋum aglaŋniŋaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit ilipługu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁰ Iñugiaktuat Jew-ŋuruat agliqiniŋaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriñŋitłuni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutługu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu kuli Greek-tigun. ²¹ Jew-nupłutiñ qaukłiŋisa agaayuliqsiñ itnaŋniŋaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ŋuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqaŋniługu, uvaŋa umialigigaatŋa Jew-ŋuruat.’” ²² Pilate-ŋum kiuniŋai, “Qanuq ilipługu uvaŋa aglakkaŋa taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguniŋaich atnuŋaani autaagaqsiplugich sisamainutlugich, atausriuttaŋutiñ piqatla-sriplutiñ, aasriiñ atnuŋaŋa kiluıłaaq ukiłhaaq aulailaq qaliŋurrianumaniq-suq. ²⁴ Aŋuyyiuqtit uqaqsiñiqsūt avatmun, “Aliktusruŋaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchuŋisaŋługu kimun piginiaqtilaŋa.” Taatnaqamitruŋ immiŋniŋaat uqaliq uqautigimaruaq itna,

“Ilinjisa autaagaich atnugaatka injmiknun,
suli nalautchaağautigiplugu atnugaaga.” *Psalms 22:18*
Anjuyyiuqtit piñigaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichağniqsut killinjani kikiaktuutrivium Jesus aaka-njalu, suli aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-ñum qiniqamiñ aakani suli maliguaqti piqpagikkani qichaqatau-ruak, nipliutiniğaa aakani, “Aakaan, tarra iğniğni!” ²⁷ Suli nipliutiplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniñağlaan taavruma mali-ğuaqtim injmanjiniğaa kiñuniğmiñun.

Jesus-ñum Tuqulha

²⁸ Jesus-ñum ilisimanigaa, sum iluqani immikkauha, suli agliqsimaruaq uqañiq immianiktitchaqługu nipliğniqsuq, “Imiğuktun.” ²⁹ Piñaluguuq tamaani inniqsuq imalik siğñağłuktamisk misruqqumik. Tarra iliniğaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqlugu takpichunja israagutiplugu qaqłuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiñ misruğluq nipliğniqsuq, “Tarra naattun.” Aasriñ sikitlugu niaquni anigñiniğniqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹ Tarra Jew-ñuruat injiniğaat Pilate, niugaaqtağukługich tuqunağiaqup-lugich taapkua anutit tuqputauruat aasri atqaqtillugich sannigutanjitiñ. Taatnağunniqsut takku tikiuapłuni tallimmiñluk akunniqsaa mi ilinjisa nivi-ñatqungitlugich timit sannigutanjitiñ minguiqsiağvium uvluani, takku tikiu-maniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsiağluk atłaniñ minguiqsiağniñ. ³² Anjuyyiuqtit taruñaqamiñ niugaaqtağniğaiç taapkua avataani Jesus-ñum tuqputauqatauruaq Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus ilitchuğiniğaat tuquaniksimalha. Taatnaqlugu ilinjisa niugaaqtanginiğaat. ³⁴ Aglaan ilanjata anjuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-ñum sannigaagun aasri tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Inuk taamna qiniqtuaq taavrumiñ ilisimarriğni-ğaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplu. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisima-gaa uqauttutmi ilumutuulha. ³⁶ Taatnailiplugu iniqtauniqsuq aglausimaruaq uqağimmi immiqlugu, “Nalliatunniñ sauniğikkaniñ piiyaqtakkauyumiñai-tchut.” ³⁷ Suli atla uqağluk itnaqsimaruaq, “Ilinjisa sukuğluglu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ñum Iluvikkauha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ğmiu maliguaqtaupmiñniqsuq Jesus-mi nalunautchipłuni takku iqsimmağmi Jew-ñuruanik pipluni. Apiq-sruqman Pilate-ñum pitquniğaa timi, Joseph-ñumaasri aullautiplugu. ³⁹ Nico-demus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalimik tiprağiksautinik atlagiñik atiaqtuanik myrrh-miğlu aloe-miğlu. ⁴⁰ Taapkua inñuk piñigaak Jesus-ñum timaa nimsruqlugu ukihaamik piunğiyaikkusriqsusqsimmaan, taatnatun Jew-ñuruat timimik savaaqağagilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivimji Jesus-ñum tuqputauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atusimaiłaa. ⁴² Uvvaasriñ pisigiplugu Jew-ñuruat paqnaviat, suli taavruma ilu-viksram qanihagun, inillañniğaat Jesus taruñ.

Iluviq Iñuitchuaq

20 ¹Uvlaatchaurami aullaḡniisautaa ni akunniqsaa tanuḡagugaaq titlugu, Mary Magdalene iluviḡmunniqsuq aasrii qiniḡlugu iyagak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvḡum. ²Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-ḡum piqpagikkaḡanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniq iluviḡmiñ. Iliḡchuḡinḡitchikput napmun inillaktilaḡa.” ³Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviḡmun. ⁴Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniññigaa Peter tikiḡaaḡhuniasrii iluviḡmun. ⁵Auḡrukami qiniḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinḡiñniqsuq. ⁶Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuiñaqhuni isinḡiqsuq tatqamuḡa qiniḡlughich aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷suli ukiḡhaaq nimḡutauruaq Jesus niaquanun inillaksimaniqsuq ilaagun. ⁸Taimñali atla maliguaqti tikiḡaaḡaluaqtuaq iluviḡmun isiqmiñniqsuq, qiniḡlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹Iliḡik kaḡiqsianilḡiññiḡaaksuli aglausimaruaq uqaliḡ itnaqsimaruaq ilaa aḡitqikkisiñiplugu tuquḡiḡmiñ. ¹⁰Tarakḡa taapkuak maliguaqtik utiḡniqsuk aḡilaqhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹Mary-li siḡataani itluni iluvḡum qianiqsuq. Qiallaḡmi auḡruaḡniqsuq qiniḡukhuni iluviḡmun. ¹²Aasrii qiniḡtuq malḡuḡnik israḡullaḡnik atnuḡaallaḡnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ḡum timaan irviani, ilaqataa niaquan tuḡaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tuḡaatni. ¹³Taapkuak nipliutiniḡaak, “Marii, suvaata qiaivich?” Kiuniḡik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡa, aasriiñ naluḡiga ilinḡitiñun napmun inillaktilaḡa.” ¹⁴Taatnaqqaqhuni kiniaqhuniiasrii qiniḡniḡaa Jesus qichaqtuaqtuaq, aglaan iliḡchuḡinḡiññiḡaa Jesus-ḡutilaḡa. ¹⁵Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa Mary, “Suvaata qiaivich? Kiña pakikpiuḡ?” Aḡnam nautchialiḡinasugiḡlugu nipliutiniḡaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakḡa, uqautillaḡa napmun inillaktilaḡa; uvaḡali aiyumigiga.” ¹⁶Tarra Jesus tuḡluḡaa atqanik, “Marii!” Aḡnaq kiniaqhuni uqaḡniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrinḡisigun, Iḡisautrii!) ¹⁷Jesus-ḡum nipliutitqinñiḡaa, “Aksinḡiaqnaḡa takku aullanḡitchuḡasuli pakmuḡa Aapamun. Aglaan aullaḡutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuḡaḡniḡniḡuḡa ilaanun Aapamun Aapagikkapsitiñunlu, uvaḡa Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitiñun.” ¹⁸Mary Magdalene uqautiyaḡniḡai maliguaqtit qiniḡniḡlugu Ataniq suli tamatkuniḡa uqautiniḡluni.

Jesus-ḡum Sagviḡha Maliguaqtimiñun

¹⁹Tamarrumani uvlumi unnukman aullaḡniisautaa ni akunniqsaaq, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautiḡlutiḡ nuyuaqhutiḡ Jew-ḡuruañiñ. Taimmaiñaaq Jesus-ḡum tikitluḡich akunaḡiḡniḡai nipliutiḡlughich, “Qiniññiḡa ilipsitiñun!” ²⁰Taatnaqqaqhuni qiniḡitniñiḡai ikiñiḡmiñik argaḡmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchaḡniqsut qiniḡamitruḡ Ataniq. ²¹Jesus-ḡum nipliutitqinñiḡai, “Qiniññiḡa illi ilipsitiñun! Atriḡlugu Aapam tuyuqalḡa uvamnik, taatnatuntuuq tuyuḡigipsi.” ²²Taatnaqamiḡich aniqsaagviniḡai taapkuak maliguaqtini nipliutiḡlughich, “Akuqtuqsuḡ

Ipqitchuaq Irrusriq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagupsigik iñuich killuqsautinjich natqikkaaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik killuqsautinjich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviłha Thomas-mun

²⁴ Ilañarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiññiqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniġaat, “Qiniġikput Ataniq!” Thomas nipliutiniġai, “Qiniġisuaġupkich ikiñinjı kikiagich argaiñi sulı ililugich argatka ikiñinanun sanıġaani ukpiqsriyumiñaitchuġa.”

²⁶ Akunniqsaananikhutiñ kiñuvatigun maliguaqtit katimalgiññiqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaġniqsut, aglaan Jesus akunañianilgiññıġai nipliġhuni, “Qiniuiññaq ilipsitñun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniġaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuġa, qiniġkich argatka, israaġutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtunġıġutin ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiuniġaa, “Ilvich ataniġigikpiñ sulı Agaayyutiġigikpiñ!” ²⁹ Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Ukpiliqpich qiniñanikapña kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiniġaluaqnaġa.”

Qanuq Pitquriłhat Ukua Makpiġaat

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqaġniqsuq iñugiaktuanik atlanik quvinaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuġaatni, aglaksimalutiñ ingitchuanik ukunani makpiġaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaanjanik Iġniña Agaayyutim, sulı iñuutlasritquplusri ukpiqsriłipsigun ilaanik.

Jesus-ñum Sagviłha Tallimat Malġunñun Maliguaqtimiñun

21 ¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaġniqsuq iñmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiġluġu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-ġmiu Galilee-mi, iġñaglu Zebedee-m sulı malġuk atlak maliguaqtik, iluqatiñ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliġniqsuq ilamiñun “Qalliaġniaqtuġa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñıġaat, “Malikkisigiptiġiñ.” Iluqatiñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanani sumikunniñ qalunġiññiqsut. ⁴ Siqiniġum mayuuraalhani Jesus qichaġniqsuq imġum siñaani aglaan maliguaqtaiñ ilitchuġinginiñıġaat Jesus-ñutilaana. ⁵ Ilaan nipliutiniġai, “Ililġaat, qaluutiqaqpsi?” Ilinisa kiuniġaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutiniġai, “Siñitchiun kuvraqsi taliqpian tuġaananun umiapsi, ilipsiñ qalukkumuu-sri.” Maliguaqtit siñinnıġaat kuvraqtiñ aasriñ payyaksaniġaat nuqitcha-qamitrun umiam iluanun takku qaluuvagiñluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkana nipliutiniġaa Peter, “Piñña Ataniginiġikput.” Simon Peter-m tusraa’amiun takpiñña Atanġułha, ilaan atitqiksiqamiun atnuġaani mat-taummitchani misiñniqsuq taġiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaġniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinġich unasriuraqhutiñ siñaaniñ, tallimakipiatun apluqpaktaaqhuni uraksrayuñnaliktun. ⁹ Ilinġich tulakamiñ, qiniqtut ikniapiam qaluñnik uutalinġmik sulı qiniqhutiñ qaq-qunik. ¹⁰ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uvuġautrisitchi ilañitniñ qaluich qaluk-tapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliñniġaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malġukipiaq qulit piñasrunik

iñugiaktiilaaliñnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutij kuvrañat alingiiññiqsuq. ¹² Jesus-ñum nipliutigai, “Uvuñagusri niñisitchi.” Nalliataunniñ maliguaqtit apiqsruñumangiññigaa, “Kisuvvich?” Iliñisa ilitchuñiñaat Atangutilaangani. ¹³ Jesus-ñum qallilaahuni tigu’amiuñ qaqqiaq autaagñigaa ilijitñun. Taatnatunsuli piñigaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiññigai Jesus-ñum qiniq-titañi iñmiñik maliguaqtinun añitqiiqqaaqhuni tuquñigmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Iliñich niñianikmata Jesus-ñum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iññiña John! Piqqagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iñsimagiñ uvuñnun piqqagiñhiñ.” Jesus-ñum nipliutigaa, “Niñipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliñiqñuñ Jesus nipliutilgiññigaa, “Simon! Iññiña John! Piqqagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iñsimagiñ uvuñnun piqqagiñhiñ.” Jesus-ñum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiññigai Jesus-ñum nipliutilgitchaa “Simon, Iññiña John, piqqagiviña?” Peter aliatchañniqsuq Jesus-ñum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqqagiviña?” Aasrii Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Iñsimagiñ suapayaaq. Iñsimagiñ uvuñnun piqqagiñhiñ.” Jesus-ñum kiugaa, “Niñipkakkich ipnaitka.” ¹⁸ Iñmutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau’avich tapsiagiksiplutin igliñagtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuq-qaguvich atlam iñuum qiliñiñaagatin israaqtillutin aullautilitin aulla-gvigisrunigisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuñ Jesus-ñum uqautiginigaa qanutchikun tuquñikun Peter-mun kamañaqtinnaqtilaangaa Agaayyun. Taatnaqqaqñuñ nipliutiniñga, “Maliguañña!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiñiaqhuni qiniñigaa maliguaqti Jesus-ñum piqqagikkana maliktuaq. Taimñauñiqsuq ikusiksimaatuaq qanitluni Jesus-mi nullautchiqamiñ sulii apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniñniqaqtin?” ²¹ Peter-m qiniqamiuñ taamna apiqsruñigaa Jesus, “Ataniiq! Qanuñniqaqpaliuna?” ²² Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña iñuupkañgukupku aggitqiniñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinña!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniñiqsuq akungatnun aniqatigiññun taamna maliguaqti tuquyumiñaiññiñlu. Jesus taatnangiññiqsuq tuquyumiñaiññiñlu, aglaan itnañiñiaqhuni, “Iñuupkañgukupku aggitqiniñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniña, sulipsuuq aglaktuq tamatkuniña, aasrii nalunñitchikput quliaqtuañgikkanañ ilumu-tuñña.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtagikkana. Iluqatiñ aglaksimalutij atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tiggummiñilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

1 ¹ Aglaktuŋa uumiŋa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi mak-piŋaani aglaktuŋaŋa suragátipayaŋiñik Jesus aullaŋniñhaniŋaglaan savaaqahigmiñik ² taivrumuŋaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuŋa. Sivuni Jesus aullaŋaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun algaqsruŋai piksraqtahigikkani uqqiraqtaurusrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaghuni piqatigiraŋigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuŋaŋumiñaiqlugu anitqihha malgukipiat uvlut akungatni, sulí Jesus-ŋum uqautiplugich aŋaayuqau-taanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilaŋmun

⁴ Ilaaniguuq Jesus-ŋum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraŋa Aapaa akiqsruutigikkana qaitkisiñiplugu, uqautigikkaga ilipsitñun. ⁵ Taimñaguuq John paptaaŋutiqaq-tuaq iñuŋnun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtaurusrat katilgitñamiŋ piqatigiplugu Jesus apiqsruŋniŋaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaq-piun aŋaayuqaun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisinun]?” ⁷ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Aapaa kisimi sivunniŋisigaa qakugun atumaŋiksraŋa. Ilaan ilisimapkaŋumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi saŋŋimik taimña Ipqitchuaq Irrusiq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaaniŋu Judea-mi sulí Samaria-mi unniñ nunaqqi-payaŋiñi nunam.” ⁹ Taatnaaniŋamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuŋa ilinjitñun qiniŋitluni aasii ilinisa qiniŋitlaiqsiŋniŋaat nuviyam puuqtimaun. ¹⁰ Aullaqtiquan qiniŋugaaqtitlugich tatpakmuŋa, taimmaiñaq malguk iññuk atnugaallak qatitqaaniŋ qikaqasiitliŋniŋisuk ilinjitñun, ¹¹ nipliŋhutik, “Galilee-ŋmiut, suvaata qikaqhusi qiniŋniŋaqpisi qilaŋmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitniñ tatpakmuŋa aggitqikkiñhitchuq taatnatun ilipsi qiniŋmatun aullaq-man tatpakmuŋa.”

Matthias-ŋum Inaŋigaa Judas

¹² Maliguaqtit tavrakŋa utigniŋisut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taiguutiŋaqtuamiñ Olives-mik uŋasikpaguni iñgiñniŋisuaŋiñ nunaqqimiñ. ¹³ Tavruga tikitñamiŋ Jerusalem-mun, ilinŋich mayuŋniŋisut inimin taivrumuŋa irvikikkaŋmknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iñniŋikkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ŋruuq, sulí Judas iñniŋikkana James-ŋum. ¹⁴ Iluŋaŋmiŋ katiniŋisut akulaiqlugu iniqsruŋvik-sraŋmknun piqasiŋhutin aŋnanik sulí Mary-mik aakagikkanaŋik Jesus

nukatchianjiniġlu. ¹⁵ Iktuurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, talli-makipiaq iñuiñnamik iñugiaktigiyunnaqhutiñ. Peter-m makitluni nipliutiniġai, ¹⁶ “Aniqatiumaan, Ippitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpi-gaanjini Agaayyutim. Uqaġinigaa Judas-kun sivuani atuumagaluqaqtinagu ilaan savaaqaliksrana, taamna Judas sivulliuruuq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilaugaluqaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkana sava-qatigituplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aachtuutigianikamiuñ Jesus akiññak-taaqagñiqsuq manijñik. Taavrumiñaasiñ tauqsigñiqsuq nunaviñiġmik ilaan iluvigikkagmiñik. Tavrani katakami iluqani ilua qaaġniqsuq. ¹⁹ Iluqaġmin iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaanigaat, aasii iñmin uqaġmikkun taiguusiġ-nigaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiġaanani aglausimaruuaq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuiġumauq iññitqikkumiñaiguni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruqaq sulì,

‘Atlamik iñuñmik inanijisqiaġumauq savaana.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inanjiutiruksauruq Judas-ñum savaanjanun. Taamna iñuk ittuksauruq aullaġniimaruuaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anitqilħagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtua-ġipmauñ paptaktitchiħisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyu-tim aullautipmauñ Jesus pakmuña qilañmun.” ²³ Iliniġ nalunaigñiqsuq mal-ġuñnik iññuñnik Joseph-miġlu taiguutiliñmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik sulì Matthias-miġlu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutiñ, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruatin uummatinjitñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagut-illañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inanjiu-tiyumuq Judas-mun atakkii unisaġigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atauchinun uqqiraqtinun.

Ippitchuuaq Irrusiq Tikitchuq

2 ¹ Uvluġguuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatiñ ukpiqsiruat katimalgiñniqsut. ² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliġniġaat siġruktuaq pakmakña liilaa anuqħipaktitmatun. Taamna siġruktuaq tusaġnaqsiliñiqsuq iluqaani inimi. ³ Iliniġ qiniñiaqsiliñiqsut ikniġmik liilaa qiniñaliniġnik uqqatun siamitlutiñ iñupayaanun. ⁴ Ippitchuam Irrusim aġalatkaqsiliñiġai iluqnaaqħu-gich. Taapkua iñuich uqaqsiliñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutiñ, taatna kanjisi-ñaqsipluġich Ippitchuam Irrusim uqaqumatiñ. ⁵ Tavaniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaaniñiñ nunam taluqsiruat Agaayyu-tim. ⁶ Tusaakamitruñ siġruktuaq iñugiaktuat iñuich katinisqut taapkununa. Iluqatiñ qanuġviġniñiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñaqsiplutiñ sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviġutchallapiaqhutiñ uqaqsiliñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ġmiunurut, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kanjisiṭlanigivut uqaqmata uqausiħlaaptigun iñuguqniħlapti-gun. ⁹ Uvagut Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, sulì iġlaaṭ nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ sulì Crete-tagmiut Arabia-ġmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ñupluta aasiñ mumiksuaguut

Jew-ğusqisimaqhuta—iluqapta tusaagivut kanjisiplugillu tamatkua uqaqmata kamanaqtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviğutchallapiaqamiñ kanjisiñlaiqhutiñlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplu-tiñ piñiqsut.”

Peter-m Uqautriñha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtatmiñnik kiutyaq-lugich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jeru-salem-mi, naalağniñlaksitñ! Nalupqinağlugu uqautiuraallaglapi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitchut isumañlapisun atakkii uvlaa-ñusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruag Joel-ñum sivuniksriqirim uqauti-gikkana itna,

¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiñlugu itkisiruq aqulligñi uvluni,
Uvaña siamitkisigiga Irrusiğikkağa iluqaitñun iñuñnun,

Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsisirut,
nutaagikkasi qiniñquuraaligutiñ
suli utuqqanaasi siññaqtuqtağutiñ;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka aputitlu ağnatlu Irrusiğikkamnik
taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutiñ.

¹⁹ Qiniñqitkisigitka quvinaqtuat qilañmi
suli atlayuağnaqtuat nunami,
auglu ikniğlu suli itchialaruag,

²⁰ siqiniñunniñ tanuğaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaağlugu auktun
sivuan kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiumağiksraña.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsuğisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalağnisitichi uqağamnun! Jesus Nazareth-miñ aputau-ruq Agaayyutim tilikkana. Agaayyutim savaagipkağa saññiqaqhutiñ atla-yuağnaqhutiñlu qiniñkisuutiniñ. Qiniğisi nalupqinağlugu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimap-migiksipsuuq Agaayyutmun tuyuğilha. ²³ Ilipsi ağalataksrirutigigiki Jesus sumiñuñuranun tuqutitlugu kikiaktuutipkağlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuğimigunlu ilisimağimigunlu sivunniñuñanikkana taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiñ tuquhigmiñ pituiqługu iñuñuğimun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluviğmi tuquñaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ñum uqautiginiğaa itna,

‘Uvaña qiniğiga Atanguruag sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqpimniitluni
aasiiñ tunğalğuruña ilaani iñuilliuqama.

²⁶ Taatnağlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuña quviasuğimik.
Tuquğisigaluññağmaunniñ niğiuğagigiga nalupqinağlugu,

²⁷ Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiğa iluviğmun,
naagaqaa timaa savaktivich piungigniaqulugu.

²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,

aasii quviasukkisiruŋa atakkii nayuutiŋu ilipni.’ *Psalm 16:8-11*

²⁹“Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraŋigipsi nalupqinaiglugu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluvigaat, aasiiŋ ilisimagaat iluvga marrumuŋaaglaan uvlumun. ³⁰Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kaŋiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iŋmiŋun, Agaayyutim nalupqinaqsruutinikkaŋa David-ŋum kiŋuvianiŋ ilaŋat ataniŋuqtitkisiŋiplugu iŋmisun. ³¹David-ŋum qiniq-quuraaginigaa qanuq Agaayyutim aŋipkatqiiŋksraŋa anniŋsuqti akiqsruutigikkaŋa taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim uniŋitchaa ilaa iluviŋmun suli timaa piunŋiŋitchuq.’ ³²Taamna Jesus Agaayyutim aŋitqiksitkaa iluviŋmiŋ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. ³³Agaayyutim ilaa taliŋpŋiŋmiŋuktikaa kamaŋaqsiplugu suli qaitchiŋlugu Ippitchuamik Irrusiŋmiŋik Aapami akiqsruutigikkaŋatun aasiiŋ Jesus-ŋum qaitchiŋlugu uvaptik-nun. Tamanna akuqtuŋikput pakma, taatnamik qiniŋaŋisigiksi tusaaplugulu savaaŋsipman uvaptigun. ³⁴David iŋmi timituummaŋmi pakmuŋaqsimaŋitka-luaqtuq, aglaan nipliŋniŋisug,

‘Agaayyutim nipliutiniŋaa Ataniŋa,

Aquvittin kamagiviksrauhipnun,

³⁵aquppiŋiŋapni uumiksritin aŋalataksrirutigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶“Aasiiŋ Israel-aagmiupayaasii ilitchuŋiraksraŋigiksi nalupqinaiglugu, taamna Jesus kikiaktuutikkaŋa Agaayyutim inillakkaa ataniŋuqtugu suli anniŋsuutauplugulu.”

³⁷Taapkua iŋuiŋ tusaakamitruŋ Peter-m uqautigikkaŋa iluiŋliuŋniŋisut. Aŋiqsruŋnigaat Peter-lu atlatlu uqqiraŋtit, “Aniqatiut, Qanuŋisiŋiŋpisami?”

³⁸Peter-m uqapsaagŋigai, “Nunuuraliŋusi mumigitchi killuŋsaŋtisŋitniŋ. Suli atausriukattaŋusi paptaaŋtitŋitchi ukpiŋsririgugusi atqagun Jesus Christ. A gaayyutimŋi natŋiutiyumagaasi killuŋsaŋtisŋitniŋ, aasiiŋ ilaan aatchuŋisigaasi Ippitchuamik Irrusimik. ³⁹Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaŋa tuŋaaŋaqtuq ilipsitŋun qitunŋapsitŋunlu iluŋaitŋunlu ittuanun uŋasiksuami, iŋuiŋ iluŋaisa Atanŋuruam Agaayyutiŋa tuŋuŋai iŋmiŋun.”

⁴⁰Peter uqatuŋ iŋuŋiaktuanik atlanik uŋaŋiŋnik. Aasiiŋ ilaa naatchiŋami itnaŋuŋich, “Annautillaksagŋiaŋitŋi ilipsitŋik anasiŋuŋsaŋtmiŋ tikiŋniŋiaqtuamiŋ piŋiitchuanun iŋuŋnun tuŋqutŋiruanun Jesus-mik.” ⁴¹Iŋuŋiaktuat ukpiŋsriruanun uŋaŋiŋmik suli paptaaŋtitlutiŋ, iŋuk 3,000-yuŋnaŋ ilaliutiniŋisug ukpiŋsriruanun tamarrumani uvlumi. ⁴²Iliŋiŋ ilisaŋaŋaŋsiŋisut uŋqiraŋtiniŋ, aasii piŋasiŋsuutiniŋisut niŋiqatiŋiŋkhuŋiŋ suli iŋiqsruŋatiŋiŋkhuŋiŋ.

Qanuq Ukpiŋtuanuŋuat Piŋatiŋiŋiŋat

⁴³Uqqiraŋtit iŋiŋtaŋaŋniŋisut iŋuŋiaktuanik quviŋnaqtuanik savaanik, naagaunniŋ iŋupayaat ikpiŋiagutiŋigaat Agaayyutim savaaŋaŋa uqqiraŋtitigun. ⁴⁴Iluŋaŋmiŋ ukpiŋtuat atautŋimiŋyusiŋisut suli piŋaŋturrutiŋlutiŋ suuraŋmikkun avatmun. ⁴⁵Inuŋsriuliŋamiŋ tunisiŋisut nunautmiknik suli suuraŋmiknik, aasiiŋ autaaŋuŋich piŋniŋaktaatiŋ iluŋaitŋun inuŋsriutuanun. ⁴⁶Uvlutaŋaŋiŋpman iliŋiŋ katraŋniŋisut agaayyuvikpaŋmun. Niŋiraŋaŋniŋisut atautŋimiŋ kiŋuniŋmikni, aasiiŋ niŋikamiŋ quviasukhuŋiŋ piŋuiŋlapiŋaŋhutiŋlu. ⁴⁷Iliŋisa quyaŋaŋigaat Agaayyun, aasiiŋ atlat iŋuiŋ nakuŋaŋiŋaŋich ukpiŋsriruŋayaat. Suli uvlugaŋiŋpman Atanŋum ilaniŋtuŋtinnigai iŋuŋnik ukpiŋtuanuŋruanun tamatkuniŋa anniŋsukkaŋmiŋik.

Peter-m Iŋuaqsiḡkaiŋha Pisutlaiŋaamik

3 ¹Ilaatiniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaḡmun, iḡuich iniqsruḡviat tikitmaḡhani. ²Agaayyuvikpaḡmi paaqāḡniqsuq taggisiliḡmik Piḡḡaḡnaqtuamik. Tavraniḡuuq aḡun una aquppiraḡniqsuq pisuḡḡaḡit chuaq aniḡḡiḡmiḡaḡlaan. Uvluḡaḡipman ilamiḡnun tavranautipkaḡaḡniqsuq taavrumuḡa paamun iniqsruḡviksraḡmiḡnun maniuranik iḡuḡniḡ isiqtuaniḡ agaayyuvikpaḡmun. ³Peter-m lu John-ḡumlu apqusaḡmakni isiaqsiḡlutik agaayyuvikpaḡmun iniqḡniḡik aatchullaḡiksraḡmigun maniḡmik. ⁴Taapkuak kiḡiaqamitku iriḡruḡiḡaaḡlugu Peter-m nipliutiniḡaa, “Qiḡniḡtiguk!” ⁵Taavruma iḡuum qiḡiaqsiḡniḡik niḡiukhuni aatchuusiaksraḡmiḡniḡ ilinḡikḡiḡ. ⁶Peter-m nipliutiniḡaa, “Maniitchuḡa suoramikunniḡiḡ aḡlaan aatchuḡḡiaḡikiḡiḡ piḡikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuḡḡikpiḡ.” ⁷Peter-m tigukamiḡ taliḡpiagun makitquḡlugu, taimmaiḡaḡ aḡutiḡniḡam niḡiḡ sayaniktḡniqsuk. ⁸Nutiḡniqsuq qikaḡtiḡhuniasiiḡ pisuaqsiḡluni. Ilaan isiqatiginiḡik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaḡmun pisukhuni misigaqsimmaḡmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹Iḡuich tavrani qiḡḡiḡniḡaat pisukḡlugu quyammaḡmi Agaayyutmik. ¹⁰Iḡupayaat ilisaḡiniḡaat inḡularauplugu aquppi-suuruḡa agaayyuvikpaum paḡḡani taggisiliḡmi Piḡḡaḡnaqtuamik. Iluḡaḡmiḡ quviḡutthallapiḡniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuḡa aḡutmun.

Peter-m Quliaqtuaŋha Agaayyuvikpaḡmi

¹¹Iḡuitguuq qiḡiḡamitruḡ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaḡḡak Peter-m lu John-ḡumlu aupiḡḡautiginiḡaat, aasiiḡ qiḡḡiaḡluguḡik katimmaviḡmun taggisilikkun Solomon. ¹²Peter-m qanuḡviḡsuat qiḡiḡamigich nipliutiniḡai, “Israel-aḡḡmiut, qanuḡmi taamna quviḡutthautigivisiḡu qiḡiḡpaaqsiḡlutaasiiḡ? Uvaguk pisutlasipkaḡitkikpuk manna aḡun saḡḡiptikkun naagaqaa ukpiqsriḡḡaptikkun. ¹³Aḡlaan Agaayyutaata sivulliḡapta Abraham-ḡumlu Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu iḡuaqsiḡkaḡaa manna aḡun Jesus-kun, aasiiḡ taavrumuuna ilaan kamaḡaḡitkaa iḡḡiḡiḡ Jesus. Iḡipsi qaitkiksi Jesus aḡalatinun piḡiitchuanun suksraḡlugu sivuḡaani Pilate-ḡum sivunniutianikmaḡunniḡiḡ patchisaḡukḡlugu. ¹⁴Ilaa iluqnaqsimaruaḡ Agaayyutmun nalaunḡaruḡlu naagasuli ayakkiksi, iniqsruḡlugu Pilate pituḡiḡitquḡlugu iḡuaqtuḡtimik. ¹⁵Taatnaḡapsigun tuḡqutkiksi taamna qaitchiruḡaḡ iḡuutḡḡmik aḡlaan Agaayyutim aḡitqiksitana tuḡḡaruaniḡ. Uvagut ilisiḡmarriqsimmaḡikput taamna. ¹⁶Turviḡaḡhuni atqanik Jesus-ḡum manna pisutlaiḡaaḡ qiḡikkaqsi ilisiḡmakkaḡsiḡu mamititkauruq. Taamna aḡun ukpiqsriḡniqsuq Jesus-ḡum atqanik, taatnaḡlugu iḡuaqsikkauruq sivuḡqapsitḡi.

¹⁷“Aniqatiumaḡ, ilisiḡmagaluḡmigiga una, ilipsiḡu sivulliḡuḡtituummapsiḡu qaitkiksi Jesus sumiḡuḡuranun aḡlaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutḡiḡiqsi Jesus-mik. ¹⁸Agaayyutim inḡḡaan uḡaḡikkana iluḡaisigun sivuniksriḡirimigun akiqsruutauruaḡ anniqsuḡti naḡliksaaḡtuksrauniḡlugu, aasiiḡ ilaan taatnaḡitkaa. ¹⁹Aasiiḡ mumigitchi sulḡ saallusi Agaayyutmun, ilaanli piḡḡumagai killuḡsautigikkasi. ²⁰Taatnaḡupsi Atanḡum sayyaḡḡik-sipkaḡisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyuḡitlayumagaa Jesus annautriksraḡtaḡianikkani ilipsitḡun. ²¹Taamna Jesus qilaḡmi ittuksrau-ruq taivrumuḡa uvlumun supayaat nutaḡḡuḡiksraḡatnunaḡlaan, Agaayyutim

ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun injilgaan. ²² Moses-ñum nipliutiginigaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqağisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqałhi uvamnı; taimña itkisirıq inıpsitniñ. İlipsi naalağnıraksrağigıksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñtkumi sivuniksriqirim nıpliutigıkkanañik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim inıuiñi sulı piyaqqukkaugisipluni.’ ²⁴ İluqağmıñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruaq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviagıkkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunğanik, sulı sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumıña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqağisigıtka iluqaisa inıuich nunami kiñuviagıkkaptigun. ²⁶ Taatnaqlıgu Agaayyutim anıtqıksitmauñ savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumıgusiļu pıgiılıqıñiğıkkapsitniñ.”

Peter-mılu John-ñumlu Apıqsruqtukkaułhak Uqaqsittaagvıñmi

4 ¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtıtlugik inıuñnik agaayulıqsit sulı qau-naksria agaayyuvıkpauım piqasiqhutiñ Sadducee-ñuruanik tikiñniqsut. ² İlinısa iħuagiñiñniğaiç uqqıraqtik ilısaıtrıpmaknik Jesus anıtqıñniplıgu tuquñaruaniñ, taamnaasıñ ilıitchuqquıtaupluni tuquruat anıtqıkkisiłhatnun. ³ Tigupkağniğaiç isıqtaupkaqlıgıki isıqsivıñmi unnuapak unnuagaquhuniki. ⁴ Aglaan inıugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiıqsut, inıugiaktılaaliyunnat 5,000-mik anıtıłhiñat. ⁵ Uvlutqıkman Jew-ñuruat sivulliıuqtıñıllıu sivulliıuqtıgruatlu aglaliqiritlu katinıqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuıq qaukhiat agaayulıqsit itmiñıqsuq sulı Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutiñ atlanik ittuaniq qaukhiım agaayulıqsım ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutıpkaaımisigik apıqsruqtaaqsiñiğaiç, “Qanuqlıgu iħuagsıpkapıtku taamna anun? Qanutchimik sanñıqaqpsik? Kia atqagun taamna pivıtku?” ⁸ Peter-m analatıqahuni İpqıtcıhuamik İrrutchimik kiuniğai, “Sivulliıuqtau-ruasii sivulliıuqtıgruapılsı, ⁹ Suvaataıai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutıkkauviñuk ikayuiłıaptıgıñ taavrumıña pisutlaiıaamik iħuagsıpkakkaptıknik? ¹⁰ İluqasi sulı İsrail-aagmiıpayaat ilısimaraksrağigıksi una, Sanñıqaqtuq atıgıkkanağun Jesus Christ Nazareth-miım kikiaktuutıkkası aasıñ Agaayyutim anıtqıksitlugu tuquñaruaniñ. Taatnaqlıgu taamna anun qıkaqtuq iħuagsıkkaupluni sivuqqapsitni. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqałhiñ uqautigıkkanañ itna,

‘Uyağak tuppırit ayakkanañ,

taamna uyağak piıtcıuıllıapiagaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹² Aasıñ Agaayyın atchiıruq ataıtcıłhiñamı iluqaani nunami taavrumuna atıkun anııqsugumiñıaqsıplıta. Taamna anııqsuqtı Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaagtıtcırit quviğutchañıqsut qıñıqamisigik Peter-mılu John-ñumlu taluqsraıtaiılaañaknıglu ilısaqsımaıılaañaknıglu. İlisimagaıç piqataıłhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasıñ qıñıgnıgaat anun iħuagsıkkauruaq qıkaqataıłha Peter-mılu John-mılu. Taatnaqhutiñ niplıłıuiñniqsut akıñıağlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutiñ anıllaqunıgaıç uqaqsittaagvıñmiñ, aasıñ anıpmaknik sivunniıuqtaıllakhutiñ itna: ¹⁶ “Qanuğlugik atanığisıvisigik ukuak anıtık? Jerusalem-mııpayaat ilıtcıugıaniñıgaat atlayuağnaqtuq iħuagsıpkai-łıq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasıñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan

siamitqunjitlugu marrumani tusaayugaaq iñunñun, taatnağuta aniqsraaqtuğ-lavut uqatqiquñiñlugu kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiñlip-lugu sivunnianikamiñ iñiqtiğniğaiç quliaqtuaquñitlugu Jesus-kun iñunñun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiquñitlugu taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Petermlu John-ñumlu kiuniğaiç, “Nalliqsi tupiginağayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliaç nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsiun taamna! ²⁰ Uqautiğaiğumiñaitkikpuk sua qiniçkaqpuk tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtut-qianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitlutin anasiññuqsalguiniñiğaiç. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriñlapiqhutin Agaayyut-mik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlaiñamun. ²² Taamnaguuq anun quvinqnaqtuakun iñuqsiçkakkauruaq malğukipiğuaniksimaruaq.

Ukpiqsiruat Iniqsruutriñhat Taluqsrautaiğmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiğniqsuk ukpiq-tuañuruatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukhiata agaayuliqsit sulı sivu-lliuqtigruat sivunniutñhatnik. ²⁴ Iliñisa tusaakamitruñ agaayuatigaiğniqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsruatiin iluqaanik qilañmiñ nuñamiñ tagiumiñ. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ñunitchuat qinnakpat?’

Suvaata iñuich sivunniuuqpat imaiñaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanaiğaiç anuyautnatin akilliñiğuglugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsutiksriukkanañalu.’

Psalm 2:1-2

²⁷ Ilmun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ñunitchuanik sulı iñuiniç Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiğaat akik-ñaqlugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savañ-ñağukhutin supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumatiçkun iñil-ğan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniq, itqağlugich Jew-ñuruaq qullinich qanuqhutin aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqağniç taluqsrautaiğuta. ³⁰ Ikayuqtigut iñuqsiñlasiğugich nañittuat sulı savaktitigut atlayuağnaqtuaniglu quvinqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanañ aulaniqsuq. Tavraami ayalatiliqhutin Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñiçsut Agaayyutim uqağniç taluqsrautaiqhutin.

Atunim Pigaiç

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaqtuat atausiññuutritlutin atipiğniqsut irrutchi-mikkun. Nalliatunniiñ iğliğingiqğuglu iñmi suurani aglaan atunim atuğni-ğaat suurağikkaqtin. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun saññikun ilisimarauniqsut anitqihagun atanguruam Jesus sulı Agaayyutim ikayuqpaiğniğai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsiruani piiñniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaça tunisiraqtuq nunaviñiçmik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrutañiğniğaa akuqtuani tuniağmiñiñ ³⁵ aatchuutigiçlugu uqqiraqti-nun. Taapkua-aasiñ autaagğniğaat taamna manik inuqsripayaqtuatun. ³⁶ Ukpiqsiruamik iñuqaiğniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaañupluni iñuguq-tuaq Cyprus-mi, taavrumiña uqqiraqtit taiguutiqakkañat Barnabas-mik

(mumiutiqaquamik pitchuksaaqtimik). ³⁷Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunaut-miñik qaitluguasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

Ananias-lu Sapphira-lu

5 ¹Tavraniguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiññik atiqaquatnik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. ²Akuqtuağmik ilañanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiñ ilisimaplugu ajiğaa. Aglaan sippaḡa qaitkaa uqqiraqtinun. ³Peter-m nipliutiniğaa, “Suvaata tuuḡağmun aḡalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviñuḡ Ipqi-tchuaq Irrusriḡ iriqqakun tugvaqsiplutin ilañanik nunautvich akian? ⁴Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiñ kiñuagun tuniñhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqqatin? Sagluqsruutiriñitchutin iñuñnik aglaan Agaayyut-mik.” ⁵Ananias-ñum tusaapqauraqamigich Peter-m uqağikkanḡ puuktigñiqsuq tuqupluni. Tusaapyaatuat taavrumiḡa taluqsratçañiqsut. ⁶Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruḡ timaa annisiplugu iluvigiagñiḡaat. ⁷Uvvaasiñ piḡasut sassağniğich kiñuatigun aḡnaat aggiğñiqsuq sutilaḡatnik nalupluni. ⁸Peter-m apiqsruğniğaa, “Uqautiñḡa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aḡnam kiuniğaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹Peter-mli piñiğaa, “Suvaata uuktuağniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atañji, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰Tavrauḡaa puuktigñiqsuq Peter-m sivuḡaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamiḡ qiniḡ-ḡugu tuquruḡa aullautiniḡaat iluvigiagḡugu saniḡaanun aḡutaata. ¹¹Tavra ukpiqtuḡanuruat sulī iñupayaat tusaaruat taavrumiḡa taluqsratçañiqsut atqunaq.

Quviquaqtuat Atlayuaḡnaqtuatuḡ

¹²Uqqiraqtit savaaqaḡniqsut iñugiaktuanik atlayuaḡnaqtuanik sulī quviquaqtuanik akunḡatni iñuich. Iluqatiḡ ukpiqsriuat atausiñḡuḡniqsut katimavianun Solomon-ñum. ¹³Ukpiqtuḡanḡitchuat ilaliqsuaqsinigiach taluḡiplugich aglaan ilinḡisa uqautigillautagaluḡaguch. ¹⁴Aglaan iñugiaktuat aḡutitlu aḡnatlu ukpiqsriḡiqsuat Ataniḡmik Jesus-mik, taatnaḡḡugu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut. ¹⁵Iñuich illiuaḡaḡaqsiniḡqsut atniḡḡaqtuanik tumitchaanun siñigviñnun naagaḡaa ikivḡanun niḡiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan taḡḡaḡanun mamitinnasugalutiḡ. ¹⁶Sulī nunaḡqiniñi avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniḡḡaqtuanik sulī ilui-lliutittañitnik irrusiḡḡuich. Taatnaiḡiplugu iluqatiḡ iḡuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsuḡḡat

¹⁷Taamna atuumaanikman qaukḡiat quliatquaqtit piqasiqhutiḡ maliguḡaḡ-taiñik Sadducee-ñuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq aḡalaḡiksraḡatigun. ¹⁸Ilinḡisa tiguniḡaich uqqiraqtit aasii inillaktitlu-gich isiqsiviñmun. ¹⁹Aglaan tamarrumani unnuami isaḡulḡan Agaayyutim aḡmaḡniḡai isiqsivium pañji aasii annisiplugich, itnaqhuni, ²⁰“Agaayyuvikpaḡmugusi uqaḡiaḡitchi iñuñnun nutaakun iñuuniaḡikun tumigiḡiplugu Jesus.” ²¹Taamna tusaapqauraqamitruḡ agaayyuvikpaḡmukhutiḡ qauḡu-raaqman tavraniasiñi ilisautriaqsiplutiḡ. Qaukḡiat agaayuliqsit piqatinilū katinniḡaich uqaqsittaḡtitchirit sulī iluḡaisa Jew-ñuruat sivulliutigiḡuanich.

Tuyuqaǵniqsut isiqsivijnmun uqqiraqtit tavrūnautitquplugich. ²² Uvvaasiin qanaksrit tikitmata isiqsivijnmun paqingiinnigaich tavrani uqqiraqtit. Aasiin utiqhutiñ taamuña katimaruanun uqautiniǵaich, ²³ “Isiqsivijnmun tikitnāpta kiluusaqaqhuni sulı qanaksrit paani qanaksrigaluǵniqsut. Aglaan paat añmaqaptigik paqitchiñitchugut iñuñmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qanaksrañata qaukliata sulı qaukliñisa agaayulıqsit tusaakamitrūñ taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksrañagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atañii, isiqtasi amma agaayyuvikpañmi ilisautrirut iñuñmik” itnaqtignıǵai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qanaksrit piqasiqhuni qaukliǵmiknik taamuñǵniqsuq tavrūnautityaqługich uqqiraqtit. Aglaan añaǵlaǵluutaiqhutiñ nuyuaǵiplugu iñuñnun mıluqtuqaqsıñıksraqtiñ uyaǵañnik.

²⁷ Ilinisa uqqiraqtit tavrūnautikamisigik sivuǵaatnun uqaqsittaaqtitchirit, qaukliata agaayulıqsit apiqsruqtaaqsiñıǵai, ²⁸ “Qanusıǵalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigıǵaluakkaqput ilisautritquñitłusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutrı ilisimagaat sulı ilinisa patchisiǵuqhuta tuqułhanun Jesus-ñum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniǵaich, “Tupiksırıruni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksırıǵıñmiñ iñuñmik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannıǵutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta añit-qiksitaña tuquñaruaniñ ³¹ kamanagviksrañanun ataniǵuqługu annıqsuuti-ǵuqługulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aǵmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaǵikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaǵıkkaña tamatku-nuña tupiksırıruanik ilaanik.”

³³ Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitrūñ taamna uumitchallapiǵniqsut, sulı tuqutchisulıǵniqsut uqqiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilanata Pharisee-ñuruuq makinnıqsuq uqallagukhuni, atıqaqtuq Gamaliel-mik sulı kamagıkkaupluni ilisautrauruuq malıǵutaksramiknik. Makitnami tiliñıǵai uqqiraqtit anılłaquplugich. ³⁵ “Israel-aǵmiuñuruasii!” itnaqtignıqsuq ataniǵnun, “Aniyagıluq qanuq añałatchıñıksraqsi taapkuniña añutınik. ³⁶ Aippaanıguuq iñuqaǵniqsuq atilıñmik Theudas-mik kamanagısuǵaluni ilıruamik. Iñunnañniqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigıruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqaǵmıñ malıǵuaqtai siaminnıqsut taatnaqługuasiiñ suñjaıqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñıqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamıñ iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik iñmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqaǵmıñ malıǵuaqtai siaminnıqsut. ³⁸ Pakmaasiiñ alǵaqsruıllaglapsi itniilıluq, Aullaǵlıch ukua iñuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunıǵutaatlu savañatlu iñukmiqnısaupkan atlatitun piunǵıǵısuuq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnısaupkan akiilıyumiñaıpiǵısi. Inniaqtusi nuyuaǵni amiñ ilıǵutisagıpsı Agaayyutmi.” Taatnailıplugu Gamaliel-ñum alǵaqsruǵniǵai. ⁴⁰ Atanǵıch akuqtuǵniǵaat alǵaqsruutaa aulailañuǵutiñ kamakkutiqaǵukługukii. Uqqiraqtit isiqtiñiñıǵaich kınımun aasiiñ ipıǵaqtuqtitlugich. Anıqsraaqtuǵniǵaich uqatqıquñitługich taavrumuuna Jesus-kun, aasiiñ anıpkaqługich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullaǵniqsut uqaqsittaaqtitchiriñiñ. Iliniç quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaǵıplutiñ naglıksautıǵıñıksrañagun Jesus. ⁴² Uvluǵaǵıpman agaayyuvikpañmi iñuich tupıñitñılu ilisauttutitıuñıǵniǵaat qulıaqtuagıplugu Jesus akiqsruutaupluni annıqsuqturuuq, Jew-ñuruat niǵıugıkkanañ.

Tallimat Malguk Ikayuqtiksraqtat

6 ¹Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nip-liğniqsut uilğağnaatij miñitchuuniplugich uvlugağipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ²Taatnaqhutij qulit malğuuplutiñ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaich nipliqhutij, “Nalaunñanitchuq quliaqtuanaigupta piquisğuta ayalatchiñiañkun autaañiksrajanik. ³Taatnağusi, aniqatiut, piksrağitchi tallimat malğunik aytunik akunnapsitñiñ, iñuñnik ayalatitqaqtuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutijlu. Ayalatchipkağniagivut autaañiksrajanik. ⁴Uvagut iniqsruqtuiñagisirugut suli quliaqtuaqtuiñaguta.” ⁵Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriñlapiaqtuamik ayalatitqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Iłaksraqługu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğuqsimaruamik. ⁶Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraqtaatij uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiuplugich ilipluğilı argatij ilinjitñun. ⁷Tavra Agaayyutim uqałha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsri-lıqmipłutij.

Stephen Tigukkaułha

⁸Stephen, ilıuqaqutaagun suli saññiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quvinqaqtuanik suli atlayuagnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹Iñuqağniqsuğ-ğuuq ittuanik Jew-ñuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisıaqahutij Pituikkauruanik uqaallatiaqsiniğaat Stephen. ¹⁰Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqititqaqtinnigaa. Tavraasiiñ nipliqlıman qapiqtalğuiñniğaat. ¹¹Taatnaqhutij tamatkua piyuaqtit akiliiñiqsut aytunik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqługu malığutaksraq Moses aglagikkana suli akikñaqługu Agaayyun.” ¹²Tamatkua taatnalıgmikkun ayalannigaich sivulliuqtıgruat suli aglalıqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuğanjıutipkağługu Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchirinjitiñun. ¹³Aasii ilanjitñik aytunik itqutriplutiñ sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutiñ itna, “Una aynun ataramik uqaqtuq akikñaqługu uvagut ipqitchuağikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqługu malığutaksraña Moses-ñum. ¹⁴Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaagługu agaayyuvikpak simmıgisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunğavıgıkkavut.” ¹⁵Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaağvıñmi qiniqpaaqsiñiğaat irıgruiñaaqługu Stephen, tautukługuasiiñ kiiñña ilıruaq kiiñanğatun isagulğum.

Stephen Uqaqtullıha

7 ¹Qauktium agaayuliqsım apiqsruğniğaa Stephen, “Tamanna ilumutuuvaukua nipliıñhat?” ²Stephen kiuniğaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalağniñlaksıñña! Agaayyun kamanaqtuaq sagviğniqsuaq sivulliaptıknun Abraham-mun iñuunıağugaaqtıtlıgu Mesopotamia-mi sivuani aullañiksrajan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³Nipliutiuplugich itna, ‘Unıglıgu nunan suli ilatin aullağıñ nunamun tikırvıgıtqukkamnun ilipnun.’ ⁴Taatnaqhuni nunanğatniñ

Chaldea-ğmiut aullağniqsuq Haran-mun iñuuniagiahuni. Aasii kinuagun Abraham-ğum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵Taatnaqtiłhane tamaani Agaayyutim qaitchiniťkaluağniğaa Abraham inťmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruğniğaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuvianiñun, naagaunniiñ Abraham qitunğıunğa. ⁶Agaayyutim nipliutiniğaa itna, ‘Kinuviagikkatin iñuuniagisirut iglaañulutiñ atlamı nunami. Sumiunruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni iħuaqquťtichiunıllutiñ. ⁷Aglaan anasiñnuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaťtuat iñugikkamnik. Kinuagun tamarruma ilinich utiğutiñ taivrumakña agaayumaagvigiaqsiluña marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniğaa. ⁸Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitťutchiquplugich aťutitiñ. Taatnaqami qiniťitkaa tupiksisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ğum nalunaitťutchiqimiñigaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ğum nalunaitťutchiqimiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malğuk sivullıavut.

⁹‘Aglaan taapkua sivulliağquťtuat killuğiniğaat nukatchiaťtiñ Joseph tuniplugasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa ¹⁰ıkayuqlugu iħuıllıuğvinmiunniiñ itman. Agaayyutim nakuagiliutiťpkagaa puqisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialğum Egypt-mi aňalatıuğniğaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiğmiñun. ¹¹Kinuagun niğisunqaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-mılu, taatna sivullıavut niğisuksiuliqhuťtiñ. ¹²Aasiñ Jacob tusaakami niqiksraqaťniplugu Egypt-mi ilaan sivullıavut tuyuğiqqaagñigai tasamuña. ¹³İlaťatni tasamuňalgitmata Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiñ Pharaoh-m ilitchuğiniğai Joseph-ğum ilai. ¹⁴Joseph-ğum aapani Jacob aiyugaagñigaa Egypt-muquplugu qitunğaqtuummaan. Taapkuaguuq iñugiaktiğiniqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵Tavra Jacob-ğum qitunğani nuurrutiniğai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivullıavutlu tuquplutiñ. ¹⁶İlinisa timinich iluvigiaťtağniğai Shechem-mun taivrumuña Abraham-ğum tauqsiağimakkañanun iluvigviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianiñiñ.

¹⁷‘Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaaqsipman, kinuviani iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksillapiagñiqsut. ¹⁸Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹Taavruma umialğum kinniaqsiñigai iñvut suli nagliksaaťtitlugich sivullıavut, nunurıpluğitunniiñ igitqataťtitlugich aniqqamiurat tuquviksraťnatun. ²⁰Taatnaťhatnıguuq Moses aniñiqsuq qiniyunaqhuni, aasiñ aňayuqaakkiñ qaunagiťlugu piñasuni tatqıñi. ²¹Iriqsimalguiqlugu kinunğani anıpkagñigaa. Taatna Pharaoh-m panian tıguaqługu iğniğmisun pamiqsagñigaa. ²²Ilaa ilısaagagñiqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamañaqsiplugu uqałığmiñi savaamiñılu.

²³‘Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunniğniqsuq takuqattaagukługich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴Tikitqammıqhuni lu Egypt-mi aňallağluipman ilaťatnik tamatkua taatnaqhuni ıkayuğiağniğaa payyaksaqtuuq. İkayuisagñiaqhuni tuqunniğaa taamna Egypt-mi. ²⁵Isumapluni aniqatiumiñun kanıqsımanasukniaqlugu Agaayyutmun atułıksrani annaťriłıksrañanun iñunmiñik. Aglaan taapkua kanıqsımañiñiğaat. ²⁶Uvlutqikman qinilğinñiqsuq Israel-aagmiunıñik aňuyaktaunıñik. İlaan iħuaqsisıpkagñiaqsiñigik

itnaqlugik, 'Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivi-sik?' ²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, 'Kisuu-nasugivichuvva? Añalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?' ²⁸ Tuqutchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqqtaptun ikpaksraq?' ²⁹ Moses-ñum tusaakamiuñ taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsiplu-niasii Midia-gmiut nunañatni. Taapkunani malğunñik iğñiaqñiqsuq.

³⁰ "Malğukipiami ukiunaniñman isağulgum sagvutiniğaa Moses ikualarau-kun uqpikun iñuiłaaami qaniñani iğğian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qiniqamiuñ atlayuağıplugu utlañniğaa taamna uqpik qiniñmağiksaagukługu. Tavraasiñ tusaaniğaa Agaayyutim uqautigikkana, ³² 'Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.' Moses tataavraullañniqsuq qiniğnian-ğıqluguunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutiniğaa, 'Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviiñ Agaayyutim nunağigaa. ³⁴ Iłumun qiniğniğiga pigiiłipluni naglik-saaqtitałhat iñuñma Egypt-miittuat tusaaplugich mingıqtułhat, atqagtunaa-siñ ikayuğiağlugich. Pakma maunagiñ, tuyuğisigikpiñ Egypt-mun.'

³⁵ "Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakkañat itnaqlugu, 'Kia uvaptiknun sivulliuqtıguqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?' taimña-u-ruq Agaayyutim tuyuğikkana ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsuiyaquplu-gulu, ikayuqlugu isağulikon qiniikkana ikualaruami uqpiñmi. ³⁶ Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. Iñiqtaqaqniqsuq quvinqaqtuanik sulı atlayuağnaqtua-nik Egypt-miñ, Kaviqsaaami Tağiumiñ sulı iñuiłaaami malğukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruaq Israel-aagmiunun, 'Agaayyutim sivuniksriqi-rimik tuyuğisigaasi atriługu tuyuqałı uvamnı; taimña itkisiruq ilapsitñiñ.' ³⁸ Israel-aagmiut katimałhatni iñuiłaaami iğğiani Sinai-m isağulgum uqaqati-qağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiñ Moses-ñum uqautiplugich sivullıavut uqağniğnik akuqtuagıkkaniñniñ Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilıchugırugut qanuq iñuunialıksraptiknik. ³⁹ Sivullıapta tupigiyumañiñniğaat, aglaan suqu-tigıñitkaat añalatiqaqhutiñ kimmutmikkun utıgukhutiñ Egypt-mun. ⁴⁰ Taat-naqhutiñ Aaron uqautiniğaat, 'Kiikaa, aangurrisigut sivullıqsıksraptiknik, atakkii imña Moses annitrıvut Egypt-miñ naluplugu sutılaña.' ⁴¹ Iliniç iniq-siñiqsut aanguamik nuğğaqutun aasiñ tunillaqtuaqsiplutiñ aanguağmiknun, quviasuutigiplugu iniqtağıkkaqtiñ argañmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqtiginiñsaallañniğai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qılañmi, aglausi-maruatun makpıgañatni sivuniksriqirit itnaiłiplugu,

'Israel-aagmiunuruasii,

malğukipiami ukumi iñuiłaaami tunillaqtuqtusi

agaayuvigigaluaqnaña.

⁴³ Iglıgıutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch sulı atriña uvlugianan aanguağıkkapsi Raıphan.

Tamatkuak aangurrigaasi iniqtağıkkasi putqatağvigisrukługich.

Taatnağusi tuyuğisigipsi uñataanun Babylon.'

Amos 5:25-27

⁴⁴ "Sivullıapta iñuiłaaami iglıgıutiniğaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayuutıruq akunatni. Moses-ñum iniqtağıkkana Agaayyutim pigisukkaña-tun, tuvraqługu ilıktıgun inmi ilısauttusıanatun. ⁴⁵ Kınuvatıgun sivullıapta akuqtuqlugu taamna panapkaa sivulliamikniñ iglıgıutiniğaat akiqsruuta-ruamun nunamun. Joshua-mıli ilinısalu tigusiagısaasiñniğaat nuna taıpku-nakña iñuñniñ Agaayyutim uñutaniñniñ, tavrıñaasii panapkaa nappaqlugu

David-ŋum aŋalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginigaa. Aasiin David-ŋum inigñigaa Agaayyun nappaitlasipluni tupigmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiŋa tupigmik, agaayyuvikpaŋmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñiqsraqtuaq irviqanjtakaluaqtuq tupigmik iñuich nappakkaŋatnik, nipliqmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñiplugu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuq, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmağvigiplugu.

Qanutchimikmi tupigmik nappaiñayaqpisi uvamnun?

Sumimi minguiqsiağvigağisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtagimakkaga supayaaq tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ “Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunjtmiusi Agaayyutim uqaŋhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniin. Sivulliapsitun ilipsisuuq ataramik akililiqsuirusi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripaayat sivulliapsi nagliksaaqtinnigaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqqiraqtaiñik uqaqtuanik inilgaan aggiñiksraŋagun Agaayyutim nalaunŋaruaq savaktiksraŋa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiplugu isağuliñni Agaayyutim qaisaŋanik naagasuli tupigijitkiksi.”

Stephen Tuqqutauŋa Miłtuqtuqlugu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaaqtitchirit naalağniğmiki Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin injmiknununniiñ aŋalalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim aŋalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiniğ-nigaa suli Jesus qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliğñiqsuq, “Atañii, qiniğiga qilak aŋmaqlugu suli Igñiŋa Iñuum qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinich nprallañiqsut umiktugich siuttatin argaŋmiknik. Iluqağmin pitchaqlugich ⁵⁸ aasiin nunaaqqimiñ anitnamitruŋ miłtuqtuğatagnigaat uyağaŋnik. Ilisimariksraqtaat mattağniğaich quppigaatin iliplugich nukatpamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Ilinjtnun miłtuqtutitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigniga piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsatŋatigun anasiññuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ŋum iłuaginiğaa tamatkununa tuqqutauŋa.

Saul-ŋum Ukpigtuanjuranik Nagliksaaqtılŋa

Taivrumakŋa uvlumiñ ukpigtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakŋa ukpigtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinjuqlugich Jerusalem-mi. ² Iłanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluvignigaat Stephen aliasukun kinuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ŋum piyaqquaqsisignigai ukpigtuanjuruat. Siñiqsraqlugich ilinisa tupinich pakagiaqlugich aŋutitlu aŋnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjılŋa Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaginiğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuagmiñiqsuq Christ-mik taavrumiŋa akisruutauruamik anniqsuutmik iñunun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich

naalaḡniḡlapiag̃niqsut Philip-ḡum uqaḡikkaniḡnun. Atakkii qiniḡviginiḡaat atlayuaḡnaqtuanik ilaa. ⁷Nipitusiplutiḡ irrusiqluich anitauniqsut iḡugiaktua-niḡ iḡunḡniḡ, suli iḡugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iḡuaqsikkauplu-tiḡ. ⁸Taatnaqhutiḡ Samaria-ḡmiut quviatchallapiag̃niqsut.

Simon Aḡatkuq

⁹Taavrumaniguuq nunaaqqimi iḡuqaḡniqsuq atiliḡmik Simon-mik. Ilaa quviḡutchaktitchiḡniqsuq Samaria-ḡmiunik aḡatkuuḡikun aasiḡiḡ uqaviutigip-lugu kamanag̃asukniaqhuni. ¹⁰Iluqaḡmiḡ nunaaqqimi kamanaiḡḡiḡsramiḡḡlu kamanag̃niqsramiḡḡlu naalaḡnitqiaḡpiaḡniḡaat aasiḡiḡ uqaqhutiḡ, “Taavru-mani iḡunḡmi ittuq Agaayyutim saḡḡia iḡisimakkaqput Saḡḡiḡpauraq.” ¹¹Sivi-suruamik ilaan quviḡutchaktinnikkaḡi aḡatkuuḡikun, taatnaqhutiḡ naalaḡnit-qiaḡiḡniḡaat. ¹²Aglaan Philip-ḡum quliaqtuaḡiaqsipmauḡ tusaayugaallautaq Agaayyutim aḡaayyuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauraakun tamatkua iḡuich ukpiḡiniḡaat, aasiḡiḡ paptaakkauplutiḡ aḡutitlu aḡnatlu. ¹³Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtiḡiḡmi nayuutiaqsiḡniqsuq Philip-mi. Quviḡutchaniḡniqsuq qiniqami Philip-ḡum iḡiḡtaḡikkaniḡun quviqnaqtua-niḡlu atlayuaḡnaqtuaniglu.

¹⁴Aasiḡiḡ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ḡmiunun Agaayyutim uqaḡhi akuqtuḡniḡlugich tuyuqaḡniqsut Peter-miḡlu John-miḡlu tavrūḡa. ¹⁵⁻¹⁶Ukpiqsriḡiḡsuat paptaakkauplutiḡ Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiḡḡiḡsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutiḡ taapkuak tikitḡamik iḡiqsruutiniḡaich akuqtuitquplugich. ¹⁷Peter-mlu John-ḡumlu iḡiḡiqiniḡaich taapkuu argaḡmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim aḡalatkaqsiḡiḡai. ¹⁸Simon-ḡum qiniḡniḡaa Ipqitchuam Irrutchim qaisau-raḡaḡha tamatkunūḡa uqqiraqtik iḡiḡiqimatigik argaḡmiknik. Taatnaqhuni Simon-ḡum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiḡiḡik maniḡḡiḡik ¹⁹itnaqhuni, “Tuni-sisitḡaptuuq taavrumiḡa saḡḡimik. Uvvatuq iḡiḡiqigupku argamnik iḡuḡ akuq-tuitḡayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰Tavra Peter-m kiuniḡaa, “Piyaq-quḡviḡmugiḡ maniksuummaqpich! Uvvaa tauqsitḡanasugiviḡuḡ maniḡḡiḡik Agaayyutim aatchuutigikkaiḡa? ²¹Sivuḡaani Agaayyutim nalautisimaitḡlutiḡ naagasuli tupiḡiḡitḡlugu, taatnaqhutiḡ iḡaliqsuutiviksraiḡḡiḡqsutiḡ uvaptikni suli Agaayyutim savaaḡani. ²²Mumigiḡ taavrumakḡa nalaunḡaiḡiḡniḡ! Iḡiq-sruḡutiḡ Agaayyutmun natḡiḡutitḡlutiḡ kaviuḡuksaatipnik! ²³Iḡitchuḡigikpiḡiḡ immaukkaqsipḡlutiḡ killuqsriḡiḡmik suli killuḡmun aḡalatitḡlutiḡ.” ²⁴Simon-ḡum itnaḡniḡik Peter-lu John-lu, “Iḡiqsruutillaḡniaqsitḡa Agaayyutmun anasiḡḡuqsauḡiḡḡluḡa.” ²⁵Taatna Peter-lu John-lu iḡuuniaqtuallaḡniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutiḡ uqaḡhiḡik atanguruum aasiḡiḡ utiqhutiḡ Jerusa-lem-mun. Iḡlauḡmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaḡiniḡaak nunaaqḡiuraiḡi Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ḡmiulu Iḡirakuvik

²⁶Aasiḡiḡ isaḡulḡan atanguruum Philip uqautiniḡaa, “Paqnalutiḡ uḡallam tuḡaanugiḡiḡ tikirviksraqnunaglaan iḡuitchuamun apqutmun Jerusalem-miḡ Gaza-mun.” ²⁷Ilaa aullaḡtiḡniqsuq. Iḡliḡtaullakhuni nalauchiḡiḡniqsuq Ethio-pia-ḡmimik. Taamnali iḡuḡ iḡirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ḡmiut Kandaki-ḡatni (Ethiopia-ḡmiut taggisiqag̃nikkaḡat ataniḡtiḡ Kandaki-mik), aasiḡiḡ

ilaa Jerusalem-muɲniqsuaq agaayutyaqhuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmułigmiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsuq Isaiah-m sivuniksriqirim makpigaanjiñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlaguɲ tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiuɲ taamna ilirakuvik agliqipluni makpigaanjiñi sivuniksriqirim Isaiah-m apiqsruğniğaa, “Kaɲiqsiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kaɲiqsipağniaqtaunnaja qanuğluɲa kaɲiqsiniapik?” ³² Taamna uqatıq agliqiağikkaja itniinniqsuaq, “İñuk ipnaisun tasikuqtauruatun tuqputaksraqtimiñun, ipnaiyaatun niplitłaitchuatun salikkaukama ilaa nipliğnaiyugattuq.

³³ Uqaqsittaahğmiñi inupayaam aɲallaqhuutiniğaa atchiksipkaqluguasiñ. Kia-unniñ kaɲɲiulguvagich?

Ilaa kijuɲvianjichuq atakkii tuqutlugu.”

Isaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautiñiñauviɲa kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtılaaɲanik? İyimiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ɲum ilitchuğipkaqlugu Isaiah-m uqathaniñ sivulliuplugu uqautiniğaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ İglauhğmikñi tikiñniqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaɲa paptaakkauhtiksramniñ?” ³⁷ [Philip-ɲum piñiğaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaahñaurutin.” İlaa nipliğniqsuq, “Ukpiğillapiağiga Jesus Christ Agaayyutmun iğniğihñ.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ɲum paptaağniğaa. ³⁹ İmigiñ qakikami-kaasiñ Agaayyutim İrrusian nuktitiniğaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiniitqiniñamiuɲ igliqtuiñagniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilaagmiñik. Tavrakɲa tusaayugaallautamik quliaqtuağniqsuq iluqanjitñi nunaacaqiurani tikilğatahğmiñunaglaan Caesarea-mun.

Saul-ɲum Mumiñha

9 ¹ Saul-ɲumli sivutmuutiniğaa aɲiqsraaqtuıñi tuqqutchisuhtikun tamatkuniɲa Atanğum ukpiqtuaɲuruaniñik. İlaa utlautiniqsuq qaukhatnun agaayuliqsit ² aglaqagukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ɲuplutiɲ katragviñitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aɲutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumangum qilaɲmiñ qaggutiniğaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluğaqtimiñik, “Saul! Atanji! Suvaata nagliksaaqtitpiɲa?” ⁵ Saul-ɲum kiuniğaa, “Ataniiq, kisuuvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaɲa Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. ⁶ Makillutin utlautiñ nunaacaqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piłiksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ɲum igliqatai taatnakkauhani qikağniqsut niplitłaiqhutiɲ, tusaagaluaqlugu nipi aglaan inua qiniñitlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uiniñami qiniñitlağniqsuq. Taapkua tasiuqlugu Damascus-muutiniğaat. ⁹ İlaa piɲasuni uvluni qiniñitlağniqsuq, niğiniñitmiuq naagaunniñ imiñitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriruaqqtuğguuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiniquuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” İlaan kiuniğaa tuqluusiani,

“Aa, Ataniiq! Uvaniittuḡa, naalakikpiñ.” ¹¹ Atangum piñigaa, “Makillutinn aullagiñ apqutmun atiaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma Judas-ḡum tupqani apiqsruḡumuutin Tarsus-miumik atiaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiniqquuraakun qiniḡniḡaa aḡun atilik Ananias-mik utlaklugu iḡmiñun patiklugu argaḡmiñik qiniḡlasitqiksinniḡaa.” ¹³ Ananias-ḡum kiuniḡaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigigaat taamamna aḡun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiñniqsuq Damaskus-mun qaukhiat agaayuliqsitniñ taluḡnaquisiḡlugu tigusiḡksraḡaḡun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutitliḡniḡaa, “Ananias, Saul-muḡiñ. Piksraqtaḡigiga savautritquplugu uvamnik ilitchuḡipkautigiluga iñuḡnun Jew-ḡuḡitchuanunlu umialiḡitñunlu sulii Israel-aagmiunnu. ¹⁶ Suli kanjipsipkaḡisigiga qanutun nagliksaḡiksraḡaḡu piquḡigipluga.” ¹⁷ Tavrakḡa Ananias aullaḡniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuḡa tupiḡmun patiḡniḡaa Saul argaḡmiñik nipliḡhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuḡigaḡa ilipnun taivruma qiniḡkaḡpich apqutmi utlautiniḡi maḡa. Ilaan tuyuḡigaḡa qiniḡlasitquiplutin aasiiñ Iḡpḡitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiḡa sutimḡa iqaluum kavisaiḡisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ḡum irrakniñ aasiiñ ilaa qiniḡlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niḡianikman sayanḡan uttaqiniḡaa.

Saul-ḡum Quliaqtuaḡha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallaḡniqsuq ukpiqsirruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ḡuruat katraḡviḡitñun quliaqtuaḡutiḡlugich Jesus-kun itnaiḡiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iḡniḡiniḡaa.” ²¹ Tamatkua iluḡaḡmiḡ tusaaruat taavrumiḡa quviḡutchakhutiḡ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimaiḡaḡitkaluaḡa Jerusalem-mi tuqqutchiraḡaḡtuḡaḡ ukpiḡtuḡaḡuruanik? Suli maḡa utlautipluni sivuniḡaḡhuni tigusiḡluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukḡitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuaḡiḡmiñi kanjipsipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuḡnik Jesus taamna Christ-ḡuḡhanik nalupqinaiqḡugu. Jew-ḡuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiñniqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ḡuruat katimaaqsiñiqsut sivunniḡuḡhutiḡ tuqqutchukḡugu Saul. ²⁴ Aglaan kiliḡniḡaat taatna sivunniḡuḡniḡlugich. Unnuaqtuummaan uvlumiḡu Jew-ḡuruat qaunaksruḡniḡaat nunaaqḡim paanḡiñi tuqqutchumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsirruat unnuat ilaḡatni iḡiniḡaat Saul aguupmaḡmun atqautiḡluguasiiñ siḡatmun aḡmaḡaḡun katchiḡpaum.

Saul Jerusalem-miḡha

²⁶ Tavrakḡa Saul utḡniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniḡaḡaḡsigaluḡniqsuq ukpiḡtuḡanun. Tamatkua arguḡaḡiplugu ukpiḡtuḡaḡuḡha iḡsiḡiaḡsiñiḡaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ḡum ikayuḡniḡaa Saul taapkunḡuḡautiḡlugu uḡqiraḡtinun. Ilaan kanjipsipkautiginiḡai Saul-ḡum qiniḡha Agaayyutmik apqutmiñi sulii Agaayyutmun tuḡuḡniḡiplugu sulii uqautiḡmiḡlugich Saul-ḡum quliaqtuaḡhanik taluḡqutaiḡhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaḡsiñiqsuq iluḡaani Jerusalem-mi taluḡqutaiḡhuni quliaqtuaḡaḡhuni Jesus-mik. ²⁹ Uḡaḡatiḡaḡmiḡuḡ akilliḡiḡlugich Greek-ḡuraḡtuat aglaan iliniḡitñun tuḡqutḡumagaḡuḡtitluni. ³⁰ Ukpiḡtuḡatiḡuḡiñ (ilitchuḡikamiḡ taavrumiḡa) samuḡutiniḡaat Caesarea-mun Saul aullaḡtitlugu Tarsus-mun.

³¹Tavrall ukpiqtuanuruapayaat Judea-mi, Galilee-mi lu suli Samaria-mi tut-qiksiñiqsut sayyikkauplutiñ irrusiñmikkun. Ukpiqtuanuruat iñuuniqsut taluq-sriplutiñ Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagñigai aasiñ iñugiaksisaiñahutiñ.

Peter Lydda-mi Joppa-mi lu

³²Peter-li igliñiqsuq napmupayaaq. Igliñigmiñi utlakmiñigai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³Taavrumani nalautchiñiqsuq aputmik atiqaquamik Aeneas-mik, taamna aulatlañlaq, makingiññiqsuaq tallimat piñasuni ukiuni siñigviñmiñiñ. ³⁴Peter-m nipliutiniñaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iñuasiñigaa-tin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵Iñupayaat Lydda-mi Saron-mi lu qiniqamitruñ taamna ukpiliññiqsut Agaayyutmik.

³⁶Joppa-mi agnaqagñiqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñagñiqsuq Dorcas-mik mumiutiqañiqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqagñiqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuanik. ³⁷Taamna agnaq atniññaliqhuni tuquniqsuq. Igñuanikamitruñ inillañnigaat qullianun tupqum. ³⁸Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuaq taamani tusaakamitruñ Peter inniñlu lu Lydda-mi, malñuñnik iññuñnik tuyuqañiqsut ilaanun, itna uqak-sriuqñugich, “Qilamiksruñutin utlutiñ.” ³⁹Peter-m itqanañiaqtigami maliññigich taapkuak. Tikitmata taamuna mayuutiniñgaat qulligmun inimun. Uilgañnaat puuñnigaat qiaplutiñ qiniqñitaqñu atnuñarriaññik Dorcas-ñum iñuñuñagmi. ⁴⁰Peter-m anipkaqñugich iluqaisa taapku tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaa-yuniqsuq aasii kinañiaqñu taamna timi nipliutiniñaa, “Tabitha makittin!” Taavruma agnam uitñami qiniññigaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹Peter-m isakhuni ikayuññigaa makititlugu. Tavrakña ukpiqtuaq uilgañnaatlu isiqñitlughich qiniqñinnigaa ilinñitñun iñuñlu. ⁴²Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiñ aasiñ ukpiqsriñiqhutiñ Agaayyutmik. ⁴³Peter tuyuñmiañuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

Peter suli Cornelius

10 ¹Tavra Caesarea-mi aputiqañiqsuq atiliñmik Cornelius-mik aña-latchipluni tallimakipianik ayyuyiutiniñ. Taapkuale ayyuyiutit aggigñiqsuat Italy-miñ. ²Taamna Cornelius agaayyutiqañiqsuq tupiqati-tuummagmi taluqsriplutiñ Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ñuruat nagliñ-naqtuanññik agaayumaaqtuanupluni. ³Iñañatni unnuksraat piñasuñuñ-naqsipman qiniqñuuraagñiqsuq nalupqinañiaqñu qiniññigaa Agaayyutim isañulga isiqhuni tuqñutini, “Cornelius!”

⁴Cornelius-ñum qiniqñakñu isañulik iqsiñikun kiuniñaa, “Suva? Añuun! Qanuq-samna?” Isañulgum itnaññigaa, “Agaayyutim tusaagaa iñiqsruññiñ tautukñu ikayuiññiñ nagliñnaqtuanik. Taatnaqhuni itqagigaa-tin. ⁵Pakma Joppa-mun tuyuqañi iñuñnik uvuñautityaqtillugu Simon taggisiaqñu at Peter-mik. ⁶Taamamna tukkumaruq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñnaani irviquaqtuami.” ⁷Taatna uqautianikamiñ taamna isañulik qiniññaññiqsuq. Cornelius tuqñuiñiqsuq malñuñnik savaktiñmiñnik suli atautchimik ayyuyiutimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸Ilaan uqautiqqaqñugich tamarrumiñ atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuññigai.

Peter-m Qiñiqquuraalha

⁹Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuḡniqsuq tupqum qaa-
ḡanun iniqsrugiaqhuni uvluppaguqtuami. ¹⁰Ilaa niḡisulillaipiaqmiuḡlu. Niqik-
sranik itqanaiaqtitlugich Peter-li qiñiqquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹Qiñiḡni-
ḡaa qilaq aḡmaqḡugu sumimña atqaqiaqsiñiḡaa atriqaqtuam ukiḡhaaqpaktun
niḡitauruatun nunamun sisamatigun iqiḡuḡigun. ¹²Taamna imaqaḡniqsuq
qanusipayaanik nunam niḡrutaiñik paamḡuqtuanik sulitniḡmiruanik. ¹³Aga-
yyutim nipliutinigaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiḡutin niḡḡiñ!” ¹⁴Peter-m
kiunigaa, “Ataniḡ! Taatnaḡumiñaiapiaqtuḡa! Niḡiñḡaqsimaitchuḡa qanutchi-
mik aḡliḡikkamnik unniñ qaayugikkaḡatnik.” ¹⁵Peter-m tusaatqilḡiñiḡaa
nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaḡi ilvich isummatigiyumiñai-
tchitin qaayugñaḡlugich.” ¹⁶Taatnaiḡiñiqsuq piḡasuniaglaan aasii taavruma
aquagun ukiḡhaaq nuqitqiḡiñiḡaa tatpakmuḡa. ¹⁷Peter isumaksraqtuaqsiñiq-
suq qanuutautilaḡanik qiñikkiutauruam iḡmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali
Cornelius-ḡum tuyugikkaḡi apiqsruqtaḡniqsut nani Simon tupqa itmaḡaan,
aasiiñ iḡtchuqsrianikamiḡ nutqaḡniqsut talum sivuḡaanun. ¹⁸Apiqsruḡniqsut,
“Tukkumaruqaqpa uvani atiliḡmik Simon Peter-mik?” ¹⁹Peter-mli taamna
kaḡiqsiñiaqtitlugu qiñiqquuraakkaḡmi qanuutautilaḡanik Ipqitchuam Irru-
tchim nipliutinigaa, “Qakma silatipni piḡasut iñuich pakakkaatin. ²⁰Paḡna-
lutin atqaḡiñ. Piqasiḡiakkich tuyugikkaḡiḡitkakii.” ²¹Peter atqaqami nipli-
tipiaḡai, “Uvaḡa pakiḡiñiḡisitiḡa. Suplusi aḡḡiqpisi?” ²²Taapkua kiunigaa,
“Cornelius-ḡum aḡuyyiuqtit atangata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruḡuniqsuq
aḡun agaayusuuruuq Agaayyutmun sulitluqatiḡ Jew-ḡuruat kamagiplugu.
Agaayyutim isaḡulḡan uqautiniḡaa tupqanun aiyuḡaaquplutin tusaatquplugu
uqauttutiksraqnik.” ²³Peter-m tukkiḡiñiḡaa taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuḡuqman aullaqmata maliniḡai. Iḡanisaptuuq ukpiqtuat tavrakḡa
Joppa-miñ tuvaqaqasiḡiḡaa. ²⁴Uvlutqilḡitman Caesarea-mun tikiñiḡiḡisut.
Cornelius-ḡum niḡiukhuni ilani sulitilaḡaani katinḡaniksimanigai. ²⁵Aasiiñ
Peter isiaqsiḡman Cornelius-ḡum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶Aglaan
Peter-m makitinniḡaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvaḡaptuuq iñuḡiñauruḡa.”
²⁷Peter-m uqaqatiginiḡaa Cornelius itqutigalugu tupiḡmun. Tavraniasiñ
iḡtchuḡiniḡai iñuḡiaktuat iñuich katianiḡniqsuat. ²⁸Tavraasiñ nipliutini-
ḡai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ḡuruat piqasiqsuutilḡuyumiñai-
tchuat atuqtaksranisigun Jew-ḡuḡitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaḡa
uvaḡnun kiḡapayaq iñuk qaayugitquḡitlugu. ²⁹Taatnaḡuḡa qanniḡiḡapḡa
utlautiruḡa piḡaḡumasuḡaqnaḡa. Apiqsruḡallakpiñ, suvaata qanniḡiḡi-
piḡa?” ³⁰Cornelius-ḡum kiunigaa, “Sisamat uvlut uḡataatin itnaiḡiyuḡnaq-
siruami uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulḡisitluḡa, taimmaiḡaq
aḡun atnuḡaalik qaummaḡiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuqqamnun. ³¹Itna-
ḡaḡa, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai sulitnagliksriplu-
tin savaatin itqaḡiḡai. ³²Tuyuqaḡiñ Joppa-mun aḡutinik uvuḡautityaqtillugu
Simon tagḡisiqaqtuḡa Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruḡ Simon-
miptuuq qitummairimi taḡium siñaani ituami.’ ³³Taatnaḡuḡa uḡiḡiḡaḡuḡu
qanniḡikpiñ, iḡuaqquḡilugniḡiptigut uvuḡaḡapkun. Uvva iluqata katirugut
Agaayyutim sivuḡaanun tusaayumaplugu qanuḡ Agaayyutmun uqautiḡiksrap-
tiguḡn ilipkun.”

Peter-m Uqautriiḥa

³⁴Peter aullaḡniiniqsuq itnaqhuni, “Pakma puttusqrigiga ilumutun Agaa-yyutim irrutriiḥa iñuḡnik atisipluḡich. ³⁵Nanipayaaq nunaacaqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunḡugisiḡḡaan. ³⁶Nalupqisuḡitchuḡa tusaatilaapsitñik tusaayu-gaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkana Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaa-yyutim qiiñiḡutripkaḡaa iñuḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanḡuruaq iñupayaani. ³⁷Tamanna tusaayugaallautaq aullaḡniipluni Galilee-miñ kiḡua-gun John-ḡum Paptaaqtitchirim quliaqtuaḥan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiḡḡuḡu piqasiḡ-ḡuḡu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaḡa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iḡuaqsiraḡakkana tamatkua tuunḡaum aḡalataḡi, atakkii Agaayyutim piqasiḡsuḡḡuḡu. ³⁹Aasiñ uvagulli qiiñiḡḡuḡu iluqaan iñiḡ-tagikkana Jew-ḡuruat nunaḡatni suli Jerusalem-mi, uqautiḡilḡuḡikput qanuḡ iḡipluḡu kikiaktuutiḥa sannigutamun suli iñuḡnun tuqḡutaḡiḥa. ⁴⁰Taamna taatnakkaḡat Agaayyutim anitḡiksitkaa tuḡuḡiḡmiñ piḡayuakni uvlut. Iḡansi iñuich nalupqinaḡḡuḡu qiiñiḡaat. ⁴¹Iluqallapiagmiḡ iñuich qiiñiḡitchalua-ḡaat, aglaan qiiñiḡikput Agaayyutim piksraqtaagḡipluta quliaḡtaḡitḡupluḡu ilaagun. Uvagut niḡiḡatigigikput imiḡatigipluḡu Agaayyutim anitḡiksinḡa-nikmagu tuḡuḡiḡmiñ. ⁴²Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqauti-ḡitḡupluḡu iñuḡnun, iḡisimarausimaaḡupluta ilaa taivrumiḡauḥi Agaayyu-tim piksraqtaḡa ataniḡuḡḡuḡu iñuuruani suli tuḡuḡaruani. ⁴³Taamna Jesus sivuniksriḡiripayaat uqautiḡikkanaḡat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ḡum natḡigutigisiḡai killuqsautai atigmiḡun.”

Jew-ḡuḡitchuat Akuḡtuiḥat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴Tavrani Peter uqautrisugaaḡtitluḡu iluḡaitñun naalaḡniruanun uqauttu-taanik Ipqitchuam Irrutchim atqaḡiniḡai. ⁴⁵Tamatkua Jew-ḡuplutiḡ ukpiqsri-ruat taamakḡa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviḡusunḡiqsut Agaayyut-mun qaiḥa Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunḡaptuḡ Jew-ḡuḡitchuanun. ⁴⁶Sumiuliraaḡhutiḡ uḡqatigun tusaagaqsiñiḡaiḡ uḡaḡtuat Agaayyutmik quyaḡplutiḡ.

⁴⁷Tavraasiñ Peter nipliḡniqsuq, “Uvaptiktituntuḡ ukua Ipqitchuam Irru-tchim aḡalatkai. Kiami paptaaqsaiḡiraḡniaḡḡagich imiḡmik?” ⁴⁸Taatnaḡḡu-ḡich ilaan tiliñiḡai paptaaḡtitḡupluḡich Jesus atḡagun. Taapḡua inḡisruḡni-ḡaat uvluiḡtuallaḡpluḡu piḡatigilutiḡ.

Peter-m Tusaayugaaḡtitchiḥa Ukpituaniḡ Jerusalem-mi

11 ¹Uḡqiraḡtit suli ukpiḡtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuḡ Jew-ḡuḡitchuanik Agaayyutim uḡaḥanik akuḡtuiruanik. ²Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman iḡaniḡ ukpiqsriḡuat Jew-ḡuplutiḡ isumaḡaḡ-tuat Jew-ḡuḡitlutiḡ ukpiqsriḡuat nalunaitḡutchiḡupluḡich nakuḡiḡiñiñiḡaat Peter-m quliaḡtuahḥa Jew-ḡuḡitchuanun. ³Piñiḡaat ilaa, “Uvva aiyugaaḡtauplu-tin kiḡunḡatnun nalunaitḡutchiḡaitchuat, niḡiḡatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴Taatnaḡḡuḡich Peter-m uqautiaqsiñiḡai qanuḡ atuumahḡagun aullaḡniḡ-ḡataḥaniḡaḡlaan. ⁵Itnaḡniqsuq, “Itluḡa nunaaqḡiani Joppa-m inḡisruḡlamni

qiniqquraaqtuja. Qiniğiga sua-imña atqaqtuaq qiniñalik ukiłhaaqpaktun. Niñititauruq sisamatigun iqrıǵuigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶Qiniwıksuqapku qiniqtuñja niǵrutinik uumaruanik paamǵutlaruanıǵu suli tiñmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaña, ‘Peter! Makillutin tuqqutçılutin niǵǵiñ!’ ⁸Taamna kiugiga, ‘Taatnağumiñai-piaqtuñja, Ataniq! Qanusıq aglıǵıkkaga qaayugñaqtuaq uvaña uqummiqsimai-tchiga.’ ⁹Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaña, ‘Qanusıq Agaayyutim salummaanikkaña isummatigiyumiñaitchiñ qaayugñaǵlugu.’ ¹⁰Taatnaiłplugu atuummiruq piñasuniaglaan, aasiñ taamna qiniñkaga nuqitaupluni kiñumun tatpakmuña. ¹¹Taatnaqtıtuñja piñasut iñuich tikiñniqsut taavrumuñja tupıǵmun nayukkamnun. Taapkua tuyuǵiraunıqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹²Ipqıtchuuaq Irrutchim uqautipmaña malıquplugich qanuǵıitchuñjaqnaña. Ukua itchaksrat anıqatiut tuvaqasıǵaatña Caesarea-mun. Iluqata isiqtugut Cornelius-ñum tupqanun. ¹³Aasiı uqautipluta Cornelius-ñumli qiniqquraakkağimiñik isaǵulıñmik tupıǵmiñi aasiñ nipliutiplugu, Joppa-mun tuyuqagutin uvuñautityaqtırruñ Simon Peter. ¹⁴Taamavruma amma uqautiginiakkanañ annıqsuǵısıǵaatin kiñuniqtuummaqpitlu.’ ¹⁵Aasiñ tasamunıtluta uqaasikama Ipqıtuham Irrutchim atqaqıǵai ilıñich atrıllapiaqlugu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶Itqaǵıtka Agaayyutim uqalı itnaqsımaruat, ‘John-ñum imikun paptaaqtıchiłha aglaan ilipsi paptakkaugısıñıqsi Ipqıtuhaakun Irrutchikun.’ ¹⁷Taamna nalupqınaiłlapiiaqtuq Agaayyutim qaitchiłhaptuuq Ipqıtuhamik Irrutchimik Jew-ñuñitchuanun atrıplugu qaisaǵıkkani uvaptiknun ukpiqsıraqapta Atanǵuruakun Jesus Christ-kun. Qanuǵlugu nutqaqtıki-sıvıǵu Agaayyun savaaksrañaniñ?” ¹⁸Taatnaiłplugu tusaakamıtrun Peter-m tusaayugaaqtırrutaa ilıñisa nutqautinıǵaat pısaññatriñ. Ilıñich quyaasıñıqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutımtuuq pıvıqatıllıǵnıǵai mumiñiksrañatıgun Jew-ñuñilaat piññaktaaqaplugich isuitchuamik iñuułıǵmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakña ukpiqtuat siamınnıqsut atakkii piyuqaşıuplutıñ aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqlugu. Ilıñich tikiumanıqsut Phoenicia-mun ilıñich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautıqahutin tuñaaqqlugu Jew-ñuruanun kisiitñun. ²⁰Aglaan ilıñılli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautıruat Antioch-mun tamatkunıñaptuuq Jew-ñuñitchuanun uqautıgiluumaǵnıǵaat tusaayugaallautaq Atanǵuruakun Jesus-kun. ²¹Agaayyutim sayyıqsımanıǵai, aasiñ iñuıǵıaktuat tusaaruat mumıksıtla-sıplugich Atanıǵmun ukpiqsıñikun. ²²Ukpiqtuanıruat Jerusalem-mi tusaanıqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutin tuyuqagñıqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³Barnabas tikitñami, ilaan ilıtuñıñıǵaa Agaayyutim savaaǵıkkanañ taamani, aasiñ quyalıapiagñıqsuq. Ilaan pitchuksaagñıǵai iluqaisa tunıqsımatritquplugich Agaayyutmi iluqnaqsımaalıkun. ²⁴Barnabas iñullautaupluni ukpiqsırlıllapiiaqhuni Ipqıtuham Irrutchim añalataǵıñıǵaa. Tavraasiñ iñuıǵıaktuat iñuich malıǵuaqtıǵuñıqsut Agaayyutmi. ²⁵Tavrakña Barnabas aullaǵnıqsuq Tarsus-mun pakkıaqqlugu Saul. ²⁶Aasiñ paqtınamıuñ Antiochmuutıñıǵaa. Tavraniasiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñuıǵıaktuanik ukpiqtuanıruanik ilısautriplutik. Taavrumanı Antioch-mi ukpiqtuanıruat taiyuutiniñıqsut sıvulliuplugu “Christ-ñum iñuiñik.”

²⁷Taatnaŋhatni tamaani ilaŋiŋli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸Ilaŋat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivullikkauhiŋmigun Ippitchuakun Irrutchikun makitluni uqaŋniqsuq niŋisuŋnamun tikitkisiñip-lugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiñ niŋisuŋnaq taavruma uqautigikkaŋa atuumaruq Claudius qauktiupqaŋlugu Rome-mi. ²⁹Taatnaqhutiŋ ukpiqtuat sivunniŋniqsut aatchuutiniŋ tuyuqaŋukhutiŋ piyummiñaŋniqtutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰Iliŋich tuyuŋniqsut aatchuutiniŋ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuaŋuruat qaukŋiŋitñun.

Ukpiqsiruat Piyuaqsiupsaaŋhat

12 ¹Umialgumli Herod-ŋum aullaŋniñiŋaa nagliksaaqtitchiŋiŋ ilaŋitniŋ ukpiqtuaŋuruat. ²James, John-ŋum aniŋataa, savikpaŋmik tuqqutinniŋaa. ³Aasiñ Herod kaŋiqsikamiuŋ quyalitniñi Jew-ŋuruaniŋ tiguñiŋaa Peter suli naŋititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriŋha atuummiñiqsuq niŋiŋhatni pupsaŋniŋilaamik qaqqiamik. ⁴Peter taamna tigukamitruŋ inillaŋniŋaat isiqsiviŋmun, qaitlugu sisamaiñun aŋuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ŋum sivunniŋaa Peter tikiutilugu iñuŋnun atanniŋsitchuklugu niŋiqpagvikaŋ atilik Apqusaakkauhiŋmik pitlukpan. ⁵Peter isiqtauŋhani ukpiqtuaŋuruatli iŋiqsruutiniŋaat piŋiqillapiaqhutiŋ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaŋha Isiqsiviŋmiñ

⁶Herod-ŋum tikiutisukkaŋ Peter iñuŋnun atanniŋuklugu sivuŋaatni iñuich. Unnuŋani anitchiŋiksraŋan iñuŋnun Peter siñiŋniqsuq akunŋatni malguk munaqsrik, malguiñiŋ kalimniŋniŋ pituqaqhuni, suli isiqsivium paŋi qau-naksriqaqhutiŋ munaqsriñi. ⁷Taimmaiŋaŋ atanŋum isaŋulga sagviŋniqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaŋulgum iŋiqsaŋniŋaa aksiklugu Peter tuiqqaŋa-gun nipliutiŋlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauŋaa kalimniŋich kataŋniqsut tayaŋnikniñ. ⁸Isaŋulgum qilamiksriŋniŋaa, “Tapsiaŋiksaagutin, aluŋutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaŋulgum nipliutipsaŋniŋaa, “Uligaagutin malinŋa!” ⁹Peter-m maliaqsiñiŋaa isiqsiviŋmiñ kaŋiqsiŋlapiagaŋaŋu isaŋuliŋmun taatna piŋi. Ilaa siñiŋaqtuŋasukniŋniqsuq. ¹⁰Apqusaagutiniŋaa sivulliŋni qaunaksrini tugliŋitni sulipsuq, aqulliupluguasiñ tikiñniqsuk savigruaŋmun paamun anigisiŋlutik nunaŋaqŋimun. Taamna paa aŋmalŋiñniqsuq iŋmigun, iliŋikaasiñ aniŋlutik. Iliŋik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taimmaiŋaŋ isaŋulgum uniŋniŋaa Peter tamaŋa. ¹¹Tavrani Peter-m kaŋiqsivaaluaqsiñiŋaa tamanna atuumaruŋa. Uvva itnaŋniqsuq, “Nalupqiŋaŋiŋaŋa Agaayyutim tuyuqaŋha isaŋuliŋmiñ annautisaŋluna Herod-ŋum aŋalatchiŋhaniñ. Ilaan anniŋsuqmigaŋa Herod-miñ suli Jew-ŋuruaniñ piyaq-quisuktuañiñ uvamnik.”

¹²Taamna qauŋriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kiŋuŋanun Mary-m, aakaŋan John Mark-ŋum. Tavraniŋi iñugiaktuŋat katimaniqsut iŋiqsruqhutiŋ. ¹³Taluata siŋataani Peter katchaqtuŋniqsuq. Niviaqsiŋaŋ atiqagñiqsuŋaŋ Rhodamik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaŋ. ¹⁴Peter-m nipaa iliŋaŋiŋniŋaa. Quviatchaqtipaitluni aŋmautigaŋaŋuŋunniñ utiŋiŋniqsuq kiñumun uqaŋiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵Taapkua nipliutiniŋaat, “Kiñniŋivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiŋaŋruk nalupqisiŋiŋniŋniqsuq. Aasiñ kiulŋiŋniŋaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶Peter-m nutqautiŋiŋniŋaa katchaqtuŋi. Kiisaimmatai

anmautiniqpaat. Ilinisa qiniqamitruq quvigutchaqniqsut nigiumgillaqhutin.
¹⁷Peter-m urriqanigai nipaisaaquplugich aasiin uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisisilaagmiinik isiqsiviniin. Uqautipsaaqniigai, “Kilikku-magisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiin ilaa aullaqniqsuq atlamun inimun.

¹⁸Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiilaqniqsut. Kanqisitlaigniigaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹Herod-aasiin tiliriniqsuq inuun pakaquplugu Peter aglaan paqiniinigaat. Herod-nun apiqsruqtuqqaagniigai munaqsrit aasiin tilisigiplugich tuqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miin aullaqniqsuq ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-nun Tuqutha

²⁰Herod-nunguq qinnausimallapiagniigai inuich inuuniaqtuat Tyre-milu Sidon-milu. Taatnaqhutin ilinisa katiplutin qiniiganiigaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaginiigaat umialgum tuglia, taamna atiaqtuq Blastus-mik. Aasiin taatnaqqaqhutin utlautiplutin Herod-mun iniqsruqiaqniigaat qiniigusimaaliksragektigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niaqiaqvigaqtut umialgum nunagikkaqaniin. ²¹Uvvaasiin nalu-naiqsami uvlumi Herod atnugaqtuqhuni umialgutnagmiinik aquvinniqsuq atanguviniinun uqautriviksragmiinun inuunik. ²²Tyre-miut suli Sidon-miut naalaqniruat Herod-mik nipliagaqsiinigsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inuuhinaq nipiqaqitchuq taatnatchiiniik.” ²³Taimmaihinaq Agaayyutim isagulgan Herod atniginaqchiginiigaa iqalauniini atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niginiigaat aasiin tuquniqsuq. ²⁴Aglaan ukpiqtuar-guq siamitchiiniqsut Agaayyutim uqathanik aasiin inugiallapiaqtuat akuq-tugniigaat. ²⁵Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiknik utigniqsuk Jerusalem-miin Antioch-mun tuvaqatigiplugu John Mark inmikun.

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

13 ¹Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqaqniqsut inuunik sivuniksriqirini-glu ilisautriinigu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinmik Taaqsiapanmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (inuuguqatiqag-niqsuaq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ²Uisauraaqniqsut tamar-rumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniigai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvaqun savaaksranun tuqfuummatigikkamun ilinikun.” ³Tavra uisauraaqhutin agaayuanikamini arganmiknik patiklugiglu tuyuginigaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muħak

⁴Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iqlihutik Seleucia-mun aasii tavrakqa tiksiginisuk qikiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik. ⁵Ilinik tikitnamik Salamis-mun nunaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuag-nisuk Agaayyutim uqathanik Jew-nuruat katraqvian. John Mark-mik ikayuq-tiaqniqsuk. ⁶Tavrakqa nunakuqhutik taavrumuna qikiqtakun tikiinigsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiinigsuk anatkumik Jew-nuruamik atiaq-tuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaqniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷Ilaan ilannaqiniigaa kavanaauruag

taavrumani qikiqtami, atiaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksua-nupluni. Taavruma kavanaauruamguuq aiyugaaqtullapiaġnigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma aġatkum Elymas-ġum akiłliłiqsuġnigik taapkuak atakkii kavanaauruaq ukpiqsritqu-ġitługu Christ-mik. ⁹ Aasiin Ipqitchuam Irrutchim aġalataġigaa Saul, tagġisqaġmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ġum qiniqamiuġ naliġiinaaqługu taamna aġatkuq ¹⁰ nipliutiniġaa, “Ilvich tuuġaam atrigigaatin! Iluqaan nakuuruuq uumiginiġi ataramik kinniłługich iñuich pisaasuliłkun. Uqauti-ġiġaigun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuauġuniługu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiñuqsagniagaatin. Qiñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnaġlu-qaaqtuq Elymas-ġum ilitchułłignigaa taaqtuamun matulhak irraġmi. Ilaa saptaaqsiniqsuq kisumun iñuġmun tasiullaġniaqupluni argaġmigun. ¹² Kavanaauruam qiniqamiuġ taamna atuummiruaq ukpiliġniqsuq quviġutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaqaatiunił Antioch-muġniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqaatiunił Paphos-miñ tiksiniqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ġum uniġniġik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igliġniqsuk tikitłutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ġuruat miġuiqsiaġviata uvluaani utlautiniqsuk katraġviatnun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-ġum maliġutaksraġa suli sivuniksriqirit aglaaġitiñi agliqianikman katraġvium qauk-łiġisa itnaġniġiġik, “Aniaqatiuk, uqaututiksraqaġuptik pitchuksaagutmik iñuġnun uqaquġiptiġi ilinġitñun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiniġai, “Jew-ġuqatiumaay suli sumiunuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalaġniłłaksitġa! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqtaaginiłkanġi. Ilaan kamaqaqipkałługich taimani iñuuniałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiłługich Egypt-miñ saġġimigun kamaqaqtuakun. ¹⁸ Suli malġukipiani ukiuni Agaayyutim iglutułługich Israel-aagmiut iglaułhatni suviksrailaami munagiplugich. ¹⁹ Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich iñuksraqtaġmiñun nunaksrirutiginiġaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malġukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñiġai sivulliutiksraġitiñik iñuġniłłathanaaglaan Samuel-ġum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkua Jew-ġuruat umialiqagaqsipmata Agaayyutim qaitchiñiġai Saul-mik iġniġanik Kish-ġum kiġuvianiñi Benjamin-ġum. Malġukipiani ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialiginiġaat. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiłługu inaniqsinnigaa David-mun umialigułługuasii taapkunua. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimaniłkanġa sivuani, ‘Taamna David iġniġa Jesse-m iñuk quviasuutigigaa atuġisipluni pisułiġikkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakġa David-ġum kiġuvianiñi Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ġuruanun, taatna ilaan akiqsrułiġmisun. ²⁴ Sivuaani Jesus-ġum agġiłhan John-ġumli quliaqtuagutiniġai iluqaisa Jew-ġuruat mumiquplugich paptaaqtilluġi. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipliutiniġai, ‘Kisuunasugivisitġa? Uvaġa taivrumiġauġitchuġa niġiugikkaqsi. Ilaapiaq agġiġiaqtuq kiġupkun. Uvaġa taivruma isigaiñi aluġutaiqsiksrauluaunniñ nalliummatinġichuġa.’

²⁶ “Aniqatiumaay, Abraham kiġuviaġikkanaasii suli iluqasi uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuġiakun tuyuuruq

uvaptiknun. ²⁷ Jew-ɲuruat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi sulivulliuqtituum-mağmıñ ilitchuğınıññaat Jesus Anniqsuutauħa. Minguiqsiagvipayaami agliqiragıgaich uqauttutınıç sivuniksriqirit katrağvıñmikni aglaan kañiqsisaitluğich. Patchisigikamıtrıñ Jesus ilınısa ilumun atuumapkağniğaiç sivuniksriqirit uqautigıkkarıñ. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitçaluıññağmıñ agvisiksraitluğı inıñniğaat Pilate tuqutıtıqupluğı. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai malıguaqtaiñ atqağniğaat kikiaktuut-rivıñmıñ inillakluğasıñ iluvıgmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anıtuqıksinnıgaa tuqulığmıñ. ³¹ İñuıaktuani uvluni Jesus sagviaqtuğniqsuq tamatkunıña igli-qatmıñun Jerusalem-mun Galilee-mıñ. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagun iñugıkkaptiknun Jew-ɲuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuuq uqautigiptiğın tusaayugaa-llautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigıkkarıña sivullıaptiknun pakma atuumapkağniğaa uvaptiknun kınıvianıuruanun anıtuqıksıtnamıuñ Jesus iñuulıgmun. Atakkıı tuglıani Psalm aglausımaruq itna,

‘İlvich iğñıgıgıpiñ,

uglurak aapaquqtuña ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anıpkacımıuñ Jesus tuqutıqıkkumıñaiqluğı akiqsrupsaağ-nıqsuq itna,

‘Aatchuqniagıpsı ipqıtçuanıglu nalupqınaitçuanıglu

akiqsruutigıkkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵ Taatnaqhuni atlamısulı Psalm-mi David-li nipliğniqsuq,

‘Savaktin ipqıtçuaq aupkağumıñaitkıñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmıruaq Agaayyutmik iñuulıgmıñi. Tuqupman iluvıñniğaat pıqasıutıpluğı sıvıllıanıñun, timaa aasiñ tavrani aupluni.

³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anıpkakarıña tuqulığmıñ auñaitçuq.

³⁸ İlauramaıñ, iluqası kañiqsıruksraurısi ilumutuulıgmik qulıaqtuağıkkam-nik ilıpsıtñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqılñıñıauğai killuqsau-tısi. Kınıaunniñ tupiksıñıñıñıgmıgun malığutaksrıñik Moses-ıñ nalaun-ıasıpkakkaıyumıñaitçuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kısıpayaaq ukpıqsrıruaq ilaanik nalaunıasıpkakkaıruaq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagıtıçı. Atuummi-ııtçumaıuq ilıpsıtñun taıpkua sıvuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atanıı, mıtautıqaqtuasıı Agaayyutmik!

Atlayuağıluğı pıyaquğniagtusi.

İñuupkağlusi savaaqagısıruña ukpığıyumıñaisapsıtñik

unniñ iñuum uqautıniagaıuaqpası.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu anıaqıspmaknik katrağvıatnıñ iñuıç aıyugaaqtuaqıñıñaiç utıtıqupluğık mıñuiqsiagvık tıktıqıkan uqautıpsaağıaıup-lutın tamarrumuuna. ⁴³ Kınıuagun katımahum iñuıaktuat Jew-ıuruat sulı mumıksımaaqtuat Jew-ıuruat ukpığusiatnun malıaqıñıñaiç Paul-lu Bar-nabas-lu. Aası ilınık pıççuksaağniğaiç ataramik tunıavıgitqupluğı Agaayyutim ilıuaıqutrısa.

⁴⁴ Minguiqsiagvık tıktıqılğıtman iñuıç iluqatıqayaq katınıqsut naalagıaı-hutın Agaayyutim uqałhanık. ⁴⁵ Tavralı Jew-ıuruat qıñıqamısiğın iñuıaı-pauraıtuat sıqñalıllıapiaıhutın akıñqaıtuğıç Paul-ıñ uqautı uqağniqıtu-tıaqıñıñaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsrañıllıapiaıhutık itna, “Agaayyutim uqałha sıvıllıulugu uqautauruksraurıuq ilıpsıtñun Jew-ıuruanun aglaan tusaasukkumıñaitkıkısi. Taatnaıpsıgun ayakkıkısi iñuulıq

Agaayyutitjaqtauruaq. Taatnamik uniññaigipsi aullaḡunuk tamatkunuja Jew-ḡuñitchuanun. ⁴⁷Taatnakii Agaayyutim urriqsuḡaatiguk itnaiḡipluḡu,

‘Nalunaisaḡigikpiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ḡuñitchuanun

anniqsuḡupluḡich iñuich suniaḡanipayaaq nunam.’ ” *Isaiah 49:6*

⁴⁸Tavra Jew-ḡuñitchuat tusaakamitruḡ taamna quyaasqsiñiqsut Agaayyutim uqaḡhanik quviatchallapiaḡhutinj. Aasiñ taapkuu piksraqtaañruat iñuuliḡaqupluḡich Agaayyutitjaqtauruam ukpiqsriḡiḡñiqsut. ⁴⁹Uvvaguḡ Agaayyutim uqaḡha siaminniqsuḡ napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰Tavralli Jew-ḡuruat akatchiñiqsut aḡnanik kamagikkaauruanik taluqsriruanik Agaayyutmik sulii qaukḡiñnik taavrumani nunaasqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitluḡikaasiñ nunamikniñ. ⁵¹Uqqiraqtik ipsuññaak qavia isigañmikniñ. Tavrakḡaasiñ aullaḡniqsuk Iconium-mun. ⁵²Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuñniqsut Ipqitchuam Irrutchim aḡalatluḡich.

Iconium-miiḡhak

14 ¹Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilḡiñniqsuk Jew-ḡuruat katraḡvianun. Uqautriḡḡautapiḡataḡniqsuk aasiitai iñuḡiaqtuat Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuñitchuatlu ukpiqsriḡiḡsitluḡich. ²Aglaan Jew-ḡuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ḡuñitchuanik. Iḡiḡisaunniñ akikḡaqtuliḡsitkaich ukpiqsriruanik. ³Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriḡḡutik taluqsrautaiḡhutik Agaayyutikun. Quliaqtuaḡhakni iḡuaqqutriḡḡimigun Agaayyutim savaktitlasipḡuḡik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniḡtinnigaa uqauttutaak iḡumutuḡḡa. ⁴Nunaasqim iñui maḡuiguḡniqsut, iḡaḡich iñuich iḡaliutiḡḡutin Jew-ḡuruun atḡatsuli tappiutiḡḡutin uqqiraqtinun. ⁵Kiisaimma Jew-ḡuñitchuat sulii Jew-ḡuruat sivulliḡuḡtuummaḡmij sivunniḡniḡput aḡallaḡuḡuḡḡik unniñ miḡuḡtuḡḡuḡ uyaḡaḡnik. ⁶Uqqiraqtik iḡitchuḡikamitku taamna sivunniḡuḡun qimaḡniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaasqinḡun Lycaonia-mi. ⁷Lycaonia-mi quliaqtuaḡaqsilḡiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miiḡhak

⁸Tavraniguḡ Lystra-mi qiniḡniqsuk iñuḡmik piḡuirrutiaqtuamik isigañmigun aniḡataḡmiñiḡaglaan. Pisunḡaḡiñniqsuḡ aglaan aquppitḡapluni. ⁹Taamnaguḡ naalaḡniñiqsuḡ Paul-ḡum uqauttutaiñun. Aasiñ iḡitchuḡipḡuḡ taavruma ukpiqsrisilaḡa iḡuaqsikkaḡḡiksraḡmigun Paul-ḡum qiniḡaqsiniḡaa nalaḡun ¹⁰nipliutinigaa nipitusipluni, “Qikaḡiñ.” Taamnaguḡ aḡun maksriñniqsuḡ pisukkataasqipluniasii. ¹¹Uvvaguḡ iñuḡiaqtuam Paul-ḡum savaḡikkana qiniḡamiḡ Lycaonia-ḡmiuraḡḡutin niplallaḡniqsut itnaḡḡutin, “Agaayyutivut iñuḡuḡniqsut aasii atqaḡḡutin uvaptikun.” ¹²Atchiḡniḡaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliḡaḡtaupman. ¹³Tavraniguḡ piḡaḡniqsuat agaayyuvimik aangaḡmikun Zeus-mun siḡataani nunaasqim. Aasiñ agaayuliḡsi taamavruma Zeus-mun tikiutriñiqsuḡ uumaruanik aḡusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuiḡḡu tavrani tuniḡḡaḡaqsiniḡqsut kamaksrisukḡutin uqqiraqtinik.

¹⁴Uvvaasiiñ iḡitchuḡiaqsikamitku taamna Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu alikuḡniḡaik atnuḡaatik aasiñ upaktuutiḡḡutik itnaḡḡutik tamatkuḡna, ¹⁵“Ukuqsii, suvaata itnasigaḡpisi? Iñuḡhiñauruḡuk ilipsisuntuuq.

Aggiqsuanuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluahusi matkunakŋa agaayyutiŋŋuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaanianiktuami iluqaisa iñuich ilatchiŋiŋai sivunnitlasiplugich iñuuniałhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kanjqsimapkaŋnigaa nakuuruuŋu-łhi savaallautagmigun, sialuk tatpakmakŋa qaitlugu sulı niqiksrat nautchiat piviksraŋisigun qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnaiłplugu uqautiuraŋniallaisa Barnabas-ŋumlu Paul-ŋumlu nutqaqtıpqauraŋnigaik tuni-łłakısratniñ iŋmıknun.

¹⁹ Aasiñ ilaŋich Jew-ŋuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ sulı Iconium-miñ tavrıŋalgiñniqsut. Tavra piqatiksraŋniaqtuqhutiŋ iñugiaktuanik iŋmıknun uyaŋaŋnik miłutulgiñniŋaat Paul. Kaliŋniŋaat anitlugu nunaqqimiñ tuqunasukniaqlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiunı katıpmata avataanun Paul makitluni utiŋniqsuq nunaqqimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiłhak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriłiŋniqsut. Tavraasiñ utiŋniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqlugich tunŋaviqaqup-lugich Agaayyutmik, uqautiniŋaich itna, “Uvagut iŋlutuqtuksraurugut iñugiaktuanik ihuillıuŋutınik isitlasiniapiaguta aŋayuqataanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchaŋikamik ukpiqtuaŋuruanun nalunaiqsısiraqniŋaich ukpiqtuaŋuruat qaukłıksraŋitniñ, sulı agaayuqqaqhutiŋ uisauraaqhutiŋlu tamarrumani uvlumi iŋiqsruutiniŋaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunŋavıgıkkat-nun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunanani Pamphylia-mun tikiñniqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-mi lu tusaayugaallautaq uqautigiaqsilgiñniŋaak, tavrakŋaasiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakŋa tiksıqhutik utiŋniqsuk Antioch-mun aullaqqaagataŋvınmıknun. Tavrakŋa aullaqtuak ukpiqtuaŋuruat iŋiqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautiłhakni iŋmiñun. Taavruma utiŋniqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuaŋuruat katıpmata taapkuak tusaayugaaqtinnıŋaich iluqaanik Agaayyutim savaanani tumigiplugik sulı Jew-ŋuŋitchuatunnıñ ukpiliqsit-lugich. ²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

Katimałhat Jerusalem-mi

15 ¹ Kiŋuagun iñuich ilaŋich tikiñniqsut Antioch-mun. Iłisautriaqsi-niŋsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitŋutchıqsımaitchupsi timipsigun tuvraqługich Moses-ŋum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiłiaqsiñiŋsul ilinıitniñ taavrumuuna. Taatnaqhutiŋ sivun-niŋniqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatıgıruksraŋigaich uqıraqıtitlu ukpiqtuaŋuruat qaukłınitlu tamatkunuuna Moses-ŋum tillisaıgun. ³ Taatnaqhutiŋ ukpiqtua-ŋuruaqatıŋisa tuyuŋiniŋaich. Igliŋniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautrıplutiŋ Jew-ŋuŋitchuatunnıñ mumiŋniplugich Agaayyutmun. Taat-natchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnıŋai. ⁴ Aasiñ

Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik suli qaukhiñnik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaqtirrutiginiñaat Agaayyutim iluqaan savaagikkana inmiktigun. ⁵ Aglaan ilanich ukpiqsriuat Pharisee-nusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-nunitchuat ukpiqsriuat nalunait-nutchiqsukraupiaqtut uqautikkaulutin tupigiraksraginiñugu maligutaksrana Moses-nun.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukhiñnisalu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqamata Peter makitluni nip-ligñiqsuq, “Aniqatiumaan! Ilisimarusi inilgaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmana uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-nunitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimañigmigun inuich isumañitñik uqagigaa akuqtuññi Jew-nunitchuanik qaitchiplugich Ipqitchua-mik Irrutchimik, atriplugu qaitchiññi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinilñu atla-kaagiiksingitkaatigut. Killuqsautinñitñik natqitunigai ukpiagiagutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiun Agaayyun suli Jew-nunitchuat tupiksrip-kañniaglugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuñiqput iluaqqutriñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuq.”

¹² Katimaruarguuq inuksruiqhutin naalañniñiqsut Barnabas-numlu Paul-numlu tusaayugaqtirrutaaknun atlayuagñaqtuaniglu quvinaqtuaniglu Agaayyutim iniqtagikkanañagun inmikkun akunñatni Jew-nunitchuat. ¹³ Uqaguiqmaknik James-nun uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitña! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullañnipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqługu Jew-nunitchuanin inuksraqtaaqtuq ukpiq-sriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaunni immiutiñha itnauvva aglausimaruanun,

¹⁶ ‘Aqagun Atanguruaña utigisiruna.

Aasiñi ikayuitqikkisiruna David-nun kinuvianñiñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

¹⁷ Iluqağmin atlatlu inuich pakaaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmin Jew-nunitchuat piksraqtaagikkatka uvanñun.

¹⁸ Taatna Atanguruaq uqaqsimaruaq,

ilitchuğipkairuaq tamatkuniña inilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiñ uvanñi sivunniutigiga uqumailliuqtitpañasunaqñagich pilavut Jew-nuruat atuqtaksranisigun Jew-nunitchuat mumiksuat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillaumaumakpan aanga-nun niğitqunilñugu, suli qaayugñaqtuañigmin atlatuñkun piisimaaglugich, suli augiqsimailaanik niğrutituqunilñugich unniñ aukuqunilñugich. ²¹ Tai-mağñaqña Jew-nuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich inunñun ktrağvinñi. Tavra.”

Tuyuqañhat Ukpiqtuanjuranun Jew-nunitchuanun

²² Tusaakamisigiy uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanjuruat sivunniñniqsut aqutinik piksraqukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisiaqtuamamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak inñuk sivulliuqtillautauñiqsuak

ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuṅnuuna tuyuutiṅich tuyuuniqsut, “Aniaqatiusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaang-ṅagmik iluqaitiṅun Jew-ṅuṅitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-miḷu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaaniḡikput ilaṅitiṅun ilagikkaptiknun iḷuillaṅaḡnip-lusi akatlusi uqaḡimikkun, taatna pitqulugich piṅitkaluaqtitlutiṅ uvaptik-nun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqagtugut uqaḡiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitiṅun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-miḷu Paul-miḷu, ²⁶ taapkuak iṅṅuk suksraaḡi-ruak iṅuḷḡimiknik savautriḡimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuḡiniagivut ilipsitiṅun. Uqautipsaaḡisigaasi tamatkunuuna aglak-kaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisu-ṅitḷusi malilḡunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniṅa atuumanapiaq-tuanik: ²⁹ niḡinik tunillaṅtigimaruanik aanguanun niḡiṅasi auktusuṅaqaṣiḷu unniṅ qimisimaruamik niḡrutmik niḡiṅasi, suli piisimaagusi qaayuḡnaq-tuaḡimiṅ atlatuḷikun. Taapkunakṅa qaunagigupsi pillautagṅiaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaḡniḡaich iluqaisa ukpiq-tuat aasiiṅ qaitchiplugich taapkuniṅa aglaṅnik. ³¹ Iṅuich agliqianikamisigik tuyuutiṅich quviatchaṅniqsut pitchuksaagiliḡmikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauḡimikkun uqautriṅiṅisuk ukpiqtuanik pitchuksaaḡlugich ukpiqsriḡimikkun sayyaksaaḡugillu. ³³ Aasiiṅ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiṅitiṅ taikuuqhuṅiṅ aullaqtinniḡaich kiṅumun tuyuḡiriṅitiṅun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniḡiṅisusq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barna-bas-lu ittuṅiḡniḡisusq Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriṅiṅisusq Atan-guruam uqaḡiṅiṅ quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Aviihak

³⁶ Kiṅuvatigun Paul-ṅum nipliutiniḡaa Barnabas, “Kiata, utiḡvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqaḡhanik quliaqtuaḡvigikkavuk tikitqat-taaḡlugich aniaqatiut kaṅiqsityaḡlugu qanuḡli pisilaangat.” ³⁷ Barnabas-ṅum tuvaaqatigisunḡiḡaa John Mark aullaḡumik. ³⁸ Aglaali Paul-ṅum iḡuaḡiniṅtkaa aullautiḡha ikayuniṅitḡikkii quliaqtuaqmaknik, unitḡugikunniṅ Pamphylia-qsiuḡhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiḡtailillaḡiaḡniḡisusq piqatigiiṅḡiqhutikunniṅ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaḡniḡisusq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaḡniḡisusq. Ukpiqtuaqatiut-ik iṅiqsruutiniḡaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliḡhakni. ⁴¹ Iḡliḡniḡisusq Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiiṅ Paul-ṅum sayyaksaaḡugich ukpiq-tuaṅruuat ukpiḡutiṅich.

Timothy-m Piqasiutiḡha Paul-mun suli Silas-mun

16 ¹ Paul-kuk iglaugaluqamik tikiḡgataḡniḡisusq Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniḡuq ukpiqtuaqaqmiṅiḡisusq atiliṅmik Timothy-mik, aakaṅaptuuq ukpiqtuaṅupmiṅiḡisusq Jew-ṅupluni aglaali aapaṅa Greek-ṅupluni. ² Iluqaḡmiṅ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-miḷu uqautigillaṅaḡniḡaat taamna Timothy. ³ Paul-ṅum Timothy maliquniḡaa iṅmigun. Taatnaḡlugu nalunaitṅutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ṅuruat iṅuuniatquaat tamaani naluniṅmatruṅ taamna Timothy aapaḡaḡha Jew-ṅuṅitchuanik. ⁴ Apqusrau-tiḡimikni nunaaqqiurani uqautiniḡaich ukpiqtuaṅruuat tuvraqtaksranik,

uqqiraqtit suli qaukliich Jerusalem-mi sivunnikkañitnik iligitñun tupigitqup-lugich. ⁵Taatnaqhutiñ ukpiqtuñjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsiñigimiktigun suli ilaniktuugniqsut ukpiqtuaquqtuanik uvlugañipman.

Paul-ñum Qiñiqquuraalha Troas-mi

⁶Taapkua igligniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ñmiut nunañat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muut-riñiñniqsut. Ilinich taununañiñniqsut. ⁷Aasiñ qallikamitruñ Mysia-m killiña saqusukkaluañniqsut Bithynia-m tuñaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchiñmiguñ taatnamuquñiññai. ⁸Taatnaqhutiñ nałguñniqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹Tamarrumani unnuami Paul qiniñquuraañniqsut Macedonia-ñmumik qiniñuquqtuamuk itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayu-ñaqtigut!” ¹⁰Paul qiniñquuraaqtitqaaługu itqanaiyaqtigapta aullaqtigutug Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqłutiqput tusaayugaallautamik quliaqtuaña- qupluta iñunñun taakipkununa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuağulha

¹¹Troas-miñ umiakun aullaqtugut nałguqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹²Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqñiatnun Macedonia-ñmiut, iñugiaktuanik Rome-mağmiunik iñuquqtuamun. Taavrumani nunaaqñimi uvlutugut. ¹³Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqñimiñ utlau- tirugut kuugum siñaanun iniqsruñağasugiplugich. Aquvitnapta uqaqtuut- rugut ağanik tavrupaquuq katiruanik. ¹⁴Ilañat naalaqtikput atiqañniqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniqqairuñuniqsut suñauraammağiksuanik ukiłhaa- nik, agqisuañumapluni nunaaqñianiñ Thyatira-m. Kamaksriruñuniqsut Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiqpağaa akuqtuiłksrañanun Paul-ñum uqagikkaniñik. ¹⁵Taamna añaq paptakkaukami piqasiqhuni tupiqatiñiñik ilaan aiyugaaługich itnaqhuni, “Ukpiqtuñunasugigupsitña utlaututtitichi tuppamni itchaqtuağusi.” Kayunañiñai tukkiqługichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulhak Philippi-mi

¹⁶Uvlut ilañatni iniqsruñviptiknun utlautiłhaptikni kipaluuniksuaq niviaq- siğaksraq nalautkikput. Ilaa tuuñgaqtaqañniqsuaq taatnatchikun saññiqañi- migun sivuniksriqipluni, aasiñ atqunaq maniñmik piññautinikkana atanni. ¹⁷Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamañañiqsrauruaam Agaayyutim.” ¹⁸Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaaksraq taatnañniqsut. Uvvaasiñ Paul-ñum ağıuplugu kiniaqługu irrusiq itnañiğaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavru- makña.” Tavrauvaaguq tuuñgaqtaq aniñniqsut niviaqsigaaksramiñ.

¹⁹Tavra pigirai ilitchuğikamiñ maniññaññiutrin piiqsiñniqman Paul-lu Silas-lu tiguniğaiç. Kaliksraqługik katimmavimmutiniğaiç sivulliuqtin- ñun. ²⁰Rome-mağmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniğaiç itnaqhutiñ, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñunñik nunaaqñisitiñi. ²¹Iłisautriplutiñ atuq- taksirrutit akiknaqługich maliniakavut. Rome-mağmiunurugut! Ilinisa ilisauttutiñiç akuqtuğumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” ²²Iñu- gaagruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-mağmiut añałarrutiligich

tilisiñiqsut aliktuilugik atnuğaanjiknik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipığaqtuqplugik. ²³ Ipığaqtuqqaqługik isiqtaupkağniğaich, tilipługu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaqplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillañniğik qamaniakłıgmun inimun, isiganıglu payanaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruñnik.

²⁵ Uvvaasiiñ unnuaqpagugunnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauqatiniğnik naalağniñiğaich. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunğavii auliyañniqsut, talupayaat aqmaqlugich suli kalimniğich isiqtapayaaniñ katakhutinj. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchuğıplugu talut aqmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqutchağumaqaqsiłiğniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qinñuağniqsuq nannimik. Itchağlukami tatkiwuna punniqsuq uulillağmi sivuğaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Añutiik! Qanuğlunajali anniqsugayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniğaak, “Atanguruakun Jesus Christkun ukpiqsriłutin anniqsugisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuağvigliaqsiñiğaak atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim iğguaqsiñiğik atniagñiğik aasiiñ ilaa tupiqatituummağmi paptaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiğmiñuutiqlugik niğipkağniğik. Tupiqatigiich quviatchağniqsut ukpiğiağutriptiñi Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaağutqikman Rome-mağmiut aqalatiñisa aikłiqsuqtitiñ tiliñiğaich anipkaquplugik taapkuak aqutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqauntiniğaa itna, “Qaukłiich anitqugaatik Silas-lu. Aullałhiñaağutqutik aniu-rağniğitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ñum aikłiqsuqtit nipliutiniğai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvağluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipığaqtuqhunuk inuñnun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsivimun. Uvaguktuuq Rome-mağmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuñniqpaticuk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-mağmiut qaukłiich inmiknik uvunağutiñ anipkağlisiguk!” ³⁸ Aikłiqsuqtit Rome-mağmiut aqalatiñitñun uqauntiniğaich Paul-ñum uqautai. Tusaakamiñ Paul-lu Silas-lu Rome-mağmiunıñhakkuntuuq iqsitchağniqsut. ³⁹ Taatnaqhutiñ uqapsaagıağniqsut iliniğniñun. Anipkağniğaich isiqsivimiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivimiñ utlautiniqsuk Lydia-m kiñunganun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qinilgiñniğaik suli pitchuksaaqlugich aasiiñ unitlugich.

Thessalonica-miilha

17 ¹ Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igliğniqsuk Thessalonica-mun piqağniqsuamun Jew-ñuruat katrağvianik. ² Pirağiliğmisun tavrungalgiñniqsuq inuñni uqaqataupluniasiiñ. Pınasuni minguiqsiağvium uvluani kañiqsipkautiginiğai Agaayyutim uqałhi, ³ suli nalupqinaiağunıñiğaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqatauruksraułha suli aqitqiksuksraułha tuqułiğmiñ. Paul-ñum itnağniğai, “Taamna Jesus uqağikkağa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴ Ilañich Jew-ñuruat ukpiqsriłilłapiaqhutiñ ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiğisuttuuq inuğiaktuat Greek-ñuruat agaayusriqsruuruat suli qulliuruat ağnat. ⁵ Aglaan Jew-ñuruat siqñalığniqsut.

Katitch iñiqsut nalaunjaniranjitchuanik iññukhutiñ piquatiksraǵmiknik. Ilinjisa nunaqqim iñui akatkaqsiñiǵaich. Isiǵiaǵniǵaat Jason-ǵum tupqa pakakhutiñ Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisuklǵugik. ⁶ Aglaan paqijitña-misigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraǵniǵaich nunaqqim aǵalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplǵugik niplianiǵusut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaqqiptiknuñniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ǵum tukkiqsimaplǵugik. Paaǵlanǵiǵaich tillisai umialgum Rome-mi, uqaqhutiñ atlamik umialiǵaǵniplǵugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaqqimlu aǵalatai akanniǵaich uqaat-chagutitilǵmun. ⁹ Taatnamik aǵalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinniǵaich maniñnik aasiñ aullaqtitlǵughich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiñnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniǵaich Berea-mun. Tavrani utlautilǵiñniqsuk Jew-ǵuruat katraǵvianun sivuani-sun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqautisunatlukpayaaǵniqsut apkunakña Thessalonia-ǵmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiñ uqatǵ naalaǵlǵugu, sulǵi uvlǵaǵipman Agaayyutim uqatǵi ilisaǵiniǵaich ilitchuǵiniapiaǵlǵugu tamanna Paul-ǵum uqagikkana ilumutuutilaanǵun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriǵniqsut, iñugiaktuat qulliunuplutiñ Greek-ǵuruat aǵnatlu aǵutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ǵuruat Thessalonica-mi tusaaniǵaat Paul-ǵum Agaayyutim uqatǵhiñnik quliaq-tuaǵniplǵuguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtiǵniqsut akatchiaqsi-lǵitlutiñ iñuñnik isaatǵhiñaǵuǵlǵughich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriǵniǵaat Paul aullaqplǵugu taunña taǵium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniituiñaǵniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullaatruiat Paul-mik taunǵautinni-ǵaat Athen-mun. Taapkua Berea-ǵmiut utiǵniqsut. Paul-ǵum uqautituniǵik Silas-lu Timothy-lu iñmiñuquplǵugik piyumiñaqsiptauraqpaknik.

Athen-miitha

¹⁶ Paul taqqiǵiǵmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchalla-piaǵniqsuq qiniqami iñugiaktuanik aanguanik nunaqqimi. ¹⁷ Paul uqaqatiǵaǵniqsuq Jew-ǵuruaniglu katraǵvianu sulǵi Jew-ǵunitchuaniglu agaa-yyiaqtaqtuanik. Uvvasulǵi uvlǵaǵipman uqaqatiginiǵai nalaunnamigich atautchimugvianu. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ǵuruaniglu Stoic-ǵuruaniglu ilisautritiñnik qapiqsigiutraqatiǵaǵniqsuq. Ilañich uqagniqsut, “Sumik una uqavaaǵakti uqaksraqtuva?” Ilañilǵiguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutininik una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginiǵaarguuq Paul quliaqtuaq-man Jesus-mik sulǵi añitqitiǵmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutinǵaāt Paul sivuǵaātun katimaruat Areopagus-mi itnaǵlǵugu, “Ilisimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Ilaña tusaakkapta atlayuagigikput. Ilitchu-ǵisukkiput qanuutautilaaña tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqagmiñ Athen-naǵmiut sulǵi avaknaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplǵugu tusaakkaǵmikun unniñ uqaksraqtuutigiǵlǵughich.

²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaātun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Ilitchuǵigiga agaayyutininik ukpiqsriǵlapiatqisi. ²³ Pisuktauǵlamni nunaqqipsitiñ qiniǵitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqit-tuña aanguaqtuǵviñmik aglaqatuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’

Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsitñun nalugaluaglugu uqautiniagipsi. ²⁴ Agaayyun iniiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imagikkaniñik. Atanguruag qilangmilu nunamilu irviqanjichuq agaayyuvikpañni iñuich iniiqtañitñi. ²⁵ Unniin tunqanjichuq inuñnun qaitchiñksrañatnun inugikkañmiñik atakkii inupayaat qaitchigai inuññigmiglu aniññigmiglu supayaaniglu. ²⁶ Inuñmiñ atautchimiñ iniiqtagigaa inupayaq, taamna aggigvigiplugu inuñniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iniiqtagigaluagnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich inuñtilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillaññigaa taatnatun iñuich pakaagikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisian inuñniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilañisa uqagigaat itna, 'Uvaguttuuq ilaan qitunqagigaatigut.' ²⁹ Tavra qitunqaginiqmatigut isumaruksrañjichugut Agaayyutim irrusia atriqagasukniaglugu aanguanik maniññik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniin uyaññik piliukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutiñ pihhatni Agaayyutim tautuiñagaa iñhat aglaan pakma tillisiqagaa inupayaq mumiquplugu killukun iñhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam inuanik nalaunñaruatiñkun tumigiplugu inuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñigaa inupayaanun anipkaqamiñ piksraqtaagimakkani tuqqutaulhaniñ."

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa añitqiliñkun tuqqutaulñigmiñ ilañisa tipsisautiginigaat aglaan ilañilli nipliññiqsut, "Naalaqtupsaagukkipitiñ." ³³ Tavra Paul-ñum uniññigai katimaruat. ³⁴ Ilañisa iñuich piqasiññigaat ukpiliqhutiñ. Piqasiqsai ilaqagñiqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaañuruat añnamiglu atilñmik Damaris-mik suli atlanik.

Paul-ñum Corinth-miñña

18 ¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiññiqsuq Jew-ñuruamik atiaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli añaatnik Priscilla-mik. Tavrunqaptuuq tikitqammiññiqsuk atakkii Rome-mañmiut atañgata Claudius-ñum aqpigiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniñiaññigik. ³ Piññañniutiqaññiqsuk inuñniutigiplugu palapkarriruatiñmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñnuña. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-ñuruat katrañviatni uqaqatiqaññiqsuk Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqlugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullañniñaninñigaa quliaqtuatiññi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutiñ pigiñiplugu, Paul-ñum ipsuññigaa qavia atnuñaamiññi aasiñ ilaan kañiqsipaqsaglugich qanuqhuni taatnaññigmiñ itnaqhuni, "Anniqsuqtitchumiñaitkupsa patchisigiruksraursi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuñ. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuagisiruñ." Taatnaqqaqlugich uniññigai. ⁷ Paul nayuutiaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuam atiaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalliñiplugu Jew-ñuruat katrañviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukñiq Jew-ñuruat katrañviatni, ukpiñiaqutiniñga Agaayyun qitunqagtuummañmi. Suli inuñiaqtuat Corinth-añmiut tusaakamiñ uqatiñmik ukpiqsriññigmiññiqsut suli paptaaqtitlutiñ.

⁹Unnuat ilaŋatni Paul qiniŋquuraagŋisusq. Agaayyutim uqautiniġaa itna, “Iqsisuŋaqnak! Sivutmun uqaġiñ! Qapiqtasunjaqnak! ¹⁰Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ inuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaqqimi inugikkatka inugiaktut.” ¹¹Ukiuq avvaġmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ili-sautripluni inuŋnik Agaayyutim uqałhanik.

¹²Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ŋuruat katiplutiŋ tiggug-lukługu Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat ¹³itnaqhutiŋ, “Uuma inuum ukpiliqsinniġai inuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikŋaqlugu maliġutaksraq.” ¹⁴Paul-aasiñ nipliħhiñaagutuġlu Gallio-m uqautiniġai Jew-ŋuruat, “Taamna inuk iniqtaqaqpan nalaunjaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginjillugich, nalaunjanayaqtuq uvamni naalaġniħiksraġa anuqsrusiłuna ilipsitñun. ¹⁵Aglaan pasikapsiuŋ uqałtiqtigun inuillu atinisiġun ilipsiłu maliġutaksrap-siġun, ilipsitñik iħuaqsaktaksraġigiksi. Taatnatchisiġun atanniqsuiyumiñaitchuŋa.” ¹⁶Taatnaanikami anipkaġniġai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷Jew-ŋuruat tiggugluŋniġaat Sosthenes, aŋalataa Jew-ŋuruat katraġviata, ipiġaqtuqlugu sivuġaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginjiniġai.

Paul-ŋum Utiħha Antioch-mun

¹⁸Inugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñ-ñiġai piqasiqhuni Priscilla-miġlu Aquila-miġlu tiksiqhutiŋ Syria-mun. Sivuvani ayaħksraġmi Cenchreae-miinnagmi niaqqi salipkaġniġaa piłgusiatitun Jew-ŋuruat pisigiplugu akiqsrutmigun Agaayyutmun. ¹⁹Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ŋuruat katraġviatnun tavrani uqaqatiqaġ-niqsuq Jew-ŋuruanik. ²⁰Ittuatluraallaqugaluagniġaat inmikni aglaan Paul anjiniñniqsuq. ²¹Unitkaqsikamigich uqautiniġai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiġiħitchuŋa ilipsitñun.” Aullalgiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavrana. ²²Tikitñami Caesarea-mun utlau-tipluni Jerusalem-mun qiniġiaqlugich ukpiqtuaŋuruat tavrakħaasiñ aullaġ-niqsuq Antioch-mun. ²³Tavrani itkalualgitñami qanutuntai aullalgiñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagiaqlugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaħha Ephesus-mi

²⁴Jew-ŋuruatligusuq ilaŋat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq uqalguraununiqsuq kaŋiq-simmaagiksaunupluni Agaayyutim uqałhanik. ²⁵Ilisusiaqaghuni Agaayyutikun aasiñ piyummatiqallapiaqlugu ilisauttutiginigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŋum ilisimaħhiñaġniġaa John Paptaaqtitchirim quliaqtua-ġiħhalu paptaaqtitchiħhalu. ²⁶Uqautriaqsiñniqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŋuruat katraġviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agġisiñiġaak kiŋuniġmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitłukługu Agaayyutim annaut-riłlatilaŋanik inuŋnik. ²⁷Apollos sivunniqman aullaġukhuni Greece-mun ukpiqtuaŋuruat Ephesus-mi ikayuġniġaat aglakhutiŋ ukpiqtuaqatiumik-nun Greece-mi pitchuksaagluġich paġlatquplugu taakmani. Apollos tikit-ñami ikayuutaulapiaġniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iħuaqqutriħhagun. ²⁸Kaŋiqsiñaqsiplugu uqaqtuuttriħigmigun akiilıłaniġai Jew-ŋuruat aasiñ uqaqatigiiħigmikni Agaayyutim uqałhatniñ nalunaigaaqlugu taamna Jesus Christ-ŋuħha.

Paul-ŋum Ephesus-miilħa

19 ¹Apollōs-li Corinth-miititlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikił-gataǵniqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalauchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. ²Apiqsruǵnigai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqap-siaglaan?” Taapkua kiuniǵaat, “Tusaanjiññiqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrut-chiqaqtılaanjanik.” ³Paul-ŋum apiqsruǵnigai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniǵaat, “John-ŋum paptaaqtitchisaagun.” ⁴Paul-ŋum itnaǵnigai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautinigai Israel-aagmiut ukpiqsruksrauħhat aggiqsuksrauruamik kiñumigun, taavru-miña Jesus-mik.” ⁵Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶Aasiñ Paul-ŋum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanuruat ayalatkaqsiniǵai. Uqaaqsiniqsut uqautchikun kanjisiñatlai-tchuakun sulı sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷Iñugiaktılaaqǵniqsut qulit malǵui-yuñnamik iñuñnik.

⁸Paul inniqsuq tavrani piņasuni tatqini isaagaghuni Jew-ŋuruat katrag-viatnun. Uqaqatauniqsut taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayquau-taanik ukpiqsriłiqsinniaqługich. ⁹Aglaan ilañich taapkua pitchigiilauniqsut ukpiqsriñitlutiñ. Uqautigiaqsiniǵaat akilliıliqługu agaayyutikuaǵiaq katima-qatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ŋum uniññigai maliktitluni ukpiqsriuanun iñmigun. Aasiñ uvlugagipman ilisautriaqsiniqsut Tyrannus-ŋum ilisautri-viani. ¹⁰Taamna atuummiñigaa malǵuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatiñ iñuich Jew-ŋuruatlu Jew-ñuñitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ŋum avataani tusaani-gaat Agaayyutim uqałħa.

Atuamaruaq Iǵniǵutaiñun Sceva-m

¹¹Agaayyun iñiqtqaǵniqsuq quvinaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹²Iñuich iñiqsruǵniǵaat Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Iliñisa tikiu-tinigaich atniǵñaqtuanun. Ilikamisigik nasagaurat atniǵñaqtuanun iħuaq-sikkauniqsut sulı irrusiqluich unitługich. ¹³Ilañich Jew-ŋuruat iñuuniaǵ-niqsutunniñ irrusiqluiyaıplutiñ iñuñnik. Iliñich igliǵaǵumaatchañniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuagñiǵaat anitchiullalıksraqtiñ irrusiqluñnik Jesus atqagun, nipliutruqługich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ŋum quliaqtuaǵikkañagun.” ¹⁴Sceva-m Jew-ŋuruat qaukħat agaayuliqsinisa talli-mat malǵuñnik iǵniǵutai uuktuappaalukmiñiqsutuuq taatnatun. ¹⁵Aglaan taapkua irrusiqluich nipliutiniǵai, “Jesus ilisimagikput sulı Paul ilisimap-miplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶Taatnaguñ nipliutiqaqługich iñuum irrusiqlulguñ mitchiqiniǵai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqługu akiiliñigai. Taapkuaguñ taatnasigañiaqtuat pikiaǵniqsut tupiǵmiñ atniaqtat sulı atnu-ǵaigutrat. ¹⁷Iluqagmıñ Jew-ŋuruatlu Jew-ñuñitchuatlu Ephesus-mi tusaaka-mitruñ tamanna atuamaruaq iqsitchañniqsut. Taluqsriłiǵniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸Iñugiaktuat ukpiqtuaǵuqtuat uqagıaqsiniǵaat sagviqlugu iñuñnun iñuuniaǵaluatiqtiñ añatkukun. ¹⁹Sulı iñugiaktuat ilisaaqatnat añat-kuulñnik katitlugich makpiǵaat ikipkaǵniǵaich iluqaitñun qiniǵnaqsıplugu. Kisiipmatigik makpiǵaat akisutılaañat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰Taatnaiłp-luni Agaayyutim uqałħa siaminniqsuq sulı iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplu-tiñ sañjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kiŋuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuŋaqqaağluŋa igliqtuksraugisiruŋa Rome-mun,” itnağniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinŋi tuyuğiniğik Macedonia-mun inğağmi Ephesus-mi uğa-taanilu.

²³ Taatnałhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ İñuk suliuqti atiqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvin-ğualiuğniqsuq aanguanik atiqaqtuamık Artemis-mik maniğmiñ qatıqtaa-miñ. Taatnaasii savaanata maniññaktitpagagñigai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuğluğniğai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik piñğualiuqtinik aasii nipliutiplugich, “Anğutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniññaktillautaga-ğigaatigut. ²⁶ İlipsi ilitchuğigiksi qanuğli taimña Paul nipliğagılha aanguat inıqtauruat inuktigun agaayyutaunıñniplugich. Uvani Ephesus-mi sulı iluqaa-nıyuğnak Asia-mi inuğiaqtuat inuich malığualıgaich ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilı-rugut navianaqtuamun savaagıkkapta piıksrajanun. Taatnałhiñaunitchuq. Atuumaniaqpalluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurajan Artemis suuyumiñaiıksraŋa sulı taavruma aanguaqpauram piıgukkaugisi-ğıksraŋaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatağvigıkkarata inupayaam Asia-mi unniin iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguıuq inuğiaqtuat tusaakamıtrun tamanna qinnagñiqsut aasiin igıallaksaghutın, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminnıqsuq iluqaanun nunaaqqımun. Taapkua akılliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ğum igliqatik, aullautinıgaich katımmavıkpauragmıknun. ³⁰ Paul-tuugğıuq taamunagukkaluağniqsuq uqa-ğiağuni katımaruanun aglaan ukpiqtuaqatiunıñ pitqunıñniğaat. ³¹ İlanısalı qaukłiich ilannaanıñ qanniugñıgaat qıñıqtıtuqunıtlugu katımaruanun. ³² Taa-mapkua katımanıqtutılaagmıknı uqaatchagusımanıqsut. Avvağiiksinnıqsut kanıqısmallapiasunagıuq sumik kattutiqaqtılaaqtın. ³³ Jew-ğuruat Alexander saqinnıgaat sivuğaatnun katımaruat uqağvinğmun nipliutiksraqahuniki. Urriqaplugich uqaqniurağaluagñiqsuq inuğnun. ³⁴ İnuich ilitchuğikamıtrun Jew-ğutılana iluqagmın igıalanıqsut malğunı sassagñıyuğnaağni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiısaimmataı nunaaqqım ałalataata nıpaiqsılğataqamıgich inuğiakpauratuat nipliutinıgai, “Ephesus-miut! İnu-payaam ilisımagaa Ephesus-mi piqılha agaayyuvıkpaurajanik kama-naqtuam aangıam atrııanuruam atqaqtıtlugu pakmakıa qılınmiñ. ³⁶ Tamanna kıa-unniin piılaagılğuitkaa. Taatnağusi nıpaiqsuksraurusi, qanułaktitchi-ñıağuiqitchi. ³⁷ İñuk uvunautinıgısi ivayaqtıunıtkaluagtıtlugik agaayyuvik-papsitıñ unniin uqaqanıtkaluagtıtlugik akıknagıluuq aanguaqpauraput. ³⁸ Demetrius-ğum sulı savaktaiñ akıknautıqağumıtrun nalliat inuich, ittut pivıksrat uqaqsıttaagımun sulı taatnatchımun nalunaiqsaaqtugut atanıg-nik. Taapkunıa inuich tikiutitlagaich agvisitın. ³⁹ Aglaantuuq piqagñıgıpsı qanutchimik piğisukkapsitıñ inıllałhiñaupmiuq nalaullugu katımałhatni nunaaqqım inuıñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiıplıluuq akataulłaptı-gun uğlupak. Pısanıitchuugutiksraitıluuq igıalałıqput qaisaksraitıchugut agvi-sıksrallautamık.” ⁴¹ Taatnaqqaağlugich ağıupkağniğaa katımałhat.

Macedonia-mun Greece-munlu

20 ¹Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun. ²Igliğimiñi tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikiłgitluni Greece-mun, ³aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi. Kiquagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. İli-tchuginiğai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquğuklugu. Taatnaqhuni igliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunağaniñ Asia-m tuvaaqatiginigai. ⁵Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶Kiquagun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasi tallimat uvlut kiquatigun Troas-mi ilaliğugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutipluta akunniqsaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miñha

⁷Sivulliuplugu uvluari akunniqsaam katirugut atautchimun nullautchiğvi- liqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum qulliaqtuağviginiğai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹Nukatpiağguuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychus siñiñnialilapiaqhuni kiisaim-matai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ piñayuakniñ init katar-niqsuq nunamun. İlaiñ tikitmatruñ tuquaniniqsuq. ¹⁰Paul-aasiñ atqaqhuni qulañiqsiquamiuñ iqittaağniğaa nipliqluni, “İsumatuyaaqasi! İñuuruqsuli.” ¹¹Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹²Iñuich taimña nukatpiaq agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quvia-tchallapiagñiqsut.

Iğlauhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³Tavraasiñ ayupluta umiaqparñmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqparñmun igliqtuiñaqhu-taasiñ Mitylene-mun. ¹⁵Taavrumakña tiksilğitchugut uvlaukuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilğitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaq-huta, piñayuadni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶Paul sivuniqağniqsuq nutqağunjitluni Ephesus-mun akuniitchunjitluni Asia-mi. Tikiłuağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluari Pentecost-İliq-pata Jew-ñuruat niğiqpagvikağata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałha Ephesus-miut Qaukłiñitñun

¹⁷Miletus-miñ Paul-ñum qanniğniğai ukpiqtuañuruat qaukłiñich Ephesus-mi katimaqatigisuklugich. ¹⁸Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “İli-simagiksi iñuuniałiğaa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹Atanguruuq Jesus savautigiga iluqnauqluñ. İlaat-niļu qulvisigun unniñ sakiqniugutitigun Jew-ñuruat nagliksaatitkaatña.

²⁰ Ilisimaplusi anniqqutitlaitkipi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilip-sitñun uqautriññamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kijunnapsitñi. ²¹ Jew-
nuruatlu Jew-nunitchuatlu atisiplugich algaqsruğitka killuqsautiñitñi Agaa-
yyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich.
²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqluñ Jerusalem-mun aullağniaq-
tuñ ilisimanjitkaluaqlugu qanuq irrutikkauñiksrağ taamani. ²³ Aglaan ili-
simatuağiga una, iluqanitñi nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligağigaan
isiqtaugisiñipluñ nagliksaaqtitaugisiñipluñalu. ²⁴ Aglaan iñuutiga pitluktua-
nunitchuq uvamni. Naatchisuktun savaamnik Atanguruam Jesus qaisanjanik
uvamnun, Ilaan uqaqupmana tusaayugaallautamik Agaayyutmun iñuagqutigi-
niplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuanaa ilipsitñi quliaqtuağiplugu Agaayyu-
tim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinñitqikkumiñai-
ğiga. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi pakma, nalliysi anniqsukkauyumiñaiñniqpan
ukpiqsriñikun patchisauyumiñaiqsuna, ²⁷ atakkii anniqqutitñi suli uqautikapsi
iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiq-
sruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrrirutigikkani ilipsitñun.
Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkañiñun iğniğmi tuqqutaułha-
gun. ²⁹ Nalunjitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatun amaqqutitun
tikitkisiñhat akunnapsitñun, aasii atniilutij ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsit-
ñi iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutin
iñmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqağilugu uvañnun qulvisigun algaqsru-
ğisi piğasuni ukiuni uvlunitñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitquğipsi.
³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi
uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağasi suli
qaitchiłisi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvañ
kaviunitchuna iñuum manianik naagaqaa atnuğaanñiñik. ³⁴ Ilisimagiksi argam-
nik savaaqaliga piqağniutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu iñugikkap-
tiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuñiksrajanik
sayaitchuanik itqağilugu Atanguruam Jesus-nun uqauttutaa itna, ‘Quvianat-
luktug aatchuiruni aatchuusiaqağmiñ.’ ”

³⁶ Paul-nun uqaqtuutianikamigich sitquqatiginigai iniqsruğimnun. ³⁷ Qia-
niqsut iqtitlugu Paul kunikługulu, ³⁸ aasiin aliasruutigiplugu nipliğha qinñitqik-
kumiñaiñnipluni ilinjitñun. Tuvaaqatchiğniğaat ikityaqman umiaqpañmun.

Paul-nun Iglaułha Jerusalem-mun

21 ¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtugut qikiqta-
mun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-
mun tavrakñaasiñ tiksilgitłuta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuğigikput umiaq
ikaagnağniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuñ ikipluta tiksilgitchugut.
³ Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut
Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpak niuri-
ñaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaaami.
Añalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtiğaluagaat Paul Jerusalem-muqu-
ñitlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nunjitman aullalğitchugut. Iluqağmij
ukpiqtuat ilaqatituummağmij suli qitunğaqtuummağmij malikkaatigut
silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ tagium siñaani sitquqhuta iniqsruqtugut.
⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinjiłi airut.

⁷Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasiłgitkivut aniqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸Uvlutqikman pisuktuaghuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğugutitgikkanañ ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaañuruat. ⁹Taamna Philip paniqañiqsuaq sisamanik niviaqsianik uñiññigilaanik sivuniksriqirauplutituuq. ¹⁰Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agğigñiqsuq Judea-miñ. ¹¹Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argaññilu qiliğñigai nipliqhuni, “Taata Ipqitchuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsrugisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñuñitchuanun qaisağilugu.” ¹²Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunıtlugu Jerusalem-mun. ¹³Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiğniaqpisitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsruckauñik-sraq Jerusalem-mi unniñ tuqquatañiksraq piqusiğluna Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴Nutqaqtılğuitñaptigu nipliutılñiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuñ!”

¹⁵Ipsaagaluqaapta pağnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶Ilanisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqaqtichigaatigut Mnason-ñum kiñunğanun nullañavik-sraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunñuruuq ukpiqtuağuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalğa James-mun

¹⁷Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaqlutıñ pağlagaatigut. ¹⁸Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiğaatigut qiniğiaqlugu James, aasiñ ukpiqtuañuruatlu qaukñiñch nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹Paul-ñum pağliiñanikamigich tusaayugaatinniğai iluqaanik Agaayyutim iñiqtañanik tumigiplugu savaagikkani akunğatni Jew-ñuñitchuat. ²⁰Naalaqtañanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiqlugu Paul itna, “Aniqatmaañ, kanıqsılłagıñ piqałğa iñugıallapiaqtuanik Jew-ñuruanik ukpiqsırıuanıktuuq aglaan ilinçh piipkaitılutıñ Moses-ñum malığutaksrañanik. ²¹Iñuıch uqautıgıgaıch ilısaıtriñıplutın Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqıñitñi suksraaquplugich malığutaksraq qaisauruıq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitıñutçıqsuq-ıñitlugich qıtunğauragıkkıñch naagaunniñ kamağitqunıtlugich Jew-ñuruat ilitqusiıat. ²²Taipkua nalupqınaitçuamık tusaagısıgaat agğıñiñ. Qanığisiñıqpısamı? ²³Atıuruksraurutin. Pıqaqtuq-samma sisamanik añutınık uvanı akıqsruqtuanık Agaayyutmun taañğagumiñaiñhat salıpkagumiñaiñhatlu nıaqunçh. ²⁴Taapkunıña añutınun ilalıutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatiğun salummaqsagutın sulı akılıutilugich tunıllaıutiksranık nuyaitlasılugich. Taatnağuvıch iluqağmıñ ilıťchugınayağaat tañığıñha qanutçım tusaakkagmıñ ilıpkun, sulıpsuuq tupıksrıñiñ malığutaksrañanık Moses-ñum. ²⁵Aglaan Jew-ñuñıťchuat ukpiqtuağıqtuat ilıťchugıpkaanıkkıvut sıvunniutıptıknık itna, ilıñitñun niğitqunıtkıvut niqinıglu tunıllaıtauruamık aañuanun aukmıglu unniñ qımısanık sulı piısımaağlugich qaayugnaqtuañıgmıñ atlatuñıkun.” ²⁶Aasiñ Paul ilalıutiniqsuq añutınun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsaqataniqsuq tuvraqıgu Jew-ñuruat ilitqusiatiğun sulı utlautıplunı agaayyuvıkpıñmun uqautıyaqlugu agaayulıqı qakuguaglaan salummaqsaqtıñıqtıñ naanniaqtılaañanık. Akunniqsaañanıkpan tunıllaqsagumaniqsut.

Paul-ḡum Tigukkauḡha Agaayyuvikpaḡmi

²⁷Tallimat malḡuk uvlut nuḡitchautaatni ilaḡisa Jew-ḡuruat Asia-ḡmiu-ḡuruat qiniḡniḡaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiḡniḡaat iḡugiaktuat iḡuiich, aasiḡiḡ tigguglukḡugu Paul. ²⁸Iḡialaplutiḡ itna, “Israel-aagmiut! Ikayu-ḡitchi. Uuma iḡuum ilisautriruam iḡuḡnik nanipayaq akikḡaḡḡugich Israel-aagmiut sulī akikḡaḡḡugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniḡiḡ akikḡautipluni uumuuna agaayyuvikpaḡmun. Pakmaunniḡiḡ itqutrimalgitchuq Jew-ḡuḡitchuanik uvuḡa qaayugḡnaqsipkaḡugu ipqitchuaq ini.” ²⁹(Taamna niplianiḡsut atakkii sivuani qiniḡḡugu Paul nunaaqqimi piqatiḡaḡha Jew-ḡuḡitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiḡiḡ itqutinasugniḡaḡugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaḡḡugu tiggugluḡniḡaat.) ³⁰Taatnaḡhutiḡ iluqatiḡ iḡuiich nunaaqqimi akatauniḡsut. Iḡuiich atautchikun aqpaqsruḡhutiḡ Paul tiggugluḡniḡaat aasii kalikḡugu agaayyuvikpaḡmiḡ. Tavrauḡa agaayyuvikpaum paanḡ umiḡniḡaich. ³¹Taapkua aupiḡḡautriruat tuḡuḡhiḡaagḡusaqmiḡaatlu Paul, imma kiliḡniḡaat Rome-maḡmiut aḡuyyiuḡtiḡisa qaukḡiat iḡuḡpayaat Jerusalem-mi akatauniḡḡugich. ³²Taavruma qaukḡium katitiḡḡugich aḡalatit sulī aḡuyyiuḡtini upaktuḡniḡai iḡugiakpauraḡtuat iḡuiich. Qiniḡamitruḡ qaukḡiḡ aḡuyyiuḡtituummaan anaumiḡiḡiḡniḡaat Paul. ³³Taavruma qaukḡium tikitḡamiuḡ Paul tiguniḡaa aasii tillisiḡiplugu qiliḡsruḡuplugu malḡuiḡniḡ kalimḡiḡniḡ. Tavraasiḡiḡ apiḡsruḡtaaqsiḡiḡai itna, “Kiḡa una aḡun? Sumik savvaḡḡukpa?” ³⁴Tamatkua iḡugiakpauraḡtuat iḡialaaqsiḡiḡisut atiniḡtchuaḡmik nipimik. Qaukḡium ilitchuḡilḡuiḡniḡaa sumik aḡvisiqhutiḡ itnasiḡaḡhat. Taatnaḡhuni tiliḡiḡai aḡuyyiuḡtit Paul inaatnuḡtitḡuplugu. ³⁵Tikiutikamitruḡ tutipqiḡun aḡuyyiuḡtit akiyaḡaat Paul atakkii iḡuiich qinnaktaliḡpaitḡutiḡ. ³⁶Iḡuiich malḡutigaluaḡniḡisut iḡialaplutiḡ, “Tuqqutchiuḡ!”

Paul Uqapsaagutriruḡ Iḡmiḡiḡ

³⁷Aḡuyyiuḡtit itqutiḡhiḡaagḡumatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa qaukḡiḡ, “Uqatatiḡillakkumiḡaḡpiḡiḡ?” Taavruma apiḡsruḡniḡaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸Ivrumiḡaḡitpich Egypt-miu qanḡaqammiuraq akatchipluni akilḡilḡisutmik, sivulliḡḡugich sisamanik kavluutiyuḡnanik satkuliniḡik iḡuiḡlaamun?” ³⁹Paul-ḡum kiuniḡaa, “Jew-ḡuruḡa animapluḡa Tarsus-mi Ciliciamiittuami, iḡugipluḡa taavrumani nunaaqqimi iḡuiich ilisimallautakkaḡatni. Nipliḡsillaḡniḡaḡa iḡuḡnun!” ⁴⁰Tavra qaukḡium uqaquniḡaa. Paul-guuḡ tutipqiḡun qikaḡhuni urriḡaniḡai iḡuiich. Nipaiḡmata ilaan nipliutiniḡai Hebrew-tun itna,

22 ¹“Aniaqatiumaḡ sulī aapaḡuruasii, naalaḡniḡḡaksiuḡ uqautiksraḡa patchisaiḡḡapkun sivuḡqapsitiḡiḡ!” ²Taapkuaḡuuḡ tusaḡaḡsikaḡmitruḡ uqaḡḡugu Hebrew-tun iḡuksruḡiḡniḡisut. Paul-ḡum uqautipsaḡniḡai itna, ³“Uḡaḡa Jew-ḡuruḡa. Tarsus-mi Ciliciamiittuami animagaḡuaḡḡuḡa, uvaniasiḡiḡ Jerusalem-mi iḡuguḡḡuḡa. Gamaliel-mik ilisautriḡaḡḡuḡa. Ilaan piliḡautaqḡugu ilisautiḡaḡa sivulliḡapta maligutaksraḡanik. Nalaḡḡasuktuaḡuruḡaḡtuḡuḡ Agaayyutikun iluḡapsisun uvaniḡittuatun uvlupak. ⁴Nagliksaaḡtitkitka iḡuiich tuḡunniḡaḡḡugich ukpiḡsripmata Christ-mik, aḡutiniḡlu aḡnaniḡlu tigusiullakḡuḡa inillaktaḡḡugich isiqsiviḡmun. ⁵Qaukḡiat agaayuliḡsit sulī iluḡaḡmiḡ sivulliḡuḡtiḡruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaḡat uqaḡtilaḡaḡ

ilumutun. Iliŋitniñ aglaksraqłuna Jew-ŋuruat katrağvianun Damascus-miit-tuanun, aullalgitchuna tigusityaqłuna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqłuna kalimniğnik qiliğlugich anasiñquqsagviksranatnun.

Paul-ŋum Uqatıa Mumiğimigun

⁶“Uvluqpaguqtuami igliłamni qalliplugu Damascus taimmaiñaq qau-mangum pakmakıa qaggutigaaıa. ⁷Katakkama nunamun tusaagıga nipi uvaınnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjitipıa?’ ⁸Apiqsruğıga, ‘Ataniiq, kisuu-vich?’ Kiugaıa, ‘Uvaıa Jesus-ŋuruıa Nazareth-miu nagliksaaqıtıagıkkıan.’ ⁹Tuvaacaqatıuma qaumaniq qiniğaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanıtkaat. ¹⁰Apiqsruğıga, ‘Ataniiq, sutquvıa?’ Atangum kiugaıa, ‘Makillutin Damascus-muğıñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹Taavruma qaumanıqpauram qiniıtlaiq-sitigniqaıa tuvaacaqatıuma tasiuqluna Damascus-mun tikiutıgaatıa.

¹²“Taavrumani anun innıqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutıqaqhuni tupiksırıuaq malığutaksranik kamagıkkauplunılu Jew-ŋuruanun Damascus-mi. ¹³Taavruma utlanıgaıa. Qıkaqami saniqqamnun nipliutıgaıa, ‘Anıaqaan Saul, qiniıtlasıqıgiñ!’ Taimmaiñaq qiniıtlasıqıksunıa. ¹⁴Nipliutıgaıa, ‘Sıvulliıpta Agaayyutaata piksraqtaagıgaatin ilıchugıtquplugu pisułı, qiniıquplugu Agaayyutim savaktini sulı tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵İli-simaraugısırutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiniıkkapnik sulı tusaakkap-nik. ¹⁶Pakma utaqqısunıaqnak! Makillutin paptaaqıtıllutin, killuqsautitin piıq-sillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ŋum Tuqlıkkaułıa Qulıaqtuauqlugu Jew-ŋunıitchuanun

¹⁷“Jerusalem-mun utıqama agaayyuvıpaımi inıqsrułamni qiniıquuraaq-tuna, ¹⁸Agaayyutmun uqautıpkıaıuna itna, ‘Qılamıksruğutin Jerusalem-miñ aullağın atakkıi iñuich uvani akuqtuğumiñaitkaat ilısimaraulıñıñ uvapkun.’ ¹⁹Kıugıga, ‘Ataniiq, ilııısa ilısimallapiagaat katrağvıñıñ isıqtaksraqtułıga ukpiqsırıuanik ilıpnik ipıgaqtuqlugich. ²⁰Sulı Stephen ilısimarigıkkıan tuq-qutaupman uvaııaptuuq tavraniıttuna iıuagıplugu tuqqutaulıa unniıñ qau-naksıpluna tuqqutchıruat atnuğaanıtnik.’ ²¹‘Aullağın tuyuğıgisıgıkpıñ Jew-ŋunıitchuanun unıaksıuanun,’ Atanguruam nipliutıgaıa.”

²²Iñuich naalağniğıgaat Paul. Aglaan nipliutıgıkmagu taamna iğıalaksag-nıqsut nipıtıtilaagmikni, ‘Igıchıuı, tuqqutçıuı! İlaa iñuuruksraunıchıuı!’ ²³İliııç iğıallağmıı atnuğamıknik isaaqtausıqhutin qavıa sılamun tiııpkag-nıgaat. ²⁴Aasıı Rome-mağmiut atangata iñugıkkıanı tiliñıgai Paul itqıtıtuq-plugu anıuyııuqtıt inaatnun tıllisıgiplugu ipıgaqtuquplugu ilıchugıniagılgugu suvaata Jew-ŋuruat qınnallapiaqtılaagatnik. ²⁵İliıısa qiliqsruanıkmıatni ipı-gıqtuğviksrağmiñun Paul-ŋum nipliutiniğaa anıuyııuqtıt qaukıiat qıkaqtuaq tavrani, ‘İpıgaqtułıñıauvisıuı Rome-ŋum iñugıkkıana apiqsruqtıgaluıqna-guunniıñ savvağlukmaıaan?’ ²⁶Taavruma anıuyııuqtıt anıalataata tusaakamıuı ilaan qulliıpiıa nipliutiniğaa, ‘Qanuq savaaqapıch? Taamna anun Rome-ŋum iñuginıgaıa.’ ²⁷Taatnaqhuni anıuyııuqtıt qulliıpiııagata Paul utlak-lugu apiqsruğniğaa, ‘Uqautıııa. Rome-ŋum iñugıvatin?’ Paul-ŋum anııgnı-gaa. ²⁸Qulliıpiıam nipliutiniğaa, ‘Uvaıalı tauqsıagıkkıaga Rome-mağmiuğ-ıksırağı manıımik.’ ‘Aglaan uvaıa animaruıa Rome-mağmiıum iñugıpluna,’

Paul-ŋum itnağniğaali. ²⁹Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ŋum piiqsaağniqsut tavrauvaa. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchağniqsuq kañiqsikamiuñ Paul-ŋum Rome-mağmiuñutilaaña sulı ilaan qiliqsruqtin-niqamiuñ kalimñiğnik.

Paul-ŋum Tikiutiqałha Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰Taavrumaguusq aŋuyyiuqtit qulliqpiañata kañiqsisuñniğaa nalupqinait-lukługu sumik piqusıqlugu Jew-ŋuruanun patchisiqutiłha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñiğich piiqsinnıǵai aasii qaukłiñisa agaayuliqsit sulı iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñiğai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrıñau-tiniğaa aasii qikaqtitlugu sivuğaattun.

23 ¹Paul-ŋum qiniqtuağatağniğai iriğruiniıaaqlugich taapkua uqaq-sittaaqtitchirit aasii nipliqhuni, “Aniqatiumaañ! Uumuñaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaagiutillautakun iñuuruañuruña sivu-ğaani Agaayyutim.” ²Paul taatnaqman Ananias-ŋum, qauklat agaayuliqsit, tiliñiğai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ŋum patiktiquplugu qanğagun. ³Paul-ŋum nipliutiniğaa, “Ilvich ukpiññuaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqi-naıǵlugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraqip-luña tuvraqługu malıǵutaksraq naagasulı ilvich naviksimaagiitin tilirikavich patiqupluña.” ⁴Añutirguusq qanittuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qaukłiñuruuq agaayuliqsaa uqamaqluutigiñ.” ⁵Paul-ŋum kiuniğai, “Aniqatiumaañ! Uvaña ilisimañiñniğiga sivulliutuqtaupluni agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaañiñi aglausimaruuq itna, ‘İlipsi uqamaqluutiuyumiñait-kisi iñugikkapsi añalatiniç.’”

⁶Paul-ŋum ilitchuğikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ŋuruañuñhat sulı ilañich Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutiniğai taapkua uqaqsittaaqtitchi-rit, “Aniqatiumaañ, uvaña Pharisee-ñuruña iğniğipluña Pharisee-ñuruam. İttitauruña uqaqsittaağvıñmi uvani piqutigiplugu niğiuğaqalığa tuquruat añitqiliksrañatigun iñuuiğmun.” ⁷Taatnaguusq Paul nipliqlıman tavrauvaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraqasiñiqsut, aasiiñ katimaruat atıñaiqhutiñ. ⁸Atakkii Sadducee-ñuruatguusq uqaqhutiñ tuquruat iñuutqik-kumiñaitlulugich sulı piiñniplugu irrutchiñiğlu isağuliñiğlu. Aglaali Phari-see-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitñik taapkuniña. ⁹Taatnaqhutiñ katimaruat nipitusaıñiğniqsut. İlañich aglalıqirit Pharisee-ñuruañuñplutiñ qapiqtailılla-piağniqsut itnaqhutiñ, “Paqitchilguitchugut savvaqluutaanik uuma iñuum. İsağulğum naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.” ¹⁰Taapkua uqavaa-łhat iğlutuyunaıqman taamna aŋuyyiuqtit qulliqpiañat isummığniqsuq ilinjit-ñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni aŋuyyiuqtini tiliñiğai taapkunıña katimaruanun ivayaagiñtuqplugu Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu aŋuyyiuqtit inaatnun. ¹¹Tamarrumani unnuami Atanğuruam qikaqasiqlugu Paul nipliutiniğaa, “Qapiqtaqnak! İlisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taat-natuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchukługu Paul

¹²Uvlaagutqikman Jew-ñuruat katimakamiñ sivunniugniqsut. Nalupqi-naıqsruqhutiñ akiqsruğniqsut, “Uvagut niğiyumiñaitchugut unniñ imiğumiñaitchugut sumik Paul tuqunñanikkaluqnaqu.” ¹³Sippaqaqługuguusq

malgukipiaq taapkua inniqsut sivunniyuqtuat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutinj agaa-yuliqsit qauktijitnün sulı sivulliuqtigruatnün itnağniqsut, “Uvagut nalup-qinaıqıǵu akiqsruqtugut qanutchimik niǵiyumiñaitıluta Paul tuqqutkaluaqnagu. ¹⁵ Taatnağusi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapsi tuyuqağitchi aǵuyıyiuqtit qulliqpiaǵatnün Paul tavrıǵautitqulugu ililaa apiqsruqtapsaǵıǵuagukıǵu. Uvagut tuqqutkisipmigikput sivuani tikiıǵksraǵan uvuǵa.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ǵum uyuǵuan, aǵnaunǵan iǵñıǵa, tusaanıǵaa taamna sivunniukkaǵat. Taatnaǵhuni aǵuyıyiuqtit inaatenun isiqhuni utlaǵnıǵaa Paul uqautityaǵlugu taavrumıǵa. ¹⁷ Paul-ǵumaasii tuǵluqamıuǵ aǵuyıyiuqtit aǵalataat nipliutinıǵaa, “Aǵuyıyiuqtit qulliqpiaǵatnün taamuǵautıuǵ una nukatpiaq, piqağniqsuq uqauttutiksrağmiñik ilaanun.” ¹⁸ Taavruma aǵalatim taamuǵautinıǵaa qulliqpiaǵatnün aǵuyıyiuqtit itnaǵhuni, “Paul-ǵum isiqtauruam tuǵluǵıǵa inıǵaǵa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaǵuuq uuma uqauttutiksraǵaǵaatin.” ¹⁹ Taavruma aǵuyıyiuqtit qulliqpiaǵata tasirriutip-luguguuq avuǵaqaǵutınıǵaa aasiiñ apiqsruǵlugu, “Sumik uqauttutiksra-qapıǵa?” ²⁰ Taavruma nukatpıam nipliutinıǵaa, “Jew-ǵuruat sivunniyuqtut inıǵukhutın uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaaǵvıñitnün apiqsruqtapsaǵıǵuagukıǵu. ²¹ Aglaan aǵıqnağich atakkii malgukipiaq iñuich sippalik iriqsimanıaqtut utaqqıruat ilaanik apqutmi. Ilinich akiqsruqtaanıkhutın niǵitqikkumiñaitılutın unniñ imitqikkumiñaitılutın tuqqutkaluaqnagu ilaa. Ilinich-amma itqanaıqhutın utaqqıǵaat ilvich aǵıǵksraǵan.” ²² Taavruma qullıq-pıam nipliutinıǵaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuǵipkağ-nıaqnagu sulı tamatkunıǵa uqaqtılaan uvamnun.” Taatnaqqaǵlugu taamna nukatpiaq aullaqtinnıǵaa.

Paul-ǵum Tuyuuılha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qullıqpiaq tuǵlıñıqsuq malǵuǵnik aǵalatıñitñik aǵuyıyiuqtit uqautinıǵik, “Itqanaıyağitchik malǵuk kavluutik aǵuyıyiuqtinik sulı piǵasu-kipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik sulı malǵuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaıǵumagitik anaqapak aullatlasılugich. ²⁴ Sulı itqanaıyautılugu tuttuqpaǵnik Paul-ǵum usıaqsıǵviksraǵıñik tikiutriksraǵıñik anıyaǵnıusunaqanı kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qullıqpiaq aǵlaǵniqsuq taamuǵa itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumuǵa kavanauruamun kamanaghuni Felix-mun, iluaqqun! ²⁷ Una aǵun Jew-ǵuruat tiguplugu tuǵlıñıaaǵuǵnikkaǵat aasiiñ piqasıǵıǵa aǵuyıyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuǵıǵıǵa ilaa Rome-miñ kañıqalha. ²⁸ Kañıqsipsaaǵukıǵu sumik piǵhagun patchitchiǵlugu uqaqsittaaqtitchirıñitnün utlautıǵıǵa. ²⁹ Iltchugırıǵa qanutchimik piǵaisılaǵanik tuqurrıtauyumiñaqtuamık unniñ isiqtauluni. Aglaan iǵmıǵ malıǵutaǵmıkkun patchisıqusımagaat. ³⁰ Uvaǵa kilıkkaukama Jew-ǵuruanun sivunniǵutınıplugu tuqqutchukıǵu piñatchiasunaqnagu tuyuǵıǵıǵa ilıpnun, tamatkuaptuuq patchisıqutraı uqautıǵitka tikiutitquplugich aǵvisinich akıqnaǵlugu ilıpnun.”

³¹ Aǵuyıyiuqtit atuummiñıǵaat tillisıusiaqtın. Aullautinıǵaat Paul tamarru-manı anaqamı tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvltuqikman tamatkua pisukhutın aǵuyıyiuqtit pıruat utıǵniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat ilıǵıutıtui-ñalǵu Paul. ³³ Tikiutikamıtruǵ Caesarea-mun kavanauruamun qaiññıǵaıch aglaılılu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam aǵliqianıkamıǵich apiqsruǵnıǵaa Paul

sumiunupmagaan. Iłitchuġikamiun taamakna Cilicia-ġmiunjuha, ³⁵ Felix-ġum Paul uqautiniġaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalaġnigisiñigikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginiġaa Herod-ġum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

Jew-ġuruat Paul-mik Pasitiñihat

24 ¹ Kiquatigun tallimat uvlut Ananias, qaukhiat agaayuliqsit, piqasiq-huni ilaŋitnik sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atilimik Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaġigaat akiknautriñ Paul-kun taavrumuġa kavanauruamun. ² Tavrūnautianikmatruñ Paul, Tertullus uqaġniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiplugu aġalatillautauhiñ sivisuruamik aŋuyautairrutiqaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayuġitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat iħuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptiġiñ. ⁴ Aglaan miñguqtillutin piyuma-galuaqnak inġigikpiñ naalallaquplugu naiġliħu uqaġiraksraqput. ⁵ Una iñuk iłitchuġikkaqput iñukuħutauplugu, akunġatni Jew-ġuruat iluqaani nunami aullaġniiraġaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukhiupluni Nazarene-ġuruani. ⁶ Agaayyuvikpañmik qaayugnaqsiliugniaħa pisigiplugu uvagut tigukkaqput atannigukħu tuvraġlugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukhiu aŋuyyiuqtit qulliqpiaħata Lysias-ġum upaktuħuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ġum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruq-tagupku iłitchuġinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akiknautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuq atlat Jew-ġuruat tavrani tappiġniġaat Tertullus-ġum akiknautaa Paul-kun itnaħutin, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ġum Uqapsaaġutriħa Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniġaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiñiqsuq, “Iłisimagiga iñugiaktuami ukiu mi aġalatchiħiñ uumiġa nunaaqqimik. Quyangigiga patchisaiyaħiksraġa sivuqqapni. ¹¹ Iłitchuġiraksraġigiñ qulit malġuk uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautiħa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaħu. ¹² Jew-ġuruat iłitchuġinikkaluaġaatna taamavrumani agaayyuvikpañmi qapiqsiġiutraġluħa iñuñnik naagaunniñ akatchiħu iñuñnik katimmaviñmikni tupiġni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiaħuħu pilġuitkaat akiknautriñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiaħuħu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiġiraksram ilinisa uqaġikkaħata sagluuqtuaħuħu. Sivulliapta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiġitkaptuq tuvraħuħu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimarua makpiġaanitiñ sivuniksriġit. ¹⁵ Niġiugaqamunġaptuq ilinisisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuħ aŋipkaġisiplugich, nakuuruatlu pigiitħuatlu. ¹⁶ Taatnaħuħa ataramik qauġrimmaagiuatillaatagaħuħu patchisaitħuħu sivugaani Agaayyutim suli iñuħ. ¹⁷ Iñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaħuħu Jerusalem-miñ utiħuħu saagaqħuħu manimik aatħuutinik nunaaqqiġmiunqatimnun suli tunillaġiaħuħu. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqiniġaatna agaayyuvikpañmi, naatchianikama iġġuutiksraqtuġvikaanik atuqtaksranisigun Jew-ġuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuħ iqataunitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun inġitħu. ¹⁹ Aglaan ilaħiħ Jew-ġuruat Asia-ġmiunuplutiñ ittuat. Taipkuaptuq uvuħa sivuġanjiutiruksraugaluatut ilipnun

ilitchuǵipkaǵiaǵlugu akikǵautriŋ piqaǵumin qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iŋuich uvaniittuat uqaǵilitruŋ paqitaǵikkaqtıŋ nalaunǵirrutiga sivu-ǵanjiusimmaǵlamni uqaqsittaaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigi-giga makitaǵlamni sivuǵaatni, ‘İlipsi atanniǵñaqpisitŋa ugluvak piqutigilugu ukpiqsriǵa tuquruat aŋitqikkisiŋipluǵich.’ ”

²² Felix-ŋum ilitchuqsriruam agaayyutikuǵiamik katimaǵiq umikkaa itnaq-huni, “Aŋuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunniǵisigiga taamna uqavaaǵutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ŋum tillisiginiǵaa aŋuyyiuqtit qaukhat-nun Paul qaunaǵitquplugu aglaan tigutaǵisunaqnagu, aasiŋ tillisigiplugu ilannaanjiŋun piqaqtıǵiŋñaǵuǵlugu inuǵikkaŋigun.

Paul-ŋum Sivuǵaŋiutipkaǵa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ŋuruamık ilaqatilik Drusilla-mik tikiŋniqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaǵuk-tuq ukpiqsriǵikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaǵaluqman nalaunǵaruatıkun, iŋmun aŋalalǵusiǵksrakun, sulı atanniivium uvlugun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsiŋisusq. Aasii nipliǵhuni, “Aullaǵiŋñaǵuqtutin pakma. Pivik-sranitqikkuma qanniǵisigikpiŋ.” ²⁶ Sulı ilaan niǵiugaǵigaluǵaǵniǵaa Paul qai-tchiŋasugalugu manıŋmik. Taatnaǵlugu ilaan uqaqatigigaluǵaǵniǵaa akulaiq-ǵugu. ²⁷ Aglaan malǵuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanǵiǵniǵaa Felix kavanauǵhagun. Taatnaqhuni Felix-ŋum iǵuanaǵukhuni Jew-ŋuruanun isiqtaǵituiŋaǵniǵaa Paul.

Paul-ŋum İŋiaqaǵa Umialıŋmun Rome-mi

25 ¹ Tavra Festus taamna piǵasunik uvlıanıkami tavrani nunamiŋi qaukǵıuqamiaglaan Caesarea-miŋ Jerusalem-muŋniqsuq. ² Tavrani Jew-ŋuruat qaukǵiŋich agaayuliqsıŋisa sulı sivulliutıǵıruanisa tikiutiniǵaich ilıŋisa akikǵautigikkatıŋ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apıǵiniǵaat quyalitqulutiŋ Paul Jerusalem-muktıtuqplugu. İliŋich sivunniugaqahutiŋ tamaani apqutaani tuqutqıchuklugu. ⁴ Festus-ŋum kiuniǵai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanalı sivuniqaqtuŋa utitqıguklunu. ⁵ Qauk-ǵıgikkasi Caesarea-muktıǵiŋñaugisi uvapkun akikǵaǵiaǵlugu tasamma iŋuk savvaǵlaksımakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piǵasuniǵu naagaqaa qulini uvluni. Utıǵniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqıkman atanǵum aqıuppıviani aqııppıǵıni tiliŋniqsuq Paul tavrıuautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ŋuruat aggiqatau-rat Jerusalem-miŋ qıkaqhutiŋ avataanun iǵlulisullapiǵniǵaat supayaatıgun, ilumutuutilaallapiǵıgıch pilǵuisaǵmiktıgun. ⁸ Aglaan Paul uqautıǵiniqsuq iŋmiŋun itna, “Savvaǵluutaıchtıuŋa akikǵaǵıgıu Jew-ŋuruat malıǵutak-sraŋa unniŋi agaayyuvıkpak naagaqaa Rome-maǵmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ŋum quyalıŋiaǵıgıch Jew-ŋuruat apıqsruǵniǵaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiŋaıqıch atannıkkautıyaǵutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikǵausıapkun?” ¹⁰ Paul-ŋum kiuniǵaa, “Qıkaǵuktıuŋa sivu-ǵaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuǵıııŋa taakmani. Killuqsaǵumiŋaitkitka Jew-ŋuruat supayaakun, ilvıttuuq taamna ilisımapi-miǵiŋ. ¹¹ Savvaǵluktanıuǵıuŋa piǵuma uvanıun tuqurrutiksrauyumiŋaqtuamık iŋıqsruŋıchtıuŋa annaǵıuǵıuŋa anasiŋıuqsautmiŋ. Aglaan tamatkua

akikñautaataat akikñaqtime tanjigilaukpan, kia-unniññ qaisaksraqñitkaaña iliñitñun aňalataksrauluna. Taatnaqlugu Rome-mağmiut umialganun utlautiñiksrapkun injaqaqtuna.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmuna umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun pağlatyaqlugu Festus. ¹⁴ Iliñik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusiañanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsiviñmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qaukñijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqlugu uvañnun tuqutitqukkañat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaaqtitlaikkiput pasikkaauruag iñuk uqapsaagaluagtittnagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiuguklugu tilisiruña taamamna añun sivugañjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua iglu liqsuutiruut makitnamij akikñautiksraiññiğaat savvağluutaanik niggiugik-kamnik. ¹⁹ Naagatai ilijisa uqaksraqtuutigiñhiñaagsiğaat ukpiğusiğmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkañagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuğiniañiksraqatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muñiksraqagun tamatkunuuna uqaqsittaağiağuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum injağik-kana ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialiqmun Rome-mi. Taatnaqluna tiligiga qanagagitquplugu tuyuğiniañhanunaglaan taakmuna umialiqñun.” ²² Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmiñiğiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğiñ,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallauqhutik savaktituummamğmik. Isiqitut katimmaviñmun piqasiqhutik qaukligñik ayyiuyutninik suli nunaaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrutañitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniqataurasii! Una añun ittuq iluqağmij Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiplugu iñuuruksraunğigñiplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilğuitkiga qanutchimik tuqurrutiksraqanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivunniutigiga tuyuğisuklugu taakmuna. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuña agvisiksraqanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivugañjutipkağiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialik Agrippaa, ilitchuğiniurapsaaqqağlugu aglaaksranikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunğaitluni tuyuqañiksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiq-lugu akikñautiksraitluni ittuamik.”

Paul-ñum Uqapsaagutriñha Inmiñik Sivugaani Agrippa

26 ¹ Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ilvich uqautigiñhiñaagututin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullağniñiğaa itna, ² “Umialik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuna uvlupak sivuqqapni uqağvikaqtitau-ħapkun tamarrumuuna iluqağmij Jew-ñuruat akikñautaatiğun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaağiksutin iluqaitniñik Jew-ñuruat ilitqusiatiñik suli

uqaksraqtutigisuukkanjitnik. Taatnaqlugu injigikpiñ naalañnitqupluñ qiniui-gutin.

⁴“Iluqağmiñ Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniañğa, atakkii nutau-ħamniñaglaan iñuuniaqtuñ iñumni nunamni sulı Jerusalem-milü. ⁵Uqa-ħiñaanurut ilisimakkaqtıñ uqautigisugluñ piyumiñ. İlisimapmiut aullağ-niiħaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlanıñ. ⁶Pakma qikaqtuñ uvuñ atannıqsaksra-gukluñ pıqtutigiplugu niğiugaqañğa Agaayyutmun immiumaniħanik akiq-sruutmiñik sivullıaptıknun. ⁷Iluqatıñ qulit malğuiħ qıtunğagiıħ sivullıapta niğiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaağvigikkaqtıñ uvluga-gipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqağniplunaptuuq patchisiqutigaatñ Jew-ñuruat. ⁸Suvaata Jew-ñuruasi ukpigilguitpisıuñ Agaayyutim anıpkaitla-ħħa iñuñnik tuqunaruaniñ?

⁹“Uvañaptuuq isumaqağaluaqtuanaa piyumiñagñıqtutilaaptun akikñaq-tuğuklugıħ iñuıħ Jesus Nazareth-mium malıguaqtaı. ¹⁰Taatnaiıplugu savaaqaqluñ Jerusalem-mi. Qaukñıñiñ agaayulıqsiniñ akuqtuiruñ aña-latchırrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isıqtaupkatlasıplugıħ. Tuq-qutaksrağumatigik ilaupmiraqtuñ qaukñıñi. ¹¹Iñugiaktuani anisınuqsaq-lugıħ Jew-ñuruat katrağvinıñiñ piılaağıpkagnaqlugu ukpigıkkat. Uvañ qınnausımavaitlugıħ aullaagaqtunauñniñ uñasıksuamun nunaaqqiñun tamatkua nañitıħuklugıħ.

Paul-ñum Uqaħa Mumıñğımıgun

¹²“Taatchimik pıqusıqluñ Damascus-mun aullalgıtuanaa añalatchi-saıgun sulı tillisaıgun qaukñısa agaayulıqsıt. ¹³Umialiik, igliħamni uvlug-paguqtuami qauma sıqıñıñmiñ qaumatlunñıqsuaq qıñıñğa. Puuqtıgaatıgıt taapkualu igliqatıtka qaumanğum pakmakñ. ¹⁴Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagıga Hebrew-lıraaqhuni uqaqtuaq uvañnun, ‘Saul, suvaata naglik-saaqtıptıñ? İlipnun atniaqsıñıqtutın akıllıluqağña atrıplugu natmaksıgvik atniaqtıtaqtuaq akıllılıqsuıkami iñumi anautanun.’ ¹⁵Apiqsruğıga, ‘Atanııq, kisuuvıħ?’ Atanğum nipliutıgaana, ‘Jesus-ñuruña naglıksaaqtıtağıkkın. ¹⁶Makıtın! Sagviutıgıpiñ nalunaıñıqlugu savaktıksraqtaañħıñ uvañnun. Uqautrıtuğıkiñ iñuñnik ilıtuğıkkapnik uvapkun uglupak sulı ilıtuğıgıpkagumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷Uvañ annautıgisıgıkiñ Jew-ñuruaniñ sulı Jew-ñunıtuħaniñ tuyugıgupkiñ ilıñıtın. ¹⁸İlvıħ añmaqsruğısıgıtın irıgıkkınıħ mumıksıllugıħ taaqtuamiñ qaumaruamun sulı tuunğam san-ñanıñ taavrumuñ Agaayyutim sanñıanun. Tunğaviñıgıtın uvamnik natqı-gıtıgisıgıtka killuqsautıñıħ aasısulı ilalıutıniagıtın Agaayyutim iñunıñun pıksraqtaagıkkınıñun.’

Paul-ñum Qulıaqtualħa Savaağımıgun

¹⁹“Umialiik Agrippaa! Taatnaqluñ savaaqaqtuñ tupıgıplugu qıñıqtı-rırsıağ pakmakñ. ²⁰Qulıaqtuaqtuñ sıvullıuplugu Damascus-mi Jeru-salem-milü, kınıuagunsulı iluqaani Judea-mi akunğatnılu Jew-ñunıtuħat. Uqautıgıtka iñupayaat mumıquplugıħ killuqsautıñıñiñ Agaayyutmun aasıñ iñuuniagaqsıtquplugıħ sımmıkkauñaruatıtın. ²¹Taamna pısigıplugu Jew-ñuruat tıgguglukluñ agaayyuvıkpıñmi tuqunniuragaatñ.

²²Uvlupaŋnunaŋlaan Agaayyutim ikayuqluŋa qikaqtitkaŋa uqatlasipluŋa iluqapsitūn kamaŋaŋiaŋitchuanunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqa-
gikkaga atrigigaa uqautigikkaŋata sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagisi-
niplugu ²³taamna Christ-ŋuruaq nagliksaaqtuksrauniplugu, sulī sivulliuruk-
sraupluni aŋitqiksuaniŋ tuquŋaruapayaaniŋ iŋitchuŋipkaŋlugulu anniqsuŋiaq
iluqaitūn Jew-ŋuruanunlu Jew-ŋuŋitchuanunlu.”

²⁴Taatnaiŋiplugu Paul uqaqman Festus-ŋum nipitusipluni nipliutinigaa,
“Paul! Ilvich isumaiŋaŋuqtutin. Iŋitpauraqsimaŋiqpich kinnarjaŋuigaatin.”

²⁵Paul-ŋum kiunigaa, “Kamaŋaqtuatiin Festus! Uvaŋa isumaiŋaŋuŋitchuŋa.
Uqautiqagtūŋa ilumutuupluni ittuamik. ²⁶Uqautiŋhiŋaŋugiga umialiqmun
taluksrautaigluŋa atakkii iŋisimagaa Agaayyutim uqaŋhagun sulī anniqsuqti-
migun. Nalupqiginiŋitchiga iŋitchuŋiŋha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani
atuumaŋitchuq iriŋaqtuŋuni. ²⁷Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksri-
qirit uqautaat? Iŋisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkuniŋa.” ²⁸Tavra Agrippa-m
nipliutinigaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagaqtitqayauragikma.” ²⁹Paul-ŋum kiun-
igaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuŋa ilvich sulī atlat naalaqtuat uvaŋnun
uglupak maliguaqsutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna
kalimniqsuŋayaitchut.”

³⁰Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraŋlu Bernice-lu sulī atlallu
makinniqsut ³¹aasii aniŋhiŋaŋhutiniŋ uqaqsiŋiqsut avatmun, “Manna aŋun
piŋitchuq sumik tuqurrutiksraŋmiŋik unniŋ isiqsiviniŋmi irrutiksraŋmiŋik.”

³²Tavra Agrippa-m nipliutiniŋaa Festus, “Tamanna aŋun pituiŋayaŋniqsuaq
iŋiaqanitpan Caesar-muguguni.”

Paul-ŋum Rome-muŋniaŋha

27 ¹Sivunniugutaŋanikman tiŋilŋaqsigviksraqput Italy-mun qaiŋni-
gaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aŋalataatnun aŋuyyiuqtit
taggisiaqatuaŋ aŋuyyiuqtaiŋik Augustus-ŋum. ²Umiaqpaŋmun Adramyt-
tium-mikŋaqtuamiŋ ikirugut Asia-mun aullaŋhiŋaŋuŋniqsuamun. Aristar-
chus Macedonia-ŋmiu Thessalonica-miŋ piqataupmiuq uvaptikni.

³Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ŋum iŋuaqqutiplugu Paul
iŋannaŋi tavrani qiniŋiaqtitkai qaitchitquplugulu inuŋikkaŋiŋik. ⁴Tavrakŋa
aullalgitiŋapta anuŋim paŋŋaŋuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamaŋagun
tiŋilŋaqsiaqsirugut. ⁵Siŋiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchu-
gut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpaŋ-
mik Alexandria-miŋ igliŋiaŋniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut
taavrumuŋa. ⁷Tiksiuraaqhuta iŋugiaktuani uvluni atakkii anuŋiqpaitluni.
Arguŋianniuqhuta tikilŋataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqtuum
igliqtitchumiŋaiqmatigut nalŋuŋuta tiksiaqsirugut qamaŋagun qikiqtam
Crete naŋaqqaaqlugu nuvuŋaq Salmone-mi. ⁸Piyaqniŋiŋkun siŋiqsraqtu-
aqlugu tikilŋataŋikput qamannillautagvik qaniŋaniittuaq nunaaqqian Lasea-m.

⁹Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut iŋugiaktuani. Nuyuaŋnaqsisigaati-
gut ikaaqsaŋiksraŋanun taŋiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ŋuruat uvlua
uisauraagviat qaŋjanikman. Taatnaqhuni Paul-ŋum alŋaqsruŋniŋai taapkua
¹⁰itnaqhuni, “Aŋutiit, iŋitchuŋigiga aullalgitchupta uvakŋa iglauŋiŋput navia-
naŋisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniŋ iŋaŋisa iŋuich nuyuaŋnaŋisiruq
piyaqquŋiksraŋatigun.” ¹¹Aglaan Julius naalatluŋniqsuq uqaŋikkaŋanun

aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik iñuaqnañiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiat-luktuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchaguklugu Phoenix piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Añniñuqpauraiñ Tagiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksilgatañiqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuumasuklugu. Kisat nuqinniñgaich aasiñ tiksiaqsiplutitñ qikiqtam siñaagaut-laniqtutilaagmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunajani anuñiqluk nigiqpañiqsuq anuqqañaqhuni qikiqtam tuñajaniñ. ¹⁵ Anuñim akikñaqmagu umiaqpaq paal-guiññaat anuñi sivuniñikkagmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqu-sautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniñau-rallaktugut. Aasii sakuugutiñaqhuta ikiniñgikput umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianiñgñaqman taapkua iñuich aklunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpaq. Nuyuaqhutiñ ikkalñiñksrañmiktun Syrtis-mi tiñilgautaiññiqsut tiktauligmiñ. ¹⁸ Añniñpauraq qasullanitichuq. Uvlaakuñuqman umiaqpaq usiñsaagaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqtunai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktunai siqiniñ naagaqaa uvlugiat qiniñitichivut aasii añni-pauraq qasullanitluni. Tavrakñaasiñ niñiugagñiñgikput annañiksraqput.

²¹ Uvvaasiñ akuni taapkua iñuich niñititmata Paul-ñum qikaqhuni aputit sivuñaatnun nipliutitai, “Añutiit, naalañnigupsitña ayasunajasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsulit, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma iñigipsiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuññi, umiaqpaq kisimi piyaquñisuruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniq-suq saniqqamni isañulga Agaayyutim ukpiñikkañma agaayumaagvigiñsuuk-kagmalu, ²⁴ nipliutiñuñ, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigitlutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiquat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnañusi aputiit, nikaliqasi! Ukpiñigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqañikkajaturun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat iñajaturun tipiniñaatigut.”

²⁷ Aki miñguutailağutaatigun unnuat tiñitauñaptikni anuñimiñ Medi-terranean tagiñjani, unnuaq qitiñquqman tiñilgausiqirit iñimatchaktut qalliaqsipluta nunamnun. ²⁸ Taatnaqhutiñ kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii iñitichuñiñaat imñum ikkalñiñha iñuññaqtun isañniqtun. Iglitaaqtuallak-huta uuktualgitmatruñ iñitichuñiñaat akimiaz isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iñiñch aniyatchañiqsut umiaqpaq ikkalñiññasugalugu iyañanun. Taat-naqhutiñ niñitichuñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquanun aasiñ uvlusiaqsiplutit. ³⁰ Tiñilgausiqirit qimakkumaatchañiqsut umiaqpañmiñ. Nipliñuñaqhutiñ iñuaqsruiyaqtuqhutiñ kitchanik sivuani umiaqpaum aasiñ niñitichiplutit umiayauramik imiñmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai añuyyiuqtit añalataatlu itna, “Ukua tiñilgausiqirit iñitpata ikimatuiñagutiñ umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutiñ taapkua añuyyiuqtit kipputiniñaat umiayauraq aasii tiñititlugu.

³³ Uvluq qauñuraagaqsiptun Paul-ñum nigitquaqsiñigai, “Akimia-ğuuutailami uvlumi utaqqirusi anuñiñksrañanik niñigaluaqasi sumik.

³⁴ Uvluq niñiñlaqupiagipsi. Niñiruksraurusi iñuusugusi pigupsi. Suli

nalupqinaiqsrutitigipsi annakkisiñiksrapsgun.” ³⁵ Taatnaqqaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iniqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaati taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiniqsuq. ³⁶ Taapkua iluqağmıñ piyumatchakhutinj niğiaqsipmiñiqsut. ³⁷ Iluqağmıñ inuğiaktılaanıt tavrani umiam usianjı 276 inniqsut. ³⁸ Ilıñich niğisuiğataanikamıñ umiaqpak usiiq-saagaqsiniğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tiñilğausiqirit ilisağitlaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan gamannirviksramik tautuñniqsut. Ilıñich sivunniğniqsut taiñuñja siñiqłisi-tchağuklugu umiaqpak piyumiñagumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutinj kitchat aklunaanich kipluğniğaiç tasamuñja uniklughich kitchat tağiumun sulı aklunaanich aqutmiñ qılğutaiqlugik. Kınuagun sivuğutrinj tiñilğautaq nuqitlugu anuğimun tiñitquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiniñiqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiin aqua piiyaqtaqsiniğaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqqutchuaqsılğiniñiğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annıñiplugu Paul taatnasıgaquñiñğai. Tiliñhiñagñıñiğai inuich puuvratlaruat misıgağlughich tulaktiqataquplughich nunamun. ⁴⁴ Unniin puktağusıqsuğlughich umiaqpaviniğmik nunniaquplughich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

Malta-mi Qikiqtamiilhat

28 ¹ Annaanigataqapta ilitchuğigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ğmiut iluaqquťiaqsıgaatıgıt tukkuğisıtluta. Uvvaasiin sialuguqhuni alappaagıquman taapkua ikniqsuutıgaatıgıt quyalıpluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimıñiaq sagviñniqsuq, uunañan ikniğum iqiqsıtlugu aasiin argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam inuiñ qiniqamitruñ nimıñiaq nıvıñaruq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiniqsut avatmun itna, “Una añun ilumun inuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqluutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktiğniğaa taamna nimıñiaq ikniğmun piyaqqusiallasunaqani. ⁶ Taapkua qikiqtağmiut niğıuğiaqsiniğaat puviłiksrañja naagaqaa tavravua tuqulıłiksrañja Paul-ñum. Takıruami qiniñitñamıñ sumik atlayuağnaqtuamıñ Paul-mi isummıgitqiniqsut itnaqhutinj, “İlaa agaayyutauvalunıqsuq.”

⁷ Qanıñanı tulagvıpta qikiqtam qauklıgıkkana atilik Publius-mik nunautıgağniqsuq. Taavruma inuum iluaqquťıpluta tukkuqatitkaatıgıt piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapanja atniğñaqniqsuq uunaqlukhuni sulı itiktalıqhuni avyuliñmik. Paul-ñum utlanıñıñaa qiniğiaqlugu aasiin agaayupluni patıklugu arganımiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumıñja qikiqtam inuiñ tavrıñautıaqsiniğaiç atniğñaqtuapayaanı aasiin Paul-ñum iluaqsipkaqlughich iluqaitnik. ¹⁰ İnıuğiaktuanik aatchuutınik qaitchıgaatıgıt sulı aullañhiñaağıqapta umiaqpak usıllıñniğaat inuğıkkaptıknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piñasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atıqagñıqsuakun Malğıñnik Agaayyutınñuanik. Taamna umiaqpak

Alexandria-gmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaqqianun Syracuse-num tavraniasiin nayuutipltuta piņasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaqqianun Rhegium-num. Uvlutqikman uñallamiñ anuqñigugñisusq. Tikitkikput malğunñi uvluni nunaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutñi akunniqsaaami, aasiiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñnipluta. Aullağniqsut paagñiaqhuta nunaqqimun atiqatquamun Nullagvianik Appius-num aasii ilañisasuli nunaqqimun atiqatquamun Piņasunuk Tukkmaviññik. Paul-num qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiñaipsaaqhuni.

Paul-num Rome-miitha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqtitkaat inmigun aņuyyiuqtimik munaqsriļiq-lugu. ¹⁷ Aquagun piņasut uvlut Paul-num Jew-nuruat qaukñiñisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisuklugich. Iliñich katanikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaņ, uvaņa piñitkaluaqtitluna qanutchimik akikñaglugich inugikkavut naagaqaa maliguaqtaksraņat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tiguraauruņa Jerusalem-mi Rome-num kavanajanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-mağmiut kavanajata [Felix-num] apiqsruqtağaluagaatña, anipkağluna piļitchukluna ilitchuğiñitñamitruņ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-nuruat akilļiliu-tipmata anipkaquñitluna, nunuripluna nağavviiqama iniağigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkam-nun. ²⁰ Taatnaqluna iniağigiga qiniğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğiugagikkanaņ taimña Israel-aagmiut Christ tikiiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-nuruat kiuniğaat, “Akuqtuiñitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniiñ aniqatiuvut tikiutriñit-chut tusaayugaagiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iļisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqatñat tamatkuniņa ukpiqsriplutñi iliptun tikiiumaanihanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiiksraņanik Paul-num, aasiiñ taimña uvlug tikiuapman inuğiaqtuat utlautiniqsut Paul-num inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kaņiqsipağniğai Agaayyutim aņaayuaqutaanik. Ilaan maliksuktinniagñigai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraņa Moses-num suli sivuniksriqirit aglaañitñik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriļiğniqsut uqağikkañigun, ilañiļi iñuich arguaqtuğniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasuğniqsut atingiqhutiñ inmiknun Paul-num uqağianikmauņ una, “Ipqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikon Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kaņiqsiyumiñaitchusi
suli qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinich pitchigiiligniqsut,
tusaasunğitlutiñ supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiqniğitchut Agaayyutmun mamitiiksrağmiknun
atakkii qiniitlaitlutiñlu tusaatlaitnutinlu kaņiqsisitlaitlutiñlu,
Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ɲum uqapsaagɲigai, “Iɭitchuɣiraksraɣigiksi Agaayyutim tusaa-yugaallautanɔa tuyuulɥa Jew-ɲuɲitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ɲuruat aniɲiqsut uqavaaqhutɪɲ iɲmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iɲuuniagɲiqsuq tavrani Rome-mi malɣuɲɲi ukiuɲɲi, iniaqahuni iɲmigun inilɣusiqsuqlugu, paɣlaplugich iluqaisa qɲiɲigiaqtaqtini. ³¹ Quliaq-tuaɣviginiɲai Agaayyutim aɲaayuqautaagun suli Atanguruakun Jesus-kun, iɭisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsaiɭiraqtaitɭuniɭu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

1 ¹Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagi-gaana quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq ²akiqsruutigikkana inilġaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpigaanani. ³Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñiŋagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Pikutigiplugu iñukmiqnisaulha aniruq kiñuviaġip-lugu David-ŋum, ⁴aasiin pikutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinañikun Jesus Iġñiġiñiplugu suli qaitchiñiplugu saññiñi ilaanun. ⁵Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqquťigaana piksraqtaagipluŋa uqqiraqtautqupluŋa sivulli-quplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriñiksraŋatnun suli tupiksriñiksra-ŋatnun. Taamna savaaġigiga Christ-mun. ⁶Ilipsi ittuani Rome-mi tułukkaup-miusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷Aglaktuŋa uumiŋa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tułukkaġigaasri ipqilllusri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniqtillanñaġlisi iluaqquťriġiġmiñik suli qaitchiłusri qiniñiñamik.

Quyañiq

⁸Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqaġigaat kamañaqtuaq ukpiqsriñiqsi. Taatnaqlugu quyagiga Agaayyun. ⁹Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġñiŋagun. Agaayyun ilisimaruq taiyułiġa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰Agaayuruŋa tikiłlaññaġukłuŋa ilipsitñun. Atuummigi-siruq Agaayyutim pitqukpaŋa. ¹¹Qiniġullapiagiłpsi qaitchisukhusri irrutchim aatchuutaanik saññiksritquplusri. ¹²Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriñikun pigikkaptigun. Ukpiqsriñiłpsi ikayuġisigana suli ukpiqsriñiġma ikayuġisipmigaasri. ¹³Aniqatiumaan, ilisimatquġipsi uumiŋa. Iñugiaktuami agġiġumagałuaġaqtuŋa ilipsitñun quliaqtuaġukłuŋa, qiniťlasiluŋa ukpiqsri-ruanik sayyiqsilaatuani suli killiqrauruanik annautauruanik atriługu sura-ġaliġa atłani nunani, aglaan piñġitchaqtuŋa. ¹⁴Savautiraksraġigitka iluqaisa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqiksuatlu puqiitchuatlu. ¹⁵Taatnaqluŋa quliaqtuaġisrullapiagiġa tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Saññiaqtuq

¹⁶Nalupqisruutiginiłlapiagiġa tusraayugaallautaq atakkii saññigi-gaa Agaayyutim. Taavrumuuna saññikun ilaan anniqsugaa kisupayaaq

ukpiqsiruaq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ɲuruat sulipsuuq Jew-ɲunɣi-tchuat. ¹⁷Taavruma tusraayugaallautam sagviɣniɣaa Agaayyutim nalaunɲa-sripchailha iɲuɲnik iɲmiɲi. Agaayyutim nalaunɲasripchailha iɲuɲnik aullaɣ-niiruaq suli isrukɣitchaaqhuni ukpiqsriɣikun, aglausimaruatun Agaayyutim makpiɣaɲiɲi, “Iɲuk nalaunɲasripkakkauruaq ukpiqsriɣigmigun iɲuugisiruaq.”

Iluqatiɲ Iɲuich Killuliqiraurut

¹⁸Agaayyutim sagviɣniɣaa qilaɲmiɲ qanuq ilaan anasriɲɲuqsaiɲiaɲha ilu-qaanik pigiitchuanik suli nalaunɲaitchuanik iɲuich atukkaɲatnik. Irigaat ilu-mutuuruuaq pigiilqilɣigmiktigun. ¹⁹Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iɲuɲnun takku Agaayyutim ilitchuɣipkaɣniɣaa ilinɣitɲun. ²⁰Taimakɲaqaɲa Agaayyutim iɲiɣaluaqtitnagich supayaat iɲuich kaɲiqsilɣugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qiniɲlaplugu saɲɲiqaqtilaɲa kamaɲaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutiɲ iɲuich patchisiksraitchut. ²¹Ilisimagaluaqlugu Agaayyutun kamagingitchaat unniɲ quyaɲgitchaat. Isrumaɲat atuɣumiɲiaqsuq suli isrumaɲich kaɲiqsitlaqhutiɲ taaqsisiniɣai. ²²Uqavigaqhutiɲ isrumatuniplutiɲ isrumatunɣipiaqtut. ²³Suksraagaat kamaɲaɲha Agaayyutim tuquyumiɲaitchuam, aasriɲ simmiɲiutigaat taamna kamaɲaɲiɲ putqataqhutiɲ atriɲun qiniɲalɲunun tuquyumiɲaqtuatun iɲuktun tiɲmiuratunlu niɣrutitunlu nimiɣiatunlu. ²⁴Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iɲuich killiqisulhatun. Iliɲich killuqsagtaurut malikɣugich pigiitchuat kipigniugutitiɲ aasriɲ atugaɣiplugich timigikkatiɲ kan-ɲunaqtuakun avatmun. ²⁵Simmiɲiutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtua-mun suli putqataɣvigiplugich savautiplugillu sut iɲuich iɲiqtanɣich. Aglaan putqa-taɣviginɣigaat savautilugu Agaayyutim iɲiɣsiruaq supayaanik, taamna Agaayyutim quyaɣiraksraɣaluaqtiɲ qanɣavak. Taatnatuq. ²⁶Taatnaqlugich Agaayyutim iɲuich pilitkai kanɲunaqtuakun kimmutaatun. Aɣnat simmiɲiutiplugu ilaqatigiɲiɣ sayuɲaɣigmun atugaɣiplugich timitiɲ atlanun aɣnanun. ²⁷Taatnatun aɲutit nut-qautiplugu ilaqatigahiq aɣnamik aglaan piqagunɣisut atlanik aɲutiniɲ. Aɲutit kanɲunaqtuakun sayuɲaɣatiniktut atlanik aɲutiniɲ, aasriɲ timigikkaɣmiktigun akuqtuipmiɲisut nalaullugu anasriɲɲuqsautmik tamarrumuuna nalaunɲaitchua-kun savaaɣmiktigun. ²⁸Iɲuich pigisrunɣiqmatruɲ ilumutun ilitchuqsriɣiksra-q Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatna-qhutiɲ pigiilqisruktut atuqtaksraɣiɲisaɣmiknik. ²⁹Imaukkaqsriɣisut qanusripa-yaamik nalaunɲaitchuamik, pigiilqilɣigmiglu, kaviugutiɣigmiglu suli uumiksriɣi-gmiglu, piqaguliɣigmiglu, iɲuaqtuliɣigmiglu, aɲuyahigmiglu, sagluuqtuaɣigmiglu, suli isrummatiniqhutiɲ pigiitchuakun avatmun. ³⁰Saɲurrutiniqsut nipliaplutiɲ pigi-itchuanik atlatigun, uumigiliutiɲplugu Agaayyutim, arguaɲaplutiɲ, kamaɲaɣasrugip-lutiɲ suli uqavikhutiɲ iɲmiktigun, pakikhutiɲ savaaɣaliksraɣmiktigun pigiitchua-mik, tupiksriɲiɣihutiɲ aɲayuqaamiknik, ³¹kaɲiqsilɣuitlutiɲ, tuniɣsimatlaɲlutiɲ, iluaqqutriɲiɣihutiɲ unniɲ nagliksriɲiɣihutiɲ atlanik iɲuɲnik. ³²Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iɲuich tuquruksrauniplugich. Iɲuich taamna ilisima-galuaagaat aglaan sivutmuutiniɣaat pigiilqilɣiq, sulipsuuq aɲiɲniqsut nalaunniplu-gich tamatkua pigiilqiruat taatnatchisigun.

Agaayyutim Atanniqsuiɲha

2 ¹Tavrili ilvich, kisuugaluaɣuvich, patchisiksraitchutin, atanniqsuqtau-ruatiɲ. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iɲuich tuqutaksraɣuqtutin

ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atannigñiağai iluqanich killiqiruat, aasriiñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunğa-
 ıha. ³ Patchisigiragigisri killuliqiruat savaaqagaluannapsi nalaunğaitchuamık.
 Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iħuaq-
 qutikkaņasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluağasri simmiquplugu iñuun-
 iatiqisi aglaan suksragiñgitchiksi uuktuğnağumiñaitchuaq iħuaqputriıha.
 Kanıqsiñgitpalukkiksi, Agaayyutim iħuaqqutigaasri simmiquplugich uumma-
 tigikkasri suli mumiquplusri iñuuniaħapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut
 iyağaqutun suli tigğanarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriñıuqsau-
 sriaksraqsi aglılaagiksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni
 suli atanniqsugñiaqpagich iñupayaat nalaunğaighmigun. ⁶ Agaayyutim aki-
 ligisigaa iñupayaq savaanigun iñuuniaħani. ⁷ İlanich iñuich savaaqatuat
 nakuuruanik anuqsruħikun piññaguktut kamanautaanik kamakcutmiglu suli
 tuquyumiñaiğimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamık iñuuligimik.
⁸ Aglaan atlat iñuich iñmiguaqtut ayaklugu maligutchiħiksraqtiñ ilumutu-
 ruamık. Taatnaqamiñ malikkaat nalaunğaitchuaq, aasriiñ Agaayyutim ana-
 sriñıuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ İlaan sakiñniqtitkisigai naglıksaaqtillugich
 pigiilıqiruat, Jew-ıunğaisa Jew-ıunğiniñğaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchi-
 gisigai kamanautmiglu, kamakcutmiglu suli qiniñiñnamik tamatkua savaa-
 qatuat nakuuruamık, Jew-ıuruanun sivulliulugu Jew-ıunğitchuanunlu.
¹¹ Uvvatakkı Agaayyutim atanniqsugisigai iñuich atisriługich.

¹² İñuich maligutaksraqatuat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli
 iñuich taavrumiña maligutaksraqanğitchuat iluqatiñ atirut killuqsaqamiñ.
 Tamatkua maligutaksraqanğitchuat killiqirauplutiñ piyaquğniaqtut. Taatna-
 tuntuuq, tamatkua maligutaksraqatuat killiqirauplutiñ atanniqsuikkauniaq-
 tut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunğasripchan-
 ғанğitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluağnagu. Agaayyutim
 nalaunğasripchagagigai iñmiñi kisianik tupiksripmata maligutaksram nip-
 liutaanik. ¹⁴ Jew-ıunğitchuat piqanğitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik
 tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaıyağaa maligutaksraqaħat
 isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqanğitchaluaqhutiñ
 aglausimarumık. ¹⁵ Qiniqtitağipmigaat kanıqsisılaaqtiñ maligutaksram tilli-
 saanik ilitchuğipkairumık qauğrimmaagıutillautağmikni nalaunğaruamık
 nalaunğaitchuamıglu. İlaatni isrummataata patchitchigagıgaich suli ilaatni
 ilisimaraqtut patchisaunğıñniplutiñ. ¹⁶ İluqatiñ nalunaqtuanıch iñuich sagvik-
 kauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat
 Christ Jesus-kun. Taapkua ilagıgaich tusraayugallautam quliaqtuağıkkagıma.

Jew-ıuruatlu Maligutaksraglu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? İlvich Jew-ıuniraqtutin, tunğaplutiñ maligutaksramun
 Moses-ıum aglagıkkana suli uqavıkhutin qaninniplutiñ Agaayyutmi ¹⁸ suli ilı-
 simanıplugu Agaayyutim pisuıha suli ilitchuğiniplugu nakuunıqsauruaq takku
 ilısaqsımaplutiñ maligutaksramık. ¹⁹ Nalupqisunğıpiaqtusri sivullıqsıksrau-
 niplusri qiniñitlaıchuanı suli qaumaksraunıplusri tamatkunani ittuanı taagımi.
²⁰ Isrumaraqtutin alğaqsruħiñıauplugich kınnağaruat iñuich suli ilısautilugich
 tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramık, isrumaraq-
 tusri ilısimanıplugu supayaq suli piqagñıplusri iluqaanik ilumutuuruamık.

²¹ Ilisautriraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñgítpsi ilipsitñik? Uqauratigigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpsi? ²² Nipligáqtusri atlat sayunatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpsi taatnatun? Ilipsi uumiksriplústri aanguanik, aglaan tigligaqpsi agaayyuvitñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqágnip-lústri Agaayyutim maligutaksrañanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navi-kapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiñ itna, “Jew-ñungitchuat uqamaqluutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayutitigigaasri tupigigupsuñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsuñ Agaayyutim maligutaksraña atriñurusri Jew-ñungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumiñ maligutaksram atuqukkanik atriñurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplústri nalunaitmiutchiqsimaruani. Ilipsi Jew-ñuruani piqágaluaqtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguágagaa-sri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqálha timimigun. Iñuk animakami Jew-ñupluni sulí malíñhiñaqami Jew-ñuruat pilgusrinjitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivuğaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqágnisusq uummatmiñi savaágikkaragun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñunğılaaniñ.

3 ¹ Jew-ñuruatmi piqágniqpat sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniq-sugiaqappat nalunaitmiutchiğimiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñğai Jew-ñuruat uqatigmiñik Moses-kun. ³ Iñumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimangilhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimailhata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimahat? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnangitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanji,

“Agaayyun, nalaunjasuurutinli uqatigikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqágaluaqmata

nalaunñanjiñiplutin.”

Psalms 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqáguurut itna, Uvagut killuqsagupta qiniq-tinniagivut iñuich Agaayyutim nalaunñathanik, uqaqhutiñ killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqáginiaqpsiñ Agaayyun nalaunñanginiñilugu anasriññuqsaqamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñanginiñiqpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqitigma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñatha sulí nangaqitillugu, suvaatami atan-nikkauniqpiq liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna iñumutuuniqpan, Killuliqita iñuñnun nangapsaaqulugu Agaayyun. Ilisautringitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasiragigaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñağai tamatkua iñuich.

Iluqatiñ Iñuich Nalaunñaruangitchuq

⁹ Taatnaqhuta uvagut iñuatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaa! Uqaanik-tugut iñupayaat Jew-ñugaluagumiñ Jew-ñungitchaluagumiñ aňalatiqatlat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaanji aglausimaruq,

“Iñuitchuq nalaunjaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaangani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjqsimaruumik.

Iñuitchuq pakkiqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatiñ tunutkaat Agaayyun,
iluqatiñ tammaqhutiñ killuqsautmi.

Nalliat savaaqanğitchuq nakuuruamik,
atautchimikunniñ.

Psalms 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggianjich atriqaqtut anjaruanik iluvignik.

Atuğa at uqatiñ uqaqhutiñ sagluuqtuanik,

Psalms 5:9

uqañhijich atriqaqhutiñ nimigiam tuqunañatun,

Psalms 140:3

¹⁴ qanijich immaukkaqhutiñ uqapilututunik uqamaqlututiniglu,

Psalms 10:7

¹⁵ ataramik tuqqutchiñhiñaanuplutiñ iñuñnik,

¹⁶ napmun aullaqamiñ piyaquiniñaqhutiñ iñuñnik
suli sakiqniyuqtitchiplutiñ.

¹⁷ Iłitchuğingitchaat qanuq iñuuniałiksraqtiñ qiniñiñnakun. *Isaiah 59:7-8*

¹⁸ Piitchuq taluqsriğmik Agaayyutmik iluqanitiñ.”

Psalms 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun aňalatchiruiq iñuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqağumiñaitchuq tupigingigimigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquitigisigaa iñupayaaq nunami atanniğlugu. ²⁰ Taatnamik kiñannuñiñ nalaunjasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchiñhiñaligmigun maligutaksram atuqukkaganik, atakkii maligutaksram qiniqtiñhiñağagaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunjasripchalhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagviğniğaa qanuq iñuich nalaunjasripkaqtilaaña iñmiñi, piqutigiñaiğlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa iñilğaanimma aglausimaruañkun maligutaksrakun sulı sivuniksriqiritigun.

²² Agaayyutim iñuich nalaunjasripkağniğai iñmiñi ukpiqsriğhatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitni tunjaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatiñ iñuich atirut: ²³ atakkii iñupayaa killuqsagñiqsut, aasriñ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunjasripchagağigai iñmiñi iħuaqqutriğimigun aatchuutauplugu. Nalaunjasripchagañ Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa iğniñi tuqqutquplugu aasriñ maqipkaqlugu aña akilliqaqlugich killuqsautipayañjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñiğaa qiniqtitçhuklugu nalaunjaruałi natqiguttriğimigun killuqsautipayañnik, taputiplugich killuqsautiñitniñ iñuich iñuuruat iñilğaan Christ tuqunaññaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñnuqsanğitchai pisigiplugich killuqsautiñich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagviğniğaa pakmapak nalaunjatilaani sulı nalaunjasripchaisilaani iñupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunjasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunjasriraqtugut ilaani ukpiğiguptigu Christ. Ukpiqsriğhum nutqaqitkaa iluqaan uqaviğiq. ²⁸ Takku ilisimarugut iñuk nalaunjasripchakkautilañjanik Agaayyutmi ukpiqsriğkun Jesus Christ-mun, maligutchiñiqmiguunğitchuaq

maligutaksramik. ²⁹Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimiŋ Agaayyutigivatrūŋ? Agaayyutiginŋitmivatrūŋ Jew-nuŋŋitchuat? Iłumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nuŋŋitchuat. ³⁰Agaayyutiqalhiŋaqtuq atautchimik. Agaayyutim iŋupa-yaat nalaunŋasripkaŋisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriŋhat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutiŋ suli Jew-nuŋŋitchuat nalunaitmiutchiŋŋitlutiŋ. ³¹Uvvami suksraunŋiŋiaqpisigu maligutaksraŋa Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsri-ŋikuagiaq? Qaŋaa! Ukpiqsriŋhum iłumun atuumapkaqtaŋaa maligutaksram atuqukkana.

Abraham-ŋum Atrikusrautauŋha

4 ¹Abraham, sivulliuruaq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput iŋuŋmun ukpiqsriŋŋimigun nalaunŋasripkakkauruamun Agaayyutmi. ²Nalaunŋasripkaŋniŋumi Agaayyutmi savaaŋmigun tarra uqavigaagutik-sraqaŋayaqtuq, aglaan uqavitlaitchuq sivuŋaani Agaayyutim. ³Agaayyutim makpiŋaaniŋi aglausimaruaq, “Abraham ukpiqsriŋu Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuŋaa piqutigiplugu ukpiqsriŋha nalaunŋasripkakkaupluni.” ⁴Iŋuk savakami akilliusiaqagaqtuq. Akilliusiaŋa aachuutaunŋitchuq aglaan akillikkauraqtuq savaaŋmigun. ⁵Iŋuk nalaunŋasritlaitchuq Agaayyutmi savaallautagmigun, aglaan iŋuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunŋasrip-kairuamik agaayyutailaamik iŋmiŋi. Agaayyutim akuqtuŋaŋigaa taavruma ukpiqsriŋha aasrii nalaunŋasripkaqlugu. ⁶David-ŋum uqautigipmiŋiŋaa iŋuk iłumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunŋasripkaqmagu savaallautag-miguunŋitchuaq. Itnaŋniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua

nalaunŋairrutiŋich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautiŋich matupmagich.

⁸Quvianamiuruq iŋuk

atangum isrummatigingisana killuutiqaqlugu.”

Psalm 32:1-2

⁹Taamna quvianamiuŋiq itpa kisiitŋun tamatkununa nalunaitmiutchiq-simaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkununa nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriŋniplugu Agaayyutmik, aasriiŋ piqutigiplugu ukpiqsriŋha Agaayyutim akuqtuŋniplugu nalaunŋasripkakkaupluni. ¹⁰Agaayyutim akuqtuŋniqpauŋ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiŋhan? Agaayyutim akuqtuŋniŋaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiŋnaan timimiŋi. ¹¹Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiŋha ilitchuqqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunŋasripkakkaujaniktılaana pisigiplugu ukpiqsriŋha. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatiŋ iŋuich ukpiqsriuat nalunaitmiutaiŋnaŋmiŋ suli akuqtuk-kauru at nalaunŋasripkakkauplutiŋ Agaayyutmi. ¹²Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaŋmiŋ nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiŋamiktigun kiŋuviagiŋitchai Abraham-ŋum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiŋuviagiŋai tunŋaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiŋaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriŋikun

¹³Abraham kiŋuviagikkaniŋu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaak-sraŋanik nunamik. Aglaan akuqtunŋitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu

tupiksriĩi maligutaksrajanik Moses-ŋum aglaagikkanaŋanik, aglaan akuqtu-
gaa akiqsruun Agaayyutim nalaunŋasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriĩi.
¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitlaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maligua-
liġmiktigun atuqukkaŋat maligutaksram, tarra ukpiqsriĩq suutnaunayaiñ-
niqsuq aasriĩn Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunġĩlluni. ¹⁵ Maligutaksram
itqaqtitkaa Agaayyutim anasriĩnŋuqsaguutilaŋa iñuŋnik tupiksritlaitchuanik
maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaŋiŋ tupiksriĩŋirrutik-
sramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutiŋ iñuich akuqtuġaġigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpiguti-
qaqamiŋ, aasriĩn taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiĩlluni iħuaqqut-
riĩliġmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñaŋi, iluqaġmiŋ qitunġaġikkanaŋat
Abraham-ŋum akuqtuħiñaugaat. Akiqsruun taamna iñiñniqsuq kisiitñun
Jew-ŋuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiġu-
tiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayyutim
Makpiġaanaŋani, “Aapaġuqtitkikpiñ iñugiaktuanun iñuŋnun.” Abraham
ukpiġigaa Agaayyun iñuupchaitlaruaq tuquŋaruanik sulitaiyuiruaq sunik
iñgitchuanik ilipkaqługich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriĩruq niġiugaqaqhuni niġiuna-
ġumiñaitchaluŋaŋaan aapagiliutinayaġniługu iñugiaktuanun iñuŋnun, takku
nipliusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-ŋum ukpiqsri-
ħa Agaayyutmik sayaiqsingñiñniqsuq isrumagaluŋaŋaġmi timini tuqunip-
lugu, takku tallimakipiġuyasripluni aasriisulit aġnaat Sarah qitunġitlailuni.
²⁰ Ukpiqsriĩhan uniñiġiñniġaa. Ilaan arguaqtunġiñniġaa Agaayyutim akiq-
sruutaa. Ukpiqsriĩħa sayaktusriĩlaaġniqsuq, aasriĩn nangaqługu Agaayyun.
²¹ Nalupqigingñĩlapiġniġaa Agaayyutmun atuumapkaġniaqtilaŋa akiqsruu-
sriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham nalaunŋa-
sripkakkauplugu iñmiñi pisigiplugu ukpiqsriĩħa. ²³ Aglaan tamatkua uqaħhich
Agaayyutim Makpiġaanaŋani Abraham nalaunŋasripkakkauñiplugu ukpiqsri-
ħagun aglakkaunġiñniqsut kisianik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua
uqaħhich aglakkaupmiñniqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmiġaatigut
nalaunŋasripkakkaupluta ukpiqsriĩtiptigun. Ukpiġigikput Agaayyun anipkai-
ruaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquħiġmiñĩ. ²⁵ Jesus tuqukami akiliġniġai
navġuiĩqput aasriĩn anipkakkaukami tuquħiġmiñ nalaunŋasripkaġniġaatigut
Agaayyutmi.

Qiniġutikkauñiq Agaayyutmi

5 ¹ Taatnamik nalaunŋasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriĩtiptigun
qiniġutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan
anġaġniġaa utlautiħisraqput Agaayyutmun aasriĩn pakma ilitchuqsri-
luta iħuaqqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutiħisraqput
kamanautaani ilaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmiġikput sakiqni-
uħtiptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkaqhuta. ⁴ Anuqsruħi tikiut-
riruq Agaayyutim iħuaksriĩhanik, aasriĩn ilaan iħuagigumisigut niġiugaqaq-
tugut. ⁵ Aasriĩn niġiukkam qapiqtaqtinnianġitchaatigut, takku Agaayyutim
aachuġaatigut Ipqitchuaq Irrutchimik, aasriĩn taavrumuuna qiniġtitkaatigut
qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuġumiñaiapiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqu-
tai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqqutisunġianġitchaa anniqsuqsagługu

atla iñuk. Ilaatinisamma iñuum tuqqutinayağaluaqpallukkaa nakuuruag iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaaŋtigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiniŋqitkaa piqpaksrillapiaħi uvaptiknik. ⁹ Nalaunŋasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkaŋagun Christ-ŋum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunŋipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtılaaptiknik Agaayyutim qinnautaanin uvlumi atanniŋvinmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiniŋigutigaaŋtigut inmiñi tuqqutauħagun iŋniŋmi. Pakma Agaayyutim ilauraaŋiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iŋniŋmi iñuulħagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiaŋgikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiniŋigutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsaun tikiumanisusq iñupayaanun takku iñuqqaag Adam killuqsaqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquħiq tikiumpamipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquruksraŋuŋisut takku iluqani iñuk killuutiniktug. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñisut Moses-ŋum akuqtuŋaiñŋaanunnin maligutaksramik Agaayyutmin. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqanŋitlutiŋsuli Agaayyutim maligutaksraŋanik. ¹⁴ Adam tuqunisusq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillsaanik. Iñupayaag Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksraunisusq. Aglaan tuquruksrauruttuug killuqsanŋitchaluanŋaŋmiŋ taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqagñisusq Christ-mik aggisuksrauramik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquħigmik pipkaipman Christ iñuulŋiaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqanŋitchuq Adam navguiħhatun. Iluqatin iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiħhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iħuaqquatagun atautchim iñuum Jesus Christ-ŋum kamanatluktuanŋuruq [navguiħhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaanin. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atannisusuiħiq iluqaitnun tuqqutaksraŋuŋniplugich. Aglaan aquatigun kisiñnaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitnun nalaunŋasipkaŋniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñisusq aasriñ piqutigiplugu ilaan navguiħha tuquħiq umialiktun aŋalatchiaqsiruq iluqaitnik iñuŋnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqħha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunŋasripkakanj inmiñi kamaŋaqtuakun iħuaqqutriħigmigun aŋalatchigisirut umialiktun iñuuniaħgmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiħha Agaayyutim tuqqutaksraŋuŋniŋai iñupayaat. Taatnatuntuug piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunŋaruam savaaŋa Agaayyutim qaiñniŋaik natqigutriħiħlu killuqsautinik iñuulħlu iñupayaanun [ukpiqsriuanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaqhutin iñupayaat killuliqiriŋuqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin iñupayaat nalaunŋasripkakkaugisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiŋaa maligutaksraŋa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich iħichuŋiraŋiŋaa qanutun killuqsautilaatŋin navguiħigmiktigun Agaayyutim maligutaksraŋa. Aglaan killuqsaun iñuŋiaksitmutkman Agaayyutim iħuaqqutaa iñuŋiaksitmutluktug. ²¹ Tarrali killuqsaun aŋalatchipluni

tuqułikun, aglaan Agaayyutim iħuaqqutaa aňalatchiruiq nalaunŋaruatıkun tikiutıluta iñuulıǵımun Jesus Christ-kun atannaptıgun.

Tuqunaruıaq Killuqsautmun Aglaan İñuupluni Christ-kun

6 ¹Taamna taatniitman, killulıqıtuıñıaqtuksrauvisa qıñıqtitchaǵlugu qanutun Agaayyun iħuaqqutriñıaqtılaaŋa? ²Qaŋaa! Ukpıqsrıgupta Christ-mik tuqunaruıgıt killuǵımun. Qanuǵuta iñuuniaqtuıñıaǵısıñıqıpsa killu-kun? ³Puuyuǵıñıqıpsı, iluqapta paptakkaukapta Christ Jesus-ŋum atqagun pıqasrıutırugıt ilaan tuqułhanun. ⁴Taatnaqhuta paptakkaukapta iluvıqataurugıt Christ-mi aasrıi pıqasrıutıpluta tuqułhanun. Aasrıiñ Christ-tun aňıpkak-kauruatun tuqunaruıaıñ kamanautıqahuni saňŋıagun Aapauruam, uvagıt-tuıq akuqtıurugıt nutauruamık iñuulıǵımık iñuuruksrauıpluta taavrumuuna.

⁵Takku pıqasrıutıpluta Christ-ŋum tuqułhanun paptakkaukapta, taatnatun pıqasrıutıǵıspıuıgıt aňıpkakkaulhani iñuuniaǵuta. ⁶İlisımagıput una, Christ kikiaktıutrıkkauıman iñuulıǵıruaıput kikiaktıutrauqataurıt ilaani, saňŋıa killuqsautım pıyaqqıquıplugu, savaktaaǵruıtqunǵıǵuta killuǵımun. ⁷Kıñapayaıq tuquruıaq aňalatingıǵıuuruq killuqsautmun.

⁸Ukpıǵıgııput tuquqataukapta Christ-mi iñuıqataugısıñııpluta ilaani. ⁹İlisımagıput Christ aňıpkakkauruıaq tuqunaruıaıñ tuqqıtqıkkumıñıaıpıaıħa. Tuqułhum aňalatlaıǵıñıǵaa. ¹⁰Christ tuqukamı tuquñıqsuıq atausrıǵımaıqhuni akiilısuklugu saňŋıa killuqsautım. Pakma iñuuruıq, iñuutıuıñıaıqhuni Agaayyutmun. ¹¹İlipsilıasrıiñ isrummatıǵıruksraurusrı ilıpsıtñık tuqunaruatun ilı-lusrı saňŋıanun killuqsautım aasrıiñ iñuulusrı Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹²Taatnaǵusrı killuqsautmun aňalatıtınaǵıch timıgıkkası maani nunamı. Aňalatıtınaǵı pısugruatıpsıtñun. ¹³Atusrıuıaıqnaǵıch sullıñı timıgıkkası savaktıllıgıch nalaunŋaıtchuamık. Aglaan qaitchısıtchı ilıpsıtñık Agaayyutmun iñuktıtun aňıpkakkauruatun tuqunaruıaıñ sulı pakma iñuuruatun Christ-mi. Aňalatıtıchıǵı sullıñı timıpsı Agaayyutmun, aasrıiñ atuǵumausrı nalaunŋaruamık. ¹⁴Killuqsautım aňalatlaıǵıñıaǵasrı takku iñuunǵıtchusrı tupıksrııpsıgun malıǵıtaksramık aglaan iñuurusrı Agaayyutım iħuaqqutaa-gun.

Savaktaaǵruulħa Nalaunŋaruatıǵımun

¹⁵Qanuǵısıñıqıpsa? Pakma iñuunǵıqsugıt tupıksrııptıgıun malıǵıtaksramık Moses-ŋum qaisanarık aglaan iñuıurugıt iħuaqqutaagun Agaayyutım. Taamna pısıǵıplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qaŋaa! Killuqsauktusrauıu-mıñıaıtchugıt. ¹⁶İlumun ilısimagıksı una, qaitñapsı ilıpsıtñık kisumun savak-taaǵrugıqtusrı taavrumıa. Tupıǵıraksraǵaǵıǵıksı taamna iñuk sulı atanıǵıǵıksı. Tupıksrııpsı killuqsautmik tuqupkagısıǵaasrı. Aglaan tupıǵıkapsıuıq Agaayyun ilaan nalaunŋasrııpchaǵaǵıǵaasrı iñmıñı. ¹⁷Qaanıqsuamı savak-taaǵrugıkkanasrı killuqsautım, killuǵmık aňalatıqahusrı. Aglaan quıanaıq-tuıq Agaayyun, pıllapıaıqhusrı tupıǵıǵısrı ilısaıttutaurat ilıpsıtñun. ¹⁸Aasrıiñ annaktıtaunarıkhusrı killuqsautmıñ savaktaaǵrugıqtusrı pakma nalaunŋaruatıǵımun. ¹⁹Uqautıǵıǵıga savaktaaǵruulıq uqatıǵnık kañıqsıñıaıqtuanık takku kañıqsımmagıksıtquıpusrı. Qaanıqsuamı qaisımapmatun ilıpsıtñık savak-taaǵrugıpkahusrı killuqsautmun sulı killulıqıǵıǵımun, taatnatuntuıq pakma

qaitchuksraurusri ilipsitñik savaktaagrugipkağusri iñuuniałıgmun nalaun-
 ıarualıkun iluqnauqhusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanıqsuami savaktaagruun-
 ıapsi killuqsautmun iñuuniatlaıthusri nalaunıarualıkun. ²¹ Savaaqtusri
 pigiıttıuanik aasriiñ taatnatchim iñuutchim pakma kanıugilikıapsi annıq-
 sunıgtıchaasri aglaan tikiutriraqtuq tuqułıgmik. ²² Aglaan pakma annakti-
 taunıaniktusri killuqsautmiñ savaktaagruliutiplusri Agaayyutmun. Iluqnauq-
 husri ilaanun savaaqatlasrıusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasriiñ
 Agaayyutim akilıññaıgaasri isruıttıhuamik iñuulıgmik. ²³ Kiña killuqsagtuaq
 akuqtuiruq killuqsautim akiliutaanik—tuqułıgmik. Aglaan Agaayyutim akii-
 laaq aatchuutıgıgaa isruıttıhuaq iñuulıq tamatkunıa atausrıñıuqatauranun
 Christ Jesus-mun atannaptikun.

Atrikusraun İlaqatnıııkun

7 ¹ Anıqatiut, iluqasri kanıqısimagiksi malıgıutaksraq Moses-ıum aglaa-
 ııkkana. İlisimapmıgiksi malıgıutaksramun aıalaıha iñuk iñuusru-
 gaanıagmi. ² Uvvaami taamna urrıqsruutaupmiuq, aınaq nayuutıgisıruq
 malıgıutaksrakun anıutmikni iñuunıqtutılaanı. Aglaan anıutrıñ tuqukpan
 ilaqatnıtqıñhiñauruq tuvraqıtuq malıgıutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnıkkumi
 atlamik anıutmik uıñi iñuunıaan, malıgıutaksram nipliutıgıgaa sayunıaruunı-
 nıplıuq. Aglaan anıutrıñ tuqukpan aınaq ilaqatnıtqıñhiñauruq. Taatnaqhıni
 ilaqatnıkkumi atlamik anıutmik uıñi tuquanıkpan patchısaitıhuq malıgıutak-
 sramıñ.

⁴ Anıqatıumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqa-
 tıgıruatun pigiksi, aasriiñ aglausımaruat malıgıutaksrat aıalangıgaasri.
 Pakma pigiliutıpkagtusri atlamun. Pigiliutıgaasri anıqtıksıtaurum tuqułıgı-
 miñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautıluq. ⁵ Qaanıqsuami
 iñuusrugaanıapta kanıgruaqtakun pisugrualıpta aıalataıgıgaa timıgıkkap-
 put pisıgıplıuq malıgıutaksraq. Tarra savaaqagtugut savaktaksraıgınsaptı-
 nik malıglıuq malıgıutaksraıa Agaayyutim. Suragaıpayaaıpta tikiutıgaatıgıt
 tuqułıgmun. ⁶ Pakma patchısaiıkkaurugut malıgıutaksramıñ, aasriiñ tuqu-
 ıaruatun ilııta malıgıutaksramun isıqtaıgıplıta qaanıqsuami. Taatnaqhıta
 pakma savautıngıttıkpıt Agaayyun utuqqakun aglausımaruakun malıgı-
 taksrakun, aglaan pakma savautıaqısgıkpıt İpqıttıhuakun İrrıttıhkun iñuunı-
 ıapta nutauruamik iñuulıgmik.

Malıgıutaksraılu Killuqsaunlu

⁷ İsrımaıaluktusri nipliğniplıa killuqsaunlu malıgıutaksraılu atıniplıgık
 taapkuak. Taatniingıttıhuq. Aglaan malıgıutaksrakun kanıqsıgıga killuqsautim
 qanuutautilaıa. Nalunayaıgıga kaviugıttııq malıgıutaksram nipliutıgıngıt-
 pagu nalaunıaiñniplıuq itnautauruq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim
 pısaasruqsıplıni atuqtıtkaqısplıa taavrumıa tıllıtmik sulı qanusrıpayaa-
 mik nalaunıaitıhuamik. Aglaan malıgıutaksraitman killuqsaun sanıksrı-
 ttıhuq. ⁹ İñuunıagıuugıaluaqtuami malıgıutaksrılaakun ilıttıhuıgaluaqnagu
 malıgıutaksraq. Aglaan malıgıutaksram ilıttıhuıgıpkagımagu tıllıñ tarakıaa-
 glaan killuqsaun uummatıaqısrıuq. Taatnaqlıa iñuutıhkun tuqurıa.
¹⁰ Tıllıñ tikiutrıruksraqıtuq iñuulıgmik uvaınnun tikiutrıpaıqtuq tuqułıgmik.
¹¹ Killuqsautim kinnıplıa tıllısikun tuqupkaıaıa iñuutıhkun. ¹² Tarra

aglausimaruaq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunnapluni nakuupluni.

¹³ Itnautauniqpami? Qanusrim nakuuruaq tikiutiniqpaja tuquhigmun? Qajaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruaq [tilliñ] tuqupkagaaja. Taamna atummiruq uvañnun qiniqqupluna qanusriutilaajanik killuqsautim. Tilliñ qiniqtitaigigaa killuum pigiiñapiaqtilaaja.

Añuyaktuiñatiq Killuqsautmik

¹⁴ Ilisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisañha, aglaan uvaña animaruña kañigruaqtapaqluñ. Killuum añaalatañigaaja tigutañupmatun. ¹⁵ Kañiqsitleitichiga surağaliga. Piñgitchitka nakuuruaq pisukkatka, aasriiñ surağaqñuñ pigiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuğupkich atuğungisatka uumigiplugich, añigiga maligutaksram nakuutilaaja. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkañgitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriğruağma ilumni pipkağagigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusriğruaq ilumni nakuuñgisilaaja, atakkii kañigruaqtapaqluñ uvamni. Surağagukkaluagiga nakuuruaq aglaan surağalguitchiga. ¹⁹ Atunğitchağigiga nakuuruaq atuğukkaga aasriiñ atuqlugu pigiitchuaq atuğungisağa. ²⁰ Taatnaqlugu atuğuniğupkich atuğungisatka, nutauruam iñuutchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriğruam ilumni atuqtitağigaaja tamatkuniña pigiitchuanik.

²¹ Taatnaqlugu ilitchuğigiga taamna ilumutuñiq, surağasqaqama nakuurumik pigiitchuam nayugağigaaja. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluagiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiniğiga atla maligutaksraq añaalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraña añuyakkaa akilliñliqlugu maligutaksraq isummamni. Taamna atla maligutaksraq añaalatchiruaq timimnik killuum maligutaksrağigaa, taavrumaasrii añaalatchiruam tigutaagiliutipluñ. ²⁴ Iñuilliuğnağniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutiruañiñ tuquhigmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaja. Quyağiga ilaa anniqsuğluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriğruağma tigutaagipkagaaja maligutaksrañanun killuum.

Añalatillutin Irrutchikun

8 ¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqutaksrağutqikkumiñaitchai tamatkua atausriñquqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraña Irrutchim tikiutiruañ iñuuhigmik Christ Jesus-kun patchisağigaña maligutaksramiñ tikiutiruañiñ killuğmik sulit tuquhigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunğasripchatlatchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtuñupluni kamagitleitichaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuğigaa iğñiğikkani nunamun timiqaglugu iñuutquplugu uvaptiktun sulit akilliñliutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaquqtaksrağunigaa killuqsaun añaalatchiruaq killukun pisuhigruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkagaatigut nalaunnaplutin atuqukkatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqlugu kañigruaqpup aglaan maliklugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua añaalattuat irrusriğruamun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu irrusriğruaq. Aglaan tamatkua añaalattuat Ippqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu Ippqitchuaq

Irrusriq. ⁶ Inuum isummataa aŋalatmagu irrusriŋruaŋan ittaqtuq tuquŋiq, aglaan isummataa aŋalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq inuuliŋ suli qinuiŋnaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku inuum isummataa aŋalatpagu ilitqusriŋruaŋan akitŋaqsimaagaa Agaayyun. Taamna tupiksrisingitchuq Agaayyutim maligutaksraŋanik; takku tupiksriŋguitŋuni. ⁸ Tamatkua inuich aŋalatittuat kaŋiŋruaŋmikkun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aŋalangitchaasri kaŋiŋruaŋtapsi. Aŋalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaŋa Agaayyutim inniŋpan ilipsitŋi. Aglaan kiŋa inuk piŋaŋgitpan Irrusrianik Christ-ŋum piŋiŋgitchaa Christ-ŋum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuquŋapkaŋai, aglaan Christ itpan ilipsitŋi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri inuuliŋmik takku Christ-ŋum nalaunŋasripkaŋhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuag Irrusria aŋitqiksitchiruaq Jesus-mik tuquŋaruaniŋ inuukpan ilipsitŋi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim inuuruam ilipsitŋi qaitki-sipmigaan inuuliŋ timipsitŋun tuqusraŋumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, aŋalatitnata kaŋiŋruaŋtamun. Inuuniaqtuk-sraunŋitchugut tumigitqukkanaŋun killuqsautim. ¹³ Inuuniaŋupsu kaŋiŋruap-sigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsu nutqautitlasriŋlugu killiqiŋiqsi tarra inuuniaqtusri. ¹⁴ Ililgaagillapiagaŋi Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriŋiŋgitchaa tigutaqsiŋhum iqsiŋhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchaŋaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaan.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuŋipkaŋaatigut nalupqinaŋiŋlugu Agaayyutmun ililgaagitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim ililgaaginiŋpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianik piksirrutaiŋik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkuniŋa Agaayyutmiŋ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksaurugut atriŋlugu Christ nagliksaaŋha. Taatnaqqaaguta piŋŋaktaaqagisirugut kamanautmik atriŋlugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamanaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaŋiqput pakma atriŋgaŋumiŋaitchuq ilaan kamanautaanun sagviŋŋiakkanaŋun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iniqtaŋa utaqqitlaillapiagaŋataqtuq Agaayyutim sagviŋŋiksraŋanik kisut qitunŋaŋipiaqtilaŋitŋik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim iniqtaŋa piunŋiqsaŋumaruq, pisuliŋiŋisaŋmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaa-gun. Aglaansuli niŋiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iniqtaŋa aŋalangŋiŋaagaa piunŋiqsitchiraŋaqtuam, aglaan piqatauyumiŋaŋsiŋlugu kamanautuamun patchisaŋiŋmun piqatigilugich Agaayyutim ililgaanŋi. ²² Ilisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iniqtaŋiŋ utaqqitŋhat uvuŋanunaglaan iluŋilŋuŋaluŋŋaŋmiŋ, atriŋlugu aŋnaq aulliŋyautikmatun. ²³ Kisimiŋhiŋaunŋit-chuat tamatkua iniqtat utaqqirut aglaan utaqqipmiuguttuuq iluŋilŋuŋaluŋŋapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuŋaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaŋutauplugu. Aasriŋ utaqqigikput Agaayyutmun qitunŋaŋiliuti-piaqtilaaksraqput. UtAQqigikput timigikkapta simmikkaŋiŋksraŋa. ²⁴ Taamna niŋiugisaŋikput annisukkauŋapta. Qiŋianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niŋiugauyumiŋaiŋŋayaqtuq. Inuich niŋiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkaŋmiknik. ²⁵ Aglaan niŋiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma

piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmuti-gillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksaptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim iñmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniñagigai iñuich uummatinich. Iisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuaq Irrusriq uqapsaagutritluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqlugu pisulha. ²⁸ Iisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiragigai nakuuliksrañatnun piqpaksrriuat iñmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqlugu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iisimanigai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich iññigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akungatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugniñai, aasriiñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkagai iñmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani iñmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriñha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitlavisaa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñiñ akilliñiqsugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu iñni nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akillaaqlugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkagsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksrañugniñugich? Kiñaunniñiñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriiñ anitqiksug tuquñigmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaa-tigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksriñhaniñ Christ-nun? Sakiqnam naaga iñuilliuñhum naagaqaa nagliksaañhum naaga kakkaaqsuñhum naaga atnugaanñiuñhum naaga navianniñhum naagaqaa tuquñhum? ³⁶ Aglausimarug Agaayyutim makpiñaañiñi,

“Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich añallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.” *Psalm 44:22*

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqiginñitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqpaktananiñ Agaayyutim. Tuquñhum unniñiñ iñuñhum unniñiñ israñulgich unniñiñ tuunñagich unniñiñ sut pakma ittuat unniñiñ tikisaksrat unniñiñ saññich unniñiñ sut ittuat quliptikniñlu atiptikniñlu naagaqaa sumunniñiñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksriñhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

Agaayyunlu Iñuksraqtaañilu

9 ¹ Atausriññuqataupluna Christ-mun suli añalatiaqañuna Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqiginñitchiga qauñrimmaagiutillautamni uqañiga ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Iñuilliuñlapiagañuna suli alianniullapiagañuna piqutigiplugich Jew-nuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-nuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriññuqsakkau-lana piñlunaunniñiñ Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai

piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maligutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaaǵvik suli akiqsruutniļu. ⁵Qitunǵaǵigaich kamanaqtuat sivulliapta, aasriiñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanauqtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶Itnautigingitchiga Agaayyutmun atungiññilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilañich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷Suli ilañiñhiñaq Abraham-ñum kiñuviani ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuviani Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹Agaayyutim akiqsruñigaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruñ aasrii Sarah iǵniqaǵisiruq.”

¹⁰Taamnathiñangitchuq. Rebecca-m malǵik iǵñak aapaqaqtuk sivu-lliaptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹²Aglaan malǵuk iǵñak anigaluaqnaǵik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliǵñiqsuq taavrumiña nukatpiaǵruk savaaqagaluqnaǵik nakuuruamik unniñ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchuǵigikput, Agaayyutim piksraqtaaginigaa atausriq sivunniutigikkamigun pisuǵigikkamigunlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqathagun. ¹³Agaayyutim uqalħa itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagingitlugu Esau.”

¹⁴Qanuǵmi nipliǵisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunǵaitpa? Taatniin-gitchuq! ¹⁵Agaayyutim Moses nipliutigaa,

“Qiniqtitkisigiga iħuaqqutriħiga kisumun iħuaqqutrisukkamnun.

Qiniqtitkisigiga ilunǵuksriħiga kisumun ilunǵugisrukkamnun.”

Exodus 33:19

¹⁶Taatnaǵumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitchuq iñuich pisuǵigikkana-tigun unniñ savautigisrukkana-tigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunǵuksriħigmigun. ¹⁷Agaayyutim Uqathan nipliutinigaa atanga Egypt-ñum, “Ata-niǵuqtitkikpiñ qiniqtitchuklugu sanǵigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautagisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸Taatnaqhuni Agaayyutim qiniqtittagigaa ilunǵuksriħi kimupayaaq qiniqtitchukamiuñ. Suli pitchiǵiiliqsitkai iñuich pitchiǵiiliqsitchkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim ilunǵuksriħagun

¹⁹Uvva nallipsi apiqsruǵisigaña, “Agaayyutim aǵalatpatigut suvaatami killuutiqaǵnivatigut? Kia akilliiliqsuǵisivauñ pisuħha?” ²⁰Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñuħhiñaurutin. Iñuħhiñam apiqsruqtaksraǵingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtan uqautitlaitchaa, “Suvaata piluqpiña taatna?”

²¹Utkutchiri savaaqaquat qikumik piluħhiñauruq qanutchipayaamik pisukumi. Taavrumakña qikumiñ utkusriħhiñauruq atautchimik piññaqutigi-ħhiñaglugu aasriiñ ilaqataa suaquqagvigiplugu. ²²Agaayyun nalaunǵaraq-tuq suraǵapayaahigmigun. Ilañitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanǵiñi. Qiniqqautnaqsigaluaqtitlugich piyaquqtaksra-ǵuqhutiñ anuqsrutinigai tamatkua iñuich. ²³Atlat iñuich ilunǵugisrukkani ilaan anuqsrutinigai ilitchuǵitquplugu uktuǵnaǵumiñaitchuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautinigai piqaquplugich kamanautmiñik. ²⁴Aasriiñ ilagigaatigut taapkua. Agaayyutim tuqlunǵitchaatigut Jew-ñuruaniñ aglaan

piksraqtaagigaatigut Jew-ɲunɣitchuaniñ, ²⁵ tuvraqługu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipligisiruɲa, Iñugigipsi taapkunuɲa atchiqsimagaluakkagmiñun
Iñugingitchipsi.
Aasriiñ qiniqtiktisigiga piqpaktaɲa tamatkunuɲa piqpagingisamnun.”
Hosea 2:23

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñugingitchipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna,
Ililgaanji iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiah-m

uqautiginigai Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiaqtut iñugikkañi Israel-ɲum.

Atriquqtut qavianɣisun tagium siñaani.

Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiñiqsut. *Isaiah 10:22, 23*

²⁸ Atanɣuruam qilamik anasriñqusaɣisigai iñui nunam.” *Isaiah 28:22*

²⁹ Tuvraqługu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanɣum Sañɲipayaaqaqtuam iñugiakitchuat sivulliauvut

iñuupkangitpagich

iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.”

Isaiah 1:9

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

³⁰ Qanuɣmi nipligisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ɲunɣitchuat nalaunɲasri-ñiuraniñnitchuat Agaayyutmi, nalaunɲasripkaɣniqsut ukpiqsriñiñaqamin.

³¹ Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ɲum aglakkaɲa nalaun-ɲasriñaɣniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunɲasriñiñniqsuq.

³² Suvaatatai? Tunɲanɣitłutiñ Agaayyutmun ukpiqsriñiɣmiktigun, aglaan nalaunɲasriñaɣniqsut tamatkunuuna savaagikkaɣmiktigun. Ukpiqsriñiɣniña-
min atriginigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalɲa aglaksimałhatun,

“Iligisigiga Zion-mun iyaɣak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyaɣak paallaktitchiñaqtuq.

Kiña taimña tunɲaruuaq Christ-mun, iyaɣaktun ittuamun,

qapiqpajayumiñaitchuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10 ¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiugutigigiga iluqatiñ Jew-
ɲuruat anniqsuqplugich. Taamna iniqsrutitigigiga Agaayyutmun.

² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiñ maligułhat Jew-ɲuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanɣitchaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimanɣitłutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunɲasripchaɣuutilaanañnik ukpiqsriñiɣmiktigun, iñmiknik nalaunɲasriñiallañniqsut pisuñiɣmiktigun, ilinisa qaitchisunɣitłutiñ iñmiknik Agaayyutmun. [Taataqhutiñ nalaunɲasritłaiñniqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriiñ kiñapayaaq ukpiqsriuaq nalaunɲasripkakkauyumuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunɲasripkaɣukkumi Agaayyutmi tupiksriñiɣmigun Agaayyutim maligutaksrañanik, itqagiliun Moses-ɲum aglaan, “Iñuk tupiksri-
ruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” ⁶ Aglaan uqalɲum nipliutiginigaa nalaunɲasripkakkauñi ukpiqsriñikun itnailipługu.
“Isumaniaqnak, Kiña mayuɣisiva qilañmun (ami atqautityaɣługu Christ)?

⁷Suli nipliğñiaqnak, Kiña atqagisiva samuṇa natqitchuamun aṇmağnimun (ami mayuutityağlugu Christ tuqunjaruaniñ)? ⁸Itaauvva niqliqsimaruaq, Agaayyutim uqałhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ili-sauttun quliaqtuağikkaqput. ⁹Ilvich qannapkun nalupqinaiglugu uqağupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiğigupku uummatipni Agaayyutmun aṇitqiksılha Jesus tuqułhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunjasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqałaptigun Jesus-mik ukpiğıplugu anniqsukkaaurugut. ¹¹Agaayyutim uqałha itnağniqsuq, “Kiña-payaaq ukpiqsrıluni tunjaruaq ilaanun qapiqpapayumiñaitchuq.” ¹²Agaayyutim Uqałhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiñiğniğniqsuk Jew-ṇuruaglu Jew-ṇungitchuağlu. Taamna ataniq atanigigaat iluqatiṇ aasriiñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun tunjaruanun iṇmiñun. ¹³Agaayyutim uqałha itnaqhuni, “Atangum anniqsuğisigaa kiñapayaaq tuquqtuaq anniqsuqupluni.”

¹⁴Qanuğutiṇ tuqułqagisivat ilaanun ukpiğingisağmikhun? Suli qanuğutiṇ ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisağmikhun? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchumiṇ. ¹⁵Qanuğutiṇ quliaqtuağisivat tuyuğingitpatiṇ? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit aggiutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶Aglaan iluqağmih akuqtungitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah niqliqsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptikhun?” ¹⁷Taatnamik iñuich ukpiqsrılıqsut tusraa’amitruṇ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuağipmagu uqałiq Christ-kun. ¹⁸Aglaan apiqsrutuṇa, tusraangiñniqpataq tusraayugaallautamik? Iłumun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqałha itniittuq,

“Uqałiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuağaqut nanipayaaq.”

Psalms 19:4

¹⁹Apiqsrulgitchuṇa, Israel-aagmiut kanjiqsiñiğniñniqpataq? Ii, kanjiqsirut. Sivu-lliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplugu itna,

“Uvaṇa iñuksraqtaagingsapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvaṇa kanjiqsimaithuatigun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰Tuglililugu, Agaayyun nipliğniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaisitlugu,

“Paqitkaatṇa tamatkua apiqsrutangitchuat ikayuqulutiṇ.

Sagviqsuṇa tamatkunṇa pakaqağangitchuanun uvamnik.” *Isaiah 65:1*

²¹Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginigai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piłhiñaanuruṇa akuqtuğuglughich tamatkua iñuich

tupiktaitlutiṇ paqsaanaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunuksriñi Iñuksraqtaañitñun

11 ¹Apiqsrulgitchuṇa. Agaayyutim ayaṇniqpagitmi iñugikkani? Qaṇaa! Uvaṇa Israel-aagmiunuruṇa. Uvaṇa kiñuviagiğaṇa Abraham-ṇum, ilagigaatṇa sivulliaqatuat Benjamin-mik. ²Agaayyutim ayaksimaithchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani iñilgaan. Iłisimagiksi uqałha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iniqsrulha Agaayyutmun akitñaqłughich iñugik-kanj Israel. Elijah niqliqsuq, ³“Ilinisa tuqułgatağaiç sivuniksriqiritin, suli siqumitlugich tunillağviich. Uvaṇa kisima sivuniksriqiriniñ kisiṇuqtuṇa. Pakmaasriiñ tuqunniagaqspimigaatṇa.” ⁴Aglaan qanuq kiuniqpauṇ Elijah?

Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisinnungitchutin. Piquqtuŋa 7,000 iñuŋnik Israel-mi putqatangitchuanik atriganun Baal-ŋum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitch ua nik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaañiñik ihuaqqutriłigimigun. ⁶ Tarraami, annisukkaupmata Agaayyutim ihuaqqu-taagun annisukkaungitchut savaaqalıgmiktigun. Annisukkaulhiñaunipata savaagmiktigun tarra annisugıaq Agaayyutim ihuaqquataagun ilumun suunğıññayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñısuq, Israel-aagmiut piññak-taagıñğıññıgaat pakaagikkaqtıñ. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñ piññaktaagıñıgaat [ilaan nalaunŋasripchaqamigich inmiñi]. Atlataasrii siq-quqsipkağniğaiç uummatitıñ suli naalağniñğıqhutiñ Agaayyutmik. ⁸ Aglau-simarıuq Agaayyutim uqathani itna,

“Agaayyutim isrumalguılıqsinnıgai aasrii kanıqsitlaiqhutiñ.

Taatnaqhutiñ qiniñtlaığniqsut irimiktigun

suli tusraatlaiqhutiñ siutmiktigun.

Taamna atuummiñısuq uvluvannunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Niğıpağıgmikni napitaulutiñ naniqtıllich.

Paasraaqtıllutiñ anasriñıuqsakkaulich.

¹⁰ Irigıkkaniç taaqsılutiñ qiniñtlaığlıç.

Tunugıkkaniç pilguılığlıç sakuuılgmikniñ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchuŋa, Jew-ŋuruat ayakmatruŋ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaquqtınnıqpagıç? Qaŋaa! Aglaan navguiłhata tikiutiipkağniğaa annisugıaq Jew-ŋunğitchuanun. Taamna atuummiñısuq Jew-ŋuruat siqñalıquplugıç. ¹² Tarra Jew-ŋuruat navguiłhata tikiutiipkağniğaa ikayuu-sriaksraq nunam iñuiñun suli Jew-ŋuruat ayaiłhata Christ-mik tikiutiplugu annisugıaq Jew-ŋunğitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktıgıgisıva ikayuusriaksraq taimanıgun iluqaisa Jew-ŋuruat taputraukpata ilinjitñi Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñi.

Agaayyutim Qiniqtitkaa İlunŋuksrıñi Jew-ŋunğitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuŋa ilipsitñun Jew-ŋunğitchuanun. Uqqıraqtıgıgaŋa Jesus-ŋum Jew-ŋunğitchuanun, aasrii savautrıłhamni savaktuŋa pısuqtılaaqtuŋa.

¹⁴ Niğıugaqaqtuŋa iñugıkkatka siqñalıquplugıç. Taavrumuunaasriñ ikayugayaqpalukkitka annisuhıksraŋatnun. ¹⁵ Jew-ŋuruat tunutmatruŋ Agaayyun, ilaa ilauraanıktuq atlanik iñuŋnik. Aasriñ sua itkisıva taimanıgu Agaayyutim akuqtuqpagıç Jew-ŋuruat? Taapkua iñugiliutitqıkkisıgai Agaayyutim, iñuktıtun aŋıttıkkauruatıtun tuquŋaruaniñ. ¹⁶ Sivulliıq qaqqıaksraq qaisaunıqpan Agaayyutmun, tarra iluqanı qaqqıaq ipqıkkauruq. Suli kanıgıkkani napaaqtum ipqıtpata, taatnatuntuuq akıgugıkkani napaaqtum ipqıtmıut.

¹⁷ İlaniç akıqqut napaaqtugıksuamiñ piıyakkaurut aasrii akıgua atlakkam napaaqtum ilıplugu sıvulliğmun napaaqtumun. İlipsi Jew-ŋunğitchuani atlakkaqtatun akıqqutun ittusri. Pakmaasriñ sayaqaaqsırsuri iñuupmiplu-sri sıvulliğmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunaniñ Jew-ŋuruatıtun.

¹⁸ Taatnaqhusri uqavıksuksraunğitchusri tamatkunuuna akıqqutıgı pııyaqtautıgı. Uqaviutiksraithusri. Suvaata? İlipsi iñuupkanğitchıksı kanıa napaaqtum, aglaan kanıan uumapkağasri. ¹⁹ Nıpliłhiñaunisuknaqtusri,

“Akiqqut piiyakkaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piiyakkaurut Jew-ɲuruat ukpiqsriñgihhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqi itingiiñiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ɲungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchuğigiksi Agaayyutim iħuaqqutriħhalu taluqnaħhalu. Agaayyutim anasriñ-ɲuqsagagigai tamatkua maligutchiñgitchuat inmiñik. Aglaan iħuaqquťigaasri iħuuniaqtuiñaqapsi iħuaqqutaagun. Taatnanğisuagupsi kipikkaugisipmirusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ɲuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqik-kisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilihhiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ɲungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiğun-ğitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ɲuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuramik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaig!ugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiniqtitkaa Iłunɲuksriħi Iluqaitñun Iñunɲun

²⁵ Aniqatiumaay, kanjqsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunğitlusri isrumatuniłusri. Iłumutuuruq una: ilaħhiñanich Israel-aagmiut tikkanaşrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiğñiaqtuq iluqatin pik-sraqtaanuruat Jew-ɲungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsugisirut. Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani, “Anniqsuťi agğisisiruq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiħiq kiñuvianjiñiñ Jacob-ɲum.

²⁷ Tarra piiğupkich killuqsautinich

taniğñiağiga sivunniugutiga taipkunuğa iñunɲun.”

Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34

²⁸ Jew-ɲuruat ayañnigaat akuqtunğit!ugu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutin akitnaqtuligñigaat Agaayyun piqtutigiplusri. Aglaan Jew-ɲuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqtutigiplugu akiqsruutni sivullia-ñitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, sulı Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrumitqit!aitchuq iñuktigun tuqłukkağmigun sulı aatchuutigun qaisağmigun ilinjitñun. ³⁰ Ilaatniimma ilipsi Jew-ɲungitchuani ayakkaqsı tupigisrunğit-lugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri iłunɲuksriħiğmik taapkua iñuich tupiksriñgihhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ɲuruat tupiksriñgitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriħa ilipsitñik, ilinjitñik nagli-gigisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunği-silaanatlul pitchigiiħhatlu. Piqtutigiplugich ilaan qiniqtitchukkaa iłunɲuksriħi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuğnağumiñaitchut.

Puqıutaalu kanjqsimaħhalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kanjqsipchağumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjqsıyumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisımavaun isrummataa Atanğum?”

Kia qaitchiħhiñauvaun alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksrajanik Agaayyutmun.” *Job 41:11*

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.
Suli suapayaaq ittuññağaqtuq, ilaagun suli ilaanun.
Kamanaun illi Agaayyutmun qanavak taimuḡa. Taatnatuq.

Qaiļlusri Agaayyutmun

12 ¹Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qñiqtinganikmatigut ilunḡuksrıñğimiñik iniqsruağipsi timigikkasri iñuuruñgulugich tuni-llautilitquplugich ilaanun, ipqılłuni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñksraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun. ²Atriñusruñaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanqisıtılasrıññağıksı Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasrıññağıksı nakuuruuq, quyaqnaqtuaq Agaayyutmi suli nalaunḡaruaq.

³Agaayyutim iluaqquataagun nipliutiksraqaqtuḡa kisupayaamun akun-napsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagiłlutin ilipni. Qñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsrıñıaqtılaan aatchuusriağıkan Agaayyutmiñ. ⁴Atausriukattaahuta timiaqqtugut aasrıñ taamna timi iñugiaktuamık sulliñıaqahuni. Tamatkua timim sulliñıi atlakaagıisigun atuğagtut. ⁵Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausrıquhuta timaurugut, aasrıñ sulliñııquhuta timimi. ⁶Iluqata atlaakaagıiñik aatchuusriaqqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaq-qutriñğimigun. Kiña aatchuusriaqagumi sivuniksrıqıñğimik, atuğliun taamna ukpiqsrıñğimigun pigikkağmıgun. ⁷Kiña aatchuusriaqagumi savautriñğimik, savagli. Kiña aatchuusriaqagıñğumi ilisautrıñğimik, tarra ilisautrıli. ⁸Kiña aatchuusriaqagıñğumi pitchuksaagıñğimik, pitchuksaagili. Kiña aatchuusriaqagıñğumi aatchuiñğimik atlanun, aatchuğli naliılaağlugu. Kiña aatchuusriaqagıñğumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauñğimiñi. Kiña aatchuusriaqagıñğumi naglıksrıñğimik, taavruma atuğliun quviatchauğiguni.

⁹Piqpaksrıñıqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasrıñ nakuuruuq. ¹⁰Piqpakkutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñi. ¹¹Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqıllapiagıusri irrutchipsigun savautilugu Atanḡuruuq. ¹²Quviasrugusri takku piqaqtusri niğıukkamık. Anuqsrulusri iluiłliuñiq tikitpan. Agaayulusri ataramık. ¹³Ikayuglugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuglugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴Apiqsruqsiun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua naglıksaaqtitchiruat ilip-sitñik, iniqsruutilugich aasrıñ apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasrıññuq-saqulugich. ¹⁵Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶Iñuuniaqatigiiyusrılusri. Kamañağnaisruñaqasri ilipsit-ñik, aasrı ilauraagılugich tamatkua suunğıññasrugiruat. Iłisimatluñniasruñaqasri supayauranık. ¹⁷Kia iñuum pimaqtukpasri akisağniasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñunıi iluağnaqtuakun. ¹⁸Piyumiñañıqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qñui-rrutillugich kisupayaat. ¹⁹Iłauramañ, akisaqtuğniasruñaqasri atlanık nalaun-ğitpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruuq, “Uvaḡa akisağisiruḡa. Uvaḡauruḡa anasrıññuqsairagaqtuaq [nalaunḡaitchuktuanık], nipliqsuq Atanıq.”

²⁰Aglaan, Agaayyutim uqalha itnatun,

“Pimaqtigtigikkan nigisukpan nigipchaglugu,
imigukpan imiqitillugu.

Taatnaguvich kanqutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik
taavruma niaquanun.” *Proverbs 25:21, 22*

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiiliun pigiitchuaq nakuurua-
kun.

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksrañi

13 ¹ Iluqasri tupigiraksragigisi kavamam ayalatai. Kiñaunniñ ayalat-
chitlaitchuq Agaayyutim qaitchiñgisuaqmani sanñimik ayalatchiñik-
srajanun, sulı kiñaunniñ ayalatchitlaitchuq marrumani nunami sanñiqan-
gisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuam akiñliñuqnıktuam
kavamam akiñliñisimagaagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutri-
raqtuq anasriññuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunjaruakun
sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiy tamatkua iñuumaq-
łuktuat. Sivuuğagisrungitchupku ayalatchisiqatuaq savaagiun nalaunja-
ruaq aasriiñi ayalatim quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigi-
gaa ikayuqplutin. Aglaan atuğuvich nalaunjaitchuamik iqsiviksran tarra.
Ayalati sanñiqatuaq anasriññuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savak-
tigigaa anasriññuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniya atuq-
tuanik nalaunjaitchuamik. ⁵ Taatnagusri tupigiraksragigisri kavamat pisi-
giplugik taapkuak: anasriññuqsakkauyumiñaitchumuusri, sulı ilisimalusri
qauğrimmaagiutillautapsitñi tupiksriiruni nalaunjatilağanik. ⁶ Tarra aki-
liiruksraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim
savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiñisitchi iluqaitñun ayalatirrutiaqtuanun
niğgiuqsruuttipayaapnik, akiñliğugich iluqaisa tax-sinik akiñliğnaqtuat, taluğ-
lugich taluğiraksrauruat sulı kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiliq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpa-
giraksragigitin atlat. Iñuk piqpaksriruag atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik
maligutaksramik. ⁹ Maliğutaksrami aglausimarug, “Killuqsagumiñaitchutin
sayuñalikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuq-
tuksraungitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkuat tillisaurut sulı
iluqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuunia-
qatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piq-
paksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maliğutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunjaruakun makunani uvluni. Atakkii
annautrauligviksraqput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitłuktug pakma
ukpiqsriqqaahaptikniñ. Taamna ittuq itigviksarakun iniquatun siñignigmiñ.
¹² Unnuag nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput
killiqitiput pigikkana taaqtuam sulı tigulugich satkui qaumam savaaqatla-
sriłuta nakuuruam. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkani
uulum. Uvagut piruksraungitchugut naggunaqtuakun niğliñkun sulı taanñati-
kun. Ittuksraungitchuq sayuñaliq suvatıñli, naaga anuyaliq siqñatuatiñli.
¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atangu-
ruamik Jesus Christ-mik, ayalatısruñaqsri kaviğutaiñun kanğiruapsi.

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

14 ¹Akuqtuğumagiksi sayaiłluqtuaq ukpiqsriłıgmigun uqavaaqatigisru-
 ɲaɲnagu ukpiğikkaɲanik. ²Iłanich iñuich ukpiqsriut niğihhiñau-
 ɲutıɲ qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriłhat sayaitmata
 ilıɲich ukpiqsriut niğihhiñauɲlutıɲ nauriałhiñanik. ³Taamna niğihhiñau-
 niruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunğıtchuq nakuutluɲniłuni
 nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuaq taatna isrumaruksraunğıtmiuq
 niqituqtuaq nalaunğıniłıɲu, takku Agaayyutim akuqtuğnıgaa. ⁴Atanniğ-
 ɲiaqtaksraunğıtchiñ atlam savaktaa. Qaukłian sivunniğisigaa nalautmagaan
 naagaqaa nalaunğıtmagaan. Ilaa nalaunɲaruamik savaaqatlagisiruq takku
 Agaayyutim nalaunɲaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵Iñuk isrumaruq atausriq uvluk nakuutluɲniplugu atłaniñ uvlumiñ.
 Atłamli isrummatigai uvlupayaat atıplugich. Iñullaak isrummatmiktıgıun
 nalupqisrunğıɲlik nalaunɲaruamik savaaqatılaağmıknik. ⁶Iñuk isrumaruq
 atausriq uvluk pitłuktuanuplugu atłaniñ uvluniñ kamakkutıgıgaa pisıgıplugu
 Agaayyun. Taatnatuntuuq niğiruam qanusripayaamik niqinik kamagıgaa
 Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq niğı-
 ruam naurianik kisiitniñ kamagıpmıgaa Agaayyun quyyavıgıplugu. ⁷Nallıq-
 putunniñ iñuutłaitchuq iɲmiñun unniñ tuqqutłaitchuq iɲmiñun. ⁸Uvagut
 iñuunɲapta iñuurugut quyalısukługu Atanıq, sulı tuqugupta tuquniaqmı-
 gut Atanıkun. Iñuu'apta sulı tuqu'apta piğigaatıgıt Atanğum. ⁹Taatnaqhuni
 Christ tuquruq aasrii aɲipkakkaupluni tuqułıgmıñ. Iñuutqısuq atanıgıtqı-
 pluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰Suvaatami atannıqsuiñiağapich
 anıqatıpnik nakuutluɲniplutin ilaaniñ? Uvagut qıchaqsagumarugut sivuğaani
 Agaayyutim, aasrii ilaan atannıgıta iluqata. ¹¹Aglausımaruq Agaayyutim
 uqalłhani,

“Nalupqinaısılaanɲatun iñuutilaağma, nipliqsuq Atanıq,
 kiñapayaat putkisırut sivuqqamnun,
 aasriiñ iñupayaat kamagısgaatɲa.”

Isaiah 45:23

¹²Atausriukattaagıta kıggutiksraqtuksraugısigıkpıt Agaayyun [savaagik-
 kaptıgıun].

Atlat Killuqsagtıtnagich

¹³Taatnamik nutqautıraksrağıgıkpıt atannıqsuutııqput avatmun. Aglaan
 isrummatıgırsrağıgıkpıt putukkirviuruksraunğııqput sulı anıqatıptı-
 nik killuqsagtıchıraunğııksraqputlu. ¹⁴Iłunɲa atannamni Jesus-mi ilısi-
 ma-
 gıga niqipayaam nakuulłha. Aglaan iñuum nalaunɲaıgıgıumıun taamna tarra
 ilaani nalaunɲaitchuq. ¹⁵Atniğniğupku anıqatin niğıkkapkun tuvrangıñniğıñ
 tumaa piqpaktam. Piyaquqtaqnagu ukpiqsriłıha niğıkkapkun nalaunɲaı-
 gıtpagu. Itqagıluğuna, Christ-ɲum tuqqutıpmıgaa anıqatin. ¹⁶Uqautıgıpk-
 nıgı atlanun piğiiñniłıɲu nakuuruaq ilıpnı. ¹⁷Aɲaayyutaani Agaayyutim
 niqılu imıglu suksraunğıtchuk, aglaan nalaunɲasripkakkaułıkun Agaayyutmi
 qıñuiññaqatugut quvıanaaqahutalu Ipqıtchuakun Irrutıhıkun. ¹⁸Kiñapaya-
 aq savautırıuq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, sulı iluagıgisıgaat
 atlat iñuich. ¹⁹Ki, pisuqtılaaptıknı iñuuniaqta qıñuiññakun sulı sayyılł-
 a-
 gıtiluta avatmun ukpiqsriłıkun. ²⁰Niğıłıpkun niqimik suksraunğıqsıtnagu

savaaŋa Agaayyutim. Nigiruni iluqaitniik niqinik nakuuruq, aglaan nalaun-
ŋaitchuq kiŋa iñuk killuqsagtinapku. ²¹ Nalaunŋaruq niqitunŋitchuni taan-
ŋanŋitchuni lu suli piñŋitchuni qanutchipayaaamik killuqsautigiyumiñakka-
ŋanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriñhiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruŋ
akuqtuyunaŋa Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisigingitchuaq
iñmiñik iñuagikkaŋmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuaq patchisauruq nigi-
gumi, takku ukpiqsriñikuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriñikuunŋitchuaq, tarra
killuqsautauruq.

Maliglugu Jesus Christ-ŋum Urrakusrautaa

15 ¹ Uvagut sayakturuani ukpiqsriñhaptigun ikayuñniaqtaksraŋigivut
tamatkua sayaitchuat pilguirrutinjisigun, quyaliniasruŋaqata uvap-
tiknik. ² Atausriukattaaguta quyaliniaŋlavut iñuuniaqativut nakuuiksraŋat-
nun, sayyillaagñiaŋlugich ukpiqsriñhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami
quyalinianŋiññiqsuq iñmiñun. Itna Agaayyutim uqałhum nipliutiginigaa,
“Iñuich pisaanapmatin, Agaayyuun, atniagagigaatŋa.” ⁴ Qanusripayaaq
aglausimaruaq qaaniqsuami aglausimaruaq iñisautisrukhuta nigiugaqupluta
anuqsruñkunlu pitchuksaagutiginlu aggigaqtuaq uqałhaniñ Agaayyutim.
⁵ Anuqsruñglu pitchuksaagunlu aggigaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruŋa Aga-
ayyutmun iñuuniaqatigituplusri qinuiññakun maliłapsitñi Christ Jesus-mik.
⁶ Taatnaŋupsi iluqasri piqatigiiksitisirusri, aasriñ atautchisun kamaksruŋi-
sigiksi Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ.

Iluqagmiñ Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷ Christ akuqtuŋaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna
qiniqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliu-
tigaat Jew-ŋuruat qiniqtitchaŋlugich ilumutuulhat Agaayyutim akiqsruutaiñ
Jew-ŋuruat sivulliañitñun ⁹ suli Jew-ŋunŋitchuat qaitchitquplugich nangaut-
mik Agaayyutmun ilunŋuksriñhagun. Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani,
“Quyagisigikpiñ akunŋatni Jew-ŋunŋitchuat.

Atuŋisiruŋa quyyatinik atigikkaqnun.” *2 Samuel 22:50; Psalm 18:49*

¹⁰ Uqatliq nipliŋñiqsuqsuli,

“Iłpsi Jew-ŋunŋitchuani,

quviasruqatiqagitchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqatliq niplitqinñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ŋunŋitchuani quyyasriun ataniq.

Iluqasri iñuñni atuŋitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliŋmiñiqsuq,

“Kiñuviŋa Jesse-m aggigisiruq aŋalatchityaŋuni Jew-ŋunŋitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ŋunŋitchuat piqagisirut nigiukkamik.” *Isaiah 11:10*

¹³ Iñiqsruqtuŋa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun nigiukkamik immiquplusri
quvianapayaaamik suli qinuiññamik tunŋałapsigun ilaani, aasriñ sañŋiagun
Ipqitchuam Irrutchim nigiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqigingitchiga imaqałiqsi nakuuruamik. Iñisimagiga
piqałiqsi kanjqsimmatipayaaamik aasrii iñisautritłasripluŋi avatmun. ¹⁵ Aglaan

aglaaigigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqagitquplugich. Aglaktunja taluq-srautaiqlunja Agaayyutim ituaqquutaagun qaisanagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktigitqugaanja Jew-ñungitchuanun. Ilaan ilisautritqugaanja tusraayugaallataq tamatkunuja tunillautigitquplugich akuqtuyunağlugich Agaayyutmun, ipiqisillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqlugu savaqa-tauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriğiga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisian Christ iñiqsiruaq uvapkun sivulliutlasriplunja Jew-ñungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinqaqtuatigun suli sanñiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuağigiga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuağisrukkiga tusraayugaallataq nunami iñunñun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvva-takku nappainiagunğitchunja savaamik atlam iñuum aullağniñjanikkañanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani,

“Tamatkua sivuani uqatraungitchuat ilaanik qiniğisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kañiqsisigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvunjanunaglaan nutqaqtitakkaurunja tikiññağlamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti’ama makunani nunaagqini suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkualuqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriiñ aquagun ikayuğhiñaugip-sitja iglauniaguma. ²⁵ Pakma aullağniaqtunja Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpqisriruut Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasruñiqsut qaitchiplutinj maninñik ikayuqsaglugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapka piyumaagñiqsut takku akiqsruummiplugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutin ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkañich ilinjitñun. Taatnaqqaaglunja aullağisirunja Spain-mun, aasrii igliğlamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagağusri. ²⁹ Iñisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisilğiga Christ-ñum kamanaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaaj, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuaq Irrusriq piqpakkutipkakkañasri avatmun, inigipsi ikayuquplunja savaamni itqagilunja agaayuhapsitni Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaaglunja ukpiq-sriñğitchuan Judea-mi. Agaayuyumausripsuq taamna ikayuun tikiutiniak-kaga Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasruglunja ikayuusriaqagağlunja nutaqtirrutmik ilipsitniñ, Agaayyutim pitqukpaña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qiniññaamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpqisruruanun

16 ¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun ituağiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksrauğhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaanja suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu inuuliqtik annautimagatŋa. Taatnaqtugik quyallapiağikka, suli iluqatiŋ ukpiqsriuat agaayyuviniñ Jew-nuŋgitchuat quyagillapiağaittuuq. ⁵ Tuyuqtuŋa nayaannjanik ukpiqtuanjuranun katirağaq-tuanun tupqakni. Tuyuqtuŋa nayaannjanik ilannamnun Epānetus-mun sivu-lliuramun nunaŋani Asia-m maliguaqlugu Christ. ⁶ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitiñ. ⁷ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kama-naqtuağigaik ukpiqsriuanjuruqaaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Ampliatu-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriğimiñi] qiniqtitkaa ilumutun piqaksriği Christ-mik. Tuyuqtuŋa nayaannjanik iluqait-nun qitunğaiñun Aristobolus-nu. ¹¹ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-nu pigikkannun Atangum. ¹² Tuyuqtuŋa nayaannjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuŋa nayaannjanik Persis-mun ilannam-nun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Rufus-mun ukpiqsriuanjullaqtuamun atanikun, suli aakanun; taamna aakaupmiuq uvañnun. ¹⁴ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinğitiittua-nun. ¹⁵ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim inuiñun taraniit-tuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiñkun. Iluqağmiŋ ukpiqtuanjuruani Christ-nu tuyuğasri nayaannjanik.

Ilammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi inuñnik akiliğiiksitchirağaqtuani suli ihui-lliuqtitchiruanik atlanik ukpiqsriğhatigun. Akiliğisimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriqsi. Piisimağitchi ilinğitiñ. ¹⁸ Taatnatchich inuich savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriğhiñagtut inmiknik pisuğimiktigun. Uqallautağutitigun uqayusrağutitigunlu kinnitchiñiağaiç inuich naluruat ilu-mutuuruamik. ¹⁹ Iluqağmiŋ ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaq-tuŋa quviasrullapiaqtuŋa ilipsigun. Ilisimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisi-maaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qiniñiñamik qilamik akiililapiağisigaa tuuŋaq. Iħuagqutaan atannapta Jesus-nu nayuglisi. ²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaannjanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaŋa Tertius, aglaktuŋa uumiŋa tuyuutaanik Paul-nu. Tuyuqtuŋa nayaannjanik ilipsitiñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-nu tukuğikkagma iluqağmiŋlu ukpiqtuanjuruat tuyuğasri nayaannjanik. Taat-natuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaannjanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaagqimi. ²⁴ [Iħuagqutaa atannapta Jesus Christ nayuglisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuliğlu Nangāunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaa-sri ukpiqsriğipsitiñ tusraayugaallautakun quliaqtuağikkapkun. Taamna

tusraayugaallautaq Christ-kun kaniqsiñaitchuaq taimani, ²⁶aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq sulil nalunaiqlu ilitchuqipkakkauruq iluqaitñun inuñnun ukpiliquplugich aglaañisigun sivuniksriqirit tuvraqluq tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kama-naun qañavak taimuñ Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aglaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyu-tim piksraqtaagigaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ²Tuyuq-tuŋa ukuniŋa tuyuutiniik ilipsitiŋun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Inŋgiliutigaasri Agaayyutim ipqiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inupayaat nanipayaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniŋikkaŋatnun. ³Uvvatuq Agaayyutim aapagik-kapta suli Jesus Christ Atannapta iŋuaqcutillaŋniaglisi suli tutqiksiŋsri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iŋuaqcutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵Piqatauŋaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supa-yaakun, uqautriŋipayaapsigun suli ilitchuŋiŋapsigun. ⁶Uqaŋiq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitiŋi, atakkii inuutchisi atlaŋŋuqhutiŋ, ⁷piqaqhusri qanu-sripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiŋipsitiŋi sagviŋiksra-ŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸Ilaan qaunaginiaŋaasri ukpiqsriŋapsigun isruanunaglaan, patchisailŋusriasriiŋ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atani-itiyaŋuni inupayaanik. ⁹Agaayyun tuniqsimaruq tuqŋuqtigikkaqsi piqataut-quplusi iŋniŋmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutinich Ukpisriruut

¹⁰Aniqatiumaan, inŋiŋipsi saŋŋiqalŋagun atanipta Jesus Christ aŋiŋusrimaa-quplusi avgummataiŋsriŋu suli atausiŋŋuqatigiŋquplusi isrummatipsitiŋi sura-ŋaŋapsitiŋiŋu. ¹¹Aniqatiumaan, ilaŋisa inuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaiqŋugu uqautigaatŋa qapiqsigiutraŋniplusi [tillisaipsigun uvamniŋ]. ¹²Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollos-kuaqtuŋa” naa-gaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³Qanuq pivisi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktuu-trauyumiŋaitchuŋa pisigilu-sri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴Paptaa-gikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptaaŋiŋiŋiŋa atlamik nallipsitiŋi. ¹⁵Kiŋauniŋiŋaasii nipliŋumiŋaitchuq paptaakkauniŋuni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶Aa, paptaaŋigaluaqmiŋa tupiqatiŋiŋiŋ Step-hanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptaaŋitniŋimnik. ¹⁷Atakkii Christ tiliŋgitchaŋa paptaaqsiyaquluna aglaan quliaqtuaŋitquplugu tusraayugaagik-suaq. Quliaqtuaŋigupku tusraayugaagiksuaq puqituaŋun inuun, ilipsi aglakma-tun, tarra Christ-ŋum tuqŋa sannigutami ilumun saŋŋiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiñiqnaqtitkaa Saññiñi Puqitniñu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliq tuqułhagun Christ-ñum pisigiplugich iñuich killuqsautinich suutnaungitchuq tamatkununa tammaummiranun, aglaan taamna quliaqtuaqaliq saññigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun.

¹⁹ Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaaññi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaquqgisigiga,

suli piiqsillugich kanjicsimafhat ilisimaniraaguruat.” *Isaiah 29:14*

²⁰ Taamna taatniinniqaan suniañniqpat isrumaturuat iñuich? Suniañniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniañniqpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaiguugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiillapiafhat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchugiyumiñaisilaagmiñik inñin puqutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniñigaa anniqsuğiaqługich iñuich ukpiğikpatruñ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaungitchuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ñuruat inñiguurut nalupqinaigititquplutiñ quvinqaqtuanik, Jew-ñuñitchuatli kiggutiqatlasruk-hutiñ puqutmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuağigikput Christ kikiaktuut-rauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqaliq Jew-ñuruanun piñailutaginiğaata aglaali Jew-ñuñgitchuanun kinnauniğautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa saññiñi puqitniñu tamatkununa Agaayyutim tuqłukkaniñun, Jew-ñugaluagñağmñin suli Jew-ñuñgitchaluağñağmñin, ²⁵ atakkii kinnauniğutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñiñ, suli sayaiłha Agaayyutim saññiqatluktuq iñuñiñ. ²⁶ Aniqatiumaaj, isrummatigisiun qanusriutilaaqsi tuqłukkaukapsi ukpiqsiruatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturauñgitchut aqalatchisiqanğitlutiñlu umialguruauñgitchutlutiñlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiğai puqiitchuañi nunam qanuğviiquplugich isrumatuniraqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuañiñik nunam kanğutchaktitchaqlugich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiğai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami nağğugikkauruatlu suungillagug-titchaqlugich kamağniraaguruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñaunniñ iñuk uqavigaagumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuğaani. ³⁰ Agaayyutim atausriññu-qasiutipkağasri Christ Jesus-mun, puqitigıuqtuq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqitni Christ tuqupman pıqutigipluta anniqsuğiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunñasripkağaatigut suli iñugiliutipkağaatigut Agaayyutim ipqihuta suli tasuğaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaaññi, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruğliuñ atangum iñiqtaña.”

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniğutami

2 ¹ Aniqatiumaaj, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaña nalupqinaiqługu atusunaqnaña uqaliğnik kanjicsitłaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiłhamni ilipsitñi quliaqtuaqagukłuna Jesus Christ-ñiñamik tuqutaułhaniglu sannigutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitchuna, iqsipłunalu suli uuliksipluna. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaanğitchipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuqługu Ipqitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqługu saññiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuna taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim saññiagun puqitutingisanağatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Ilisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriłigmični. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpiñaitchuaniiñ naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraungigñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrummat-tun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrummattutigigaa iñuich nunam kanjqsitłaisanaj. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniiemma nunamik iñiqsigaluqaani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataun-niiñ marruma nunam aňalataisa kanjqsimanğitchaat, takku kanjqsimani-gumitruñ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqaqtuaq atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani taapkunuuna kanjqsitłaitchuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaianj
unniñ tusraamaianjilu
unniñ isrummatigitłaisanilu,
taapkua Agaayyutim itqanaiyagai tamatkununa piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchig-migun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataq-tuat Agaayyutim pigikkañi. ¹¹ Atakkii kia-unniñ ilisimanğitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimanğitchaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriuağuaqpta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggiğñiqsuq uvaptiknun ilitchuğitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aatchuutañik uvaptiknun. ¹³ Uqaqpta Agaayyutim nalunaqtuañanik uqanğitchugut iñuich puqiutaatigun aglaan ilisauriapti-gun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiqługich iñuñnun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iñuum piqanğitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunğaviqaqtuamlu isrummattut-miñun kanjqsitłaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttuqsrip-kagñigai. ¹⁵ Iñuum puttuqsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanj-qsitłasriragigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniiyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitłaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavañ isrummataa Agaayyutim,
suli kia ilisautitlavañ?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummaanik Christ-ñum.

Agaayyutim Savaktaagru

3 ¹ Aniqatiumaaj, uqautrilguitchuñ ilipsitñun uqautripmatun iñuñmun irrutchikuağiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqiu-tipsigun iñuktun kanjgruaqaqtuaton suli aniqammiuraton ukpiqsriłigmiñi. ² Ilisauttutiga miluñhiñatun ittuq niqipiatun ingitłuni takku isilğaguqsimañ-lusrisuli kanjqsitłaitlusriñ. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiq-sriruañugaluññapsi kanjgruaqaqtusrisuli iñuuniahusriñ iñuktun ili-simanğitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaağutilusriñ

kanjigruaqtuqatsuri suli aullasriqaqtusri inugruiniatun. ⁴Tarra ilari niplisquq, “Paul-kuaqtuqa,” suli ilanatsuli “Apollos-kuaqtuqali.” Taatnagupsi kanjigruaqtuqaqniqsusisuli. ⁵Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savaktauthiinaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaq-siplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik inullaangupluta. ⁶Quliaqtuaqama inuktun nautchirriiruutun ittuna, Apollos-suli inuktun imaqtigiruutun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağağigaa ukpiqsriñiqsi. ⁷Inuk nautchirriiruaq inuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸Uvva inuk nautchirriiruaq suli inuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriiñ inmiknullaa akuqtuigisiruk akiññak-taaksrağmiknik savaallaamiktigun. ⁹Agaayyutim piqatigiiksiltuta savaktigigaatigut. Ilipsiñi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰Isrumaturuutun tuppiuqtitun, maliklugu iñuaqqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñipsitñun. Atlat nappairut qaananun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan inullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹Taamna nappaiviliutauruaq ilipsitñi Jesus Christ-nuruq-tarra. Kiñaunniñ inuk ilirinianğitchuq atlamik naagaqaa pitluktuumik nappaivimik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹²Kiña inuk nappaitlaruq taavruma nappaivimun atuğlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuğlugich akiisuurat sut maquyaruat. ¹³Inupayaam savaña satqum-miğñaiaqtuq nalupqinaigługu uvluañi atanniiviksram. Taavrumani uvlumi inullaam savaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuğipkağlugu qanutchiutilaaña. ¹⁴Tarra ikniğum ikingitpagu inuum nappakña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq aklisusiaksrağmiñik. ¹⁵Iknigum ikiniaqpagu inuum nappakña nappaiviliutauruamun taavruma savaña suksraunğigisiruq, aglaan annisukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniğmiñ. ¹⁶Nalupqi-naitchuamik puttusrimarusri Agaayyutim inuutilaananik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷Kia inuum piyaqquğumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraunğigñiağmigaa taamna inuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñi Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri. ¹⁸Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatunirağuyumi marrumani nunami ilitchuğiqqaaglıuq naluluqtilaani puqutininikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹Atakkii puqiutaat ukpiñaitchuat suunıllaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, “Anurağigai isrumatuniraaqtuat inuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰Aasrii aglak-simapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatunirağuyuruat isrummatinğich suksraunğisilaanğat.” ²¹Taatnamik uqaviutiqaqasri inuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²²Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul suli nuna, inuuhıglu suli tuquñiq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³Aglaan ilipsi Christ-nun pigigaasri, Christ-aasriñi Agaayyutim pigigaa.

Christ-nun Uqqiraqtai

4 ¹Taatnamik inuich isrummatigiraksrağigaatigut savaktaunıluta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaqunıluta nalunaqhutiñ ilumutuuruaniñik. ²Aasriñi niğjuginaqtuq inuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaaña savaamiñi. ³Qanutchiuplunja savaktauvik? Sugingipiağiga sivunnigağupsitña

unniin atlat iñuich pikpatŋa. Sivunnigangitchuñunniin uvamnik. ⁴Iłisima-giga killuliqingiñi, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisaiłaa-ñuniłuŋa. Taamna atanniqsuiniiaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruaq Agaayyun. ⁵Taatnamik uqaqasri iñuk patchisauniługu sivuani atangum aggigviksrañan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsamaruañi taaqtuam suli salapqigługich iñuich nalu-naqtuakun sivunniugutiñich. Taraniasriin Agaayyutim iñullaa nangagisigaa.

⁶Aniqatiumaaj, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaq-tuŋa. Iłitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksaungiñniplusr iñuñmik nakuqsitługlugu atlamñ iñuñmiñ akunnapsitñi, tuvragługich ilisauttuti-gikkaŋa aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanñi. ⁷Naaga nakuutlukka-sugivich atlanñi? Supayaaq pigikkan aatchuusriagigñi Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginiğupku suvaata uqavigaaqpich piññaaktaagipmatun ilipługu? ⁸Isummatiqagñiqsusri piqaaniñniplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatiqagñiqsusri aňalatitun ilipłusri kamanatłunniplusr i uvaptikniñ ilisautriiptikniñlu. Ki aňalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuq aňala-tchiqatautlasrihiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹Ilaatni isumaraqtuŋa Agaayyutmun inillañnipluta uqqiraqtauruaguut nikanaqtuatuñ ilipluta. Irrutikkaurugut sav-vałłuktitun tuqqutauyasriruatun iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiłuta israguliñnun iñuñnunlu atunim. ¹⁰Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaasri, aglaan uvagut nagğugikkaurugut. ¹¹Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiğuksiup-lutalu, atnugaaluktuqmiugut, aňallałłuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiu-gut, ¹²iñuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamałłuttraukapta piłiusriaqauragigivut; nagliksaagtitaaukapta iğlutuğagigivut; ¹³sañutmati-gut iłuaqquťirağigivut. Pakmanunaglaan iñuich iłigaatigut suałquqagviatun nunam, suli iñupayaam igitchivigirağigaatigut puyaağrupayaamik liilaa.

¹⁴Kanñusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniŋa, aglaan isilğiqsuğukkipsi piqpaksripmaptun qitunğamnik. ¹⁵Iłisautriagñiğupsiunniin Christ-kun kisił-gunaitchuanik piqañhiñaqtusri atautchimik iñuñmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitŋa ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuq-qaaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. ¹⁶Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqupłuŋa. ¹⁷Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsit-ñun, iğniğipmatun piqpagikkaga suli tuniqsimaruaq Agaayyutikun. Itqaq-tinniagaasri qanuq iñuuniałłamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnik ukpiqtuñjuruanun agaayyuviñni naniliqaa. ¹⁸Iłasri arguañauraagt tikiñ-ñiañiññasrugiłuŋa ilipsitñun. ¹⁹Aglaan akuniisruñaqnaŋa tikiññiağipsi, Agaayyutim pisułigikpagu. Iłitchuğiniagitka arguañaruat iñuich qanuq uqa-ğuuťilaañatnik saññiqaqmagaañatniñu Agaayyutmiñ. ²⁰Agaayyutim iñuk aňalatnamiuğ uqautchihiñakuungitchuq aglaan ilaan saññiağun. ²¹Susuk-pisimi? Utlautitquvisikŋa tatapsağiağusri, naagaqaa piqpaksriñikun piisaan-ğikunlu?

Atlatułhat Ukpiqsiruat

5 ¹Uqautigipmigaat sayuñaliğ akunnapsitñi iñuk atugaqaqsimanipługu aapami nuliñanik. Jew-ñungitchuatunniin ilitqusriğigingitchaat taat-nasriq atlatułiq. ²Suvaata arguañavisi? Aliasruutiqaqtuksrağualuaqtusri

ilipsitniik. Anitchiun taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapsitniñ. ³ Uvaŋa nayuut-ingitchaluanŋaŋma ilipsitni timipkun, nayuutiruŋa irrutchipkun. Atannia-nikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaqmatun ilipluŋa ilip-sitni. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ŋum nayuutiniaqtuŋa ilipsitni irrutchipkun. ⁵ Saŋgiagun atannapta Jesus Christ-ŋum qaisaksraŋi-giksi taamna aŋun tuunŋaŋmun piyaquiniiaqtuamun taavruma timaanik. Aasrii killiqirim irrusria anniqsuŋisiruq uvlumi ataniqput atanniiniaqpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaaliqsi nakuunŋitchuq. Iłitchuŋisruknaŋiksi mikiruu-ram puvlaksautim puvlaktitchitlaŋha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitni iñugiaksitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiun utuqqaq puvlak-sautipayaaq, ililusi nutaatun akutqammiaq puvlaksautilaatun. Iłumunaa-sriiñ nutaanuaniktusri killuqsautaihusri, atakkii Christ-ŋum—ipnaiyaatun tunillaqtukkauruutun—tuqqutigaaŋtigut piiqsaŋguch killuqsautivut. ⁸ Iñuu-łiptikni nutaami niŋiŋaiglakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksau-tilik. Taamna utuqqaq puvlaksau atriqaqtuq pigiiłigmik pigiiłiqiłigmiglu. Aglaan niŋiłlakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaq-tuq nakuułigmik iłumutułigmiglu. ⁹ Aglausimarunŋa tuyuutimni ilipsitniun piqasriqsuutitqunŋitłusi atlatuqtini iñuŋni. ¹⁰ Avuusruniñniŋigupsi atlatuq-tini marrumani nunami naaga siŋnaturauni naaga tigligauurauni naagalu putqataqtauni agaayyutiŋuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakŋa nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuŋa iñuŋnik akunnapsitni uqautriruanik aniqatau-nipltiŋ ukpiqsriłikun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuŋmi killululikpan sayuŋalikun naagaqaa siŋnaturaupkan naagaqaa putqataqpan agaayyutaunŋitchuanun naagaqaa uqamaqluutrisuupkan naagaqaa taanŋa-ŋaqtan naagaqaa tigliktuqtupkan. Sumiunniñ niŋiqatigiraksraŋiŋitchiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaŋlugich atanniqsuŋiaqpi tamatkua ukpiqtuanun-ŋitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraŋi-gisi tamatkua ukpiqsriuaŋuqtuat. Agaayyutim Makpiŋaŋani aglaksimapma-tun, “Anitchiun killuliqiri iñuk akunnapsitniñ.”

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

6 ¹ Nalliŋsi-samma akitñaummatiaŋniŋumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniq-suqtinuktusraunŋitchuq iñuŋnun ukpiqtuanunŋitchuanun. Aglaan sivu-lliuqtinuktusrauruq akunŋatni ukpiqtuanuruat ikayuqtitquluni. ² Iłitchuŋi-raksraŋigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniiniaqtilaanŋich nunam iñui. Aasriiñ atanniiniaŋniŋupsi iñuŋnik marrumani nunami, iłuaqsruilguruksraurusri atingirrutipsitniik akunnapsitni pakmani. ³ Naluniqpisusli atanniqsuiniiaqti-laaptikni israŋuliŋnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik iłuaqsruitlanasugi-gipsi uqavaaŋutipsitniik iñuuniałipsitni. ⁴ Taatnamik, uqavaaŋutiaŋniŋupsi iłuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraunŋitchusri iñuŋmik piqatigan-ŋitchuamik ukpiqtuanuruamik. ⁵ Kanŋusraaŋniaqsagaluagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitni isrumaturuamik iłuaqsruitlaŋluni uqavaaŋutaitniik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanuruat uqaqsittaagvinmuutiriraqtut aniqatiu-miknik uqavaaŋutmiktigun aasriiñ iłuaqsruqtinniaŋaŋigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanunŋitchuat sivuŋaatni.

⁷ Uqaqsittaapapsi akitñaummatipsigun qiniqtittaqtusri akiilipkaanikhusri pigiitchuamun. Iglutuqsuŋ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri.

⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmuisri saglutağaqlugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpıqsrıǵıkun. ⁹ Nalupqınaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunǵasıñgitchuat sıvuǵaani Agaayyutim añaayyuqautaanukkumiñaisılaañat. Ukpıqsasqasrı, iñuich sayunaruat naaga putqataqtuat agaayyutiññuanun naaga atlatuqtaturuat naaga killulıqıruat atugaǵıplugich iyaalugruich añutitlu timıqaqtuat iñmıktıtun, ¹⁰ naaga tıglıqtaut naaga sıqñaturuat naaga taaññaqtıt naaga uqamaqlıutrisuuruat naaga ivayaqtıırit—taatnatchich iñuich qılañmıkkumiñaitchut Agaayyutim añaayyuqautaanun. ¹¹ Qaanıqsuami ilasrı taatnasrıugaluaqmıruat, aglaan pakma salummakkaurusrı killuqsautıpsıtıñ ipqıqsıtılsrılu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuǵasrı nalaunǵasrıpkakkauplusrı sıvuǵaani, atakkıı Jesus tuqunaruq pısigıplugich killuqsautısrı aasrıñ Irrusrıan Agaayyutıpta ukpılıqsıtkaasrı.

Atuqsıgik Timisrı Agaayyun Nangausrıaqagumiñaqsilıgu

¹² Iñuich itnaǵaqtut, “Suragaǵnaqtuq qanupayaaq suragaǵuktunı.” [Taamna ilımutuugaluaqpalıktuq.] aglaan suapayaaq nakuuruañunǵıchtıuq uvamni. Uvvasulı supayaamun añalatıtkumiñaitmiuñ. ¹³ Itnaǵaqmiut, “Nıqıksraq ittuq pısigıplıgu aqıaǵuq, aasrıñ aqıaǵuq pısigıplıgu nıqı itlunı.” Naagauvva Agaayyutim suksraunǵıqsınnıaǵık iluqaaknik. Timıvut iñıqtaunǵıchtıut pısigıplıgu atlatulıq. Aglaan timıqaqtuat savaktıksrauplugich Atanıǵmun, aasrıñ ilaa atanıǵıgaa timıpta. ¹⁴ Agaayyutim añıpkañıǵaa atanıq Jesus tuquǵımiñ, taatnatuntıuq añıpkañıaıqmıgaatıgıt saññımiğun. ¹⁵ Nalupqınaitchuamik ilıchtıuqsırsıuknaqtusrı timıgıkkasrı Christ-mun pıgıtılaañıtñık; timisrı ilaǵıpmatun itkai. Tıgunıaqpıgu ilañı Christ-ñum aasrıñ ilalıutıpkaglugu akıısumun? Aññaupıaǵataq! ¹⁶ Ilısimasruknaǵıksı añun ilalıutıruaq iñmıñık akıısumun atausrıñquqsarıutıtılaañı timıkun, atakkıı Agaayyutim Makpıgaañanı aglausımaruq, itna, “Malǵuuruak atausrıñquqsarıutıtınıaqtuk timıkun.” ¹⁷ Aglaalı iñuk ilalıutıruaq atanıǵmun atausrıñquqsarıutıtınıaqtuq ilaanı irrutıchıkun. ¹⁸ Supayaamıunnıñ killuqsasqasrı atlatulıkun! Añun atnııyumiñaitchuq timımiñık killıqıkamı atlapayaatıgıun killuqsautıtıgıun, aglaan iñuk atlalıqıkamı killuqsagaqtuq akitñıaqlıgu timıni. ¹⁹ Puuyusrıñıaqasrı timıgıkkası agaayyuvıkpıgıtılaañıtñık Agaayyutim Irrusrıanun akuqtuagıkkasrı Agaayyutmiñ. Ilıpsıtñık pıgıtıñgıchtıusrı. [Taatnaqlıgu pıñıñıaunǵıchtıksı supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akılıǵñıǵaa iñuıñımiñık tasuqamısisıgıt. Taatnamık atuǵılu timıgıkkasrı savautısrıñ Agaayyun. Iñuıñııı marrumani nunamı nangagumagaat.

İlaqatnıñıkun

7 ¹ Pakma isrummatıgilavut apıqsruutıgıkkası tuyuutıpsıtñı uvaññun, itna, nakuuruq añun nulañgıchtıumi. ² Aglaan iñuk ikıñıchakpalıktuq atlatulıǵmun. Taatnaqhıni añutılłaa pıqatıksrauruq iñmı nulaǵımiñık, sulı aǵnallaa iñmı uımiñık. ³ Añutim quyalımaagaksraǵıgaa nulañı. Taatnatuntıuq aǵnam irrutırsraǵıgaa uıñı. ⁴ Nulañıruam pıgıñırsraǵıñgıchtıaa timıni; uıñantıuq pıgıpmıgaa. Taatnatuntıuq uıñıruam pıgıñıyumiñaitıaa timıni, aglaan nulañıñ pıgıpmıgaa. ⁵ Pısunǵırrutınatık avatmun aglaan sıvunııullagutık pıvıqatıtıchaglugu agaayumaahıksrıpsıtñun. Agaayıñhum aquagun pısuıkkutılıgıchtımautık, tuunǵaumkıı ikıñıgıutıchaksrañıgaatık pısigıluu añalalǵıñıqtık ilıptıknık.

⁶Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaqaatinigukpan piñhiñauruq. ⁷Uvvatuq iñupayaq illi tuvaqatailluni uvaktun. Aglaan inullaa aatchuusriaqatquq Agaayutmiñ, ilañich tuvaqaatinikkumiñaqhutiñ, atlatsuli tuvaqataillutiñ.

⁸Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat suli uilgañnaat, nakuutluktug ilañich tuvaqataisaagumiñ uvaptun. ⁹Aglaan aňalalguitchumiñ iñmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iluatluktug tuvaqaatniktuni nagriagipkañigmiñ timim pisugruañaniñ. ¹⁰Tuvaqaatigiñun tillisigaqtuñ ataniñmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvañniñ), itna, nuliañuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹Aglaan avinigiñumi, tuvaqataillaagli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uñuruuq avitaksrañingitchaa nuliñani. ¹²Uvañali atlanun uqallaksaqsiruñ, aasriñ ataniñmitñaqtaungitchuq, ukpiqsirruapayaam nuliaqagñigumi ukpiqtuañungitchuamik avitaksrañingitchaa añaqtiñ, iñuuniaqatigiymmiuñglugu piñiqpani. ¹³Taatnatuntuuq, añaq uiaqagumi ukpiqtuañungitchuamik avitaksrañingitchaa uñi, iñuuniaqatigiymmiuñglugu piñiqpani. ¹⁴Ukpiqsriñgitchuq añun akuqtuñnaqtittatquq Agaayutmun tumigiplugu añaqtiñ, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuq añaq akuqtuñnaqtittatquq Agaayutmun tumigiplugu añutritiñ. Tamatkua taatniñgitpata ililgaasri innayaqtut ililgañisitiñ ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuñnaqtittatquq Agaayutmun tumigiplugu ukpiqsirruuq aakaritiñ naaga aapariñ. ¹⁵Aglaan ukpiqsriñgitchuq tuvaqatauruuq avitchuagsikpan, taatna piñi. Taatna pianikpan, ukpiqsirruuq añun naaga añaq pituummiñgitchuq tuvaqatmiñun. Tuvaqaatigiik avitkumik tutqitutiqañlik atakkii Agaayuttim iñuuniaqugaatitug qiuñiñakun. ¹⁶Nuliañuruatiñ, qanuq ilisimanayaqpiuñ uñi ukpiqsirruuñguñiaqmañaan tumigilutiñ? Naagaqaa, uñuruatiñ, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsutiłapmañaaqpich nuliapnik?

Iñuuniağıtchi Tuvraqługu Agaayutim Sivunniutaa

¹⁷Aglaan inullaa iñuuruksauruq tuvraqługu Agaayutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigiñumi ukpiqsirruağumi. Taamna pitqurruaturuq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuañuruaniñ nanipayaq. ¹⁸Uvva iñuk nalunaitñutchiqsimagumi tuvraqługu Jew-ñupluni atuiragilhatigun, tuniqsimali Agaayutmun nalunaitñutchiñgañmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitñutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitñutchiqsinniañgilli. ¹⁹Nalunaitñutaliglu nalunaitñutailaaglu suliquaungitchuk Agaayutmi. Suliquautluktug kamaksriruni Agaayutim tillisaiñik. ²⁰Iñupayaq ittuksauruq qanutchipayaami innigiñumi Agaayutim tułqumani. ²¹Ukpiqtuağuguvich savaktaağruuñiqni suliquitiginagu savaktaağruuñiñ. Aglaan piviqagñiguvich savaktaağruuñigutiñ, ki pituiğıñ. ²²Christ-ñum Atanguruam killuqsautaiğñigaa iñupayaq ukpiqsirruağuman, savaktaağruuruuq naaga savaktaağruuñgitchuq atunim. Taatnatun iñupayaq savaktaağrugiliutigaa Christ-ñum ukpiqsirruağuman, atakkii Christ-ñum savaktaağruuruuq savaktaağruuñgitchuaglu tasuñgik. ²³Christ-ñum tauqsigñigaa-sri akiliutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksrağigiksi; iñuñnun savaktaağruuliutirağaqnasri. ²⁴Aniqatiumaaj, iñupayaq illi qanusripayaami innigiñumi ukpiqsirruağumi. Taatna savautiliuñ Agaayun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgañnaatigun

²⁵Pakma, tillisaitchuñ pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqağitka isrummatiksrañatnik. Ukpiğiraksrauruñ atakkii atangum

qaisaqağaana ilunjuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniutiqput isrumaruğa nalaun-
 ɲanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iñigmisun. ²⁷ İlaqatıqaguvich avinniaq-
 saanak. Tuvaqaataıchuvich tuvaqaataısaagıñ. ²⁸ Aglaan tuvaqaatinıkkuvich
 killuqsangıitchutin, sulı iñuk ilaqatnıksımaıtchuaq ilaqatnıkkumi killuqsan-
 gıitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatıqaqtuat isrumaaluutıqagıñiaqtut uumani
 iñuuniañigmi, aasrıı taavrumakıña isrumaaluutıksramıñ piisıitchukkipsi.
²⁹ Anıqatıumaan, una itnauttıtigıgı. Pıvıgıkkaput savautrıñıaptıknun Ata-
 nıgmik sıvıkipıaqtuq. Uvakıñanıñaglaan taatnaqlıgu tamatkua ilaqatıqaqtuat
 savautılıtrıñ Atanıq tuvaqaataıtchuatun ilılutıñ, ³⁰ tamatkualu qulvıuqtuat
 qulvıungıtchuatun ilılutıñ, tamatkualu iglaqtuat quvıasrunğıtchuatun ilılutıñ,
 tamatkualu tauqsısuqtuat sunik pıgıngıtchuatun ilılugıch, ³¹ tamatkualu
 pıqaqtuat sunik nunami pıqangıtchuatun ilılutıñ. Takku manna nuna suu-
 raqtuummagmi piigısuruq. ³² Isrumaaluutıqagunğıtchipsi. Tuvaqaataıtchuaq
 anun isrumañıñaguruq qanuğlugu savautrıñıksragmiñik Atanguruamik,
 ataramik quyalısuklugu. ³³ Aglaalı ilaqatıqaqtuaq anun isrumaaluutıqaguu-
 ruq suurañıñik nunam quyalısuklugu nulıanı. ³⁴ Tarra quyalıtñıktuksrauruq
 iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamıglu. Taatnatuntuuq tuvaqaataıtchuaq
 agnaq naaga nıvıaqısaq isrumañıñaguruq qanuğlugu savautrıñıksragmi-
 ñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutçıgmıñıglu. Aglaalı uıaqtuq
 agnaq isrumaaluutıqaguruq suurañıñik nunam quyalısuklugu uıñı. ³⁵ Uqau-
 tigıpsı tamatkunıña ikayuqsaqhusrı. Atannıqsugıñıangıtçıga iñuuniañıqısi.
 İñuuniaqugıpsı nalaunɲaruakun savautılılauglugu Atanguruq pısuqtılaap-
 sısun avıktuumangıgısrı iluqnauqsımalusı Atanıgmun.

³⁶ Anıutim isrummatıgisugnağagıga killulıqınasugalunı ilaqatnıktaagıñ-
 gıtnamıuñ nuliaksrautıñ nutaıñı. İkğıtuıñagıuıuñ katchuutılık pısu-
 kagmsıun. İlaqatıgııksıñıq killuqsautaunğıtçıuq. ³⁷ Aglaan anıutim sıvun-
 niugugnağagıga isrummatmiñı ilaqatnıktuksraunğıñı savautrıskuhunı
 Agaayıutmik iluqnaugunı. Kimmutıqatlaıgıñıgumi nuliaksrautmiñik ilaqat-
 nıngıtlunı, taamna anun pıllautıqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutırıuq agnak-
 srautmiñun nalaıttuq, sulı anun ilaqatnıngıtçıuq pıllautatlıktuq. ³⁹ Nulıa-
 ɲuruq qılıqsımaruq uımiñun iñuunıqtılaanani uımi. Uıñuruq tuqukpan
 nulıaɲuruq ilaqatnıtqıñıñauruq kısıpayaamik pıgisukkağmiñik, aglaan
 uıñıtqıutıña ukpıqsırıuɲuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaalı isrummatımnı taamna
 agnaq quvıasrunıatlıktuq kısımgıuqtuagumi. Uqautıgisukkipı taavrumıña
 atakkıı pıqaqmıuñ Agaayıutim İrrusrıanik.

Nıqı Tunıllautauruq Aanğuanun

8 ¹ Pakmaasrıñ aglañıaqtuñ nıqıkun tunıllautauruakun aanğuanun.
 İtañuurut, “İlisımarugut supayaamik.” İñuk ilısisımanasrugırıuq supa-
 yaanik kamañagıñıñıaqtuq. Aglaan iñuum pıqpaksırıuam atlanik iñuñnik
 sayııllaagagıgai ukpıqsırıñıhatıgıun. ² Kınıpayaaq ilısisımanasrugıgumi supa-
 yaanik ilısimangıtçıaasulı ilısisımaraksragıaluani. ³ Aglaan iñuk pıqpaksırıuq
 Agaayıutmik Agaayıutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasrıñ, nalaunɲava nıgıñıagupta nıqımik tunıllautauruamik aan-
 ɲuanun? İlisımagıkpıt aanğıuam suunğıpıñıñı, atakkıı atautçıñıñıamik ilu-
 mutuuruamik Agaayıutıqaqtuq. ⁵ Unnııñıuvva itkalıuapata agaayıutıñıua-
 nik qılıñmı nunamılu—ılumun iñugıallapıaqtut sut iñuıch taıyukkanıch

“atanguruat,” aasriiñ kamakkutiqağaich— ⁶aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkañatnik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapmiugut atautchisualunmik Ataniğmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷Aglaali ilañisa ukpiqtuanuruat kanjqsitlaitchaat taamna. Iñuuhqtutillaamiktitudun isrumasuurut agaayyutitñuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niğikamiñ niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiññiagaaqsiraqtut qauğrimmaağıutillautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunñangñiñiplugu niğilik-sraqtiñ taavrumiña niqimik. ⁸Aglaan niğilñhum nakuqsilaaqtanğitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunğitchuq niğigaluagupta niqimik niğingitchuptalu. ⁹Pakmaasriiñ ilisimagiksi niğitlajiqsi qanusripayaamik niğisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksukrsaurusri taatna pigupsi. Putukksitichiviaqtusri ukpiqsriuaqtipsitñik sayaiñluqtuanik ukpiqsriñiğmiktigun. ¹⁰Atakkii sayaiñluqtuam ukpiqtuanuruum qiniñpatin niğilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianunğisilaanñatnik, niğiaqsiviaqmiiuqtuq tutqiisaagaluñ-ñagmi qauğrimmaağıutillautagmiñi. ¹¹Tarra taamna sayaiñluqtuaq aniqatin piyaqukkauğisuruq killuliqiğmiguñ atakkii ilisimaniavaaħakhutin. Aglaan Christ-ñum tuqqutipmigaaptuq taamna aniqatin. ¹²Killuqsaguvich taatna akitñaglugich aniqatiutin, taamna sayaiñluqtuaq ukpiqtuanuruq, killuqsamiutin akitñaqługu Christ. Taatnağuvich ilitchuğiyumiñaitchut qauğrimmaağıutillautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. ¹³Taatnamik ukpiqtuanuruqatiga isrumakpan killuqsagñiluni niğigumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, niğitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitağniqpauñ aniqatiga.

Uqqiraqtim Añalatchisaagun

9 ¹Suvaata ilapsi uqautigivatruñ uqqiraqtaupianğiññipluñaga Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuñaga iñuññun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriuanñuqtusri savautriñipkun Ataniğmik. ²Atlat uqağaluññaisa uqqiraqtaunğiññipluñaga Christ-mun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuağigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqlugu ukpiğigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyaga uqqiraqtauliga Ataniğmun. ³Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigiñmatña una kiggutiga: ⁴niğilñhiñauñğiññiqpik imiğluñalu savautriñamni ilipsitñik? ⁵Nalaunñapmiiuq uvaptiknun tuvaaqasippatigut nulanuruum iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatiñisunlu Cephas-tunlu? ⁶Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuk-srauniqpiñuk iñuuniutiksrapitnik? ⁷Savaktuksraunğitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuağigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anuyyiuqti akiliiurksraunğitchuq anuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asririviniñmun niğiuğaqaqtuq niğisisipluni asrianiñik. Munaqsriptuq niğiuğaqaqtuq imiğisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸Taavrumiña iñuich niğiuğaqağuurut. Moses-ñum maligutaksraqtuq uqaqmiiuq taavrumiña, amağaa? ⁹Aglausimaruq itna Moses-ñum maligutaksrami, “Sigguğutituğnianğitchiñ qanğa qimuktim tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayyun niqliqami taatna isrumaaluutiqanğitchuq qimuktinik. ¹⁰Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqałiq aglaanuruq pisiğipluta, itna, “Iñuk una nunniiuqtuaq suli iñuk salummaqtuaq mukkaaksranik niğiuğaqaqtuk piññahksrağmiknik savaagmikniñ.” ¹¹Uvagut

aglaan piñgiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq aqalagusriñiaqtuñ uvamnik, atakkii piñgiqsitauviaqtuñ savautriñimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñuñnun.

Kilgutaauruaq Akitñaqlugu Aanguaqtuliq

10 ¹Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglauullağmın nuviyam qulañiutiniğai suli iluqatın ikaağniğaat tağiuq. ²Nuviyam qulañiutipmatın suli ikaaqamitrıñ tağiuq iluqağmın paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauliksrağmıknun Moses-mik. ³Aasriisuli iluqağmın niqıqağniqsut pamarrutiñiñik Agaayyutim quvıqnaqtuakun. ⁴Iluqağmınsuli imiğniqsut imiğmik Agaayyutim pamarrutaanik quvıqnaqtuakun uyağañmıñ. Taamna uyağak nayuutiniqsuq iliniñiñi nanıpayaaq itmata, aasriiñ taamna uyağauruaq Christ-nuruq. ⁵Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyalıñğitchaat. Taatnaqluguasriiñ suksraunğigñiğai suviksraılaami. ⁶Tarra, tamatkua atuamaruat taimani atriaksraurıt uvaptiknun. Kilikkaatıgıt pisugruaunğıtluta piğıitchuanun sivulliapta piłgusiatitun. ⁷Unniñ aanguaqtuqtunasrı taipchua ilañisitun, atakkii aglausımaruq Agaayyutim makpiğaañiñi, “İñuich aquvittıt niğıqpaviksramun, aasriiñ makitnamın ağğiaqsıraqtıt.” ⁸Sulipsuuq atlatuqtautunğıtchaatıgıt taipchua ilañisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktıgıtun. ⁹Unniñ uuktuaqtaksraunğıtchikput Atanğuruaq, ilañich taipchua taatnaqmatun tuqputauruat tuqunalıñnun nimıgianun kigipchaqtıtlugich. ¹⁰Unniñ uqapıluktusraunğıtchugıt sutıgıtun Agaayyutim aatchuutaıgıtun ilañich taipchua uqapılukmatun. Taatnaqhutın israğulgum piyaqqurım tuqutkai. ¹¹Tarra iluqatın tamatkua atuamarıt iliniñun, uvaptiknun atriaksrautıgıtuplugich, suli aglausımarıt ağaqsruutiksrauplutın uvagıt killuqsaqıtunğıtluta, iñuuruagıt aqullıqsaagataqtuami uvluni. ¹²Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumanıgumi makitanıluni payañıluni, qaunatqiağıllapiagli puukałiksrağmiñiñ, atakkii anıqusraaqsiuviaqmıuq nutqaqtıtauluni tupiksriłiğmiñiñ Agaayyutmik [atri-lugich taipchua iñuich inilğaan]. ¹³Qanupayaaq anıqusraaqsiuniğuvich, taatnatchikuntuuq iluqatın iñuich anıqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tunıqsımaruam anıqusraaqsiupkağumiñaitchaatin qaanığıluqı akiyalğuisan. Qakugupayaaq ukpiqsriłhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtınniağaatın akımayumiñaqsilutin.

Niğıqpagviat Aanguatıgıtun naagaqaa Atanğum Nullautchıgıvia

¹⁴Taatnamik, piqpapiplusrı ilauraamaañ, piisimaagıtchi aanguaqtulığmiñ. ¹⁵Kanıqsılğurusrı uqautıgıkkamnik. Isivğıusıuñ ilipsitniñ uqautıgıkkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶İsrummatıgilugu Atanğum nullautchıgıvia, imıpayaaqapta qallutmiñ quyyatıgıkkaptıgıtun quyaqatıgıgıktıt Agaayyun Christum aunanik maqıpkakkañanik sannıgutami uvaptiknun. Suli avguqaptıgu qaqqıaq niğıplugu qıñıqtıtkıktıt ilalıqsruutıhıqtıt iñuñni Christ tuqutıtkkañiñi. ¹⁷Tarra niğıkapta atautchimiñ qaqqıamiñ, uvagıt atausrıñnuqtıtaurugıt atautchısın timıtun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸İsrummatıgilugich Israel-ağmiut piłgusınat, tamatkua niğısuuruat niğrutinik tunıllaaturuanik tunıllağvıñmi, tamatkua piqatıgiıksıt Agaayyutmun atakkii niğıgaat tunıllaun atautchikun. ¹⁹Qanuutauva taamna? İlisautısukkipsi tamatkua aanguat suli niqt

tuniłlatauruat aanguanun suungitchut. ²⁰Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tuniłlaqtuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmiusri atangum nigggivianiñ nigillapsi nigggiviatniñ tuungaiyaat. ²²Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkuñña. Sanjtluktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriñiq Agaayyutmik Suragalıpayaakun

²³İlasri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragaguktuni.” Agaluaq, aglaan ilañich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. İlumutuuruq suragalıñnaułiput supayaamik, aglaan ilañich sayyılłagutaungitchut atlanun ukpiqsriuanun. ²⁴Kiña ukpiqsriuruaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniaglı atlanik inuñnik. ²⁵Nigggisiun niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuqqaivinmi, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaalutigisunaqnagu qauğrimmaagiutillautapsitni nalaunñapmagaan nigıñiqsi. ²⁶[Apiqsruqtutigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausimaruaq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nuna-miittuaq.” ²⁷Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaaqpasri nigggityaqlusri tupigmiñun nigggisiun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaalutigisunaqnagu qauğrimmaagiutillautapsitni nalaunñapmagaan nigıñiqsi. ²⁸Aglaan inuum uqautikpasri taamna niqi tuniłlautigimanilugu aanguamun, nigıñiaqnagu niqi pisigilugu taamna inuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrimmaagiutillautagmiñi nigıñiksraña taavruma niqim nalaunñaiññilugu, ²⁹ilipnun nalaunñanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata nigıñiñnaułiga qanusripayaamik añalanniaqpauñ atlam inuum nalupqisruutmigun? ³⁰Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksraña. Taatnamik kia uqautinaña killuqsagñiluga nigigupku taamna niqi. ³¹İtnatun ittuq, nigiguvich imiguvıñlu naagaqaa suragapayaağupsi kamakkutiqaqsiun Agaayyun supayaatigun. ³²Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia inuum tupiksriñiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluaqpata Jew-ñungitchaluaqpata naagaunniñ ukpiqtuanuruañugaluaqpata Agaayyutmun. ³³Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyalıñiurağitka inupayaat supayaakun. Uvapuñangıqsuna annıqsugugluna uvamnik kisima, aglaan ikayuğniaqtuna inuñnik inuğiaqtuanik annıqsuqugaluaqlugich.

11

¹Uvvaasriñ, inuuniağitchi uvaptun tuvraiñiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksragıgaich Niaqutin Agaayutıgmikni

²Aniqatiumaan, nangagıpsi itqaumakapsitña qanuq inuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilısauttutit qaisatka ilipsitñun. ³Aglaan kanıqsitqugıpsi Christ qaukğigigaa aņutipayaam. Taatnatuntuuq ağnam qaukğigigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukğiupmatun Christ-mun. ⁴Añun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qıñiqtingitchaa Christ qaukğigitilağanik inmiñun. ⁵Suli ağnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuılaaglugu niaquni qıñiqtingitlugu uıñi qaukğigitilağanik inmiñun kanñusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶Taatnaqluna uqaqtuna: nuliañuruam matusrunğitchumiun niaquni nuyaiqsaksragıga. Aglaan kanñunaqpan nuliañuruam saliyumigich

nutchani matuqaġliuq niaquni. ⁷ Añutim maturaksraġiñgitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtaġigaa atrinutquplugu iñmiñun aasriiñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliañuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qauk-
 ħupkaqamiuq. ⁸ Añunliasrii iñiqtaungitchuq aġnamiñ, aglaan aġnaq iñiqtau-
 ruq añutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñgitchuq añutmik piquitigiplugu aġnaq,
 aglaan Agaayyun iñiqsirurq aġnamik piquitigiplugu añun. ¹⁰ Taatnaqhuni
 aġnam maturaksraġigaa niaquni agaayukami qiniqtityaġlugu kamaksrii
 añutmiñ. Aġnaq taatnaqtuksauruq pisigilugich israġulgich. ¹¹ Aġnaġlu
 añunlu ikayuqtigiiksukstrauniksuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun ilinik-
 nun. ¹² Aa, sivulliġ aġnaq iñiqtauruq añutmiñ, aasriiñ añutipayaaq taimak-
 ġaaglaan anipmiraqtuq aġnamiñ. Aglaan itqumasiuq Agaayyutim iñiqtaqa-
 ħa iñupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunġatilaasiusuq ilipsitnik. Nalaunġava
 aġnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Iisimarusi iñu-
 payaaq isrumapmiuq añutim nuyagtusiruum kanġunaqtılaaġanik. ¹⁵ Aglaan
 aġnam nuyaqtuħi piññaqnautigigaa. Aġnam nuyañi qaisaurut ilaanun matuk-
 srauplutiñ. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaaġumakpan taavrumuuna, ilisimaliuq una:
 uvagut piksraitchugut atlamik piġgusrimik, aasriiñ iluqatiñ ukpiqtuañuruat
 nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Ataᡅum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraġikapsi agaayyuvigisrukługu ikayuuttutitlaitchusri
 aglaan atniaġutiraqtusri avatmun. Pitqusiġiitłusri, taatnaqluñ nanaġangi-
 tchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruñ agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtu-
 sriguuq, aasrii taamna ukpiġitlagigaa. ¹⁹ Avgummatiqagaqsi akunnapsitni
 nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuañuruatilaaġa. ²⁰ Katiraġikapsi
 atautchimun Ataᡅum nullautchigvianik niġiñgitchusri. ²¹ Uqaqtuñ taavru-
 miñ atakkii iñullaa niġiruq iñmi niqautmiñik utaqqisunaqani atlanik. Ila-
 sri añilaaqħutiñ niġisunġaġmiñ suli atlat imiñasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqanġit-
 pisi niġġiviksrapitnik imiġviksrapitniġlu? Nakuñgitchuq suñiñlaqanġiħi
 ukpiqtuañuruanik tutqiisaqħuġiħlu tamatkua suiñliuqtuat? Qanuq uqaġniaq-
 pik ilipsitñun? Quyaġiniaqpigu taamna? Naagga, quyaġiniañgitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiñ Ataᡅuruum ilisautigañ uqaġikkamnġilipsitñun. Tamarru-
 mani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyya-
 tigiqaaqlugu Agaayyutmun avgugaa nipliħuni, “Una qaqqiaq timigigigaa
 siquptauruq ilipsitñun. Niġiraġigupsiuq una qaqqiaq itqakkutigiymagiksi
 tuquħiġa piquitigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamiñ tigiunigaa
 qallun nipliħuni, “Una qallutim imañ augigigaa. Auga maqitauniaqpan ilip-
 sitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaġniñiaqtuq. Imiġaġigupsu uumakñ
 qallutmiñ itqakkutigiymagiksi tuquħiġa piquitigiplusri.” ²⁶ Tarra niġiraġigup-
 siuq taamna qaqqiaq suli imiġlugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuaġiksi
 tusraayugaagiksuaq Ataᡅum tuquħhagun aggitqiniñiaħhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niġiruaq qaqqiañanik imiqtuaġlu qallutaaniñ
 Ataᡅum kamakkutiqasruñaqnagu atriqaqtuq iñuktutun taimani suksraqañ-
 gitchuanik Ataniġmik. ²⁸ Uvva itqagisruñniqpsiuq Ataᡅum tuquħha taatna?
 Ki, iñullaa isivġiugli iñmiñik niġiġaluaqnagu qaqqiaq imiqsigaluaqaniħlu
 qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niġivaluktuq imiqpalukħuniħlu ilitchuġigaluaq-
 nagu Ataᡅum tuquħha uvaptiknun. Agaayyutim atanniġisigaa taatnasriq

iñuk. ³⁰Taatnaqhutiñ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniğñaliqhutiñlu, sulı ilañich tuquanikhutiñ. ³¹Aglaan isivgiuqqağupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriññuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³²Atangum atannisuqmatigut alğaqsrugagigaatigut qanuq iñuuniaqtilaaksraptiknik anasriññuqsagunğıtluta piqatigilugich nunam iñuñi.

³³Taatnağusri, aniqatiumaan, katinigupsi nigiqatautyagusri Atangum nullautchiğvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴Kisupayaaq nigisunğigumi nigiruksrauqqaqtuq kiñunigmiñi, Agaayyutimli anasriññuqsautaitchumagaasri. Isilğiqsugisigipsi atlanik utlakkupsi.

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

12 ¹Aniqatiumaan! Pakma kanjipsikautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaaŋa iñuich iñuuniałhatni. Kanjitsitqugipsi taamna nalupqinaigługu. ²Iłisimagiksi qanuq iñuuniaqtilaaqsi Jew-ñunğinğapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqatağvigitquplugich uqatlaiłaat aanguat. ³Taatnaqluŋa kanjitsitqugipsi una, kiñaunniñ iñuk aŋalatıqatquaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraunğısualı.” Taatnatuntuuq kiñaunniñ nipliğumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisian.

⁴Uvvaasriñ, iñuich atlaaagiiñik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisağigai iluqaitñik. ⁵Iñuich savautrirut atlaaagiiisigun, aglaan Atanıq atıruq iluqaitñun. ⁶Iñuich aatchuusriaqaqtut atlaaagiiñik savautriğimiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitñik savaanik aatchuusriağikkagmiktigun. ⁷Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsırıruapayaat ikayusriaqaqtittagıgai taavrumakŋa. ⁸Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatufkun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqlugu kanjısimalıkun, ⁹atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqlugu, atlasuli mamititchitlapkaqlugu iñuñnik. ¹⁰Atıruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quvıqnaqtuanik, atlasuli sivuniksriqırautlapkaqlugu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaqlugu nalliakun nakuuruakunlu pıgiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqlugu atlaaagiiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqlugu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹Aglaan tamatkua iluqaisa savaagıgai ataatchiusuam Irrutchim, autaaqlugich iñupayaamun qanuq pitqukamıgich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹²Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atauchısun timıtun iñugıallapiagaluangŋapta atlaaagıikhutalu, atakkii iluqata atausriññuqataurugut Christ-mi. ¹³Ilavut Jew-ñurut sulı atlat Jew-ñungitłutiñ. Ilavut savaktaagruurut sulı atlat savaktaagruunğıtlutiñ. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriññuqtittagigaatigut timımun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atıruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴Atakkii iñuum timaa atauchiñhiñamik israğutaqangitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵Iñuum isıgana uqaqpiaqtuq itna, “Uvaŋa argaunğıtluŋa, tarra timim sulliñgingıitchaaŋa.” Taatnatchim nipliłautim ilagıpkanağumiñaitchaa timimi. ¹⁶Sulı iñuum sıutaa nipliıppiaqtuq itna, “Uvaŋa

iraungitluna, tarra sulliñigingitchaana timim.” Taatnatchim niplillautum ilagipkanaigumiñaitchaa timimi. ¹⁷Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksrañitñun, iñmi quya-gikkagmigun. ¹⁹Timi atautchimik isragutahinaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amagaa? ²⁰Uvva iñugiaktuamik isragutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹Uvva iñuum iraa nipliğumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipliğumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitchikpiñ.” ²²Aglaan, taapkua ilaņi timim qinñaaqaqtuat sayai-lļuqhutiņ inuqnapiagtut. ²³Suli tamatkua timim sulliñgi isrummatigikavut qinñagiksuaņungitlughich qaunatqiağitlūaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagsrağingisaņich maturağigivut. ²⁴Qinñagiksuañ ilaviñgi timipta qau-nagiraksraunğitchut taatnatun. Iłumun, Agaayyutim atlakaagiich isragutapa-yaañi timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplughich qinñagiksuaņun-ğitchuat. ²⁵Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut atinğirrutiqauņitlughich akunğatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplughich avatmun. ²⁶Atausriq ilau-ruaq timimi iłuaņgitpan, iluqatiņ ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atau-sriq ilauruq kamagikkaupman, iluqatiņ quviatchagaqtut.

²⁷Iluqasri timigigaasi Christ-ņum, aasriiñ iñullaañuplusri sulliñigigaasri taavruma timim. ²⁸Akunğatniñ ukpiqtuaņuruañiñ Agaayyun piksraqtaaqaq-tuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quvinqaqtuanik, tamatkuniñalu mamititchitla-ruanik atlanik, ikayuirusksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹Iluqagmij uqqiraqtaunğı-tchut Agaayyutmun unniñiñ sivuniksriqiraunğitchut unniñiñ ilisautraunğitchut unniñiñ savaktaunğitchut quvinqaqtuanik. ³⁰Iluqagmij mamititchiraunğı-tchut atniğnaqtuanik unniñiñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniñiñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹Tarraasriiñ kipigniupiagi-tchi nakuutluktuanik aatchuusriaqagugusri.

**Piqpakkutiłiq Pakma ilisautiniagiysi
nakuutlukuamik iñuuniałiksrapsiñik.**

13 ¹Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktutun unniñiñ israguliktitun, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñuņnik, uqatłiga atriqaqtuq qukiğ-ñaqsiplugu avilūqtaqtuatun. ²Uqatlaniguma saņņiqaqłuna sivuniksriqiritun unniñiñ kaņiqsiłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñiñ ilisimatlaluna supayaa-nik, suli ukpiqquitiqagñiguma nuktatłalugich iñgich, aglaan piqpaksritłaiñ-ñiguma iñuņnik, sumun atuğumiñaiapiaqtuna. ³Aatchuutiginigupkich supa-yaurat pigikkatka iñuņnun inuqsraqtuanun unniñiñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñuņnik akiłiusriaksrai-tchuja.

⁴Piqpaksriruq iñuk anuqsrutriruq, iłuaqqutriruq, tuņiliñuņgitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵suli arguaņangitchuq unniñiñ aņallaqłuitłaitchuq. Piq-paksriruq iñuk iņmiguitłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akit-ñaqtuqtiminik nalaunğaitchuakun. ⁶Piqpaksriruq iñuk quviasrutłaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunğarualiqipmata.

⁷Piqpaksriruag iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsirraqtuq sulı nıgiugaqtuq sulı iglutuilguruq.

⁸Ilaatnıgu iñuich sivuniksriqitlaigisirut sulı uqatlaigisirut uqautchiñik nalunaqtuanik sulı kanıqsimmataat isukhtikisiruq, aglaan piqpaksrıñiq isrukhtichumiñaitchuq. ⁹Ilisimañiqputlu sivuniksriqihıputlu naamanğitchuk. Taatnamik isukhtikisiruk. ¹⁰Ilisimañiq naamasamaruakpan, aatchuusriat piigisirut. ¹¹Uvvaami ililgaanukama uqağaqtuñı isrummatıqaqtuñı sulı sivunniugıuplunıalu ililgaatun. Iñıguqama iñuunianğiqsunı ililgaam iñuunıahtatun. ¹²Pakma qıñitlaitchugut nalupqinaıglıgu tautukmatun salumaitchuatun tağgaqtuutmun, aglaan taivrumanı qıñiğisirugut nalupqinaıllapiaglugu. Pakma ilitchugıgıga ilavinaurahtıñıaq, aglaan taimanıgu ilisimmağiksıpiagısıgıga Agaayyun, atrııgu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³Tarra, supayaat naamasrıhtatnıaglaan iñuich ukpiqsrimanıaqtutsulı nıgiugaqağutıñsulı piqpaksrılutıñsulı, aglaan taapkunakñı piñasrunıñ kamanagñıqsrauruq piqpaksrıñıput atlanik.

Ilisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutıñıgn

14 ¹Taatnamik pisuqtılaagvıgısıñı piqpaksrıñıqsı atlanik iñunıñ. Uvvasulı kimmutiqaallapiagıñı Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasrıptıknık Agaayyutmun. ²Iñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqahıñıaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kanıqsiyumiñaitchut uqağıkkarıñı, atakkıi Ipqitchuam Irrutchim uqaqtıttagıga nalunaqtuanik sunik. ³Aglaali iñuk uqaqtauruag Agaayyutmun kanıqsiñıaqtuakun uqautchikun sayyılłaağıruq iñuich ukpiğutıñıñı pıtuksaaqtugıllı araktugıllı. ⁴Iñuk uqaqtuag uqautchikun nalunaqtuakun ikayugaqtuq iñmiñıhtıñıaq, aglaali iñuk uqaqtauruag Agaayyutmun kanıqsiñıaqtuakun uqałıkun sayyılłaağai ukpiqtıñıurıat ukpiğutıñıñı. ⁵Uqatlatqunayağaluagıpsı uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmıtıgıtıkkıga uqaqtautqıplısrı Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruag Agaayyutmun kamanatıluqtuq taavrumakñı uqaqtuamıñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñunmık mumiutrıqanğısuaqpan. Iñuqaqpan taatnatıchımık sayyılłaatılagısıgaı ukpiqtıñıurıat ukpiğutaat.

⁶Anıqatıut, uqautısıkkıpsı qanuq Agaayyutım sagvıaqtıkkarıñı uvamnun sulı qanuq ilitchugıpkautanı uvamnun, sulı uqautısıkkıpsı Agaayyutım ilımutuñıhanık ilısautılısilı. Uqaqsiñığuma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayutaunayaqpi? Uqaqtıksrauruñı kanıqsiñıaqsilıgu. ⁷Uvva atrıkusraun. Iñuich atuqtıuraqmata supıuagıtığnaqtuani unniñıñ nuqaqtılıñıñı atuqtıurayıuıllagmıñ nalausrıñıaqnagu, iñuich naalağrıruat ilısagıyumiñaitchaat ığñıga atuutım. ⁸Sulıpsıuq anıyaktıanı, qalğıuqtıun nalupqınaqtuamık nıplıqman anıyıyıtıt tupısratılaıtchut anıyaksatıgmun. ⁹Taatnatuntuuq, uqağıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, qanığutıñ iñuich ilısımanıaqpatrıñ sumık uqaqtılaaqsi? Sılhtıñıamun uqaqmatun piñıaqtısrı. ¹⁰Nalupqinaıtchuq iñıgıaktıat atılaağııch uqautchıch nunamıtılaanıt, aasrıñı iluqatıñ kanıqsiñıaqtut. ¹¹Aglaan kanıqsitlaıtchıpkı iñuum uqausrıa avakñıaqtanıaqtıñı taavrumıñı uqaqtıuamun, sulı ilaa uvamnun. ¹²Taatnatuntuuq kimmıtıqaqıpsı pılıqıplısrı Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmıtıqağıñı nakuutıluqtıuani aatchuusrıanı. Taavrumıuuna ukpiqtıñıurıat sayyılłaaakkaurut ukpiğıtmıknı.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuağmigun uqautchikun agaayuruksauruq uuyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkaga agaayuruq, aglaan kañiqsiñgitchiga qanuq uqaqtilaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniağniqpik? Agaayuniaqtuğa uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı agaayuniaqmıuğa kañiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuğa uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı atuğniağmiuğa kañiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilısaqsimaıtuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagnağitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitlukkugu iluqasrı uqatlatıqısi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuañuruani iqataukama uqağummatıqatluktuğa tallimañhiñanik uqatığnik kañiqsiñaqtuanik, ilısaattutıqagukluga atlanun, uqaaqsiğimñi 10,000-niñ uqatığniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Anıqatiuma aŋ, isrummatıqaqasrı ilılgaatun Ipqıtuham Irrutchim aatchuutaıgun, aglaan ilitqusrıqagıti anıqammiuratun pigiılqıtlaitchuatun; isrummatıpsitñi ititchi iñuguanıksımaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpıgaanani Atanıq itnağniqsuq,

“Tuyugıgisıgaluagıtka avakñaqtuat iñumnun uqautrıñaqtuat nalunaqtuatıgun uqausrıgmıktıgun ukunuga iñuñnun,

aglaansulı iñugıkkagma naalağniyumiñaitchaatğa.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvıqnaqtuañurut ukpiqsrıuañuñgıtuhanun aglaalı sıvunıksrıqun kañiqsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsrıuañuruani. ²³ Uvvaasriiñ ilısaqsimaıtuat unniñ ukpiqtuañuruañuñgıtuat isıqpaata agaayyuvinmun iluqapsı uqautrıñjapsı nalunaqtuakun uqautchikun, nipliıpiqtut isumailaunıplısrı, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasrı uqağıpsı Agaayyutmun kañiqsiñaqtuakun uqautchikun aasıñ iñuk ukpiqsrıuañuñgıtuhaq naagaqaa ilısaqsimaıtuhaq isıguni ilıtuğiniaga killıqırautılani, sulı atanıqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatıñı satqummiğñaqtut. Pulluni agaayyuvıgıniaga Agaayyun, aasrıi uqausıgilugu Agaayyun ilımun akunnapsitñi innıluq.

Atısrıñıq Agaayyuvıñmi

²⁶ Anıqatiumaan, qanuq uqağisıvisa? Katırağıkapsı atauchimun, iñuk atuutıqatılani, atlasulı ilısaıtrılaluni, atlasulı qulıaqtuatılaluni Agaayyutim sagvıkañiñik iñmiñun, atlasulı uqatılaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuuqtıgilugu taavrumıga uqautauruamık, aglaan iluqatıñ tamatkua atuamalich sayyılılağutiksraılutıñ ukpiqtuañuruıanun. ²⁷ Iluqasrı uqağniağıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlıch, aasrıiñ ataursııllaalutıñ, ataursıqsulı uyyuuqtıgilugu. ²⁸ Aglaan uyyuuqtıksrıitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksrıusaagli agaayyıaqapsı uqañhiñağluni isrumamıñi iñmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sıvunıksrıqırit uqağlıch, aasrıi atlat isıvıguqtalutıñ sumik uqaqtilağatnik. ³⁰ Aasrıiñ Agaayyun sagvıutrıkpan ilımutuuruamık iñuñmun aqıppıruamun tamaani agaayyuvıñmi, sıvıllıq uqaqqaqtuq qasruglı. ³¹ Atakkii iluqasrı uqautauñhiñaurusrı Agaayyutmun ataursııllaalusrı ilıitıhtıqulugıch

avatmiñ pitchuksaaǵiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqatuaq Agaayyutmiñ aṇalataǵitlaruq iṇmiñik irrutchiǵmigun [aasriiñ utaqquǵatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiḥḥaliq katimaḥipsisitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qiiñiññaqatuuq atiugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuaṇuruatun atlani inipayaani piḷǵusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Aǵnasri nipaśaaqtuksraupmiut katimaḥipsisitñi. Atakkii uqaquraunǵitchut suli qaukḥuyummataitchuksraurut. Taatnatun aglausimaruuq Agaayyutim maliǵutaksraṇani. ³⁵ Iḷisimasrukkumiñ sumiksamna, apiqsruǵlisigiñ uitiñ kiñuniǵmikni. Atakkii kanṇunaqtuuq aǵnam uqaḥiksraṇa katimaraǵikapsi agaayyuvini. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqaḥa aullaǵniñiñiñiqsuq ilipsisitñi naagaqaa ilipsisitñiññaq tikiumaṇiñiñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaq iñuk isrummatigigumi iṇmiñun sivuniksriqirauniḷuni naagaqaa aatchuusriaqǵniḷuni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjqsimaraksraǵigai tamatkua aglaatka ilipsisitñun Agaayyutmun tillisiginiḷugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasiuñ taatnasriq iñuk suksraqaṇǵitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaṇ, piliqutigillapiaqsuñ uqaqtausruḥiq Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli iḥuatmun aṇalataǵlugich.

Añpikakkauḥa Christ-ṇum

15 ¹ Aniqatiumaṇ, itqumatqugiga ilipsisitñun quliaqtuaḷiǵa tusraayugaaǵiksuaq ilipsisitñun. Taimñauruq tusraayugaaǵiksuaq taimani akuqtuaǵikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigituiñǵupsiuñ taamna tusraayugaaǵiksuaq quliaqtuaǵikkaǵa ilipsisitñun. Aglaan ukpiṇǵitchupsuñ ukpiqsriḥiqsi suunǵitchuq. ³ Taatnamik iḷisautianikkipsi iḷisautigikkaṇanik Atanḡum uvamnun; kanjqsiraksraǵigisi taapkua qulliuruat iḷisauttutit, Christ-ṇum tuquḥa pisigiplugich killuutivut maliǵutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiǵaṇani. ⁴ Suli iḷisautianikkipsi Christ-ṇum iḷuvikkauḥanik aasriiñ añpikakkauḥanik piñayuatni uvlut, maliǵutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpiǵaṇiñi. ⁵ Añitqiqaaqhuni Christ tautuktittuq iṇmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malḡunṇun maliǵuaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviǵniñiqsuq iñugiatlukhutiñ 500-miñ aniqatigiñun katimappaḡlugich, iñugianiqsraṇich iñuuplutiñsuli iḷaṇich tuquaniksimagaluahutiñ. ⁷ Tuḡligiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqañitñun uqqiraqtaṇuruatun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmiquqtuuq uvamnun, kia-unniñiñ niǵiuginǵitchaluakkaṇa Ataniḡmun uqqiraqtaugisiñiḷuṇa. ⁹ Taatnaḡluṇa kamanaiñiñiqsrauruṇa uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchuṇaunniñiñ tairaksraulūṇa uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimaplūṇa iñuñnik ukpiqtuaṇuruaniḡ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpavivagitluṇa simmiǵniǵaa iñuuhǵa iḥuaqutritmigun. Ilaan iḥuaqutritḷapiaḥa piñiḷaunǵitchuq uvamnun. Sakuutluktūṇa iluqañitñiñ aglaan uvapkuñiñ piñǵitchuṇa atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iḥuaqutritḷiǵmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvaṇalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuaǵigikput taamna tusraayugaaǵiksuaq ukpiggikkaqsi.

Añpikakkauḥat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuaǵuuruḡut Agaayyutmun añpikaṇniḷugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami iḷasri uqaǵuuvat tamatkua tuquaniktuat añpikaḡumiñaiñiñiplugich

tuqułıgımiñiñ? ¹³ Anıpkagñiangiññıqpata tuquanıktuat, tarra ilumutuungitmiñıqsuq Christ-ñum anıpkakkausrimaħa. ¹⁴ Aasriiñ Christ anıpkakkausrimaiññıqpan, qulıaqtuaħıqput atuğumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqqutisri tañıgıllıtuñ. ¹⁵ Aa, iñuich ilıtuçugınıgaatıgıt uqağniplıta tañıgılaamık, atakkii uqağıgıqput Agaayyutmun anıpkapiagñıplıgu Christ tuqułıgımiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuquñaruat anıpkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuquñaruat anıpkagñiangiññıqpata, tarra Christ anıpkakkaumaitmiñıqsuq. ¹⁷ Christ anıpkakkaungıññıqpan, ukpiqsriħısi Christ-mik tañıgıññıqsuq aasriiñ suksraungıqsauyumaatısrısułı pisigilugıch killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anıpkakkaungıññıqpan tamatkua tuquanıktuat ukpiqsrıruaıuıpluıtuñ Christ-mik suksraungıqsuttuq. ¹⁹ Ukpiqsrıñıguıpta Christ-mik annıqsuqsımaaqpatiğut pakmapaħıñaq iñuuħaptıkiñı naglıñnagñıqsraqtuğut iluqañıtuñiñ atlañiñ iñuñiñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anıpkakkaupiaqtuq tuqułıgımiñ. İlaa anıpkakkaucqaagñıqsuq, taatnaqhuta ilısimarugıt Agaayyun anıpkaiñiağñılıgu tuquñaruapayaanık ukpiqsrıruanık Christ-mik. ²¹ İñuk iluqanı tuqusrağumaruq ataıtuħim iñuum savaagıkkanağun. Taatnatuntuuq iñuk tuquñaruıq iñuıtasrıñaıqtuq piqutıgıluğı atlam iñuum savaagıkkana. ²² Atakkii Adam-kun iluqatıñ tuquıruksraurıt, taatnatun iluqatıñ Christ-kun iñuğutqıkkısrıt. ²³ Aglaan iñupayauraq anıpkakkaugısrıuq nalaunñaruakun pivıksrıllaamıgun, Christ sıvıllııpluñı anıpkakkauruq, tarralı agğıtqıkpan tamatkua Christ-ñum piğıkkanı iñuğutqıksıtıkisıgai. ²⁴ Taavruma aquağun ısruklıħıħaaq tıktıpan, Christ-ñum qaıññağaa añaayıuqautıñı Agaayyutmun Aapauruamun akiilıanıkkumıgıch iluqaisa aıalatchısqıaqtuat sułı iluqaisa saıñıqıtuıaqtuapayaat saıñııaqtuatlu. ²⁵ Christ atañuıruksraurıuq uvluanunaglaan Agaayyun akımmatrıanıkpan iluqañıtuñiñ Christ-ñum uumıksrıraıñiñ. ²⁶ Tuqułıq akıilıkkauñıaqtuq aqullıulunı uumıksrı. ²⁷ “Agaayyutım Christ aıalatchıpkagaa supayaanık.” İtnağñıqsuq Agaayyutım Makpiğaaıanı. Taatnaqamı Agaayyun ilağautıñıtuçıuq iñmiñık, aglaan ilıgai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutım taatnaanıkkumıuñ, ilaaptuuq iğñıña Agaayyutım atanıqsımapkagñıaımiuq Agaayyutmun inıllairuamun supayauramık ataanun Christ. Taimanıgu Agaayyun kamañağñıqsraunıaqtuq supayauramıñ.

²⁹ Sunıaqpat tamatkua paptakkauruat pisigıpluğıch tuquñaruat? Tuquñaruat anıpkakkauyumiñaiıııaııaııpata, suvaata iñuıch paptaaqtınnııaııpata pisigıpluğıch tuquñaruat? ³⁰ İlumun anıpkagñıaħıq piıtpan suvaatamı anayannıuqpık ataramık qulıaqtuağıkapku tusraayugaagıksuaq? ³¹ Anıqatıut! Kıgıññıgıvıgırağıgıga tuqqun uvluğagıpman. Tusraayugaagıksuakun ukpiqsrıruağugñıqsusrı, sułı taatnaqlıña quvıasutıgıgıpsı Christ Jesus-kun atannaptıgun. ³² Ephesus-mı aıuyakkaluağupkıch iñuıch atrıaqtuıat lıılaa iqsıñaqtuıatun nığrutıtun, sumık piññakkumiñaitpık taatnaħapkun? Tuquñaruat anıpkagñıangıtpata, tarra

“Nıgısa imıqtuağutalu,

atakkii uvlaakun tuqunıaqmıuğıt.”

Isaiah 22:13

³³ Kınnıpkaaqasrı iñuıñun uqaqaqtuanun uumıña anıpkakkaıuħıkun. “Pıqasıqsuıtıgıpsı piğııtuħanık piqatnaanık taatnaılgısrısrı ilıñısitun.” ³⁴ İsrımitqıññaqsıgaasrı killulıqıtqıñıgıusrı. İlasrı nalurıtsułı Agaayyutmık. Taamna uqağıgıga kanıtuħıağuluaqhusrı.

Qanuq Anipkaǵniaqpisa?

³⁵ Iñuk apiqsruqpiaqmiuq, “Qanuǵutinj tuquǵaruat anipkaǵniaqpat? Qanuchimik timiqaǵniaqpat agǵigumij?” ³⁶ Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriaǵuǵlutinj tuquqqaǵaluaqatinj nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qinñaqangitchuq nauriatun nauniaqtuaton nautchiaksramiñ. Nautchirriirutin mukkaaksraǵuǵumaqtuamik naagaqaa nauruksauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriaǵuqtitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiulǵimisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatinj uumarupayaat atlakaagiiñik timiqagtut, iñuich atautchiñiamik timiqagtut, niǵrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tiǵmiatsuli atlaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqinǵum qaumanǵa atlauruq qaumanǵaniñ tatqim, suli uvluǵiat atlakaagiiimik qaumaniaqtut qivliquulakaminj qilañmi. Uvluǵiallaa atlakaagiiimik qaumaniaqtutq atlamiñ uvluǵianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anipkakkaukpata tuquǵaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruaton nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutinj. Aglaan anipkakauniaǵupta tuquǵigmiñ timiqaǵniaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq saññiitluni. Aglaan Agaayyutim anipkaǵniaǵumiuj piññaqnaǵniaqtuq saññiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurut, aglaan anipkaǵupta timivut qilañjaqtawniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriǵuǵniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusrigugniqsuq qaitchiruaq iñuulǵimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliungitchuq. Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq maǵǵananiñ nunam, tugliaasriiñ iñuk qilañjaqtaupluni. ⁴⁸ Iñupayaanji nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruaton maǵǵamiñ. Iñupayaq pigikkana Agaayyutim ittutq taavrumatun qilañjaqtauruaton. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iñuktun nunakñaqtauruaton. Taimanigu atriñiutiniaqtugut iñuktun qilañjaqtauruaton. ⁵⁰ Aniqtatumaan! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiaqtuam uiviñiaqhuni auqaqhuniñ piññaaktaagiyumiñaitchaa añaayuaqataa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalaǵniñlagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuqunianǵitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksagñananiñ irim, aqulligmi qalǵuqtaqpan. Qalǵuqtaun nipliqaǵluqqaqtuq iluqatinj tuquǵaruat anipkaǵniaqtut tuqutqikkumiñagutinj, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqǵaniaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksraǵigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlailuni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqaǵuqtuani atnugaanik suli atiaqsiptomatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragaǵuuruq simmausiqqan auragatlailaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiǵluni tuqutlailaamik, tarani tañiǵniaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani, itna,

“Tuquľiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquľiiq, tarakŋaaglaan tuqupkagumiŋaigitin iŋuich.

Aatai tuquľiiq, tarakŋaaglaan atniagumiŋaigitin iŋuich.” *Hosea 13:14*

⁵⁶ Tuquľhum atniatlagaatigut killuqsaqapta, suli killuqsaun sanŋiqutiqaqtuq maligutaksratigun aŋalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkagaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payaŋaigitchi ukpiqsriľipsitŋi, tuniqsimatitchi suli savautriľusri Ataniġmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriľiqsi Ataniġmik iŋiľha suilaamun.

Iliraksraq Ukpiqsriruanun

16 ¹ Pakma aglaŋniaqtuŋa iliraksrakun iŋuiŋun Agaayyutim Jeru-salem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanjuruat atlaakaġiŋi nunaaqiŋi Galatia-mi qanuqhutiŋ iliraqsiuľhat maniŋŋik, aasriiŋ pitqugipsi taatnatu-piaq; ² Minguiqsiagvipayaani atausriullaalusrı tugvaitqugipsi ilaviŋganik manium akiŋŋaktaagikkapsi aggiġŋiaľamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitľakkapsisun. Taatnaġupsi iliraksraq inuqnaqsiŋitchumauq aggi-guma. ³ Aasriiŋ aggiġuma tuyuġiniaġitka aatchuutisri piqasiġlugich tuyuut-inik ukpiqtuanjuranun Jerusalem-mi iŋuktigun nalupqinaġikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullaľiksraġaptuuq, ilinisa malilhiŋaupmigaatŋa.

Paul-ŋum Sivunniugutai

⁵ Utlaŋniaġipsi Macedonia-kuaqqaagľuŋa; atakkii apqusraaġniaġiga Mace-donia. ⁶ Nayuqtaullakpiaġipsi naagaqaa ukiľuŋa ilipsitŋi, aasriiŋ aullaġniaľ-gitchuma aatchuľhiŋaugipsitŋa inuġikkamnik iglauliksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumanġitchipsi akkuvaauralhiŋaq apqusraalhiŋaġusri, aglaan nayuq-tuatluuraallagukkaluagipsi, Atanġum pitqukpaŋa. ⁸ Aglaan Ephesus-miin-niaqtuŋa Pentecost-liqiniaľhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamaŋaqtuam savaaqag-viksrallautam anmautigaan, naagasuli iŋugiaktut akilliľiqsuqtitka.

¹⁰ Timothy aggiġŋiqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksraŋagun ilipsit-ŋiittuallaľhani, atakkii savautriruq Ataniġmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniŋi naġġuġingilľiun. Aullaqsaqpan ilipsitŋiŋi ikayuġumagiksi iglaulľhani quvia-suguni, ilaali utiġasraugumuŋuq uvaŋnun. Niġiugigiga tikiľiksraŋa piqatiqaġ-lugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kii-kaaqrupaġaluagŋiġiga utlaqplusri piqasriľlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigŋitchaa aullaľiksrani pakma. Utlaŋniaġaasri piviksranikkumi.

Uqautipsaaġutit

¹³ Qaunagititchi pigiitchuamiŋ, makittaagigusrı ukpiqsriľipsitŋi, qapiŋaillusrı supayaani. Sanŋisitchi tuniqsimalusrı Ataniġmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqu-tigilugu piqpaksriľiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknaġisi tupiqatiŋi Stephanas-ŋum. Iliniġ ukpiqsriqaaqtuanjuruat nunami taggisiliŋmi Achaia-mik, aasrii iluq-nauqsimapiagataqhutiŋ ikayuľiġmiknun ukpiqsriruanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaaġipsi tupigitquplugich iŋuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruŋa ukpiqsrirua-nun. ¹⁷ Quviasruutigigitka aggiľhat Stephanas-ŋum Fortunatus-ŋumlu Achaicus-ŋumlu, atakkii ilinisa ikayuġaatŋa uvaniingitŋapsi. ¹⁸ Nutaqtiqlugu irrusriġa ilinisa quviatchaktitkaatŋa ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iŋuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuaṅuruat iṅuuniaqtuat Asia-mi tuyugaasri nayaṅṅanik. Aquilamlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupigmiḱni pagliugaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiṅ aniqatigiich tuyugaasri nayaṅṅanik. Paglati-sritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun.

²¹ Paglatit Paul-miṅ. Uvaṅa aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiṅaliqaa piqpaksriṅgitchuaq atanguruamik, Atangum atannigisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigiṅ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iḱuaqutrisaan Atanguruam Jesus-ṅum nayuglisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitṅik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuaŋuruuanun Corinth-mi suli ukpiqtuaŋuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutisrimaallaŋniaglisli suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quayagaa Agaayyun

³Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksriruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araagtuiħhiñaa-nuruq uvaptiknik. ⁴Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħuiłliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araagtuiyumiñaaqsipluta tamatkuniŋa iħuiłliuġutiqaqtuanik taav-rumiŋa araagtuutmik akuqtuaġikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵Iłumun naglik-saallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶Iħuiłliuġaluŋaŋapta tusraayugaagiksuaq pisigip-lugu, Agaayyutim araksimaagaaŋasri uvaptigun annautisukhusri killiqiłipsit-ñiñ. Arakkau'apta arautiqaġniaqmiusripsuuq akuqtuġupsiuŋ anuqsruiħkun atunim iħuiłliuġutiħiq uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷Niġiugaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iłisimagikput nagliksaaġniġupsi uvaptiktun Agaayyutim araut-tutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸Aniqatiumaan̄, nalutqunġitchiptiġiñ iħuiłliuqtitauiħaptigun nunaŋani Asia-m. Iħuiłliuqtitauvagiłluta qaaniġlugu iġlutuiħiksraqput nalupqigiliutip-luguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹Iłitchuġigaluagikput tikiummiñasugalugu tuquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunġatqunġiłluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anipkaitłaruamun tuquŋaruani. ¹⁰Tuquruksraġuga-luaqpta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiaqiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutiginġitchikput ilaanun annautisrimaahiksraqput. ¹¹Ilipsi ikayuq-tuksraursri iñiqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iñiqsrułhat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniugutini

¹²Quviasruutigigikput una suli qauġrimmaagiułtillauppta uqautigaatigut uuma iłumutuutilaani, savaagigivut nanipayaq suli pakma ilipsitñi ipqi-ħkun suli iłumutuuiħkun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunġangitchugut puqi-taatnun iñuich aglaan tunġarugut Agaayyutim iħuaqqutiripluni ikayuutaanun.

¹³Tarra tuyuutivut agliqiaǵikkasri kanıqsıñaitchuanǵıitchut; kinnisunǵıitchipsıǵıñ uqaǵıkkaptıgun. Nıǵıugaǵıgıga kanıqsıtılasrıǵıksraqsı ılaatnıgun, ¹⁴takku kanıqsıtılasrıǵıauragaluqmıǵıksı-samma pakma. ılaatnımı nanǵautıqatlanaıǵıptıgıt suli nanǵaǵısıpmıǵıptıǵıñ uvluanı Atannapta Jesus.

¹⁵Nalupqısrıuıtıqanǵıitchunǵa taavrumıǵa. Taatnamık tıkıqattaaqqaǵıkkıpsı, pıqaquplusrı ikayıusrıamık tapıllugık quvıasruutmıǵılu. ¹⁶Tıkıqattaagıkkıpsı apqusraaǵuma sıvutmunlu nunanǵanun Macedonia-m utıtmunlu nunanǵanıñ Macedonia-m, ılıpsıtıñun itqanaıyautıtquplunǵa ıǵlauǵıksramnun Judea-mun. ¹⁷Taatna pıyumakama, ısrumıtıqıgaqtaunııqıpkı? ısrumavaluktusrıunıñ sıvunnıǵaǵasrugaluǵa ıñunısun nunam, aññaqqaǵıluǵa taranı suli naagaaqtuasıluǵa.

¹⁸Agaayyun tunıqsımaruq uqaǵıkkagmıgun. Taatnatuntuuq uqautıvut ılıpsıtıñun nalupqıñaitchaqtut. Agaayyutım ılısımagai ısrumıtıtıǵılaıslılaaqputlu uqautıgıkkavutlu. ¹⁹Atakkıı Silas-lu Timothy-lu uvaǵalu qulıaqtuagıtıgıgıput ıǵnıǵa Agaayyutım, Jesus Christ, ılıpsıtıñun. ılaa ıñǵıitchut ıñuktun pıñǵıgaqtuatun anıqıqaaqhunı, aglaan ılaan pısuugaa uqautıgıkkanı savaanaıǵnıplıǵu. Agaayyutım anıǵutımagaatıgıt pısigıplıgu Christ-ñum savaaǵa uvaptıknun. ²⁰ıluqaitnıkkıı akıqsruıtai Agaayyutım atuumapkaǵnıǵai Christ-kun. Taatnaqhuta nıplıutıgısrıuugıkpıt Amen sumıpayaaq ıñuum kamaksruqmaun Agaayyutım savaaǵıkkana Christ-kun. ²¹Agaayyutım nappaqutaupkaǵıgaatıgıt ılıpsılu Christ-kun, suli uqsruqtıqhuta savaktautqupluta, ²²nalunaitıutalıqhuta pıǵılıutıpiaqhuta ıñmıñun aasrıñ ılıplıǵu ırrutçıñı uummatıptıknun nalupqısrıuıtıgıñıǵıǵılu ılaanun pıgıtılaaptıknık.

²³Agıǵıkkaluanıñǵamaunıñ Corinth-mun agıñǵıitchunǵa. Agaayyun ılısımaruq ılumutuulhanık uqaǵıkkagma ılıpsıtıñun. Utıñǵıitchunǵa Corinth-mun atnıummatıqunǵıtılsrı. ²⁴Atannıqsunǵıitchıpsıǵıñ ukpıqsrıǵıpsıgun, aglaan savaqatıgısrıkkıpsı quvıasruıtıqauqlusrı, atakkıı ılısımarugıt nalupqısrıuıtıqanısılaapsıtıñık ukpıqsrıǵıapsıgun.

2 ¹Sıvunnıqsunǵa utlatqıgunǵıtılsrı alıatchaktıchaktıuaǵusrı. ²Alıatchaktısrımanıǵıpsı kıa quvıasraaǵnıaqpanǵa avataagun ılıpsı ısrumatıyaaaktıapsı. ³Aǵıltunǵa pısigıplıgu taamna, utlakpıpsı alıatchaktıqunǵıtıluǵa ılıpsıtıñun quvıasraaqtıksramnun. Nalupqısrıuıtıgıñıgıitchıga quvıasruıtıpkun quvıatchaktınnıaqtılaaqası. ⁴Aǵıakama ılıpsıtıñun ıñııllııllapıagataqtunǵa ısrumatıyaaaktunǵa uummatımnı qıaıñǵama. Alıatchaqunǵıitchıpsı aglaan ılısımatquǵıpsı atqunapıaq pıqpaksrıǵıga ılıpsıtıñık.

Natqıgutrıǵı Killıqırımun

⁵Aglaan nallıpsı ıñııllııuqtıitchıruam ısrumaaluktıñıgıitchaana, aglaan ısrumaaluktıtkaaası. ıñııllııuqtıitchımmataıchıpsı itnaqama. ⁶Taamna ıñuk tatapsausrıaqaanıktuq. Apanıuruq anıǵutıplısrı taamna ınıllakapsıun. ⁷Pakma natqıgutıraksraǵıgıksı araqtuǵıluǵu taamna ıñuk. Taatnaǵıpsıun annaıtıñıgıksı pıǵıııllıııllapıaıǵmıñıñ aasrıñ qapıñıgıitchımuuǵı. ⁸Taatnaǵıun ıñıǵıpsı tunıqsımasrılaaqıplıgu pıqpaksrıǵıksı ılaanı. ⁹Taavrumuuna aǵıltunǵa ılıpsıtıñun, atakkıı uuktuagıkhısrı ılıtchıuǵısrıkkunǵa tupıksrısuupmaǵaapsı supayaakun. ¹⁰Natqıgutrıgıpsı taavrumıǵa ıñunmık, natqıgutıpmıgıaptıuq. Aasrıñ qanutçıkun natqıgutrıruksraunıguma ılaanun, pakma natqıgutıgıga pısigıplısrı sıvuǵaanı Christ-ñum. ¹¹Natqıgutıgıptıgu taamna

iñuk tuungaq akimaniangitchuq sukununniiñ uvaptikniñ. Takku nalungitmi-givut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqlugu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriññigaña quliaqtuaqupluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuñ irrutchipkun, atakkii paqingitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluna tarakña Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimatriruamun uvaptik-nik Christ-kun. Siamitkaatigut tiprağiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallutamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tiprağiksautun Christ-kun akungatni tamatkua anniqsuumaagtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamat-kununa tammaummiruanun tipiqagtugut tuqułıgmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaagtuanun tipiqagtugut iñuıłıgmik. Kiñaasriiñ nalliummativa taavrumuna savaamun? ¹⁷ Kisimij tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaquatuat piññağutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuğaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaquatuatitun Agaayyutim uqalhanik piññañniutiginiaññağlugu.

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

3 ¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitan tuyuutinin akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuu-taurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanñuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtit-kisi tuyuutaułiqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaañungit-chut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaañungitluni aglagviksramun piłiamun uyagañmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiagivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqatirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqatitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivun-niugutitun aglausimaruatun uyagañmun suli tuqupkairaquatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñu-ıłıgmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsima-ruq aglaatigun uyagañmun, aasrii Agaayyutim qumanga sagviqsuq qaitñamiuñ Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummağikpagitluni Israel-aagmiut qinilgui-tchaat, aglaan taamna qaumanıq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkai-suuruq qaummağillapiagman qanutunkiaq qaummağitlukkisiva maatna savaut-riñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutruruq tuqqutaksraququtmik iñunñun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanauti-qatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutruruq nalaññasripkaiñıgmik iñunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiqtuq utuqqauruamiñ sivun-niugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangıñıqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtualiksrapitgun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğniğaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqunğıtlugu qaumanğum piigñiañhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjıqsitlaisimarut isrummatmiktigun siqqusipkaqlugich. Uvluvañ-nunaglaan iriñich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpigaanjiñiñ utuqqaich sivunniğutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. ¹⁵ Uvluvañ-nunaglaan agliqipmata maliğutaksramik Moses-ñum aglaañanik isrumañich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kanjıqsısuuruq taalutaiqsıtmaturun. ¹⁷ Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriaña Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalu-taiqsıttuani qiniğikput kamanautaa Atangum. Atlanğugusaiñaqtugut ilitla-sripluta ilaatun, sulı Atangum Irrusrian ilisaiñaqitkaatigut ilaatun akiğuktı-lasriplugu kamanautaa Atangum.

Akisuruat Suurat Utkusriñani Qikumiñ

4 ¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriğimik quliaqtuaqupluta naglik-kutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununğanikkıvut iriraqtuutitlu kanjunaqtuatlu. Pisaasruğmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqañha Agaayyutim kinnitniğniğutigilugu. Taatna pitłaitchugut. İlisaututigigikput ilumutuuruq kanjıqsıñaqsiplugu, sivuğaañi Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutılaaqput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqağikkaqput iriqsimakpan, iriqsimañhiñaqtuq tamatkununa tammaummıruanun. ⁴ Tuunğaum anjalatchıruam marrumiña nunamik qiniłlaiqsitkai ukpiqsriñğitchuat kanjıqsipkatłaiqlugıllı tusraayugaagıksuamik, aasriiñ ayaupkaqtıtauruatun ittu. İlaan tautuqunıtkai kamanautaanik Christ-ñum atrigıkkana Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuağıtlaitchikput uvaptıknik, aglaan quliaqtuağıgikput Jesus Christ Atangunıplugu, aasrii savaktıgıgıptıgıt Jesus pisıgıplugu. ⁶ Agaayyun nıplıqsımaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qagğutıgai uummatıvıt qaitchikamisıgıt qaumamik ilitchuğitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiniğapta kigiñañanik Christ-ñum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchıruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptıknun iñuñhiñauruanun, atrıplugu iñuich tuvvaqsıraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumiñ. İñupayaq qiniğtaksrağıgaa taamna kamanaqtuq saññı uvaptıknıittuq agaayyutmiqnısautilaañanik, uvaptıknıñ pisunaqani. ⁸ İñu-ıllıuqtıtaugaluagupta qanusrıpayaañun akiilıpkagtatłaitchugut, qanugvııqsıtaugaluagupta nıkalığatłaitchugut, ⁹ naglıksaaqtıtaugaluagupta Agaayyutim suksraatłaitchaatıgıt; atniagsıugaluagupta tuqutaunğitchugut. ¹⁰ Ataramik anayannıuqtuağaluagıtugıt iñuich tuqutçukmatıgıt Jesus-tun aasrii tautunıaqsitquplugu iñuulha Jesus-ñum timıptıgıtun. ¹¹ İñuunıağaptıknı ataramik anayannıuqtuağhuta tuqqutauğımın pisıgıplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruañuñha Jesus-ñum uumuuna tuqurağaukuñ timıptıgıtun. ¹² Anayannıuqtuağıtugıt tuquğımiñ pisıgıplugu quliaqtuağıqput pıqaquplusrı isruıtuçamik iñuulğimik. ¹³ Aglausımaruq Agaayyutim uqañhani, “Uqağaq-tugıt takku ukpiqsriıllapiağhuta.” Taavrumuuna irrusrıagun ukpiqsriğhum uqağaqıtugıttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴ İlitchuğıplugu Agaayyun anıpkairuq Ataniğmik Jesus-mik, ilaan anıpkagısipmıgaatıgıttuuq Jesus-tun, agğıuti-luta pıqatıgilusrı sivuğaanun Agaayyutim. ¹⁵ İluqaan tamanna iğlutukkaga

ikayyutigigisigiksi. Iñugiaksilaaqhutin iñuich tusraarut iħuaqquataagun Agaayyutim aasrii iñugiaktuat iñuich quyangillapiagnaagaat piqutigiplugu kama-nautaa Agaayyutim.

Iñuuniaŋiq Ukpiqsriħikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliġanġitchugut. Timivut piunġitmuk-kaluaqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvlugaġipman. ¹⁷ Tamatkua iħuiħliu-gutivut pakma sivikisuurami iħiñaqtut. Itqanaiyaġaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamañañiqsrat isuksraitlutin quvianañi nakuutlullapiaqtuat iħuiħliugutiptikniñ. ¹⁸ Qiñiqtuiñañgitchivut sut qiñitlakkavut aglaan sut qiñit-laisavut; atakkii sut qiñiñaqtuat piġñiaqtut, aasrii qiñiñañitchuat taimuġa inniaqtut.

5 ¹ Iħisimagikput palapkaaqtut irvigikkaqtut marrumani nunami piun-ġiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqaġñaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaunġichuamik argañmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imñiq-tauliġuurugut, inuġrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atrilugu atnuġaatchiaqmatun. ³ Atnuġaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuġai-laġumiñaġiguta. ⁴ Iñuunġapta uumani palapkaaġmi iñuħiñaupluta, imñiq-tauliġuurugut uqumaiħliugutiqahuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiġisugut nutaami timimi pakmakñaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuaq timi simmiġisiruq tuquyumiñaitchuamik iñuulġimik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaġaatigut taivrumuġa. Ilaan nalupqinañanikkaa uvap-tiknun taatniinniaħa aatchuqamisigut Irrutchiġmiñik. ⁶ Taatnamik qapiñ-ġataitchuurugut. Iħisimagikput iñuuniaħaptikni uumani timimi piisaallaħiq-pat Ataniġmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqtugut ukpiqsriħikun qiñiñgitchaluañġapta ilaanik. ⁸ Qapiñġataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timiġikkaptikniñ aasrii añilaasimaqatigisruliqġugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piġa-luagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuġañiutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atañġuruam. Atausriuttaġutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruam-mik naagaqaa piġiitchuamik maligullugu savaaġikkaqtin iñuunġaġminj timi-gikkaġmiktigun nunami.

Savautriraut Iħauraaġiliutigipkakkauħikun

¹¹ Uvva iħitchuġimagikput tatamnaqtılaaġa Atañġum. Taatnaqhuta pitchuk-saaġivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim iħisimagaa-qanusriutilaapiaqtut. Taatnatuntuuq niġiugaġigiga iħitchuqsrianiħiqsi taavru-miġa qauġrimmaaġiutillautapsigun. ¹² Piñiañgitchugut akuqtuyunaqasitqiguk-huta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaqugipsi tamatkunuġa kamagitqusraa-ħiñaqtuanun qiñiñaqtuakun, suksraqanġitchuanun uummatmiutaġmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauġrimmaaġiññiħluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauġrimmaaġiññiħluta piqutigihñiħaġipsi. ¹⁴ Piqpaksrilħan Christ-ñum aña-latkaatigut, atakkii iħisimagikput nalupqinaiqħlugu atausriq tuquruuq piquti-giplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriñ tamatkua iñuuruat iñmiktigulħiñaq iñuut-qunġiqlugich aglaan ilaanun tuqqutriruamun iñupayaanik aasrii añipkak-kaupluni tuquħiġmiñ.

¹⁶Tarra uvakjaniñaglaan isrummatiqanğıqsugut iñuñmik ilaan qaahñanagun nunam iñuisun. Qaanğıqsuami isrummatigaluaqmisaqput Christ iñuñhiñauñiplugu, aglaan pakma isrummatiginğıgikput taatna. ¹⁷Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaagugaqtuq. Iñigruañi piiqsut. Iñuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸Iluqatin tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkagaatigut iñmiñun Jesus Christ-kun, aasriñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuağıtquplugu ilaan ilauraaliutipkagisiñiplugich iñuich iñmiñun. ¹⁹Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkagai nunam iñui iñmiñun Christ-kun, patchisiqutinqiglugich navguutinqisisun. Aasriñ quliaqtuağıtqugaatigut iñuich qinuiññaksriññiplugich Christ-kun. ²⁰Taataqhuta uqirraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atugaatigut uqautitqulusri. Inğıpiağıpsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsqautun pisigipluta. Taamna nalaunjasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6 ¹Uvagut savaqatigiiñaptikni Agaayyutmi inğıpsi akuqtuqungitlugu Agaayyutim iluaqquataa suñiñlaguğlugu. ²Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqağımi,

“Piviksraq nalautilman tusraagipsi.

Annisuğviksraq tikitman ikayugipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautiltuq. Uvluva annisuğviksram pakma tikitchuq. ³Kisumununniiñ iñuñmun patchisiqutitqungitchugut killukuagñipluta savaqağıptikni. Taatnamik inillaiñgitchugut putukkisautiksrajanik iñuum apqutiksrajanani. ⁴Aglaan suragałipayaaptigun qiniqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iğlutuiğikunlu, iluiñiugutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ipigaqtuqsuñikunlu, isiqtaufikunlu, aňalağluxsiuñikunlu, sakuuñikunlu, siñiguiqsauñiğikunlu, niğisunakunlu. ⁶Qiniqtitkikput ipqiğikunlu, ilisimañikunlu Agaayyutmik, anuqsruñikunlu, iluaqqutriğikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqaksriğikunlu, ⁷uqaqalukunlu ilumutuuruamik, sulı sañjiagun Agaayyutim. Anuyautiqatuna tugluağıplugulu nalaunjaruałikun. ⁸Qiniqtitkikput kamagikkauñikunlu, kanğutachtitauñikunlu, uqağıtchiuñikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutuniğakkaupluta uqağaluannapta ilumutuuruamik, ⁹naluñaqtuatun ilipluta ilisimanağaluannapta, tuqaqsiruaton ilipluta iñuusrugaağaluannapta, anasriñquqsasiuğaluannapta tuqutaunğıtchugut, ¹⁰isumaaluktitaugaluannapta quviasrugagtugut, inuqsraliutuaton ilipluta umialiguqtitchigaluannapta iñugiaktuanik, suilıiutuaton ilipluta piqağaluannapta supayaamik.

¹¹Aatai ilauraamañ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriğksraptiknik ilipsitñun. Uummativut anmagıvut ilipsitñun. ¹²Piqpaksriğipput ilipsitñik inuqtuummangitchuq. Aglaan piqpaksriğisi uvaptiknik inuqtuummasriruq. ¹³Aglaan pakma anmaqsigik uummatısi uvaptiknun. Uqautigipsi uvaña ililgaagıruaton iliplusri.

Agaayyuvikpaña Iñuuruam Agaayyutim

¹⁴Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñgitchuatigun takku nalaunjaruağıglu killiqiğlu piqatigiiłguitchuk. Qaumaruagtuuq piqatıqalğuitmiuq taaqtuaamik. ¹⁵Qanuğutik atausriñuğumiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruag

tuungamik)? Qanuġutik ukpiqsiruaq piqasriqsuutiyumiñaqpa ukpiqsriñgi-tchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaña piqasriutiyumiñaitchuq aangua-niġitniik. Agaayyuvikpagigaatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliġhatun,

“Irviginiagitka ilinġich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiagaatqa, suli ilinġich iñuginiagitka.

- ¹⁷ Taamna pisigilugu, piigitchi akunġatniñ,
avittitchi ilinġitniñ, nipliqsuq Ataniq.

Iłaksiatinasri qaayugnaqtuaniñ.

Taatnaġupsi akuqtuġisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

- ¹⁸ Aapagigisigipsitqa aasriiñ iġniġigisigipsi panigilusriġu,
nipliqsuq Ataniq Sañġipayaqaqtuaq.”

2 Samuel 7:14

7 ¹ Piqpagikkamaan, piqaġniqapta tamatkuniña akiqsruutauruanik ipqi-saqta uvaptiknik qaayugnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchtigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii taluġigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigut uummatipsigun. Atnianġitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgi-tchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñġitmiugut kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautiġinġi-tchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpagi-niplusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuulłaptikni unniñ tuqułłaptikni. ⁴ Nalupqisruutigiñġipiaġipsi. Pikkutigiñġipiaġipsi. Arautiqallapiaqtuqa. Iluqaagun iħuilliuġutiptigun quviasrullapiaqtuqa.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuiqsiñġitchugut. Iħuilliuq-titaurugut qanusripayaakun—nagliksaaqtitluta ukpiqsriñġitchuanun iqsip-kaqhutalu qamuuna. ⁶ Aglaan Agaayyutim arakiġuuruam tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqikspkagaatigut Titus agġiqman. ⁷ Arakkaurugut agġiħhagun suli arausriaqħhagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmuti-qħħapsigun tautugukħuqa, aliasruutiqaħħapsigunlu suli piyummatiqħħapsi-gun uvamnġik. Taatnaħħuqa quviasrutluktuqa pakma sivuanigniñ. ⁸ Aglak-tigun tuyuutipkun isrumaalutchtaktitkaluaġniqapsi, nunuurautiġinġitchiga. Saiñġisuutiliġaluagiga tuyuutma iħuilliuqtitauraallaniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutigiñġitchaluagiga alianniulłipsigun, aglaan quviasruktuqa isru-maalulłapsi simmiġniqmasri. Alianniulłipsi pisulłiġniġaa Agaayyutim ilip-sitniñ. Uvagut atnianġitchipsi sukununniñ. ¹⁰ Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksrajanun. Taamna nunuurautai-tchuq. Aglaan alianqa numan tikiutiriraqtuq tuqułġimik. ¹¹ Alianniuqtusri nalautlugu alianniuġutigitqukkana Agaayyutim. Taavruma pilłiqpkaġaġi-gaasri nalupqiġinġiqsitlugu killukuanġisilaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqs-i-gipkaħħuq, inuġrugiliutipkaħħuq ikayuutihiksraġa, isrummiqsitlusriunniñ anasriñuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktit-kiksi patchisaunġiħqi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasrii tuyuqtuqa aglaamnġik pisigisruħaqnagu taamna iñuk killukuaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuġaani Agaayyutim ilitchuqnaquġiga qanutun piq-paksriaħħiqsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkıptigut. Aasriiñ kisian arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruħniq-man, atakkii irrutchtıgmigun nutaqtıkkapłuni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nanaġi-gipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapiñapkanġitchipsitqa. Uqautigıkkavut

supayaat ilipsitñun ilumutuuru, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuurruttuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaağaasri itqagamiuñ tupiksriyummatikañiqsi, sulı pağla'apsiuñ kamaksriñikunlu taluqsriñikunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

Ukpiqtuañuruat Aatchuiñhat

8 ¹ Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iluaqqutrisaanik Agaayyutim qaisañanik ukpiqtuañuruun Macedonia-mi. ² Iñuilluqpauragaluññağmıñ inuqsriullapiağaluaqhutiñlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutiññaasriiñ tiggummataipiağniqsut suoramiknik. ³ Piyumiñaqtut ilaagmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtiñnatiñ. Uqagiyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatigut ikayuutitlasrisrukhtuñ savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutiñ iñmiknik Agaayyutmun uvaptiknunu Agaayyutim pisulhagun. ⁶ Uvvaasriiñ tiliugikput Titus aullağniñjaniksımapmauñ naatchaqtuaqplugu taamna savaallautaq akunnapsitñi. ⁷ Aasriiñ pillautagñiqapsi supayaakun—ukpiqsriñikunlu, uqautriñapsigunlu, ilisimañikunlu, piyummatikañikunlu, piqpaksriñapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tiggummataitqugipsi aatchuiñikun. ⁸ Tiliuqñiğitchuñ aatchuqulusri. Uuktuağukkiga piqpaksriñiqsi ilumutuupiaqmanñan aatchuğummatikañipsigun, ⁹ takku ilitchuğigiksi iluaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqtutigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqhusri inuqsriulhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuiñipsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitñi naatchupsuñ aullağniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiñikunlu piyummatikañikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuñ naanniañhanunaglaan aullağniikkaqsi ukiutqik piyummatikaqapsi, aatchuğusri pisuqtılaapsitñi pigikkapsitñi. ¹² Aatchuğupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitñiñ, aasriiñ pigingisapsitñiñ. ¹³ Nunurisunğitchipsi aatchuiñigmun qagavriuraaqtilugich atlat aatchuiñikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuıyumiñaqtusri inuqsraqtuani. Aquvatigunli sippakuuqtualigumıñ ikayuğisigaasripsuu inuqsraligupsi. İñupayaaglı piqagumuıuq inuğikkağmiñik. ¹⁵ Aglausımaruatun uqağıñi itna, “İñuk katitchıvaañaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiñ iñuk katitchıvaañanğitchuaq inuqsraqanğitchuq.”

Titus Piqatiñılu

¹⁶ Quıyagıgıga Agaayyun qaitchıruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitñun. ¹⁷ İlumutun Titus-ñum akuqtuğaa pitchuksaağutvut. Utlagupiağatağasri. Sivunniqsuq taavrumıñı iñmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmıugut anıqatmik piqasriqıluğun nangautıqaqtuamıñ iluqaitñi ukpiqtuañuruani qulıaqtualhagun tusraayugaagıksuamıñ. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuañuruat piksraqtaagıñiğaat iglauqatigıtupluta ilaanun tikiutıguptıgıñı taapkua aatchuutit maniich. Savaqağaptıgıñ taavrumuuna kamasruğikput Atanğuruaq Agaayyun aasriiñ ilisımanaqsıplugu ikayuıyumañıqput. ²⁰ Qaunatqiağıgıktugut kisumunniñ iñunmun pasritqunğitluta añalağaptıgıñı taapkunıñı mikturuani aatchuutini. ²¹ Piyummatıqaqtugut nalaunñaruakun, kisian Atanğuruam qıñiñhani inğitchuaq añaantuuq qıñiñhatni iñuich. ²² Piqasriqhutik taapkuaq iññuk tuyuqaqmıuguttuuq anıqatıptiknik. Uuktuağaluaqaptıgu akulaıqlugu

ilitchuġigikput ukpiġnaqtuaŋutilaaja. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiġliutipiaqhusri. ²³Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiġaptikni ilipsitniik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuaŋuruat, aasriiñ kamasruġaak kamanautaa Christ-um. ²⁴Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuaŋuruapayaanun piqaksripiahiqsi uqqiraqtinik sulī nalaunnaġha nangaqapsi taapkununa.

Iġirat Ukpiqtuaqatinun

9 ¹Iġitchuġigiga aglaktuksraunġisilaaja uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iñui. ²Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaġiqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuaŋuruunun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuaŋuruasii Achaia-mi itqaniaġniġusri aatchuutilaapsigun uqiuqtik. Piyumalaaiġpsigun iñugiaktuat aġalataurūt aatchuisukhutiñ. ³Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaituġipsi aatchuiġiksraapsigun. Uqautigillautagipsi itqanaitkisiñiplusri. Aasriiñ taamna piiġaanutqunġitchiga. ⁴Aasriiñ Macedonia-ġmiut agġiqpata maligluna ilitchuġigumitruñ itqana iñġisilaaqsi, kanġutchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusriġu uqaġillautaqhusriġu. ⁵Tarra isrummiqsuna aniqatiuvut pitchuksaaġuklūgich tikitquplusi sivuani agġiġksrapta. Iliñisa itqanaiaġisigaat akiqsruutigikkaqsi, sulī aatchuġummatiquagipsi nunurausruñaqasri.

⁶Itqaġlugu una, iñuk nautchirriiruaq iñugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq iñugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iñuk nautchirriiruaq iñugiaktuanik katitchiñiaqtuq iñugiallapiaqtuanik. ⁷Iñullaa aatchuġli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatigalugu pisunaqani sulī nunurikkausruñaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuġuuruuq quviasrukhuni. ⁸Aasriiñ Agaayyutim aatchuġumiñagaasri sipillugu iñuġikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹Aglausimaruatun Agaayyutim uqaġhani,

“Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuiñiqsuq suuraġmiñik siqñataitluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaġigisigaat ilaan iħuaqputaa taimuna.” *Psalms 112:9*

¹⁰Agaayyun aatchuġuuruq nautchiaksranik nautchirriiruaqmun qaqqamiġlu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñugiaksiñiaġai suurat pigikkaasri aasriiġi aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹Inuqsrangigñiaqtusri supayaakun tigummataiġpsigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqaġniaġaat Agaayyun. ¹²Savaapsi ikayugaġuaġniġai inuqsriugluqtuat Agaayyutim iñuñi, aġlaan taavrumuunaptuuq iñugiaktuat quyyatiqallapiaġniaġaat Agaayyun. ¹³Savaapsigun nalupqinaġiñiaġiksi ukpiqsriġiqsi Christ-kun, aasriiġi iñuich ikayuusriaqqtuat nangaġisigaat Agaayyun tupiksriġapsigun tusraayugaagiksuumik sulī tigummataiġapsigun ilinġitñun sulī iluqañitñun atlanun iñuñun. ¹⁴Aasriiñ inġisruutiniagaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kama-naqtuaq iħuaqputaa Agaayyutim qaisana ilipsitñun. ¹⁵Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilunaitchuatigun aatchuutaigun.

Paul Patchisaiññiruq Savautriġiġmiñi

10 ¹Uvaña Paul. Inġipsi Christ-um aggañaiġiġmigun piisaanġiġiġmigunlu. Taluqsraliġuunigipsitña piqatauħama ilipsitñi, aġlaan

piqataungitñama ilipsitñi taluqsraiññipluṇa tuyuqtuutipkun. ²Nunuriyumiñaitchipsitṇa taluqsraitquluṇa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuṇa akiñliṇiqsugukḷugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqagñipluta nunam iñuisun. ³Iñuuniagaluṇṇapta timigikkaptigun aṇuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴Aṇuyautivut aṇuyautigingitchai nunam iñuiñ, aglaan atuḡikput Agaayyutim saṇṇiqpaurañ akiñliṇiplugich iluqaisa tamatkua akiñliṇiqsuutiruat [tusraayugaagiksuumun]. ⁵Piyaquqtaḡivut uqavaaḡutipayaat niaquqtsuñḡhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurat atlanun iḡitchuḡiḡiksraṇatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritḡlasriḡlugich Christ-mik. ⁶Anasriñṇuqsaiñhiñaaḡuqtugut tupiksruutaitchuanik, iḡitchuq-sripqauragupta tupiksriyumalipsitñik ilipsitñik.

⁷Qiniñhiñagtusri sunik qaañhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñḡumi piginiḡuni Christ-ṇum isrummatigitiḡliṇuṇ. Piginigumi Christ-mun taatnuntuuq pigipmigaatigut Christ-ṇum. ⁸Uqavigaagutigiḡallakaluaḡupkuunniñ saṇṇiqutiqaḡiḡ Agaayyutim qaisañ uṇaptiknun kanḡusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uṇaptiknun ikayuḡugaasri makitatlasritḡplusri Christ-kun. Taavruma saṇṇiqutiqaḡḡum piyaquqtaḡtitchumiñaitchaasri. ⁹Iqsisaagungitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰Iḡañich iñuich uqagñiqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqagūuniqsuq sayaitchuatun, uqautriḡhasuli suilatuñ itluni.” ¹¹Taatnatchich iñuich isrummatigilitruṇ una, aglaan savaaḡisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inṇapta naagaqaa piiñṇapta. ¹²Iḡaliqsuutiyumanḡitchugut tamatkunṇa iñuṇnun unniñ atriḡiummatiluta uqagūuruanun nakuuniraaḡhutiṇ. Uuktuutiqaḡhiñagtut iṇmiknun naipiqtuutiḡlutiṇlu. Kanḡiq-saiñḡiḡtiṇ qiniḡititkaat uuktuutigiaqsi’amiñ avatmun naipiqtuutiaqsi’amiñlu. ¹³Uqavigaagḡagungitchugut uṇaptigun aglaan uqaviutigiḡhiñaugikput savaaksriusriaput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritḡlasrirusri savaaptigun. ¹⁴Qaañḡaḡautranḡitchugut uqaqapta iḡaginiḡplusri savaaptikni. Takku tikiutiḡqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niḡiugaḡigikput una, ukpiqsriḡiqsi saṇṇisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuumik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunḡitchikput savaaḡianikkañat atlat iñuich nautchiivḡmikni. ¹⁷Iñuk uqavigaagñiaḡumi, uqavigaagutiqaḡḡi Agaayyutmik kisianik. ¹⁸Agaayyutim akuqtuumatḡaitchaa iñuk uqavigaagtuuaq iṇmiñik nakuuniraaḡhuni aglaan ilaan akuqtuḡisigaa iñuk nakuugikkani.

Paul-lu Uqqiraqtinṇuaqtuallu

11 ¹Uṇvatuq Agaayyutikun anuqsrutuiraallaksitṇa kinnañaaqtuatun itkaluaḡniḡuma. Anuqsrutillaṇṇapiaqsiṇa! ²Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqscripmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun iḡaqatnikkumaaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun iḡaqatiksramun, taamna Christ-ṇuruq. ³Nuyuaqqtugipsi isrummatisi qaayugḡnaqsiviaqtut sulikillukuagutipkakkauviaqtusri iḡumutuuruamiñ piḡpaksriḡiḡmiñ Christ-mun, atriḡḡugu nimigiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruḡmigautmigun. ⁴Uṇvaami iñuk agḡiḡuni quliaqtuaqaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaḡingisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuumiḡlu akuqtuaḡianikkapsitñiñ, pitchiḡiaḡisiruatuñ irrusriqaqtusri.

⁵ Kiñulliqpiangunğınasrugiruna tamatkunakna qaukñinasrugiplutinj uqqiraq-tauruanin. ⁶ Ilsaqsimaruatun uqaqtaulguitchaluağuma, ilisimaruna sumik uqaqtılaamnik. Qiniqtitkikput taamna nalupqinaiqługu ilipsitñun supayaa-kun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvañnun atmuktiqama kivigukhusri quliaqtuağni-rağaluna tusraayugaagiksuanjanik Agaayyutim akiilaaqluna? ⁸ Ivayaqtuiruna atlaniñ ukpiqtuanuruanin akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñiksaptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiłamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuilliuqtitchiñğitchuna kisumikunniñ. Aniqatiut aggiqaminj Macedonia-miñ qaitchaat inugikka-payaaga. Supayaakun akiyausrungitchuna ilipsitñun. Qaunatqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiga ilumutuuruaq. Kia-unniñ inuum nunanani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaagutiqağiga quliaqtuaqama akiilaağluna. ¹¹ Suvaata quliaqtuaqpik akiilaaqluna? Piqpagingiññivisi? Agaayyun ilisimaruaq piqpagillapiaqtılaap-sitñik.

¹² Savaagikkaga savaagituiñagisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñagłuna akiilaağluna]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaqtuat savaa-qagñiplutinj Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqlugu uvagut surağaiqlput. ¹³ Taatnatchich inuich tañigilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiññalikun savaa-qagtut, qinñagmikkun atlanñuğuurut iliplutinj uqqiraqtaisun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvatakk tuunğaq inñiñ qinñaniktağupmiuq israğul-gatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quvigusruutiksraunğitchuq tuunğaum savak-tai qinñaniktaqpata nalaunñaruathum savaktaisun. Isruksroutaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaanjat.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqigłapsi, isrummatiginasritnja kinnanaaqtuatun inniłuna. Kin-nanaagñigaluağupsitnja akuqtuqsitnja taatna, uqavigaaqtuallakkumuñali mikiruuramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutigingitchaluağaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiniq-ługich inuigiaktuat uqavigaagutiqağuułhat nunakñaqtanik sunik, uvañap-tuuq uqavigumiñaqmiuna. ¹⁹ Takku anuqsrutirağigisri quviagipluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagiłlapiaghusri. ²⁰ Ilatchiğupmiu-sri inuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuaqmasriłu kinniplusri, nunurira-ğaqmasriłu savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraunğiqmasriunniñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriłu sayaitchuanunipluta sulit taatnatun ayalatchiñğiniñnipluta. Kanñunağniaqpisa! Kiñapayaaq taluq-sraitłuni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuna—uqağuraaqtu-ğasuli kinnanaaqtuatun. ²² Ilinjich Hebrew-ğuniqqat? Uvañaptuuq. Ilinjich Israel-aagmiunniqqat? Uvañaptuuq. Kiuviagiñiqpagich Abraham-ñum? Uvañaptuuq. ²³ Ilinjich savaktigivagich Christ-ñum? Uvañaptuuq, aglaan savaktillautautluktuna ilinjitñiñ—uqağugaaqtuğasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuna sakuullapiaqluna, isiqtakatautlukmiuna, ipiqaqtuqsip-miuna atqunaq, tuqutitqayaqtaqluna inuigiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiqaqtuqsiruna Jew-ñuruanin, malğukipiani ipiqaqsagñigni inullaktugu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anauiksiuruna anautanik, atautchimi miłuqtukkaupluna uyağañnik, piñasruniaglaan umiaqpaiyaqtautipluna, unnuagł uvlugł naaplugik tiktaupluna tağiumi, ²⁶ akulaiqlugu iglaułamni

navianaqtuakuaqłuna uliqpañniñ tiglinñaqtiniñlu, navianaqtuakuaqłuna Jew-ñuqatimniñ Jew-ñungitichuaniñlu, navianaqtuakuaqłuna nunaqqiñi suviksraillaamilu tagiumilu, navianaqtuakuaqłuna tamatkunakña tanjigilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷minguqtaaguğataqłuna sakiqnağlu iglutuqługu, akulaiqługu siñiktuangiqłuna, niğisuksiupluna imiğuksiupluna, iñugiaktuami niqiksrailliuqłuna, atnuğaiilliuqłuna itriğruami. ²⁸Avataatigun tamatkua sut kigiñniğvigirağigiga uvlugağipman isrumaaluutiqatiga ukpiqtuñjuranun. ²⁹Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğigmigun, uvañaptuq ikpigipmirağigiga sayailliuğha. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaagutiqağniaqtuna tamatkuniña qiniqtitañiñ sayairrutma. ³¹Agaayyun Aapagikkaña Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksrağikkañat qañavak taimuña, ilisimaruq sagluuqtuangañsilaamnı. ³²Damascus-miitnama, kavanañata umialgum atiqatuam Aretas-mik qaunaksriğisugaa nunaqqia Damascus-ñum tigurautqupluna. ³³Aglaan ikipluna aguupmañmun atqaqtitkaatña igalikun katchimi aasriiñ annaktitluna ilaaniñ.

Paul-ñum Qiñiqquurañi suli Agaayyutim Sagviqsitañi

12 ¹Uqavigaaqtuapsaallaktuksrauruna sunnautigingitichaluññaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquuraat sut Atanguruam sagviqsitañi. ²Ilisimagiga añun ittuaq Christ-kun. Akimiaguutailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³Suli ilisimagiga taamna añun mayuutrautillaañanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴Aasriiñ taamna añun aullau-tikkaukani pakmuña, tusraaruq sunik uqağilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksrağingisañiñ atlanun. ⁵Uqavigaagutigiymuññağaluagiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuña uvapkun, kisianik sayairrutipkun. ⁶Aasriiñ uqavigaatlagaluagłuna, kinnaqtuatun itchunğıtluna, uqağniaqtuna ilumun ittuumik. Pakmaaglaan uqağiqsuna taatna. Ilipsitñun isrumagitluqunğıtchiga avataagun qiniikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷Suli atchiksuaqupluna tamatkunuuna quvignaqtuatigun sagviqsautigun uvañnun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqqiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan nañniğaaña kamasraağunğıtluna uvamnı. ⁸Piñasruniaglaan ikayuqtisriugaluagłuna Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvañniñ. ⁹Uqautiñhiñağaaña, "İuaqqutriğiga naamaruq ilipnun, takku saññiga naamasrisuuruq sayailliuqavich." Taatnamik quyağiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-ñumli saññia itchumuqu uvañni. ¹⁰Taatnaqluna Christ piqtutigiqlugu quviasruguuruna sayailliuğmi, pisaayugautauğmi, sakiqniuğmi, nagliqsaaqtitauğmi, iñuilliuqtitauğmi, takku sayailliuliqama sayakturuña.

Paul-ñum Isrumaaluutigai Ukpiqtuñjuran Corinth-mi

¹¹Uqaqtuna kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniña, aglaan ilipsi uqaqusraaqłuna taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitña nakuuruakun. Atakkii kiñulliq-piañuluña ingitmiña tamatkunakña uqqiraqtillautauğitchapitniñ, suunğıtchaluññağma. ¹²İlitchuqutai uqqiraqtipiaqtuam savaañurut akunnapsitni

anuqsrulikun, ilitchuqutitigunlu quviquaqtuatigunlu suli sanjipłuni savaa-tigun. ¹³ Qanuqhusri piviagingiññivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun nanjitaqan-ğitñama ilipsitñik inuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallañniaqsitja killukua-gasrugigupsitja.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaathinaağtuqta ilipsitñun. Akiyauyumiñaitchuğa ilipsitñi, takku pakaaqangitchuğa sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatna-tun ililgaat sunnanjniutiruksraungitchut anayuqaamiknik, aglaan anayuqaat piraksragigaich ililgaatın. ¹⁵ Quyyatigipiağiga ikayuutitığa supayaakun qai-simaaqłunalu ilipsitñun. Uvvamı piqpagiliutillapiağniğupsi taatnatun, piq-pagiraksragigipsitnjaptuq. ¹⁶ İlisimagaluaqhusri, natmaungitchuğa ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut ilinipluğa pisaasruqtuatun manniugitñiñiağnipluğa ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ İvayaqtuğniqpisi nalliatigun inuktigun tuyuğira-gakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqluğu aniqatmik ilisimakkapsitñik. Titus-ñum ivayaqtunğitchaasri, takku isrumma-tiaqtuguk inuunnisriqaqhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkağukna-gaasrılı kiuniağniplugich akitñautınich ilisautınjuat. Uqaqtugut sivuğaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaan, iluqaagun savaa-gikkaptigun makitammaagiksitugikput ukpiqsriğiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi inuuniağiqanğiniñasrugilusri alğaqsruutigikkapkun suli itmiluğa niğyugingisapsigun. Anayasruktuğa uqavağasrugalusri, siqñakkutiqağasru-galusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutilusri, sanjurrutilusri, qutchigilikun niaquqtusriłusri, atausriummataiğusri. ²¹ Anayasruktuğasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtiğiksrağa sivuqqapsitñi, takku qirratiginiagitka inuğiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiura-sruñaqatın uvuñanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayuñahıgmıñlu, suli timim pisunñnautaañi malınjuğutiplutın.

Aqullıich Kiliktuutit İlammiuğutitlu

13 ¹ Uvva piñatchigitka utlautiğigma ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñauñ-niñ inuk pasikkutiqaqpan inuñmun ilisimariqaqtuksrauruq mal-ğunñik naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik ilumutuuhagun patchi-sim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğamni. Uqautianiksima’apsi taimmani uqautigitqinñiağiga ilu-qanğitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñai-tchut. ³ Nalupqinağukkiksi Christ-ñum uqağuułha uvapkun. Nalupqina-ğumiñagiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanunğitchuq, aglaan sanjipapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan inuutqiksitkaa Agaayyutim sanjımigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchuğipkağipsi inuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanjıa-gun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uktuğusri ilipsitñik inuugaluaqmañaapsi ukpiqsriğikun. İlisimangitpisiuñ Jesus Christ itilaña ilipsitñi? Qiniğnaqtin-niağiksi agaayyutikuagupsi—ukpinjuangısuagupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ili-tchuğisriuñ agaayyutikuqtilaaqput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqunğitlusri pigiitchuamik. Qiniłlutunğitchikput nalaunjanıluta. Aglaan savaağiraksra-ğigiksi nalaunñaruq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akilli-liqsunğitchikput ilumutuuruq aglaan savahıñnaqtugut pisigiplugu ilumu-tuuruq. ⁹ Quviasrugaqtuğut sayaitñapta aasriñ sanjısi’apsi. İnıqsruutigipsi

nalaunqasripkatqı̄ıksraqsigun agaayyutikualıpsigun. ¹⁰Taatnaqlı̄ıja aglak-kitka tamatkua nayuutingit̄ı̄nama ilipsit̄ı̄ni. Utlautianikkuma suammatisrun-ğit̄ı̄lusri atuqapku san̄ı̄ıqutiqałı̄ıq Agaayyutim qaisaı̄ıa uvaı̄ınun. Taavrumuuna san̄ı̄ıqutiqałı̄ıkun makitatqugipsi, piyaqquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹Aniqatiumaaı̄ı, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim malı̄ıguağlısi. İ̄ıuaq-sruğlugich piqutisri kamagilugı̄ıllu pitchuksaağutitka, aı̄ıı̄ıgutilusri avatmun qı̄ı̄ıuiı̄ıı̄ıaqautilusrı̄ı, Agaayyutimli piqpaksrı̄ıruam uvaptiknik qı̄ı̄ıuiı̄ıı̄ıaqaqtı-tchiruamı̄ıı nayağumagaasri. ¹²Pağlatisrit̄ı̄chi avatmun kunigutmik ipqitchua-kun piqpakkutiı̄ııkun. ¹³Agaayyutim iı̄ıupayaanı̄ı nayaanı̄ııanik tuyugaasri. ¹⁴Uvvatuq iı̄ıuaqutrisaan Atanğuruam Jesus Christ-ı̄ıı, suli piqpaksrı̄ııhan Agaayyutim, suli piqataulhan İpqitchuam İrrutchim nayağlısi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunŋitchuŋa iŋuich pisuŋhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anipkakkanaŋ Jesus Christ tuquŋaruaniŋ pik-sraqtaagigaŋa tuyuŋipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ²Aglaŋtunŋa taavrumiŋa tuyuutmiŋ ukpiqtuŋnuruapayaananun Galatia-mi. Ukpiqtuŋnuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaŋŋanik. ³Uvvaŋu Agaayyutim Aapagikkapta sulɪ Jesus Christ atannapta iŋuaqqutillaŋniaglisi sulɪ tutqiksillusi. ⁴Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigii-tchuamiŋ iŋuunialiptikniŋ maligutlugu pisuŋha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusaayugaagiksuaq Ataŋtchiinauruq

⁶Uvaŋa kaŋiqsiŋiaŋukkiga una, Suvaatatai ayaktiŋniqpiŋuŋ Jesus akuq-tuiŋanikapsi sivuani anniŋsuqtiksrauplugu. Iŋuaqqutriŋiŋmigun tuŋluŋaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaŋnirusi atlamun tusaayugaagiksuaŋun. ⁷Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaŋik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋŋuqtaŋniaŋluŋu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸Quliaqtuaŋutigipsi tusaayugaagiksuaŋik nalaunŋaruakun. Aglaan ilaŋisa iŋuich uqautigaasi atlaŋŋuŋluŋu. Uvagut naagaqaa isaŋulgum qilaŋmiŋ uqagiguptigu atlaŋŋuŋluŋu nalaunŋaŋitchuq. Agaayyutim piyaquŋligich quliaqtuaŋaqtuat atlaŋŋuŋluŋu. ⁹Uqautigitqinŋiaŋiga uqautigikkaŋa sivuani, Quliaqtuaŋaŋiŋput tusaayugaagiksuaŋik nalaunŋaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaŋigaat atlaŋŋuŋluŋu. Agaayyutim suksraunŋiq-sinniaŋai taatnatchich iŋuich qanapak taimuŋa. ¹⁰Quliaqtuaŋikapku tusaayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisuŋhiŋaŋlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaŋluŋuasiŋ pisuqtilaaptun quyalisuŋhiŋaŋiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitŋiŋniŋaŋitchuŋa iŋuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiguqtılaaŋa

¹¹Aniqatiumaŋ, ilitchuŋitqugipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaŋikkaŋa iŋuŋniŋ iŋitchuq. ¹²Atakkii akuqtuŋitchiga iŋuŋniŋ, naagaqaa kia-unniŋ ilisauntingitkaŋa, aglaan akuqtuŋiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³Tusaagiksi qanusutilaaga iŋuk iŋuunŋaŋma Jew-ŋuruat ilitqusiŋatigun. Pisuqtilaaptun nagliksaaŋtitatka ukpiqtuŋnuruat Agaayyutmun sulɪ piyaquŋniaŋluŋgich ilunŋuktaitluŋa. ¹⁴Kamaksritluŋuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiŋatnik iŋugiaktuaniŋ iŋuunqatiumniŋ,

piyummatigillapiaqlugu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iluaqqutriğimigun piksraqtaagığaana savautitqupluni anigaluaqtitnaņa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiłiksrani iğniğmiñnik uvamnun quliaqtuağitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ñuñitchuanun. Taatnaqluņa ikayuqtisiuñitchuņa iñuñniñ. ¹⁷ Jerusalem-muñitchuņa taapkunuņa uqqiraqtuñaniktuanun sivumni aglaan qilamiksruallapiaqluņa Arabia-muktuņa. Kiñuagunaasii utiligitchuņa Dama-scus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuņa piņasut ukiut aquatigun qiniğiaqlugu Peter nayuutipluņaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiniñitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiağikkana Atanguruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuñuñitchut. Sivuğaani Agaayyutim uqaqtuņa ilumutuuruamik. ²¹ Kiñuagun Syria-muktuņa Ciliciamunlu. ²² Ukpiqtuñuruat Judea-mi ilisimanitkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinisa tusaahhiñağaata itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaquğniaqlugulu ukpiqquvtut aglaan pakma quliaqtuağiliutiniğaa ukpiqqun iñmiñnik.” ²⁴ Aasiñ ilinisa nangagaat Agaayyun piqtutigiqluņa.

Paul-ñum Akuqtukkauħa Atlanun Uqqiraqtinun

2 ¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utiligitchuņa piqasiqluņa Barnabas-mik, sulii aullautripluņa Titus-mik. ² Aullaqtuņa Agaayyutim aullatqiqupmaņa. Sivulliuqtauruat ukpiqtuñuruani suksraağitñit-qunğitkitka quliaqtuağianikkamnik sulii quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuaq quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatna. ³ Kia-unniñiñ nunuriñiañitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitñutchiqu-lugu Jew-ñuñitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilinisa ukpiqsriñuñiaqtit Titus taatnaquniğaat. Iłaliutiniqsut nalunautchiplutiniñ naipiqtuğniaħhiñaqhuta. Iłitchuğisukkaat patchisaiñiqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitniñ. Aasriñiñ savaktaagrugiliutitqiguğaatigut Moses-ñum maligutaksrañiñ. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta maligutugutiniğitchugut takku iñuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutiniñ sivulliuqtauruat ilarağainitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iñuktinun. Sivuğaani Agaayyutim kiñaunniñiñ nakuutluñitchuq atlaniniñ iñuñniñ. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtuaqułiqpuk tusaayugaagiksuaq, uvaņa Jew-ñuñitchuanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, sulii uqqiraqtiguqtitluņa Jew-ñuñitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutiniñ sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiħa uvamnun uumiņa savaaqaliğmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra anjigutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuaq Jew-ñuñitchuanun aasiili ilinich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Iñiħhiñağniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutiñ ukpiqsriuratu Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaga atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqisruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliğigiga iñugiaktuat ukpiqsriuratu takkuatni atakkii killukuagniqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuauqtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagniqsuaq ukpiqsriuratuñu-plutiniñ Jew-ñuñitchuani. Aglaan ilanich James-kuayaat tikitmata Peter-m

iqsigiliutiniġai iñuich isumaqaqtuat iñunun nalunaitmiutchiġuqługich. Taatnamik Peter piiġñiqsuq iñmiñik Jew-ñunitchuaniñ niġiqatigñaiġługillu. ¹³ Atlat Jew-ñuplutiñ ukpiqsriřuat ilaliutiniqsut Peter-mun niġiqataunġaiqhutiñ Jew-ñunitchuani taimmaasriiñ ukpiññuaqtiguhutiñ. Unniñ Barnabas malinñuġutpimiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Iłitchuġikapku iñuuniañiñhat tuvraġ-lugu ilumutuuruña tusaayugaaġiksuam uqautigiga Peter sivuġaatni iluqañisa, “Jew-ñugaluaqtutin aġlaan iñuuniaqtutin Jew-ñunitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunitchuat maligutचितquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu Anniqsuqtaurur Ukpiqsriřikun

¹⁵ Iłumutullapiaqtuq Jew-ñupluta animahıput, makunatituñiılaaq Jew-ñunitchuatun killuqsagtıtun. ¹⁶ Agaayyutim nalaunñasriřkaġumiñaitkaatigut iñmiñi tupiksriřhiñagupta maligutaksramik, aġlaan nalaunñasriřkaġniagaatigut ukpiqsriřigupta Jesus Christ-mik kisianik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiġigikputtuq Jesus Christ, aasiiñ ukpiqsriřhiñagupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunñasriřkaġniagaatigut. Agaayyutim nalaunñasriřkaġumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunñasuktuaq Agaayyutmi tupiksriřhiñahagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunñavigiguptigu Christ ilaanun nalaunñasriřkaquluta sivuġaani Agaayyutim, iłitchuġiraupmiugut killuqsagtaunıpluta atrıplugich iluqaisa Jew-ñunitchuat. Taamna qiniqtıpa Christ-tuq killuqsagtaunıplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunıitchuq. ¹⁸ Aġlaan una ilumutuuruq, uqautigıqqaapaku maligutaksraq iħuañiñıplugu aasiiñ aquagun uqautigıtılgiłlugu nakuunıplugu, taatnaqama navguiřıguqtuñ. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruña maligutaksramun. Pakma iñuutlasıruña Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piñu. ²⁰ Taatnamik uvanaunġiqsuq iñuuruq, aġlaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuulħamni timıpkun iñuullapiaqtuñ ukpiqsriřħapkun Iġñıñanik Agaayyutim. Piqpagıgaña sulı qaitchipluni iñuulıġmiñik piqutigıpluñ. ²¹ Ayanıtkıga Agaayyutim iħuaqutrıħa. Iñuk nalaunñasrıłasiñıqpan Agaayyutmi tupiksriřhiñahıgmıgun maligutaksranik, Christ-ñum tuqułħa inuq-nanġıchuq.

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriřıq

3 ¹ Galatia-ġmıusii, kinnauruasii! Kia añatkuappasrı? Quliaqtuagutıgıpsı nalupqinaıllapiaqlugu tuqułħagun Jesus Christ-ñum sannıġutami. ² Iłitchuġisruktuñ uumiña ilipsitıñi, akuqtuqpısiunı İpqıtuħuaq İrrusrıq tupiksriřıpsıgun maligutaksramik? Naagga! Tusraagıksi tusraayugaaġiksuuq ukpiġıplugulu, taatnaqhısi akuqtuġıksi İpqıtuħuaq İrrusrıq. ³ Aułlaġniıqqaqlugu Agaayyutikuahıqsı İpqıtuħuakun İrrutħıkun, suvaata sıvutmuġupısi pakma sanñıpsıgun? Taamna kinnıquataullapiaqtuq! ⁴ Naġlıksaaġutiqaqtusrı pisıgıplugu tusraayugaaġiksuuq. Suiłaamun itpat? Ukpiqsriřıqsı atuġumiñaitpa? Taatniıłaitħuq! ⁵ Agaayyun qaitħıva ilipsitıñun İpqıtuħuamık İrrutħı-mık tupiksriřkapsı maligutaksratıgun? Naagga! Agaayyutim qaitħıgaasrı İpqıtuħuamık İrrutħı-mık savakhıni quvıqnaqtuanık akunnapsıtıñi atakkii tusraakapsı tusraayugaaġiksuamık ukpiqsriřusrı.

⁶ Abraham-tuq ukpiqsriñıqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuġniġaa nalaunñaruaġıplugu. ⁷ Taavrumuuna iłitchuġıłtaġıksı

aullaġvopiaqaqtılaaġat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunġavigiplugulu. Tamatkua aullaġvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksri-qutiginiġaa aglausimaruat uqałhatigun nalaunġasripkaġniaġnipluġich iñuich ukpiqsriłhatigun. Taatnaqluġu Agaayyutim quliaqtuaġutinigaa Abraham tusraayugaallautamik inilġaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuu-sriaqaġisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiġa. Taatnaqhu-niasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqaġisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatinj iñuich niġiugaqaqtuat nalaunġaruauġsrukhuťinj sivu-ġaani Agaayyutim tupiksriłhiñalġmiktigun malġutaksramik nuyuaġ-naqtuami piyaquġvġnmi ittut. Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñġitchuaq supayaamik aglausimaruanik makpiġaañiñi malġutaksram piyaqukkauġisiruq piquťigipluġu tupiksriñġi!.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaanñiñi iñuk nalaunġasripkaġumiñaitchuq sivuġaani Agaayyutim tupiksriłunipsuuq malġutaksramik, takku uqautikkauruġu Agaayyutim uqałhiñi, itna, “Iñuk nalaunġaruauq sivuġaani Agaayyutim iñuu-ġisiruq ukpiqsriłikun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksriuaq malġutaksramik [Moses-ġum qaisaġamik] tunġaviqanġitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani itna, “Iñuk tupiksriuaq malġutaksram inġisruaġi-payaakkañanik iñuugisiruq.” ¹³ Tupiġiyumiñaitkaptiġu malġutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatġut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ġum tasuġaa-tiġut Agaayyutim atanniłłhaniñ inañiutiłġmigun uvaptiknun. Aglausima-ruq Agaayyutim uqałhiñi itna, “Iñuk naktitauruaq napaaqtumun taamna taiyuaniqłuutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqluġu Jesus Christ-kun taamna ikayuu-sriaq tikiumaniqsuq Jew-ġunġitchuapayaananun Agaayyutim akiqsruutigiikkaġa Abraham-mun. Iñupayaaq tunġaviqalłhiñaqtuauq Christ-mik akuqťuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigiikkañanik.

Malġutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaanj, uvva urrakusraun iñuġmiknaqtaq, iññuk akiqsruutip-maknik aglautiplutik suli nalupqinaiyasriqluġu avatmun, nalliaknikun-niñi suksraaġumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq sivunniuġun naaga-qaa atlanġuġumiñaitlugu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqaġniqsuq Abraham-mun kiġuvianiñunlu. Agaayyun nipliñġitchuq itna, “Kiġuvianun” iñuġiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiġuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittut. ¹⁷ Una itnautigiikkaġa, Agaayyutim malġutaksraġa qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaianiġqaaqtitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniuġutaa Abraham-mun nalupqinaiyasriqaaqtitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atriługu iñuum anġiġutaa nalupqinaiyasriqaaqtitlugu suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuġniaqpatġut akiqsruu-tigiikkañanik tupiksriłhiñagupta malġutaksramik? Qaġaa, taatniñġitchuq! Agaayyutim aatchuťiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaanik-tuakun akiqsruutmiġun.

¹⁹ Supayaaq tunġaviqaqpan ukpiqsriłġimun, suvaata malġutaksraqaqpiśa? Malġutaksraġ ilłatauniqsuq aquaġun tikkuuġutitqupluġich iñuich navgui-saatnik malġutaksramik. Malġutaksraġa Moses-ġum iñuich malġutaksra-ġigaat agġiġniłłhanunaglaan kiġuvianuruam akiqsruutauruam. Israġulġich

qaiññiġaat maligutaksraq akunnigutauruamun, aasriiġi tikiutinigaa iñuñun.
²⁰ Aglaan akunnigutauruag inuqnanġitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriiñ
 Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitlaniqpagich iñuich iñuutigimik, ilumun nalaunġatlanayaqtugut Agaayyutim sivuġaani maligutchiñaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqathan uqautinigaa iñupayaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuġunqisuq akiqsruutigikkagmiñik iñuñun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunigaa tamatkununja tunġavijaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiañhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniginigaatigut agġiññiañhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agġiqman tunġavijaqsigikput Christ anniqsuqpluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuġaatigut nalaunġasripluta ukpiqsriñaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpiġumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iġñiġiliutigaasri Agaayyutim tunġavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruñllu patchisaitchuatlu, aġutitlu aġnatlu. Iluqasri atausriñuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piġiniqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kiñuviaġipmigaasri, sulipsuq piññaktaaginiamigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4 ¹ Ilallaglagu uumiña itna, iġñiq paitchaktaaksrautilik ililgaanunġaġmiñi atlaunġitchuq savaktaagruñmiñ, iñuqagaluñġaisa suurat iñmiñun. ² Ililgaanunġaġmiñi qaunaksriqaqtuq aġalatiaqhuniñlu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapanan inillakkana. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunġapta siłam aġalarrutaisa aġalatmigaatigut piġuġaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuġigaa iġñiġikkani. Christ animaruq aġnakun maligutaksrakuaqplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuġigaa tasuġuklugich aġalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim iġñiġitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim iġñiġigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuginigaa Irrusria iġñiġmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaan.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaagruunġiqsutin, aglaan Agaayyutim iġñiġigaatin, aasiñ iġñiġiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliġuñiqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginigai Galatia-ġmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununja ilitqusriñun agaayyutaunġitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchuġigiksi Agaayyun—naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiġukpisi sayaitlutin atuġumiñaitlutinlu aġalarrutaiñun siłam? Savaktaagruutiqigukpisi tamatkununja tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksruġisi uvlut, tatqich, ukiutlu suraġaviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savatñiñagásrugaluña piiłaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsruḡipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niḡuagaqasri anniqsuḡiaksrapisitnik tupiksriḡipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruḡa ilipsisun, [amiami tiliḡitchipsi maligutchiquplusri Jew-ḡuruaḡ maligutaksraḡitnik]. Inḡaḡma ilipsitni pimaḡuktangitchipsitḡa. Suvaatami pimaḡuktagukpisiḡa pakma? ¹³ Itḡaḡingitpisiuḡami atniḡḡaḡiḡa pilḡuirrutiqaqḡuḡa quliaqtuaqama tusraayugaaḡiksuamik ilipsitnun sivulligmi? ¹⁴ Atniḡḡautiḡa itkaluaḡḡaan uuktuaḡutauruatun ilipsitnun iḡuḡluaḡingitchipsitḡa naḡḡuḡingitḡuḡalu, aḡlaan akuḡtuḡipsitḡa israḡulḡatun Agaayyutim, naagaunniḡ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiḡaḡniḡupsi iraḡayaqtusri aasriiḡ iriliutilugik uvaḡnun. Itqallagaḡigiga. Suvaata isrummatigivisiḡa atlaḡḡuḡluḡu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriḡiḡuḡniḡipik ilipsitnun uqautikapsi iḡumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iḡuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aḡlaan taamna nakuunḡitchuq. Tamatkua akiḡḡilḡisquḡagaasri uvamnik maliquplutiḡ ilinḡ kisimiḡ. ¹⁸ Nakuugaluḡatuq isrummatigillautagaitni aḡlaan kisiaḡ ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiḡamniḡhiḡaunḡillaḡaḡ ilipsitni. ¹⁹ Iḡilḡaaḡuruasrii! Isumaaluutigillapiḡaḡipsi iḡḡisuktuatun naḡirrutiqaqmatun. Kipiqniḡuḡḡa iḡumun Christ-ḡum Irrusria naamasitquplugu ilipsitni. ²⁰ Uvvatuḡ nayuutilaḡa ilipsitni pakma atlaḡḡuḡlugulu uqausriḡa ilipsitnun. Qanuqsausiupiallaktḡa ikayuutauniksrapkun ilipsitnun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Iḡasri aḡalatitḡiguktut maligutaksramun. Uqautisritḡa, tusraatlaipisiuḡ sumik Agaayyutim uqaḡtilaḡa maligutaksram makpiḡaḡani? ²² Aglausimaruḡ Abraham malḡuḡnik iḡḡiḡaḡniḡluḡu, iḡaqataa savaktaaḡrukun aḡnakun aasrii iḡaqataa patchisaitchuakun aḡnakun. ²³ Iḡḡiḡa savaktaaḡrukun aḡnakun aniruḡ iḡuich piqusriatigun. Aḡlaan iḡḡiḡa patchisaitchuakun aḡnakun aniruḡ Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuḡniḡa atrikusautiḡaḡtuḡa. Tarra taapkuak aḡnak ittuk malḡuktun sivunniḡutauruaktun. Atausriḡ sivunniḡutauruḡaḡ maligutaksraurḡaḡ Agaayyutim qaisaḡa iḡḡiḡmiḡ atiliḡmiḡ Sinai-mik. Iḡuich iḡuuruat taavrumuuna sivunniḡutauruakun ittut savaktaaḡruatitun. Aasriiḡ aḡnaḡ atilik Hagar-mik taamna sivunniḡutauruatun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iḡḡisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriḡaḡmiḡ marrumiḡa nunaḡaḡqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iḡuich savaktaaḡruurut atakkii aḡalatitlutiḡ maligutaksramun. ²⁶ Iḡlua sivunniḡutauruḡaḡ patchisailaaḡhuruḡ Agaayyutim qaisaḡa Christ-kun. Aasriiḡ aḡnaḡ atilik Sarah-mik taamna sivunniḡutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriḡaḡmiḡ Jerusalem-mik qilaḡmiittuamik aakaupluni iluḡaptikni. Taavrumuuna iḡuich patchisaitchut atakkii aḡalatitlutiḡ Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruḡ Agaayyutim uqaḡḡani:

“Quviasruḡiḡ aḡnaḡ qitunḡitlaitchuatini!

Atuḡiḡ quvianakun nipitusiḡutin,

iḡḡisuktuam atniḡḡaḡanik iḡlutunḡitchuatini!

Atakkii aḡnaḡ suksraakkauruḡaḡ qitunḡaḡatḡunḡiaḡtuḡ

taavrumakḡa iḡaḡatiḡaḡtuamiḡ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aḡalatiḡaiqsusri maligutaksramun. Iḡilḡaḡiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuḡ piquḡitigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa.

²⁹ Aglaan inilgaan iğniq aniruaq pisulhatigun inuich piyuaqligñiqsuq iğniq-mik aniruamik Agaayyutim Irrutchigmigunlu pisulhagunlu. Pakmanuna-glaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqalħa uqaqapqa? “Aullaq-tirruḡ savaktaagruk aḡnaq iğniḡalu, takku savaktaagruum aḡnam iğniḡa paitchaktaaqatauruksraungitchuq iğniḡani patchisaitchuam aḡnam.” ³¹ Taat-naqhuta, aniqatiumaḡ, ililgaagingitchaatigut savaktaagruum aḡnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aḡnam.

5 ¹ Christ-ḡum patchisaikkaḡigaatigut. Taatnaḡusri makitavigisriḡ paya-ḡaigusri inuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinḡiaqasri maligutaksramun!

Inuuniaḡitchi Atanḡiqsimaruatun

² Naalaḡnisitichi! Uvaḡa Paul ilitchuḡitquḡipsi uumiḡa: nalunaitḡutchi-sitkupsı Jew-ḡuruatun nalaunḡapkaḡniaḡasugalusri sivuḡaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuḡtingiññiqsusri. ³ Kilitqilḡitchiga kisupayaaḡ inuk nalu-naitḡutchiqsittuaḡ: Taamna inuk tupiksriuksrauruḡ iluqaitñik maligutak-sranik. ⁴ Nalaunḡasipkaḡtausukkupsı Agaayyutim sivuḡaani tupiksriḡipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri sulı piinaniḡhusri iħuaqu-taaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niḡiugaḡigikput Agaayyutmun nalaun-ḡasripkaḡisiḡiput inmiñi ukpiqsriḡiptigun. Taamna utaḡqigikput ikayuu-taagun Ipḡitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunḡavagikaptiḡu Jesus Christ kisian inuum nalunaitmiutaqalħalu naagaqaa nalunaitmiutaiħalu suu-taunḡitchuq, aglaan ukpiqsriḡiq savaaqaqtuaḡ piḡpaksriḡikun.

⁷ Pilḡautagaḡuaqtusri tupiksriḡlusri ilumutuuruamik. Kia nutqaḡtitpasri agaayyutikuḡiaḡiḡipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuḡtuḡti-gikkapsı nutqaḡtingitkaasri. ⁹ Qaunatiḡiaḡigilugu ilisauttun naalaḡnikkaqsı, takku itnaqsimaruaḡ “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataḡtittaḡigaa iluqaan qaḡḡiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaḡtilaaqsı uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñḡuqsagñiaḡaa inuk avat-vaḡtitchiruaḡ ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaḡ! Suvaata Jew-ḡuruat piyuaḡugaaḡpatḡa? Quliaḡtuaginingiḡiga inuum nalunaitḡutchiruksrauħa. Taamna ilumun inniḡpan iħuiḡiḡutiḡaḡayaitchuḡa inuḡnik quliaḡtuagama Christ-ḡum tuḡulħanik sannigutami. ¹² Uvvatuḡ tamatkua akatchiruat ilip-sitñik iḡruiglich inḡmiknik.

¹³ Aniqatiumaḡ, Agaayyutim patchisaḡaasri. Taatnamik killuliqitqin-ñiaqasri kaḡiḡruaḡtapsigun, aglaan piḡpakkutiḡilikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraḡa inuukapsı uumuuna, “Piḡḡagiyumaḡiñ inuuniaḡatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniḡu-tigupsı pisaanḡatiḡsilusriḡu avatmun, qaunatiḡiaḡigitchi! Piyaḡquḡtautiniaḡ-tusri avatmun taatna piḡupsı.

Savaaḡa Ipḡitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaḡa Kaḡiḡruaḡtam

¹⁶ Uumiḡa uḡautigipsı, Ipḡitchuamun Irrutchimun aḡalatitichiḡ inuuliqsi. Taatnaḡupsı malinḡuḡtiyumiñaitchusri kipiḡniḡutaiñun kaḡiḡruaḡtam. ¹⁷ Takku kaḡiḡruaḡtam kipiḡniḡutai akitñaummatirut kipiḡniḡutaiñun Ipḡitchuam Irrutchim, sulı kipiḡniḡutai Ipḡitchuam Irrutchim akitñaum-matirut kipiḡniḡutaiñun kaḡiḡruaḡtam. Taapkuak iḡluliḡutiruk avatmun.

Taatnamik patchisaiñgitchusri pitlaillugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aŋalatitnapsi, aŋalatiqanŋiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kañigruaqtam malinŋutraqtitkaatigut sayuŋaŋimun iŋaqatiqaga-luaŋumi, atlatuŋimun iŋaqataitkaluaŋumilu, qaayuŋnaŋimunlu, aŋalal-guiŋimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqataliŋmunlu aanguanun, aŋatkuuŋimunlu, uumikkutiŋimunlu, sanmisiŋimunlu, siqñatuŋimunlu, qatmiksaŋimunlu, uqavaaŋuuŋimunlu, avgumaŋimunlu, iŋmikuauŋutmunlu, ²¹ piŋatuŋimunlu, iŋuaqtuŋimunlu, imiliŋuuŋimunlu, pivaalŋautigiplugu quviasruŋniaŋimunlu sulii atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluqamigigipsi sivuani, aasriiŋ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiŋaŋitchut Agaayyutim aŋaayuqautaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqaksrip-kagaatigut quviatchauŋiliŋmiglu, tutqiuŋmiglu, manimmilŋutmiglu, iŋuaq-qutriŋimiglu, nakuuŋimiglu, tuniqsimmatriliŋmiglu, ²³ piisaanŋiliŋmiglu sulii aŋalataalguliŋmik iŋmun. Iŋuk iŋuuruaq tamatkunuuna taluqsraŋumi-ŋaŋitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniŋaat kañigruaqtuq pisugruaŋutituummaan kipiqniŋutituum-maanlu. ²⁵ Iŋuuniagvigiguptigu Ipqitchuauq Irrusriq, ki aŋalatitta Ipqitchua-mun Irrutchimun. ²⁶ Kamaŋaŋiŋluta isrumaruksraunŋitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiŋuta avatmun siqñakkutingiŋutalu.

Ikeyuutititchi Avatmun

6 ¹ Aniqatiumaŋ! Iŋaksi aŋuraukpan killukuŋaŋikun ilipsi aŋalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksraŋigiksi taamna iŋuk piisaanŋi-ŋikun. Aglaan qaunagiŋusri ilipsitiŋun, atakkii aŋiqusraaqtitpiaqmisiŋ. ² Ika-yuutitititchi avatmun sakiŋniŋimun iŋigupsi, akiyautiŋusri avatmun uqumai-lliŋgutipsigun. Taatnaŋupsi tupigillapiaŋniŋiksi maligutaksraq Christ-ŋum qaisaŋa. ³ Kiŋapayaŋ iŋuk isrumagumi nakuutluŋniŋluni atlaniŋ, suunŋiŋ-ŋaŋmi, kinnillapiaqtuq iŋmiŋun. ⁴ Iŋullaa naiŋiqtuŋgli iŋmiŋun Agaayyutim sivuŋaani suraŋaŋi nakuupmagaan. Suragaŋi nakuuniŋpan isrumakkuti-gillautagŋiaqtuq iŋmiŋik. Kamasraaŋumiŋaŋitchugaasriiŋ nakuutluŋniŋluni atlaniŋ. ⁵ Atakkii iŋullaa isivŋikkauniaqtuq iŋuuniŋaŋimigun.

⁶ Iŋuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqalhiŋik qaitchiruksraupmiuq ilisaut-riuramun suuraŋmiŋiŋ. ⁷ Ukpiqsasri, kia-unniŋiŋ Agaayyun mitautigiyumi-ŋaŋitchaa, atakkii iŋuk akuqtuiŋiaqtuq taatnatun aatchuiŋiŋmisun, atriŋlugu nunaliŋiri katitchiŋiaqtuq qanutchiŋik nautchiikkaŋmiŋik. ⁸ Taatnamik iŋuk tunŋaviŋagumi iŋmiŋun akuqtuiŋiaqtuq piyaquŋiŋmik isruitchuamik, aglaan iŋuk aŋalatiŋagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiŋiaqtuq iŋu-ŋiŋmik isruitchuamik. ⁹ Aasrii miŋuutailŋakput nakuurualiŋiliŋ, takku qapi-ŋaŋitchupta Agaayyutim akiŋiiviksraŋani akuqtuiŋiaqtugut. ¹⁰ Taatnaŋhuta, piviksraqaqtilaaptiktun ikeyuŋlavut iŋupayaŋ, suvaluk tamatkua ukpiqsri-qatauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Paŋlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka aŋipiaqtut. Taatnaŋlugu ilitchuŋitlasri-gisi uvamnun aglaaŋgitlaaŋitiŋik. ¹² Iŋugiaktuat Jew-ŋuplutiŋ ukpiqsri-ruat isrumatqugaasri nalaunŋaniŋlutiŋ tupigikamitruŋ maligutaksraq. Aglaan nuyuaŋniŋsut piyuaqsuniŋaŋasrugaluŋiŋ malikkumiŋ Christ-mik

kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutinj nunurigaasri nalunaitnutchiquplu-sri. ¹³Nalunaitnutchiquurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitnutchiñiksraqsi kamasraagutigihñaguklugu nalunaitnutana timipsi. ¹⁴Aglaan uqavigaagutiqagtuna kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuquñhagun kikiaktuutriviñmi kanigruaqtat tuquñaruq uvamni, suli pakma kanigruaqtam añalatlaiqñuna. ¹⁵Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqañhalu naagaqaa nalunaitmiutañhalu suutaungitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimañha nutaamun iñuuhigmun Christ-kun. ¹⁶Iluqağminñ añalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupia-ğugugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññañalu ilunñuktañalu pigigaat.

¹⁷Uvakñaniñaglaan kia-unñiñ iñuum pimaqñuutitqinñgillñña, takku qilğut timimni qinñiqtitkaat savaktaagruupluna Ataniğmun Jesus-mun.

¹⁸Aniqatiumaan, ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayuguma-gaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

1 ¹Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Tuyuŋigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqquṭillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagusiat Christ-miñ

³Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigik-kaqput Christ-kun iluqaitniik ikayuutiniik pakmakŋaqtauruanik. ⁴Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsighaluaqani nunamik. Piqpaksriħigmiġun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuagħmiñi. ⁵Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagħkhuta iħmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħigmiġun. ⁶Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqquṭriñiqsuq uvaptikniik piqpagipluta Igħigmiġun piqpagikkaġmiġun. ⁷Christ-ŋum tasuġnigaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqquṭipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptikniik uuktuġnaġumiñaitchuakun iħuaqquṭriħigmiġun. ⁸Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqquṭriñiqsuq uvaptikniik. ⁹Agaayyutim isrumatupaġataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagvigaa nalunaqtuaq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum taŋigaa pakmapak. ¹⁰Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalaṭitpan, iñiqṭapayaat qilaŋmiħu nunamiħu atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaġaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaġmiġun. ¹²Sivulligigaatigut iñuiħ niġiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanathanik iñuuniaħaptigun. ¹³Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraayugaagiksuaq anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqaħi Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaġmiġun iñugiliutitilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suuraġmiñiik ilisimanaqsipkaħugich pigitilaanitniik. ¹⁴Taamna Irrusiġiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaananiik akiqsruutigikkaġmiñiik uvaptiknun suli piqaġniaqtilaaptikniik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiñiik. Taatnaġuta nangaglakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayuħha

¹⁵Tusraagiga ukpiqsriħiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriħiqsiħu iluqaitniik iñuiñiik Agaayyutim. ¹⁶Taatnaqħuŋa nutqautingitchiga quyyatiqatigha

ilipsitñik, itqaǵiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Iniqsruqtuŋa Agaayyutaa-nun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamanagtuumun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi ilisimatlasrılugu suli kanıqsıtlasrılugu pisuŋha. ¹⁸ Iniqsruq-miunŋa ilaanun aŋmaquplugich isummatısrı qıñıquplugu qaumanŋa, suli kanıqsıpaquplusrı nıǵıykkamik ilaan qaisanjanik uvaptıknun tuqıutmigun suli ilıtcuǵıpaquplusrı inuŋaıñhanik kamanautim Agaayyutim inıñiñ pai-tchaktaagıkkatnik. ¹⁹ Iniqsruqmiunŋa Agaayyutmun ilıtcuǵıpaquplusrı uuktuǵnaǵumiñaitchuamik sanjanıñ ikayuqupluta ukpiqsırıruaŋuruagut. ²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun sanjanıgun Agaayyutim anıpkag-nıgaa Christ tuquǵımiñ, aquvititluguasrıñ ilaan taliqpiŋmiñun qılaŋmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukluıplugu taapkununŋa aŋalatchısiqa-payaaqtuanun sanjanıqtuanunlu suli atanıpayaanunlu. Kiñaunniñ sanjanı-qatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taıvrumanı tikitchuksramı. ²² Agaayyutim Christ aŋalatchıpkagaa supayaanıglu inıpa-yaanıglu nanıpayaaq. Suli Agaayyutim Christ qaukluıquıtıkaa ukpiqtuau-ruapayaanun, nıaqqu aŋalatchıkmıatun timimik. ²³ Takku ukpiqsırıruapayaat Christ-ŋum timıgıgai. Tamatkua naamapkaǵaat Christ-ŋum timaa atakkıi Christ-ŋum naamapkaǵai supayaat nanıpayaaq.

Tuquǵımiñ Inıuǵımun

2 ¹ Iluqasrı tuquŋaruatun inıktun itkaluaqtsrı atakkıi tupıksrıtlaitlusrı Agaayyutmik killuqsahusrılu. Taatnamik Agaayyutim inıutqıksıtkaa-srı ilaan Irrutchıkun imma. ² Taimanı ilipsi tupıksrıgaluaqtuani pıǵııtcua-mik aŋalatchırrutimik sılamı, malıktugu inıuunıaǵusrıa nunam. Taatnasrıq ırrusrıq pakma savaktusulı tamatkunani inıŋni tupıksrıñgıtcuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata inıuunıaǵaluaqtuani kımmutıǵruaŋagun timipta, quyalıplugich pisukkani timıptalu isrumaptalu. Atlatıtun inıuktıtun tupıksrıñgıtcuat Agaayyutmik uvagut pıyaquǵnıaǵaluaqtuani qınnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunıuktanŋa kamanagtıq suli pıqpagılla-pıaǵnıaǵatıgıt. ⁵ Tuquŋagaluaqtıluta killuǵmi inıutqıksıtkaatıgıt pıqataup-luta Christ-mi. Iıuaqutaagun annıqsukkaurusrı. ⁶ Anıqtıksıtkaatıgıt tuqu-ŋaruaniñ pıqataupluta Christ-mi suli aqıppıqatautlasrıpluta ırviani Christ Jesus-ŋum qılaŋmi. ⁷ Taıvrumanı tikitchuksramı Agaayyutim qıñıqtıtcukkaa uuktuǵnaǵumiñaitchuq iıuaqqutrıñi uvaptıknun aasrıñ ilısımanaqsısu-kkaa qanutun pıqpaksrıllapiaqtılaani uvaptıknı Jesus Christ-kun. ⁸ Iıuaq-utaagun annıqsukkaurusrı tumıgiplugu ukpiqsrıñı. Anıqsutlaitchusrı ilipsitñik. Aatchuusrıaǵıgıksı Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniñ annautrıñıñanı-gumi inımiñik savaallataqalıgmıgun taamna inıuk uqavıgaagıtıqagayaqtuq. Aglaan annautraunıgıtcusrı savaallataqalıgıpsıgun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagıt-tıkaatıgıt Christ Jesus-kun nakuurualıqıtqupluta. Agaayyutim sıvunniñıgaa inıılǵaanımma inıuuruksraupluta taatna.

Atausrıñıuqatıgıñıq Christ-mi

¹¹ Itqaǵısıun inıılǵaan anıñıqsı Jew-ŋunıgıtılsrı. Jew-ŋuruat nalunaitmi-utchiñıqsuat timimıknıq qaañhiñakun taıyuutıqagınsut ilipsitñik nalunait-mıutailaanıñ. ¹² Itqaumalugu taimanı atausrıñıuqatıgıñıaitkıksı Christ. Avak-ŋaqtaurusrı nunaqataunıgıtılsrı Israel-aagmıunun, pıqatautlasrımaiñapsı

Agaayyutim sivunniugutigikkakanik inunmiñun suli inuunianñapsi nigiu-gaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni unjasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigip-lugu Christ-ñum aña maqipkakkauruaq tuqqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniññaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñungitchuatlu atingitmata uumikkutiplituñ Christ-ñum atausriññutlasipkağai, siqumitkaa avgutauruam katchiña tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaungiqsitkaa Jew-ñuruat maligutak-sraña tillisituummaan. Atausriññuqtitik Jew-ñuruat Jew-ñungitchuağlu malguugaluañhakniñ. Taavrumuuna qiniññaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuqułigmi-gun sannigutami Christ-ñum uumikkutigiiñhak tuqqutkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aggiqsuq quliaqtuağiaqhuni qiniññaamik ilipsitñun Jew-ñungitchuanun unjasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanit-tuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhursi avakñaq-taungiqsusri iglaañuplusriñ, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuiñlapiagaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqi-sauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpuguqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqu-tigiplugu Atanguruaq. ²² Ilaagun illataupmirusi tuppiamun Agaayyutim irvi-gikkaganun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

3 ¹ Uvaña, Paul, tigutañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtu-ñakii tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchua-nun. ² Tusraañaniguknağiksi Agaayyutmun tilisitilağa quliaqtuaqupluña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim iluaqqutrisaanik. ³ Aglallak-simagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutiñapsitñik Agaayyut-mun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigini aglaatka puttusriññağiksi qanutun kanjisisiqaqti-lağa nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kiñuviagiich sivuptikni ilisimanğitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuat-tuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim aqiqrutitgik-kananik inunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqataut-lasripluğillu aqisruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaña uqautritqupluña marrumiña tusaa-yugaallautamik iluaqqutikamiña uvamnun annautipluña saññimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitniñ inuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iluaqqutriñi uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñapiaghutini ikayusriak-srirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli inupayaat kanjisitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iniqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğatañhaniğlaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuaguruaq Agaayyutim sag-vigukkaa sivunniugutni tamatkununa ayalatchisiquqtuanun saññiaqhutini

qilaŋmiittuanun. Taavrumuuna kaŋiqsiŋiağa at isrumatufha Agaayyutim atlaupluni iŋugiaktuatigun. ¹¹Taimakŋaqana Agaayyutim sivunniutiginiğa sivunniugutni atuumapkaŋiaŋniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹²Pisigiplugu ukpiqsriŋiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailluta taluqsrautaiglutalu. ¹³Nagliksaaqtuŋa pisigiplugu quliaqtuaŋiga tusaayugaagiksuamik ilipsitŋun. Taatnaqluŋa inŋigipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutriŋiga ilipsitŋik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriŋha Christ-ŋum

¹⁴Tamanna pisigiplugu sitquqluŋa agaayuraqtuŋa Aapaŋanun [Atannapta Jesus Christ-ŋum], ¹⁵Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilaŋmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶Agaayuraqtuŋa Agaayyutmun inuŋaillaŋiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitŋi ilaan Irrutchiŋmigun. ¹⁷Agaayuraqmikuŋa Christ nayuutitquplugu uummatipsitŋi ukpiqsriŋikun, suli iluqasri iŋuufisri kaŋiŋiquplugich payaŋaiglugich piqpaksriŋhani. ¹⁸Agaayuraqtuŋa taatnatun kaŋiqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqutulaŋanik, taktilaŋaniglu, ititilaŋaniglu, qutchiksilaŋaniglu piqpaksriŋhan Christ-ŋum. ¹⁹Agaayuraqtuŋa ilitchuŋitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriŋhanik Christ-ŋum. Taamna piqpaksriŋiq kamaŋaq-paitluni ilitchuŋimmaagiksiyumiŋaitkikput iluqaan. Iluqaŋmi iluqnauthan Agaayyutim immiumaagŋiağa iŋuufiqsi inuqsraŋaiglugu.

²⁰Agaayyun inuŋaillaŋiaqhuni saŋŋiaqtuq, aasriŋ ilaan savaaqafha ataramik qaŋjiummatirug qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniŋ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlarug supayaanik uvaptikni urrautaitluni saŋŋimigun. ²¹Ukpiqtuŋuruapayaat naŋağlitruŋ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuŋa. Taatnatuq.

Atausiufiq Christ-kun Atautchisun Timitun

4 ¹Isiqsiviniŋmiittuŋa atakkii pigipluŋa Atanguruam. Agaayyutim tuqlu-ğaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iŋuutquplusri maligullugu Agaayyutim iŋuutqurrutaanun ilipsitŋun, ²atchigusri ataramik piisaangilluŋisilu, manimmisiŋisluŋi avatmun suli akuqtuutisluŋi piqpakkutigiiŋikun. ³Pisuqtilaapsiktun atausriŋuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋuqtittusri qiiŋuiŋŋakun. ⁴Agaayyutim tuqluŋaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutirug uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atauchiiŋamik, ⁵ataniqaqtugut atauchimik, ukpiqsriŋiaqtugut atauchimik, paptaaqsiŋiaqtugut atauchimik, ⁶Agaayyutiqaqtugut atauchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukligikŋaŋat supayaat suli savaktuaq supayaakun suli iŋuuruuq supayaani. ⁷Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutiniŋ maligutlugu iluqaqutrisaa Christ-ŋum. ⁸Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqaŋiŋmiŋi,

“Mayuŋniqsuq pakmuŋa

aullatripluni tigutaagikŋaniŋik uumiksrin,

suli qaitchirug aatchuutiniŋ iŋuŋnun.”

Psalms 68:18

⁹Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautaurug uvva, mayuqsanaiŋaŋmi atqaqqaaqtuq atchiŋiŋisrapiağatananun nunam.

¹⁰Taamna tarra atqaqtuaq atausiiŋaurug mayuqtuaq qutchiŋiŋisramun

qılajmun qaanjıqıgıch, pakmaasıñ Christ nayuutıtılasrıplunı nanıpayaaq.
¹¹ Christ taamna “qaitchırıq aatchuutınık iñunñun,” ilanjich uqqıraqtıksraup-
 lıgıch, ilanjich sıvunıksrıqırıksrauplıgıch, ilanjich qulıaqtuagtıksrauplıgıch,
 ilanjich agaayulıqsıksrauplıgıch ilısautriksrauplıgıllı. ¹² Christ qaitchırıq
 aatchuutınık itqanıyagıaqıgıch Agaayyutım iñuiñ savaaksrañat ikayui-
 ğıkun, makıtammaagııksrañatnun ukpiqsırıuat timıgıkkana Christ-ñum,
¹³ atausrıññumaagvıksraptıknunaglaan ukpiqsrıııkun sulı ilısimapiaga-
 tagvıksraptıknunaglaan Iğñıjanık Agaayyutım sulı iluqnaugvıksraptık-
 nunaglaan iñuguguta Christ-ñum iluqnauñhanun. ¹⁴ Tarra inñagıñıaqıtugut
 ilılğauratun malıksuağuruatun. Umiatun tıñıtauruatun qanutnamunlıqaa
 anuğıkun, taatnatun añalatingıñıaqıtugut killukun ilısauttutıñıtıñ kin-
 nıtıñıñıaqıtı iñuıch. Pısaasruğımıktıgıñ killukuaqtıchıñıaqıt ukpiqsırı-
 ruanıñ iñugunğıchuanıksulı Christ-ñum iluqnauñhanun. ¹⁵ Aglaan ataramıñ
 ilısautriyumarugut ilumutuuruamıñ avatmun. Aasrıñ pıqpakkutıgııgıgıpta
 avatmun qıñıqtıtılgı surağahaptıgıñ, ilısaıñagısisrugut Christ-tun ittuatun
 qaukğıgıkkanañatıtun ukpiqsırıuat. ¹⁶ Iluqaan timı añalatiqaqtuq nıaqumun,
 taatnatuntıuq ukpiqsırıuapayaat añalatiqaqtut Christ-mun qaukñıruamun.
 Timı tıgımmısıqaqtuq nıpyaatıgıñ, ilıñısallaa savaaqahutıñ naupkağıag-
 lıgıñ timı. Taatnatuntıuq ikayıutırıksraupmıugut avatmun ilısaıñagıgıgıta
 Christ-tun pıqpakkutıñıkun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamıñ Atanğuruam uqautrıtgıgañ qapıñajıqıñ tarakñanıñaglaan
 iñuunıusrıaqunğıtılsrı Jew-ñunğıchuatıtun. Isrummatıñıch sıuyımiñai-
 tıchut. ¹⁸ Isrumañıch taaqısıplıtıñ aasrıñ kanıqsılğıtıchut. Nalupıallaktut
 uqayunaitıltıñlı. Taatnaqhutıñ ilalıutıyımıñıaitıchut iñuunıgımun Agaayy-
 utım qaisañanun. ¹⁹ Sugıñıqılgı qanuq iñuunıalıqtıñ qaisağıplıtıñ ıñmıknık
 pısuğruağutaanun timım savaağıplıgı qaaıyugnaqtuapayaat urrautılalukun.

²⁰ Aglaan ilıpsı, ilıñğıchıksı Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraagıksı kanıqsı-
 plıgı qanuq Christ-mun iñuunıaqutılalası. ²² Ilıtıkıksı iñuunıaqutılalagımiñai-
 ğıqsı sıvuanısun. Taatnamıñ pııqsaksrağıgıksı iñuunıalığrıuaq pıunğıqsıchı-
 ruaq kinnıtıñıkunı pısuğruağutaagun timım. ²³ Ilıtıkıksı nıtaagıqtıksraulıqsı
 isrummatıpsıtıñı Agaayyutım Irrusrıagun, ²⁴ sulı atıtıqıñı nıtauruamıñ
 iñunıñmıñ atıpmatun atnugaamıñ. Agaayyın iñıqsırıq taavrumıña iñunıñmıñ
 ittuamıñ ıñmısın ilumutun nalaunñaruahıkunlı ipqıñıkunlı.

²⁵ Taatnaqılgı sagluqsruñagıgımuusı. Ilumutuuruamı uqaqtıksraurıusı
 avatmun, takku ukpiqsırıruañıplıta atausrıurugut tımaani Christ-ñum.
²⁶ Qıñnagıñıgıpsı killuqsautıgıñıaqasıñ. Sıqıñıñ nıpıpkagıñıaqanıgı qıñnak-
 sımanñagıpıch. ²⁷ Tuunğagımun akıılıpkagıñıaqası. ²⁸ Iñuk tıglıgaqtıuq tıglı-
 ganğıgıli, aglaan sakkağlı atugıgıch argañıñ sagluqsırıuagıñı, aatchuutık-
 sıranıkkımuuq ınuqsrıuqtıuñun. ²⁹ Uqautıgıyımıñıaitıchıksı atnıummatıksraq
 aglaan uqautıgılgıgıñ ikayıutıksraq sıvutmuutıksraulunı. Tamatqualı tusraa-
 ruat uqautıpsıtıñık ikayıusrıaqagımuut. ³⁰ Alıatchaktıtağıñıaqasıñ Irrusrıa
 Agaayyutım. Taavruma Ipqıchıuam Irrutçım nalunaitmıutçıgıasrı Agaa-
 yyutmun, tasıñıñıaqtuam ilıpsıtıñık taıvrumanı uvlumı. ³¹ Uumısıgıruağıtıq-
 qası sulı qıñnaktaqası uumıtçaktağıusı. Nıpaalasrıuagıñı uqamağıuutısırı-
 qasıllı, sulı qanusrıpayamıñ pıgııtçualıqıusıñıaqası. ³² Aglaan ilıuaqquıtılsrı

piqpakkutilusiľu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

Iľuuniaġitchi Qaumami

5 ¹Taatnamik tuvraqsiuľ Agaayyutim suraġaľha takku piqpagiplusri iľiľ-
gaagigaasri. ²Piqpakkutiqaġitchi atlanun iľuľnun maliġuaġlugu Christ-
ľum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiľňiľsuq iľmiľik Agaayyutmun tuq-
ľuni killuqsautaiġukhuta. Taatna pikami quyalĩňiġaa Agaayyun taipkunatun
ikipkaipľutiľ tuniľľaqtuqtuaton.

³Agaayyutim iľuľipmasri atlaliqirusraunġitchusri qaayugnaqtualiqiľu-
sriľu. Kaviuqtuksraunġitchusri. Nalliatunniľň nalaunľanġitchuq ipqisitľutiľ
iľuľiľutiľpaqtuani Agaayyutmun. ⁴Uqautiqaqtuksraunġitchusri kanľunaq-
tuaniľ suunġiľaaniľu asriľiqutinigľu. Tamatkua nalaunľanġitchut ilipsitňi.
Aġlaan quyaraksraġigiksi Agaayyun. ⁵Nalupqigingĩqsiuľ una, Kiňaliqaa
sayuľaqaqtuq iniqagumiňaitchuq aľaayquataakni Christ-ľum Agaayyu-
timľu naaqaqaa iľuk qaayugnaqtualiqiruaq naagaunniľň kaviuqtauruaq.
(Iľuk kaviuqtauruaq iľumutun agaayyutiľľualiqirauruq.)

⁶Kisumununniľň iľuľmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiľiľik, atakkii
pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iľuľnun tupiksriň-
ġitchuanun ilaaniľ. ⁷Taatnamik piqasriqsuutinasri iľiľitňi. ⁸Iľaatniľmma
ilipsipsuuq taqtuamiitkaluaqmiruani, aġlaan pakma qaumaġuqtusri Atan-
guruakun. Taatnamik qaumautuiňaġumausi iľuuniaľipsitňi. ⁹Pisigiplugu
qauma Agaayyutmiň iľuuniaľipsitňi nakuurualiqirusri nalaunľarualiqiplu-
sriľu iľumutuurualiqiľusriľu. ¹⁰Iľitchuġituľiľaqsiuľ akuqtuyunaqtuq Atan-
guruamun. ¹¹Piqasriqsuutinasri iľuľnun pigiitħualiqiruanun taqtuami,
aġlaan satqummiġisigik tamatkua qaumamun. ¹²Takku kanľunaqtuq uqau-
tiġisraqtuniunniľň iľuich nalunautħiľutiľ pigiitħualiqutiľitňik. ¹³Aġlaan
qaumam satqummiqamigich iľuich pigiitħualiqutiľiľich tarra qĩňiľnaġaqtut.
Tarra qanusripayaq qĩňiľnaqtuq qaumamiittuq. ¹⁴Taatnaġlugu nipliľňiľ-
suq, itna,

“Siňiľniaqpat! Itiľnaqsiġaatin.

Makittin akunġatniľ tuqunaruaniľ.

Christ-ľumli qagutiľumagaatin.”

¹⁵Qaunatiqaġiľľapiagľugu qanuq iľuuniaqtĩlaaqsi, ingĩġusri iľuľktun isru-
matuĩtħuatun aġlaan iľuľktun isrumaturuatun iľiľusri. ¹⁶Savaaqallautaqaġ-
niaġusri piviqaľľapsi, atakkii iľuľurugut uľľuġiitħuani uľľuvak. ¹⁷Taatna-
mik ingĩġitchi iľuľktun isrumatuĩtħuatun aġlaan kanĩqisĩmmaaġiksiľlugu
pisuľħa Atanġuruam. ¹⁸Imiliqasri taanľaġmik atakkii qĩľħuġniaġaasri,
aġlaan aľalatitťitħi Iľqitħuamun Irrutħimun [atakkii kamaksriľkaġnia-
ġaasri Agaayyutmik]. ¹⁹Uqaġusri avatmun quyyatinik atuutiniľu Iľitqusri-
ġiksuam aatħuutaiľik, atuġusri iġňallautamik uummatipsitňiľ Ataniľmun.
²⁰Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapaauramun atqagun
Atannapta Jesus Christ-ľum.

Tuvaqaťigiich

²¹Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriľqisi Christ-mik. ²²Nuliľan-
ruasii, kamagisigik uisi kamaksriľmatuntuuq Atanġuruamik. ²³Uiľuruaq

qauklīgigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qauklīgigaa ukpiqtuaņuruat. Ukpiqtuaņuruat timīgikkaji Christ-ņum, aasriiņ ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniņ. ²⁴ Atriļugu ukpiqtuaņuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nuliaņuruat kamaksriļich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uņjuruasrii, piqpaksrisitichi nuliapsitņik, Christ-tuntuuq piqpaksrirutun ukpiqtuaņuruani tuqutrikami ilinjitņik ipqiqsityağukļugich Agaayyutmun uqaļhigun, suli salummaqamiqich iğguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ņum inmiņuktitchukkai ukpiqtuaņuruat kamaņaqsiļugich piññaqnaqsiļugillu, taqsraqtaillugich imuļunņaurailļugillu suli salummağlugillu qanusripayaamiņ piğiļisauruamiņ. Ukpiqsirutun ipqitchuksraurut patchisailļutin. ²⁸ Uņjuruat piqpagiraksrağigaich nuliatiņ timimiktun ililugich. Takku aņun piqpaksrirtuaq nuliağmiņik piqpaksrirtuq inmiņik. ²⁹ Piitchuq aņutmik uumiksrituamik timimiņik. Aglaan niğipchağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ņum qaunagipmikai ukpiqtuaņuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviņiğigaatigt ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiğaani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, aņutim unitkisigaa aapaniļu aakaniļu piqasiutiluni nuliağmiņun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqaļha Agaayyutim sagviņņigaa kamaņaqhuni nalunaqtuaņuruuq, aglaan kaņiqsigiga taavruma uqaļhum uqağitilaņa Christ-mik ukpiqtuaņuruaniğlu. ³³ Aglaan uqağipmigaasri, aņutillaam piqpagiraksrağigaa nuliani piqpagipmatun inmiņik, suli nuliaņuruam kamagilugu uiņi.

Iyaalugruiļļu Aņayuqaallu

6 ¹ Ililgaņjuruasii, tupigisigik aņayuqaasi Atanikun. Taamna nalaunņaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq akiqsruutilik, itna— ³ “Piļļautaun itchumuūq ilipnun suli utuqqaļilğatağutin iņūuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*

⁴ Aapaurasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iņukkuksaqsigiņ natiksrutilugich suli isilğiqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktaurasii, tupiktausritichi tamatkunņa qauklīgikkapsitiņun nunami taluqsriļikun kamaksriļikunlu, savautillautapiagļugich qanutitaiļļusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriļļautağusi ataramik, aasriiņ quyalitņiņniaqasri qauklipsi takkuatniñhiņa, aglaan savaktiņisun Christ-ņum savaaqağitichi pisuļhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriiņ savagitichi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iņunņik savautriņgitmatun. ⁸ Iļisimatqugiņi kisupayaam akiļusriaqagnaļhanik atisriļugu Ataniğmiņ savaallautağmigun, savaktaağruugaluņņağmi unniiņ qauklīgualuņņağmi. ⁹ Qauklīurusii, taatnatuntuuq irrutisigiņ savaktisri atisiļugich. Aniqsraaqtusruņaqnagich, iļisimalugu Ataniqatīqsiptuuq qilaņmi akiļiqsuiņiaqtuaq atunim.

Aņyautnana Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqağitichi ukpiqsriļipsigun Agaayyutmik suli tunņasrimaļipsigun saņņianun. ¹¹ Atilugu iluqaan aņyautnana Agaaayyutim, makitalguyumuusriļi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai

tuungaum. ¹² Anjyangitchivut inuich timiaqtuat, aglaan anjyaktugut aki-
lliliqigich sanjiiniglul pigiiliqihum atanguruatlu pigiitchuat aqalatchi-
ruat inuunik marrumani nunami, sulil akiilliliqigich irrusriqñuillu silami.
¹³ Tarraasriin atuqsiun anjyautnaq Agaayyutim qaisimaakkana. Pigiitchuam
uvlua tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriin anjyaguigupsi
makitasugaagisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiaagusri. Tapsiuraagiksili
ilumutuuruam, satqagutilusri nalaunjaruañimik. ¹⁵ Kamiktummaagik-
suatun ililusri quliaqtuaqilugul tusraayugaallautana qiniuinñaqautriñhum.
¹⁶ Ataramik atuqsiun samguana ukpiqsriñhum qamititchitlaruaq ikularua-
nik qagruinik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugul nasrautaa annisugiam, sulil tigulugul
Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anjyapip-
sitni. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich inqisruipayaapsitni ikayuutaagun Ipqi-
tchuam Irrutchim. Qaunagituinñagusri qapiqtasunaqasri inqisruutritipsigun
ukpiqsriuananik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasulil agaayutiluna Agaayyutmun aatchu-
quluna uqaksramnik quliaqtuaqulunala kanqisinaqtillugul nalunaqtuananik
tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaana Agaayyutim
isiqtaunnaqmaunniin. Agaayutitchi quliaqtuaquluna tusraayugaagiksuam
talusrautailaakun uqakirsaptun.

Paqlasuiqsaaqutit

²¹ Aglaan ilisimatqumigipsi qanuqitilaamnik. Tychicus-nun piqpagikkaq-
put aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Atanigmun uqautiniagaasri supa-
yaanik uvapkun. ²² Pisigiplugul taamna tuyugigiga ilipsitnun ilisimatquplusri
qanuqitilaaptiknik, sulil ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulil Atanguruam Jesus Christ qiniuinñaq-
tillisi piqpakkutiqaqtillusri avatmun ukpiqsriñkun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim
iluqaqutrisaa illi iluqañitnun piqpaksriuanun Atannaptiknik Jesus Christ-
mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul aġlaqatiqaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplu-nuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitnūn ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qauktiġruat ikayuqtitlu taamani. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk iħuaqqutillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Aġliqiruksrat Tuyuutmiñik

³Iniqsruutipayaqaqpsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵akuqtuiħiqsi tusaayu-gamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaacaqqaġataħapsitniñaglaan. Taatnaqūŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitniik. ⁶Nalupqigini-lapiaġiga una, Agaayyutim aullaġniikkani ilipsitni naatkisigaa agġiħksra-ŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷Piqpagillapiaġipsi. Nalaunŋaruamik quviasuu-tiqaġumiñaqtuŋa nalupqiginiħlusilu, atakkii ikayuġipsitŋa isiqtauħamniħu uqapsaaġutriħamniħu uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuaam ilumutuurua-ŋuħhanik. Piqutigiplugu ikayuutiħiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirusi Agaayyu-tim piħiutaanik. ⁸Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqallapiaħiġa ilip-sitniik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitniik. ⁹⁻¹⁰Uvva iniqsruutigipsi piqpaksritmuquplusi kaŋiqsiaġisaiñnaquplugu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsraruamik. Taatna pigupsi ipqiññaqtusi patchisaillusilu Jesus Christ agġiqpan. ¹¹Uvvasuliuna pitlaniaġiksi ilumu-tuullapiaqhuni nakuuruaq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitlapkakkana, iñuichaasiin kamaksruaqsilugu suli nangaaqsilugu Agaayyun.

Iñuuliq Christ-ŋuruq

¹²Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuamaruat uvamnun isiqtaun-ŋaġma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³Iluqatin ŋuyuyiutai Caesar-m atlatlu iñuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiħiġa Christ-mik savaut-riħpakun. ¹⁴Aasiisuli isiqsiviŋmiħiġma iñugiatluktuat aniqatiutka tuniq-simalipsaaqtitkai Ataniġmun. Taatnaqhutiŋ taluqsrailmuksaiñaqtut uqaġi-ħksraŋagun Agaayyutim iqsiniġillapiaqhutiŋlu. ¹⁵Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqatħat Christ-mik atakkii killuġigaatŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuaġigaat Christ iħuatluħksraŋatnun iñuich. ¹⁶Taapkuali quliaq-tuaġigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuqħuk-kauiħa uqaġitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷Atlatli iñuich siqñakutiqaq-tut, atakkii quliaqtuaġikamitruŋ Christ ipqiñgitchut aglaan killuġipluŋa

isumaplutiŋ iħuiłııtuqtitchukłıŋa isiqtaułłamni. ¹⁸ Suŋitchuq. Ipqitkisiŋŋaan naagaqaa siqñakutaugisiŋŋaan taatnaunniñ qulıaqtuagıgaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiagaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiñagisiŋa. Iłisimagiga inıqsruutrıñapsıgun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ika-yuutaagun isıqsıviŋmiñ anitqıłıksrağa. ²⁰ Niğiugaqallapiaqtuŋa surağalıpa-yaapkun qapiqpaŋapkağumiñaitchiga Christ, pitłukługu uqaqsittaagviksrağa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqağuktuŋa Christ-kun taluqsrautaığ-łuŋa suli kamaksruqugıga inuŋnun Christ uvapkun, inuutuıñaguma naagaqaa tuqugisıñıguma. ²¹ Atakkii, inuuguma Christ-ŋuruq, aasiñ tuquguma quvia-tchakkisiŋa. ²² Inuuniaqtuiñaguma savautipsaatlukkisiŋıga Christ. Aglaan nalugıga nalliaknik piksraqtaaqalıksrağa. ²³ Qanugvıısuŋa, Unitchukka-luagıga manna nuna piqatauluŋaasiñ Christ-mi, taamnaasrıñ nakuagıtlu-kayağaluagıga. ²⁴ Aglaan ilıitchuğıgıga ilipsitñun inuğitilaagıasuli. ²⁵ Nalupqi-giŋitługu ilisimagıga inuuniapsaağuraallalıksrağa iluqapsitñi, taatnaqtuŋa ikayutlasıgıpsi ukpiqsrıñıqi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluagsıpmi-lugu. ²⁶ Atakkii inuutluurağuma suli utıgıvıgıtılgiñıñıgıpsi nangautiksraqa-gıksi Christ Jesus suli quyyatıgilugu.

²⁷ Supayaaq atuumaniaqtuqunniñ, uvluğagıkan inuuniağumausi kama-giyumiñaqsiługu tusaayugaallautam Christ-kun pitqtaa. Utlakkumi-ñagıgıpsi naagaqaa uŋasıkkisiñıguma tusaayumagıga atıpiagataqhusri inuutilaapsitñik atausrıq sıvuniğiplugu una. Tusaayumapmıgıga qanutun sakuuktilaaqsi piqutıgilugu ukpiqsrıñıq kaŋıqaqtuq tusaayugaagıksuami. ²⁸ Tusaasukkiğaptuq uumiksripsitñun iqsipkaŋıñıqi. Taavrumuuna ilıitchu-gıgısiğaat akiitkaqsıñıqtıŋ aglaan ilipsi annaumalıqi. Agaayyutim ititkisi-gaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iħuagıqtıgaasi ukpiqsritılasıplısi Christ-mik suli nagliksaatlasıplısi piqutıgıplugu. ³⁰ Iluqata aŋıyaqatıgiıksisimarugut. Iłi-simagıksi taamna, atakkii qıñıgıksi qanuq nagliksaałıga qanıqsuami suli tusaaplugu nagliksaałıgasuli pakmapakunniñ.

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

2 ¹ Uvvaasiñ akuqtıurısi uqalıñınik sayıyiqsigıkanıñnik ukpiqsrıñıpsi naa-gaqaa uqalıñınik araqtuqtıgıkanıñnik ilipsitñik. Aasiñ nakuuruq ilisi-maruni Ipqitchuamun Irrutchimun atausrıŋŋułaptıknik suli piqpaksritılası-łaptıknik iħuagıqutritılasıłaptıknıglu avatmun. ² Iłumun, quviatchaktıkaŋa atausrıŋŋułapsi. Isummatıqagıpsi atautchimik suli piqpakıutıgıpsi avatmun kinilitkisiŋısi atautchimun. ³ Uqaviutıqasıuqası ilipsitñik suli inillaktası-uqası kamanaqsitługısi atlanıñ, aglaan isummatıgilugich atlat kamanat-lugıgich ilipsitñiñ. ⁴ Ilipsitñiñıñ piññaktaaqağniasıuqası aglaantuuq atlanun.

⁵ Isumalusı Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmıtıqanıchtuq atrıñuniağuni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniñ qutchıgvıgıgaluakkani suksraallakkaa suuŋılłapiaqhuni iŋmiñun.

Ilaa anıruq nunamun atrıaqahuni inuñmik.

⁸ Atchiksıtlıllapiaqhuni iŋmiñun inıpayanıñ aŋıñıgaaunniñ tuqułıq—tavrakii tuquruq atrılıutipluni savvaqlıktıtun sannıgutami!

- ⁹ Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanasipkaḡaa aasiin aatchuqlugu atigmik kamanatluktuamik atipayaaniin.
¹⁰ Iluqatiḡ Agaayyutim iñiqtañiñ kamaksruḡniḡaat Jesus itkisiḡḡaḡmiḡ qilaḡmi nunamiḡu suli tuqusimagaluḡḡaḡmiḡ.
¹¹ Iluqatiḡsuli quliḡiniḡaat Jesus Christ kisimi atañḡuniḡu. Taatnaqpatruḡ Agaayyun Apauruaq naḡaḡtauniaḡtuḡ.

Ukpiqsiruat Ittut Qaumaturun Nunam Inuiñun

¹² Ilauramaḡ, tupigisuuluḡniḡipsitḡa sivuani piqataukama. Pakmaasiin uḡasikkaluḡḡaḡma ilipsitñiñ tupigitqillaḡniḡaḡsitḡa. Uvluḡaḡikpan sakuuk-tuiḡaḡusi taluqsriḡikun sivuuqatiḡaḡusi iñuusitchi annautrauruaḡ iñuutqusiaḡtatitun anniqsuliksrapisitñunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiqsuqtigigiksi piyummasiqhusi suli savakkumasiqhusiḡu quyalikkauḡiksraḡmiñun. ¹⁴ Suraḡaḡipayaapsiḡun uqapiḡlusunḡaḡasi naagaḡaa qapiḡtailisuḡaḡasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsiḡi patchisaitchumuusi Agaayyutim qitunḡaḡiliutikkaḡasi, iñuuniaḡhusi akunḡatni qaayugniḡiruatuḡ killuliḡiruatuḡ ittuami taaḡtuatun. Uvluḡirraaḡikmatun qilaḡmi iñuuniaḡumuusi akunḡatni iñuich quliaḡtuḡaḡutilugich ilinḡich Agaayyutim uḡaḡhiñik iñuupkaitḡaruḡanik. Taatnaḡupsi quyaḡisiruḡa piḡutiḡilusi Christ agḡiḡpan, ilisimagiḡa sakuuḡiḡma imaiḡaḡuni inḡiḡha. ¹⁷ Aglaan, tuḡḡtaugisiḡaluḡḡaḡmaunniin quyaḡhiñauruḡa. Uvvasuli quviasuḡatigiḡipsi iluḡasi aatchuutigiḡkapsiḡun uvamnun ukpiqsriḡikun, atakkii aatchuḡapsitḡa inuḡikkamnik taatnatun savautriḡlapiḡaḡtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaḡlugu ilipsipsuuḡ quyaḡumuusi quviasuḡatigilunḡalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atañḡuruakun tuyuḡiyumaaḡsigiḡa qilamipayaaḡ Timothy ilipsitñun. Aasiin utiḡumiñḡaḡniḡpan quviatchaktinniaḡaḡa uḡautiaḡsikpanḡa qanuḡ iñuuniaḡapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuḡa atriḡanik ilaan qaunakiaḡiksiksrapisitñik. ²¹ Iluqatiḡ atlat isumaaluutigiḡaat suḡiksraḡtiḡ, ilinḡich suḡutiksriḡitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy iliḡchuḡianiksimagiksi tunḡavigiḡplugu ilaa, atakkii ilaan iluḡnaugvigiḡplugu quliaḡtuḡaḡaḡi tusaayugaḡiḡsuamik atriḡplugu iḡniḡ ikayuiriḡaa aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyuḡiḡhiñaaḡuḡiḡa qilamillapiḡaḡ iliḡchuḡianikkuma qanuḡ uḡaḡsittaḡaḡam ni inillakpatḡa. ²⁴ Aglaan tunḡavigillapiḡaḡiḡa Agaayyun uvamnuk qilamipayaaḡ tikiḡhiñaaḡuḡiksraḡa Philippi-mun.

²⁵ Utiḡtitaksraḡigiḡa Epaphroditus tuyuḡigaluakkaḡsi ikayuḡupluḡa inuḡsriuḡhami. Ilaalu uvanaḡu aniqatigiḡksillapiḡaḡtuguk savaḡatigiḡikhunuk akiḡliḡisuḡḡugich uumiksriḡit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkaḡtiḡaḡsiḡa aisuliḡmipman ilipsitñun suli iḡuiḡliuḡutigiḡplugu tusaatiḡsi atniḡñāḡniḡplugu. ²⁷ Atniḡñallaḡiaḡmiḡluniḡu tuḡuḡayallapiḡahuni. Aglaan Agaayyutim naḡligiḡplugu sayyitḡikkaa, ilaa naḡliksriḡmatun uvamnuk. Taatnaḡlugu tuḡuniḡumi ilanayaḡaa alianniḡiḡa pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaḡ ilaa aipkaḡukkaluḡaḡiḡa. Utiḡḡikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayaḡaasi aasiin iḡuiḡliḡiḡa uḡiglipḡsaaḡayalḡitḡuḡ. ²⁹ Taatnaḡlugu paḡḡayumagiḡsi quviasuutigiḡllapiḡaḡlugu Agaayyutikun. Kamakkutiḡaḡḡugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugiḡḡiḡiḡlugu iñuḡhi savakhuni uvamnun tuḡuḡqayaḡhuniunniin. Savautiḡaasi ikayuḡluḡa ilipsi piyumiñaisapsitñik.

Iłumun Nalaunjaruahiq

3 ¹Aqullilugu, ilauramañ, uqautigisukkaga una: Quviasuutigisiuñ Atan-guruaq Agaayyun. Algaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkuniña tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiuñ annaumpakagaasi. Itnauvva: ²qaunakkiagigitchi tamatkunakña inuñniñ pigiitchuaniñ siqusiñhiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilijich ilisautiriraqtut nalunaitnutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğagiliutipkağukpupsi Agaayyutmun. ³Aglaan uvagut ilumun qitunğagillapiagaatigut Agaayyutim pisigisrunağ-nagu timivut nalunaitnutchiğñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrussianik ikayuqtiliqhuta sulı nanağikput Christ Jesus inuugutiqaqtitchiruağ nutaamik. Ukpiqsriyumiñaitchugut qaañhiñakun annautiniagnałuta. ⁴Aglaan uqaviutigikpatrun anniqsulıqtıñ tupiksriłutıñ qaañhiñakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵nalunaitnutchikkauruñ tuvraqługich Jew-nuruat atuiragıñhat tallimat piğasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanğullapiagtuñ aniñipkun, inuğugataupluñ Benjamin-nağmiuni, auga avuiłaaq Hebrew-piağataq. Tupiksriñuñ tillisipayaanitñik Jew-nuruat maligutaksrağata Pharisee-nupluñ. ⁶Piyummatiqapaitluñ iłuiłıuqtitchirunaunniñ ukpiqtuanjuranik. Iñuk nalaunjaruahıñaupman tupigilugich maligutaksratkia-unniñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷Surağalipayaatka kamanallapiagałuaqtuatunniñ uvamni sivuani—pakmapak ayaligıtka atakkii anniqsulıksramnun tunğavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹Iłumun ayaktuıñalıgitka. Supayaat tamatkua sapluñhiñağatñ ilitchuğiliksrağaniñ Christ Jesus-nım. Pakma ilitchuğisullapiagağila Atanığiliutıñiksrağagun. Suapayaaqsuli isummatigiliutigisa sumun atuğumiñaitługu pakmaaglaan inuğitlukkiga piğalıksrağ Christ-mik piqasiutiluñ ilaani. Tavrakñaaglaan isumatigıñaiqsuñ uvamnik nalaunjarisiyumiñagluñ sivuğani Agaayyutim tupigiuraañhiñagluğ maligutaksrağ, aglaan tunğavigiliutigisa Christ kisan anniqsuqtiksrağ. ¹⁰Pakma ilitchuğisukkiga Christ sulı sanğia anıpkairuağ ilaanik tuquğımiñ, sulı naglıksaaqti-tiluñ ilaatun, tuquyumaluñ ilaatun. ¹¹Nalupqigıñitchiga inuñhiğ Christ-kun anitqikkisipluñ tuquğımiñ.

Aqpaqsrułiq Akimasaqtuni

¹²Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiğñilun Christ-mi naagaqaa ataramik inuutlasılun Christ-tupağataq. Aglaan sakuuktunğasuli Christ-tun ilisaiñagukluñ inuuniağumiñaqsiplunğalu ilaatun. ¹³Iłauramañ, ilisimarunğ taatnaiñjisilaamnıksuli. Atausıq pisullapiagağ, piğugukługu itchuñhiğ aglaan ilisukluñ Christ qanuq itqukpañ. ¹⁴Christ-nım ilitchuğipkağana qanuq piqasiutıñksrapkun inımigun. Atriplugu aqpaqsruqtuağ sakuullapiaghuni piñ-ñaktaaksrağmiñun uvañaptuuğ sakuullapiaghuni ilisukluñ ilaatun. Agaayyutim inımiñik tuqluğana taatna inuuniaqupluñ. ¹⁵Iluqata naunıksimaruağut ukpiqsriłiptıgıñ piqasiutiłuta Christ-mi taatnaptuuğ isummatiqagta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuğ atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanıqsipkağisagaasi taavrumıñ. ¹⁶Pakma una inuqnaqtuğ. Sivutmuktuñıaqta piqatigilugu Christ aullağvgianıkkaptıgıñ.

¹⁷Iłauramañ, inuuniağitchi inuuniałaptun ilisaaqagusi tamatkunakña maligutchiruanıñ inuuniałamnı. ¹⁸Atakkii piqatquğ atlanı

maligutchisunjtchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitñun aasiñ alianniugtittlunja isummatigiasikapkich—akilliliqsuiruat Christ-ñum tuqu-
 ðhanik. Piqasiutiniuraqmiñatıñlu ilaanun. ¹⁹ Timitıñ aanguağiliutiplugich
 agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniiñ savaatıñ kanjugiraksrağaluatıñ,
 aasiñ aqulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isum-
 matigiñhiñaqlugu iñuuniañıqtıñ maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlau-
 llapiaqtuq. Isummatigiragigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğiuğaqaghuta
 anniqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus
 Christ. ²¹ Ilaan simmiğisigai sayaitchuatlu tuqurağaqtuatlu timivut atriliutilu-
 gich iñmi kamañaqtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumi-
 ñallapiaqmıpluni lu atakkii añałatchipluni supayaanik tavra piuq.

4 ¹ İauramaañ nakuagillapiağipsi suli inuğiplugu piqatauñiksrağa ilip-
 sitñi. Quviatchaktikipsitña suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnağ-
 husi napammaagigitchi Atanikun itqagilugu qanutun uvamnun piqpagiliqsi.

Alğaqsrutit

² Uqautisukkikka ağnak atıqatquak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami
 iñuulıgmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannağiiksıqtıkhutik. ³ İanna-
 maañ tuniqsimaplutin, inijmıgikpiñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaa-
 qatquak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagıksuamik piqatigiplunja
 sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagıgai iluqaisa atqich
 aglausimaruat makpiğaanıñun iñuulñum.

⁴ Nipliutigianiksimakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiun
 ataramik iñuulıqısi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuich ilitchuğilitıruñ Christ ilipsitñi iñuagut-
 riñapsıgun iluqaitñun iñunñun inmıguanıñapsıgunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq
 ilipsitñi. ⁶ Taatnağusi isumaaluıtıqagumiñaitchusi sumik, aglaan inijqsruutigilñi-
 ñaqsiun. Uvva, inijqsruñapsitñi uqautilugu Agaayyun inuğikkapsitñik suli quya-
 lugu ataramik kıggusiaqapısi. ⁷ Agaayyutim tutqıksitkisigai isummatisi atakkii
 taamna qıñuiññaq kamañatluktuanjuruq kanjısiğmiñ. Agaayyutim uummatisi
 qıñuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillusi Christ-mik tunjağupısi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigıgupsıun ilumutuuruuq kamañatquaglu nalaun-
 ñaruaglu ipqitchuaglu iñuagñatquaglu, suli isummatigıgupsıgich nakuuruat
 atłani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqı-
 kisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqatısi Christ-mik akuqtuagıplugu
 ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qıñıqlugu qanuq tunjağıga Atanguruami
 supayaatıgun. İlisimagupsıun ilaa mınguiqsiağvıgilugulu uvaptun, Agaayyun
 qıñuiqsitchıruuq uvaptıknik nayuutıgisıruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitıgun

¹⁰ Quviasullapiaqtunja ikayutqıapsitña ikayuqqaqlunja sivuani. Taatnağ-
 lugu nangagukkıga Ataniq. İlumun ikayuanıkkaluagıpsitña aasiñ ilitchuğı-
 gıga pivıqangıñıqısi ikayuiñıksrapsitñik uvamnık taimakñaaglaan. ¹¹ Uqauti-
 gıñitkıga taamna pisıgilugu inuqsriulıga. İlitchunja pisuiqsımaatlasrıplunja
 piqagısisınjağma anjıruamik naagaqaa mikıruamik. ¹² İlisimagıga iñuuniañıq
 inuqsriulunja naagaqaa susuksiñitılunja. İlitchuğıpmıgıga iñuuniañıq ukpiq-
 sıñıkun susuksiñitkuma naagaqaa niğisukkuma. ¹³ İñuuniañhiñaurunja supa-
 yaakun ikayuqsığlunja Christ-mik sañnisıpkairuamik ukpiqsıñimnik.

¹⁴Naagasuli ihuaqutigipsitja ikayuqluna ihuilliuhamni. ¹⁵Iauramaan Philippi-mi, ilisimallapiagiksi quliaqtuaŋiga tusaayugaallautamik Macedo-nia-mi tavrakŋaasiiñ aullautiplugu atlanun nunaaqqiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanjuruasi qaitchirusi maninŋik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inugikkamnik akulaiq-lugu. ¹⁷Uvvaasiiñ nigiuŋgillapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitñiñ. Aglaan nigiuŋgigiga Agaayyutmun piliusiaqahiksrapstitnik ihuaqutritŋapsigun uvamnuk. ¹⁸Ilisimatquplusi akuqtuŋitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsrangillapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuuti-gigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiagaa taamna. ¹⁹Aasiiñ Agaayyuti-gikkagma qaitchigisigaasi iñugiaksillapiaglugu supayaamik inugikkapsitnik Jesus Christ-kun. ²⁰Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuŋaaglaan. Taatnatuq.

Paŋlasuiqsaaŋutit

²¹Nayaanŋagitkaguŋuq iluqaisa ukpiqsriruat iñuuqatauruat Christ-mi, taat-natuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuŋaasi nayaanŋamik. ²²Iluqatiŋ ukpiq-sriruat tuyuqmigaasi nayaanŋamik pitlukhutiŋ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³Jesus Christ-ŋum ihuaqqutaa nayuutiyumauq iluqapsitni.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ²Tuyuŋigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iŋuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayutigmi

³Quyagikpuk Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutitapayaaqapsi, ⁴takku ukpiqsirirusri Christ Jesus-mik suli piqpak-sripluŋiŋu iluqaitnik ukpiqsirruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵Piqpaksriŋiqsusri ukpiqsirruanik piqutigiplugu niŋiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niŋiugaq pigiliutiqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶Tusraayugaallautaq quliaqtuagikkauruq ilipsitiŋun iŋuŋnunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqaaqapsiun tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiŋaa iŋuuniaŋhat iŋuich suli iŋuuniaŋiqsipsuuq, aasriiŋ ilitchuŋigiksi iŋuaqqutriŋha Agaayyutim kanjisiplugu ilumutun. ⁷Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiŋplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuk, atakkii tuniqsimaruaq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksripkaŋnipluŋiŋu atlanik iŋuŋnik.

⁹Taatnamik taimakŋa uvlumiŋ tusraalgataŋaptikniŋaglaan taavrumiŋa agaayyutituiŋagipsiŋi. Injirsuutigitigiŋi Agaayyutmun kanjisiŋkallapiaqupluŋiŋu Agaayyutim pisuŋhanik, suli isrumatusipkaqupluŋiŋu kanjisiŋkallapiaqupluŋiŋu ilitqu-sriŋiksuaŋmigun, ¹⁰suli agaayyutipluŋiŋu agaayyutikuŋiqsi Agaayyutmi quyaqna-quplugulu, ataramik savaallautaqqupluŋiŋu suli ilitchuŋisaiŋaquplugu Agaayyun, ¹¹suli agaayyutigiŋplugu Agaayyutmun sayaksritqupluŋiŋu kamanaqtuakun saŋŋia-gun, iŋlututlaquplugu sakinaŋpayaaq anuqsrulikun quviasuutikunlu, ¹²suli agaayyutipluŋiŋu quyyatiqaqupluŋiŋu ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsirruanun iŋuuruunun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³Agaayyutim annautiŋaatiŋu saŋŋianiŋ taaqtuam, aasrii tikiutiŋluta aŋaayuaŋtaanun piqpagiraŋmi iŋniŋmi. ¹⁴Taavruma Iŋniŋan Agaayyutim satuŋniŋaatiŋu Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiŋaŋiŋugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaŋniŋsrauruq

¹⁵Christ atrigigaa qiniŋnaitchuam Agaayyutim inŋaniktuam supayaaq iŋiŋtaugaluŋaqtitnagu. ¹⁶Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat

iñiqtaurur qılajmiittuat suli nunami, supayaat qiniğnaqtuat qiniğnaitchuatlu suli aňalatit saňjıqahutıj marrumani nunami silamılu. Agaayyutim iniğniğai supayaurat ilaagun supayaanun kamanaksruquplugu ilaa. ¹⁷Christ inğanıktuq sivuani iniqtaupayaaqtuam. Suapayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸Christ niaquğigaa timim; taamna timi ukpiqtuanjuruapayaanuruq. Christ-ñum inuulıqatitkai ukpiqtuanjuruat anıpkappaqsımapluni tuqunjaruaniñ inuupluni taimuňa. Taatnaqhuni Christ pitniğsrauruq supayaani. ¹⁹Agaayyun sivunniğniğsuq iluq-nauğuni inuusukhuni ataramik iğniğmiñi. ²⁰Agaayyutim ilauraagiıksitqugai iñmiñun kisupayaat nunami silamiıttuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqıpkagamıuñ auni tuqupluni sannıgutami.

²¹İlipsi, itkaluaqtuani uñasriktusri Agaayyutmiñ inuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²²Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiıksin- niğaaasri Agaayyutmun tuquğimigun sannıgutami, aasriiñ tikiutrıruq ilip- sitñik Agaayyutim sivuğanun killuqsautaiqhusri pasiñağumiñaiqhusrılu. ²³Tikiññiaqtusri taimuňa ukpiqsrituiñağupsi payaıaıusri nuktinnağumiñai- gusri suli tigummitqiağıkkupsıuñ niğugıkkası tusraakapsıuñaglaan tusraa- yugaagıksuaq. Taamna tusraayugaagıksuaq quliaqtuanjuraqtuq inupayaanun nanıpayaaq. Aasıiñ uvaňa Paul uqqıraqtıgıgaaña uuma tusraayugaagıksuam.

Paul Savautrıruq Ukpıqsırıuanik

²⁴Quviasuktuňa iğlutuqapku sakiqnaq pisigıplusrı. Naglıksaaqtıtaukama timip- kun Christ naglıksaaqmatun piuňa. Taatnamik quviasuktuňa naarrusiğapkich Christ-ñum naglıksaağniñi pisigıplugich ukpiqsırıruanjuruat, tamatkua timigik- kañi. ²⁵Aullağniıkamaaglaan savautrıñimik Agaayyutim uqqıraqtatqugaaña ukpiqsırıruapayaanun. Taatnamik tilıgaaña quliaqtuağutıtquplusrı tusraayugaa- gıksuapayaaamık. ²⁶Taamna tusraayugaagıksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim irıqsımakkana imakıaqaña inılğaasaaq. Aglaan pakma sagviğniğaa ukpiqsırıua- nun. ²⁷Agaayyutim ilıchuğıtqugai qanutun kamañaqtıgıplutıj nalunaqtuat inu- payaanun, taputıplugich Jew-ñunğitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ inuuruq ilipsitñi Jew-ñunğitchuani, aasıiñ niğıuganıktıtlusrı inuulıksrapstıñik Agaayyutim kamañautaañi. ²⁸Taamna Christ quliaqtuağıgıkput inupayaanun, alğaqsruqlugu suli ilısaıtuıplugu kisupayaaq ilısimatılaaptıktun. Inupayaaq ukpiqsırıruağıqu- gıkput Christ-kun ilıluni inuquqtuatun. ²⁹Tarra taamna sakuugutıgıgıga pisuqtı- laamni, saňjıqahutıj Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamık uvamni.

2 ¹İlisimatquğıpsikii qanutupıaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkunu- ğalu Laodicea-miıttuanun suli iluqanıñun qiniğsımaitchuanun uvamnik. ²Agaayyutımtuq pitchuksaallañniğligich piqatıgıiñhatıgun piqakkutılıkun, suli nalupqıgıñiğıluğı kanıqsılłautaqtıllıgich nalunaqtuañanıñ Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³Christ-ñum kisimi kanıqsımappağai inuıch Agaayyutmik, iluqaanik ilısimaraksrañatnik Agaayyutıkun. ⁴Uqautıgıpsı taav- rumıña, kiñaunniñ kinnıpkagıniaqanı uqallautaqtuñun uqautılusrı saglunı. ⁵Uñasrıkkaluaññağma ilipsitñiñ piqatauruña irrutchipkun. İlisımagıga ataısiñ- ğuñıqı suli ukpiqsrıñıqı payaıaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktuňa.

İnuıllapiağatalıq Christ-mi

⁶⁻⁷Ukpıqsırıaqsirusrı Christ Jesus-mik atanıgmik, ki inuuniağıtchi tunğa- vıqalıñıağıluğı ilaa, kanıñıgusri Christ-mi nappağusrılu ukpiqsrıñıapsıgun,

ukpiqsriŋiqsi sanŋisaisaĩnaġlugu ilisauttusriusriapsigun ulipkaulalusriŋu quya-
 ġimik. ⁸Qaunagititchi, kimun-unniĩn alapisaagtinnasri ilisauttutitigun suli
 imailaatigun iĩnpchaqtitauruatigun. Taatnatchich iĩnuich ilisauttutitigun iĩnuk-
 nitjaqtaurut suli ittut aġalarrutaiĩn siŋam, unniisuli ilisauttutitigun Christ-
 mitjaqtaungitchut. ⁹Uvvatakkul iluqaġmi Agaayyun iĩnuuruq inuqsraŋaiqhuni
 Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰Uvvasuli atausriŋnuqatigikapsiun Christ
 ilipsipsuq piqamiusri iĩnuuġimik Agaayyutitjaqtauruaam ilipsitĩ. Christ
 kamañaŋiqsraupluni atanguruq aġalatipayaani suli sanŋiĩn. ¹¹Aasriisuli
 atausriŋnuqataukapsi Christ-mun, nalunaitjutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitju-
 tchiqsauŋitchusri timipsitĩ maligutlugu Jew-njuruat piħsusikaan aġlaan nalu-
 naitjutchiqsaurusri uummatipsitĩ. Christ-njumu nutaqtitkaasri piiġlugu kanjig-
 ruaqtaqsi ilipsitĩ. ¹²Paptaakkaukapsi kanjigruaqtaqsi iluviqatauruq Christ-mi,
 asriiĩ sanŋian Agaayyutim anjipkaġaasri nutaamun iĩnuuġimun takku tunja-
 lusri sanŋiruamun Agaayyutmun anjiktitchiruamun Christ-mik iĩnuuġimun.
¹³Ilipsi tuqunjaġaluaqtuani killuqsautipsigun iĩnuuniaqhusri timim kimmutaagun,
 aġlaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iĩnuuġimik piqatautlasrigaa-
 sri Christ-mi. Suli natqigutigaasri iluqaitniik killuqsautipsitniik. ¹⁴Suliasriiĩ piiġaa
 aġlausimaruaq akiknjaqtauruaq uvaptiknun. Aġlausimaruaq uqautigigaa mali-
 ġutchiŋiġiħiptut Agaayyutim iĩnuuniaqurrutaiĩn, akiknautiġuqħuq uvaptiknun.
 Agaayyutim tiġuniġaa taamna aġlausimaruaq asriiĩ kikiaktuutiplugu liilaa
 sannigutami. Taavrumuuna piiġai killuqsautivut. ¹⁵Aasriisuli Christ tuqukami
 akimaniqsuq iluqaitniĩn aġalatipayaani nanipayaaq suli sanŋiĩni siŋam. Christ-
 njum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanŋiqatluktilaani ilinjitniĩ.

¹⁶Aħŋua kisumununniiĩ atanniqsinniaqasri niġikkapsigun naagaqaa imik-
 kapsigun unniiĩ niġiqpagvikaapsigun naagaqaa niġiqpagvikaatigun tatqi-
 litqikman naagaqaa miŋġuqsiagviksigun. ¹⁷Taatnatchich iĩnuuniaqurrutit
 Christ-njumu taġġaġigai. Tikkuagutauħiħaŋniqsut Christ-mun ilaan aġġiġniħ-
 ħanunaglaan. ¹⁸Uqautipkaġniaqasri killuqsagħniłusri. Taatnatchich iĩnuich
 atchiksuatun ilipluħi putlatuniqsut israġuliħnun ataramik uqagiplugich
 qiniqquuraakkati. Qutchiġillapiaqtut iħmiknik atakkii iĩnuknitjaqtaupluni
 isrummataat. ¹⁹Taatnatchich iĩnuich injaiqsuagurut Christ-mi. Christ niaquu-
 ruq liilaa ukpiqsriurut timigigai. Iluqaġmiħ ataruat niaqumun napyaatigun
 nukiktigunlu aġlisuurut atautchikun, Agaayyutim aġlipkaqħugich.

Tuquliġlu Iĩnuuġilgu Piqatigiplugu Christ

²⁰Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik aġalatijaq-
 suksraurusri tamatkunja aġalarrutaiĩn sanŋiĩnunu siŋam. Suvaatami
 tupiġivisigik iĩnuuniaqurrutit, itnaqsimaruaq, ²¹“Niġiħiaqnagu taamna,
 uktuagħiaqnagu, aktuġniagħiaqnagu.” ²²Iluqatiħ tamatkua iĩnuuniaqurrutit
 atuġumiħaitchut, atakkii iĩnuich piiġaġigaiħ. Tamatkua iĩnuuniaqurrutit tun-
 ġaviqatħiħaŋniqsut iĩnuich tillisiħitniun ilisauttutitniunlu. ²³Itkaluaqħutiħ
 nalaunjauratu iĩnuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiaqħutiħ atchiksua-
 tun suli anasiħnuqsatitlugich timiħiħ piġiplugich killuqsautiħiħ, aġlaan
 tamatkua iĩnuuniaqurrutit sumun atuġumiħaitchut. Tupiksriħatiħun tamat-
 kua iĩnuuniaqurrutit iĩnuum piiġumiħaitchaa piġiħtħuq kimmutaa timim.

3 ¹Aħtiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitĩ, kiġiħni-
 ġutituiħiaqsigik pakmaniittuat, Christ-njumu irviani, aquvititaupluni

taliqpiani Agaayyutim. ²Isrummatigituiñağlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuanı atuiñiqsusri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqaqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruag Agaayyutmi. ⁴Christ iñuuliğikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsıqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utıqqauruag Iñuuliq Nutaauruaglu

⁵Taatnamik tuqutçigik iluqaisa kanığruaqnitjaqtauruat ilipsitñi. Isrummatigisitçhi ilipsitñik tuquruatun kimmutaıǵlugu qanusripayaag sayuñatıq, qanusripayaag qaayugnaqtuag, kimmutignıqłuk, sulı kaviuğutiñiq. Amiami, iñuk kaviuqtauruag atlat sulliñaurañitñik aanguaqtuqtauruq. ⁶Tamatku nuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñitmata ilaanik. ⁷Sıvuanıqan killiqsruugaluaqmırası taatnatun iñuuniaqapsi killuğmi. ⁸Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniğun, kipinjuqsriñiq, uqağniqtuutrıñiq, qaayugnaqtuanik uqaqatıq, ⁹sulı sagluqqutiniğusri avatmun. Atakkii aqalatağiniğaaasri iñuuniağruapsi savaaqtuummağmi, mattaqmatun atnuğaağruag. ¹⁰Pakma iñuuniağiqsi nutaaguqtuq, atıpmatun atnuğaaçhiamik. Agaayyutmun nutaqtıllusri ilıqtulusri ilaatun. Tarraasrıñ ilıçhuğipsaağniagtusri Agaayyutmik iñiqsirıgıkkapsitñik. ¹¹Iñuich nutaaguqamıñ Christ-kun Jewunğitçuatlu Jew-juruatlu, nalunaitjutçiqsıttuatlu timimikni nalunaitjutçiniğitçuatlu, sumikjaqtuatlu satkuliqıruatlu Scythians-tun, savaktaağruuruatlu savaktaağruunğitçuatlu atlagiiniğiqsut. Christ qaukılıllapiaqtuq tamatkunakja iluqaitñiñ sulı iñuupluni iluqaitñi iñugıkkagmiñi.

¹²Agaayyutim piksraqtaagıgaasri piqpagıplusri. Taatnamik iñuk atıpmatun atnuğaaçhiamik ilipsi piqpakkutisitçhi avatmun, iluaqquıtıllusrılu, atçıgu-srılu, aggañailıllusrılu sulı iğlutuutilusri. ¹³Anuqsrutıllusri avatmun sulı natqıgutisrımağusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñagusri. Natqıgutrıllusri atrıluğı Agaayyun natqıgutrıpmatun ilipsitñik. ¹⁴Una pitłuktuaq iluqaitñiñ, piqpak-kutituiñağitçhi avatmun. Atakkii piqpaksrıñhum atausrıñjuumapkallapiağai iñupayaat. ¹⁵Ki qiniñiññan Christ-ñum aqalataağlisigik uummatisrı isrummatısilu. Agaayyutim iluqasrı atausrıñjuqtıtkaasrı iñuuaqtıgıiıquplusrı qiniñiññağusrı avatmun. Aasıñ ataramik quyyatıqagıçhi. ¹⁶Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilısauttutai sulı ikayuutilusri avatmun kanıqsiñiksrañatıgun ilısauttutit, pitchuksaağutıgilugu avatmun puqıñıkun, atuğusrı psalms-nik atuutinıglu sulı quyyatıqaglusı Agaayyutmun piqutıgilugu iluaqquata. ¹⁷Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqağupsi, atuumaruksauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavıgilugu Agaayyun aapauruag Christ-kun.

Iñuuniaqatıgıñıq Nutaauruakun Iñuulikun

¹⁸Ağnauruasıi, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. ¹⁹Uıñuruasıi, piqpagilugich nuliasrı aggañairrutılugich. ²⁰İlaalugruuruasıi, tupıgilugich aıayıqaaasrı supayaatıgun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹Aapauruasıi, uumitçhausaasunagıñ qıtunğasrı, atakkii qapıñasıviaqtut kamaksrıgaluağmıknıñ ilipsitñik.

²²Savaktaağruuruasıi, tupıgilugich qaukılisi supayaatıgun. Quyalitñıñnıasrıñaqasrı qaukılipsitñik takkuatniñhiñaq, aqlaan savautisigik

qanutitanğıllusri taluğılugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi iñuñnik savaa-ğiyumagiksi pısuqtilaapsitñi, atakkii savautrıllaapiaqtusri Agaayyutmik savautrı'apsi iñuñnik. ²⁴ Itqagisiuñ akılıusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsrutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautıllapiağıksi Atanıq Christ ilaa-ħhiñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualıqıruaq akuqtuıgisıruq anasrıñ-ñuqsautmik. Agaayyutim irrutıgai atısrıplugich iñuich.

4 ¹ Savaktıqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu atanıqaqtılaaqsi qılañmi.

Alğaqsrutit

² Injısrutıiñağıtchi sulı ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³ Uvva, tıgutañuruña pıqutıgıplugu qulıaqtuaqalıga tusraayugaağıksuamik. Taatnamik itqagıluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta pivıksramik qulıaqtuaqalıksraptıknik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴ Agaayutıluna qulıaqtuatlaħıksrapkun tusaayugaağıksuamik iñuñnun kañıqsiñaqsılugu. Taamna piraksrağıkkaga. ⁵ İñuuniagusri puqıksaaħıkun akunğatni ukpıñaitchuat atullaatagılu pıvik pısuqtilaapsitñi. ⁶ Uqalıqsi ataramik quyaqnaqtıtchiuñ iñupayaanun sulı ilısimayumaasılı qanuq kıggutıqalıksrapsitñik kısıpayaamun nalaullugu.

Pağlasuiqsaağutit

⁷ Tychicus pıqpıgıplugu anıqatıgıgıga Christ-kun tunıqsimaruq uqıraqtı sulı savaqatıga Agaayyutıkun. İlaan uqautıgisıgaasrı iluqaitñik atuumaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyuğıgıga ilısimatquplusrı qanuq itılaaptıknik sulı pıtchuksaaquplusrı. ⁹ Tuyuğıpmıgıga Onesimus tunıqsimaruq pıqpıgıplugu anıqatvut Christ-kun. İlaa ilağıgıksi. Uqautıgisıgaasrı atuomapayaaqtuamik uvanı.

¹⁰ Aristarchus-ñum tıgutañuqatıgıkkagma sulı Mark-ñum, uyuğunñan Barnabas-ñum, tuyugaasrı nayaañnamik. Uqautıanıkkıpsı qanuq pıħıksrañanik Mark-ñum ağıqpan. Tutqıksıtchumagıksi. ¹¹ Joshua taiyuutıqatuaq Justusmik tuyuqmıuq nayaañnamik. Taapkua pıñasut kısıitñik Jew-ñuruat savaqatıgıtkı pıqutıgıplugu añaayugautaa Agaayyutim. İliñısa ikayullapiağaatña araaqtuqluñalu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatıpsı sulı savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmıgaasrı nayaañnamik. İlaan agaayyutıgaasrı Agaayyutmun ikayquplusrı saññılusrı sulı nalaunñalusrı ukpıqsrıħıpsıgun. Agaayyutıpmıgaasrı ilısimatquplugu Agaayyutim pısuutaa supayaatıgun. ¹³ İlisımapiagıga qanutun injısrutrıħıha pıqutıgıplusrı ukpıqsrıruatlu iñuuruat nunaaqıññi atilıgaak Laodicea-mik Hierapolis-mıglu. ¹⁴ Luke pıqpıgıkkauruq taaktı Demas-lu tuyuqtuk nayaañnamik.

¹⁵ Nayaaññaagukkitka ukpıqtuañuruapayaat nunaaqıqanı Laodicea-ñum sulı ağnaq atilik Nympha-mik ukpıqtuañuruatlu katırağatuaat taavruma tupqanı. ¹⁶ Ağıliqıagianıkkupsıuñ una tuyuutıga ilıpsitñun tuyuğiyumagıksi ukpıqtuañuruunun Laodicea-mi ağılıqtulugu agaayyuvıñmikni. Aasıılı ağılıqıyumagıksıpsuq tuyuun Laodicea-ğmiunun agaayyuvıpsitñi. ¹⁷ Uqautıyumağıksi Archıppus, “Naallapiağun savaaq atañum tıllısigıkkana savaquplugu.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnık ağılakkıga nayaaññağa, “Puuyugıñaqnasrıuñ pıtuk-sımalıga isıqsıvıñmi.” Agaayyutımtuq ilıuagqutılısı.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ŋmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuaguruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanj Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuuq iluaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Inuuniaŋhatlu Ukpigusriatlu

²Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraŋigikput, ataramik agaayuŋhaptikni itqaŋigiplusri. ³Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqaŋigikput, qanutun ukpiqsri-llapiaŋiqsi, piqpaksrillapiaŋiqsi, niŋiugaqallapiaŋiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksriŋha ilipsitñik nalunŋitchikput iŋmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵Uvvatakkus tusaayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiŋhiñakuunŋitchuaq aglaan saŋŋikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulha nalupqigingiqŋugu, taatna tikiutigikput. Iŋisimagiksi qanuq inuuniaŋiqput iluaŋiksrapitñun ittuaq ilipsitñiitnapta. ⁶Ilipsi uvaptiknun suli Ataniŋmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluŋŋaan, uqaŋiq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuŋiksi, ⁷itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraŋuqhusri. ⁸Uvvatakkus siaminnigiksi Atangum uqaŋha iluqaitñun nunaŋiñun Macedonia-mu Greece-ŋumlu, aasriñ tusaayugaallautaq ukpigutiqaŋnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiŋuq. ⁹Iñuich iluqaŋminj uqaŋigaat qanuq ilipsitñun akuqtuŋiqput taamuŋa tikitñapta, suli qanuq mumiŋiqsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun inuuruuq ilumunlu ittuaq savautisruŋugu. ¹⁰Uqaŋipmigaat taqqisilaaqsi Iŋniŋikkakanik Agaayyutim qilaŋmiñ, Jesus-mik, Ilaan aŋitqiksitaŋikkakanik tuquŋiŋmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ŋum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tiki-tchuksramiñ.

Paul-ŋum Savaaŋa Thessalonica-mi

2 ¹Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuŋianikkaqsi tikiuamaŋiqput ilipsitñun sui-laakun inŋiŋha. ²Iŋisimarusri qanutun nagliksaananiktilaaptiknik suli kaŋŋanakun aŋalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsi-maagaatigut quliaqtuaqupluta tusaayugaallautamik ilipsitñun iglutuŋhaptikni atqunaq akiŋiŋiŋisutmik. ³Uvvatakkus ilipsitñik quliaqtuaqtitluta kinniqitqusraaŋitchiptiŋi, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraaŋitchiptiŋi, naagaqaa kisumik pisaasruŋmigagnianŋitchugut. ⁴Aglaan Agaayyutim pitquŋhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagaatigut tusaayugaallautamik

quliaqtuaqupluta. Inuñnik quyalitñiñniağummataitchugut aglaan Agaayyutmik inuuniałapta naipigtuqtaanik. ⁵Tikiumanğiqput uqayusrafikun nalupqiginğitchiksi naagaqaa kaviuñiq matummiñiağlugu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷Ilipsitñiñ unniñ atlaniñ quyagitchiuniałhiñanğitchugut. Nangaqułhiñaugluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ñum uqqiraqtigipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agğajaiqhuta aakauruam qanaksriłha qitunğamiñik atriplugu. ⁸Piqpagivagitusri Agaayyutim uqalhiñanğingisanagun aglaan inuuałaptigunlu piqasriqusihksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹Aniqatiumaaj! Ilumun itqagigiksi qanuq savałiqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitñi akiyaayumangitłuta Agaayyutim tusraayugaallautaja ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰Ilisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanjuranik ipqisilaaja nalaunñapluniłu patchisaitłuniłu. ¹¹Ilisimagiksi pitchuksaağiliqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruuq qitunğamiñik pitchuksaağipmatun. ¹²Pitchuksaağipsi arakhusri itqugaluqhusri inuuniałigigtukkanagun Agaayyutim tuqlumaripsi añaayuaqutmiñi sulı kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³Agaayyutim uqalha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi inuñmiñ pipmatuunğitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaligiplugu, taatniillapiaqmipłuniłu. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsriurani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴Aniqatiumaaj! Agaayyutim ukpiqtuanjuranisun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuğimik nunaqatipsitñiñ igłutuqtusri Jew-ñuruaniñ tasrapkua igłutuipmatun, ¹⁵tuqutchiruanıñ Atanıgmik Jesus-mik sulı sivuniksririririk, tasrapkua uvañalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Inuñni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶Uqautriłiksraptikniñunniñ Jew-ñunğitchuanun anniqsuñksranjatnik nutqaqtinniağaluğaagut. Taatnatchich killuğmik ataramik inıqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññiałigmiknunaglaan.

Paul-ñum Tikitqikkummiułha Iliñitñun

¹⁷Aniqatiumaaj! Uvagut piisaallałaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qinıtqikkumagaluaqhusri. Isrumaptigun nayugaluagipsi. ¹⁸Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaña Paul utitqinñiallakkaluagtuna. Aglaan Tuunğaum pirailıgaatigut. ¹⁹Aglaan ilipsi kisipsi niğiugaqağvigigipsi, quvianagiplusri, sulı akimałikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ñum sivuğaani agğiqpan. ²⁰Ilumutun kamanautigigipsi quvianagiplusri.

3 ¹Aasriñ igłutulguiqaptigu, ittuallałiksraptikun Athen-mi sivunniqsugut ²tuyugılhani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqaligmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiqplusri sulı ukpiqsriłiqsi ikayuquplugu, ³nalliqsiunniñ utiqunğitługu makunıña piyuaqsiuğimik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqquıt Agaayyutim pisuğigigai uvaptiknun. Taatna ilitchuğianikkiksi. ⁴Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriñ kanjicsianiłapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵Iglutuutilguiqama ukpiqsriłiqsi kanjisisukługu, taatnaqlugu Timothy tuyugigiga. Pinjksraqtuna Tuunğagmun killuqsagtinniağasugalusri, iluqaniasrii savaaqpıt suılaamun innasugalugu.

⁶Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaa-nik ukpiqsriłıapsigun sulı piqpakkutipsigun tikiutripluni, uqautigaatigut

ataramik uvaptiknik itqagsriñiplusripsuug sulī atqunaq qīñigunñipluta uva-guttuuq ilipsitñik qīñigukmatun. ⁷Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihui-lliuñhaptikni sulī nagliksaagsiuñhaptikni ilipsigun piyumasriñlaakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriñhapsi sayyillaağaategut. ⁸Pakma iñuugisipiaqtugut ilitchu-gianikapta makitatilaapsitñiksulī payaņaigusri iñuuniañhapsitñi Agaayyuti-kun. ⁹Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiñhiñaaguqtugut, quyalugu quvianağipkakkanağun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰Unnuaqtuummaan iniqsruallapiagikput qīñitqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsriñhapsitñi qaitchipsaagsri.

¹¹Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam iñmiñik sulī Atannapta Jesus-ñum tikisilisigut ilipsitñun. ¹²Uvvatuq Atangum Jesus-ñum piqpakkutri avatmun sulī iñuñnun iluqaitñun naupkallaññağumigaa, piqpaksriñiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaani patchisaigusri sulī ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqa-sriğuni iñuñnik pigikkağmiñik.

Iñuuniañiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

4 ¹Aniqatiumaan! Uvvasulī uvaptikniñ iñiñjanikkaqsi qanuq iñuunia-ñiksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun iñuuniañigianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ñum atqagun inigipsi uqapsaaghursri atuitqup-lusri pitluglugu. ²Uvvatakkulī isisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ñum aḡalatchiñhagun. ³Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayuñatigmiñ. ⁴Atausriukattaagusri aḡutit ilitchuğiraksraqigiksi qanuq ilaqatiksrañiksraqsi ipqihikun nalaullugu, ⁵itna killukun kimiksriñikuunğitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutij. ⁶Tarra kia-unniñ killukuangillijug aasiñ saglutağlugu aniqatni atlatuağilugu nuliña. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsruallapiaghursri, Ataniğ-mun anasriññuqsautiağisiñiplugich tamatkua taatnaiñiplugu nalaunğitchuat. ⁷Agaayyutim tuqlunğitchaatigut iñuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihikun. ⁸Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñuñnik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹Taamna aḡlanğitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriñhapsigun ukpiqtua-qatiupsitñik. Uvvatakkulī ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutiñiksrapsigun avatmun. ¹⁰Sulī taatnaiñiplugu aniqatiupa-yaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriğaniklugu. Aniqatiumaan, taat-naqlugu inigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹Sivunniutilugu iñuuniañiksraqsi iñuksruigusri, iñuich atlat ilaksianğiglugich sulī iñuuniutiksraqsi piññaktaa-ğiniaglugu, maliglugu uqautianiñiqput ilipsitñun. ¹²Taatnağupsi iñuagitchi-ñiq tamatkunakña ukpiqsriñğitchuaniñ piññaktaagisigiksi, sulī kisumun inuğikkapsigun tunḡaagsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggihksraña

¹³Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuñigmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisruḡağasri tamatkunatitun niğugaitchuatitun iñuñigmik isruitchuamik. ¹⁴Ukpigigikput Jesus tuqluğaaqhuni aḡitqihha. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkağisiñhat Jesus-mun

tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriplutinj. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisaut-tutaanik uqautigipsi, uvagut inuuruani taivrumani uvlumi Atangum aggi-ghani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruaq, sulī qaukhat isragulgich nipliḡḡan sulī Agaayyutim qalḡuqtautaa nipliḡḡan Ataniq iñmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruaq. Taipchua tuqu-ruat Christ-mik ukpiqsriplutinj inuuligmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagu-lli inuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaḡlugu Ataniq siḡami, aasriiñ Ataniḡmi ataramik iqataugaqsiḡuta. ¹⁸ Taat-naḡusri avatmun tamatkunuuna uqaḡitigun arautisitchi.

Itqanaḡitchi Atangum Agḡiḡksraḡanun

5 ¹ Aniqatiumaḡ! Atuummiruksrat aglaḡiksraḡat ilipsitñun inuqnangi-tchuq. ² Uvvatakkua ilipsi kañiqsimmaḡiksianikkiksi Atangum uvlua agḡiqsukraq niḡiungisillusri atrilugu tiglinḡiaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuaḡnaiqsuq.” Taatna iñuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaquḡḡum tikit-kisigai annakkumiñaiḡlugich, itna liilaa auliyautikkaḡatun aḡnaq iḡñiḡksra-ḡanun. ⁴ Aniqatiumaḡ! Aglaan taamna nalunḡiḡiksi, sulī Atangum uvlua niḡiungillaḡumiñaiḡaasri tiglinḡiaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri iñuḡni qaumami inuuniaqtusri, savaasri sagviplutinj. Uvagut taaḡmi inuunianḡitchugut iri-ḡaqtuḡikun. ⁶ Taatnaḡuta atlatitun siñiktuaḡiqsa, iqiḡguta qauḡrimaaḡiksa. ⁷ Takku unnuami iñuich siñiḡaqtut, unniñ unnuamik imiliḡviqaqtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqaqtuani qauḡrimaaḡiruksraurugut. Satqagutiruksrauru-gut ukpiqsriḡiḡmik sulī piḡpaksriḡiḡmik sulī nasrautiluta niḡiugaqatiksramik anniqsuḡiksraḡptiknik. ⁹ Agaayyutim tigusraḡiḡiḡitchaatigut qinnautni iḡlu-tuqulugu aglaan anniqsuḡiaq piññaktaaḡitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigiḡluta, iñmiñ inuuniaḡatigisrukḡuta qakugu agḡiḡḡan, inuugaluḡḡapta naagaqaa tuqugaluḡḡapta. ¹¹ Taatna-ḡusri araaqtuutititchi avatmun sayyillaḡuḡtilusri tuniqsimatlasriḡusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Iḡisauttutit sulī Iḡammiuḡutit

¹² Aniqatiumaḡ, iñiḡipsi kamagitquplugich tamatkua savaaqaqtuat akun-napsitñi, tamatkua Atangum tigusraḡiḡikkañi sivulliḡtautquplugilla alḡaq-sruitquplugilla. ¹³ Kamagiuraḡlugich tamatkua savaaḡikkaḡat piḡpaksri-ḡhatlu piqutigilugu. Akunnapsitñi qinuiḡusrimaaḡusri. ¹⁴ Aniqatiumaḡ, iqiasruuat alḡaqsrusigik, qapiḡasriuat pitchuksaḡlugich, sayaitchuat ikayuglugich, iluqaisa anuqsritilugich, ¹⁵ kañiqsimalugu akisaqtunḡiḡiksraḡsi piḡiitchuamun piḡiḡilugu, aglaan ataramik savaaḡatiksraḡsi nakuuruamik avatmun sulī inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauḡiḡusri, ¹⁷ iñiḡlugu agaa-yulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviḡaḡḡapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitḡugaasri inuuniaḡapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtinniasruḡaḡnagu Ipḡitchuam Irrutchim savaaḡikkaḡa, qamitchiñiaḡmatun ikniḡmik. ²⁰ Sivu-niksriqirit uqaḡhich ayaumasruḡaḡnaḡich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriḡ nakuuruḡakuḡtuḡaḡilugu piññaktaḡilugulu, ²² qanusripayaamiñ piḡiitchua-miñ piisimaḡusri.

²³ Agaayyutimtuq qinuiññamik qaitchirigikkapta ipqiḡsaḡumigaa-sri iñmiñun iluḡnaḡusri, sulī qaunagiyummigaasri irrutchisiḡu inuusrisiḡu

timisiġu patchisaiġlughich Atannapta Jesus Christ-ġum agġiġiksraġanun.

²⁴Taatna Ilaan tuqġuqtigikkapsi iġiġtaġitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵Aniqatiumaanġ! Ijiksruutiyumigiptigut. ²⁶Paġlalughich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiġikun. ²⁷Tillisigillapiagiga Atanguruam aġalatchisaagun taapkua tuyuutit agliqiliksraġat aniqatiunun iluqaitġun.

²⁸Atannapta Jesus Christ-ġum iġuaqqutrisaan nayuġumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ŋmiunun

1 ¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuaŋuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigikkaŋi Agaayyutim Aapauruam suli Atanŋuruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanŋuruam Jesus Christ qaitchiłisi iħuaqqutmik suli qinuiññamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaaŋ! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksraŋigikput. Nalaun-ŋaruq uvaptikni taatnaŋupta, takku ukpiqsriłiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkutiłiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuaŋuruaninun uqautigigipsi nanŋaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iŋlutuiłiqsi suli ukpiqsriłiqsi tumigigaluŋŋaan piyuqsiułiq suli nagliksaaqtitauiłiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatiŋ tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluŋi aŋaayuqautaani nagliksaaqsiugaluŋŋapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunŋaruakun, ilaan naglik-saaqtikisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilaŋmiñ israŋu-liŋmiñnik kamaŋaqtuamiñnik piqasriŋuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñŋitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptik-nik ikniŋmik anasriñŋuqsasigisgai. ⁹ Tamatkua piyaqquŋvŋmun isruilaamun anasriñŋuqsakkaugisirut, Atanŋum sivuŋaaniñ suli saŋŋianiñ kamaŋaqtua-miñ piiŋlugich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkaułiksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaułapiałiksraq ukpiqsriŋuapayaaniñ akuq-tuŋiaŋlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriłiapsigun uqaŋigikaptiknik akunŋugisiru-sri. ¹¹ Taatnaqhuta inqisruutiraŋigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplu-sri iñuuniaŋvigitqukkaŋagun. Uvvatuq ilaan saŋŋimigun kimmutri iluqaan iħuałiksramun pisuiqsimaatlasriłiŋ, savaaqsi ukpiqsriłiapsigun taŋiŋlugu. ¹² Taatnałapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkaja ilipsitniñ kamagikkau-gisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atanŋum Jesus Christ-ŋum iħuaq-putrisaagun.

Iñuk Pigiiłaq

2 ¹ Aniqatiumaaŋ! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agŋiłiksraŋa suli uvagut katitauiłiksraqput ilaanun inŋigipsi, ² isrummatri qanuŋvii-ŋaqtitunŋitługu qaŋanaŋlugu unniñ akatautunŋitłusri Atanŋum uvlua tikiumaaniŋniługu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit iłanatiŋun

unniin kia quliaqtuağivalukkana unniin iñuich uqağivaluñnigaatigut taavrumiña tuyuutiptikni aglañnipluta.

³Tamarrumuuna kimun-unniin iñuñmun kinnipkağumiñaitchusri, takku taimña uvluq tikitchumiñaitchuq kisanik Agaayyutim igluliuğviksrautaa aqulliq atuumagaluaqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniquaqtuaq tammağviñmun sagvigaluaqnagu. ⁴Taavruma Iñuum supayaaq iñuich agaayyutiquağniałhat suli isrummatipayaanat agaayyutikuagiakun igluligisiyaa. Inmiñik inillakki-siruq iluqaanun qulliguğuni unniin Agaayyutim agaayyuvikpañanun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵Itqağingitpisiuñ tamarrumiña iluqaanik uqautianiłiqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶Aglaan taamna pakma pirailiriqaqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq. ⁷Pigiirrun quviquaqsipługu aullağniñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyuñaitchuq kisanik tamarruma tiggummisaa piigaluaqtitnagu. ⁸Tarakña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qanıgmi anig-niñanik tuqutkisigaa piyaququğlugu sagviłigmigun kamanaqsilugu agğigumi. ⁹Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq saññilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviquaqtua-nik iniquaqağuni, tañğilaanik qiniqtitchiluni kamagiraksrañitñiglu. ¹⁰Taav-ruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Iliñich akuqtuñiğłigmiktigun suli piqpaksriñigłigmiktigun ilumutuuruamik anniqsuliksrağmikkun piyaqu-ğisirut. ¹¹Taatnağlugich Agaayyutim saññisilugu killukualıksrañat ilipkağisi-gaa, tañğilaamik ukpiqsritłasrilugich. ¹²Taatnağutiñ ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuuligmik quvianaqağniaqtuat killukun piyaququğisirut.

Piksraqtaañurusri Anniqsuliksramun

¹³Aniqatiumaaj! Atangum piqpagikkaasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksrağigikput piqutigilusri. Uvvatakku Agaayyutim piksraqtaagiq-qaagaasri anniqsuliksramun Ippitchuam Irrutchim saññiagun suli ukpiq-sriłłapsigun ilumutuuligmik Agaayyutmun inuğitquplusrı. ¹⁴Taavrumuñ piksraqtaagigaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsit-ñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianağani piksraqsi piññaktağitquplugu, Agaayyutim tuqługaasri. ¹⁵Aniqatiumaaj! Taatnağusri makitaagitchi paya-ñaiğusri, suli tamatkununa ilumutuuruunun ilisauttutigikkaptikkun ilipsit-ñun iluqaakkun uqałaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagiłluta suli iluaq-qutriğigmigun isruilaamik araaqtuutmik suli niğiuğallautamik qaitchigaati-gut. ¹⁷Ilaantuuq aragligich uummatısi saññisilusrı atuiłiksrapısigun nipiqałik-srapıgunlu iluqaanik nakuuruamik.

Iniqsruutiyumiıptigut

3 ¹Aniqatiumaaj! Suliuvva iniqsruutiyumiıptigut Atangum uqałha uvap-tigun sivutmun igliłiksrağun sukasriluni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ²Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiıptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvatakku iñuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiğingitchaat. ³Aglaan Atanguruuq tuniqsımaruq. Ilaan saññipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusrı. ⁴Atangum nalupqısrungısitkaatigut ilipsi-gun atuiğisilipsitnik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallaññağliuñ suli Christ-ñum anuqsrutıqaqtıllaññağlısi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ŋum atqagun tiligipsi, piisimaagu-muusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuñikun maligutchiñgitchua-niñlu ilisauttutunik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauñiqsi uvaptiktitun nalup-qigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitchugut. ⁸ Nalaiilaamik akuqtuirihñiñaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungñikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Injñhiñaugaluahuta iñuuniutiksraptnik iningitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atriñuyum-miuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq sava-gutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusaarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqagñiplusri suniurasruñaqatiñ aglaan iñuich atlat suñhatnun ilłagautniaqhutiñ. ¹² Atannapta Jesus Christ-ŋum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli algaqsruñgivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutik-sragñiaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtak-sragingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutichisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalu-naisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kanñusru-liğumuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun algaqsruğlugu.

Uqautipsaağutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanñuruam qññuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchi-łisi qññuiññamik. Atangumtuq iluqasri nayuğlisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaaññat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqutaat uvaña tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ŋum ihuaqqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagi-gaŋa uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaŋikkapta. ²Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiŋ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atanapta qaitchilisi iluaqqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiŋuiŋŋamik.

Ałgaqsruutai Akitŋaqlugich Taŋiŋilaakun Iłisauttutit

³Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiŋ ilvich uqautipmatun apqusraałamni Macedonia-mun. Iŋuich ilaŋich taamani uqalıŋnik taŋiŋitchuanik ilisautrirut, aasriiŋ iŋiqtıglugich nutqaqtıtaksraŋigitin. ⁴Uqautilugich suqutiginŋitqulugich unipchaalianiglu kaŋŋiułigmikniglu takisipiagataqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimałgmun irrutaunŋiŋaqtut, pitłaitchut sayyillaagutaulutinj ukpiqutmun. ⁵Taavruma tillisim iŋuŋnik piqpaksriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqitłutin ilisimaplugu qauŋrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaglu suli piqaqhutin ukpiqsriŋigmik ilumutuuruam. ⁶Iŋuich ilaŋich ulapnaaraqtut Agaayyutim tumigitqukkanaŋiŋ taŋiŋilaanun uqavaagutinun. ⁷Ilinich Agaayyutim pitqutaigun ilisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqałłatinj inŋinj kaŋiqsitłaitchaat tamarrumuuna uqaŋikkaŋmikkun nalupqisrunŋillapiaqhutin.

⁸Agaayyutim małiŋutaksraŋa nakuułha ilisimagikput, kia-unniŋiŋ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹Itqaŋipmiłlaan ilumun małiŋutaksrat iŋiqtauruag iŋuŋnun nakuuruanun inŋitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkunuŋa ukpingitchuanun unniŋiŋ agaayyiaqtaitchuanun, iŋuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamiknik unniŋiŋ aakamiknik naagaqaa iŋuaqtuqtinun, ¹⁰tamatkunuŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich aŋutitlu timiqaqtuat inŋmiktigun, tigliktuqtinun iŋuŋnik, tamatkunuŋa saglutiruanun unniŋiŋ ilisimaruaragaqtuanun taŋiŋilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitŋaummatiruanik. Taatnatchiŋun małiŋutaksraq iŋiqtauruq. ¹¹Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqałhiŋi paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiŋ kamaŋaqtuamiŋ quvianaqtuamiŋ uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iłunŋuktanaŋun

¹²Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaŋa. Ilaa quyagiga piksraqtaagiŋmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋuŋa.

¹³ Qaanjqsuami uvaṇnūn uqautigigaluaqtitluni pigiilip̄lugu suli piyuaq̄lugu unniin̄ piñ̄iq̄l̄lugu, Agaayyutim nagliginiḡaana takku ukpiqsriñ̄iḡikun taatnaqama sutilaammik nalupluna. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta iḡuaq̄qut̄iluḡniḡaana atqunaq ukpiqsrit̄lasripluna suli piqpaksrit̄lasripluna Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiḡnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun agḡis̄suq killiqir̄inik anniqsuityaqhuni, taputipluna tamatkunak̄na pigiit̄lukt̄uami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiḡaana, pit̄lun̄iqsraugaluq̄titluna killiqir̄iniñ, uumiḡa piqusriḡ̄lugu q̄iñ̄iq̄t̄it̄it̄upluna Christ Jesus-ḡum anuqsruḡhanik. Iḡitchuq̄q̄tauyumiḡaqtuna anuqsruḡhanun iluqait̄n̄un ukpiliḡumaq̄tuanun Ilaanun aasriin̄ iñuutlasriḡ̄lutiḡ isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuna Umialin̄mun isruilaamun, piunḡiganḡitchuamun suli q̄iñ̄iḡaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaun illi taimuna isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iḡniin̄! Tillisigik̄piñ tunḡasimatq̄uplutiḡ savautriḡip̄ni Agaayyutmik. Taamna tillisriḡaḡa Agaayyutim uq̄aḡiḡiḡaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriq̄tit̄ sayyil̄laaḡ̄utyumigitiḡ aḡuyaiḡ̄iq̄ni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsriḡ̄iñ̄ pigit̄uiḡ̄lugu suli qauḡrimmaḡ̄iutillautaq̄aḡ̄utiḡ. Iñuich ilan̄ich ayaḡ̄niḡaḡat qauḡrimmaḡ̄iutillautaq̄ aasriin̄ ukpiqsriḡ̄iḡ̄itiḡ piyaq̄quḡ̄lugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuunḡaum saḡ̄ḡianun pilitakka, ilin̄iḡ ilisaḡ̄aqaup̄lugik nutqautriḡ̄iksraḡ̄ak̄nun uqamaḡ̄uut̄riḡ̄aḡ̄iḡ̄miknik.

Ukpiqtuat Agaayumaḡ̄viḡiḡ̄iksraḡ̄at

2 ¹ Sivulliup̄lugu agaayyutiḡaḡ̄niḡ̄apsit̄ni apiqsruutit̄q̄uḡ̄ipsi in̄iqsruut̄ilugich suli quyyat̄igilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialḡ̄il̄lu suli atlat aḡalatchiruapayaat, iñuuniḡ̄iḡ̄aḡ̄umuḡutli suḡ̄uut̄ailaakun q̄iñ̄i-rutrimaḡ̄iḡ̄ikunlu suli agaayyutiḡamaḡ̄iḡ̄ikunlu iḡuatun iñuuniḡ̄iḡ̄ikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuut̄iptik̄ni, ⁴ anniqsuquriruami iñuḡ̄nik iluqait̄nik suli iḡitchuqsrit̄quruami ilumutuḡ̄iḡ̄mik. ⁵ Uvvatakk̄u atautchimik Agaayyutiḡaḡ̄tuq suli atautchimik akunn̄iḡ̄utau-ruamik Agaayyunlu iñuill̄u akunḡat̄ni, taamna iñuk Christ Jesus-ḡuruq, ⁶ qait̄chuaq in̄miñik iñupayaat satuqs̄aḡ̄l̄ugich. Taamna iḡitchuq̄q̄tauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuq̄up̄lugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksriḡ̄r̄utaagun. ⁷ Taatnaḡ̄lugu uvaḡa tuyuuruḡa Agaayyutmik naluruanun uq̄aḡ̄iḡ̄uḡ̄luna suli ilisautriḡ̄uḡ̄luna, ukpiqsriḡ̄hum suli ilumutuḡ̄hum uq̄aut̄utaa uq̄aḡ̄it̄up̄lugu. Saḡ̄luuq̄taunḡ̄itchuna, ilumutuuruamik uq̄aḡ̄tuna.

⁸ Aḡ̄utit nanipayaḡ̄ in̄iqsruḡ̄laq̄ugitka, aḡ̄utit iluq̄naus̄imaḡ̄q̄uat̄ Agaayyutmun in̄iqsruḡ̄ikun pullitiḡ, patchisaiḡ̄aakun uumisuut̄ailakunlu uq̄avaaḡ̄ut̄ailaakunlu. ⁹ Aḡ̄nat it̄q̄ugitka at̄nuḡ̄aan̄is̄igun iruq̄naiḡ̄l̄ugich suli isrumaḡ̄alḡ̄ulugich, at̄nuḡ̄aḡ̄ut̄l̄alugich iḡuaḡ̄naḡ̄lugu, niaq̄umik piñ̄naḡ̄naḡ̄saḡ̄iḡ̄aḡ̄iḡ̄ pigit̄lusruḡ̄aḡ̄nagu unniin̄ maniḡ̄ñ̄iñ sulianik suli at̄nuḡ̄aan̄ik akisuruanik, ¹⁰ aglaan aḡ̄nat agaayyutiḡamaḡ̄iḡ̄ksuat savaallautaq̄aḡ̄lich. ¹¹ Aḡ̄nat iñuksruisaaḡ̄ikun atchiksuaḡ̄uḡ̄ikunlu ilisaqt̄uksraur̄ut. ¹² Uvaḡa aḡ̄nat ilisautrit̄qunḡ̄itchitka unniin̄ aḡ̄utit qarḡ̄ullugich aglaan iñuksruisaaqt̄uksraur̄ut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ̄ iñiq̄taulḡ̄aaq̄simaruq. ¹⁴ Adam kinnik̄kaunḡ̄it̄chuq, aglaan aḡ̄naḡ̄ kinnik̄kaup̄luni Agaayyutim tillisaanik tupiksriḡ̄iḡ̄it̄luni. ¹⁵ Aglaan aḡ̄naḡ̄ ukpiqsriḡ̄iḡ̄mik piqpakt̄amiglu suli ip̄q̄iḡ̄iḡ̄mik piaq̄tauȳuḡ̄ikun piq̄aḡ̄umi qit̄unḡ̄iḡ̄iḡ̄migun anniqsuḡ̄is̄is̄uq.

Qaukluutiksraq Ukpiqtuanjuruani

3 ¹Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauñigmik agaayyuvijmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ²Qaukliq agaayyuvijmi ittukrsauruq patchisaiñluni, atautchimik ilaqatiqaguni, qaugrimmaagiguni, iñmiñun aḡalalḡuluni, iruqnailluni, tukkuḡiñḡaguni, sulī ilisautriñhiñaaḡuluni. ³Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniñ piaḡtuktaiñluni, aḡlaan agḡaḡaiñluni sulī qinuiñluni, manijmik piqagugruasruḡaqani, ⁴ilaan kiñunni iñuatun aḡalalḡulugu sulī qitunḡamiñun kamaksriñkun tupigipkaḡuni. ⁵Uvvatakkun aḡutim qitunḡani aḡalalḡuitchumigich, qanuguni ukpiqtuanjuruani agaayyuvijmi aḡalatchilḡugisiva? ⁶Taatnasriq Agaayyutmun mumik-paaluktaunḡyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunḡaq pipmatun. ⁷Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriuanḡiñtchuanun kamaḡiuraatlasriñluni. Taatniñḡisuaḡumi kanḡusaagutauniaqtuq ukpiqtuanjuruannun aasiñ Tuunḡaḡmun pisagipkaḡuni.

Ikayuqtauñiksraq Ukpiqtuanjuruani

⁸Ikayuqtittuuq agaayyuvijmi iñuuniusriḡiksukrsaurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausruḡaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruaḡutaiñlutiñ. ⁹Iliñich ataramik ukpiqsriuksraurut arguaqtuutaḡutiñ qaugrimmaagiiutillaḡamikiñ ilisauttutiniñ iluqaitñik Agaayyutim iñuiñ ukpiḡikkaniñtik. ¹⁰Tamatkua nai-pilḡaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitluksimaagniḡpatruñ, tarrali ikayuñhiñaurut. ¹¹Ilaqatiunḡittuuq iñuuniusriḡiksukrsaupmiut uqaksraqsiiqtusruḡaqatiñ. Ittukrsaurut qaugrimmaagigutiñ supayaakun qanutitaḡaiñlutiñ. ¹²Ikayuqtit agaayyuvijmi atautchiñhiñamik ilaqatiqatuksraurut, qitunḡamiñik kiñuniḡmiñik iñuatun aḡalatchitlaraunḡuluni. ¹³Tamatkua savaaqallautatuat ikayuqtauplutiñ iñmiknun kamagikkauñiksramik piññaktaaqagagtut, uqaqatiksramik taluqsrautaiḡhuni ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun pigikkap-tigun piqatigiiksitluta.

Kamanaqtuaq Kanḡsilḡunaitchuq

¹⁴Aḡlañhamni ukuniñ tuuyutiniñ utlautiyummiisunḡa qinñiḡaḡutin akuniisruḡaqnagu. ¹⁵Aḡlaan pigallanḡiññiḡuma ukua aḡlaich ilisimapkaḡisigaatin qanuq iñuusriusriqatuksrautillaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiqtuanjuraḡikkaniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan ayagigai tunḡavigiḡlugich ilumutuulhum. ¹⁶Kia-unniñ ukpiḡusripta nalunaqtuañ kamañtauaq arguaḡiyumiñaitchaa sulī piiḡaḡiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim Irrusian nalaunḡasripkaḡlugu,

israḡulḡich qinñiḡaḡiḡlugu,

quliaqtuaḡiḡlugu nunaaqqipayaani,

iñuich nunami ukpiḡiḡlugu,

sulī qilañmun mayuutikkaupluni.

Iñisautrit Tanḡiñlaakun

4 ¹Iḡqitchuq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaḡlugu iñuich ilañich ukpiḡutaḡiññiḡniḡḡlugich kiñuvaatigun, tupiksriñḡutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik

suli maliguaĝlutiŋ tuunĝaich ilisautturitiŋitnik. ²Taatnatchich ilisautturit uqaĝiraĝaich iŋuich kinnitŋiŋniaqtuat sagluuqtuaqhutiŋ, tammaiplugu kanjqsitlāhiqtiŋ nalaunĝaruamiglu nalaunĝaichuamiglu qauĝrimmaagiuti-llautagmikni. ³Taatnatchich iŋuich ilisaurirraqtut ilaqatnihiq suli niĝihiq niqit ilaŋitnik naĝĝunaqlugu. Aglaan Agaayyutim niqisrat iŋiqtagiĝai niqisraup-lugich injqsruŋhum quyaksrihiŋkun aquagun tamatkununa ukpiqsriruanun suli ilitchuĝiruanun ilumutuuhigmi. ⁴Suapayaaq Agaayyutim iŋiqtagiŋmak-kaŋa nakuuruŋjuruq. Naĝĝugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyaŋhum injqsruutaagun iŋuŋnun akuqtuumaagtaksrauruq. ⁵Uvvatakku Agaayyutim uqaŋhan suli agaayuhum akuqtuyunaqspikaĝaĝai.

Christ Jesus-ŋum Savaktillautana

⁶Tamatkunina ukpiqtuaqatiutin ilisautturitiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriŋhum uqautturitaŋiŋ suli ilisautturitmiŋ ilumutun ilvich maliguaŋkaŋni. ⁷Aglaan tamatkunaŋa uqaqtuaniŋ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, inĝit-chuaniŋ uqautiknaĝutiŋ. Ilipnun ayuqqiqsaŋiq agaayyutiŋammaagihiŋkun iŋuuhigmi irvigilugu. ⁸Pisuqsaŋiq timipkun piŋŋautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiŋammaagihiq piŋŋautauruq supayaakun, takku iŋuuhigmiŋ akiq-sruutmik piqagtuq pakma suli sivuniŋmi. ⁹Taamna nipliun ilumutuuruq akuqtuqtaksraq suli ukpiĝiraksraq iluqnaĝlugu. ¹⁰Taatnaqhuta sakkiqirugut sakuukhuta, takku niĝiugaqput inillaktisrimaaglu Agaayyutmun iŋuuruu-mun iŋuich iluqatiŋ Anniqsutiksraŋatnun, pitluglugich tamatkua ukpiqsri-ruat.

¹¹Tamatkunina tililugich ilisautyumigitin. ¹²Kimununniŋ piŋiŋlaĝipkasru-ŋaqnak nutauniŋlutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipiŋkun iŋuuniŋlaŋkun piq-paktapkun ukpiqsriŋlaŋkun suli ipqiŋlaŋkun atriŋiaqtaksraĝutiŋ. ¹³Agĝi-ŋamnunaŋlaan piviqagutillugu agliquttrihiq, quliaqtuaŋiq suli ilisauriŋiq iŋuŋnik Agaayyutim uqaŋhaniŋ piyummataqaglu. ¹⁴Suqutigiŋisruŋaqnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukŋiŋich ukpiqtuaŋjuruat patikmatigik argaktiŋ ilipnun. ¹⁵Tamatkua atuyusraĝlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriŋi iŋuich iluqagmiŋ qiniĝumagaat nauhiŋ. ¹⁶Ilipnun suli ilisautturitipnun munaqutiqagutin, tamatkua sivutmun atuĝlu-gich, taatnaĝuvich anniqsuĝisirutin suli tamatkua tusraaritin.

Niĝiugaqagviuŋhat Ukpiqtuat

5 ¹Aŋutmik utuqqauruamik nipliatisruŋaqnak, aglaan uqapsaagumma-tiqaglu ilaa aapaptun ililugu. Aŋutit nutauruat aniŋatiuptun irrutilu-gich, ²aĝnat utuqqauruat aakaptun suli aĝnat nutauruat aĝnauniuptun ipqi-tchuahkun.

³Ikayuiyumaŋiŋ kamaksrihiŋkun uilgaĝnaaniŋ ilailaaniŋ urriqsuĝlugu. ⁴Aglaan uilgaĝnaaq qitunĝaqaŋpan unniŋ tutitchiaqaŋpan, tamatkua agaa-yyutikuahum atuqtaksraŋiŋi aŋayuqaamiktigun sivulliulugu ilisaksraĝaĝaat. Taatnaŋigmiŋktigun aŋayuqaatiŋ suli taataatiŋ utiqitichivigiŋisigaich, taatni-ihiq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵Aĝnaq qaunaksriksraipiaqtuaq uilgaĝnaapia-ŋuruq Agaayyutmun tunŋapluni agaayuraqtuq injqsruqhuni ikayuĝnaŋigmi-gun unnuaqtuummaan. ⁶Aglaan uilgaĝnaaŋugaluaqhuni qaiŋŋaruq inmiŋik

killukun quvianamun, iñuunurağniallağmi tuqumaananiqtuq. ⁷Taatna tiliyu-migitin, iñuumli taavrumuuna upyaktungitchumigai. ⁸Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani iñmi kiñuniğmiñi, taavruma ukpiqsriñiq ayyaumigaa ukpiqsriñgitchuamiñ pigiiłitłukhuni.

⁹Uilğağnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagvianun ikayuğnaqtuat kisanik piña-srukupiaq ukiuq qaañiğniqpagu, sulı taamna atautchiñhiñami ilaqatnik-simaruksrauruq, ¹⁰uqautigitchiilłautatıgmik savaallautatigun piqağuni, qitunğamiñik iluatun iñuguktitchianiksimağuni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjitñik iğğuiimaluni, ihuilluqtuanik ikayuimaluni, sulı savaallautaqaqsimaluni. ¹¹Aglaan uilğağnaat nutautluk-tuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqatnitqı-guhikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹²taavrumuuna navguilıgmiktigun akiq-sruutiqaagmiknik llaanun patchisiñigutiñ. ¹³Tamatkuasulı suuvigiiğatıgmik siñiqsralikun tupiğni ilitchigisirut naagasulı ilitchiñhat uqaksraqsiuıgmik sulı qaunaginğirrituqatñat atlamik pigiiłluktıuq sunik uqaksraqiñisagmiknik uqautiqaqhutiñ. ¹⁴Taatnaqlıgu uilğağnaat nutautluktuat ilaqatnitqıugitka qitunğıuğlugich kiñuniğmiknik qaunaksraganiglugich. Taatnağumiñ piviisin-nayağaiç uumiksrivut uqautiqatiksranatniñ uvaptigun pigiiłilıgu. ¹⁵Uvva-takku uilğağnaat ilañich sannitmuaniqtut maliklugu Tuunğaq. ¹⁶Aglaan kiña ağnaq ukpiqtuanıruuq kiñuniğmiñi uilğağnaaqagñigumi qaunagiraksraqi-gaa, taamnaasrii ukpiqtuanıruuanun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanı-ruat uilğağnaanik ilaitchuanik qaunaksritłalutiñ.

¹⁷Qaukñiich ayalatchiruat ukpiqtuanıruuanik isrummatigiraksraurut akilju-sriaqatıksraupiağlugich malğuguğlugu, suvaluk tamatkua qulıaqtuatıuq sulı ilısautrıruat sakuukhutiñ. ¹⁸Uvvatakkıu Agaayyutim uqañhi uqaqtut, “Savak-tuam anğutim qanğ a qiliqsruğumiñaitchiksi savanğaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksranı piraksraqipmigaa.” ¹⁹Agvisiksraqsiuğutinun naalağnisru-raqnak qaukñıruuq akitñaglugıu kisanik ilisimaritigun malğukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰Tamatkua killuqsraqtuat iñiqtiğutiqağumigitin takkuatni iñuich iluqağmiñ, tamatkuali atlat taluqsriłıgumuut killiqiñiksraqmik-kun. ²¹Sıvuğaañi Agaayyutim sulı Christ Jesus-ñum sulı israğulğich piksraq-taagıkkarı uvañı tiligikpiñ tupigitqıplugich tamatkua ilısauttutit. Isivğilıgmik sulı ihuaksriñgııgmik kisumun sułıpayaaqni qıñiqtiçhisunaqnak. ²²Kisumik Atanğuruam savaanun qilamiksrułikun patıglugu argapnik inillairagısrıuq-naq, unniñ killuqsautıñitñun piqasriqsuutısrunaqnak, ipqiliksran qaunagilugu.

²³Taraknaaglaan imiñhiñamik imiqasrunaqnak aglaan iluvich ikayuıksra-ñanun misruğutullaalutin atniğnaqtuiñagıuñłapkun. ²⁴Iñuich ilañısa killuq-sautıñich sagvirut aasriiñ ilisimanaqhutiñ atannıkkauğaluaqnatıñ. Aglaan atlat killuqsautıñich aquagun sagviğisirut. ²⁵Taatnatuntuuq savaallautat sag-virut sulı inğitchaluañğamıñ sagviłutiñ iriqsimaanikkumiñaitchut.

6 ¹Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktauruat isrummatigiraksraqıgaıch savagvisiñ piguğlugich taluqutıqallapiağlugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa sulı uvagut ilısauttutvut uqautıñgıitchumıgaa pigiiłilıgu.

²Tamatkua savaktit savautrıraqtuat ukpiqtuanik nağğuuqtaksraqıñgıitchaiç, takku ilinisa anıqatıgıgaıch. Taatnasrunaqatıñ savautraksraqıgaıch iluatlu-glugu sakuugutiñ, takku piññaktuat savaanatniñ ukpiqtuağıgaıch piqpapıg-lugich. Uqautıgilugich ilısauttutıgıllapiağumigitin tamatkua.

Taŋiġitchuat Iļisauttutit suli Iļumutuuruat Umialgutit

³Kiņa iñuk iļisauttinik atlakkamik iļisauttutiqaġniqpan, Atannapta Jesus Christ-ŋum uqautaiñik iļumun suli ukpiġvipsa iļisauttutaiñik agaayyuti-qammaaġiļikun maligurrutingitpan, ⁴taatnasriq kamagiliutiraqtuq iñmiñik sumik iļisimanġitmiuq. Taamna ikayuutaunġitchuamik qapiqsigiiļikun suli uqavaaġumaļikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutraļig-mik, avgumaļigmik, atniyumataļigmik suli iļimasruļigmik killukun tikiut-riraqtuq. ⁵Ataramik qapiqsigiutraġummatinikhutiñ iñuñni isrummatinich savallautanġiqsuani iļumutuūļigmik piqaŋiqhutiñ, iļinisa isrummatigiliu-tiplugu agaayyutiqammaaġiļiq piññallaksautauplugu.

⁶Iļumun agaayyutiqammaaġiļhum iñuk piññaktillapiagaġigaa apaigigu-migich pigikkani. ⁷Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisvisa? Aullautriyumiñatichugut. ⁸Taatnaġlugu atnu-ġaaqauraqsiñagupta suli niqqaqsiñagupta, apaigiraksraġigivut. ⁹Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aņiqusraaqttitaqtut aasrii pisagipkaqhutiñ nani-ġiañiñun. Napitittaqtut iñugiaktuanun kinniqqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunġigvinmun. ¹⁰Uvvatakku kimmutiqaļiq maniñmik pigiitchuat qanutchipayaurat kaņigigai. Iļanich piqa-ġugrualiqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriļigmiñ aasriiñ iñmiknun isrumaaqpautiksriuhutiñ.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitniñ piisimaa-ġiñ. Nalaunņaruāliq, agaayyutiqammaaġiļi, ukpiqsriļiq, piqpaksriļiq, anuqsru-ļiq suli aggaņaiļiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹²Pisuqtilaaqni ukpiqsriļikun piqqautraġiñ, aasiļi iñuūļigmik isruitchuamik piññaktaaqagutin. Uvvatakku taavrumuña iñuūļigmun Agaayyutim tuqługaatin uqauti'apkich nalupqinaiq-hutin iñuich ukpiqsriļiapiqtilaapnik. ¹³Agaayyun iñuūļigmik iluqaitñun qai-tchiruq. Suli Christ Jesus-ŋum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautagaa. Iļiñik uvañni iļisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviġviksrajan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵Ilaan sagviļha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriu-taagun nalaullugu Aņalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atanġich Atanġat kamañqhuni. ¹⁶Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, Ilaa qaumami iñuļhiñam tiki-tchumiñaisaņani iñuuruq, iñuum qiñiŋaqsimaitchaa, iñuļhiñauluni qiñiŋa-ġumiñaitluni. Agaayyutmun kamanaun suli saņņi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷Alġaqsruġumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuū-ļigmi kamañaguniaqunġiļlugich, taatnatchiñun suuranun piunġiļlaaruanun tunņatqunġiļlugich, aglaan Agaayyutmun iħaqqutriļiġmigun qaitchirigik-kaptiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸Tillisiqaġlugich nakuurua-mik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiaqulugich, iħaqqutriļiġkun atlat piqasriqsuļiksrañat itqanairrutilugu. ¹⁹Taatnaġumiñ suuraksraġmik-nik iñmiknun tugvaigisirut, tunņaviksramiknik piġgumiñaitchuamik, aasrii iļinich piññaktaaqatlatutiñ iñuūļigmik iļumutuuruamik.

²⁰Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsrirrutauruaq qaunagillautagū-miġiñ. Piisimaagutin uqaqaļiġmiñ agaayyiaqtailaakun suli uqaksraqtuliġmiñ

isiłgaiłikun. Iñuich ilañisa uqaqatuat taatna isrummatigiraqtut iñmiknun isrumaturuañuplutiñ, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iñuich ilañisa isrumattun piñ-ñaktaaginigaluaqlugu, aglaan taatnañigmiktigun ukpiqsriłiq tammairagigaat. Agaayyutimtuq iluaqqutriłhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulha-
gun. Tilirauruŋa quliaqtuaŋitquplugu akiqsrutaauruaq iñuulikun pigia-
gutikkaptigun piqasriutiłaptigun Christ Jesus-mi. ²Aglaktuŋa Timothy-mun,
piqpapiplugu iğniŋipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ
Jesus Atannapta iħaqqutiliŋi ilunŋugilutin suli qiniuirrusrimaagutin.

Quyyatit suli Pitchuksaagutit

³Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautraŋikkaga qauŋrimmaagiutillautakun,
sivulliatkaptuq pipmatun. Quyaragiŋiga itqagiqlutin ataramik iniqsrułamni
unnuaqtuumaan. ⁴Itqagiqlugich qulvisin, qiniŋummiullaŋiaŋikpiñ atqunaq,
uvaŋaptuq imaqałiksrannun quvianamik. ⁵Itqagiŋiga ilumutuuruuq ukpiq-
srisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkana aanaruqaŋich Lois-ŋum suli
aakavich Eunice-ŋum. Arguaŋiŋitchiga taatnaptuq ukpiqsrisiqałhiñ. ⁶Taat-
naqlugu itqaqtuutigiŋikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun
ilłiqiłłapkun argamnuk. ⁷Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qai-
saŋan uvaptiknun iqsisaiŋaatigut, aglaan saŋniksritchaatigut piqpakkutmiglu
suli inŋmun aŋalalŋuŋimik.

⁸Taatnaŋutin kanŋuginagu ilisimaraułhiñ Atannaptigun, unniiñ kanŋu-
ginaŋa uvaŋa Ilaan isiqtaŋa, aglaan nagliksałhiñaaŋulutin piqtigilugu
tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiłhagun ilipnik. ⁹Ilaan anniqsu-
ŋaatigut suli tuqluŋaatigut inŋmiñun inuŋisrukħuta, pisigisruŋaŋagu savaa-
vut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli iħaqqutni. Sivunaniimma iħa-
qutianiŋniŋaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰aglaan pakma ilitchuŋipkaŋaatigut
taavrumiŋa iħaqqutmik tumigiplugu sagviłha Anniqsuqtipta Christ Jesus.
Uvva takku Christ isrupkaŋaa saŋŋia tuqułhum. Tamarrumuuna tusraayu-
gaallautakun Ilaan sagviŋaa iñuuliglu tuquyumiñaiłiglu. ¹¹Agaayyutim nalu-
naikkaŋigaana uqaŋititquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluna suli ili-
sautrauluna. ¹²Taatnaqlugu tamanna piqtigiplugu uvaŋa nagliksautiqaqtuŋa
tamatkuniŋa. Aglaan kanŋuŋiŋitchiga, nalunŋitluŋu kisumun tunŋałiga,
suli uvaŋa nalupqigingitchiga Ilaan qaunaksriłiksrana savaamnuk taivrumu-
ŋaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³Ukpiqutaŋiŋiaŋnagich ilumutuuruat uqa-
łhiç ilisauttutitka ilipnun atriraksriuqlugich, payaŋaŋigvigilugu ukpiqsriłiq
suli piqpaktaq pigiaŋutikkaŋpup piqasriutiłapta Christ Jesus-mun. ¹⁴Qauna-
gilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirrutauruat ilipnun saŋniŋikka-
ŋagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Ilisimagiñ, iluqatiñ piqatipta Asia-miittuat malingiġaatna unniiñ uni-tchaatna, taapkuaksuli Phygelus-numlu suli Hermogenes-num. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim iħaqqutigumigai tupiqatai Onesiphorus-num, takku ikayugāgi-gaana iñugiaktuami. Ilaan kanjugisruñaqnagu iħiġa isiqsiviñmi. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiutinigaana paqilgataħamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillañniagliuñ taivrumani uvluani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiagikisi atqunaq ilaanun savautiliġa Ephesus-mi.

Christ Jesus-num Anuyaktillautana

2 ¹ Ilvich, iġñiij, saññivigigumagiñ iħaqqutaa Christ Jesus-num. ² Uqa-ħhich tusraakkatin uvanniñ uqautigi'apkich sivuġaatni iñugiaktuat ilisimarit qaaniqsitchumigitin iñuñnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iġlu-tuġlugu nagliksaaħhiñaanġiiksran qanutitanaġitħuatun anuyaktaatun Christ Jesus-num. ⁴ Anuyakti anuyaktauħiġmiñi ilħakkattaagusrimmataitħuq iñuuniaħiġruagmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagāġigaa qaukħiġikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqtu aqpaliutraħiġmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriħuni malġutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuq piññaqqaqtuk-srauraqtuq nauruaniñ katitchiħiġmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanġuruam ikayugisigaatin kanjisiħiiksranatigun supayaat.

⁸ Itqagiuñ Jesus Christ anipchakkauruq tuquħiġmiñ, kanjigviquqtuq David-mik, quliaqtuagikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakk uqaqa-ħapkun tusraayugallautamik nagliksaaqtitauruña suli pituqakkauruña liilaa savvaħukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqaħha piñaiħutaitħuq. ¹⁰ Taatnaq-ħuña iġlutuġiga suapayaq Agaayyutim piksraqtaani piqtutigiplugich, ilinjit-tuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiħu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna iħumutuuruq nipliun,

Uvagu tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagu iġlutuisuiñaġupta
aħalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagu Ilaa piħlaagiguptigu,
Ilaantuuq piħlaagigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriniġitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriruqtuq,
takku piħlaagiyumiñaitħuq iñmiñik.

Savakti Ĥuagikkauruq

¹⁴ Itqaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli iħumutuuruamik algaqsruħlapiaglugich Agaayyutim sivuġaani anuyautiqaqunġiħugich nip-liutitigun. Taatnasriq ikayuutaunġitchuq iñuñnun tusraaruanun, aglaan ukpiqutaigutauruqtuq. ¹⁵ Pisuqtillaaqni piññaaktaġiniaġlugu iħuagikkauħiq Agaayyutim qiniñanani atrilugu savakti kanjusruutaitħuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruq uqaħhanik Agaayyutim iħumutuħħan. ¹⁶ Uqaqatigina-gich agaayyiaqtaħlaat iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unjurrutauruq ayuqtaħiiksranatnun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atri-qaqtuq killiħruamik nuñuqtuqaħlugu uviñġa timim cancer-tun. Maħuk taat-natchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiħutik,

ukpiqutaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqałigmikkun añitqıłksraqput atuumaaninpiługu. ¹⁹ Aglaan tunñaviksriugaña Agaayyutim ilumutuuruag atlanñuqtanğitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanğuruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqağumi Atanğuruamun piginiłuni killuliqisruiqsursauruq.” ²⁰ Tupiq añiruaq piqağauqtuq puggutanik utkusriññik atlakaağiiñik. Ilañich piñanuraqtut maninñiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qirunñiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuğmiaqaqamiñ kisianik aasriiñ akiññiqsrat ataramik atuqlugich ilañich suaqluqağvigiplugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqisitaugisiruq aasriiñ qaukñian atutlalugu, itqanaigusrimaagługu atuliksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaulhum kimmutai qimaummiugaqtaksrağigitin, aglaan piññaktaağiniağługu nalaunñaruatiq, ukpiqsriñiq, piqpaktaq suli qinuiññiq, tapiğugutin tamatkununa ilumun tuqluğauqtuanun Agaayyutmun ikayuquplutiñ. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqasruñaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Ilisimagiñ taatnatchim isruqağagiñha uqaallatrağimik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqalaruksraunğitchuq. Ilaa iħuauqturiruksrauruq iluqaitñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ agğanaiłluni nalğuqsruiyumi iğługirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigvigaqtitchiñiksrananun ilitchuqsriłutiñ ilumutuuruam. ²⁶ Aasrii qauğrimmatinitqinñiasut kanqisraqatqıłkun, annagutiñ nigatchiananiñ Tuunğaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

Uvlut Aqulliich

3 ¹ Aglaan kanqisirsriun una. Aqulliğni uvluni sakiqnağutit ilinñiaqtut. ² Iñuich ilitłukkisirut inmiknułhiñaq, pisugruağutinigutiñ, uqaviligiutiñ, arguñasriłutiñ, uqağniğłuligiutiñ, tupiktaigiutiñ anayuaqamnik, quyataiğutiñ, ukpiqsrisaiğutiñ, ³ iħuauqturisağutiñ, ilunñukkutaigiutiñ, saglutusriłutiñ, tatamnaqsıłutiñ, suli iqsiñaqsiłutiñ, ilinñisa nakuuruag uumigiłiutilugu, ⁴ ilinñich ataaguutitauguğutiñ, isrumamikni sivutmuusruusriłutiñ, suunasrugiliutillapiagiutiñ, quviasruñiallitlugutiñ agaayyutiqalıksramikniñ, ⁵ ukpiğusriq qinignautigiñhiñagnaliğługu, aglaan ayaksimapiñlaan ilumutuuruag. Taatnatchiñiñ iñunñiñ piisimaağumuutin. ⁶ Taatnatchich ilañich siñiqsrağimiktigun payariraqtut piyaruaniñ ağanik pigiililłapiaqtuanik suli iğłigitikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutiligun. ⁷ Taatnatchich ağanat ilinñiurağniñiallagmiñ ataramik ilitchuqsrianitlaiqsuat ilumutuulğimik. ⁸ Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akilliłiutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchu a iñuich akilliupmiut ilumutuuruamun, isrumatiñich pigiililłutiñ, ukpiqsriññualiqhutiñ Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugumiñaitchut, takku kisupayaam kanqisimaiñhat qinignisigaat, ipchuñnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iłisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliguakkağigiñ ilisauttutiga, qanusriulğiga, suli piyummatiga iñuulğimi. Tuvrağniakkağigiñ ukpiqsriłğiga, anuqsrułğiga, piqpaktağa, suli iğłutuiłğiga, ¹¹ piyuqaqsuiłğiga, suli naglıksaaqsuiłğiga ukpiqsriłłapkun. Iłisimaanikkiñ iluqaan atuummiruag uvañnun Antioch-mi, Iconium-milı, suli

Lystra-mi, tatamnaqsipługu nagliksaasquihq iglutukkağa. Aglaan tamatku-nakña iluqaitniñ Atanguruam annautikkagigaña. ¹² İnuich agaayyutikua-guktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutiñ piyuaqsugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat piññaqtit pigiilimugutiñ kinnitniñkun atlanik, sulı kinnilutiñ iñmıknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriagianıkan ilumutuuruuq payañaigługu sivutmuutigumigiñ. İlisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagiñhagun, ¹⁵ sulı ilisaut-tusriagimañhatigun ilaalugruuñiñaglaan Agaayyutim uqañhi. Tamatkua kanıqsipchahıñaugaatin annıqsuqtılığmun ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakkı uqañipayaaq Agaayyutim Makpıgaanani ittuq ilaan aniğniliu-taagun, sulı annıqsuutauruq ilisautriruni, iñıqtıgırıni, nalğusruiruni, sulı alğaqsrıiruni nalaunñaruahıksramun, ¹⁷ iñuglı agaayyutikuaqtuag naamasrip-lugu paqnamallautlasrıplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4 ¹ Tiligkipiñ sivuğaani Agaayyutim sulı Christ Jesus-ñum Atanniiruksrau-ruam inupayaanik inukuuruani unniñ tuqunjaruanik, sulı piqutigip-lugu aggitqıñksrañalu añaayuaqtaalu: ² tililłapiağıkipiñ quliaqtuağitquplugu tusraayugaallautaq, uqağiniapiagługu pivıksrañagun naagaqaa pivıksraitma-tun inñaan, ilitchuğıpkagñıutıgilugu, alğaqsrıutıgilugu, pitchuksaagutıgi-lugu, sulı anuqsruhipayaakun ilisauttutıgilugu. ³ Uvvatakkı pivıksraq tikiu-magısrıuq iñuich naalağnisunğıñksrañat ilumutuuruamun ilisauttutmun, iglığutlulıgutiñ iñmıñ pisuñğımıkkun, katitchiñialıgutiñ ilisautrıksrağmıknik tusraasrukkañhiñagmıktıgı. ⁴ İliñich naalağnitlukkummataıgutiñ Agaayyutim ilumutuulñanun, aglaan naalagulitlulugıch utuqqaqtat unıpchaa-liat. ⁵ İlviñlıasrıñ qauğrimmaagıksuksraurıtiñ qanusripayaami irvıqanñaqpıch, iglutugługu nagliksaasquihq, quliaqtuağıluğı tusraayugaallautaq, sulı tañığ-lugu savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvajalıuvva tikiummıgıa tuqquatañksrağa Agaayyutmik pıqusrığłuna. Aullañksrağa marrumakña iñuulığmıñ tikiummıruq. ⁷ Atırlıgu aqpalıut-raqtı nuñitchıruaq, uvañaptuuq iñuulñamni ukpiqsriñıq Agaayyutıkun pigi-tuiñagıga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma nıaquğutıksrañan nalaunñaruahum taqıgaaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atangum qaisaña uvañnun taıvrıu-mani uvlumi, uvañnuñhiñaunğitchıuaq aglaan iluqaitñun aggitqıñksrañanik inuğruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uğgisıgilugu utlakkumıgıma. ¹⁰ Uvvatakkı Demas-ñum marrumıña nunamik kimmutıqatlulıqhıni unıtchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrıi Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayu-ğaaña. Tuvaaqatıgiyumıgiñ Mark ikayutıksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuğıgıa Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsıyuvıch saagağumıgiñ quppi-ğağa unisaga Troas-mi Carpus-mun, makpıgaatlu suvaluk qisıñiñ pılıu-gat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq naviannıuqtıtkaaña. Atangum utıqtıchıvıgıgisıgıa atniutaıgun. ¹⁵ İlviñtuuq qaunakkutıqağumuutın ilaagun, takku iluaksrıñıllapiañkun akillıñıqsuğai uqauttutıvut. ¹⁶ Sivı-ğarıutiqqaañamni Rome-ñum añalatañun tapqıchıña, iluqatıñ unıtchaatña. Agaayyutımtuq akitñautailıñniaglıgıch taıpchıua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuq-łuna sayyıqsugaaña uqautıgianıtlasrıplugu inuñaiğługu iluqatıñ Jew-ñunğı-tchuat tusraarakrañat. Uvaña annautıkkaurıña tuqquatauvıksrağaluamniñ.

¹⁸Suli Atanguruam annautiniagaana iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautiluḡa pakmaniittuamun aḡaayuqautmiñun. Nangaun illi ilaanun qanḡavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich Iḡammiuḡutit

¹⁹Tuyuqtuḡa iḡuaqqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ḡum. ²⁰Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuḡ, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniḡñaliqman. ²¹Agḡiḡuaḡniuraḡumuutin ukiuḡraguqtitnagu. Eubulus-ḡum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaḡḡaḡaatin, atlallu aniqatiut.

²²Atanguruamtuḡ piqasriqsuḡlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuḡ iḡuaqqutilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 ¹Tuyuutit ukua agqigsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraq-tigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaŋa ikayuqup-lugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqaglugich ilumu-tuungagun ukpigusripta, ²tunŋaviqaqtuakun niŋiugaqaŋikun isruitchuamik iñuuhigmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruŋniŋaatigut taavrumiŋa iñuuhigmik sivuani aullaŋniñhan piviksraurum. ³Aasrii nalaullapiaqlugu piviksraq sagviŋaa taamna tusraayugaagiksuaŋmigun. Taatnaqtuksraquqluŋa savaaksritchaŋa, uvaŋaasrii uqaŋiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuq-tipta. ⁴Titus, aglaktuŋa ilipnun iŋñaurapiamnun ukpiqsriŋikun piqatigikkam-nun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iŋuqaqtu-kun qinuiñniŋqsimaaŋumigaatin.

Titus-ŋum Savaŋa Crete-mi

⁵Uvaŋa unitchikpiñ Crete-mun iŋuqaqrugaplugich sut iŋuqaqrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukŋiksraŋitñik nunaq-qipayaani. Tillisitka itqagilugich, ⁶qaukŋiksraqtaanuruuq patchisaitchuk-srauruq, anjun atautchimik iŋaqatigaŋuni, suli qitunŋai ukpiqsriŋulutiŋ uqau-tausruŋaqatiŋ pitchiŋiillugich tupiktaŋikun. ⁷Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaŋanik aŋalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuŋigmigausru-ŋaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiliŋaqtausruŋaqani, qinnaktasruŋa-qani unniñ killukun piqagugruasruŋaqani. ⁸Ilaa tukkuŋiŋñaqsuksrauruq, piq-paksriŋuluni nakuuruamik, iŋmiñun aŋalalŋuluni, nalaunŋaluni, ipqilŋuni, suli alŋaqsruutmik tuvrairuŋuluni. ⁹Uqaqtiksraqtaam payaŋairvigiraksra-ŋigaa uqauttutini ukpigiraksrauruq suli iviqtisrimaaqtuq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqagumi ilaa pitchuksaagilŋugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qinŋitilŋugisiyaa taŋiŋilŋiqutaat akilliiruut uqaŋigmun.

¹⁰Uvvatakkun iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhuriŋ atlanik nipiqaŋigmikkun kinniŋitkun, suvaluk taapkua ilisauriruut iñuk nalunait-ŋutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹Ilisauttutaat nutqaqtitaksraŋipia-ŋiñ, takku ilinŋisa akasrimagaich aŋayuqaagiiŋ ilisautriŋigmikkun ilisaut-tutigingiŋlaaksraŋmiknik killukun piqagugruaŋhuriŋ. ¹²Crete-taŋmiut iŋaŋat sivuniksriqiraat nipliŋniŋsuq, Crete-taŋmiurguuq ataramik sagluturuŋunip-lugich, niŋrugaaŋuktun inniŋlugich, suli iqiasruuplutiŋ niŋitlaturaŋunip-lugich. ¹³Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnaŋlugich iŋuŋiksraŋatnun ilvich iñiŋtiguŋigitiŋ ipiksilugu, ilinŋilŋi sayakturuamik ukpigusriŋikkum-muut, ¹⁴itlunŋigutiŋ Jew-ŋuruat unipchaaliaŋitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuhigmik. ¹⁵Supayaaq ipqitchuq iñuŋni

ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanqitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinjisa isrummatinjich suli qauğrimmaagiutillautanjich qaayugnaqsianiksimaplutinj. ¹⁶ Ilinjich ilitchuqsrimanigaluaqhutin Agaa-yyutmik, aglaan inuuniałhata piilaagigaa, ilinjich uumiktanikhutin, tupik-taiqhutin, iniqtaqağumiñaiqhutin nakuuruamik.

Nalaunjaruat İlisauttutit

2 ¹ Aglaan ilvich ilisauttutigiraksrağigini ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqaliqtigun. ² Uqautilugich utuqqanaağtuat aqutit qauğrimmaagiqulugich, isrumaugalgulutin, ilinjitnik ayalalgusritqulugich. İlumutuğutinj ukpiqsriñgimikkun, piqpaktağmikkun, suli iglutuilğusriñgimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaağtuat ağnat ukpiqtuam irrusrianiq piququlugich, sagluturuañutqunğıllugich, naagaqaa tigutarriutitqunğıllugich taanğamun, ilisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautağutinj nutautiluktuanun ağanun piqpaksriñksrañatigun ilaqatiumiknik suli qitunğamnik, ⁵ inmikun ayalalgusriłutin ipqilıkun suli ilaqatausruqsilutin kiñunigmi, tupiqsritlasriłutin añutiumiknik. Agaayyutimli uqałha inuich suñıllağingitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat ayalallautalıksrañatnun inmiknik. ⁷ İlviłlu supayaatigun atriraksrallautağutinj savaallautakun. İlumutuğullapiagutin suli piyummatıqağutin ilisautriñiqni. ⁸ Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilliıqsuqtitin kanjusrutlasriługich, pıgiitchuakun nipiksraiłlutinj uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktağruich tupiksritqulugich añaayuağmıknik suli quyalıugich sukupayaaq. İlinjich kiumaklıqsuksraunğıtchut ¹⁰ unniñ tıgliktuğvıgırsrağingitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksrağigaat nakuuııqtinj suli qanutitanıııqtinj kamagıkkalıksrañanun ilisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtıptigun surağalıpayaağmıknı.

¹¹ Uvvatakkıu Agaayyutim ihuaqqutaa ilisimanaqsıruq inupayaat annıqsulıksrañatnun. ¹² Taavrumuuna ihuaqqutmigun Agaayyutim ilisautigaatıgıt agaayyutailaakuagunğıtluta suli nunakuahum kimmutaaguaunğıtluta, inuutqupluta uvaptıknik ayalalgusriłuta, nalaunjaluta, agaayyutıqağuta pakma uumani nunami, ¹³ taqqııaptikni quvianaqtuamun uvluanun niğıu-ğagıkkapta, kamanautaa kamanagtıam Agaayyutıpta Anniqsuqtıpta İesus Christ-ñum sagviqpan. ¹⁴ İlaa qaitchuag inmiñik piqutıgıpluta, annautisraqhuta pıgiitchuapayaamıñ suli piğıagutitqupluta inmiñıñhiñaq, ipqıguta, piyummatinıguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua ilisauttutıgiyumıgıtın, atuğlugich ayalatchıñıqni, pitchuksaağıñıqni suli alğaqsrıłhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñııllağıpkasrunaqnak.

Ukpiqtuam Agaayyutikuğalıksraña

3 ¹ Itqaaqtuutilugich inugıkkatin malığutçııksrañatigun ayalatinik suli qaukğıñnik, tupiksriñıkun ilinjitnik, itqanairrutitqulugu savaa-llautapayaaq. ² Uqautilugich piğıılakun uqautıksritqunğıllugich, aglaan qıñııyusrimaağlugich, ilauraaqnağlugich, suli ataramik agğanairrutrıñıkun irrutrıqulugich inupayaanik. ³ Uvvaptuuqtakku qaanıkkaptikni kinni-qiłuta, tupıktaitłuta, nalaunğaisimarugut, savaksıqsımaplugu kimiksriñıq quvianağıkkanjıgı killuum qanusripayaatıgı, inuuniaqhuta uumıktakun

suli siqñaktakun uumikkutipltuta avatmun. ⁴Aglaan Agaayyutim Annisquq-tipta aggiqami piqpaksriñigimigun suli iħuaqqutriñigimigun annisqugaatigut. ⁵Uvagut savaaqallautañhaptiguunğitchuaq aglaan ilaan nagliksriñigimigun anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imigmik aasriiñ Ipqitchuakun Irrut-chikun qaitchipluta nutaamik iñuuhigmik. ⁶Uvvatakkun Agaayyutim aglip-lugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Annisquqtiptigun, ⁷taavrumuuna iħuaqquataagun uvagut nalaunjasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitchuaq iñuuhig nigiugağikkakput.

⁸Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaja ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuilli ukpiqsriuat Agaayyutmik ataramik kipiğiyumuut piviqaqtihiksrañagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunjarut suli ikayuutiksraurut iñuñi. ⁹Aglaan piisimaagvigilugu isilğai-ğikun uqaksraqtuñiq, immakñaqtatigun atiqtigun kanñiuhig, aivvatraq, suli akimaniutraqiğmiñ maliguksratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunğitchut unniñ pitluktuanunğitchut. ¹⁰Malguğugluguunniñ alğaq-sruutiqağumigiñ iñuk akatchiruaq avgumağimik ilamiñi, suqutigitqisruñaq-nagu malinñuğutillanğitpan. ¹¹Uvvatakkun ilisimagiñ taatnasriq iñuk iħuaq-sruutaunğitchuq suli killuqsautaiñ kanjqsimapkağagaat nalaunğihagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹²Qakugu tuyuğiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksa-piağumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuñ ukiisukluñ tarani. ¹³Ikayuğniallapiağumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullağ-niaħakni iglauħiksrağmiknun, suli supayaamik inuñaiyallapiağlugik. ¹⁴Ili-sautilugich iñugikkavut piviqaqtitchiñiksrañatigun savaallautamik, aasiñ piquatitchiñlutin atlat inuğikkañitnik iqaisruktuasruñaqatin.

¹⁵Iluqağmij piqasriqsuqtima nayaanñagaatin. Nayaanñaqmivut ukpiq-tuaqatiuvut. Agaayyutim iħuaqqutaan iluqasri nayuğumigaasri.

**Paul-ᑭᓄᓐ Tuyuutai
Philemon-mun**

¹Uvaṇa Paul tigutaanuruṇa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiṇ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuṇa uumiṇa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ²suli Apphia-munlu piqpagikkap-tiknun Archippus-munlu aṇuyyiuqtauqitiktiknun, ukpiqtuaṇuruanunlu kati-suuruanun tupipnun. ³Uvvaṇu Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-num ituaqutiqpaglisi tutqitiuqatitillisilu.

Philemon-num Piqpaksriłhalu Ukpisriłhalu

⁴Quyagiga Agaayyutiga itqagiplutin iniqsrugama, ⁵tusraaplunja piqpaksri-silaapnik iluqaitnik Agaayyutim inuiñik suli ukpiqsrusilaapnik Atanigikkap-tiknik Jesus. ⁶Piqatgiiñqput ilipsitñi ukpiqsrurauyuruani piqutuksauruq ilitchugitlasrilusri ikayuutipayaanik pigikkapsitñi Christ Jesus-mi. ⁷Aniqat-maaj, quviataigikima arautiqaqñuylu piqpakkutiñlapku, atakkii ilisima-giga quviatchaiñhiñ iluqaitnik Agaayyutim inuiñik.

Paul-um Iniqsruutigaa Onesimus

⁸Taatnamik injigvigillagukkikpiñ sumik piraksrapnik tiliñhiñaugluaqhu-
tin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹Uvvasuli Christ-ñum piqpaksriñhagun tilisun-
gitchikpiñ, aglaan uvaña añaquaaqtuami, isiqtaupluña pisigiplugu Jesus
Christ injigvigisrukkikpiñ. ¹⁰Tarra injiqsruigikpiñ pigiplugu Onesimus igni-
liutikkaga ukpiqsriñiqman Christ-mik qiliqsimañlamni pituutani. ¹¹Taimma
qaaglaanimña ikayuutaungitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguq-
tuq ilipnunlu uvañnunlu. ¹²Utigmun tuyugisraaqsigiga. Akuqtullañniagu-
magnñ irrusriñigutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³Nayuqtigisrukkaluaagiga
uvañni illugu. Savautinayağaaña iniksrağaluapni qiliqsimañlamni piquitigip-
lugu tusraayugağiksuaq. ¹⁴Aglaan suyumiñaipiaqtuğa apiqsruñlakkaluaq-
nak. Nakuurualiqiñ piyummatigillapiağlugu nunuripkasruñaqnak uvañnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknağniqsuq ilipniñ, ilipnun utitlasrip-luni iñiglugu. ¹⁶ Uvakjaniñaglaan savaktaagruuñhiñaunğiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktuq savaktaagrunmiñ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piq-paknaqsiruuq aniqatigiliutiopluni uvañnun aglaan pitlukługuunniñ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutipmigaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isummatigigupña piqatnaa-gipiaglugu, pağlayumagii utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitktuksriñiqpan suurlapna, tağmalni qimakami suli niğgiuqsrumaqaqpatin akililıitiyumuğin uvañnun. ¹⁹ Uvva aglaktuna argamnik itna. Uvaña Paul akililıiapiagikpiñ.

Itqaaqtuutingitchikpiñ qanutun niggiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallañniañña pisigilugu Ataniq, quviatchaksağluña aniqatigipluña Atanguruakun.

²¹ Aglaktuña uumiña ilipnun nalupqigiñgitlugu tupiksrisuuthiñ ilisimagaluññaan savaaqatluñniañhiñ iniqsruağikkamniñ. ²² Aasriipsuuq nigiuğaqaqtuña qinıtlasilğıimnik ilipsitñik iniqsrułapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyağumuutin iniksramnik.

Iłammiuğutit

²³ Epaphras-ñum tigutaañuqatigikkagma pisigiplugu Christ Jesus tuyugaatin nayaaññağmiñik. ²⁴ Mark-ñumlu, Aristarchus-ñumlu, Demas-ñumlu, Luke-ñumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaaññanik. ²⁵ Uvvatuq iłuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum irvigiliuñ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqalḡa Uqaqtigiplugu Iḡniini

1 ¹ Inilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun akulaiḡuḡu atlakaagiiḡuḡich. ² Aglaanpakma makunani aqulligḡi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡniḡmigun, nalunaiqsagmigun paitchak-taaquplugu supayaanik, aasriiḡ ilaagun iḡniḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiḡaqtuq Iḡniḡruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡniḡuruam tigummiugaḡaa supayaaq uqaligmigun saḡḡiqaqtuatigun. Piiḡanikamigich iḡuich killuqsautaat, aquvinniq-suq taliqpianun kamanagḡiqsram pakmani.

Iḡniḡ Kamanatluktuq Isaḡuliḡmiḡ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksiḡluni isaḡuliḡniḡ Agaayyutim atchiḡniḡaa kamanatluktuamik atigḡmik iliḡisa atiiḡitḡiḡ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatun-niiḡ isaḡulḡich niḡliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡniḡigikpiḡ.

Uvlupak nalupqinaigikpiḡ iḡniḡiplutin takkuatni iḡupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaichuq isaḡuliḡmun,

“Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡniḡilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡniḡuruuq aḡalatiqatini iḡuḡnun marru-mani nunami niḡliḡniḡsuq, itna,

“Iluqatiḡ Agaayyutim isaḡulḡiḡ purvigilitruḡ.” *Deuteronomy 32:43*

⁷ Suli uqautigigai isaḡulḡich, itna,

“Isaḡulḡich anuḡiḡuqtinnigai,
savaktiniasriiḡ iḡularuaḡuqtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Iḡniḡuruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchirauḡisirutin taimuḡa.
Aḡalatkisigiḡ aḡaayuqautiiḡ nalaunḡaḡikun.

⁹ Quviagigiḡ nalaunḡaruahiq aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuahiq.

Taatnaqhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraḡtaagigaatin
qaitchiḡlutin pitluktuumik kamakkutmiglu quvianamiglu
tamatkunakḡapayaaq piqatipniḡ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniiḡ, aullaḡniisaḡqaagataḡiḡmi iḡiḡiḡ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piunḡiḡniḡaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatiŋ tamatkua utuqqağugniaqtut
aasriiŋ atnuğaaluktun suungigutiŋ.

¹² Uligaatun imuniağitiŋ

aasrii simmiğutiŋ atnuğaaluktun.

Aglaan ilvich atlanuğumiŋaitchutin
suli ukiutin isrukitchumiŋaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israğulgich uqautriŋlaksimaitchuq itna,

“Aquvittin taliqpiŋma tuŋaani aŋalatchiqasiutilutinaasrii uvamniki
akiilillaŋiağniaŋhatnunaglaan iluqaitniŋ uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israğulgich savaktaŋhiŋiaqtut irrusriuplutiŋ. Tiliraurut ikayuquplugich
tamatkua annautrauniaqtuanik.

Kamanaqtuaq Anniqsuğiaq

2 ¹ Qiŋiğikput Iğniğuruam kamanatluŋa israğuliŋniŋ. Taatnağuta pili-
qipiaqtuksraurugut qaunatiqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigiki
tamatkua taggivaŋtağumiŋaitchugut ilumutuuruamiŋ. ² Uqalıpayaaq isra-
ğulgich uqautigikkaŋat payaŋaitchuanaŋuruq. Aasriiŋ kiŋapayaaq navgui-
ruaq maligutaksramik tupiksriŋgitluŋiŋu nalliusriaqagisiruq anasriiŋuq-
sautmik. ³ Taatniitpan qanuğuta annaŋniaqpisa anasiŋnuqsağviksraptikniŋ
suksrağingitchuptigu anniqsuğiaq? Atanğum Jesus uqautigiqqaagaa taamna
anniqsuğiaq. Aasriiŋ tamatkua tusraaqqaatuat uqalıgmik qaaŋiqsitkaat
nalupqinaiqługu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimap-
kağniğai atlakaagiisigun quviquaqhutiŋ savaatigun, suli Ipqitchuam Irru-
tchim aatchuutaigun pisuliğmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkaaurat

⁵ Aasriiŋ Agaayyutim piksraqtaagiŋgitchai israğulgich aŋalatiksraulugich
nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim
uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiuŋ iŋuŋhiŋaŋ?

Naagaunniŋ suvaata qaunagitlaniqpiuŋ iŋuum iğniŋa?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluŋkitaauraallakkaluqługu israğuliŋniŋ,
niaquusriğniğniŋ kamanautmik kamakutmiglu,

⁸ suli inillakkiŋ aŋalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillaŋniplugu iŋuk aŋa-
latchirauplugu supayaamik, pakma qiŋingitchikiputsuli iŋuum aŋalatchit-
laŋiaqtilaŋa supayaamik. ⁹ Aglaali qiŋiğikput Jesus “sivikitchuami kama-
naitluŋlakługu israğuliŋniŋ.” Agaayyutim iluaqquutmigun tuqupkağniğaa
pisigiplugich iŋupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğniğniğaa kamanaut-
mik kamakutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim aŋalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaa kamanau-
taa. Aasriiŋ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuŋ iğniŋ nagliksaatiŋkun
tikiutitquplugich iŋugiaktuat iğniğich qilaŋmun. Taamna iğniq aullağniiri-
guğniğaa anniqsuğiaŋatnun. ¹¹ Taamna ipqisitchiruaq iŋuŋnik Agaayyut-
mun suli tamatkua ipqisitaŋuruaat iluqatiŋ aapaqagniqsut atautchiŋamiki.
Taamna pisigiplugu Jesus-ŋum kanuğingitchaa taiyuŋiksraŋat ukpiqsiruaat
aniqatiumiŋik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Ilitchuǵipkautigisigikpiñ aniqatiumnun;
nanǵagisigikpiñ akunǵatni ukpiqtuanjuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunǵavigisigigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuǵa ililǵaani Agaayyutim qaisaǵiñi uvamnun.” *Isaiah 8:18*

¹⁴ Taapkua ililǵaat timiqaqut auqaghutinlu. Taatnatun ilaa iñuǵuqtuq timiqaghuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqqutlasriñǵaa tuqupkaitlaruaq iñuǵnik, taamna tuunǵaq. ¹⁵ Jesus-ǵum annautisraǵniǵai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutillaǵmikni iqsiǵhatigun tuquǵimik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ǵum isrumaalutitingitchai israǵulgich, aglaan ikayugugai iñuich kiñuviaǵikkani Abraham-ǵum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksauruq aniqatiunjisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunjuksripluni tuniqsimaruǵupluni agaayuliqsiqpaguuqtuq ilinjitñun. Jesus-ǵum tuquǵimigun piiǵniǵai iñuich killuqsautinich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaauqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulguniǵai tamatkua ukpiqsiruat uuktuaqsiupmata ilaaton.

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

3 ¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraǵigiksi Jesus tilirauruq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpigikkaqput payaǵaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaǵirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuq tupigmik kamakkusriaqatluktuq tupigmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautrilautaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautrilautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkagigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauñhiñaghuni. Moses nipliqsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iǵniǵupluni aǵalatchiruaq iluqaanik tupigmik. Iluqata ukpiqsiruanii Agaayyutmik, uvagut tupigigaatigut Agaayyutim ukpiqsirisiqagupta niǵiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiǵviquaqut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,

“Uvluvak tusraayupsiuǵ Agaayyutim nipaa,

⁸ siqquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasri,
taipchunatitun akiñililqisuiruatun Agaayyutmik
uvlumi taivrumani suviksrailaami.

⁹ Aapaapsi uuktuaapiǵataǵaatǵa arguǵipluǵa qiniǵaluaqǵugich savaatka.

¹⁰ Taatnaqłuǵa malǵukipiani ukiuni uumitchautriruǵa taipchuniǵa iñuqatigiñik,
aasriiñ uqaqłuǵa, ‘Pigisupayaakkanaat killuuruq.
Kaniqsimaitchaat ilitqusriǵa.’

¹¹ Tarra akiqsruqtuǵa uvaǵnun uumitchaǵlamni, itna,

'Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiagvigitqukkamnun.' " *Psalm 95:7-11*

¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqagikkanya. Taatnamik qaunatqiağiuti-
sitchi avatmun. Avallangitchumuusrili inuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu
killuqsaun ukpiqqutaiğiglu uummatipsitni. ¹³ Aglaan pitchuksaagutisritchi
avatmun taiyugñanğaansuli "Uvluvanmik" suli tusraatlanğapsi Agaayyu-
tim nipaani tupiksritlanğapsilu. Tupiksriñgitchupsi nalliqsi siquqsiviaqtuq
ilaatni killuqsautmun sagluqipkağuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-
num ukpiqsimauragñağupta ukpiqsriğaptiktun aullağniñhaniğaglaan tuniq-
simalutalu payanğaguta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruq,

"Uvluvak tusraayupsuñ Agaayyutim nipaa
siquqsilağniaqasigik isrummatigikkasi
taipchunatitun akilliğisuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami."
Psalm 95:7-8

¹⁶ Kisut tusraaniqpaturuñ Agaayyutim nipaa akilliğisuiqmata ilaanik? Aa,
iluqatin taipchuanurut inuich Moses-num annisikkanj Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi
Agaayyutim uumitchautiniqpagich malğukipiani ukiuni? Aa, iluqatin taip-
chuanuniqsut killuqsagtaqtuat tuquplutiņaasriiñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun
akiqsruğniqsuq inmiñun, "Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigik-
kamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun." Kisut Agaayyutim uqauti-
givagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik.
¹⁹ Tarra ilitchugigikput ukpiqsriñgisilaanğat, taatnaqhutiņaasriiñ tikitchumi-
ñaiñniqsut kinilirviksragmiknun, taavrumuņa nunamun Agaayyutim akiq-
sruutigikkananun ilinjitñun.

4 ¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaq-
tuq. Anayasuktuaqta nalliqsi tikiñgitpiaqtuq taavrumuņa minguiq-
siağvijnun. ² Takku inuktitun suviksrailaami inilğaallapiaq uvaguttuuq
tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakkağata
anniqsunginñigai, takku Agaayyun ukpigingitlugu. ³ Uvagut ukpiqsriuan
minguiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,

"Akiqsruqtuņa uvamnun uumitchağamni,
'Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiagvigitqukkamnun.' " *Psalm 95:11*

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inigatañhaniğaglaan
nunam. ⁴ Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malğuguutaatigun
uylut itna, "Agaayyun minguiqsiaqtuq savaagmiñiñ tallimat malğuguu-
taatni uylut." ⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, "Isiqitichumiñaitchitka
nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun."
⁶ Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut
Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñgiğmiktigun. Taatnamik isitlasru-
gaaqtugut minguiqsiaqatauliksraptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqik-
suq atlamik uvlumik taipługu "Uvluvanmik." Inugiaktuat ukiut pianikmata
uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqatiqtigun tusraakkaptigun itna,

"Uvluvak tusraagupsuñ Agaayyutim nipaa
siquqsilağniaqasigik isrummatigikkasi." *Psalm 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuq inui Agaayyutim minguiqsiaqtinni qpagich, Agaayyu-
tim uqagitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik inui Agaayyutim

isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvijnun. ¹⁰ Atakkii kiña-payaaq isiqtuuaq Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmiiuq savaagmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaagmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atriługich sivullia-vut suviksraillaami isingitchuat taavrumuñ minguiqsiagvijnun ukpiqqutai-ğimiktigun. ¹² Uvvatakku uqałha Agaayyutim uumaruuq sanjillaapiaghuni. Qamuñaağatlaruuq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqługu isummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiagtuuaq avatmulik avguiraqtuq saunğıñik sagviqługu patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuğaani qanusripayauraq uumaruuq iriqsimangitchuuq, aglaan supayaaq sagviruq qiniqnaqhuni irrak-nun ilaan isivgiugiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamañaqtuuaq Agaayuliqsiqpak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpigilakput payaņaiguta Jesus, Agaayyutim Iğñiña, kamañaqtuuaq agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun sivuğanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaalugatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa aniqusaqsuupmiiuq uvaptiktun supayaatigun, aglaan killuqsangitłuni. ¹⁶ Taatnamik sivuğanjutisa iħuaquttri-qaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunğıuta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuk-taqaqtuuaq iħuaqutriginiakkaqput ikayuğnaqsirağigupta.

5 ¹ Ilišimalapsisun Agaayyutim aglausimarumiñ uqałhaniñ, qaukłipa-yaanğat agaayuliqsit piksraqtaanuragñiqsuq akunğatniñ iñuich savautit-quplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutiniq tunillautiniglu killuqsautiñitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħiñaupluni iñmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutitlagai tamatkua killuq-saqtuat pisagaluqaqatiñ. ³ Ilmun aatchuqtuksraupmiraqtuq tunillautinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautiñitñun Israel-aagmiuñuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauħiq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliq-siqaupautlaitchuq iñmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamañağniaqsangitmiuq iñmiñik agaayuliqsiqpaj-nun qaukłiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagığaa nipliutiplugu,

“Ilvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqağipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu,
aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqułğmiñ. Kiggusriaqagñiqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik.

⁸ Iğñiğugaluññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami iliiñniqsuq tupiksriğimik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naama-siruq, aasriiñ anniqsuitlasiruq iñuñnik taimuñ tupiksriurapayaanik ilaanik.

¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqługu agaayuliqsiqpajmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqunğılluta

¹¹ Uqautiksraukkagaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsipkautigiliksraña taamna ilipsitñun, takku

tusraasrunğitchusri alapisaaqpaitlusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruaamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqałhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagniqsusri niqipiatutlaitlusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesusmik ilitchuğingitchaasuli atlakaağiiksilaanpak nalaunjaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağulla-piaqtuam uqałhanik Agaayyutim kanjqsitłasisaiñağagigai sakiqnaqtuat suliputtuqsritłasriragigaa sum nalaunjatilaanpa killuqsautautilaanpa.

6 ¹ Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qağanaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñiqsa sivulliuplutiñ ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanjiñiñ tuqułhum sulim mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriñikun, ² sulil ilisautriłuni paptaagihigtigun sulini illailuni argañnik iñuñnun, sulil ilisautriłuni anjitiqłhatigun tuquñjaruanik ataniiñikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigiğai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinin iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisuğikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriřuağuaniktuaq kanjqsipkakkaunjanikami Agaayyutim qau-managun, uuktuğanjanikamił aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamił Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuğanjanikamiunlu nakuułha uqałhan Agaayyutim sulisañniqałha Agaayyutim aňalatchisaan, ⁶ tarra—taatnasiq ukpiqsriřuağuaniktuaq taggivağumi maliguğaluahigmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iğñiña Agaayyutim, sulim mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayusisiaqaqtuq nunatun qanakkusiaqaqtuatun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununpa nunaligiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğiqsitaauruq nunatun nauriragaqtuatun kakitłagnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğitchugut itilaapsitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunjaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillapiatqisi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriñiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuñiñia-piaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinañiağiksi niğiugaqałiqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsriřuanun akuqtuiruanun ukpiqsriñikun anuqsruñikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanañik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiun Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnağikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsruñikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. ¹⁶ Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuğlugu iñuum atqa kamanatluktuq iñmikniñ. Anjigutauruam nalupqinağagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavağutiksraq piiğlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinağukka

tamatkununa akiqsrukkağmiñun atlanjuğumiñaisilaana sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqlugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitichuq. Taatnamik tun-
navigigikput Agaayyun atuqamiun akiqsruutini nalupqinaiyautiniñu, atakkii
uqałha atlanjutlaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuk-
saallapiagaatigut tigungmitqiağiquplugu niğiugaq qaisauruag uvaptiknun
qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğiugagikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq
aullatłaitłuniñu sanjipłuniñu. Taamna niğiugaq kisaqsimarug qılañmi sivu-
gaanillapiag Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqinñiqsrauruam
ıluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus
agaayuliqsiqpaguqtuag atriplugu taimña Melchizedek.

Agaayuliqsi Melchizedek

7 ¹ Tarra taavruma Melchizedek-nım, umialgum Salem-mi agaayuliqsaup-
luniñu kamañağniqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniğaa Abraham
utigtuag akiiliqqaagługich umialgich. Agaayyutiniğaa ikayuusriaqaguplugu.
² Aasrii Abraham-nım Melchizedek aatchuğniğaa qulinjuğutaanik utquti-
payaakkagmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga
Nalaunjaruałhum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami
Umialga Qiñuiññam. ³ İñuich naluniğaiç anayuqaak sivulliañılı unniñ
sumi annisilaana tuqqutilaana. Atriginiğaa İğñina Agaayyutim agaayulik-
siusugaqhuni qanapak taimuna.

⁴ İsrumatigisriun qanutun kamañaqtilaana taavruma anutim, unniikii
Abraham-nım sivulliağikkapta kamañautiqagtıam aatchuğniğaa qulin-
juğutaanik utqutikkagmi. ⁵ Aasrii Abraham kınuviaqagñiqsuq Levi-mik
aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqługu maligutaksraq Moses-nım aglaana
Israel-aagmiupayaat qulinjuğutikuruksraunıqsut taapkununa Levi-tkuaya-
nun agaayuliqsiğıqtıanun. Taatnaqtuksraunıqsut iluqatın Israel-aagmiupa-
yaat qitunğagıgaluaqtıtlutın Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchize-
dek Levi-tkuayaanunğıñğagmi akuqtıñıqsuq qulinjuğutmik Abraham-miñ.
İniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqagtıuq.
⁷ İñuk qaitchirıuag ikayuusriaksramik kamañatłuktıuq iñunmiñ akuqtıruamiñ
ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtıraqıtut
qulinjuğutınik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilaanañnik, aglaali Melchizedek
akuqtıruq qulinjuğutınik, aasriiñ uqagımaıtuq tuqunılu. ⁹ Uqautigilla-
glagu taatnatun, Levi kınuviaqtıummagmi kiñuagun akuqtısuugaluahıni
qulinjuğutınik, ilaan qulinjuğutıkunığaa Melchizedek-mun atakkii sivullia-
nan Abraham-nım taimmani tapıtılu. ¹⁰ Takku Levi anıgaluaqtıtnagu
innıqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-nım Melchizedek-nım paaq-
maun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtıñıqsut maligutaksramik Moses-kun
atuqtaksraqtıummaitñik anılatchıñhatıgun agaayuliqsit savautrıñhatnik
Agaayyutmik. Uvva savaanıt tamatkua agaayuliqsit annıqsuiñıñıaullapiag-
niqpan naamasılugu, suvaata inuqsrağniqpa atlakauruamik agaayuliqsımik
aggıqsuksramik atrıluq Melchizedek kınuviağınğısana Aaron-nım? ¹² Tarra
Aaron-nım kınuviañi agaayuliqsauruksraunğıqsut, atakkii nutaag agaa-
yuliqsi agğıqsuq, Melchizedek-tun ittuag. Taatnamik maligutaksraq anıla-
tchirıuag savautrıñhanik nutaam agaayuliqsiqpau simmiqsuksraunıqsuq.

¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanuŋitchuq, nalliatunniñ siwulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiŋ tunillaqtuŋviŋmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kaŋiqalħa Judah-miñ. Moses-ŋum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaaŋniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiŋuŋitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ŋum aglakkaŋatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiŋuqtuq saŋŋiagun iñuulħum simmigumiñaitchuam. ¹⁷ Agaayyutim uqalħan nipliutiginiŋaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaaurutin qaŋapak taimuŋa
atriplugu Melchizedek.”

Psalms 110:4

¹⁸ Aasiili siwulliŋ tilliñ atuŋumiñaiqsuq takku sayaitluniġu sumun ikayuutauyumiñaitluniġu. ¹⁹ Maligutaksram nalaunŋasripkaŋumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niŋiuganiktugut nalaunŋasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qalliġaaŋiaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñiŋaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiŋuqtut nalupqinaiyautiġaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiŋuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Ataŋguruam akiqsruutigaa
isrummitqikkumiñaitluni, itna,
Agaayuliqsaaurutin taimuŋa.”

Psalms 110:4

²² Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutigaa nakuutluktuam siwunniugutim. ²³ Sulipsuq, iluqatiŋ siwulliich agaayuliqsiŋ nayutituiñatlaiñiŋiŋisut savaaŋmikiñi atakkii tuquġħum piiqsittagi. ²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsaauruq nayutituiñaqtuuq taimuŋa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagaŋigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun iŋmigun, ataramik iñuuruq iŋiqsruutipluni ilinŋitiŋik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuŋigikput ipqitchuq taqsraqtaitchuaŋlu pigiirrutaitchuaŋlu piisimaaqtuaŋlu killuliqiriñiñ, aasriiñ kamaŋaq-sipkakkaupluni qilaŋmi. ²⁷ Inuŋiŋitchaa tunillaqtuġiksraŋi uvluŋaŋipman taipkunatitun qaukġiŋisitun agaayuliqsiŋ qaitchisuuruatitun tunillaqtutmik, siwulliuplugu iŋmiŋ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aqatmiŋ killuqsautiŋitiñun. Aglaan Jesus tuqumaki sannigutami tunillautigiruq iŋmiñiŋ atausriŋmiaqlugu. ²⁸ Moses-ŋum maligutaksraŋagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsiŋ qaukġiŋuŋuŋurut. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iŋni agaayuliqsiŋpaguŋtitmauŋ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiŋpaugiŋsiruq taimuŋa naamaupluni supayaakun.

Agaayuliqsiqpaŋa Siwunniugutim Nutauruamli Nakuutluktuamli

8 ¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaŋniġlaksiuŋ, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiŋpaŋmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaŋan kamaŋaqtuam Agaayyutim qilaŋmi. ² Savautriruq agaayuliqsiŋpaupluni inimi ipqiñiŋisrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaŋmi], iñuum nap-paŋiŋsaŋani aglaan Ataŋum iŋmiñiŋ nappakkaŋani. ³ Qaukġipayaŋat

agaayuliqsit qaitchisuuruksaurut aatchuutiniḡ tuniḡḡautiniḡlu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqaqtuksauruq Agaayyutmun. ⁴Uvvaami Jesus nunami itchugaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutiniḡ tuniḡḡautiniḡlu tuvraḡlugu maligutaksraq. ⁵Agaayuliqsiḡpayaat savaaqaḡaqtut agaayyuvikpaḡmi nunami atrinḡḡhiḡaqtuami taḡḡaḡhiḡauruamiḡlu tuvraḡlugu agaayyuvikpaḡiaq qilaḡmiittuami. Moses nappaqsaasḡḡḡataqmauḡ tupiq agaayyuvikpak-sramun Agaayyutim uqautiniḡaa, “Qaunatiḡaḡḡutim nappaḡumagiḡ tupiq tuvraḡlugu iliktiḡutaa iḡisauttusriḡaḡikkan iḡḡimi.” ⁶Aglaan pakma Christ-ḡum akuqtuḡaa kamanatluktuaq savautriḡḡiḡ atlaniḡ agaayuliqsiniḡ savaut-riruaniḡ nunami. Taatnamik Jesus-ḡum akunniḡutauruam atausiḡḡuqtitkai Agaayyunlu iḡuiḡḡu nakuutlukuakun sivunniḡutikun. Taamna nakuutluk-tuaq sivunniḡuḡun tunḡaviḡigaa Agaayyutim tuniḡsimathanun, tupiksriḡḡha-nuunḡḡḡaa iḡuiḡ. ⁷Uvvaami sivulliḡ sivunniḡuḡun patchisaiḡḡiḡḡpan, atlamik inuḡnaḡayaitchuq. ⁸Agaayyutim quyaḡiḡḡiḡḡiḡai iḡuḡikkani aasriiḡ itnaq-huni,

“Taimanigu sivunniḡutiḡaḡisiruḡa nutaamik
iḡuiḡun Israel-ḡum Judah-mḡlu.

⁹ Itchumiḡaitchuq atrinḡatun sivunniḡutim
qaisaptun aapaanḡitḡun uvlumi taivrumani
tasirriutikapkich aullautiyaḡḡuḡich Egypt-miḡ.

Tupingiḡmatruḡ sivunniḡutiga taatnaḡḡuḡich suksraaḡitka,
niḡliqsuḡ Ataniḡ.

¹⁰ Una sivunniḡuḡun inillaḡniḡaḡa Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, niḡliqsuḡ Ataniḡ,
Iḡiḡisigiga maligutaksraḡa iḡuḡma isrumatinḡitḡun aglaḡluguḡlu
uummatinḡitḡun,
atriḡuḡu iḡuk aglakmatun kaliikkamun.

Iḡiḡisa kamagigisigaatḡa kisima agaayyutauluḡa
aasriiḡ iḡiḡich iḡuginiaḡitka.

¹¹ Taivrumanigu kiḡaunniḡ iḡisautriyumiḡaipaqtuq
nunaḡatmiḡnik aniḡatmiḡḡlu itnaḡuni, ‘Iḡichuḡiḡu Atanḡuruaḡ.’
Atakkii kisupayaam iḡisimapiḡaḡisigaḡa
kamanaiḡḡiḡsramiḡaḡlaan kamaḡniḡsramun.

¹² Takku iḡunḡuḡigisigitka tupingiḡitchaluaḡtitḡlu.

Suli itḡaḡitqikkumiḡaḡitka killuqsautiniḡ. *Jeremiah 31:31-34*

¹³ Agaayyutim uqautigikamiḡuḡ nutaḡ sivunniḡuḡun tarra uqautiginiḡaa
sivunniḡutiḡruaḡ utuḡqaliruḡuḡluḡ. Supayaḡ atugḡaḡumiḡaiḡman utuḡ-qalipḡuni piḡaḡtuḡ.

Nunamitḡaḡtauruḡlu Qilaḡmitḡaḡtauruḡlu Agaayumaagvik

9 ¹ Aasriiḡ sivulliḡ sivunniḡuḡun atuḡtaksraḡaqtuḡ agaayuliqsitḡlu iḡuiḡḡu savautriḡḡsraḡatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiit-tuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaḡtuḡ. Sivulliḡmi inimi kialuuraḡaḡviḡaḡhuni niḡḡviḡaḡhuniḡlu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiḡaḡhuni asrii ipqitchuanik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraḡ taiyuutiḡaḡniḡsuḡ inimik ipqiḡḡiḡsrauruamik piḡaḡtuḡaḡ ikipkaiviḡiamik

tipragiksautinun pīliaq kaviqsaamik maniqmik suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaaq kaviqsaamik maniqmik. Iḷuani ipqitchuam suluutim iḷulik pīliaq kaviqsaamik maniqmik imalik Manna-mik suli ayauppijanik Aaron-ḡum akutuqpalitḷaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksramik. ⁵Qaanani suluutim matuan isragullak tuglauqsimaaraagnigaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaqqtuq. Uvluḡagipman agaayuliqsit isiḡagniq-sut siḷalligmun inimmun savautityaḡlugu Agaayyun atuumaraḡathatigun. ⁷Aglaan kisimi qaukhiat agaayuliqsit isiḡhiḡauraqniqsuq iḷulligmun inimmun aasriiḡ atausriḡmiaḡlugu ukiuḡagipman saagaqhuni auḡmik qaisaksraḡmiḡnik killuqsautmiḡnun suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsauqtat naluhigmiḡtigun. ⁸Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kanjisiḡpkaḡaatigut apqun inimmun ipqiḡḡiqsraurumun aḡmanḡisilaanjanik uvaptiknun napaniqututilaaganani siḷallium inim. ⁹Taamna siḷalliq ini atrikusrautauruq iḡuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaḡḡugich tuniḷḷautit nalaunḡasripkatlaitchaat iḡuk Agaayyutmi; iḡuum aatchuutaiḡ patchisaiḷaaqtitkumiḡnaitchaat qauḡrimmaaḡiutillautajanani. ¹⁰Tamatkua atuqtaksrat aḡalatchiḡhiḡnaqtut niqiniglu imimiglu suli iḡḡuutiksraqtuḡvikaanik. Iḡuich tupiksriḡuksrauniqsut tamatkuniḡa qaaḡhiḡakun atuqtaksranik inillanḡiaḡhanunaglaan nutaanḡuruam nakuutluktuam sivunniugutim.

¹¹Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiḡpagigaa sivunniugutim nutaanḡuruam nakuutluktuam. Christ savautiriraqtuq kamanatluktuamiḷu nakuutluktuamiḷu agaayyuvikpaḡmi nunakḡaḡtaunḡitchuami suli nappanḡisaḡatni iḡuich. ¹²Christ isiqtuq ipqiḡḡiqsraurumun inimmun saagasunḡaqani auḡjanik niḡrutit, aglaan isiqami tuniḷḷaqtuutiginigaa auni piqtutigiḡluta atausriḡmiaḡlugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuḡa. ¹³Atakkii taimani iḡuk qaayugḡnaqsiruaq killuliqiḡmigun. Ilaa ipqiḡsitqigaqtuq agaayuliqsim siḡiḷḷautipmagu atuḡlugu auḡat niḡrutit suli kulavauram ikipkaḡtam aḡraḡa. ¹⁴Tarra, nalupqinaḡiḷḷapiaqtuq auḡanun Christ-ḡum salummaḡtilaḡa qauḡrimmaaḡiutillautaptiknik savaanḡiḡniḡ kanḡiḡruaḡtam, atakkii tuniḷḷautigiruuq iḡmiḡnik killuutaitḷuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautiriḡhiḡaḡuqtugut Agaayyutmik iḡuuruamik.

¹⁵Tuqukami Christ akunniḡutiguḡniqsuq Agaayyutmiḷu iḡuḡmiḷu suli sanḡiḡaḡtitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ḡum tasutlasigai iḡuich tuquruksrauraut piqtutigiḡlugu tupiksriḡḡiḡḡat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutigruami. Tasuḡnigai iḡuich Agaayyutim piksraḡtaagikkani akuqtutiqupḡugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iḡuutigimik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶Sivunniugun Agaayyutim inillakkana atriḡaḡtuq sivunniugutmik iḡuum aglagikkajanik iḡuunḡaḡmi. Tuquanikpan iḡuich iḷisimarautlaruksaurut tuḡḷḡhanik taavruma iḡuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷Takku iḡuum sivunniugutaani sanḡiḡutaitchuq iḡuunḡaan taavrumiḡa aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuḡḷḡhan aquagun sivunniugutaa sanḡinigaqtuqtarra. ¹⁸Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanḡiḡaqmiuq tuḡḷḡhatiguhḡiḡnaq niḡrutit auḡatigunlu. ¹⁹Moses-ḡum uqautiqaaḡamigich iḡuich tillisipayaat maligutaksram tiguniḡai auḡat nuḡḡaich iḷaplugu imigimik suli kaviqsaḡa ipnaim mitqualu hyssop-ḡum akiḡuaniglu, aasrii siḡiḷḷakḡugich

makpigaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliqhuni ilinjitñun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaña ilipsitñun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ñum siqillañnigaa auk ipqitchuamun inimum taputiplugich sut atuñuuruat savautriñigmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañagaaq-huni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitchuq killuutinin auk maqipkağaluaqnagu.

Christ-ñum Tunillaqtuñhan Piigai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqisaksragirağnigaa siqillaautiqalñhagun auñmik ipqitchuamun inimum tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuqnaqtuq inimum ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimum savaagikkanañtun iñuich, tuvrautauññaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimum. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuğaallapijanun Agaayyutim akunnigutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukñiata agaayuliqsit Israel-aagmiñuñuatu isiguuruq ipqiñniqsramun inimum ukiutauğagipman saagaaghuni auñanik niğrutim. Aglaan Christ aatchuutigitilgataqtuksraungitchuq inmiñik akulaiqługu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitigataqtuksraugumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iniqtaulñhaniñaglaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviğniqsuq atausriğmiaqługu piigiaqługu killuqsaun tunillautigipluni inmiñik. ²⁷ Inupayaaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atannikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriğmiaqługu piigiaqługich killuutiniñ iñupayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piigiasruñaqnagu killuqsaun aglaan annautityağlugich utaqqiruut ilaanik

10 ¹ Maligutaksraña sivunniugutigrum tikkuaññağniqsuq naamasiruamun tunillautaanun Christ-ñum, tağğagilññaqługich ilumutuuruam. Ukiuğagipman piquitigiplugich iñuich agaayuliqsit aatchuğuurut tunillautinik. Aglaan tamatkua tunillautit killuutaiqsitñaiñniqsut iñuñnik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillautit killuutaigitlakpata iñuich nutqautianikkayağaat tunillaqtuñiq inilğaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanuñuatu salummaqtinniqpata atausriğmiaqługu itqağitqikkayaitkaich killuutitini qauğrimmaagiutillautagmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillautauruatu itqaqti-rutaauratut killuutiniñiñ ukiuğagipman. ⁴ Takku auñat niğrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik. ⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna, “[Agaayyutmaan,] Pigağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu aglaan timiqaqtiluglu uvamnik tunillautigitqulugu.

⁶ Ikipkaqługich aatchuutit tunillautilu killuutaigutiksra quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuña, ‘Agaayyutmaan, agğiqsuña savaagityaqługu pisuñhiñ, aglaksimañhatun makpigaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnağniqsuq, “Pigağukkumiñaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu, ikipkaqługich aatchuutit tunillautilu killuutaigutiksra quyalisaungitchut ilipni,” iniañuğaluññaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, “Agaayyutmaan, agğiqsuña savaagityaqługu pisuñhiñ.” Taatnaqami Christ-ñum suksraağnigaa sivulliq sivunniugun tunillaudituummaisa aasrii inillakługu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ñum tupiginigaa Agaayyutim

pisuŋha. Tunillautigikamiuŋ timini pisigiplugich killuutit ipqiqaŋaatigut nalaunŋapkaqhuta Agaayyutmi atausriŋmiaqlugu.

¹¹ Aasriili agaayuliqsiŋpayaaq savautiriraqtuq uvlugagipman qaitchiŋluni atlaŋŋutlailaanik tunillautinik killuutaigiyumiŋaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tunillautmik killuutininun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim miŋŋuiqsiagiahuni savaagmiŋiŋ taimuŋa, ¹³ taimakŋaniŋaglaan utaqqiŋluni tarani uumigirini akiiliiŋksraŋatnunaŋlaan. ¹⁴ Takku atautchikun tunillautikun killuutaigŋigai taimuŋa tamatkua ipqiŋsitauruat. ¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigŋigaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillaŋniagiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, niqliqsuq Ataniq.

Iligisiŋgiga maligutaksraŋa iŋuŋma isrummatiŋitŋun
aglaglugulu uummatiŋitŋun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Niqliqsusuli, itna,

“Killuqsautiŋich nalaunŋairrutiŋiŋlu
itqagitqikkumiŋaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillautiksraŋat pisiŋgilugich killuutit inuŋnaŋumiŋaiŋsut.

Qallilaagta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiŋaqtugut isiŋiksraŋtiknun Agaayyutim sivuŋaanun, atakkii Jesus-ŋum tunillautiginiŋaa auni. ²⁰ Christ-ŋum aŋmautiniŋaatigut nutauruamik apqutmik sivuŋaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiŋpaktun qallilaagtuatun Agaayyutmun amuŋatchiaŋanun talukuyaam, uvaguttuq qallilaatlasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ŋum aatchuutiŋgikŋaŋagun tuqpluni. ²¹ Suli kamaŋaqtuamik agaayuliqsiŋaqtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiŋsriuanun. ²² Taatnaŋuta qallilaagta Agaayyutmun ilumutuŋuglugu uumman nalupqisruutailapiaglugu ukpiŋsriŋiŋput, atakkii Christ-ŋum siŋiŋlaqamisigut auŋmiŋik salummaŋai qauŋrimmaagiuŋtillautavut killuqsautiŋtikniŋ suli igguqhuta imigmiŋ ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaŋiglakput niŋiugaŋ uqautigikkaŋput qanuŋliqaangiguta takku Agaayyun akiŋsruiruaŋ tuniŋsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piŋpakkutiŋiksraŋtiknun savaallautaŋaŋiksraŋtiknunlu. ²⁵ Katiraŋaŋata atautchimun qapiŋtangiguta, atrisuŋaŋnagich ilaŋich iŋuich katiraŋaŋaiŋsuat. Iŋichugigiksi Atangum aggitqinŋiaŋha. Taatnaŋlugu pitchuksaagutiŋumaugut avatmun qapiŋtangiguta ukpiŋsriŋiŋtikni.

²⁶ Uvvaami kaŋiŋsiŋqaaŋuŋpta ilumutuŋuŋigmiŋ aasriiŋ killuqsautiŋiaŋuŋpta ukpiŋsriŋiŋiguta Christ-mik, piŋichuŋ niŋiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiŋtiknun piiŋniŋaŋtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iŋuuniŋaŋuŋpta niŋiugiraŋsraŋigikput iŋsiŋaŋtuŋ atanniiviksraŋ, ittuatun ikualaruatun piŋaŋquiniŋaŋtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iŋuk suksraŋangitŋhumi Moses-ŋum maligutaksraŋanik, taamna iŋuk tuquruksrauŋuŋ ilunŋuktaŋilaakun ilisimariŋaŋhiŋaŋpan malŋuŋnik unniŋ piŋasruŋik. ²⁹ Aglaan iŋuk suksraŋangitŋhumi Iŋniŋanik Agaayyutim suksraŋangitŋiŋuŋila auŋanik Christ-ŋum ipqiŋsitigikkaŋmiŋik, Agaayyutim taamna iŋuk anaŋsriŋuŋsatlukkisiŋgaa. Taavruma piŋaŋŋatigaa Ipqitchuaŋ Irrusriŋ iŋuaŋqutriruaŋ ilaanik. ³⁰ Iŋisimaŋigikput kisuutiŋaŋa niqliqsuam itna ipqitchuani

makpigaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqminiqsuq itaa, “Ataŋguruam atanniğisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiağataqtuq anasriñquqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kañiqsiqqaaqapsi ilumutuuruamik ukpiq-sriruannuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniñiğ atqunallapiaq. ³³ İlaatni pisaan-ğatigikkaurusri atniaqsuplusriñu iñuich takkuatni, İlaatnisuli piqatau-łhiñaaguhusriunniñ tamatkunani taatna aḡalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaqaqatigağurusri isiqtauruanik ikayuqluğich sulı quviatchauğikhu-sri ivayaqtukkağualuaqapsi suurapsitñik, İlitchuğiplugu ilipsi suuraqałik-sraqsi nakuutluktuanik nuñuyumiñaitchuanik qılañmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutigağitchi Ataniğmun. Kamanaqtuamik aklıusriaqağniaqtusri nikaitkupsı. ³⁶ Aḡlaan anuqsrutigaqtuksraurusri tupiksriłaağusri pisułhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuağiniagiksi İlaan aqıqsruutigıkkana. ³⁷ Agaayyun niplıqsuq ipqitchuami makpigaani,

“Pivikisuurami agğiqsağamaruaq agğiğisiruq.

Piñatchiağumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunğasripkakkaga iñuugisiruq ukpiqsriłhagun.

Aḡlaan quyağiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvaguł, İlıliqsuutıñitçugut tamatkunani tunutlutiñ piyaqukkauñiaq-tuani, aḡlaan İłaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutiñ.

Urrakusrautai Ukpiqsriłhum

11 ¹ İñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingiğagigaa niğiuğagikkani. Nalupqigingiğagigaa atuamaruksraq qıñiğnaqsıgaluaqnagu. ² Sıvu-llıavut taimani iñuuniagağniqsut taavrumuuna ukpiqsriłkun. Taatnaqluğich uqağillautakkaurut. ³ Ukpiqsriłkun kañiqsigikput Agaayyutim iñiqsitılaaḡa nunamik siqıñiğmiglu uvlugianıglu uqałiğmigun. Taavrumuuna kañiqsigik-puttuq iñiqsitılaaḡa sunik qıñiğnaqtuanik sañjiagun iñuich İlitchuğingisa-ğatnik isrummatigıkkagmıkkun. ⁴ Ukpiqsriłkun Abel aatchuutigaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuanik tunıllautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ğum tunıllautaa uqağiplugu nalaunğatılaaḡa. Abel tuquğaluaqtıtlugu İlitchitlarugutsuli ukpiqsriłhaniñ. ⁵ Ukpiqsriłkun Enoch aullautikkaunıqsuq marrumakḡa iñuunialığmiñ tuquruksraunğitłuni. Taatnaqlugu iñuich paqin-ğıñniğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkağualuaqtıtnagu uqałhum uqautigıgaa ilumutun quyalitñiktaunıniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aḡlaan iñuk ukpiqsriñiğitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupa-yaaq piqatigağuktuaq Agaayyutmik ukpiqsriuruksrauruq itılaanjanik sulı aki-łiutigaqtilaananik tamatkununḡa pıliqillapiaqhutiñ pakaaqaqtuanun iğmiñik. ⁷ Ukpiqsriłkun Noah-m kilıktuusriağigaa Agaayyutmiñ atuamaruksraq qıñiğ-naqsıgaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillısa umiaqpalıruq annautiksra-ğatnik qıtunğami. Umiaqpiłiğmigun sagviqsınniğaa ukpiqsriñiğıłhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchısiqutiniğai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriłha Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunğasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriłkun Abraham tupiksriñıqsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullağ-nıqsuq atlamun nunamun akuqtuıiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannan napmun aullaqtılaani. ⁹ Ukpiqsriłkun iğlaanuruq nunami

akiqsruutigikkani Agaayyutim, irviqahuni palapkaaqpajni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ.¹⁰ Takku Abraham niġugagaġniqsuq nunaaqqiqaqmik payaŋaitchuanik nappaviġimik, Agaayyutim iŋmiñik nappakkaŋanik maligutlugu sivunniugutni.¹¹ Ukpisriġkun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siŋaiyaufiksraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaluŋaġmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitlaruŋuplugu akiqsruqtuq.¹² Tarraasriiñ atausriq aŋun Abraham tuquŋaruatun iŋmiñi iligaluaqtuq kiñuvianiŋniqsuq iñugiakhutiŋ uvlugianisun qilaum sulì qavianaŋatun taġium siñaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmiŋ ukpiġigaat Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtuigaluaqatiŋ akiqsruutauruamik. Aglaan qiniqługich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktitaurut. Piġlaaġiŋitchaat avakŋaqtatilaatiŋ iglaa-ŋutillaatiŋlu marrumani nunami.¹⁴ Iñupayaat uqaqamiŋ iglaaŋutillaaġmik-nik marrumani nunami nalupqinaġaat pakaaqatiŋiŋ kiñuniksrautmiknik.¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruuniġumitruŋ taimña nuna unisaqtiŋ utiħhiñau-galuġniqsut pisukkumiŋ.¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilaŋmi. Agaayyutim itqanaiyautiġaa nunaaqqiġ ilinjitñun, atakkii kanġuġiŋitchaa Agaayyutiniñluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpisriġkun Abraham tuniġlautiqaħhiñaagūniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuqamani aatchuutigigisipmaŋaan iġñituałuni, taamna akuqtuagik-kaŋa Agaayyutim akiqsruutaagun.¹⁸ Piħhiñaġniqsuq ukpiġiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iġniġmigun itnaqhuni, “Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin.”¹⁹ Ukpiginiġaa Agaayyutmun aŋipkaġniaħiksraŋa Isaac tuquŋaruaniñ. Abraham-ŋum akuqtuagitiqikkaa Isaac iligaluaqtuq tuquŋaruatun liilaa.²⁰ Ukpisri-ħkun Isaac-ŋum piġiusriaqaqtiŋmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaġisiħha akiqsruutigikkani sivuniksrami.²¹ Ukpisri-ħkun Jacob tuquaqsikami piġiusriaqaqtiŋmigik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ŋum. Aasriiñ putluni agaayumaaġvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi.²² Ukpisriġkun Joseph-ŋum uqautiginiġaa aullaħiksra-ŋat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġi-ħiksraŋatigun sauniġmi.

²³ Ukpisriġkun Moses-ŋum aŋayuqaakkiñ iriqsimaniġaak piñasruni tatqiñi aniqqaqman. Qiñiqamitku piññaqnaħha iyaalugruam iqsiniġitchuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich aŋugaurat aniqammuurat.²⁴ Ukpisri-ħkun Moses iñuguanikami taiguqnaġniqsuq iñuŋun iġñiŋanik Pharaoh-m panian.²⁵ Piksraqtaagigaa aŋallaqłuqataufiksrani iñuñi Agaayyutim, atakkii quviaginiġniġaa iñuuniaħiġ qaġanaqtuq akisuruqaqtuummaan Pharaoh-m tupqani.²⁶ Isrummatiginiġaa nagliksaaħiksraŋa Christ-ŋum kamanatluk-lugu piqaħhaniñ akisuruapayaaniñiñ Egypt-ŋum, takku ukpiġiaġniqsuq Agaayyutmun akiliġniġnipluni sivuniksrami.²⁷ Ukpisriġkun Moses-ŋum aullaġviginiġaa Egypt iqsiginiġitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilip-luni qiniqtuatuŋ Agaayyutmik qiniġnaitchuamik. Taamna qiniqquraaq siimasraaġutiginiġaa.²⁸ Ukpisriġkun Moses-ŋum inillaŋniġaa niġiqpagvikaaq taiyuutiqaqtuq Apqusraaqtitaufiġmik. Ukpigigaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aŋaŋtnik siqilłautiksraŋitiñik tupqisa taluŋitiñun. Agaayyutim ilaksiatqunġitchai piyaqqiraumun Israel-aagmiut aŋayukħhiich.

²⁹ Ukpiqsriñikun Israel-aagmiut ikaağniğaat tağiuq atiaqatuaq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagałuağniqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriñikun Israel-aagmiut kaivraağniğaiç katchiñi Jericho-m tallimat malğunni uvluni. Taatnaqhutiñ katchich katagałaniqsut. ³¹ Ukpiqsriñikun Rahab akiisuk tukkuğiniğaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqquñgitchuq piqatigilugich Jericho-ğmiut ukpiqsriñgitchuat Agaayyut-mik.

³² Sumiksulitai uqapsaağisivik? Pivikitchuq uqautigisağupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiqsriñikun taipkua akimaraqtut umialiqniñ, nalaunğarualiqiplutiñ, akuqtuipłutiñ akiqsruutigikkanañik Agaayyutim, umitłaplugich qaniñich lion-nat, ³⁴ qamitłaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutiñ savikpakun tuqqutałiğmiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigñaqsiplugich aņuyalığmi akiilıtłasiplugich aņuyaktiñich atlat nunat, ³⁵ unniñ ağnat akuqtuipłutiñ tuqunaruamiknik aņitqiksitaupmata. Atlat iñuich naņititau-niqsut tuqułhiñaaguqhutiñ ayakługu annagviksraqtiñ, niğiugaqaghutiñ aņit-qihiksrağmiknik nakuutłuktuamun iñuulıgmun tuqanikkumiñ. ³⁶ Atlattuuq nagliksaqałmiñiqsut mitautigitchiupłutiñ ipiğaqtuqsiupłutiñlu qiliğugilılu isiq-taupkağugich, ³⁷ uyağañniğlu miłtuqtuqsiupłutiñ, uluaqtuğugich avikługilılu, uuktuaqsiupłutiñ, tuqqutaupłutiñ savikpakun, qipiłutiñ atnuğaaqhutiñ ipnaich amiñitnik tuttułuuraisalu, piilıluqhutiñ, iłuiłıluqtitaupłutiñ, atniaq-siupłutiñ, ³⁸ qipiłutiñ suviksraılaami iñgiñi, iñuuniaqhutiñ sisini nunamılu uyağatunmił. Iñuiñ nunam naligingitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinağutriruat ukpiqsriñiğmiknik uqağillautaqługich. Aglaan nalliat akuqtuiñgitchuq iñuunğagmiñ Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiaqtuq nakuutłuktuamik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkaauruksraupmiut piqatigiluta tikiñ-ñiaqaptigut aņaayuqautaanun Agaayyutim.

Agaayyun Aapakput

12 ¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avatanıut-riruanik uvaptiknik nuviyatun, aasriıli tamatkua uqağihıñaugaat ukpiqsriıiqput. Aqpaliutraqtitun piiğugu unaviqutağikkanañi, ki, piiğaglavut qilampiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Atanıgmik. Aqpaliutraqta iğłutuiñikun tikiññiałhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullağniiraalu naamasriraalu ukpiqsriııapta, [atakkii tunğavigigaa Agaayyun iluqnaqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq akilıusriaksrani suksrağingitkaa kanğunaqtuaq tuqułiq sannıgutami. Aasriñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tuğaanun aņalatchiqataupłuni. ³ Jesus iğłutuipmiñiqsuq qanusripa-yaanik akiłilıluğutiñitnik killulıqirit. Isrummatigiraksrağigiksi Jesus piyuaq-siugupsı taatnatun, miñğugangitchumuusriıi qapiņasrirağangıusri malıgua-łapsitni Christ-mik.

⁴ Killuqsaun ayyauqtuğaluagiksi, aglaan ayyauqtunğitchiksi pigiitchuaq tuqułłapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaağıłha ilip-sitñun itna liılaa uqağipmatun qitunğamun,

“Iğniin, suksrağiñgiğñaqnagu nalğusruutaa Atangum

unniin qapiņasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalguqsruḡaḡigai tamatkua piqpagikkani, sulī annauksraqḡugich iñupayaat iḡñigiliutikkani.” *Proverbs 3:11, 12*

⁷ Igḡututaksraḡigiksi nalguqsruutaa Agaayyutim. Aḡalattagigaasri iḡñigikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiguruuq aapauruam anasriñḡuqsatlaisaḡa?

⁸ Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalguqsruqsimaitchupsi aapaiḡapsisun ilumutun iḡñigiliutipkaqsimañiñiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalguqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksrirusrauruguttuuq Aapaḡatnik irrutchipsa pitḡuglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruituchamun iñuuliḡmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalguqsruḡaḡigaatigut nalaunḡana-srugikamitruḡ. Aglaali Agaayyutim nalguqsruḡaḡigaatigut piñḡagviksrap-tiknun ipqiatigisrukhuta iḡmisun. ¹¹ Iluqani nalguqsruun quvianaitchuuruq atniḡḡaḡmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalguqsruun nakuu-tilaḡaḡa Agaayyutim qitunḡaḡikkaḡiñun, tupiksriḡiḡmiktigun iñuguqtut atuit-lasiruat nalaunḡaruamam sulī iñuuniaqtuat qīñuiñḡakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigiḡ niviḡasriruat argasri sulī sayaitchuat niusri; qapiņasiñasri. ¹³ Qaiqsisigiḡ apqutiksraḡat isigapsi. Aasriiḡi sayaitḡutiḡ ukpiq-sriruat pisrulguitchuatun puukaḡumiñaitchut atniḡutiḡ, aglaan mamititaulu-tiḡ saḡḡisitiḡiḡiaqtut.

Ilisauttit sulī Kiliktuutit

¹⁴ Qīñuiñḡaḡautrisitchi iñupayaanun, iluḡnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianḡitchuam taatnatun qīñitlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qau-natqiaḡigitchi kiñaunniin iñuk suliquitiksringiḡḡiaqani iḡuaqqaḡaanik Agaayyutim. Qaunaḡinḡitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitiñun miqutchi-suuruat isrumaḡiḡiḡisitlusri, atriḡlugu kaḡiḡruuq maqupkairuq nauriamik.

¹⁶ Naagaunniin iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitḡuni Esau-tun iḡiḡḡaa-nimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluḡmiñik aḡayukḡiuliḡmigun atauchimun niḡiñiḡmun. ¹⁷ Ilisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ḡum piḡhiñaa-ḡuqamiuḡ piñḡaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaḡuaḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikḡumiñaiñḡaniḡniqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriiñ, tikisimaitchusri iñḡimun aksinḡaitchuamun atriḡlugu iñḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qīñiḡniḡaat iñḡiq ikualaruq ikniḡmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuḡḡiḡullapiaḡhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatraḡanik qalḡuqtautim sulī nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpaḡitḡutiḡ uqapsaaqtut nipimun uqatitqinḡitiḡutiḡ. ²⁰ Agaayyutim tiliñiḡai, “Niḡrutimunniin aksikpaḡu iñḡiq miḡuqtukkauniaqtuq uyaḡaḡnik.” Aglaan iñuich tatamiḡallaktut. ²¹ Iñḡim qīñiḡsaḡha tatamnalla-piaḡataqtuq. Moses-unniin uqaḡniqsuq, “Atqunallapiaḡ iqsitchakḡuḡa uulik-siruḡa.” ²² Aglaan tikiñḡaniktusri Agaayyutim nayuutiḡhanun tikitmatun iñḡimun atiliḡmun Zion-mik, sulī nunaaqqiḡpaḡanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, sulī israḡuliḡnun kisiñḡaḡumiñaitchua-nun. ²³ Tikitchusri katiḡpaḡviatnun aḡayukḡiupḡutiḡ iḡḡiḡiñi Agaayyutim atiḡich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñu-payaat irrusrinḡitiñunlu nalaunḡaruat iñuich tuquruat naamasriḡkakkaupḡutiḡ pakmani. ²⁴ Utlautipmirusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuqtuamun

nutauruamik sivunniugutmik iñuñnun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkañigaa auni sannigutami. Aña Abel-ñum tuqqutauruaq uqautiqahñaqtuq akisautmik, aglaan aña Christ-ñum uqautiqatuq natqigutri-ñigmik.

²⁵Naalañnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññisut anasriññuq-saqsiuñgimiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilijitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutluñallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶Injilgaan Agaayyutim iliqsraqtiññaagaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniañgiga nunaññaungitchuaq aglaan taputiniaq-migigaptuq qilak.” ²⁷Taavruma uqañhum “atausripsaami” nalupqinañlapiagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtañgikkani atlanñuqtitkisiññiplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸Taatnağuta akuqtuññaqtugut isruitchuamik kiñuniñgmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayyutaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriñkun taluqsriñkunlu, ²⁹atakkii Agaayyutigikkaqput suunğıirağaqtuatun ikniqtun ittuq.

Aqulliich Alğaqsruutit

13 ¹Piqpakkutititchi ataramik aniqatigiññapsigun Christ-kun. ²Suksra-ğingitchuksraursi tukkuğiññañgmik takku ilañich iñuich tuyuğ-miağañnisut israğuliñnik nalunğaisa israğulgutilañjitñik. ³Itqumasrigik tamatkua isiqsiviniñmiittuat isiqsiviniñmiitqatigipmatun ililugich, tamatkualu añaallaquksiuuat nagliksaatigipmatun timipni ililugich. ⁴Katchuusrimañiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqatigiiksuaq katchuusrimañiqtik ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵Kimmutiqatlusrunağasri manij-mik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruuq,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraagumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶Taatnamik nalupqisirunğıtluta nipliññaaurugut,

“Atanguruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuña iñuum qanuğaañunniñ.”

Psalms 118:6-7

⁷Itqumasigik añaalatigikkasri uqautiruat ilipsitñun uqañhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatitun iñuuniañgmikni suli isrummatigilugu qanuq tuqłhat. ⁸Jesus Christ atlanñutłaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, tai-muñalu. ⁹Iñuñmun avallaktitnasri atłakaagisigun atłanaqtuanuplutinj ilisaut-tutiñisigun malingiquplusri Agaayyutim ilumutułłhanik. Nakuuruq sayyik-kaugupsi ukpiqsriñipsitñi Agaayyutim iñuagqutaagan; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriñipsitñi maliktuiñagupsigik iñuuniaqutit tuniññautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tuniññautitigun anniqsuutiginiañgitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰Uvaguttuuq tuniññautiqagtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuqułhagun Jesus-ñum piñiusriaaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niğgivi-gitłaitchaat tuniññautigikkaqput. [Taamna itnautauruuq, tamatkua anniqsuk-kauniruat tupiksriñigmiktigun iñuuniaqutininik piqataulguitchut uvaptikni.]

¹¹ Ukiuḡaḡipman qaukḡiata agaayuliqsit qamuḡautiraḡigaa auḡat niḡrutit ipqiñḡiqsramun inimun tuniḡḡautigisaḡḡugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuquḡaruat niḡrutit timiḡich ikipkaḡtitlugich siḡataani nullaaḡtuḡvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami siḡataani nunaaqqim, tuniḡḡautigisaqamiuḡ auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnaḡtaasriiñ ilaanukta siḡataaniittuamun nunaaqqim, iḡlutuutiḡaḡuta iñuich naḡḡuqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niḡiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilaḡmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsrīḡkun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ḡum savaaḡikkana uvaptiknun, nanḡaqsi-maaḡlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriagiksaati-tun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tuniḡḡaḡtuutigiplugich. ¹⁶ Nakuu-rualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkunḡa inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aḡalatigikkasri aḡalatillusri iliniḡñun, atakkii kiggutiḡaḡtaksraḡigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaḡhutiḡ qanaksrirut iñuuniaḡapsitñik. Tupigigupsigḡ savaaḡtiḡ quvia-tchaḡḡiutiginiagaat, aglaan sakiḡniutitkupsigḡ piñḡautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauḡrimmaagutiillautaaḡtugut patchisaitchuamik iñuuniallautaḡukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillaḡniaḡtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutḡugipsi utiḡtitauḡksramnun ilipsitñun qilamipayaaḡ.

Agaayuliḡ

²⁰ Agaayuruḡa Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiñḡamik. Jesus tuqu-kami sannigutami kamaḡaqsiḡluni munaqsriḡuḡtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulī maḡipkaqamiuḡ auni nalupqinaḡñḡigaa nutaaḡ isuksraitchuaaḡ sivunniḡḡutauruaḡ. Piquḡtiḡiplugu taamna Agaayyun aḡitḡiksitchiruḡ atan-naptiknik Jesus-mik tuquḡaruaniñ. ²¹ Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuḡ-lisituḡ pitḡasiḡlusri pisuḡḡikkanaḡnik supayaakun. Savaglisuḡ ilipsitñi akuḡ-tuyunaḡtuamik iḡmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiḡaḡisigikput pakma qanḡapaglu. Amen.

Aqulliich Iḡammiuḡutit

²² Aniqatiumaan, inḡiqsruaḡipsi naalaḡnitquplugich uḡalitka pitchuksaaḡu-tauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ Iḡisi-matḡugipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitauḡhanik isiqtauviḡmiñ. Agḡipqauraqpan iluqanuk qiñḡiaḡisigipsi.

²⁴ Tuyuḡivut nayaḡḡaḡmḡik iluqaisa aḡalatigikkasri ukpiḡtuḡuruapa-yaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuḡmigaasri iḡammiuḡutillautamik.

²⁵ Agaayyutimtuḡ tuḡluagḡisi iḡuaḡutillautaḡmigun.

James-ŋum Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuŋa nayaanŋaŋmik iluqaitn̄un siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpigunlu Puqiuŋlu

²Aniqatiumaaŋ, atlakaagiich uuktuaŋutit tikitpasi quviatchauŋgillapiagi-tchi. ³Ilisimagiksi ukpiqsriŋiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriŋlaagagigaa. ⁴Sivutmuulgulhum savaani pianikpagu ilipsi piguqniaqtusri naamapmiŋusilu, susruksiunŋigusriŋlu. ⁵Nalliqsi kaŋiqsimaitkumi suvaata uuktuaqsiutilaag-miŋik, ki, inigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanun iglikkuttutaitluni sulisakatautaitluniŋlu. ⁶⁻⁷Taamna iŋuk iniqsrugli arguaq-qutaiglugu. Ilaa iniqsrugumi aasiiŋ ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuq-tuiyumiŋaitchuq isumatuligimik ataniŋmiŋ. Iŋuk nalupqisuktuaq atriqaqtuq aŋalatchiqsuatun taŋiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸Taamna iŋuk sivun-niŋuitchuq tuniqsimaruŋuŋitchuq suraŋalipayaaŋmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriunitchuatlu

⁹Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kama-naqsipkaqmani, ¹⁰suli inuqsriunitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchik-sipkaqmani. Inuqsriunitchuaq tunŋaviqaqtuaq umialgutmiŋun nauriatun ittuq: ¹¹Upiŋgaami uunaqtaqman siqiŋŋum pannaqŋukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiniyunaŋaluaqtuat piunŋigaqtut. Taitŋiatun umialik tuqulliniŋiaq-tuq iŋuunuraŋniallaŋmi.

Uuktuaqsiuŋiglu Aniqusaaqsiuŋiglu

¹²Quvianamiuruq iŋuk malinŋuŋutranitchuaq uuktuaqsiukami atakkii payaŋaittuniŋagumi akuqtuigisiruq akiŋŋaktaksraŋmiŋik iŋuŋiŋimik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiŋun. ¹³Kisupayaaq aniqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuaqsiuŋikun patchisigiraksraŋinitchaa Agaayyun itnaŋuni, “Uvaŋa aniqusaaqsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsauluta. Agaayyun-unniŋ aniqusaaqsiukami malinŋuŋutratlaitchuq. ¹⁴Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsiuraqtuq kaviuguk-saaqtaukami napitaukamiŋlu kimmutmiŋun. ¹⁵Tarra, iŋuum kimmutmi pigiit-chuam killuliqisuupkaŋaa, aasiiŋ ilaan killuqsautaan tikiutiŋlugu tuquŋig-mun. Taatnaŋhaiŋa ittuq.

¹⁶Kimun killukuaŋutipkaqasi, aniqatiumaaŋ piqpagikkamaaŋ! Agaayyun patchisiginasiuŋ aniqusaaqsiugupsi. ¹⁷Iluqani nakuuruapayaaq

pakmaknaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsağumiñaitchuq tağğatun siqiniq nippi-man. Agaayyun aniqusaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iñuich simmiqtaqtut payanakhutiñ. ¹⁸ Pisuligmigun Agaayyutim nutaaguqtitkaati-gut uqalikun ilumutuuruakun sivullitqupluta akungatni iñiqtagikkani, iluq-nauqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalağniruatlu Tupiksriuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalağniñiksrağmiñun uqaqpaniñiksrağmiñunlu qinnaktañiñiksrağ-miñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakkumiñaitchuq nalaunjarua-mik pisulhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaun-jaitchuq. Aglaan atchiñikun uqałha Agaayyutim akuqtuğlugu inillakkaña uummatipsitiñ. Ilaan uqałhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaalhiñaqasi Agaayyutim uqałhiñik aglaan tupigilugich. Ukpisqa-qasi ilipsitiñik naalağniñiñalikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalağniñiñiaqtuaq Agaayyutim uqałhiñik aasiñ tupiksriñitluni iñuktun tağğaqtuuraaqtuatun ittuq qiniqtuaghuni iñmiñun. ²⁴ Qiniqtuagqaaghuni iñmiñun aullaqamiasiiñ piiguğagigaa qanuq qiniñaqatilaani. ²⁵ Agaayyutim uqałha nalaunjaruaq maligutaksauruq. Tupiksriñi taavrumiña maligutaksramik patchisaigu-tauruq. Iñuum pakkiagitiñiaqamiñ—piiguqtasunjaqnagu tusaakkani aglaan atuğlugu—taamna iñuk quviasukkisirug surağalipayaağmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi aqalalguitñamiñ uqani ilaa sagluq-sruutirug iñmiñik, ukpiqtuanjuaguruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqauti-gaatigut qanuq ukpiqsriuram iñuuniañiksraña ittuksrautilaananik, ikayuğ-lugich ikayuqnaqtuat ilaippaaraqtuummaisa uilgağnaaqtuummaisal, sul-qanagiluni iñmiñik ilitqusiqaliksrağmiñiñ ukpiqsriñiñikun.

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiiğlugich

2 ¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kama-naqtuamik irrutri-ñasi iñuñnik atlakaagiiğlugich qiniñahiñanagatigun. ² Uvvaasiiñ una atri-kusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriunjiñniqsuq ilaqataasrii inuqsriuq-huni. Taamnaguuq inuqsriunjit chuq atnuğaalauqaqhuni qitiqłigutiqaqmiiuq kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriuqtuaq atnuğaağiitluni. Taamna atnuğaa-llaulik isigniqqan katimapkağusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnagağagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriuqtuaq isiqniqqan, ilipsi nipliutilugu, “Qikağiñ tavrani, naagaqaa talum sanigaani ayapigviumurağiñ.” ⁴ Taatnağupsi tavra atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitiñ naliaqtugich iñuich inmiguuğutiqaqhusikii. ⁵ Naalağnisitchi, aniqatiumaan piqpaknaqtua-sii! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsri-llapiaquplugich ilitchuğipkaitquplugich agaayyutitjaqtauruamik iñuuligmik, amii? Ilaan akiqsruutiginiğaa tamatkunja piqpagiriñiñun, amii? ⁶ Inuq-sriunjit chuq ataramik suksrağiniñitkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi. Inuqsriu-jit chuq ihuilliuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtagaasi uqaqsittaagvin-mun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunjit chuq Christ-jum atqa uqautigirağigaat pigiilipugu, amii?

⁸ Atuğniğupkich Agaayyutim uqałhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi pilłautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi

iñuṇnik atlakaagiiksillugich qinñañhiñatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiun. ¹⁰ Kisupayaaq navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayuṇayumiñaitchutin” niplihunisuli, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayuṇajitkaluaguvich aglaan iñuaguvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iñuuniaḡitchi tuvraḡlugu maligutaksraq patchisaigutiksauruaq ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutmun atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriṇṇuqsagisigai nagliktaiguni nagliktaichuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqaqtuat. Agaayyutim nagliktaṇa nakuutlukki-siruq ataniñiksraṇaniñ.

Ukpigunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipligumi ukpiqsrisiaḡniḡuni qiniḡtitmiñagulu ikayuiñksraḡmigun atlanik, ukpiqsriḡha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriḡhum anniqsugumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuḡaaksraiḡliuqtuanik niḡksraiḡliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliiasiiñ uqautillautag-niqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasuṇaqasi, niḡiḡlautaḡmilusi,” aatchuuraqmiñagiḡlu inuḡikkaṇitñik—taatnasiaq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpisrisiaḡhiñatuni savaaqaqmiñaniḡlu taamna ukpiqsrisaunḡilapiaqtuq. Taatnasriḡ ukpiqsriḡiq suksraitchuq, iñuktun tuṇṇaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipligaqtuq akikṇaqtuiḡluni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiaqtutin aglaali uvaṇa savaaqaqtuṇa.” Kiikaa, ilitchuḡipkaṇṇa ukpiqsrisipnik savaaqaḡlaitchuaniḡ aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqaqtitammik. ¹⁹ Ilvich ukpiḡviuṇ Agaayyutim atausiutilaṇa? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuunḡaich ukpiḡipmigaat taamna—iqsiliḡpaitḡutin uulillagaluqtut, aglaan anniqsuṇitmiut. ²⁰ Ilitchuḡiraksraḡigiiñ kaṇiqsimaitchuatiin, ukpiqsriḡiq savaaqaṇitkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaḡikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunḡasipkakaṇa savaaqaḡhagun. Abraham-li qiniḡtitkaa ukpiqsriḡi inillakamiuṇ iḡñiñi Isaac tuniḡlaḡvṇmun tuqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchiḡigiiñ una: ukpiqsriḡiḡlu savaaqaḡiḡlu tugliḡiutiruk. Abraham-ṇum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaḡñiḡaa ukpiqsriḡiḡapiaqtilaṇa. ²³ Pakma ilitchuḡigikput uqaḡhan Agaayyutim ilumutuulḡha nipliuttutaupman, “Abraham ukpiḡiplugu Agaayyun aasiḡiḡi tupiksripman Agaayyutim nalaunḡasipkaḡaa.” Taatnaqhuni taiyuu-tiaqtuq Ilauraṇanik Agaayyutim. ²⁴ Kaṇiqsigikput una, iñuk nalaunḡasipkakkautilaṇa Agaayyutmi ukpiqsriḡi qiniḡtitnamiuṇ suraḡatipayaaḡmigun, ukpiḡutiqaḡhiñakuuṇitchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ṇum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunḡasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchuḡigikput una, Iñuum ukpiqsriḡha suuyumiñaitchuq savaaqaḡtiṇisuaḡumiuṇ; ittuq tuṇṇaruatun irrusriḡ piḡṇanikman timimiñ.

Uqam Irrusia

3 ¹ Ilauraamaaṇ, iñugiaktuasii ilisautrauniasuṇaqasi piviksraqaḡalua-gupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atanniḡisigaatigut

pitlūglugu atlaniñ. ² Iluqata kinniqiraqtugut atlakaagiikun. Inuk kinniqirağa-
 ɲitñami surağalıpayaağmigun taamna quyalitñiktūq Agaayyutmik. Taavruma
 inuum aḡalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusautit, Inuum aḡalarru-
 tchigumiūq qunḡich qaninīsugun taavruma aḡalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiapait-
 suli aḡalatchiḡaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igliḡvigisukkaḡagun aquttim.
⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpauraḡaq-
 tuq. Uvvasuliuna, Ikniguluuram iknaktittaḡigaa nuna napaaqtuqtuummaan.
⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutrīruq
 isummatipayaanik pigiitchuanik inuum pigikkaḡaḡiñik uummatmiñi. Uqalıpa-
 yaapta pigiitchuat qilhuqtagaḡigaa piqatigiiḡik akunḡatni inuich, tuunḡaum-
 kii taatnaqtitluta. ⁷ Inuich taimakḡaaglaan nuyuiqsairaqtut atlakaagiñik
 niḡrutinik: aḡḡutiniglu tiḡmianiglu paamḡuqtuaniglu taḡium aḡḡutaiñiglu.
⁸ Aglaan inupayaam aḡalalguikkaa uqani. Uqaq aḡalatchuḡnaitchuq. Inupa-
 yaam isummataa immaukkaqtuq inuḡiaktuanik pigiitchuanik isummatinik,
 iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniq-
 put Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaḡuutigivut inuuniaqatiuvut
 iniqtaḡaruat Agaayyutim atrinātun. ¹⁰ Taavrumakḡa atautchimiñ qanigmiñ
 quyaḡiq naagaqaa uqapiḡuḡiq aniraqtuq. Ilauraamaaḡ, kisimi quyaḡiq anira-
 ḡaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imiḡiilaḡlu atau-
 tchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanḡiagich nauriyumiñait-
 tchut paunḡanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiḡiñik. Tarakḡa
 ilitchuḡigikput una, kisimi quyaḡiq aniraḡaqtuksrauruq qanigmiñ.

Puḡiun Pakmakḡaqtauruq

¹³ Akunapsitñi-samma piqaqpakiaq kaḡiqsimaagikkasugirumik? Taat-
 natchimik inuḡmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliūq kaḡiqsisisitaḡilaani
 suraḡalıpayaağmigun inuuniaḡalautaiḡmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksri-
 ḡiḡmik ilipsitñi killuqsriḡiḡmiglu kamaḡniaḡiḡmiglu. Piqaḡupsi taatnatchi-
 ñik kamasaaḡutiginagu kaḡiqsimaḡiqsi atakkii taatnaḡupsi akikḡaqtuḡiksi
 ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuḡiq pakmakḡaqtanuḡitchuq aglaan
 inukmitḡaqtauruq, agaayyutitḡaqtanuḡitchuq, tuunḡaḡḡaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsri-
 ruat killuqutipmata avatmun kamasaaḡutigiḡlugulu isumatuḡiqtiḡ, sanmisi-
 ḡiq atlakaagiisugun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan inuk isumatuḡiḡmik pakmakḡaqtamik
 piqaqtuaq ipqitchuq, qinuisaaḡuḡnaqmipḡuniḡlu, agḡaḡaitmipḡuniḡlu, uqau-
 tisugḡnaqmīuq; ilunḡuktaupmipḡuni, aasiñ inuich ikayuusiaḡaḡvigiplugu;
 tunḡaviupluni ukpiḡḡaqtanuḡitmiuq. ¹⁸ Kiisaimalu qinuisitchiñiaqtuat
 ukpiqsriuanik quviaḡigisivaat inuḡḡiq taatnasiq quyalisauruq Agaayyut-
 mun, atriḡigich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittaḡimiknik.

Ilannaqalıq Nunam Inuiñik

4 ¹ Suvaatakiaq qiniḡaḡivisi uqaalaplusiḡlu avatmun? Atakkii ataramik piñ-
 ñaḡniaqhushi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnaḡupsi pisuiqsimaḡumi-
 ñaitchusi, aasiñ sanmisiḡiq itchaḡataḡisiruq. ² Kimmutiqaqhushi pisuiqsimaḡit-
 ñapsi inuagtuḡuktitkaasi. Killuqsriḡlusi sutigun aglaan piññaktaaqanḡiḡapsi
 uqaalpakḡaasi qiniqtitlusiḡlu. Naagaavva suqanitchusi atakkii inḡiqsrunḡitlusi
 Agaayyutmiñ. ³ Inḡiqsruraḡniḡallapsi sumik akuqtuḡilaitmīusi killukun isu-
 matiqaḡhusikii. Suli akuqtuḡumakkaqsi inḡiqsrufikun atuḡniaḡhiñiaḡḡugu

inmiguuǵniǵhipsitñun. ⁴Ukpiqsiririit! Sayuñaruaqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvraglugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagaavva kimigiplugu iñuich ilitqusigiiǵhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kañiqsimaapqisiuñ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiiǵigmik Agaayyutmun akiñiñiutiraqtuq. ⁵Isumavisi tañigiiǵlugich aglausimaruat iñilǵaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iñiñigaa uvaptiknun, taavruma siqñagipluta pigitqupluta Agaayyutmun kisianun”? ⁶Aglaan Agaayyutim iñuaqutaa kamanatluktuq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimma-taupluni kamagiagutiǵigmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqaǵikkajani aglausimaruq,

“Agaayyutim akilliǵisimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik,
aglaan qaitchiraqtuq iñuaqutmik tamatkunina atchiksuanik
sivuǵagmiñi.”

Proverbs 3:34

⁷Taatnamik iluqnaǵusi qaiǵlusi Agaayyutmun. Ayyauǵlugu tuuñgaq añiqu-saaqsuǵhipsitni qimakkumaǵli ilipsitniñ. ⁸Qallilaǵusi Agaayyutmun ilaap-tuuq ilipsitñun qallilaǵisipmiuq. Ukpiqsiriuasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugu iñuuniaǵiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullapiǵusi. Ukpinquaqtua-ñuǵaigitchi. ⁹Iñuilluǵutigilugich iñuuniaǵigikkasi, nunuuraǵilugich qulvulusiunniñ. Quvianniǵiqsi simmiqsillugu alianamun. ¹⁰Itqaǵilugu, Agaayyutim nayutiñha nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli kamañaqsiḡumagaasi atchik-kupsi.

Kiliktuun Qanuqinniraǵaqtitchiñikun Aniqatmik

¹¹Iñauraamañ, sañurrutiñiǵitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksri-kami akikñaqǵugu aniqatni naipiqtuipñunilu ilaanik, taamna ilumun uqau-tiksriraqtuq akikñaqǵugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupik-sritlaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasuñniaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiiñ ilipsi, naǵǵuksriñapsigun maligutaksramik atuirauñǵisqahusi taavrumiña aglaan atanigutqaqtusi. ¹²Aglaan iñuich tupiksriurksaurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsi-ruq, sulilaa kisimi atanguruq saññiqaqhuni anniqsuitlapluni naagaqaa piyaq-quitlapluni. Kisuunasugivichmi atanigutqaqavich ilipnik iñuuniaqatiupñun?

Kiliktuun Uqavigaǵnikun

¹³Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisiru-gut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaǵuta maniññañniagaqsilutaasiiñ.” ¹⁴Iñisimañitkalaǵiksiiunniñ uvlaakusraq! Iñuuliqsi suva? Ittuq puyulhiñatun. Sagviñlakkaluaqami mikiruurami apyuillagaqtuq. ¹⁵Aglaan itnaqtuksraǵaluaqtuasii, “Pisulǵigikpañ Atangum iñuugisirugut aasiiñ savaaqsiluta sunik.” ¹⁶Aglaan uqaviutiqatqusi ilipsitñik nalupqisuñitpaitlusi-kii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷Iñuum ilisimagaluǵlugu atugak-srani nakuuruq aasiiñ atuñitñamiñ killuqsatapiaqtuq.

Kiliktuun Umialiqmun

5 ¹Atañii, inuqsriunitchuasii! Alianniǵitchi immakii iñuilluǵutiksirat tikitchaǵumarut ilipsitñun. ²Umialgutisi suksraunǵiqhutñ piunǵiqsut,

qupilgūt nigigaich atnugaallausi. ³Maniutisi kaviqsaat qatiqtaatlu qatiqtut. Taavruma qalthum ilitchuǵipkaǵaa atuiñǵiǵiqsi umialgutipsitñik ikayuutigi-
ñitlūgich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuakipsi suunǵiqsinniaqmigaasi atriplūgu
ikniq. Atakkii tutquqsituñiaqtusi umialgutini isuanunaglaan iñuuniaǵipsi.
⁴Akiliqsurañitmigisi savaktisi. Akiññaktaaksrañich nigiuǵikkañich ilinjitñun
qaitlaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinich akikñaqhusi! Savaktisi kappianap-
mata Atanǵuruamun Sanñipayaacaqtuamun tusaaraǵigai aasiñ ikayuqłu-
gich. ⁵Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutigiłhiñagisi umialgutisi, aliasu-
ñisaagusi inuqsriusunagasi. Iñuuniaǵipsitñi iǵliktuarusi quyaliplūgu kisiañ
kimmutigikkaqsi. Taatnaǵipsigun ilapsaagagigisi akikñautiksrat ilipsitñun
uvluani atanniuviksram, atriplūgich qunñich uqsraqsaqmata tuqqutchiłik-
sram uvluanun. ⁶Suksraunǵiqsusi iñuaqtuqmisi nalaunñaruamik iñuñmik,
aasiñ ilaan akitñaaqtunjitmigaasi.

Anuqsruǵlu Agaayulǵlu

⁷Iłauraamaañ, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanǵuruam agǵiłik-
srañanunaglaan. Atrikusautim uuma kanǵipsikaǵisigaasi: Kiñaliqaa asiag-
niaǵukami utaqqiraǵigaa upiñgaallapiaq. Taimmaasiiñ siqinǵum silamlu
naupkaqmagich asiagñiaqaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqi-
raqtuq nikasunaiqhuni. ⁸Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu
nigiugaqsi, Atanǵuruam agǵiłiksraña qalliuraaqmipkaǵlūgu. ⁹Iłauraamaañ!
Uqapilūutinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunitchumagaasi. Atañii,
Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰Iłauraamaañ, ilisaǵitchi sivunik-
sriqiriniñ qanuq iǵlutuiłhatnik sakiqnamiq iǵlutuitlasilusi anuqsrusilusilū.
Ilinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutiñ Agaayyutmun. ¹¹Uqautigiraǵigivut
iñuich quvianaqługich iǵlutuiñu at anniqsruuplutiñ. Itqagilugu Job, iñuunia-
qami tuniqsimaruaq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta
qinǵinaqtitkaat uvaptiknun iñuuniałhatigun tuqłhatigunlu Agaayyutim
ilunñuktaqaqtilaaña naglikrsisilaañalu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹²Uvvasuliuna iłauramaañ, akiqsruǵupsi sumik kiikaa uqaǵikkapsiksun
atuqsiñ. Ataramik uqaǵusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqaǵupsi saglusu-
naqasi. Taatnañitkupsi Agaayyutim atannigisi piagaasi.

¹³Kisupayaq akunnapsitñi iłuiłiūgumi ki agaayuli. Kisupayaq quvia-
sukkumi atuǵli quyyatinik. ¹⁴Kisupayaq akunnapsitñi atniǵñagumi tuq-
łuiłi qaukñitñik ukpiqtuñuñu. Ilinisaasiiñ iniqsruutilitruñ uqsruǵlūgulu
atqagun Atanǵuruam. ¹⁵Atniǵñaqtuq una iłuaqsikkaugisiruq iniqsruqpata
ukpiqsriłikun. Atanǵum iłuaqsipkaǵisigaa. Aasiisuli taamna atniǵñaqtuq
killuqsagñiqpan Agaayyutim natqigutigisipmiga. ¹⁶Taatnamik, quliagisigik
killuqsautisi iniqsruutilusilū avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atui-
ruaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsrułha savaaqatlapiaq-
tuq. ¹⁷Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iñuǵaluaq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami
iniqsruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialuqu-
ñitlūgu, sialunitchuq nunami ukiuni piñasuni avvaǵmik ilaplugich. ¹⁸Aasiñ
aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplūgu sialulgitchuq, nuna naurit-
qiaqsiłgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuǵukkaatigut.

¹⁹Iłauraamaañ, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuulǵimik aasiñ ukpiqsri-
ruam ikayuqpañ tupiksritqitlasipkaǵlūgu Agaayyutmik, ²⁰ilitchuǵiyumausi

uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayugumiun piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksrinjalgaluałhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayugaa inuuyumalitqiksitlugu inuuligmik agaayyutitjaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq inugiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutiniik piksraqtaan̄iŋun Agaayyutim uŋutauplutiŋ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ²piksraqtaan̄iŋun maliŋutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipiqsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugilla aunjagun. Iŋuaqqutaa qin̄uiŋiŋan̄alu nausaiŋaŋlik ilipsit̄ni.

Iŋuuruuq Niŋiugaq

³Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Ilunŋuk-taqpaiŋmigun anitqiksitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun anitqih̄agun Jesus Christ tuqul̄igmiŋ ⁴suli paitchaktaaksrautmun piunŋiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qil̄an̄mi. ⁵Ilipsi qaunagikkaurusri san̄jiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsugiamun sagviḡniiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atla-kaaŋiisigun uuktuaḡutitigun. ⁷Tamatkunuuna uuktuaḡutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmaŋaan. Manik kaviqsaaq piunŋiŋaqtuaq uuktuaḡuugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruanḡutluktuaq kaviqsamiŋ man̄iŋmiŋuuktuakkauruksauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nanḡautmik kamanautmik kamagikkauŋiḡmigu sagviḡataqpan Jesus Christ. ⁸Qin̄iqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qin̄iŋitchaluaqtugu ukpigigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqaḡilgunaitchuamik. ⁹Takku ilisimarusri aatchuusriaḡiniaqtilaŋapsit̄niik annautiksraŋanik iŋuut-chipsi, taŋiutaun̄lu ukpigikkapsit̄n̄. ¹⁰Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim iŋuaqutrisaanik aatchuusriaḡikkapsit̄niik pakaaqallapiaqmiut ilitchuḡiniaq-lugu. ¹¹Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtitmatiŋ nagliksaaŋiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilin̄ich ilitchuḡisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik. ¹²Agaayyutim ilitchuḡipkaŋiŋai savautriŋisilaŋat in̄miknik aglaan ilipsit̄niik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsit̄n̄ taipchunuuna quliaqtuaḡikkatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruuq qil̄an̄miŋ; israŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kan̄iqsisuk̄lugu tamanna.

Iŋuuniatiksraq Ipqill̄uni

¹³Taatnamik paqnammaaḡisilugich isrummatisri, qauŋrimmaaḡikkitchi niŋiugusri iŋuaqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsit̄n̄ sagviḡataqpan Jesus

Christ. ¹⁴ Atriľugu tupiktauruaq ililgaaq, atriľuniasruñaqasri pigiitchuanun kimmutiqaľuľłapsitńun ińuuniaqapsi naluńńapsi tusraayugaaľksuamik. ¹⁵ Aglaan ińuuniaľiľti ipqilľusri ińuuniaľłapsitńi atriľugu ilaa tuľtuťtigik-kaqsi ipqitchuaq killuľsautaitľuniľu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqaľłani aglau-simaruaq itna, “Ipqitchuksrausri, takku uvańa ipqitchuańuruńa.” ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik ińuńnik atlakaaľiľksitasuńaqnagich savańisigun. Ińuuniaľiľti taluľsriľkun ilaanik irvigiuraallaľłani marruma nunam. ¹⁸ Iľisimagiksi tasukkaulľiľsi tańiľi-ľłaniń ińuuniaľłatńiń sivulliapsi. Tasukkaunľitchusri piunľiľgaťuatigun sutigun, ami manikun qatiťtaakun unńiń kaviľsaakun, ¹⁹ aglaan akisurua-kun auńagun Christ-ńum [tuniľłaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taľsraťtaitchuatunľu. ²⁰ Ilaa piksraťtaańuruuaq ińiľgaluaľnagu nuna, aglaan sagvikkauruaq makunani aqulligńi pivińi pisigilpusri. ²¹ Christ-kun ukpiľi-giksi Agaayyun ańpkaĩruaq ilaanik tuľuľiľmiń qaitchiľľugu kamanautmik, ukpiľsritquplusri niľiľgaťaquplusriľu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiń ipqisitnapsiun ińuusriľsi tupiksriľkun ilumutuuruamik tumigilľugu Ipqitchuaq Irrusriľ piľpaksritľasriusri ańiqatiupsitńik. Taatna-mik piľpakkutisritchi piľiľqilľapiľusri [ipqitchuamiń] uummatmiń. ²³ Qitun-ľaliľutigaasri Agaayyutim tuľqutľaitchuam ańitľiksimakapsi nautchiaksra-kuunľitchuaq piunľiľgaťtuakun aglaan piunľiľgańľitchuakun, ami uqaľłagun Agaayyutim ińuuruakunľu isukťitľaitchuakunľu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqaľłha aglausimaruaq, itna,

“Ińupayaaq atriľaqťtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa ińuum atriľaqťtuq nauriańatun ivgum.

Iľv pannaľľugaťtuq, aasrii nauriaľ katakhuni piľgaťtuq.

²⁵ Aglaan uqaľłha Atanľuruam itkisiruaq qanavak taimuńa.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqaľľiľ tusraayugaaľksuaq quliaťtuľiľkkauruaq ilipsitńun.

2 ¹ Taatnaľľugu piľisťaksraľiľgiksi iluqaan pigiľľiľ, kinnitńiľľiľľu, ukpiľ-ľuaťtaunľuľľu, siľńaľľiľľu, pigiitchuakun uqautiksrisuulľiľľu. ² Atriľugu ańiqammiuraq milugukťuatun kimmutiqaľiľti Agaayyutim ipqitľuni uqa-ľłaniľ, ilipsiľi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uukťuľiľksi Atanľuruam nakuulľha.

Ińuuruuaq Uyaľak Piksraťtaańuruatľu

⁴ Uťlautisitchi ilaanun, ińuuruamun uyaľańmun ayakkańatnun ińuich, aglaan piksraťtaaľikkananun Agaayyutim akisuruľiľľugu. ⁵ Suli atriľuru-sri ińuuruatun uyaľaktitun. Atanľum atuľumagaasri nappaľumiun qiniľńai-tchuak irutchikun agaayyuvikpańi. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun agaa-yuliľsaisun tuniľłaqťutľaniaťtusri tuniľłautinik irutchikun. Taapkualiasrii akuťtuyunaqsiyumuut Agaayyutmi tumigilľugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruaq Agaayyutim uqaľłani, itnaqhuni,

“Piksraťtaaqťtuńa akisuruamik uyaľańmik

qauľľiľtuľľugu tunńavik Zion-mi,

aasrii ińuum tunńaviľiľyumiun ilaa

qapiľpańayumińaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Iľpsitńunaasrii ukpiľsriuranun ilaa akisuruńuruq, aglaan tamatkunuaq ukpiľsrińiľitchuanun

“Taamna uyağak tuppirit ayakkañat,
taamna uyağak piitchuillaapiağaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinnaigai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku iñmiknik putukkisaqtut tupiksriñgitlutinj uqaligmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanjurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanjurusri quliaqtuağitquplugich quvinaqtuat savaanji Agaayyutim tuqluqtigikkapsi taqtuamiñ quvinaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaatniimma qaajiqsuami iñugingipiağaluakkañasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtugiksi nagliktana.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaañ, avakñaqtauñhiñaqtusri iglaanjuplusriļu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaqplusri timim pisugruagutaaniñ anjuyaktuamiñ akililiqsuqlugich iñuutchisi. ¹² Nalaunjaruakun iñuuniağitchi akungatni ukpiqsriñgitchuat. Ilaatni uqamaqluutitigumisi pigiitchuakun savaktiguñilusri, qiniğumagaich nakuuruaat savaasi aasriñ kamaksruğlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqağusri iñupayaanik sanjiquitiqaqtuanik, Rome-mağmiut umialigigaluaqpatruñ ¹⁴ naagalu kavanağaluaqpata tillisiaqatuat ilaaniñ anasriñquqsauqplugich savaaqatuat pigiitchuakun suli nanağauqlugich tamatkua savaaqatuat nalaunjaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuñigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piiniliqilhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniağitchi patchisaitchuatitun iñuktutun, aglaan atuqnagu patchisaiñiqsi mattutiginiaglugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniağitchi savaktinjisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanjuraqatisri, talugilugu Agaayyun, kamakkutiqağlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaañhan

¹⁸ Savaktaurasrii, tupiksrisitchi atannapsitñik talugipiağlugich, kisiitñun tamatkununa iñuatmun aqalatipsitñun pisunaqasri, aglaantuq tamatkununa atanguturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qağgrimmaağitullautagmiguñ iğlutuigumi nanjinnamik nalaunjaitchualiqingitchaluaq-huniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaağırrutin ipiğaqtuqsiuguvich kamakkutmik piksraitchutin Agaayyutmiñ iğlutuğaluagupkuunniñ nanjinnag. Aglaan iğlutuğupku nanjinnag anuqsruñikun nalaunjarualiqingaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuna ilipsi tuqlukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliğagniji.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñiñniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqluutikkaukami uqamaqluutmik kiumakliñgitchuq.

Nagliksaaqami aniqsraaqtuñgitchuq. Aglaan tunjaviqaqtuq ilaanik atanniisuuramik nalaunjaruakun.

- ²⁴ Ilaan akiyaǵigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqqutqupluta sanǵianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunǵaruahikun. Ilaan ipiǵaqtuǵniǵigun mamititaurusri.
- ²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusrri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

Ilaqatigiich

3 ¹ Taatnatullapiaq nuliaǵurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañichaasiñ ukpiqsriñgitpata uqaǵigmik mumiksitauviaqtut nuliarmiñ iñuuniallauta-hatigun ² ilinisa qinǵigumitruñ ipqinñiahiqsi taluqsrihiqsiñu iñuuniaħapsitñi. ³ Qiniyunaqusriqusasri qaahñakun, nutchiqiħapsigun naagaqaa kaviq-saanik maniñnik uyamitqualiqsuħikun suli atnuǵaaǵiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnaħiqsi ititchiun iriqsimaagtuakun qamuuna uummatipsigun, piunǵiganǵitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaanǵitchuañupluni qinuiññaqahuniñu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat aǵnat ukpiqsriuat Agaayyut-mik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiñ qamuuna kamigiplugich uisñ, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipľuǵu añaayuaǵmiñnik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqaǵupsi iqsitchanǵitchupsñu tupaña-naqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinguruasii iñuuniaqatigisigiñ nulasri kanjqsimaugaǵlusri aǵnat sayaktuitľuktuañutilaanǵatnik añutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich iħuaqquataanik iñuulhum. Taatnaǵupsi piñaiľutaitkisiruq inqisruhiqsi.

Nagliksaahiq Piqutigipluǵu Nalaunǵaruatiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqaǵitchi, kanj-qisqutiniuraǵusri avatmun, piqpakkutilusri aniqatigiisun, ilunǵukkutilusri, iħuaqqutilusriñu atchiħikun. ⁹ Akisaqtuqnaǵich pigiitchuakun atniiyummat-migľu naagaqaa uqamaqľuutmigľu uqamaqľuutrigikkasri, aglaali inǵusri tamatkua ikayuusriaqaulugich ilisimaluǵu tuľľukkaħuħiqsi inqisruutraksra-ǵiplugich, aasriiñ taatnaǵupsi ikayuusriaqagisipmiusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiǵaanñi,

“Iñuk piqpaksriuaq iñuulǵigmik

suli uvlilľautaǵuktuuaq quviasrukhuni

qaunagiliun qanigikkani uqaħiksrañaniñ pigiitchuamik

suli qaľľuunni uqaħiksrañakniñ sagľuuqtuanik.

¹¹ Savanǵiľi pigiitchuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliun qinuiññaq pigiliutiniapiaǵľuǵu.

¹² Atakkii irrak Atanǵuruam qaunaksriruk inunǵnik nalaunǵaruanik,

suli siuttak naalaǵniruk inqisruħatnun,

aglaan kigiñanjan Atanǵuruam akilliħiqsimagai tamatkua

savaaqaqtuat pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniaǵisiñiqpasri nakuuruanik savaaqaǵupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaagupsi pisigilugun nalaunǵaruuaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiragaħhat, unniñ iħuiľľuǵutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kama-gisriun Atanǵuruuaq Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugun ataramik kiggutiqaħksraqsi iñuum apiqsruqpasri nigiugakun pigikkapsigun.

¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiikun taluqsriikunlu, ataramik patchisaisillugich qaugrimmaağiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqluutigikpasri savaaqagnilusri pigiitchuamik, ilinjich kanjutchahñağumuut ilitchuğilutin iñuuniallautałipsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra iłuatluktug, Agaayyutim pisuğigikpañ, nagliksaağutigupsuñ savaaqallautałiqsi uumakña savaaqalığmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuug nagliksaaqmıuq. Ilaa tuquñaruq pisigiplugich killuqsautit atausriğmiaqlugu, nalaunñaruq iñuk pisigiplugich nalaunñaitchuat tikiutisrukhta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqputaugaluaqtug aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlañniğaa irrutchich tigu-taaqsiuviñmiittuat quliaqtuağiaqhuni tusraayugaagiksuamik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik inilğaanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkağmigun utaqıkamigich isrummitqıquplugich Noah umiaqpalıpaqlugu. İktuurat iñuich, tallimat piñasruuplutıñ, annautikkaurut umiaqpañmi ulıqpakman. ²¹ Taamna atrıñuruq paptaagutmun pakma annıqsuutigikkapsitñun. Paptaagutıgun iñuk salummakkaungitchuq puyañanik timim, aglaan iñuk inıqsruqtug Agaayyutmun salummaquplugu qaugrimmaağiutillautani killuqsautıpayaanıñ, pisigıplugu añitqılha Jesus Christ-ñum, ²² qılañmuktuaq aquppiłluni taliqpian tuñaañi Agaayyutim. İsağulğılļu sañjıqutıqaqtuatlu sañjıqaqtuatlu atanıgıgaat ilaa.

Atlañguqtuaq İñuunialıq

4 ¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimıgun pisigıplugu nalaunñaruq, isrumaqaqtuksraupmıusri Christ isrumapmatun itqanailıusri nagliksaağutıgırasraupkan nalaunñaruq. Atakkıi kiñapayaaq nagliksaağumi timimıgun nutqautıpmıgaa killulıqılıq. ² Taamna iñuk iñuunianğısuq pisulıgruakun tuqunialığmiñunaglaan, aglaan pisulğagun Agaayyutim. ³ Taimma qaañianıktuami iñuunıaqpaañıktusri pisuulhatitun ukpiqsriñgitchuat iñuunıaqapsı suvaalhalıkun, pisugruağutılıkun, imilıvaalhalıkun, alıasrunğıñıalıkun, piqluktałıkun taaññaqhuni, qaayugñaqtuakunlu aanguaqtulıkun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagıgaasri ilalıqsuutıñğıqapsı ilıñitñun qılhuqtalıhatni, aasriiñ uqamaqluutigıaqsıplıusri. ⁵ Aglaan ilinjich kıggutıksraqaqtuksraugısirut savaagmıktıgun ilaanun atannıñhiñaağıqtuamun iñuuruannıglu tuquñaruanıglu. ⁶ Tarra taamna piqutıgıplugu Christ quliaqtuağniqsutusraayugaallautamik taipchunıña tuquanıktuanun taimanı ilinjılı annautrautquplugıttuug. Atannıkkauyumiñaqsiplugich iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunıgai irrutchıgmıktıgun Agaayyutıtun iñuuruatun.

Ağalatchılłautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qallıurallapiaqtug. Taatnagıusri qaugrimmaağıgıitchi qaunatqıağıusrılu aasriiñ inıqsrutlasrıusri. ⁸ Pilıuktaksraq una supayaamıñ, piłıqıllapiağusri piqpakkutısritchi avatmun, atakkıi piqpaksrıñhum maturağıgai inugıallapiaqtuat killuqsautı. ⁹ Tukkiqsuutısritchi avatmun uqapiłıutalıakun. ¹⁰ İñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnagıusri savautısritchi avatmun savaktıllautaulusri atullaataglugich atlaakağıich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağlı taavruma uqağıkkañagun, sulı kiñapayaaq savautıgumi,

ki savagli sayaksrirtutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuug supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaŋa kamanauŋ aŋalatchisiŋ taimuŋa isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaatiq Ukpiqtuanupluni

¹² Piqpagikkamaaŋ, tupanaŋasri ukpiqsriŋiqsi uuktuaqsiukpan sakiŋnaq-tuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuaŋinagu niŋiunaŋlaakun taamna atuumakpan ilipsitnū. ¹³ Aglaan quviatchauŋigitchi piqasiutiniŋusri Christ-mun nagliksaathagun quviatchallapiagumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisaanŋatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ŋum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanautaan, nayugaatin. ¹⁵ Sumiunniiŋ nalliŋsi nagliksaaqani iŋuaqtuqtauluni, unniŋi tigliŋniaqtauluni, unniŋi savagluktauluni, unniŋi naipigtuqtauluni iŋuich sutilaanŋatnik. ¹⁶ Aglaan kisu-payaag nagliksaagtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriŋa Christ-mik kanŋusruu-tigingiŋliun, aglaan kamaksruŋliun Agaayyun ilisimananiŋmigun Christ-mun iŋugitilaagmiŋik. ¹⁷ Pakma atanniiŋhum aullaŋniiviksraŋa tikitchuq, aasrii Agaayyutim iŋunŋi atannisukkauqqaagtukrsaurut. Tarra atannisukqaagŋniq-patigut, qanutchimik isruksraqaŋisivat tamatkua tupiksriŋiŋitchuat tusraayu-gaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunŋaruat iŋuich annaŋiksraŋat qaŋananŋiŋiŋiŋpan, sugisiŋiŋipatmi iŋuich agaayyutaitchuatu killuliŋirritlu?”

Proverbs 11:31

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaagtikkauruat pisuŋhagun Agaayyutim nakuu-rualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraŋigaich iŋuutchiŋi iŋiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruumun ataramik.

Munaqsraŋi Agaayyutim

5 ¹ Pakma siŋŋiqsugniagitka qaukŋiuruat akunnapsitni, uvaŋaptuuq qauk-ŋiupluŋa. Qiŋiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuaŋiŋiplugu, piqatauyumaaŋuŋaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruumun. ² Qau-nagilugich iŋugikkaŋi Agaayyutim, munaqsraŋikkasri akunnapsitniittuat, [Agaayyutim atuukkana ilipsitnū]. Nunurausruŋaqasri aglaan piyumma-tigipiaglugu, piŋniŋniasruŋaqasri aglaan savautiyumaapiaglugu. ³ Atanŋu-niaŋvigisruŋaqnagich Agaayyutim iŋugikkaŋi qauŋagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukŋiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaqugutaanik kamanautim akiŋniŋaktaatun piunŋigagumi-ŋaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpiaŋurusrii kamakkuŋiugaŋitchi qauk-ŋiuruanik. Iluqasri kamaŋasrugiŋruŋaqasri savaututilusri atchiksuaŋikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamaŋasrugiruat
aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitni ataadni sayakturuat argaiŋ Agaayyutim, ilaanli kamaŋasipkaŋumagaasri piviksraq nalautilpan. ⁷ Igillugu iluqaan isrumaaluutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksiŋusri, takku ilaan qauna-gigisigaasri. ⁸ Qaugrimmaagitchi qaunatqiaŋigusri. Uumiksriksi Tuunŋaq ataramik ukpiŋutaiŋisitchiŋiaqtuq ilipsitniŋ, qaliŋuularuatun lion-tun kuki-luktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akiŋliŋiqsuqsiunŋ

payañaigvigilugu ukpiqsriłiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq naglik-saathattuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqqutipayaaqaqtuam tułtuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkağmiñun, naamasripkağniagaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriłipsitñi, sayaktusriłusri sulı payañaigusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun saññılu qañavak taimuñ. Taatna.

Iłammiuğutit

¹² Aglaktuñ naiglıplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimap-luni aniqatautha. Pitchuksaağukkipi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqqutigillapiałhamik. Iłisimalugu taamna ihuaqqun tuniqsimavigisiuñ. ¹³ Ukpiqtuañuruattuq Babylon-mi ittuat piksraqtaañuruat ilipsisun, tuyuq-migaasri nayaaññamik, sulı Mark-ñum iğñigipmatun itagma. ¹⁴ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiłikun. Qiñuiññaq illi iluqap-sitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatanuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

1 ¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuñu ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiq-sriñigimik uvaptiktun nalaunñaruathagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuğisaiñaqsiuntuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iñuaqquitiqağitchi atqunaq qinuiññamiglu.

Agaayyutim Tuqluutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiğikun tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuqluqtigikkaptiknik iñañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauğimmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanjiruaqtañisigun, aasrii piqatautlasriłusri Agaayyutim irrusriani ilaatun iñiłusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iñlatigisiruñ ukpiqsriñiapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiglugu iñichuğimmaagiğimik, ⁶ suli iñichuğimmaagiğiq tapiglugu iñmun añaalalguğimik, iñmun añaalalguğiq tapiglugu anuqsruğimik, anuqsruğiq tapiglugu agaayyutiqammaağiğimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiğiq tapiglugu piqpaksriğimik aniqatinik, suli piqpaksriğiq aniqatinik tapiglugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigiy nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun ingit-chusri asriringitchuatunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqangiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlailuni. Puuyumigaa salummakkautilaani killuq-sautiğruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaay, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqlukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiłu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isi-gupsi isruitchuamun añaayugautaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ. ¹² Taatnaqluñu itqautisrağatagiñsi tamatkuniña, iñisimagaluagisiunniñ payañağvigiplugulu Agaayyutim ilumutuuraña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaun-ñaruagigiga iñuuniqtutulaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iñisimagiga timikuñiksrağma tikitchaqtuurañha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqługu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqatauruaq

¹⁶ Quliaqtuağutingitchipsi unipchaalianisigun iñuich iñichuğipkaisaqapta agğigñiathanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun saññiqpauragmigun.

Uvagut qinillapiaqsimagikput kamanaqtuaq qaummaġinñija. ¹⁷Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakkutmik kamanautmiglul, taavruma nipim nipliutipmagu kamanagñiqsrauruam supayaaniñ nipliqhuni, “Tarrataamna piqpagikkaga Igñiga quyalimaaqtigillapiakkaga.” ¹⁸Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuuq qilanjmiñ piqatigiplugu Jesus iñġimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqirinjsa iñilġaanimma. Piłlautaqtusri naalağnitqiağikkupsigij uqałhich, takku uqałhich kanjipsipkağasri aggitqinñiaqtılaaġanik Jesus-ñum atriplugu nangum qaumapkałħa taaqtuaq ini qausrağatağniñanunaglaan uvlum sulil nuiłgatağniñanunaglaan uvlugijañan uvlaam. ²⁰Sivulliulugu ilitchuğiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim iñmiktuiñaq kanjipsipkağumiñaitchaa sivuniksriqutauruuaq Agaayyutim uqałhaniñ. ²¹Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisułġmiktigun, aġlaan Agaayyun uqağniqsut iñuñmigun aġalatkaqsipmatij Ipqitchuam Irrutchim.

İlisautrit Tanjilaaġun

2 ¹Iñilġaanimma tanjilaaġun sivuniksriqirit iñukpalliğniqsut akunġatni iñuich [Israel-mil]; taatnatun tanjilaaġun ilisautrit iñukpalliğniqmiut akunnapsitñi. Tikiutriniaqtut nalunautchilutij tanjilaaġanik ilisauttutitinik suksraunġiutaayumiñaqtuani, piłlaağiluguunniñ Atanġuruuq tuquruuq annautisukługich. Aasrii pisigiplugu piłlaaqałħat Atanġmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ²Sulil iñuġiallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiilłapiaqtuatigun kanjunaqhutij iñuuniałħatigun, aasrii iñuñnun uqamaqtuutigipkaaqsilugu ilumutuuruuq pisigiplugich ilinij. ³Pitłatułġmiktigun maniññanġiagvigigisigaasri, ilisautilusri uqautilusrił ilumutuunġitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinġata pasriñġai taimakñaaġlaan, aasriiñ siñiktuanġitchuq piyaqqułħiñaaġuqługich ilinij.

⁴Takku israğulğich killuqsamata Agaayyutim anasriññuqsamġai igitlugich nağliksaağvinmun qiliqsruipługillu taağniqsrami tikiññiałħanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵Sulil Agaayyutim piyaqqumġai iñuich iñuuruat taimani uvlunñi Noah-m, ipipkaqtugich agaayyutaitchuat nunami uliqpanmun kamanaqtuamun. Noah quliaqtuağatquq iñuñnun nalaunġasriruksrauniplugich sivuğaañi Agaayyutim, aasriiłi Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malğuk iñuillu. ⁶Sulil Agaayyutim patchisiqutinġai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaqqiqpaanñi Sodom-milul Gomorraħ-milul, aasriiñ aġralipkağataqtugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunġiñiaqtılaaġatnik iluqaitnik agaayyutailaanik. ⁷Sulil Agaayyutim annautipmġaa nalaunġaruuq Lot, qinupkakkauruuaq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniałħatigun killuliqirit iñuich. ⁸Atakkii taamna nalaunġaruuq iñuk iñuuniaqami akunġatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, iñuilluqtitauruq qiniqługillu tusraapługillu pigiitchuat savaanij. ⁹Taatnaqhuni Atanġum ilisimagaq qanuq annautriħiksranil agaayyutiqaqtuanik uktuagusrianitñiñ sulil qanuq tigummiħiksrañat nalaunġaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriññuqsagviksrañatnun. ¹⁰Agaayyutim anasriññuqsagisiñġai suvaluk tamatkua iñuich aġalatagipkaqtuat timim kimmutiġruanñiñ qaayugnaqtuanunlu, sulil suksraqanġitchuat Agaayyutim

aŋalatchisaanik. Tamatkua ilisautrit taŋigilaakun aanaŋarut arguaŋaplutiŋ. Sivuugagiŋgitchaat uqamaqluutiŋaŋiksractiŋ qiniŋnaitchuanik saŋŋiaqtuanik qilaŋmi. ¹¹ Israŋulgitunniin kamanatluktuat saŋŋikun sayaktuŋikunlu tamatkunakŋa uqamaqluutigitlaitchaich taapkua nayuqtigikkani Atanguruam. ¹² Aglaali tamatkua ilisautrit atriŋaqtut isrumatlailaaton niŋrutitun, aŋalatitautun aullasiŋmikkun, aniruaton aŋuniagaksrauplutiŋ tuqqutaksrauplutiŋlu. Uqaŋuurut pigiilipugiŋ sunik kaŋiqsimanŋisaŋmikkun. Aasrii piyaqquŋisirut isrumatlailaaton niŋrutitun. ¹³ Taamna akiŋiusriaŋigisigaat nagliksaaqsiupkaŋiŋmiktigun atlanik iŋuŋnik. Iliŋisa kimmutigiraŋigigaat pisuŋigruaŋtiŋ uvlugaluamiunniin. Kaŋŋusraaŋutauhiŋaqtut ilipsitiŋun niŋiqataukamiŋ ilipsitiŋ, taqsractatun suli qilguliŋkun akunnapsitiŋ, quviasruutiŋiplugu ukpiŋsaŋiŋtiŋ. ¹⁴ Qiniŋamitruŋ aŋnaŋ iŋŋitchakutiŋ sayuŋayumarut nutqaummisiŋguitlugu taatnasriŋ killuqsaun. Iŋŋisaŋniŋaich pitchigiaqtuat iŋuich killuliŋiŋksraŋatun. Iliŋisa uummatiniŋ aŋalatiŋaŋniŋsut kaviuŋtautliŋmun. Iliŋiŋ taiyuaniluiŋtikkaurut, suksraunŋiqsaŋumaŋaqtut. ¹⁵ Suksraaŋniŋaŋ nalaunŋaruakuŋaŋiaŋ aasriin ulapnaaplutiŋ. Iŋuuniagaŋsirut iŋuŋkun atiliŋkun Balaam iŋniŋa Bosor-m, piŋpaksriruŋaŋ akiŋiutaanik killuliŋiŋhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruŋ killuliŋiŋmiguŋ. Uqatlailaam natmaksigvian nipiŋtiŋplugu iŋuum nipaaton nutŋaŋtinnigaa sivuniŋsriŋqiri kinniŋisaŋaluaŋtuŋaŋ. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriŋaqtut nivviaton imŋilaamik suli taktugayaŋratun aŋalataŋatun anuŋiŋluum. Tamatkua iŋuich Agaayutim itŋanaiaŋutiniŋaŋ iniksraŋatnik taaŋtuam taŋniŋsraŋani isruksraitchuami. ¹⁸ Iliŋiŋ uqaŋamiŋ nipiŋusriŋplutiŋ uqaŋaqtut sumun atuŋumiŋailaatiŋun. Iŋŋisaŋuŋaŋich pisuŋruaŋutaŋun timim pivaŋaŋaŋikunlu tamatkua salummaŋtitlutiŋ annaŋqammiŋsuat tamatkunakŋa killukun iŋuuniŋaŋtuanin. ¹⁹ Iliŋisa akiŋsruŋtuŋuŋaŋich iŋuich atanniŋsuŋtiŋksraŋiŋniŋplugiŋ iliŋiŋ savaktaŋaŋruunŋaŋmiŋ qaayugnaŋtuamun, atakkii iŋuk aŋalatiŋtaŋtuŋ qanusriŋpayaamun akiŋiŋraŋaŋtiminiŋ. ²⁰ Iŋuich annaŋniŋniŋsut qaayugnaŋutaitiŋiŋ nunam iŋuini ilitchuŋsriŋiŋmiktigun atannaptiknik Anniŋsuŋtiŋtikniŋglu Jesus Christ-mik. Uvvaami iliŋiŋ ilŋakkataŋuŋtitŋikkumiŋ tamatkunŋaŋ akiŋiŋpkaŋutiŋlu, isruksraŋat pigiitŋlukkisiŋruŋ aullaŋniŋqaaŋiŋmikkun. ²¹ Iŋitchuŋigaluaŋqaaŋlugu iŋuuniŋaŋiŋ nalaunŋaruŋaŋikun, iŋuŋatluŋkayaŋniŋsuŋ iliŋitiŋiŋ naluŋaŋuŋmitruŋ taamna iŋuuniŋaŋiŋ uumakŋa tunutchiŋiŋmikkun iŋpitchuamik tillitmik qaisauruamik iliŋitiŋun. ²² Uvva atuumapkaŋaŋat taimniŋa nipiŋlutaumaruaŋ, “Qipmim uttaŋiraŋigaa iŋmi miŋiakkani,” suli “Kuniaŋ iŋŋuanikkanaŋ utiŋaŋtuŋ maŋŋaŋmun maŋŋiluktaŋiaŋhuni.”

Akiŋsruutaa Atangum Aggiŋniŋaŋhan

3 ¹ Piŋpagikkamaan, ukua tuyuŋtit tugliŋigaiŋch tuyuŋtma ilipsitiŋun. Taapkuŋnuuna tuyuŋtipkun itiqsaŋukkipsi itŋaŋtillugiŋch tamatkua uŋaŋtigikkatka iŋuuniŋaŋplusriŋ ipŋitchuakun. ² Ilipsitiŋun itŋaŋitŋugitka sivuniŋsriŋqutaŋruat ipŋitchuatigun sivuniŋsriŋqiritigun suli tillisaŋruat uvaptikun atannaptikniŋiŋlu anniŋsuŋtiŋtikniŋiŋlu uŋqiraŋtitiŋun. ³ Kaŋiqsiraŋsraŋigiksi una sivulliŋlugu, miŋtautiksriŋruat tikitkisiŋrut ilipsitiŋun aŋulliŋniŋ uvluni aŋalatiŋtuat pisuŋigruaŋmikkun. Miŋtautiniŋaŋaŋsri ⁴ uŋaŋhutiŋ, “Jesus-ŋum akiŋsruutiŋigaa aggitŋiŋniŋaŋi. Naamimi imma? Taimakŋaŋaŋa aapaavut [Christ-kun] tuŋqaluaŋtut, aglaan sua iluŋani tamarra atlaŋŋuŋgitchuŋ

aullaḡniilḡataḡhaniḡaglaan nunam iḡiqtauḡhan.” ⁵ Aglaan itqaḡiyummatai-
lḡapiḡaat una, Inḡlḡaan Agaayyutim iḡiḡaa uqalḡhagun qilak suli nuna, aasrii
nuna nunaḡuqluḡu imiḡmiḡ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaq-
qaaq piyaqquqluḡu uliḡpaktitluḡu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailḡu nunalu pakma
ittuat qaunaksriḡaqtut Agaayyutim uqalḡhagun piyaqquḡniālḡhanunaglaan
ikniḡmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniḡsuḡisigai iḡuich agaayyu-
taitchuat aasriiḡ piyaqquḡluḡich.

⁸ Aglaan piḡpagikkamaaḡ, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriḡ
uvluq pivikisilaanḡanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaanḡanik, aglaan Ata-
niḡmi atiruk. ⁹ Atanḡum sukaisaḡutigiḡitchaa immiumasraqamiuḡ aki-
sruutigikkani, iḡuich ilanḡich sukaiḡḡiḡiḡagaluḡaḡqtut. Aglaan anuqsrutigaa-
sri, atakkii piyummatigiḡitchaa kiḡaunniḡiḡ piyaqququlugu, aglaan iluḡaisa
mumiquḡaluaḡai killuḡsautmikniḡ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanḡu-
ruam tikitkisiruḡ niḡiḡilautiluni agḡiḡhatun tigliḡniaqtim. Taivrumani qilaich
piḡgisirut qukiḡḡaqtuamik tusraḡnaqhutiḡ suli qaummatit qilaḡmiittuat siqu-
mitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuḡ supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluḡaḡmiḡ
tamatkua sut piyaqquḡumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iḡuuniaḡiḡaq-
tuksrauniḡpisi? Iḡuuniaḡtuksraurusri ipqilḡapiḡaḡsri suli agaayyutikuḡaḡsri
supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuḡ suli pisuq-
tilaapsitḡi tikiumpakaḡnaḡiḡaḡniḡluḡu taimḡa uvlug. Taivrumani uvlumi
ikniḡum unallapiaqtuam qilaich piyaqquḡisigai suli qaummatit aukkisigai.
¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkani, itnaami, niḡiugaḡaqtu-
gut nutaanik qilaḡnik suli nutaamik nunamik iḡuuviksraḡatnik nalaunḡasrip-
kakkauplutiḡ iḡuich tupiksriruḡ Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piḡpagikkamaaḡ, utaqqisiuḡ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitḡi
iḡuuniaḡitchi taqsraḡtaiḡaakun puuyiluktautaiḡaakun sivuḡaani Agaayyutim
suli qiniḡiḡakun. ¹⁵ Isrummatigisiuḡ anuqsruḡlapiḡaḡha atannapta kaḡiqsi-
malugu anniḡsuquriḡha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piḡpagiplugu aniqatiupta
Paul-ḡum aglakmigaasri puḡiutikun Agaayyutim qaisanḡun. ¹⁶ Iluḡanḡitḡi
tuyuqtuutmiḡi uḡautigipmiḡai tamatkua sut. Uḡanḡiḡ ilanḡich kaḡiqsilḡunai-
tchaluḡqtut. Aasriiḡ iḡuich naluruḡ payanḡaiḡsimaitchuatlu qipititchiḡisut
Paul-ḡum tuyuqtuutaiḡik suliunniḡiḡ atlanik uqalḡhiḡik Agaayyutim. Taamna
pisigiplugu Agaayyutim piyaqquḡniḡaiḡ.

¹⁷ Ilipsiasriiḡ piḡpagikkamaaḡ, tamatkua sut ilitchuḡikkasri sivuani qau-
natḡiaḡiksik. Taatnanḡitchupsi sivullikkauviaqmisiḡ killukuḡutiḡisigun
maligutchiḡitchuat. Aasriiḡi qaunagiyumagiksi paallanḡiḡksraḡsi payanḡaiḡ-
simmagikkapsitḡiḡ. ¹⁸ Aglaan nausraiḡaḡitchi iḡuaqutrisaḡun ilitchuḡim-
maḡiksaiḡaḡluḡu Atanḡiput anniḡsuḡtigikkaḡputlu Jesus Christ. Ilaanun
illi kamaun pakma suli qanavak taimuḡa. Taatnatuḡ.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

1 ¹Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqałıgmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuulıgmik inniqsuamik aullaŋniııgmıña-glaan. Taamna tusaagikput qıñıqługulu sulı tautukługulu aksiapluguun-niıñ. ²Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuulıgmik tautuŋnaqsipman qıñıguraaqsiñiağikput. Sagviqqaaqman iŋmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuulıkun inniqsuakun aapami aullaŋniııgmıñ. ³Tamanna qıñikkaqput sulı tusaaplugu uqağipmigikput ilipsitñun, ilaliutit-qugaluahusi piqatigilugik Aapauruağlu sulı Iğñıñalu Jesus Christ taatnatun-tuuq uvagut piqatıqaqmatun iliniknik. ⁴Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuulıgmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiagisirugut.

Agaayyun Qaummataurug

⁵Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iğñıñaniñ aasiıñ quliaqtuağigikput ilipsitñun, itnaiłiplugu, Agaayyun qaumaupluni sulı ilaani taaqtuaŋitchuq suoramikunniıñ. ⁶Iñuk uqaqami piqataunıpluni Agaayyutmi killuqsagtautıgalugu, taatnasıq iñuk sagluqsruğaqtuq pıqatauŋitłuni Agaayyutmi killuluqıtuıñaqhunıkii. Taatnaiłiplugu atrıñurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatıtun. ⁷Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiıksilluta avatmun, taatnaiłiplugu atrıñurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiıñ salummağaatıgıt killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iğñıña Jesus tuqqutaupluni maqipkaqlugu augıkkani uvaptiknun. ⁸Nıpliakapta uvagut killuqsagumiñaitłuta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimaŋitchugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹Quliagıkaptıgu Agaayyutmun killuqsagñıluta ilaan natqıgıtıniagaatıgıt nalaunŋaiłıpayaa-ptıknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunŋaruanaupluni surağatıpayaağmiñi. ¹⁰Agaayyun nıplıqsuq killuqsagñıpluta aglaan nıpliakapta killuqsatłaitłuta uqağigikput Agaayyun saglutunıplugu, tavraasiıñ Agaayyutim uqałhagun iñuunianıtluta.

Christ Uqapsaağutrikput

2 ¹Ilauraamaaŋ, aglaaqsırıña ilipsitñun killuqsaqunıtkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsanıknıpan pıqaqtugut uqapsaağutrikpraptıknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsasımaitchuaq. ²Taamna tuqukami sannıgutami aatchuutıgıruq iŋmiñik pıqutıgıpluta, taavrumuunnaqlugu piıgai killuutıvut sulı killuqsautıñıch iluqatıñ iñuıch nanıpayaaq.

³Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴Iñuk nipliqman ilisimanipługu Agaayyun aglaan tupiginjługu ilaan tillisaa sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimañitchuq ilumutuuruam. ⁵Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiruq Agaayyutitñagtau-ruam. ⁶Kisupayaaq nipliqaami iñuuniağniłuni atausiñ-juqatigimaaqtuq Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷Iłauraamaañ, tuyuqañitchuñ ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuq-qağmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaa-łapsitñiñaglaan. ⁸Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkağa ilipsitñun nutaanup-miuq. Iñuich ilitchuğigaat taatnasiq piqpaksrifiq Christ-ñum iñuuniałhagun ilipsiłumi iñuuniałapsigun, atakkii taaqtuq qaaniqsaiñagtuq aasiñ ilumun qauma qaummağiksiruq. ⁹Iñuk nipliakami qaumamiñnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuagiatumiñik tavra kañigruaqtan simminjitchuq—taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsiłgitchaqtuq killuliqipluni. ¹⁰Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuagiatuni qaumamiittaqtuq, iñuuniałhani sumunniñ paasaaqtittagumiñaitchaa. ¹¹Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuagiatumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksrai-ğavivut atakkii taaqtuam qiniłguiliplugu.

¹²Qitunğamaañ, taatnaqtuñ aglaktuñ iluqapsitñun,
atakkii Agaayyutim natqigutigai
pigiiliqutisi Jesus Christ savaqałhagun.

¹³Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun
atakkii ilisimaanikługu Agaayyun
taimña inñaniktuq aullağniłhaniñaglaan.
Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun
atakkii akiiliğiksi Tuunğaq pigiitchuapayaam aullağniiraa.

¹⁴Aglaktuñ ilipsitñun, ililgaanun,
atakkii ilisimaanikługu Aapauruaq.
Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun
taivrumiñ inñaniktuamik aullağniłhaniñaglaan.
Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun sanjiruanun
tuniqsimaruanun Agaayyutim uqałhanun ittuanun ilipsitñi.
Taavrumuuna akiiliğiksi pigiitchuapayaaq,
Tuunğauruq taamna.

¹⁵Kaviuğinagich suoramik unniiñ ilitqusiat nunam iñuñisa. Atakkii iñuum kaviuğikpagu taamna ilitqusi qipagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kañigruaqtam kaviuğikkañ, sut iñuich qiniikkañisa piññaktaagisukługu, sulı supayaat mattumani nunami iñuich kamasaağutigikkañich—taatnasiq iłuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷Taamna ilitqusiat iñuñisa nunam sulı kaviuğikkañiłlu piğumaaqtut. Aglaan iñuk tupiksriuruq Agaayyutim pisułhanik iñuutuiñagtuq Agaayyutmi.

Akiliiliqsuqti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaañ, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akiliiliqsuq-taa Christ aggiqsagumaniplugu. Aasiin ilitchugigikput inuugiaktuat akiliiliq-suqtai Christ aggianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanjanik. ¹⁹ Tamatkua akiliiliqsuqtai Christ unniiñ piqataugluaqtuut uvaptikni ilaliutillapianjtkaluññağmij, taatnaqhutij aullağniqsut uvap-tikniñ. Tuniqsimagaluğumij Agaayyutmun akiliiliqsuiñayaitchut Christ-mik, aasiin nayuğayağaatigut. Unitñamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniiñ piqataunijiqtiñ uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi, ilumutuuliğ ilisimagiksi, atakkii Christ-ñum qaitchiñiğaaši ilitqusigmiñik. ²¹ Aglaktuñ ilipsitñun nalurua-ğilusi ilumutuuruuğimik aglaan ilisimagiga ilitchuğianikkaluatiqsi taavru-miña aasiin ilisimapiğmiksi sagluturuuq ilağinjtkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuuñunipqa? Kisupayaaq piilaqaqtuuaq Jesus-mik Christ-ñuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuğikkana anniqsuutiksrauplugu uvap-tiknun). Taatnaqtuuaq taamna akiliiliqsuqtauruq Christ-mik, aasiin ayyak-ğugik Aapauruağlu Iğñiñalu. ²³ Kiñapayaaq piilaqaqtuuaq Iğñiguruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapañani; kisupayaaqaasiin uqaqtuuaq ukpi-ğiniługu Iğñiguruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapañani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñiğitchi tupiksriłusriłu tusaakkapsitnik aullağniñiñani ukpiqsriqqaalapsi. Taatnağupsi atausiññuumaniaqtusi Iğñiğmiłlu Aapau-ruamiłlu. ²⁵ Itqağlugu Christ nipliutigikkana uvaptiknun, “Piqataulapsigun Aapami qaitchigisigipsi inuuiğmiki Agaayyutitñaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuñ ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisaut-rauniplutij. Ilumun akiliiliqsuqtaurut Christ-mik qanugviiqsitchiñiaqhutij ilipsitnik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusiğmiñik nayuutirua-mik ilipsitni. Taatnamik ilipsi inuqsrañitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ñum Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiin ilitchuğipkautaa ilumu-tuuruq. Inuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitunğamaañ, inuuniaqatigiigitchi ilaani. Taatnağupta tatavruala-nayaitchugut tikitpan suli kanjusukkayaitchugut sivuğaañi aggiqpan. ²⁹ Ili-simaplugu Christ-ñum killuqsasqsimailaanułha nalupqiginjitchiksi taamna nalaunjarualiqiruaq Agaayyutmun qitunğagitilaña.

Agaayyutim Qitunğai

3 ¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitłuta! Piqpaksriłha uvap-tiknun kamañapaitłuni taiyuutiqağaatigut qitunğagmiñik, ilumun ilaan qitunğagillapiağaatigut. Aglaan inuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik kanjisiñitkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuğimaitługu. ² Ilauraamaañ, Agaayyutim qitunğagiliutianikkaatigut. Iisimañjtkikputsuli qanutchiuluta ilijiksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qiniğisigikput kanjisiługulu irrusipiaña. ³ Taatnamik, kisupayaaq niğiuqaqtuuaq Christ-ñum sagviłksrañanik ipqiniñiurağtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ñum ipqi-silaña.

⁴ Inupayaaq killuqsauqtaq atuiruq atiruamik tupiksritłaitchuam atuğagik-kanjini. Inuk killuqsagami ayairauqtaq Agaayyutmik navgipluni inuunia-qurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ñum inuğulha piigityaqhuni

killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitłuni. ⁶Taatnamik, kisupayaaq atausiññuqatausimaruq Christ-mi killuqsaqtañitchuq. Aglaan killuqsaktuam kanjqsimaitchaa ilitchuğisimaitletlu Christ qanauñiñ. ⁷Ilauraamaañ, iñuñmun ukpiqsagtinasi. Iñuk atuiruaq nalaunñaruamik nalaunñaruañuruq Christ-tun killuqsagsimaiñanñuruatun. ⁸Iñuk killuqsagtaqtuaq tuunğaqnaqtauruq atakkii Tuunğaq killuliqiniqsuq aullağniñhaniñaglaan. Pakma Iğniña Agaayyutim agğiğniqsuq piyaquğiaqlugu iluqaan Tuunğaum savaagikkaja. ⁹Kisupayaaq Agaayyutim qitunğagiliutikkaja killuqsagtañitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqlugu iñuñğmiñik. Iñuk taamna killuqsagtağumiñaitchuq atakkii Agaayyutitnaqtauruq. ¹⁰Tavrakii ilisimagiksi atlakaagiksilañak qitunğaiñ Agaayyutim sulı qitunğaiñ Tuunğaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsagtaqtuaq sulı piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitnaqtaunñitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullağniñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹²Ilisimagikput Cain piqpaksriñitłuni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqlugu iñuaqtagigaa atakkii tuunğaqnaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkaji pigiitłutij. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkaji nakuuplutij. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³Ukpiqtuaqatmaañ, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akiñililıqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruq sulı piqataunñitłuni Agaayyutmi. ¹⁵Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqnaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmıgiksi iñuaqtuqti piqağumiñaiñiñitlu iñuñğmik Agaayyutitnaqtauruamik. ¹⁶Christ tuqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kanjqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaananik. Taatnaqhuta tuqutisugaaqtaksrağipmıgıvut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷Uvvaasiñ iñuk umialgutıqağumi inuqsriunñitłuni suni aasrii ilitchuğiplugu anıqatiuni inuqsriuqtuaq sulı ikayunñikumiun inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸Ilauraamaañ, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagıkkaptıgunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sıvuğaani Agaayyutim

¹⁹Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqıksut uummatıvut Agaayyutmi iqsaiñlaakun. ²⁰Qakugupayaaq uummatıpta iluñliuqtıkaqsıkatıgıtu tunñaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktıq uummatıptıknıñ, aasiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹Ilauraamaañ, pasıkkutmik piitkupta uummatıptıknı tavra taluqsrautairrutıqaqtugut sıvuğaani Agaayyutim, ²²aasiñ qanumıpayaaq inıqsruğupta supayaanik akuqtuıgisirugut ilaaniñ apıqsruağıkkaptıknı atakkii tupıgıpluğich tillısaı sulı atuqlugu quyağıkkaja. ²³Aasiñ taamna Agaayyutim tillısigıgaa, tunñaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun sulı piqpakkutıluta avatmun, kamagılugu Christ-ñum tillısaı uvaptıknun. ²⁴Iluqağmıñ tupıksrıuat Agaayyutim tillısaıñik atausiññuqatıgımaagaat Agaayyun, aasiñ

Agaayyun piqataupluni ilinjitni. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutiŋha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiŋi uvaptiknun.

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaag Irrusiq

4 ¹Ilauraamaan, iŋugiaktuat tanjigiliqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunŋaviginagu iŋupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliŋnipluni, aglaan uuktuaŋlugu Agaayyutitŋaqtugaluaqmagaan. ²Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Iŋupayaaq nalupqinaihuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqaqtilaananiq piqaqtuq Agaayyutitŋaqtauruamik irrutchimik. ³Kisupayaaq uqaqanŋitchuaq nalupqinaihuni Christmik taatna piqanŋitchuq Agaayyutitŋaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akiliŋisusqtauruam Christmun. Tusaanigiksi taavruma aggiqsaŋumaŋha naagaunniŋ ilaa imma nayuutianiktuaq iŋuŋni nanipayaaq.

⁴Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiŋ akiilianikkisi tamatkua tanjigiliqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuaŋuruq tanjigiliqirini. ⁵Tanjigiliqirit tuunŋaŋaqtaurut. Taatnakii uqaŋigaat sutigun akitŋaqtuiruat Agaayyutmik. Iŋuittuuq tuunŋaŋaqtuapmiruat naalaŋnipmiraŋigaich. ⁶Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalaŋnigaatigut. Uqautigikkaqput suunŋillaŋiaŋaluaqtuq iŋuŋni qitunŋaŋiŋisaŋiŋi Agaayyutim. Taavrumuuna iŋitchuŋiniagivut iŋuich malikpatruŋ ilu-mutuuhŋ naagaqaa malikpatruŋ killiqiliq.

Agaayyun Piqpaksriŋhuruq

⁷Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriŋimik aasiŋ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunŋaŋigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniŋ ilaanik. ⁸Iŋuk piqpaksriŋitchuaq iŋitchuqsrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriŋhuruq. ⁹Agaayyutim urriqsuŋigaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuŋikamiuŋ nunamun Iŋniŋtialuni atrinilaag iŋuutqupluta ilaagun. ¹⁰Qanuutaupiaqtilaana piqpaksriŋhum uvva, taimani uvagut piqpaginŋitkaluaŋikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuŋigaa piqpaksriŋi uvaptiknik tuyuŋikamiuŋ Iŋniŋtialuni piiquplugich killuqsautivut tuquŋimigun qiniŋisitlugu Agaayyun. ¹¹Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹²Iŋuum sumiunniŋ Agaayyun qiniŋaŋitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iŋuuruq uvaptikni aasiŋ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun iŋuŋnik.

¹³Nalupqiginitchikput atausiŋnuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa iŋuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiŋi inillaktugu uvaptiknun. ¹⁴Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqaŋniqsuq Iŋniŋtuamiŋik anniqsuqtiksrauplugu iŋupayaanun, aasiŋ qiniŋikput ilisimaraupluta.

¹⁵Kisupayaaq uqautigumiŋ nalupqinaiglugu Jesus Iŋniŋiŋilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iŋuuruq ilaani aasiŋ ilaa atausiŋnuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶Uvagut iŋitchuŋigikput ukpiŋiplugulu piqpaktaŋa Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriŋuq atausiŋnuqsamaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷Taatnatun iŋuunიაqapta piqpaksriŋugut Agaayyun piqpaksripmatun, aasiŋ attaqsrautiqaŋumiŋaitchugut uvluaŋi

atanniĩhum, atakkii iĩuuliqput atrigigaa iĩuuniałhan Christ-ŋum mattu-
mani nunami. ¹⁸ Iĩuk piqpaksrĩruaq attaqsağumiĩaitchuq. Piqpaksrigupta
Agaayyun piqpaksripmatun ilaa taluğiyumiĩaitchikput. Iĩuk iqsĩruaq ilaanik
piqpaksriĩğitchuqsuli Agaayyun piqpaksripmatun, atakkii iqsisiqatuqsuli
Agaayyutmun anasiĩñuqsagisiĩipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqağaatigut. ²⁰ Iĩuk nipli-
ğumi piqpaksriĩłluni Agaayyutmik aasiĩ uumiksriłluni ukpiqtuaqatmiĩnik
ilaa sagluruq. Itniittuq: iĩuk piqpaksriĩğitĩami ukpiqtuaqatiumiĩnik qĩĩitlak-
kağmiĩnik piqpaksritłasiyumiĩaitchuq Agaayyutmik qĩĩitlaisağmiĩnik. ²¹ Tilli-
siusĩaqput Christ-miĩ [aasiĩ taatnatun ilaan iĩuuniaqugaatigut], iĩuk piq-
paksrikami Agaayyutmik piqpaksrĩruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiĩnik.

Akimaruąurut

5 ¹ Iĩupayaaq ukpiqsĩruaq Jesus Christ-ŋutilaąjanik Agaayyutim qitun-
ğagĩgaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksrĩruguttuuq
ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tilli-
saiĩnik ilisimanaqtuq piqpaksriłĩqput Agaayyutim qitunğaiĩnik. ³ Piqpaksri-
kapta Agaayyutmik uvagut tupiksriřrugut tillisaiĩnik, aasiĩ tupiksriłĩqput
tillisaiĩnik sakiqnañitchuq, ⁴ atakkii qitunğapayaąa Agaayyutim akimatłasi-
ruq nunam iĩuñisa ilitqusianiĩ. Aasiĩ akimatłasiřrugut ukpiqsrituiĩaitiptigun
[Jesus-mik]. ⁵ Kiĩaasiĩ akimatłasiva tuunğaqnaqtaauruaniĩ suli pigiitчуam
kaviuğikkapayaąaniĩ? Iĩuk taamna kisimi ukpiqsĩruaq aąutim Jesus-ŋum
Iğĩğutilaąjanik Agaayyutmun.

Iłisimaraaurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiĩ nalupqigĩñitchikput ilaa Agaayyutmun Iğĩğutilaąa atakkii
piqaqtut piąasunik iłisimaraauruaniik. Jesus paptakkaupman imiğmik suli
maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliğĩñisuuq qilağmiĩ
Jesus Iğĩğiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq iłumutuuruuq iłisi-
maraupmiuq taavruma iłumun Iğĩğutilaąjanik. Ilaa iłisimarauruq imikunlu
aukunlu suli Agaayyutim irrusiağun, aasiĩ taapkua piąasut atirut iłisima-
raułĩgmikni. ⁹ Iĩuich iłisimaraupmata akuqtuğagĩgĩvut, naagaąaa Agaayyu-
tim iłisimaraunulha ukpiqnatluktuuq atakkii piąasuurautigun nipliqsuuq iłu-
mutuuplugu Jesus Iğĩğutilaąjanik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsĩruaq Agaayyutim
uqałhanik Iğĩğĩmĩgun iłisimagaa uummatmiĩni taavruma iłumutuutilaąa.
Kisupayaam ukpiqsriĩitchuam taavrumiņa iłumutuulĩgmik uqağipiąaa
Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunnañitłuni Agaayyutim iłisimaraulha-
nun Iğĩğĩmĩgun. ¹¹ Agaayyutim iłisimapkağaatigut taavrumiņa itnaqhuni:
Agaayyutim qaisaąa uvaptiknun iĩuuliq Agaayyutitnaqtauruuq, aasiĩ taatna-
siq iĩuuliq Iğĩñiğaniittuuq. ¹² Kisupayaaq iĩuuqatiqatuaq Iğĩñiğanik Agaayyu-
tim iĩuułĩqatuuq ilaani Agaayyutitnaqtauruamik. Kisupayaaq iĩuuqatiqanĩ-
tchuq Iğĩğĩguruamik iĩuuyumiĩaitchuğĩuuq.

Iĩuuliq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuąa taapkuniņa ilipsitĩun ukpiqtuanun Iğĩñiğagun Agaayyutim
nalupqinaĩtuqplusi piąaaniktilaapsitĩnik iĩuulĩgmik Agaayyutitnaqtauruamik.

¹⁴ Una pisigiplugu ukpigillapiagĩkput Agaayyun iñiqsruqapta supayaamik

pisuŋhagun tusaarağılha uvaptiknik. ¹⁵İlitchuğıpluguasıiñ tusaarağılha iniq-srupayaaqapta tavra ilisimapiagikput qaisaqaaniŋha uvaptiknun iniqsrugağik-kaptiknik ilaaniñ. ¹⁶Kisupayaam qıñıgumiun ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuqułıgmuunıtkaluŋŋaan, ki iniqsrutuiliun Agaayyutmun. Taat-nağuni ukpiqtuaqataa iñuugisiruq, atakkii killuqsautai tuqułıgmuunıtlutıñ. Aglaan killuqsahıq itmiuqtuuq tuqułıgmun ittuaq, aasıiñ uqautigipsi iniqsrutigitqunıtlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷Iluqani killulıqıtlıq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuqułıgmun inğitmiut.

¹⁸İlisimagikput kiñapayaaq qitunğagılıutikkana Agaayyutim killuqsaaqsit-laisilaana atakkii Iğñıñan Agaayyutim tugluaqsimaragıgaa, aasıiñ Tuunğaum atnıgumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹İlisimagikput qitunğagitilaaqput Agaayyutmun, aasıiñ ilisimagikputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaanat Tuunğagmun sulı ilaan kinniplugich ilıñich. ²⁰İlisimagikput-tuuq Iğñıgıkkana Agaayyutim aggianiŋha, aasıiñ ilaan kanıqsipkağaatıgıt ilaanik ilumutuuruamik. Atausıñuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iğñıñanunlu Jesus Christ-mun. İlaa Agaayyutaullapiaqtuq sulı iñuulhuruq isuitchuaq. ²¹İlauraamañ, agaayyutıqaqasi agaayyutıññuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ñum

¹ Uvaña John ukpiqtuañuruat qaukñich, tuyuqtuñ aḡnamun Agaayyutim piksraqtaagikkajanun sulı qitunḡañiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaña-ñhiñauñitchuñ piqpaksriruañaa, aḡlaantuq iluqatiñ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Pıqutigıplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq sulı itkisipluni qañapak taimuñ. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam sulı Jesus Christ Aapam Iḡñiñan iluaqqutillaññaḡilisik sulı ilunḡugilusik tutqiksılutıglu ilumutuuruakun sulı piqpaksrıñkun.

İlumutuulıḡlu Pıqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuñ atakkii ilitchuḡigıga ilañich qitunḡavich iñuuniañhat ilumutuuruakun, malıḡutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasıiñ, aḡnaaq, aḡlañitchuñ nutaamik tillitmik ilıpnun aḡlaan taavrumiñ pigikkaptiknik aullaḡniññaniññaḡlaan. İñiḡikpiñ uumiñ, uvagut piqpakkutıruksaurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksrıñıq uqautigıkaḡa itnautauruq: İñuuniaqtuksaurusi tupiksrıñıkun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullaḡniññaniññaḡlaan. Atakkii ilaan tilıḡaatıḡut iñuuniaquluta piqpaktakun.

⁷ İñuḡiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhutiñ Jesus Christ-mik timiqañiññıplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut sulı aki-ıñiñısuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagısitchi ilıñitñiñ. Tavra tammaiñitchumaiksi savaagıkkası aasıiñ Agaayyutim akillıḡısıḡaasi inuñaiḡlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiıruaq ilısauttutaiñik Christ-ñum piqataunñichuq Agaayyutmi. Taamnaasıiñ tupiksırıruaq ilısauttutaiñik Christ-ñum piqatauruq Aapauruamılu sulı Iḡñıḡuruami. ¹⁰ Kiñalıqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqañılluni Christ-ñum ilısauttutaiñik tukkuliqñıḡu tupiqnun naaḡaqaa ilalıñıḡu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paḡlaḡumiñ kinniri piqasıñıḡaa piḡiitchuakun savaañıḡun.

Aqulliich İlammiḡuti

¹² Uqaksrauıkaḡaluaqtuñ aḡlaan uqautıḡısunñitkitka ukunuuna tuyuutitıḡun, aḡlaan taamuñıḡuktuñ ilıpnun uqaqatıḡilutinaasii. Quviasuutıḡillapiaḡayaḡıkpuk. ¹³ Qitunḡañısa aḡnam anıqatvich Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñ tuyuḡaatin nayaañıḡmıḡ.

Pinayyak Tuyuutai John-num

¹Uvaja John ukpiqtuanjuruat qauklijich, tuyuqtuna uumuna Gaius-mun piqpagipiakkamnun. ²Ilauraamaan, agaayyutigikpiñ supayaaq iluaquplugu ilipni atniñnaquñitlutinlu. Ilisimagiga iluaqtilaan irrutchipkun. ³Quviasuq-pauraqtuna ilanjich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatja ilipnik iluqnaullapiagniplutin Agaayyutmun suli inuuniañniplutin ilumutuuruakun. ⁴Quvia-tchaktillapiagaatja sumipayaaq tusaakapkich qitungatka inuuniañniplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqaqtuq

⁵Ilannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶Uqautigillautaagaat ukpiqtuanjuruat iluaqqutriñhiñ. Pilautag-niaqtutin qaisaksraqaguvich inugikkañatnik iglaunijatni. Quyaliniagiksi Agaayyun taatnagupsi. ⁷Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisunja-qatin ikayuutmik Jew-nunitchuaniñ. ⁸Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksragi-givut taapkua iglauplutinj agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiñhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqañhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹Aglakkaluaqtuna ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukñiut-laturuam suliqutigijnitkaanja. ¹⁰Taatnamik aggiguma sagvigñiañgitka savaanj uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruna nutqallanjitmiuq. Pağlayumiñaitmigai aniaqatiut suli pitchailiraqlugitunniñ tukkiisuktuat ilinjitnik anitqataqlugillu akunğatniñ ukpiqtuanjuruat.

¹¹Ilannamaan, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atui-ruuq nakuuruamik agaayyutitjaqturuuq naagasuli taamna atuiruuq pigii-tchuamik ilitchuqsriñganitchuq Agaayyutmik. ¹²Aglaali Demetrius inupayaat uqautigillautaagaat suli inuuniañhan ilitchugipkaagaatigut ilisimatilaanjanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautaagikput ilaa. Ilisimagiñ uqağik-kapta ilumutuutilaananik.

Aqulliich Ilammiugutit

¹³Uqaksraukkağaluaqtuna aglaan uqautigisunjitkitka ukunuuna tuyuutiti-gun. ¹⁴Tautukkasuağukikpiñ aasiñ uqağunuk atautchimi kiiñagruinñaağuti-lunuk. ¹⁵Tutqiutiqağiñ. Ilauraat tuyuqtut nayaañjağmik. Nayaañjağugivut ilauraavut iluqaisa.

Jude-ŋum Tuyuutai

¹Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyuŋigitka ukua iñuŋnun tuqłukkañiñun piqpagikkañiñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkañiñunlu Jesus Christ-ŋum. ²Uvvatuq Agaayyutim ilunŋuktaqaqtillisi qinuiññaqaqtillusriļu suli piqpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiłiksraq Iłisautriŋŋuatigun

³Piqpagikkamaaŋ, pisuqtilaaptun aglaguktunja ilipsitñun uqautigisuk-kaluaqługu anniqsuŋiaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktunja pitchuksaaŋukhusri itna, aŋyautisiuŋ ukpiqsriłiq ipqisimaaqulugu Agaayyutim qaisaŋa atausriaqługu iñuŋmiñun. ⁴Atakkii ilaŋich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchiplutiŋ ilłatinisqut uvaptiknun. Atuŋaŋaat killukun iłuaq-putrisaa Agaayyutipta qaayugnaqtuanun pisugruaŋutaitñun timimiŋ suli ilinisa ayaktuaqmipługulu Jesus Christ Ataniqput Aŋaayuqaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuŋnigai patchisaunipługich inilgaan.

⁵Itqaqtitchukkipi sunik iłisimaanikkaluakkapsitñik. Itqaqsiuŋ una, Atan-ŋuruam annautigaluaqługich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaquŋnigai tamatkua ukpiqputaitchuat. ⁶Suli israŋulŋich saŋŋiqagałuaq-hutiŋ savaaqaŋaluaqhutiŋlu qilaŋmi uniññiŋaat irvigigaluakkaqtiŋ. Agaayyutim tigutaagñigai taaqtuallapiaqtuami pitukługich isruitchuanik kalimñiŋñik taivrumuŋaaglaan kamaŋaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiivksrautmiñun. ⁷Sulipsuuq Sodom-lu Gomorrah-lu nunaaqłılu avataatniittuat: Iñugikkaŋich aatchuutigirut inmiknik sayuŋałıgmun, aŋutigaluatunniñ aŋutinun. Savaa-ŋich kilgutaurut tuvraqunŋitługich, aasriñ nagliksaaŋisirut tatapsausriaŋ-miknik isruksraitchuami ikniŋmi.

⁸Taatnatullapiaq tamatkua siññaktuuraaqtit qaayugnaqsigaat timiriŋ pigii-tchuakun, suksraŋiŋiqlugu Agaayyutim aŋalatchisaa, uqamaqłuutigiługi-llu tamatkua kamaŋaqtuat pakmani. ⁹Qaukiatunniñ israŋulŋich Michael taatna uqaŋŋitchuq. Qanaaqatigikamiuŋ tuunŋaq uqavaaŋutigiługu nallig-miknun timaa Moses-ŋum piginiaqtilaaja, akitnaqtunŋiññiŋaa uqamaqłuu-tilugu aglaan uqautiłhiñaŋaa, “Atanŋumtuq iñiqtıŋiłisin.” ¹⁰Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłuutiqagaŋurut supayaanik kaŋiqsimmaagñiŋisaŋmiknik. Niŋ-rutitun aullasriałhiñaqhutiŋ ilinich kaŋiqsiłhiñaŋaat malikługulu pisugrua-ŋutriŋ, aasriñ taatnaqamiŋ piyaqukkauŋiaqtut. ¹¹Iqsiñamiurut tamatkua! Iñuuniusriaqtut Cain-tun, akiññaŋniałhiñaqhutiŋ killuliqlıłhiñaŋuqhutiŋ pisigiługu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaquŋniaqtut pisigip-lugu uqavaaŋutiriłiqtiŋ. ¹²Taatnatchich iñuich puyiłuktaqtitun ittut niŋi-qatigiikapsi, aasrii niŋiqataukamiŋ ilipsitñi qaunagiraqtut inmiknułhiñaŋ

talusqrisailaakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imğilaat aqalatañi anuğim. Ittut napaagtutitun asirritlaiqsuatitun, amusrimaplutiñ kanjituummagmıñ tuqullupiaqhutiñ. ¹³Qaiqpaisun tağium itmiut aqñıqłukman, aasrii kanju-naqtuat savaañich itlutiñ qapukłuatun qaim. Uvluğiatun pamiulikun ittut [taimmausruuruatun]. Taatnatchich iñuich iniksraqağniaqtut taagnaqsrapia-ğani taaqtuam qañavak taimuğa.

¹⁴Enoch-ğumtuuq, tallimat malğuaata kiñuvianıñ Adam-ğum, sivuniksri-qutigipmıgai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañii. Atanıq agğıgñiaqtuq piqa-tigilugich kisitchuğnaitlutiñ ipqitchuat israğuligikkani. ¹⁵Atanniqsuğniağai iñupayaurat. Anasriñquqsagnağai killuliqiraupayaat agaayyutailaqhutiñ savaapayaañisigun, sulı agaayyutailaqhutiñ iñuuniahatigun, sulı uqamaq-łutipayaatigun uqağıkkañisigun akitñaqługu Agaayyun.” ¹⁶Tamatkua iñuich uqapılıutirıqtut uqaqtuyaaqhutiñ, iñuuniaqhutiñ iñmiñ pisuğıruağmıkti-gun, uqavıkhutiñ sulı nangaqługich atlat iñuich piññağniağiaqhutiñ pisuk-kağmıknik.

Kilgutit Alğaqsruutitlu

¹⁷Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqağiraksrağigisi sivuniksriqutigikka-ğich uqıraqtıñiñ Atannapta Jesus Christ-ğum. ¹⁸Iliñisa uqautigaasrı aqu-llıgñi uvluni iñuqağisiñiplugu mitautiksırıuanik iñuuniağutiñ iñmiñ pisu-ğıruağmıktigun piğiitchuakun. ¹⁹Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingırrutinun, aqalatitlutiñ nunakñaqtam pisuğıruağıñun, sulı piqangitlutiñ Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunğavigilugu ipqıññıqsauruq ukpiğun, agaayulusrı Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹Irviqatuiñağusrı piqpaktaani Agaayyutim, niğiugituiñağ-lugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusrı ilunğuktanğun isruı-tchuamun iñuıñğmun. ²²Ilunğuksrisitchi tamatkuniğa nalupqısrıktuanik ukpiqsrığmıktigun. ²³Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunğuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğaañich puyyi-luktakkañi killuqsautim.

Agaayulıq

²⁴Uvva, nangağlakput ilaa qaunaksrıtlaruq ilipsitñik paasraaliksrapıtiññ ukpiqsrığıpsitñi sulı tikiutitlaplusrı patchisaunğıusrı quvianakun sivuğaa-nun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasıñ ilaan annıqsugaatıgıt Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañağniqsraq sañji sulı aqalatchıspayaaq pigıgai taimakñaqana pakmanunaglaan sulı qañavak taimuğa. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

1 ¹Ukunani makpīgaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akunii-sruñaqatiñ atuumasragumaruat. Christ-ñum ilitchuǵipkaǵai savaktimiñun John-mun tuyuǵiplugu israǵuligikkani ilaanun. ²John-ñum nalupqinaiq-ǵugu quliaqtuaǵiniǵaa Agaayyutim uqaǵhalu Jesus Christ-ñum sagvikkajalu. Uqautiginiǵai sut iluqaisa qiniikkani. ³Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraaruat uqaǵig-nik ukuniña suli tupigipluǵiñu sut aglausimaruat taapkunani makpīgaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qalliñlapiagataqtuq.

Paǵlatit Tallimat Malǵuñnun Agaayyuviññun

⁴Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuñjuranun ittuanun tallimat malǵuñni agaayyuviñni nunami Asia-mi. Iñuagqutriñiqagitchisuq qiniññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuañni, taimakñaqaña ittuañni suli agǵisagumaruañni, taapkunakñalu tallimat malǵuñniñ irrusrianiñ sivuǵaaniittuañni aquppiutaq-paṇan Agaayyutim, ⁵suli Jesus Christ-miñ tuniqsimaṇluni ilisimarauruañni, aṇiruamiñ tuquṇaruaniñ sivulliṇpiaṇuṇluni suli sivulliṇqtiñitiñ umialgu-ruat nunami. Jesus Christ-ñum piṇpagigaatigut paṇchisaiqsitluta killuutip-tikniñ ilaan aṇṇmigun. ⁶Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiguqtitluǵiñu savautitquplugu Agaayyutini aapaṇikkaniñu. Kamanaun aṇalatchisiñu piṇigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷Uvva, agǵiñniaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniǵisigaa,
iliṇisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatiñlu atlakaagiiṇ iñuich nunami uigualalutiñ qiaṇisirut ilaa
pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸“Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñuṇluṇalu, aullaṇniisaaq suli isruk-ṇitchaaq.” Taatna niṇliqsuq Atañguruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqaña ittuaq agǵisagumaruaṇlu, Saṇṇipayaqaqtuaq Agaayyun.

John-ñum Qiniṇquuraalḥa Christ-mik

⁹Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriñṇuqatauṇuṇa piqatigigipsi naṇliksaaṇutiniṇ pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitiñun aṇaayuqaut-miñi suli piqatigipkaṇhuni ilipsitiñun iṇlutiñiṇmi. Qikiqtamun atiqaqtuamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqaṇipkun uqaṇhaniglu Agaayyutim ilumu-tuulḥaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰Iḥamni Irrutchimi uvluañi Atañguruam

tusraaruŋa nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalguqtautiqpaktun, ¹¹nipliŋhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpiŋaanun aasrii tuyuŋilugich ukpiqtuanuruanun ittuanun tallimat malŋuŋni agaayyuvuŋiñ Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹²Tarani qiviaqtuŋa qiniŋuklugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiniŋitka tallimat malŋuk kaviqsaat maniich kialuuraqaŋviich. ¹³Aasrii qitqatni tallimat malŋuk kialuuraqaŋviich qiniŋiga atausriq atrilik iñuktun, atnuŋaaqahuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, sulitapsiqaqhuni kaviqsaatqahuni satqamigun. ¹⁴Ilaan niaqua nuyaniŋlu qatigniŋsut ipnaim mitquatun qatighutiŋlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵Isiganik-suli qivliqtaŋniqsuk patukpatun ipqisaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusraŋaŋniqsuq quŋluqtaqpahun. ¹⁶Ilaan taliqpiŋmiñi tigungmiñiqsuq tallimat malŋuŋnik uvluŋianik. Savikpaksuli ipiktuŋaq avatmulik anniŋaaqtuq qanŋaniñ. Suli ilaan kiiñŋa qaummaŋiñiqsuq siqiniñaaŋikmatun.

¹⁷Tarra qiniŋapku ulŋuniqsuŋa isigaiñun tuquŋaruatun ilipluŋa, aasriiñ iligai taliqpiich argani uvaŋnun nipliutiŋluŋa, “Iqsiñak. Sivulliuruŋa aqulliupluŋalu. ¹⁸Uvaŋa iñuuruŋaruŋa. Tuqugaluŋa iñuusraŋataqtuŋa taimuŋa isruitchuamun. Iñuktun aŋmautiqaqtuatun aŋalatchiŋiŋaqtuŋa tuquŋiŋmik suli tuquŋaruqaŋviŋmik. ¹⁹Pakma aglakkich sut qiniŋkatin suli pakma ittuat suli itchaŋumaruat aquagun taavruma. ²⁰Taapkua kaŋiqsiŋ-gunaitchuat qiniŋkatin—tallimat malŋuk uvluŋiat taliqpiani argaŋma suli tallimat malŋuk kaviqsaat maniich kialuuraqaŋviich—qanuutautilaŋatuvva, tallimat malŋuk uvluŋiat israŋuligigaich tallimat malŋuk agaayyuvuich, suli tallimat malŋuk kialuuraqaŋviich tallimat malŋuk agaayyuvigipmigaich.

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

2 ¹“Israŋulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliŋigai tigungmiruam tallimat malŋuŋnik uvluŋianik taliqpiŋmiñi, pisruk-tuam akunŋatni tallimat malŋuk kaviqsaat maniich kialuuraqaŋviich.

²“Iliŋisimagitka savaasri, sakuugutisriŋlu iglutukkasriŋlu anuqsrukun. Iliŋisimagiptuŋuq ilatchitŋilaisilaŋaqsi killuliŋiruaniŋ iñuŋnik suli isivŋiŋuqtilaŋaqsi tamatkuniŋa uqaqtuaniŋ uqŋiraqtauniplutiŋ piunŋitchaluŋaŋaŋmiŋ suli ilipsi ilitchuŋiplugu saglututilaŋat. ³Iliŋisimagiga anuqsrutilaŋaqsi nagliksaaŋtilaŋaqsiŋlu pisigipluŋa suli ilipsi nikaliŋitchusrisuli. ⁴Aglaan uumiŋa akitŋaumbaŋtiŋaŋipsi, piŋpagaŋiŋiŋipsitŋa iŋilŋaanisun. ⁵Itqasqasiŋuŋ piŋpaksriŋiŋqaaŋaqsi uvamnik ukpiqsriŋuŋaŋuŋqapsi. Iŋsummitqigitchi aasriiñ savautitqigluŋa sivuanisun. Iŋsummitqiniŋisuaŋupsuŋ agŋiqiniŋaŋipsi piŋiŋluŋuasriñ kialuuraqaŋviksi inaaniñ. ⁶Aglaan nakuuruŋaŋaŋaluaqtusri uumiŋa, uumiŋksriŋusri savaaŋitŋiŋik piŋiŋitchuanik Nicolait-aŋgruat uvaptuntuŋuq. ⁷Iñuk siutiŋaŋuŋaŋuŋ tusraggaŋtik-sraŋnik naalaŋniŋi Irrutchim uqautigikkaŋaniŋ ukpiqtuanuruanun. Iñuich akimaruat niŋipkaŋniŋaŋitka napaaŋtuaniñ iñuunaŋtuam nauruamiñ nauŋchiaŋŋiani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ŋmiunun

⁸“Israŋulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaliŋigai sivulliuruam aqulliuruamlu, tuqugaluŋaŋtuamlu aŋitqiksuamlu.

⁹“Ilisimagitka iħuilliuġutisri iħaippauħisilū (aglaan umialgurusri). Ilišimagitka saħutħisiriħ tamatkua Jew-ħuniruat iħuġiħitħaluaqtitħutinj Agaayyutmun, aglaan iħumun savautriruaħurut tuunġaħmik. ¹⁰Sivuuġaginagu nagliksaaġutigiyasriħkaqsi. Uvva, tuunġaum isiħtaupkaġumaagaqsigai iħasri isivġiħkkauviksraħitħun, aasrii iħuilliuġisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitħi tuquħisitħunaglaan, aasriiħi aħiħiħiħaġipsi iħuuhġmik isruitħuamik niaquħusriħmatun. ¹¹Iħuk siutiħaqħtuaq tusraggaħiksraħnik naalaħniħi Irrutħim uqautiġikkaħanik ukpiħtuaħuruaħun. Iħuich akimaruat atniħkauyumiħaiħtħut tuġliani tuquħħum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹²“Israġulġanunħi agaayyuvium Pergamos-mi aglaħiħ itna: Taapħua uqahġigai piħaħtuam ipiħtuamik avatmuliħmik savikpaħmik.

¹³“Ilišimagiga iħuuniaħtħlaaqsi tuunġaum aħalaħħiviani. Aglaan tuniħsimarusri uvamnun ukpiħqutħaħtuħiħaħusri, uvluiħiħunniħ tuqħtaupman tuniħsimapħuni iħisimariga Antipas akunnapsitħi tuunġaum iħuuviani. ¹⁴Aglaan iħituuranik aħitħaummaħiaħġipsi: iħipsi iħaħaħtusri tħvrairuaħnik iħisautħtutiħġun Balaam iħisautriruaħ Balak-mik killuħsaħtħtuħpluħġich Israel-aħġmiut. Killuħsaħtħt niħikaħiħ niħiniħ tuniħħautauruaħnik aaħuaħun sulisayunakamiħ. ¹⁵Sulipsuħ iħipsi iħaħaħmiusri tħvrairuaħnik piħiħtħuakun iħisautħtutiħisġun Nicolait-aħġruat. ¹⁶Isrummitqġitħiasriħiħ. Taatnaħġisuaħġupsiaħġiħniħaħġipsi aħuyyiħaħġuħġich taapħua iħuich savikpaħmik anniħaħaħtuamik qanimniħ. ¹⁷Iħuk siutiħaħtuħaħ tusraggaħiksraħnik naalaħniħi Irrutħim uqautiġikkaħanik ukpiħtuaħuruaħun. Iħuk akimaruaħ niħiksriħiħiħaħġiga iriħsimaħtuamik Manna-mik sulis qaitħiħuħu qatiħtaamik uyaħaħmik. Aasrii uyaħaħmi nutaaq atiq aglaħaħisiruħ, ġia-unniħi iħuum iħisimaħġisaħanik ġisimaħġlaan taavruma iħuum akuħtuiruaħ.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ġmiunun

¹⁸“Israġulġanunħi agaayyuvium Thyatira-mi aglaħiħ itna: Taapħua uqahġigai Iħiħiħan Agaayyutim, iriħaħtuam atriħluħ iħualaruħaħ iħniħ, sulis isigaħi atriħaħħutiħ qivliħsaħtuatun patukpatun.

¹⁹“Ilišimagitka savaasri, piħpaksriħiħisilū, ukpiħqutħiħu, savautriħiħisilū, sulis anuħsruħiħsi. Ilišimagiħaħtuħ una, savaaħġikkaħsi pakma qaħniħummaħtiħaħaich savaaħġikkaħsi ukpiħsriħuħaħuħqaaħapsi. ²⁰Aglaan uumiħa aħitħaummaħiaħġipsi, iħipsi iħaħħiħiħuħ aħnaħ Jezebel taiyuħtuħaħ iħmiħiħ sihvuniksriħiriħiħ. Ilišautiħaħ ġinniħluħġich savaktitħa sayunatquħluħġich sulis niħiħtquħluħġich niħiniħ tuniħħautauruaħnik aaħuaħun. ²¹Piviħaħtħiħaħaħġiga isrummitqġiħsraħanun sayunatħaniħ, aglaan isrummitqġiħunġiħiħiħisquħ. ²²Uvva, inillaktinniħaħitħaħ ilaalu tamatkualu sayunatqatġikkaħi nagliksaaħutiħpauraħviksraħatnun inillakmatun siħiħviħiħun naħirrutim. Taamna piħiħaħġiga isrummitqġiħisuaħpata killuliħiħiħmiħniħ. ²³Sulis tuħunniħaħitħaħ iħiħlaħiħ. Tarra ukpiħtuaħuruaħpayaat iħitħuħiħiaħaħt uvaħaħtħlaħaħ iħisimaruaħ iħuich iħpikkutaatniħ isrummatħiħiħiħuħ. Sulis aħiħiħisġipsi atausriullaalusri malġullaħiaħluħuħ savaaħsi. ²⁴Aglaan iħasri Thyatira-miħtuat qap-siħaluħaħħaisa malġiħtħuat taavruma piħiħtħuamik iħisautħtutaħnik sulis iħisaħiħiħiħluħġich ġalipsiħsuat nalunaħtuħiħ tuunġaum, iħipsi uqautiħipsi,

Uqumailliuğutigitqikkumiñaitchipsi, ²⁵ aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi agğigñiañamnunaglaan. ²⁶ İñuk akimaruaq savaaqaqtuiñaqtuağlu pisuğiggkammnik isruanunaglaan, saññiqutiksriññağiga añałatचित्तलसिलुगु नुनााqqippannik. ²⁷ Uuma añałataagaqsiññağai saññiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviñhamik,

añałataağlugich iñuum siquvrağipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9*

Taatnatun akuqtuaqaqtuñ saññiqutiqañimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchuğisigiga uvlaam uvluğiañanik. ²⁹ İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağñiłi Irrutchim uqautigikkanañnik ukpiqtuañuruanun.”

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

3 ¹ “İsrağulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglağiñ itna: Tamatkua uqağigai piquaqtuam tallimat malğunñik Irrusriñiñik Agaayyutim, sulı tallimat malğunñik uvluğianik.

“İlisimagitka savaasri. İlipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruañuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaqağisigñ tamatkua iñuñuğiaqtuatsuli tuqugaluqağnagich, atakkii isivğiuğniğitka savaasri nalaunñaitlğugich sivuğaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuiñiqsi tusraayugaagiksuumik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñğitchupsi agğiqigisigipsi atrilugu tiglinñaqti. İlisimayumiñaitchiksi kisumi sassağniğmi agğigñiañiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piquağaluaqtusrisuli ikituuranik iñunñik Sardis-mi atnuğaagmiknik puyyaktairagañgitchuanik. İlinisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik atnuğaagağutij atakkii ilinğich nalliummatirut. ⁵ İñuk akimaruaq atnuğaagisiruq qatiqtaanik atnuğaani, sulı piigu-miñaitchiga atigikkana makpigaaniñ iñuñhum. Uqautiginiagiga sivuğaani Aapama israğuligikkanişalu piginilugu. ⁶ İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağñiłi Irrutchim uqautigikkanañnik ukpiqtuañuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “İsrağulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglağiñ itna: Tamatkua uqağigai ipqitchuañuruam, ilumutuuruamlu, piquaqtuamlu saññiqutiqañhanik David-ñum saagaqaqtuatun añałautinik. Añałappaññu kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, sulı umikpaññu kia-unniñ iñuum añałagumiñaitlugu.

⁸ “İlisimagitka savaasri. Uvva, añałagnağiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaņa. İlisimaruna mikiruamik saññiqatipsitñik. Naaga-suli tupiksrisusri uqağikkammnik sulı tuniqsimaqaqtusri uvamnun piilaagñiğitlugu atigikkaga. ⁹ Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkani tuungaum, nipliaraat Jew-ñuniplutij Jew-ñunğinñağmij sagluplutij—uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivuğapsitñun sulı ilitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsitñik. ¹⁰ İlipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iğlutuitquplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi iluilliuğvñmi tikiññaqtuami iluqaanun nunamun uuktuakkauviksrañatnun inupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Agğigisiruna qilampiaq. Tigummitqiağiksiuñ payañağlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akindñaaktaapsitñik akimagupsi. ¹² İñuk akimaruaq ayaguqtinniağiga agaayyuvikpanani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigikkana nunaqqinñan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqağniaqtuaq

qilaŋmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³Iñuk siutiqagtuaq tusraggatiksraŋnik naalaŋniñi Irrutchim uqautigikkaŋanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ŋmionun

¹⁴“Israŋgulanunli agaayyuvium Laodicea-mi aglaŋiñ itna: Tamatkua uqaŋigigai Amen-juruam, tuniqsimaruaam ilumutuupluni ilisimauruam, aullaŋniirauruam iñiqtapayaŋanik Agaayyutim.

¹⁵“Ilisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶Uvvaasriiñ pisigiplugu uunaavyuŋiqsi, nigliñapianginiñiqapsi uunallapiangitlusriŋlu, tivvuaqsaŋhiñaaguŋipsi qanimniñ. ¹⁷Uqaŋagtusri itna, ‘Uvaŋa umialguruŋa. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsraŋaiqsuŋa.’ Taatna uqaqapsi nalurus, qanutun iñuiliuqtilaapsitñik nagliñnaqtılaapsitñiglu. Inuqsraqtusri qiniñitlaitlusriŋlu atnuŋaitlusriŋlu. ¹⁸Alŋaqsruŋipsi tauqsiquplusri uvaŋniñ maniñnik kaviqsaamik ipqiaksakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuŋaanik qaliŋuaŋlugu kanjunaqtuaq atnuŋaiŋiqsi suli uqsruŋutiksramik mamirrutiksraŋatnik irigikkapsi qiniñitlasriŋgitchumuusriŋi. ¹⁹Tamatkua piqpagikkatka suagaŋigitka nalŋuqsruŋlugiŋlu. Taatnamik piŋiqipiaŋitchi isrummitqigusriŋlu. ²⁰Uvva, qichaqtuŋa talumi katchaktuŋuŋa. Kisupayaam tusraayumiŋ nipiga aŋmautiluŋalu talumik, isiŋisiruŋa ilaanun niŋiqatigiasiluguasrii suli ilaan niŋiqatigiluŋa. ²¹Iñuk akimaruuaq aquppiŋatigipkaŋiaŋigiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimapluŋa aquppiŋataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaŋani. ²²Iñuk siutiqagtuaq tusraggatiksraŋnik naalaŋniñi Irrutchim uqautigikkaŋanik ukpiqtuanjuranun.”

Nanŋairuat Qilaŋmi

4 ¹Taapkua aquatigun qiniñqtuŋa talumik aŋmaruamik qilaŋmi. Aasrii sivulliŋ nipi tusraakkaŋa uqaqman uvamnun qalŋuqtautiqpaktun itnaŋaŋa, “Mayuŋiñ uvuŋa. Qiniñqinniaŋikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquaŋun.” ²Taimmaiñaŋ Ipqichuam Irrutchim aŋalatkaqsigaŋa. Qiniñqtuŋa aquppiutaqpaŋmik inillaksimaruaamik qilaŋmi, aasriiñ taavrumiŋa aquppiruamik aquppiutaqpaŋmi. ³Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiniñaqagŋiqsuq akisuruatitun uyaŋaktitun kavviaŋiksaatunlu, suli aquppiutaqpak kaivraŋutiqagŋiqsuq niggamik qiniñaqagtuamik akisuruatun uyaŋaktun suŋauraaqtaatun. ⁴Avataani aquppiutaqpaum iñuiññaŋ sisamat aquppiutaqpaqamtiut. Qiniñqtuŋa iñuiññaŋ sisamanik umialignanik aquppiruanik aquppiutaqpaŋni, atnuŋaaligaat qatiqtaanik. Niaquŋutiqagŋiqsut kaviqsaamik maniñmik niaqumikni. ⁵Aquppiutaqpaŋmiñ anniuŋaagŋiqsut ikniqpalaich katlulatlu suli niprualaruatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaminiñiqsut tallimat malŋuŋnik ikummatilignik ikniŋmik. Taapkua tallimat malŋuk nanipiat Irrusriŋiniŋai Agaayyutim. ⁶Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum taŋiuppauroagŋiqsuq tapinniŋluktuatun. Sisamat uumaruat iriŋhaiñalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷Sivulliŋ uumaruaq atriŋaŋiqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruaq paŋniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaqagŋiqsuq iñuum kigiñaŋatun, aasrii sisamaŋat uumaruat

atriqaǵnıqsuq tıñmiaqpaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, iñmikkullaa itchaksrallaanik israǵuqaǵnıqsut iriñhaiñauplutiñlu ataaniñlu sıla-taaniñlu israǵunısa. Aasrii nipliatuiñǵnıqsut uvluvakpauraq unnuaqtuumaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!
Ataniq Saññipayaaqatuaq

Agaayyun killuqsautaiññıqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa innıqsuaq taimakña, ittuaǵlu pakma, sulı agǵısaǵumaruaǵlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakkutmiǵlu quyyatmiǵlu taavrumuñ aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuñ isruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialiñnat sitqummiraǵnıqsut sivuǵaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigipluǵu iñuuruq taimuñ isruitchuamun, mattaǵluǵich nıaquǵutitiñ aasrii iñiǵluǵich sivuǵaanun aquppiutaqpaum, nipliqhutiñ,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruñurutiñ akuqtuiñksrapnun nangautmik kamakkutmiǵlu saññimıǵlu, atakkii iñiqtǵigitiñ supayaurat, sulı pisuñapkun iñiqtaurut iñuuliqaqhutiñlu.”

Imurat Makpiǵaat İpnaiyaǵlu

5 ¹ Aasriiñ qıñıqtuñ talıqpıñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiǵaanik aglaqaqtuanik iluatniñlu sılaataatniñlu sulı umıktuqsımaruanik tallimat malǵuñnik nalunaitmiutanik. ² Qıñıqmıuñ saññıqaqtuamı israǵuliñmik nipliraqtuamı nipıtuuramı nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtıǵukıǵuch nalunaitmiutat añmaǵluǵıllı imurat makpiǵaat?” ³ Aglaan kiapayaaq qılañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam añmatlaiññıǵaich imurat makpiǵaat naagaunniñ qıñıǵluǵich imañat. ⁴ Tarra qiaruñ atqunapiaq iñuiññıqman nalliummatiruamı añmatlalugıch makpiǵaat aglıqıruksramı unniñ qıñıqtuksramı imaǵıkkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialiñnat nipliutıgañ, “Qıanak. Lion-ñat kiñuviañiñ Judah-m, maññuat David-ñum, akımaruq añmatlasrıpluǵıch imurat makpiǵaat sulı tallimat malǵuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunǵatni sisamat uumaruatlu akunǵatniñlu umialiñnat qıñıqtuñ ipnaiyaamı qıchaqtuamı qıññıqaqhuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqaǵnıqsuq tallimat malǵuñnik. Iriqaqmıuqtuuq tallimat malǵuñnik, aasriiñ taapkua tallimat malǵuk İrrusrıǵıǵaich Agaayyutim tuyugıkkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ İpnaiyaam agǵıqhuni tigugai makpiǵaat talıqpıñan argañiñ taavrumakña aquppiruamıñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagıch makpiǵaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialiñnat sitquǵnıqsut sivuǵaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtiliñnik sulı pıǵaluuraqallaaplutiñ pıliuqtamı kaviqsaamı manıñmik immaukkaqhutiñ tipraǵıksautinik. Taapkua iñıqsruñıǵıǵaich Agaayyutim ipqıqsıtañısa.

⁹ Taapkua atuqtut nutaamı atuutmik itna,

“İlvıñhiñaq tigutlagitiñ imurat makpiǵaat
sulı qauqtılalugıch taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutiñ atakkii tuqqutaurutiñ

sulı augıkkapkun tasuıplutiñ iñuñnik Agaayyutmun

qanusripayaaniñ iñuñniñ atlaakaagiinik uqautchilignniñ, iñuñitnik nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiquqtitlugillu savautitquplugulu Agaayyutikput, suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialgitchuñ tusraaplunñ iñugiallapiiaqtuanik isragulignik kia iñuum kisitlaisañitnik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialignatlu, ¹² niqliqsuat nipitusriplutñ,

“Ipnaiyaaq tuqqatauruuq nalliummatiruu akuqtuitlamluni sañjimik, umialgutmiglu isrumatuhigmiglu, sapiğñautmiglu, kamakkutmiglu, kamanautmiglu suli nangautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, silamilu, nunamilu, ataaniñ nunam, tağiumilu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqatuat itna:

“Nangauñ kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aṇalatchiğlu pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam taimuñ isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliğvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialignat purvigigaat [sivugaanun iñuuruamun taimuñ isruitchuamun].

Nalunaitmiutat

6 ¹ Qiñiqtuagiga ipnaiyaaq aṇmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malğuuruat, aasrii tusraagiga ilañat sisamat uumaruat niqliqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qağğaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiñiqtuñ qatiqtaamik tuttuqpañmik, suli natmaksisuaq tuttuqpañmi qiluiññaqañiqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullağniqsuq akima-raupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aṇmaqmauñ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam niqliqsuaq, “Qağğaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpaq kaviqsaṇuniqsuaq aṇilgitchuq aasrii natmaksisuaq sañjimik qaitchikkauniqsuq piigitquplugu qiuñiññamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aṇmalgitmauñ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuaq, “Qağğaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuñ taaqtaamik tuttuqpañmik, aasriiñ natmaksisuaq taavrumani saagaqağniqsuaq uqumaisilaagutignik argañmiñi. ⁶ Suli tusraalgitchiga nipi akungatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imañat mukkaaṇ akiqağniaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, suli qulit malğuk qallutit imañat barley mukkaaṇ akiqağniaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruğlu misruğlu.”

⁷ Aasrii aṇmalgitmauñ sisamañat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamañatniñ uumaruat uqallaktuaq, “Qağğaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiñiqtuñ qatiagiyaaktaamik tuttuqpañmik. Natmaksisuaq taavrumani atiqañiqsuq tuqqutmik suli tuquaniktuat maliklugu. Qaitchikkauniqsut sañjimik tuqqutचितlamlugu sisamañat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaagnakunlu, tuqunakunlu, iqsinaqtuatigunlu niğrutinigun nunam.

⁹ Suli ilaan aṇmaqmagu tallimañat nalunaitmiutat, qiñigitka ataani tuniğvium iñuusriñich tamatkua tuqqatauruat piqutigiqlugu uqatha

Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimaraułiqtiŋ tuniqsimalıkun. ¹⁰ Iliŋich niplianniqsut nipitusriłlapiaghutiŋ, “Aatai, Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniġñaqpigich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisaułiluta?” ¹¹ Iluqaġmiŋ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuanik atnuġaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraallaktuksraunipluġitsuli naatchianiłhatnunaġlaan iñugiaktılaaksrautaat savaqatiŋisa aniqatiunıllu ukpiqsriłıkun tuqqutausaġumapmiruat ilıŋisıtuntuuq. ¹² Añmaqmagu itchaksraŋat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauraġniqsuq siqiŋiŋ taaqsipmipluni taaqtaatun ukiłhaatun suli tatqıq kaviqsıpluni auktun. ¹³ Suli uvluġiat katagaalaplutiŋ nunamun, katagaalapmatun asriaġikkani fig-ñum napaaqtuaniñ piñaqsıġaluaqnagich, ipsullakkaŋa liılaa anuġıppaum. ¹⁴ Qılāġlu piġñiŋısuq imupmatun kaliikkaqtun. İġġıpayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiŋi nunam, qutchiksaatlu aŋalatit iñuich qaukñuruatlu aŋuyaktini umialguruatlu sapıġñaqtaatlu iñuich, iluqatiŋ savaktaaġruitlu savaktaaġruunġitchuatlu, iriqtut iñmıknik qaıġusruñnun akunġatnunlu uyaġaŋisa iġġich, ¹⁶ kappianaplutiŋ iġġiñun uyaġaŋnunlu, “Kattaqisıġat aasrii iriġuta kiiñañaniñ taavruma aquppıruam aquppiutaqpaŋmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamañaq-tuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iġlutuutıġisiñıqpa taavrumani?”

144,000 Israel-aaġmiut

7 ¹ Tamatkua aquatigun qıñıqtuŋa sisamanik israġuliŋnik makıtaruanik sisamani iqirġuŋiñi nunam. Tigummiuġaġniġaich sisamat anuġiŋi nunam, anuġlıqunġitluġu sumiunniñi nunamun naagaunniñi taġiumun naagaunniñi napaaqtunun. ² Qıñıqtuŋa atlamik israġuliŋmik qunmukhuni nıuraġaġvianiñ siqiŋğum, saagaqhuni taluġniqsırsañanik iñuuruam Agaayyutim. İlaa tuqluġaqtuq nipitusriplugu sisamanun israġuliŋnun saŋñıksrıññaniksımaruanun piyaqqułuktatlasıplugu nuna taġıuġlu. ³ Nıpliqhuni, “Piyaqqułuktaqnagu nuna, taġıuġlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiġaluaqata qaunısisun savaktiŋiñik Agaayyutipta.” ⁴ Tarra tusraaġıa kisırrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. İñugiaktılaaqaġniqsut 144,000-tun kiñu-vıapayañıtiñiñ Israel-aaġmiut.

⁵ 12,000 kiñuviaŋi Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuviaŋisuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuviaŋisuli Asher-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuviaŋisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuviaŋisuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Levi-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuviaŋisuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Benjamin-ñum 12,000.

İñugaaġruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qıñıqtuŋa iñuġıallapiġataqtuanik iñuŋnik kia-unniñi iñuum kisitchumiñaisañiñik nunaaqqipayaauraniñ atlaakaġiñiñlı iñuŋniñ

suli uqausripayaañiñ. Qichağniqsut sivuğaunun aquppiutaqpaum suli sivuğaunun ipnaiyaam, atnuğaacaqhutıñ qatıqtanik akuqturanik qisiqsitunıglu tigummiugaqhutıñ, ¹⁰nipliraqhutıñ nipitusriplugu itna,

“Agaayyupta aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam annautigaatıgıt.”

¹¹Iluqatıñ israğulğich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialıñnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutıñ sivuğaunun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹²Niplianiqsut,

“Amen,
nangaun, kamanaunlu,
isrumatulıglu, quyyanlu, kamakkunlu,
saññılu, sapıññaunlu
illi Agaayyuptiknun taimuğa isruitchuamun.
Amen.”

¹³Aasrii ilañata umialıñnat apiqsruğağa, “Kisut makua iñuich atnuğaacaqtuat qatıqtanik akuqturanik? Nakikñalu aggiqsuañuvıt?” ¹⁴Nipliutigiga, “Añuun, ilisimaruañrutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigağa,

“Tamatkua iñuillıuñıqpauraq apqusraağniğa. Iğğugniğaiç
atnuğaatiñ akuqturuat, aasrii qatıqsiпкаqlugich añaunun
Ipnaiyaam.

¹⁵Taatnaqhutıñ ittut sivuğaani aquppiutaqpañan Agaayyutim savautiplugu uvlumi unnuamılu agaayyuvikpañani, aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi tugluaqsimaagısıgai nayuutiğimigun.

¹⁶Iliñich niğisuksiutqikkumiñaitchut naaga imiğuksiutqikkumiñaitchut. Siqıñğumlu atlamlu uunaum uunniqtıttıqkkumiñaitchai.

¹⁷Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuğaani aquppiutaqpañmi niğipkağısıgai munaqsritun sivullıglugıllu iñuunaqtuanun suvlıktuağuraaqtuun, suli Agaayyutim allaqtığısıgai qulvipayaat iriñitñiñ.”

Tallimat Malğuiñat Nalunaitmiutat

8 ¹Uvva ipnaiyaam añaqmauñ tallimat malğuiñat nalunaitmiutat nipruisaagataqtut qılañmi sivisutilaaliñmi sassagñıgum avvañani. ²Aasriiñ qıñıgitka tallimat malğuk israğulğich makitaruat sivuğaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malğunıñ qalğuqtautiniç. ³Tarra atlaptuuq israğulik aggiğniqsuq. Sivugağmuktıq tunıllağvıñmun, saagaqhuni ikipkaiviliamı tiprağiksautmik piliuqtamıç manıñmiñ kaviqsaamiñ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tiprağiksautmik avvutigitqıplugu inıqsruhatnıñ ipqıqsitaupayaat manıñmi kaviqsaami tunıllağvıñmi sivuğaaniıttuami aquppiutaqpaum. ⁴Aasriiñ isiña tiprağiksautim piqatigiplugich inıqsruhat ipqıqsittuat mayuqtuq israğulgum argañiñiñ sivuğaunun Agaayyutim. ⁵Suli israğulgum tiguplugu ikipkaiviliq tiprağiksautmik immiğniğaa ikniñaniñ tunıllağvium, igitlugaasriiñ nunamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniqpıllagaqhuni nuna ilıq-sraqhuni.

Qalġuqtautit

⁶Tarani tallimat malġuk israġulgich piquaqtuat tallimat malġunġnik qalġuq-tautinik itqanaiaqutut nipliqsitchisukhutiġ. ⁷Sivulliq israġulik nipliqsitchip-man, natatquġnat ikniġlu avulik auġmik kataġniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suġaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiquhutiġ. ⁸Aasriiñ tugliat israġulgich nipliqsitchipman liilaa imña iñġiqpauraq iknakti-taq igitauniqsuq taġiumun. Tarra piñayua taġium auguqtuq. ⁹Suli piñayuatiñ taġiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiniġch umiaqpaich tamatkigñiqsut. ¹⁰Piñayuati israġulgich nipliqsitchilgitman uvlugiaqpauraq ikualaruq liilaa auktuuġun kataktuq qilaġmiñ, katakhuni piñayuiniġtñun kurgillu suvliktua-ġuraaqtuatlu. ¹¹Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiqaġniqsuq “Suġaġniġiq.” Piñayuiniġch imġich tuqunaġuġniqsut aasrii iñuġiaktuat iñuich tuqurut imiġi-lamiñ suġaġniġchumiñ. ¹²Sisamaġat israġulgich nipliqsitchilgitman, taim-maiñaq piñayuiniġch siqiñġum tatqimlu uvlugiatlu taaqsiliġniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

¹³Qiniqtitluġa tusraagiga tiġmiaqpak tiġmiruq qutchikhuni qilaġmi uqaq-huni nipitusripluġu, “Nakliu! Aa, nakliu iñupayaanun iñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut israġulgich nipliqsinniaqpatigik qalġuqtautiqpat tatam-naġisiruq.”

9 ¹Tarra tallimaġat israġulgich nipliqsitchipman qalġuqtautiqpaġmik qiniqtuġa uvlugiamik kataktuamik qilaġmiñ nunamun, aasrii qaisau-niqsuq aġmaun natiqsiñaitchuamun aġmaniġmun. ²Aġmaqmauġ natiqsiñai-tchuq aġmaniq isiq mayuqtuq tarakġa, itchialaġatun uunaksautiqpaum, siqiñiġlu siġalu taaqsiruk isiagun aġmaniġmiñ. ³Itchialamiñ mitiglaguqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq saġġi atripluġich putyuutilgich nunami saġġiqaqhutiġ kapuutilgich tuqunaliġnik. ⁴Iliġich tillisiaqatut piyaqqu-ġuktaitqunġitluġich ivgiñiñik nunam naaga qanusripayaanik suġaaqtua-nik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqanġitchuat taluġniqsuriqsanjanik Agaayyutim qaunisiġun. ⁵Suli tillisiaqatut tuqqutchit-qunġitluġich iñuġnik, aglaan atniġñapiagataqtuakun nagliksaaqtitqupluġich tallimani tatqini, atniġñanġatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuġnik. ⁶Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquġiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusruliġlapiagisigaluaqtut aglaan tuquġiq qimakkisiruq iliniġtñiñ.

⁷Tarra qiniñanġich mitiglaguqtuat atriqaġniqsut tuttuqpaktun itqanaiaatun aġuyaliġmun; niaquġitni inniqsuq niaquġun liilaa kaviqsaq manik, suli kigi-ñanġich kigiñanġisutun iñuich. ⁸Suli iliniġch nuyaqagñiqsut nuyanġisutun aġnat, kigutiqaqhutiġ suli kigutiñisutun lion-nat. ⁹Satqagutiqaġniqsut satqaguti-tun saviġhatun, aasrii siaksruġniġat israġunġisa inniqsuq siaksruġniġatitun aksraliġanġisa tuttuqpagautil iñuġiaqhutiġ sukasriplutiġ aġuyaliġmun. ¹⁰Suli pamiuqaġniqsut kapuutiqaqhutiġ atripluġich putyuutilgich. Iliġich atniaguti-qatut pamiumiktigun, aasrii atniagiŕuksrauplutiġ iñuġnik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqaġniqsut israġulganik natiqsiñaitchuam aġmanġum. Jew-ġuruat ati-qaġniġaat Abaddon-mik, aasriiġi Greek-ġich tagġisiqaqġuġu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyaquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaaġun qaaniqsuq. Uvva malġuk nagliksaaġutik tikiññaqtuk aquaġun taavruma.

¹³ Tarani itchaksraṇat israḡulgich nipliḡsitchipman qalḡuqtautiḡpaṇmi-
ñik, tusraaniḡsuṇa nipinik sisamaniñ iḡirḡuñiñiñ tuniḡḡaḡviñmiñ piḡiḡqta-
miñ maniḡmik kaviḡsaamik ittuamiñ sivuḡaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniḡaa
itchaksraṇat israḡulgich piḡaqtuaḡ qalḡuqtautiḡpaṇmik, “Pituikkich sisamat
israḡulgich pituksimaruat kamanaḡtuami kuṇḡmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra
pituḡaich sisamat israḡulgich itqanaḡsimmatriuat taavrumuṇa sassaḡniḡ-
mun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuḡqutrchirusrauranik piñayui-
ḡitñik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat aṇuyaktit suli tuttuḡpiraḡ-
tuat. Iñuḡiaktiḡaaḡniḡsūt 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiniḡitka tuttuḡpaich
qiniḡquuraamni itna, tamatkua aquppiruat iliḡitñi satḡaḡutiḡaḡniḡsūt kaviḡ-
saatun ikniḡtun suli uḡaḡaḡaatun sapphire-tun suli suḡaḡpaluktun sulfur-tun.
Aasrii tuttuḡpaich niaḡuñich qiniḡaaḡniḡsūt niaḡuñisitun lion-nat, suli qani-
ḡitñiñ anniuḡaaḡniḡsuḡ ikniḡ, itchiḡlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkuṇuuna piñasruti-
gun nagliksaaḡutitigun piñayuiñich iñuich tuḡqutauniḡsūt iknikunlu, itchi-
kunlu, suli sulfur-kun anniuḡaaḡtuakun qaniḡitñiñ tuttuḡpaich. ¹⁹ Tamatkua
saḡḡiḡaḡniḡsūt qaniḡmikkun pamiumikkunlu. Pamiuḡaḡniḡsūt nimigiḡatun
ittuanik niaḡuligaanik, aasrii atniaḡutiginigaich iñuḡnun.

²⁰ Suli kisiḡḡuḡtat iñuich tuḡqutaunḡitchuat tamatkunuuna nagliksaaḡuti-
tigun isrummitḡiḡunḡitchut savaaḡatniñ argaḡikkaḡmiḡ. Nutḡautinḡitchaat
putḡataḡitḡ tuunḡanun, aanḡuanunlu piḡiḡqtanun kaviḡsaanik qatiḡtaaniglu
maniḡñun, patukpaḡniglu uḡaḡaḡniglu qiruḡniglu, qiniḡlaitchuanik tusraat-
laitchuanikunniñ pisrutlaitchuaniglu. ²¹ Naagaunniñ isrummitḡiḡunḡitchut
iñuaḡtuḡtauliḡmikniñ aḡatkuuḡḡmikniñlu, sayuḡaḡḡmikniñlu, tigliḡtuḡtauliḡ-
mikniñlu.

Israḡulik suli Imurat Makpiḡaurat

10 ¹ Suli qiniḡtḡa atlamik sapiḡḡaḡtuamik israḡuliḡmik atḡaḡtuamik
qilaḡmiñ, atnuḡaaḡaḡhuni nuviyamik, niaḡuḡutiḡaḡhuni nigḡamik,
kigiñḡa qaumapluni siqiniḡtun, niuk iliḡituk ayaḡaktitun ikniḡum. ² Ilaa
tigummiaḡaḡniḡsuḡ makpiḡauranik aḡmaruanik argaḡiñi, aasriiñ inillakkaa
taliḡpiich isigaḡni taḡiumun, suli saumiich isigaḡni nunamun. ³ Nipruaḡniḡ-
suḡ nipitusriḡlapiḡaḡhuni, atriḡluḡu lion-ḡum uḡiaḡuulanḡa. Tarraasrii nip-
ruaḡman, tallimat malḡuk katlulat nipliḡsūt. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat
nipliḡmata aglaksagaḡaḡmiḡalu. Tusraagiga nipi qilaḡmiñ uḡautriḡa, “Aḡla-
sruḡaḡnagich uḡaḡikkaḡnich tamatkua tallimat malḡuk katlulat, uḡautigina-
ḡitunniñ.”

⁵ Tarra israḡulgum qiniḡkkaḡma qichaḡtuam taḡiumiḡlu nunamiḡlu, israutigai
argaḡni qilaḡm tuḡaanun. ⁶ Akiḡsruutigiḡuḡu ilaḡun iñuuruakun taimuḡa
isruitchuamun iñiḡsiruakun qilaḡmik, nunamiglu, taḡiumiglu, suli uuma-
ruapayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapḡayasrigai sivun-
niutigikkani. ⁷ Aḡlaan tarani uvluni tallimat malḡuata israḡulgich nipliḡsi-
tchisaḡaḡaḡpan qalḡuḡtautmik Agaayyutim naanniaḡai kaḡiḡsiḡḡunaitchuat
sivunniutini, uḡautigikkani savaktimiñun sivuniksiriḡirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim
tusraakkaḡma qilaḡmiñ uḡautilḡitchaḡa, “Uḡlautilutin tigḡutyakkich mak-
piḡaurat aḡmaḡsimaruat argaḡiñi israḡulgum qichaḡtuam taḡiumiḡlu nuna-
miḡlu.” ⁹ Uḡlakḡu israḡulik nipliutigiga, “Qaiḡlakkich makpiḡaurat uvaḡnun.”
Aasrii nipliutigaaḡa, “Tigulugich niḡikkich. Siḡḡanḡuliḡisigaluaḡtutin

aqiaġupni, aglaan siigñaagnaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukap-kich makpiġaurat israġulgum arganiñiñ niġigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaġuġa siiglanġuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaanġa, “Sivunikisriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuk-tigun, nunaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

Malġuk ilisimarik

11 ¹ Tarani aatchuusriaaqtuġa uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israġulgum uqautigaanġa, “Makillutin, uuktuġuñ agaayyuvikpañagaayyutim tunillaġvialu, sulisillugich iñugiaktillaanġat taapkua agaayruat tarani. ² Aglaan uuktuġnagu siġalliġ katimmavik ittuag siġataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaġinagu atakkii aatchuutauruq Jew-ġunġitchuanun. Ilinġisa tutmaluginiaġaat ipqitchuag nunaqqiġ malġukipiaġ malġuñni tatqini. ³ Suli tuyuġisigikka malġuk ilisimarikka, atnuġaaqagutik miissuñnik ukiġhaanik. Aatchuġisigikka sañġimik 1,260 uvluni sivunikisriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malġuk olive napaaqtuk suli malġuk kialuuraqagviiktarra naparuak sivuġaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnaġumigik taapkuak, ikniġ anniuġaagnaqtuq qanġakniñ, sulisuksraunġiġagnaġaika uumigiritik. Kisupayaam atniagnaġumigik taatnatchikun tuqqtauraġaġisiruq. ⁶ Taapkuak sañġiaqtuk umiksitlaġlutik qilañmik sialukkumiñaġlugu uvlunitiñ sivunikisriqiliġmiñ, sañġiaqmilaġlutik imġich auguqtitalugich suli nuna qanusripayaamik ihuillaġutiqaqtitlaġlugu, qanutupayaag akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtauliqtik, iqsinaqtuam niġrugaaqtuam mayuqtuam natiqsinaitchuamiñ anmaniġmiñ ajuyyiutisigik aasrii akiillaġugik suli tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timinġik nalagisiruk apqutaani nunaqqim, atannapsi kikiaktuutikkaaviani. Iltqusiagun taamna nunaqqiġ atrigigaa Sodom-ġum Egypt-ġum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitnapayaag qiniġisigaich tuqunaruak timinġik piñasruni uvluni uvlumlu avvaġani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timinġik iluviġmun. ¹⁰ Iluqatiñ iñuich nayuutiruut nunami quviasruutigigaich tuquġhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimiplutiñ aatchuutiniġ avatmun. Quviasrullapiagnaqsut atakkii taapkuak sivunikisriqirik ihuillaġutitchiñiqsuk tamatkuniñ iñuuranik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvaġmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigniġan iñuutħan isigniġik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagnaqsut tamatkua tautuktuat taapkuñni. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruag nipi qilañmiñ uqaqtuag ilinġiknun, “Qaġġisitchik,” aasrii ilinġik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrimeknun qiniqtuagtitalutik. ¹³ Taavrumani sassaġniġmi nuna aulaqpauraqtuq, aasrii qulinġuġutaa nunaqqim ulġuruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutillaalġich 7,000-tun. Aasriiñ kisiñġuqtuat tatamillapiaghutiñ nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit agġiyasriuraqtuq.

Tallimat Malġuinat Qalġuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malġuinat israġulgich qalġuqtautiqpanmiñnik nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayuaqutaa nunam

aŋaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ŋan,
aasrii ilaa aŋalatchigisiruq taimuŋa isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialiŋnat aquppiruat aquppiutaqpaŋmikñi sivu-
gaani Agaayyutim, sitquqhutiŋ naŋgagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutiŋ,

“Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaaqatuq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchigiptigiñ quyyatmik,
atakkii urriqsuŋiñ kamanallapiaqtuq saŋŋiñ
suli aŋalatkaqsigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuŋi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraŋlu tuquŋaruapayaanik.

Pakma akiiligaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinin

ipqisittuaniglu,

suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiñŋaanlu kamananŋaanlu.

Suli piyaququŋiaŋitin tamatkua piyaququqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpaŋa Agaayyutim aŋmaqtuq qilaŋmi, aasrii suluun
imalik sivunniugutaanik qiñiŋnaqsiruq iluani agaayyuvikpaŋan. Tarani
ikniqpalaŋatuq katlulauraqhuniŋu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natat-
quŋnaqhuniŋu.

Aŋnaŋlu Tiritchiaqluŋlu

12 ¹ Tarra atlayuaŋnaqpauraqtuq sagviŋñisquq qilaŋmi, sua-una aŋnaq
atnuŋaalik siqiñiŋmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isigaŋiñ, suli niaquŋ-
miñi niaquŋutiqaqhuni qulit malŋuŋnik uvlugianik. ² Iŋñiyasriñisquq. Iŋia-
laugaqtuq atniŋñaliutiplugu iŋñisuum. ³ Aasriisuli sagvisquq atla atlayuaŋ-
naqpaktuq qilaŋmi. Tarrali, kamanaqtuq kaviqsaaq tiritchiaqluk tallimat
malŋuŋnik niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malŋuiñik niaquŋuti-
lik niaquŋmiñi. ⁴ Ilaan pamiuŋan salikuŋniŋai piñayuiŋich uvlugiaŋiñ qilaum
aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqluk makittuq sivugaanun
aŋnam iŋñiyasriruam niŋisukluŋu iŋilgaŋa anirgauraqpan. ⁵ Aŋnaq iŋñiruq
aŋugauramik aŋalatchiruksramik saviŋhamik ayaupiamik, aglaan aŋnam
iŋilgaŋa nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpaŋanunlu. ⁶ Tarakŋa aŋnaq
aullauruq suviksraiŋaamun, iniksriukkanaun Agaayyutim ilaanun. Tarani
munagigisiñiŋaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra aŋuyyiŋñisquq qilaŋmi. Michael-lu israŋuliŋiŋu akiililiutiniqsut tiri-
tchiaqluŋmun. Tiritchiaqluk aŋuyakmiuq israŋuliktuummaŋmi. ⁸ Aglaan
tamatkua akiilikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutiŋ qilaŋmi. ⁹ Tiritchiaq-
lukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakŋaqtuq nimigiaq, atiquqtuq
tuuŋaŋmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq
nunamun israŋuliktuummaŋmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruŋa nipitullapiaqtuamik
nipimik uqaqtuamik qilaŋmi,

“Pakma tikitchuq anniqsuŋiaŋa, saŋŋialu, aŋaayuqautaalu

Agaayyutipta suli aŋalatchisaa Christ-ŋan,

atakkii taamna patchisiquutri aniqatiuptiknik

sivuŋaani Agaayyutipta uvlumiŋu unnuamiŋu igitauruq atmun.

¹¹ Iliŋisa akiiligaat aŋagun ipnaiyaam

suli ilisimarauŋimiktigun Agaayyutim uqaŋhanik,

atakkii sugiŋitkaat tuqqutauniksraqtiŋ.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak
suli iluqasri iñuuruani qilañmi.

Nakkiuñ! Nagliksaagun itkisiruaq iñuñnun nunami tağiumiñu ittuanun,
atakkii tuungaum tikitkaasri qinnautiqpañmigun
iñisimaplugu sivikitchuami piviqañi.”

¹³ Uvvaasriiñ tiritchiaqłuum iñitchuğikami siñitautilaagmiñik nunamun,
maliqsruaqsiñigaa ağnaq iğñiruaq aṇugauramik. ¹⁴ Aasrii ağnaq qaitchikkauniqu-
suq israqquknik tiñmiaqpaum tiñitquplugu nimigiamiñ suviksrañlaamun, pama-
tchiğviksrañanun piñasruni ukiuni avvağmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiñ qaniğmi-
gun nimigiaqłuk anitchiñiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkañuaqługu ağnaq,
aullañitqugaluqługu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayugaa ağnaq aṇmaqługu
qaniğikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqłuum anitaṇa qaniğmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaq-
łuum qinnautillapiağaa ağnaq, aasrii aullaqłuni aṇuyiağai kisinṇuqtauruaat
ağnam kiñuviani, tamatkua tupiksriuruaat tillisañiñik Agaayyutim suli uqautiqaq-
tuat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqłuk qichagñiqsuq siñaani tağium.

Malğuk Niğrugaaqłuum

13 ¹ Aasrii qiniqtuṇa niğrugaaqłumik mayuqtuamik tağiumiñ tallimat
malğumnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquğutiqaqmıuq qulini
nagruñmiñi, suli niaquğmiñi atiqaqłuni pisaañṇatauruañik. ² Aasriisuli niğ-
rugaaqłuk qiniikkağa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqłuniasrii aklam isiga-
ñisun, aasrii qanğa lion-ñum qanğatun itluni. Tarra tiritchiaqłuum aatchuğ-
niğaa niğrugaaqłuk saññimiñik, aquppiutağmiñiglu, kamañaqtuamiglu
aṇalatchiğmiñik. ³ Qiniğiga ilañat niaquñiñ niğrugaaqłuum ikiliqsimaruaq
liilaa tuqsrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iñupayaam nanipa-
yaaq quviğusuutigiñigaa malikługulu. ⁴ Iñuich purviginiğaat tiritchiaq-
łuk aatchuqtuuaq aṇalatchiğmiñik niğrugaaqłumun suli purvigipmigaat
niğrugaaqłuk uqaqhutiñ, “Kamañagñiaqpat taamna niğrugaaqłuk! Suli kia
aṇuyakkumiñaqpañ akilliğlugu?”

⁵ Suli niğrugaaqłuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaañṇatinik aṇa-
latchitquplugu malğukipiaq malğumni tatqini. ⁶ Taavruma aṇmaqługu qanni
uqamaqłutiniğaa pisaañṇatinik akitñaqtuqługu Agaayyun ilaan atqalu iñuu-
niagvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruaat qilañmi. ⁷ Ilaa aṇuyaktitauniq-
suq ipqiqsitañiñik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkaauruq saññimik
aṇalatchiğmik qanusripayaanun iñuñnun atlakaagiñik uqautchilijñunlu,
iñuñitñun nunaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqağmiñ iñuich nunami purvigigisigaat
niğrugaaqłumun, iñuich atinijch aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqquatau-
ruam makpiğaajitni iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtatunaiññaan. ⁹ Kiñapa-
yaaq siutiqaqtuuaq ki tusaali.

¹⁰ Kiñapayaq sivullikkaugumi tigutaañuğimun
tigutaañuviñmuniaqtuq.

Kiñapayaq tuqquatauruksraugumi savikpakun
savikpakun tuqquataugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iğlutautiruksrauruk ukpiqsriñiaqtuiña-
ğutiñ.

¹¹ Tarrasuli qiniłitchuṇa atlamik niğrugaaqłumik sagviqsuamik nunamiñ.
Malğumnik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqłuni

tiritchiaqłuktun. ¹² Añalatchiruaq sivullium añalatchiñhagun niñrugaaqłuum takkuani. Purvigipkañigai iñupayaat nunami sivulligmun niñrugaaqłunmun, iñiliqsimakkaauruamun aasriiñ mamititauluni. ¹³ Ilaa savaaqagñiqsuq kamanaqtuanik quvinaqtuanik, ikniqunniiñ kataktitlugu qilañmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñiqniqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruunik nunami tamatkunuuna quvinaqtuatigun savaagikkagmigu takkuani sivullium niñrugaaqłuum. Uqautiniñgai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atriañnik taavruma niñrugaaqłuum iñiliqsimaruaam savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuñhiksritkaa atriañnun niñrugaaqłuum suli atriañniñrugaaqłuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisungitchuatlu atriañnun niñrugaaqłuum tuqqutaupkañigai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniañgai qauñisigun iluqaisa iñuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaagruungitchuatlu savaktaagruuruatlu, talliqpiagun argañisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuuqaiyumiñaitchuq, kisimiñaglaan tamatkua piquatluat nalunaitmiutamik atigikkañanik niñrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaq kanqisisiaqtuksrauruq. Iñuum kanqisitlaruam kisilliñ kisirrutaa niñrugaaqłuum. Taamna kisirrutigaa iñuum, aasrii kisirruatqat 666-mik.

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

14 ¹ Tarani qiviaqama qiniñiga ipnaiyaaq makitaruaq qimigañani Zion-ñum. Piqatigañiqsuq 144,000 iñuñnik piquatuanik atigmiñnik Aapamiñ atqanik aglausimaruanik qauñmikni. ² Aasrii tusaaruañ nipinik qilañmiñ nipaaton quñluqtaqpaum katlulaqpauraqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuuramiknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuñgani aquppiutaqpaum suli sivuñgaatni sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiññigaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qauñagirut iñmiknik atlatuñigmiñ, atakkii tuvaqaataitchut. Iliñisa maliñniñgaat ipnaiyaaq napmupayaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkarut akunñatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitchut. Patchisiquatinañumiñaitchut sivuñgani Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israñulgiçh

⁶ Tarani qiniñqutua atlamik israñuliñmik tiñmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitchuamik tusraayugaagñiksuaqagñiqsuuq uqautiksrañmiñnik tamatkunuañ nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñuñnun atlakaagñiñnik uqautchiliññun, iñuñitñun nunaqqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusriñlapiaghuni, “Taluqsrishitchi Agaayyutmik kamaksruñlugu, atakkii tikitchuq sassañnik atanniiviksrañ. Purvigisriñ ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tañiumiglu suvliktuañuraqtuaniglu.” ⁸ Atlam israñulgum maliñniñga uqaqhuni, “Suk-sraunñikkauruq, kamanaqtuaq nunaqqiq taggisiaqtuaq Babylon-mik suk-sraunñikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsagtinniañi iñmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat sayuñalhan saññiruamik wine-nañanik.”

⁹Atlasuli piñayuaq israğulik maliğutitpimiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusriluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiun niğrugaaqluk atrinalu akuqtuqlugulu nalunaitmutaŋa uuma qaumigun naagaqaa argaŋmigun, ¹⁰taavruma iñuum imigisipmigaa wine-naŋa qinnautaan Agaayyutim, kuvik-kauruaq avuiłaaq qallutaanun ilaan qinnautiqpaŋan. Taamna iñuk naglik-saaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaataŋi ipqitchuat israğulgich suli sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹Aasrii itchiulanga ikniğum naglik-saaqtitaauratigun mayuqtuagisiruq taimuŋa isruitchuamun. Iliniç iñiqtuiqsiagviitchut uvlumi unnuamili, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqluñmun atrinanjunlu, suli kisupayaq akuqtuiruaq nalunaitmutaŋanik atqanigli.” ¹²Uvvaasrii ipqisittuat iglutuutiqaqtuksraurur, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³Aasriiñ tusraaruŋa nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik, “Aglagiñ. Quvianamiurur tuquniaqtuat uvakŋaniñaglaan tuniqsimatiğmiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Iliniç minguiqsiagisirur savaagmikiñ suli akuqtuğisigaich akiññaaktaatiŋ savaagmiktigun.” Taamna irrusrıq uqautigik-kaŋa.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴Tarani qiniqtuŋa qiniqtuŋa qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiugaqtuŋa qaŋani nuviyam inniqsuq iğniŋatun iñuum. Niaquğmiñ maniqmik kaviqsaamik niaquğutiqağniqsuq, suli argaŋmiñ saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpaŋmiñ, tuqluqhuni taavrumuŋa aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Piñuqtuat asriat katinnaqsirur nunami.” ¹⁶Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami piñuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷Tarani atla israğulik anilgitchuq agaayyuvikpaŋmiñ ittuamiñ qilaŋmi, ilaaptuŋa kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸Aasriiñ atla israğulik amakŋaqtuq tuniilağviñmiñ saŋniqaqtuŋa aŋalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusriluni taavrumuŋa tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuŋa kipriiñ, aasrii katillugich asriat siğñaqtuat nunamiñ, takku asriat piñnullapiaqtut.” ¹⁹Tarra israğulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰Misriqqivium imaŋa tutmiqatağigaat silataani nunaqqim, aasriiñ auk maqiruq misriqqiviniñ uŋasriksilaŋa 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliqhuni tuttuqpaum qaqługutiknunaglaan.

Israğulgich Aŋalatchiruat Huiiıuğutiqaauranik

15 ¹Qiniqtuŋa atlamik atlayuagñaqtuamik qilaŋmi kamanahuni quviq-naqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich piqağniqsut tallimat malğunniç iħuiiıuğutiqaauraksranik. Aqulliqsaanjurur atakkii qinnautaa Agaayyutim nuñitchaağutiqaqtuq taapkuniŋa.

²Tarani qiniqtuŋa tağiumik tağgaqtuutitun liilaa ilaratun ikniğmik suli taapkuniŋa akimaruanik niğrugaaqluñmiñ suli atrinaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichağniqsut siñaani tağium ittuam tağgaqtuutitun, tigummiplugich nuqaqtılgiç atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³Iliniç atugağaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutiŋ,

“Kamanaqtut quvinqaqhutiŋlu savaatin,
Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaacaqtuatiin.
Nalaunŋaruŋurut sulī ilumutuurut piłgusritin,
Umialigiplutin iŋuich nunaqqiqpaŋni.

⁴ Ataniiq, kia taluŋiŋŋitkisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.
Iŋuich nunaqqipayaaniŋ aggiğisirut purvigilutin,
atakkii qiiŋiŋniğaiç iluqağmiŋ surağautitin nalaunŋaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiiŋiŋniğaiç ipqiiŋiŋisrauruaq ini agaayyuvikpaŋmi qilaŋmiittuami aŋmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulgiç anirut agaayyuvikpaŋmiŋ, piqaqhutiŋ tallimat malğunŋik iŋuillağutiqpauraksranik, atnuğaaqahutiŋ salumaruanik qaummağiksaanik ukiŋhaağiksaanik, sulī tapsiqahutiŋ maniŋmik kaviqsaamik satqanmiktigun. ⁷ Tarra ilaŋata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malğuk israğulgiç tallimat malğunŋik piŋalu-nik kaviqsaamiŋ maniŋmiŋ piłianik immaukkaqtuanik qinnautaaniç Agaayyutim iŋuuruam taimuŋa isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniŋ saŋŋianiŋlu Agaayyutim. Kiŋaunniŋ iŋuk isitlayumiŋaitchuq agaayyuvikpaŋmun naatchigaluaqnağiç tallimat malğuk israğulgiç taapkuniŋa tallimat malğunŋik iŋuillağutiqpauranik.

Iłigaurat Imalgich Qinnautaaniç Agaayyutim

16 ¹ Tarani tusraaruŋa nipituruamik nipimik taavrumakŋa agaayyuvikpaŋmiŋ uqaqhuni taapkunuŋa tallimat malğunŋun israğuliŋnun, “Kuvvityaqsiğin nunamun imanich iłigaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra sivulliç israğulik aullaqtuq kuvipluğu iłigaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğŋapiagaqtuatlu killiğruat ilirut iŋuŋnun piqaqtua-nun nalunaitmiutaŋanik niğrugaaqluum purvigiplugulu atriŋa. ³ Tuglian israğulgum kuviŋiğaa iłigaurani tağiumun. Tarra iliruq liilaa auŋa tuquŋaruam iŋuum, aasrii uumarupayaat tağiumi tuquplutiŋ. ⁴ Piŋayuaknik israğullak kuviŋiğaa iłigaurani kuunŋun suvliktuağuraqtuanunlu. Sulī tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraağiga israğulik aŋalatlaruaq imiğmik uqaqtuaq, “Nalaunŋapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamila.

⁶ Atakkii iŋuich maqipkaiŋiqsut auŋatnik ipqiqsittuatlu
sivuniksriqirautlu,

aasriila aatchuğitin auŋmik imigaksraŋatnik. Taatnagağsauruttakku.”

⁷ Sulī tusraaruŋa nipimik tunillağviŋmiŋ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaacaqtuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuurut nalaunŋapiaqhutiŋ.”

⁸ Sisamaŋata israğulgiç kuviŋiğaa iłigaurani siqiŋiğmun. Tarakŋaaglaan siqiŋiğum uunaŋan iŋuich uunniqipkağniğai atniłiutuqağlugiç. ⁹ Suamaruam unaum iŋuich ikiğai. Aasriisulī taimaqluutiniğaat atqa Agaayyutim iŋuillağutiqpauraqtitchiruam, sulī isrummitqiŋiğitchut kamakkutiqağuglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimaŋat israğulgiç kuvisiruq iłigauragmiŋiç aquppiutaŋanun niğrugaaqluum, aasrii aŋayuqautaa taaqsillaapiaqtuq. Iŋuich kiŋmağaiç

uqqatij atniġñaqpagitlutiġ ¹¹ taimaqłuutiplugu Agaayyun qilaŋmiittuaq pisi-giplugu atniġñatiġ killiġruatiġlu. Naagasuli mumiguliġitmiut pigiitchuaniġ savaaġmikniġ.

¹² Itchaksraġat israġulgich kuvisirug iluligauragmiġnik kuukpauranun Euphrates-ġum, aasrii taamna kuuk paligñiġaa itqanaiqsaqlugu apqutik-sraġat umialiġich kivaknam tuġaaniġ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuġa piñasrunik salumaitchuanik irrutchiġnik liilaa naaġaayinik anniuġaqtuanik qanġaniġ tiritchiaqluum sul i qanġaniġ niġrugaaqluum sul i qanġaniġ taŋiġilaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqluġich tuunġaum savaaqaqtut quviq-naqtuanik. Taapkua piñasrut irrusriqluġich aullaġaqtut umialipayauraŋi-ñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqluġich aŋuyaquplugich kama-naqtuami uvluani Agaayyutim Saŋġipayaaqaqtuam. ¹⁵ (“Naalaġnisitchi! Aggiġñaqtuġa atriġluġu tigliniġiaqti. Quviasruktuq iñuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich atnuġaani. Tarrakii aullaġumiñaitchuq atnuġailaaguni sul i kanġugilugu atnuġaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriqluġich katinnigaiġch atautchi-mun inimun taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malġuata israġulgich kuviñiqsuq iluligauragmiġnik siġlamun. Tarraasrii kamanallapiagataqtuaq nipi nipliġsuq aquppiutaqpaŋmiñ agaa-yyuvikpaŋmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusraġnaqtuq katlulat, ikniq-palagaqhuni sul i nuna iġisraqpauraqhuni. Qaŋaunniġ taatnatun nuna iġi-sraŋġanġitchuq. Taamna nunam iġisraqpauratħa suaŋaniqsrauruq nunam aullaġniivianiġaglaan. ¹⁹ Kama-naqtuaq nuna-aqqiq avguġniġsuq piñasruut-luni, sul i nuna-aqqich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqaġigaa kama-naqtuaq Babylon qaitchuklugu qallugauraq immaukkaqtuaq wine-naŋanik, tarra ilaan tatamnaqtuaq qinnautaa. ²⁰ Sul i qikiqtapayaurat piiqsut iñġi-payauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutiġ. ²¹ Sul i natatquġnaqpaurat kataktut iñuġnun qilaŋmiñ uqumaisilaqaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich tai-maqłuutigaat Agaayyun piqutigiġplugu iħuilliuġutiġpauraq natatquġnatigun, taamna iħuilliuġutiġpauraq tatamnaqpagitluni.

Akiisuqpaglu Niġrugaaqluġlu

17 ¹ Tarani iġaġat tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat mal-ġuġnik iluligauranik uvamnukhuni uqautigaanġa, “Ki. Qiñiqtitkisi-gikpiñ tatapsausriaksraŋanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiġni. ² Umialiġi nunam sayuŋaqatiqaġniqsut taavrumiġa akiisumik, sul i iluqa-tiġ iñui nunam imiliġniqsut imiqhutiġ wine-mik sayuŋatħanik akiisum.” ³ Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun aġalatitluġa israġulgum aullauti-gaanġa suviksraiġlaamun. Aasriiñ qiniqtuġa aġnamik aquppiruamik qaanġani kavviġiksaam niġrugaaqluum aġlaqaqtuam pigiitchuamik pisaanġatinik ilu-qaani qaamiñi. Taamna niġrugaaqluk tallimat malġuġnik niaquqaqtuq sul i qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Aġnaq atnuġaaqaġniġsuq qiññagiksuanik tuġuaq-taanik kavviġiksaaniglu, sul i qiñiyunaqusriqsuqhuni maniġmik kaviqsaamik sul i akisruanik uyaġauraanik sul i qatiqtaanik suŋauraqpaŋnik. Arganmiñi tigummiñiqsuq qallutmik piliuqtamik maniġmiñ kaviqsaamiñ immaukkaq-tuamik nagġunallapiagataqtuanik atuummiruanik sayuŋaġiġmigun. ⁵ Aġnam qaunġani aġlaqaġniġsuq atigmiġ kanġiqsiġlunaitchuamik,

“Babylon, kama-naqtuaq,

Aakaŋat Akiisut

naggunallapiaŋataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶Tarra qiniŋiga aŋnaq imiliqsuaq auŋatnik ipqiŋsittuat suli auŋatnik tuqqu-tauruat pisigiplugu ukpiŋsriŋiŋtiŋ Jesus-mik.

Qiniŋapku aŋnaq atqunaq quvigusruktuŋa ⁷Aasrii israŋulgum uqautigaŋa, “Suvaata quvigusrukpiŋ? Uqautigisigikpiŋ kaniŋqisilgunaitchuanŋanik aŋnam suli taavruma niŋrugaaŋluum usriaŋsiŋvian, niaquqaqtuam tallimat malŋuŋ-nik nagruqaqhuniŋu qulinik. ⁸Niŋrugaaŋluk qiniŋkan itkaluaqtuag inŋiqsuq pakma, suli mayuŋumaasirur natiŋsiŋaitchuamiŋ aŋmaŋnimiŋ aasriiŋ piyaquŋviniŋmuktusrauluni. Iŋuich iŋuuruat nunami tamatkua atiniŋich aglaksimaitchuat makpiŋaŋani iŋuulhum iŋiŋtaulŋataŋhaniŋaglaan nunam quvigusrukkisirut qiniŋumitruŋ niŋrugaaŋluk itkaluaqtuag suli inŋiqhuni pakma suli sagvitŋikkisiŋipluni iŋaŋnigu. ⁹Iŋuk kaniŋqisuktuaq taavrumiŋa isrumatuliŋaqtuksaurur Agaayyutmiŋ. Tallimat malŋuk niaqut tallimat malŋuk qimiŋaŋurur taavruma aŋnam aquppivigikkani. Tallimat malŋuk umialgupmiittuuq. ¹⁰Tallimat umialgich umialguniŋiŋqisut, atausriq umial-gusugaqhunisuli, suli atla agŋisagaŋumapluni. Taimma agŋigumi umialguu-rallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviŋmi. ¹¹Aasriiŋ niŋrugaaŋluk itka-luaqtuag inŋiqhuni pakma, taamna tallimat piŋayugiŋaat ataniŋich aglaan iŋagiŋaat tallimat malŋuk ataniŋich. Suli piyaquŋviniŋmukkisirur. ¹²Aasriiŋ qulit nagruich qiniŋkatin qulit umialgurur akuŋtuimaitchuatsuli aŋalatchi-ŋiksramik umialiktitun, aglaan saŋŋiŋaŋumaatut umialiktitun sivikitchuami piviŋmi piŋatigilugu niŋrugaaŋluk. ¹³Taapkua atautchiŋiŋamik sivunniutiqat-tut, suli qaitkisigaat saŋŋigikkaŋtiŋ aŋalatchiŋiksraŋtiŋlu niŋrugaaŋluŋmun. ¹⁴Iliŋich aŋuyiŋiŋisirut ipniŋyaamun aglaan ipniŋyaam akiŋiŋisigai, atakkii Ataniŋigaat ataniŋich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piŋatauruat ilaani tuŋuŋtiŋaqtut piksraŋtaŋuŋplutiŋ suli tuniŋsimaplutiŋ.”

¹⁵Aasriiŋ israŋulgum uqautigaŋa, “Imŋich qiniŋkatin akiisum aquppi-vigikkani, tamarra iŋuich iŋugiŋallapiaqhutiŋ nunaŋaqipayauraniŋ uqausri-qaqtuat atlakaŋiŋiŋik. ¹⁶Suli qulit nagruich qiniŋkatin suli niŋrugaaŋluum uumiŋiŋagutigisigaat akiisur. Iliŋisa aatkisigaat suurapayaŋiŋiŋik unilŋlugu atnugaŋiŋlaaŋ aasriiŋ niŋipmiŋlugu timaa ikipkaŋmiŋlugu ikniŋmik. ¹⁷Atakkii Agaayyutim kipiŋniŋuŋtiŋaŋtiŋniŋiŋiŋ taŋiŋuŋluŋgich ilaan sivunniutini atau-sriŋŋuŋqulugilŋu qaitchitqulugilŋu iliŋich aŋalatchiŋiksraŋatnik umialiktitun niŋrugaaŋluŋmun, Agaayyutim uqatŋi immiumaniaŋhatnunaŋlaan. ¹⁸Aŋnaq qiniŋkan nunaŋaqiŋigaa kamaŋaqtuag atanniŋqisimatniŋktuag umialiniŋiŋiŋik nunam.”

Babylon Suksraunŋikkauruq

18 ¹Tamatkua aquatigun qiniŋtuŋa atlamik israŋuliŋmik atqaqtuamik qilaŋmiŋ aŋalatchiŋiŋpauraŋaŋhuni, aasriiŋ iluŋaan nuna qaumma-giksipkaŋaa qaumanigmiŋiŋik. ²Tarra nipruaŋniŋsuq itna,

“Babylon kamaŋaqtuag suksraunŋikkauruq, tarra ilumutuuruq!

Iŋgiliutiŋaŋat tuunŋaiŋlu qanusripayaatlu irrusriŋiŋuich

sulipsuuq qaayugiŋaqtuapayaatlu

uumiŋaqtuatuŋ tiŋmiŋaŋruich.

³Babylon qaitchigai wine-mik iŋuŋich nunaŋaqipayaat imiliŋtiŋlugich

- sayuŋaŋhan saŋŋiruamik wine-naŋanik.
 Umialinŋi nunam sayuŋaqatiginigaat ilaa,
 sulī tauqsigñiaqtinŋi nunam umialguŋvigiplugu
 umialgutitigun akuqtukkaŋich ilaan atugauŋhagun.”
- ⁴Tarra tusraapmiuŋa atlamik nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik,
 “Iñuŋmaŋ, annisitchi taavrumakŋa nunaaqqimiñ.
 Ilipsi ilauruksraunŋitchusri killuqsautaiñi,
 piqataunŋitchumausriñi iluilliuŋutiksrautaiñi.
- ⁵Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutinŋi qilaktun,
 sulī Agaayyutim itqagigai savamaqluutai.
- ⁶Utiqtitchivigisriunŋi Babylon qaisaŋatun ilipsitñun,
 akilliŋlugu malŋuktun ilaan savaaŋigun,
 immiŋlugu qallugaurana malŋuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.
- ⁷Atqunallapiaqlugu inŋmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq
 susrunŋisaallapiaqhuni.
 Pakma aatchuqsuunŋi nagliksaaŋutiksramik alianallapiaqtuamiglu.
 Atakkii uqaqtuq inŋmiñun,
 ‘Uvaŋa aquppiuraagisiruŋa ataniqtun. Uilgaanŋitmiuŋa.
 Ilitchuqsriyumiñaitchuŋa alianamik.’
- ⁸Taatnaqlugu iluilliuŋutiqpauraksraŋiñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
 tuquŋhum, alianamlu, kakkaagñamlu.
 Suli ikigisiruq ikniŋmik,
 atakkii Atanŋuruaq Agaayyun sapiŋñiaqtuq atanniiruaq ilaanik.”
- ⁹Tarraasriiñ umialinŋisa nunam sayuŋaqatiquaqtuat akiisumik pisuŋnautai-
 gun qiaŋisigaat alianniugutigilugu taamna aŋnaq qiniŋumitruŋ isia ikualan-
 niŋan. ¹⁰Qichaŋisirut uŋasriksilutinŋi sivuugagilugu ilaan nagliksaaqtitaufha
 uqaŋutinŋi,
 “Nakliunŋi, nakliunŋi, ilvich Babylon, kamanaqtuaq nunaaqqiq,
 saŋŋiqaŋaluaqtuaq nunaaqqiq.
 Atautchimi sassaŋniŋmi anasriñŋuqsakkaunaniŋtutin.”
- ¹¹Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qiarut kiñuvŋuplugu ilaa,
 atakkii tarakŋaaglaan kimikunniñ tauqsigsiksraŋiñisusq suuranŋitnik. ¹²Suu-
 raqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaŋauraat, qatiq-
 taatlu suŋauraqpaich, ukiŋhaagiksaatlu sulī ukiŋhaat tuŋuaqtaatlu, siluiŋlu
 kavvigiksaatlu, qanusriŋimaatlu ayuŋnaqtuat qiruich, qanusriŋimaat suurat
 tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaiŋlu, saviŋhatlu, uyaŋaiŋlu siqquq-
 tatun, ¹³sinimatlu, avuugutit, tipraŋiksautit ikipkaŋugich, myrrh-lu, fran-
 kincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niŋrutitlu,
 ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautilu, suliunniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴“Asriat-
 luunniñ kipigniugutigikkatin piiqsut ilipniñ, sulī suuraŋpayaatin akisuruat
 qiniyunaqtuatlu taimmaur ut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitchumiñaigi-
 tin.” ¹⁵Tauqsigñiutilgich tamatkuniŋa suuranik umialguqtuat taavrumakŋa
 aŋnamiñ qichaŋisirut uŋasriksuami, sivuugagilugu nagliksaaqtitaufha alia-
 napiaqtuamik qialutinŋi, ¹⁶uqaŋutinŋi,
 “Nakliunŋi, nakliunŋi. Kamanaqtuaq nunaaqqiq
 atnuŋaagaŋuuruq ukiŋhaagiksaanik tuŋuaqtaaniglu kavvigiksaaniglu,
 qiniyunaqusriqsuqhuni maniŋmik kaviqsaamik,

akisuruaniglu uyağauraanik, qatiquaatlu suñaurapañnik.

¹⁷ Atautchimi sassagñigmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqağminj umiaqpaich umialinjich tagiuqsuqtillu suli iluqağminjlu akiññañniaqtaut tagiumi qichağniqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qini-qamitruj isia ikualaninan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaaqqimik taav-rumatun kamañaqtuaton nunaaqqisun.” ¹⁹ Ilinjisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağminj kinjvğullağminjlu nipaalaplutinj,

“Nakliuj, nakliuj. Taamna kamañaqtuat tagiumi nunaaqqiq!

Iluqağminj umiaqpaqatut tagiumi umialguğniqsut

suurañjgun akisuruatigun!

Atautchimi sassagñigmi suksraunğıqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautiguj suksraunğıqsauħa.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtaurusiiłu,
sivuniksriqirauruasiiłu,

atakkii Agaayyutim akiisuj anasriñjuqsagutigigaa

pisigiplugu savaañjgun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapigñaqtuag isragulik tigusriruq uyağagruamik añjruatun muk-kaaksriugutitun aasrii miłusautiplugu tagiumun, itnaqhuni,

“Taatanatun kamañaqtuamik nunaaqqiq Babylon iksautikkaugisiruq,
aasriiñ qiniğnatqikkumiñaiğisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipinjich nuqaqtiligatit atuqtuuralgich

suli suplaqtuğnaqtuatlu qalguqtautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut
ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,

suli qatrağniña mukkaaksriugutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanga kialuuram

qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaat uiksrautimlu nuliaksrautimlu

tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamağniqsrauniqsut nunami.

Suli añatkuutłipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukauruq

atakkii añaat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqağminj tuqqutauruat nunami qiniğnaqtut nunaaqqimi.”

Qatchallautiqalıq Qilañmi

19 ¹ Taavruma aquagun tusaaruna nipiqaaurañanik iñugaagrukpaum qilañmi, uqaqhutin,

“Quyanaqniaqpat!

Anniqsugiağlu kamanaunlu [kamakkunlu] saññiłu

pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuurut nalaunñaplutin.

Atakkii akiisuppaum asinñuğaa iñupayaaq nunami sayuñaiğmigun.

Taatanqługu Agaayyutim atannigaa anasriñjuqsaqługu

pıqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”

³ Ilaqatchiqługu niplitqıksut.

“Quyanaqniaqpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuḡa isruitchuamun.”

⁴Suli iñuiññaq sisamatlu umialiḡnat sisamatlu uumaruat putiqitut nanḡaq-lugu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpaḡmiñi, uqaqhutiḡ,
“Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpaḡmiñ,

“Nanḡaqsiuḡ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savaktaurusarii

talusrsirusariiḡ ilaanik,

kamanaiñḡaḡmiḡ, kamananḡaḡmiḡ.”

⁶Aasrii tusraagiga nipiqpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutiḡ iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imḡich, nipaaitunlu suaḡaruam katlulam, uqaqhutiḡ,

“Quyanaqniaqpat!

Atanḡuruaq Agaayyutigikkaqput Saḡḡipayaaqquaq aḡalatchiruq.

⁷Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nanḡaḡlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa iḡmiñik itqanaiḡaniktuq.

⁸Nuliaksrautaa atnuḡaaksrisauruq

qatiqtaamik ukiḡhaagiksaaḡ qaummaḡiksuamiglu

salumaruamiglu.”

Atakkii ukiḡhaagiksaaḡ nalaunḡaruat savaagigaat ipqiqsitanḡiñ Agaayyutim.

⁹Aasriiñ israḡulgum uqautigaḡa, “Aḡlaguḡ una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksraḡanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaḡa, “Taapkuu ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqaḡhi.” ¹⁰Tara-nitarra puttḡa israḡulgum isigaiñun purvigisrukḡugu, aḡlaan uqautigaḡa, “Taataqnak, uvaḡaptuuq savaktiḡhiñagigaḡa Agaayyutim iliptun aniqatiup-titunlu tupiksriuat Jesus-ḡum sagvikkananik. Purvigilugu nanḡaḡuḡ Agaayyun. Atakkii taapkuu uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpaḡmi

¹¹Suli qinḡigiga qilak aḡmaqtuaq, atanḡi qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagḡniqsuq Tuniqsimaruamik suli ilumutuuruamiḡ, aasrii atanniqsuiruq aḡuyakhuniḡu nalaunḡaruatḡikun. ¹²Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquḡutit. Atqa aḡlausimaniqsuq ilaani, kia-unniñ iñuum ilisimangisaḡa aḡlaan kisimi. ¹³Atnuḡaagagḡniqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruuḡamik auḡmun, suli taiyuḡaat uumiḡa atigḡmik “Uqaḡha Agaayyutim.” ¹⁴Suli aḡuyaktaiñ qilauḡ maligḡigaat usriaqsiqhutiḡ qatiqtaani tuttuqpaḡni, atnuḡaqaqhutiḡ ukiḡhaagiksaaḡniḡ qatiqtaaniḡ salumaruanik. ¹⁵Ilaan qanḡaniñ anniugagḡniqsuq ipiktuq savikpak. Taavrumiḡa ipiḡaqtuḡisiñiḡai nunaaqqiḡpaich iñuḡich, suli aḡalatkiḡisai saviḡhamik ayaupiamik. Tutmaḡisigaa misriḡqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saḡḡipayaaqquatum Agaayyutim. ¹⁶Suli akuqturuamiñi mumigḡmiñiḡu atiqagḡniqsuq aḡlausimaruuḡamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

¹⁷Qinilgitchuŋa israġuliŋmik qichaqtuamik siqiniġmi nipitusrillapiaq-huni uqautiplugich iluqaisa tinġmiat tinmiruat silami, “Qaġgisitchi. Katittit-tchi nigityaġusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸Niġiyumagisri timin-jiġ umialgich, timinjiġ aŋuyaktit qauklijisa, suli timinjiġ kamaŋtuat aŋutit, tuttuqpaŋisalu timinjiġ tamatkualu tuttuqpaŋagatit. Niġiyumagisri timinjiġ iluqaisa inuŋpayaurat, savaktaaġruunġinġaanlu savaktaaġruun-ġaanlu, suli kamanaiġinġaanlu kamaŋaŋġaanlu.” ¹⁹Suli qiniġiga niġrugaaq-łuk suli umialiŋi nunam aŋuyaktituummaisa katiruat aŋuyaksaġumaaqługu taamna aquppiruaq tuttuqpaŋmi aŋuyaktiŋiłu. ²⁰Aglaan niġrugaaqłuk tigu-rauruq taputiplugu sivuniksriŋiŋuaqti savaaqaqtuaq quvinqaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitniŋniqsuq tamatkuniġa akuqtuiruanik nalunaitmiutaŋanik niġrugaaqłuum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatit taapkuak siŋi-tauruk inuunġaaknik narvaŋanun ikniġum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹Suli kisiŋuqtat tuqgutaaurat savikpaŋagun taavruma aquppiruam tuttuqpaŋmi, anniugaqtuakun qanġaniŋ; aasrii iluqaġmiŋ tinġmiat nigisuiġataġvigigaich timinjiġ.

1,000 Ukiut

20 ¹Tarra qiniqtuŋa israġuliŋmik atqaqtuamik qilaŋmiŋ, saagaqhuni argaŋmiŋi aŋmautaŋanik natiqsiŋaitchuam aŋmangum kalimŋaqpap-ŋiglu. ²⁻³Ilaan tigugaa tiritchiaqłuk, taamna taimakŋaqtatq nimigiaq, tuun-ġauruaq Satan-nupluniłu, qiliqsruqługu sivunniqługu 1,000 ukiunik. Aasriiŋ siŋinniġaa natiqsiŋaitchuamun aŋmaniġmun umikługu umŋutmik piillakku-miŋaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiŋaiġlugich inuich tarakjaniŋaglaan 1,000 ukiut naanniałhatnunaġlaan. Aglaan taapku aqatigun pituisaallak-tuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴Qiniqmiuŋa aquppiutaqpapnik, suli inuich aquppiruat tamatkunani saŋ-ŋiqutiniŋniqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiŋ qiniġitka inuusrinjiġ tamat-kua niaquikkauruat tuniqsimakamiŋ Jesus-mun uqałhanunlu Agaayyutim suli payaŋaitŋamiŋ ukpiqsriġimikni. Tamatkua putqatangitchut niġrugaaq-łumun atrinjanunlu unniŋ akuqtunġitługu nalunaitmiutaŋa qaumiktigun naaga argaŋmiktigun. Iliŋich inuutqiniŋniqsut atangūqatauplutiŋ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵Taamna tarra sivulliŋ aŋitqigviksraq. Kisiŋuqtanjiġ tuqu-ġaruat aŋitqiniġitchut 1,000 ukiut naanġaiŋġaisa. ⁶Quvianamiurut ipqitłutiŋ taapku a piqatauruat sivulliġmi aŋitqiliġmi. Tuglian tuqłum saŋŋiksraipia-ġai, aglaan agaayuliqsigisigai Agaayyutim suli Christ-ŋum, suli atangūqa-tigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷Tarraasriiŋ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiqtau-viŋmiŋiŋ. ⁸Aasrii anigisiruq kinnitniġiaġuni inuŋiŋiŋik nunam nanipayaaq ilaġilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniġai iluqaisa aŋuyyiaqulugich. Inuġiak-tutillaqaqtut qaviaŋatun taġium siŋaan. ⁹Aasriiŋ iliŋiġ siaminniŋisut ilu-qaanun nunamun aasrii iluplugu inuŋiŋiŋ Agaayyutim nunaqaqługu piqpagi-lapiakkaŋa. Tarraasriiŋ ikniŋ atqaqtuq qilaŋmiŋ aasrii suksraunġiġlugich.

¹⁰ Aasriiñ tuungaq kinnitñiktuag ilinjitñik siñjitauroq narvañanun ikniğum sulfur-ñumlu, siñjitauiaknun sivuani niğrugaaqñuum sivuniksriqinñuagqitmlu. Aasrii ilinich nagliksaağisirut uvlumiñu unnuamiñu taimuñu isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiniqtuñu añiruamik qatitqaamik aquppiutaqpañmik taavrumiñalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qilaqlu aullauruk, sumiunniñ paqinnağumiñaiqhutik. ¹² Suli qiniğitka tuquñaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaat aymakkaurut, sulipsuuq makpiğaaniñ iñuutñum. Taapkua tuquñaruat atannikkaurut savaañisigun aglaksimakkaniñisutun makpiğaani. ¹³ Tagium suli tuquñum ayalatchivianlu utiqitkai tuquñaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqñugich maligutlugu savaañat. ¹⁴ Aasriiñ tuquñiglu ilaan ayalatchivialu siñjitaurok narvañanun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuquñum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkana aglaksimaitman makpiğaaniñi iñuutñum, siñjitaupmiuq narvañanun ikniğum.

Nutaaq Qilaq Nutaaqlu Nuna

21 ¹ Tarani uvañu John qiniqtuñu nutaamik qilañmik nutaamiglu nunamik. Sivulli qilaq sivulliglu nuna piqsuk, tagiuq piqmiuqtuuq. ² Suli qiniğiga ipqitchuaq nunaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiaqsimaqluni suli qiniyunaqsruskaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruñu nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruq iñuñun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiagai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinjitñi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñi. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutiñ atniğñautiqagutiñlu tarakñaniñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piğñiqsut.” ⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañi, pakmapak savakkitka supayaat nutaaquqñugich.” Aasriiñ uqautipsaagaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqañhich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilumutuuplutiñlu.” ⁶ Sulipsuuq uqautigaña, “Naanñaniktuq. Uvañu Alpha-ñuruñu suli Omega-ñupluñalu, aullağniisaaq suli isrukñitchaaq. Kimunliqaa imiguliqsuamun aatchuutiginiagiga imiq akiilaaglugu suvliktuağuraaqtuaniñ imğum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq akimaruaq paitchaktaağisiruq taapkuniña. Suli ilaan Agaayyutigigisigaña suli ilaa iğniğigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrissaitchuatlu, nağğunaqtuanik savaaqtuatlu, iñuagtuqtitlu, sayuñaruatlu, aqatkuuruatlu, aagñuagtuqtautlu, iluqatiñlu sagluturuat, iniaqñiaqtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfur-miglu. Taamna tugligigaa tuquñum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilañata tallimat malğuk israğulgich tikitchaaña piqaqtuaq tallimat malğunñik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malğunñik aqulligñik iñuilliuğutiqaauranik. Uqautigaña, “Qağğaiñ, qiniqtinniağikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyağaña Ipqitchuakun Irrutchikun iñiqipaauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiniqtitkaña ipqitchuamik nunaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilañmiñ Agaayyutmiñ.

¹¹ Taamna nunaqqiq qaumaqaḡniqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaum-maḡiṇṇiqaqtuamik akisuruatun uyaḡaktun taiyuutiqaqtuatun jasper-mik tapinniḷuktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuq qutchiḷḷapiaqtuanik qulit malḡuṇnik paaqaqhuni, suli qulit malḡuk israḡulgich qaunaksirut paanik. Paani aglaqaḡniqsut atinich qulit malḡuk sivullianj Israel-ḡum. ¹³ Piṇasrut paaqaqaḡniqsut avatillaanani, kivaknam tuṇaani piṇasrut paaqaich, nigiq-paum tuṇaani piṇasrut paaqaich, uḡallam tuṇaani piṇasrut paaqaich, suli kanaknam tuṇaani piṇasrut paaqaich. ¹⁴ Suli katchiṇi nunaqqim turviqaḡ-niqsut qulit malḡuṇnik uyaḡaṇnik aglaqaqtuanik qulit malḡuṇnik atinṭiṇik uqqiraqtinṭiṇik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israḡulik uqaqtuaq uvaṇnun piqaḡniqsuq uuktuutmik piḷia-mik maninmiṇ kaviqsaamiṇ uuktuḡukḷugu nunaqqim paanḷu katchi-ḡiḷu. ¹⁶ Nunaqqiq sisamanik iqiḡuqaḡniqsuq suli taktilaanḡalu iraqutilaa-ḡalu atiplutik. Israḡulgum uuktuḡaa nunaqqiq uuktuutmiṇik, taktilaanḡalu iraqutilaanḡalu kinḡktilaanḡalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuk-tuḡai katchiṇi nunaqqim. Qutchiksilaqaḡniqsut 216 isigaṇniqtun iṇuum uuktuḡuuḷhatun, uuktuun israḡulgum atukkaṇatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piḷia-ḡuniqsut qivliqtaanin uyaḡaṇniṇ taiyuutiqaqtuanin jasper-mik. Nunaqqiḡli piḷiaḡuniqsuq maninmiṇ kaviqsaamiṇ, tapinniḷukḷugu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchiṇin nunaqqim qiniyunaqusriqsusimarut qanusripayaanik akisulla-piaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaḡaṇnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sap-phire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriin qulit malḡuk paanji qulit malḡuuniqsut qatiq-taṭ suḡaurapaich akisuruat. Paallaa piḷiaḡuniqsuq atautchiṇiṇ qatiqtaamiṇ suḡaurapaḡmiṇ akisuruamiṇ, suli apqutaa nunaqqim inniqsuq salumarua-miṇ maninmiṇ kaviqsaamiṇ, tapinniḷukhuni igaliqtun.

²² Uvaṇa John qiniḡitchuṇa agaayyuvikpaḡmik nunaqqimi, atakkii Atanij Agaayyun Saṇḡipayaqaqtuaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginigik taavruma. ²³ Suli nunaqqiq inuqsrangiṇṇiqsuq siqiniḡmik naaga tatqimik qaumatiksraḡmiṇik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq nanigiplugu taavruma. ²⁴ Iṇui nunapayaat pisruktaḡisirut nunaq-qim qaumaḡani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruṇa. ²⁵ Suli paanji taavruma umiksimayumiṇaitchut uvluqtutilaanḡatun. Itqaḡisiuṇ, unnuatlainṇiiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutrigisigaich taruṇa umialgutai suuranḷu nunam nunaqqipayaanata. ²⁷ Aglaan kiṇapayaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naḡḡunallapiaqtuamik naaga sagluturuq isigumiṇai-tchuq taruṇa, aglaan kisimiṇ tamatkua iṇuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiḡaanḡiṇi iṇuuruatigun.

22 ¹ Terra israḡulgum qiniḡititkaṇa kuuḡanik imḡan iṇuunaqtuam, tapinniḷukḷugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpaṇaniṇ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² saḡvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iṇuunaqtuat asirriugaqtuat qulit malḡuiṇik tatqigaḡipman ukiumi. Akutuqpalinich napaaqtut mamirrutigini-ḡaich nunam iṇuḡisa. ³ Suapayaq Agaayyutim naḡḡugikkana piqtugiplugu killuqsaun paqitqikkumiṇaitchuq nunaqqimi. Aquppiutaqpaṇa Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktinḡiṇ purvigigisigaat. ⁴ Iḷiḡisa

qiniġisigaat kiiġa [kanġisilugu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqagnaqtut qauġitni. ⁵Taavrumani unnuaqatqikkumiġaitchuq; iġuich inuqsratqikkumiġaitchut qaumaġnik nanġumlu siqinġumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iġuich aġalatchiqataugisirut taimuġa isruitchuamun.

Jesus Christ-ġum Agġiġha

⁶Suli israġulgum uqautigaġa, “Tamatkua uqautauruat ukpiġnapiaqtut suli iġumutuuplutiġ. Suli Atanġuruam, Agaayyutaata irrusriġich sivuniksriqirit, tiliġiġaa israġuligikkani iġitchuġipkaqupluġich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷Naalaġnisitchi, uvaġa agġiġuagisiruġa. Quvianamiuruq iġuk kamaksriruq uqaliġitniġ sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat.”

⁸Uvva John-ġuruġa tusraaruq qiniġlugu tamatkuniġa sunik. Tarraasriiġ tusraakapkich qiniġlugu iġuich sitquqtuġa purvigisruktugu sivuġaatnun isigaġiġ israġulgum qiniġtitchirima tamatkuniġa sunik. ⁹Aglaan ilaan uqautigaġa, “Taataġnak, uvaġa savaktauqatauruġa ilipni aniqatiupniġu sivuniksriqiriniġu, suli piqatigipluġich tamatkua kamaksriruat uqautiġitniġ ukua makpiġaat. Purvigilugu nanġaġuġ Agaayyun.”

¹⁰Tarra ilaan uqautigaġa, “Iriqsimaniaqnaġich uqaliġich sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat, takku piviksraġ qalliruq. ¹¹Iġuk piġiitchualiqiruq piġiitchualiqituiġaġli. Suli iġuk salumaitchuaġ salumaittuiġaġli. Suli iġuk nalaunġaruq nalaunġatuiġaġli. Suli iġuk ipqitchuaġ ipqisautuiġaġli. ¹²Naalaġnisitchi, agġiġuagisiruġa. Saagaġniagiga akiġiutiksraġa qaisaksraġa iġupa-yauramun maligullugu qanutchimik savaaqaqpan. ¹³Uvaġa Alpha-ġuruġa suli Omega-ġupluġalu, sivulliġ suli aqulliġ, aullaġniisaq suli isruktitchaaġ.”

¹⁴Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tiliisianik, suli] tamatkua iġġuqtuat atnuġaatiġ salummaquġich. Iliġich isitlasriġiaqtut paatiġun nunaqquimun suli niġitlasriplutiġ asrianik napaaqtuaniġ iġuunaqtuam. ¹⁵Nunaqquim siġataani ittut qipmich, aġatkutlu, atlatuqtitlu, iġuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriruaglu piġiqiruaglu saglutuġiġmik. ¹⁶“Uvva Jesus-ġuruġa, tuyuġigiga israġuliga uqautitquplusri ukpiqtuġuruasri agaayyuviniġ tamatkuniġa sunik. Uvaġa kanġigigaġa kiġu-viaġipluġalu David-ġum. Qaummaġiksuaġ uvlaam uvluġiaġigaġa.” ¹⁷Suli Ipqitchuaġ Irrusriġ nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qaġġisitchi.” Suli kiġapayaq tusraaruq taavrumiġa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qaġġisitchi.” Suli kiġapayaq imiguliqsuaġ utlautili. Kiġapayaq imiguktuaġ akuqtuiġi imigmik iġuunaqtuam aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaaġun

¹⁸Uvaġa John, kilillapiagiga iġupayaq tusraaruq uqaliġitniġ sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat. Kiapayaq iġakpaġich tamatkua, Agaayyutimtuuq iġlatiqaġisipmigaa iġuiġiugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiġaani. ¹⁹Suli kiġapayaq piiqsikpan uqautiġitniġ makpiġaġat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piġiġiaqmigaa iġaġiutiġiksraġa asrianiġiġi napaaqtuan iġuunaqtuam suli ipqitchuamiġ nunaqquimiġ, aglausimaruaniiġ ukunani makpiġaani. ²⁰Taamna nipliġniqsuaġ iluqaitniġ tamatkuniġa uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agġiġuagisiruġa.” Amen. Agġiġiġ Ataniq Jesus. ²¹Iħaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ġum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.